ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ՄԱՐՏ
JEUDI 1 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7617 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3328

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԽԱՑՃԵՐ ԵՒ ՑԱՆՑԵՐ

Այլեւս տարակոյս չկայ թէ Ս. Միութիւնը հետզհետէ պիտի ընդլայնէ խաղաղ համակեցութեան քաղաքականութիւնը, որ ջերմապէս պաշտպանուեցաւ 20րդ համագումարին մէջ։

Կեդր. Կոմիտէին Ա. քարտուղարը, Ն. Խրուշչեւ, բաղդատաբար ճկուն բանաձեւ մը ունէր որ քուէարկուեցաւ «միաձայնութեամբ», ինչպէս միշտ։

Բանաձեւը մերժելով պատերազմը անխուսափելի համարելու տեսակէտը, կը ջատագովէ խաղաղ համակեցութիւնը։

Ցնոր, անհրաժեշտ չի գտներ քաղաքացիական պատերազմներ սարքել, համայնավարութիւն հաստատելու համար ամէն տեղ։ Կը թելադրէ օգտուիլ խորհրդարանական միջոցներէն։

Վերջապէս կը հրահանգէ սերտ կապեր հաստատել ընկերվարականներուն եւ ուրիշ յառաջդիմական ուժերու հետ, «իրական ժողովրդապետութիւն» հաստատելու համար դրամատիրական երկիրներու մէջ։

Համագումարէն առաջ, շարք մը գործնական քայլեր առնուած էին այս ուղղութեամբ, մանաւանդ տնտեսական գետնի վրայ։

Բացառիկ պարագայ մը չէր չեխական զէնքերու առեւտուրը Եգիպտոսի հետ, այլ նախաքանը նոր ուղեգծին։

Այս «առեւտրական» համաձայնութենէն անմիջապէս նաք, նոյն առաջարկները եղան Միջին Արեւելքի միւս պետութեանց։

Գոհը նպաստաւոր էր, քանի որ Արեւմուտքի երեք Մեծերը կը ձգձգէին զինամթերքի հայթայթումը, հակամարտ քաղաքականութիւն մը վարելով։

Մոսկուա պատեհութենէն կ'օգտուի, միշտ, նոր նուաճումներ կատարելու համար, տնտեսական գետնի վրայ։

Մասնագէտներ կամ պատուիրակներ կը ղրկէ այս կամ այն երկիրը, տեղական պահանջները ուսումնասիրելու եւ հրապուրիչ ծրագիրներ պարզելու համար։

Կարաւանին մէկ ծայրը արդէն հասած է Արաբիա եւ Եմէն։ Ուրիշ թեւ մը թառնած է Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ։

Ամէն տեղ ալ՝ նոյն խայծը,— տնտեսական վարկեր երկար պայմանաժամով։

Այժմ ձայնը կուգայ Թուրքիայէն։

Ուղղակի եւ անուղղակի դիմումներէ, բարեկամական հաւաստիքներէ եւ ճառերէ նաք, ահաւասիկ նոր ձեռնարկ մը, աւելի գործնական եւ հրապուրիչ։

Թուրք թերթերը անցեալ շաբթու կը գրէին թէ Անգարայի խորհրդային դեսպանատան գործակատարը արտաքին գործերու պաշտօնատունը երթալով, օգնութեան ծրագիր մը առաջարկած է։

Լուրը կը հաստատէր Լոնտոնի «Տէյլի Էքսփրէս» օրաթերթին մասնաւոր թղթակիցը, Փետր. 21 թուակիր հեռագիր մը ուղղելով Անգարայէն։

Այդ հեռագրին համաձայն, խորհրդային գործակատարը առաջարկած է «Թուրքիան փրկել Արեւմուտքի վաշխառուներու ձեռքէն» եւ ճարել բոլոր անհրաժեշտ պիտոյքները,— քարիւղ, մեքենաշարժ արօր, գործարաններ եւն.։

Թղթակիցը կը հաւաստէ թէ ապրանքներուն փոխարժէքը պիտի վճարուի քանի տարիէն, այն ալ ոչ թէ տոլարով կամ սթերլինով, այլ Թուրքիոյ հողային բերքերով։

Թղթակցին կարծիքով, այս առաջարկները կը ձգտին «գլխէ հանել» Թուրքիան, «ճիշդ այն պահուն երբ անյուսօրէն փափուկ է Անգարայի նիւթական կացութիւնը եւ Ամերիկացիները կը վարանին նոր վարկեր բանալ»։

Ինչպէս կը տեսնէք, Անգարան քանի կը վարանի, Մոսկուան այնքան կը զարգանէ, նոր խայծեր մատուցանելով։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ Կ'ԱԶԴԱՐԱՐԷ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԸՄԲՈՍՏՆԵՐՈՒՆ.— ԶԷՆՔԵՐԸ ՎԱՐ ԴՐԷՔ, ԵԹԷ ՈՉ...

ՖՐԱՆՍԱ Ի ՀԱՐԿԻՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԴՆԷ ԻՐ ԲՈԼՈՐ ՈՒԺԵՐԸ

Վարչապետը ձայնասփիւռ արտայայտութիւն մը ուղղեց Ալժերիոյ ժողովուրդին եւ մանաւանդ ապստամբներուն, հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

«Ֆրանսա կը ճանչնայ եւ կը յարգէ Ալժերիոյ ինքնուրոյն անձնաւորութիւնը։ Ալժերիան անքակտելի կերպով կապուած է մայր-երկիր Ֆրանսայի հետ եւ այդպէս ալ պիտի մնայ։ Ալժերիոյ ապագայ վերջնական կարգուսարքը երբեք պիտի չհաստատուի միակողմանի կարգադրութեամբ։ Ան պիտի ըլլայ ազատ բանակցութիւններ կատարելով ալժերիացի ժողովուրդին ընտրեալ ներկայացուցիչներուն հետ։ Կազմական կանոնագիրը իսլամ հասարակութեան պիտի ապահովէ ճանաչումը եւ պահպանումը իր ինքնուրոյն գոյութեան եւ իրաւունքներուն։ Եւրոպածին հասարակութեան ալ պիտի ապահովէ իր օրինաւոր բաժինը, միեւնոյն ձեւով։ Թէ մէկուն եւ թէ միւսին պիտի երաշխաւորէ ազատ մարդոց արժանաւորութիւնը եւ իրաւունքներու հաւասարութիւնը։ Բոլորին պիտի ապահովէ հաւասար արդարութիւն, քաղաքական թէ ընկերային ժողովրդապետութեամբ։

Այս վերջնական կարգուսարքը գծելու համար, կառավարութիւնը իբրեւ խօսակից պիտի ունենայ անոնք որ պիտի ընտրուին Ալժերիոյ ժողովուրդին կողմէ, ազատ քուէարկութեամբ։ Կառավարութեան ամբողջ գործունէութիւնը կը ձգտի կարելի դարձնել այդ ընտրութիւնները, որոնք կրնան տեղի ունենալ միայն անդորրութեան մէջ։ Համաձայն իր խոստումին, կառավարութիւնը անմիջապէս ձեռք պիտի առնէ տնտեսական եւ ընկերային յառաջդիմութեան, ինչպէս եւ վարչական բարենորոգման միջոցները։ Այս առաջադրութեամբ, վաղն իսկ Ազգ. Ժողովին պիտի յանձնէ այն օրինագիծը որ իրեն կուտայ անհրաժեշտ լիազօրութիւնները։

Բայց, կառավարութիւնը կրնայ Ալժերիան ատելութենէ եւ երկիւղէ փրկել միայն բոլորին աջակցութեամբ։ Ուստի, պիտի խնդրէ բոլոր Ֆրանսացիներէն անխտիր առաջին ճիգ մը ի գործ դնել հաւաքաբար։ Ան իր յոյսը կը դնէ ազգին միութեան եւ կամքին վրայ։ Իսկ եւրոպածին Ալժերիացիներուն կառավարութիւնը կը յայտարարէ.— Պիտի պաշտպանուին ձեր կեանքը, ձերիններուն կեանքը, ձեր ստացուածքը, ձեր իրաւունքները։ Կառավարութիւնը որոշած է, Ալժերիոյ նախարարին առաջարկութեամբ, առաջին անհրաժեշտ միջոցները, երաշխաւորելու համար բոլորին ապահովութիւնը։

Սակայն կառավարութիւնը կը սպասէ նաեւ ձեզմէ որ ընդունիք իր սահմանած քաղաքական յառաջդիմութիւնը, ձեր ջանքերը նուիրէք անոր գործադրման, որպէսզի կարելի ըլլայ մեր իսլամ եղբայրներուն հետ հաւասարապէս բաժնել նիւթական աղբիւրները, աշխատանքը եւ պատասխանատուութիւնները։

Այժմ խօսքս կ'ուղղեմ Իսլամներուն, Ալժերիոյ բոլոր Իսլամներուն։ Յանուն կառավարութեան կը կրկնեմ եւ կը ճշդեմ անոնց առջեւ՝ հանդիսաւոր յանձնառութիւն մը,— պէտք է լռեն զէնքերը, եւ այն ատեն ազատ եւ օրինաւոր ընտրութիւններ պիտի կազմակերպուին կոխուն-

(Շար.ը կարդա Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽԵԼԱՑԻՆ ԵՒ ԱՆԽԵԼՔԸ

Զարմանալի բան մը կարդացի Պոլսոյ թերթերուն մէջ։

«Հալք»ի ընդհ. քարտուղարը, Գասըմ Կիւլէք, որ վերջերս Ամերիկա գացած էր, Փետր. 25ին ճառ մը կը խօսի Պոլսոյ մէջ, հանդիսութեան մը առթիւ։

Վարպետ քաղոգիչ, սարդը այս առիթէն ալ կ'օգտուի, հարուածելու համար օրուան կառավարութիւնը (Դեմոկրատ)։

Եւ կը բացագանչէ հեգնութեամբ.

—Ապրուստի սղութիւն չկայ, կ'ըսեն։ Անշուշտ չի կրնար սղութիւն ըլլալ, երբ երեսփոխանի մը օրականը 93 ոսկի է, նախարարի մը օրականը՝ 126 ոսկի 60 ղրուշ, իսկ վարչապետինը՝ օրական 143 ոսկի երեսուն ղրուշ։

Յետոյ կը պատմէ թէ ինչեր տեսած եւ լսած է Ամերիկայի մէջ։

Եւ կը յայտարարէ առանց վերապահութեան.

— Ամերիկացիները կ'ըսեն. «Դուք ոչ միայն դրամի, այլ եւ խելքի պէտք ունիք»։

(Ամերիկացիները չեն ուզեր վճարել 300 միլիոն տոլարի նոր վարկը, որուն այնքան անձկութեամբ կը սպասեն Անգարայի մէջ)։

Ընդդիմադիր ըլլալով հանդերձ, անշուշտ Գասըմ Կիւլէք հաճութեամբ չէ լըսած Ամերիկացիներուն դիտողութիւնը։

Չար լեզուներ կ'ըսեն թէ իբրեւ պատասխան, ճառ մը խօսած է, հետեւեալ բովանդակութեամբ.

— «Դուք, Ամերիկացիներդ, թէեւ մեզի բարեկամ էք, բայց լաւ չէք ճանչնար մեզ եւ մանաւանդ մեր պատմութիւնը։»

Ո՞վ ըսաւ թէ անհրաժեշտ է խելք ունենալ, դիրք եւ վարկ շահելու համար։

Կը կարծէք թէ դուք, ինչպէս Եւրոպացիները, աւելի՞ խելացի էք, աւելի՞ բախտաւոր։

Դուք կը ցանէք, մենք կ'ուտենք։ Դուք ձեր խելքին ապաւինելով, գիշերը ցերեկին կը խառնէք, անընդհատ կ'արտադրէք եւ կը բաժնէք ամէնուն։

Երբ դուք Աւետարան կը քարոզէիք, մենք ամբողջ ժողովուրդ մը կը սրբէինք, ձեր դաւանակիցներուն հետ, մեր Գուրանով եւ «եաթաղան»ով եւ կը վայելէինք անոր անոնց հարստութիւնները։

Մենք մեր անխելքութեամբ մոխիրի վրայ նստեր էինք 1914-18ին։

Մեր հարեւան բոլշեւիկները, որոնք ձեզի չափ խելք եւ ուժ ունին, անմիջապէս օգնութեան հասան եւ մեզ փրկեցին։ Ոչ միայն դրամ ու զէնք, այլեւ ընդարձակ հողեր բուն իրաւատէրէն խլելով մեզի բաշխեցին։

Ատեն մը վերջը մեր հարեւանները ալըդողեցան։ Փառք Ալլահին, այս անգամ ալ դուք օգնութեան հասաք, դրամով, ապրանքով, մասնագիտութեամբ եւ սպառազինութեամբ։ Պակասը կը լրացնեն ձեր երկու դաշնակիցները, որոնք մեր ալ գինակիցներն են։

Երբ 300 միլիոն տոլարը վճարէք — բայց ոչ Մենտերէսի, այլ Իսմէթի — այն ատեն կը տեսնէք թէ մեր խելքը ի՛նչպէս կը բանի»։

... Կ'իմանամ թէ Ամերիկացիները ազդուելով այս ճառէն, որոշեր են խումբ մը թուրք խորհրդականներ վարձել, սեւամորթերու խնդիրը լուծելու համար։

ՎԱՀԷ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Ս. Լոյտ երէկ ճամբայ ելաւ դէպի Միջին Արեւելք։ Պիտի մասնակցի հարաւ. արեւելեան Ասիոյ զինակիցներու խորհրդաժողովին, որ պիտի գումարուի Քարաչիի մէջ (Փաքիստան), մարտ վեցին։ Նախ պիտի հանդիպի Գահիրէ, իսկ վերադարձին Իսրայէլ։ Իրազեկներ մեծ արդիւնք մը չեն սպասեր այս ճամբորդութենէն։ Անգլիացի նախարարը պատրաստ ծրագիր մը չունի, արաբեւիսրայէլական թնճուկը լուծելու համար, բայց պիտի փորձէ ելք մը գտնել, իբրեւ ներկայացուցիչը Արեւմուտքի։ Պիտի աշխատի նաեւ հակազդել Ս. Միութեան տնտեսական ձեռնարկներուն։

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլըս, լրագրական ասուլիսի մը մէջ բացատրեց թէ բոլշեւիկեան վերջին համագումարին մէջ ծրագրուած փոփոխութիւնները բաւական չեն, լաւատեսութեամբ դիտելու համար ապագան։ Ուրեմն, Մ. Նահանգները իրաւունք չունին թուլցնելու իրենց արթնութիւնը։ Մ. Նահանգներուն եւ դաշնակիցներուն կրած զոհողութիւնները արդիւնաւոր եղած են եւ պէտք է շարունակուին։

Նախարարը հերքեց այն լուրը թէ Մ. Նահանգները, Անգլիա եւ Ֆրանսա արդէն իսկ համաձայնած են զինուորական ծրագրի մը վրայ, ի հարկին միջամտելու համար Միջին Արեւելքի մէջ։

Պ. ԽՐՈՒՇՉԵՒ, Ս. Միութեան Կեդր. Կոմիտէին Ա. քարտուղարը, նախագահ նշանակուեցաւ ամենամեծ հանրապետութեան՝ բուն Ռուսիոյ Կ. Կ.ի դիւանին։ Այս հանրապետութիւնը ունի 109 միլիոն բնակիչ, մայրաքաղաքը՝ Մոսկուա։

ՕԴԸ ԱՒԵԼԻ ՄԵՂՄԱՑԱԾ ԷՐ երէկ, մանաւորապէս Փարիզի մէջ։ Սառերը եւ ձիւները սկսած են հալիլ, Ամերիկայէն ուտելիք ճամբայ հանուած է դէպի Եւրոպա։

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

ԱՆՀԱՄԱՐ ԲԱԶՄՈՒԹԻՒՆ

Պէյրութէն կը գրեն մեզի Փետր. 26 թուականով.— Այսօր, Կիրակի, բազմութիւնը Եփրատի պէս կը հոսէր դէպի Անթիլիասի վանքը, լեցնելով մայր տաճարը, բակը, տանիքները եւ փողոցը, լըսելու համար Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի անդրանիկ պատգամը։ Աննկարագրելի էր ժողովուրդին խանդավառութիւնը։

Արարողութիւնը տեղի ունեցաւ առանց ոստիկաններու ներկայութեան։ Ոչ մէկ դէպք։ Հակառակորդները ամքած են։ Ուրախութեան ցոյցեր կը սարքուին ամէն թաղի եւ ամէն տունի մէջ։ Ոչխարներ մորթելով բարենպատակ հաստատութեանց կը բաժնեն, մինչեւ Հալէպ եւ Դամասկոս։ Պէյրութի 12 եկեղեցիներէն տասը ազգ. օրինաւոր իշխանութիւններուն ձեռքն է։ Աճապարեցի այս քանի մը տողերը գրել որպէսզի դուք ալ ուրախանաք։

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 26 Փետր.— Անձամբ նորընտիր կաթողիկոսը շնորհաւորեցին երեսփոխան եւ նախկին վարչապետներ Պ. Պ. Սամի Սոլհ եւ Ապտալլա Եաֆի, քրիստոնեայ համայնքներու պետեր ու բարձրաստիճան եկեղեցականներ։ Քանի մը օր առաջ, շնորհաւորական այցելութիւն մը տուած էր նախկին վարչապետ Պ. Սաէպ Սալամ։

Վաթսուն ազգայիններէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը, բազմաթիւ ծաղկեփունջերով, Դամասկոսէն եկաւ Անթիլիաս՝ շնորհաւորելու համար Զարեհ Ա. Կաթողիկոսը։ Պատուիրակութիւններ եկան նաեւ Այնճարէն ու այլ շրջաններէ։

Մինչեւ հիմա, զանազան երկիրներէ ստացուած հեռագիրներու գումարը կը հասնի հինգ հարիւրի։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

●

ԽՄԲ.— Ահաւասիկ այն ճառը զոր խօսեցաւ Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոսը, Զարեհ Ա., իր ընտրութեան օրը, տեղապահ Խորէն եպիսկ.ի շնորհաւորական խօսքէն ետք.—

Սրբազան եղբայրներ, հոգեշնորհ հայրեր, յարգելի պատգամաւորներ Կիլիկեան Աթոռի Պատգամաւորական ժողովի:

Ծանօթ են ձեզ բոլորին, այն յուզումը, հոգեկան այն ապրումը եւ հոգեկան բոլոր տեսակի այն տրամադրութիւնները, որոնք այս պահուս իմս են: Ամենածանր եւ ամենադժուարին պատասխանատուութիւն դրիք իմ ուսերուս վրայ. աշխարհի պարտականութեանց ամէնէն ծանրը թերեւս՝ որովհետեւ անոնք, այդ բոլոր պարտականութեանց կոչուած մարմիններն ու հաստատութիւնները ուժ ունին իրենց ձեռքին տակ, մինչ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ նուիրապետական այս աթոռին վրայ՝ մէկ ուժ միայն տուիք ինծի. բարոյական ուժը, եւ միակ զէնք մը՝ Ս. Աւետարանը: Եւ գիտէք դուք, թէ աւելորդ այս աշխարհին մէջ, բարոյական ուժը թէ՛ Աւետարանը ինչ արժէք կը ներկայացնեն դժբախտաբար:

Հաւատացողն ենք, խոր հաւատքով մեր պապերէն եկած եւ մեզի հասած մեր խոր գիտակցութեամբ՝ թէ այս երկու ուժերը միայն աշխարհի վրայ մնայուն ուժերն են բոլոր գնայուն ուժերու կողքին, անոնցմէ բարձր, անոնցմէ վեր՝ հիմնական իրենց կարեւորութեամբ:

Դժուարութիւններ ունեցանք, դժուարութիւններ ունինք, դժուարութիւններ պիտի ունենանք: Այդ դժուարութիւնները բոլորին ծանօթ են: Անոնց աղբիւրներն ու ակունքներն ալ ծանօթ են:

Պատգամաւորական այս պատկառելի ժողովէն, ձեր բոլորէն եւ այստեղ գտնուող մամուլի ներկայացուցիչներէն, մեր բոլոր բարեկամներէն մէկ բան կը խնդրեմ: Կը խնդրեմ, որ այսուհետեւ, պատմական այս քայլին կապակցաբար գիտակցօրէն եւ խոհեմաբար շարժիք եւ մտածէք, մտածէք թէ այս ընտրութեան մէջ յաղթող չկայ, յաղթուող չկայ: Գիտակցինք եւ մաղթենք որ յաղթողը ըլլայ միայն ու միայն մեր Ս. Աւետարանը եւ քրիստոնէական մեր կրօնքը, ու յաղթող ոգին ըլլայ մեր ազգային գիտակցութեան եւ ինքնաճանաչման ոգին:

Դժուարութիւններ շատ ունեցանք: Այս առթիւ կը յայտնեմ ձեզի, եւ մամուլի միջոցաւ՝ մեր շրջանի ժողովուրդին, ոչ ոքի հանդէպ քէն եւ ատելութիւն գոյութիւն չունի եւ չէ ունեցած իմ սրտին մէջ: Բոլորն ալ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ զաւակներ են, մեր Ս. Միւռոնով մկրտուած, բոլորն ալ վստահ կրնան ըլլալ, որ իրենք այս կաթողիկոսարանէն ներս տեղ ունին, կրնան ներկայանալ եւ իրենց խնդրանքը ներկայացնել այն յարկին: Եւ պէտք է աշխատինք, որ այս վիճակը՝ որ մեր ազգին ու եկեղեցւոյ համար վնասակար է, գործակցաբար դարմանենք: Եւ փարատին այս բոլոր թիւրիմացութիւնները, կանխակալ կարծիքներն ու կասկածները, որոնք նոր դահակալի ընտրութեան առթիւ մեր համայնքը յուզեցին այս գաղութին մէջ:

Ոչ մէկ խտրական զգացում եւ կողմնակի նկատում չենք ունեցած եւ այսուհետեւ ալ կողմնակի զգացումներ եւ նկատումներ պիտի չունենանք, Աստուծոյ օգնութեամբ, որովհետեւ հաւատացած ենք մեր եկեղեցւոյ եւ ազգի յաւերժութեան եւ զաւակներու մաքուր զգացումներուն, որոնք աւելի գերակշիռ են քան բոլոր միւս գնայուն զգացումները:

Այս Աթոռը ունի կատարելիք իր մեծ դերը ի հոգեւորս մեր ժողովուրդին համար: Աւետարանական կեանքի եւ բարոյական հասկացողութեանց համար: Պէտք է աշխատինք, Սրբազան եղբայրներ եւ քահանայ հայրեր, որ մեր ժողովուրդին մէջ ամրանայ հաւատքը Ս. Աւետարանի եւ բոլոր մեր նահատակներուն, որոնք իրենց հաւատքի ճամբուն վրայ ինկան եւ իրենց մաքուր արիւնը տուին:

Հաւատք պէտք է ունենալ մեր ազգի մասին, որ լաւագոյններէն է բոլոր ազգերուն. ես միշտ հաւատք ունեցած եմ, որ հակառակ բոլոր դժուարութեանց, կ'արժէ ու պէտք է ծառայել անոր: Գիտեմ որ այս զգացումը եւ գիտակցութիւնը ձեր բոլորինն է, մեզմէ իւրաքանչիւրինն է: Զանոնք պարզ, ոլորտային իրենց հանգամանքէն պէտք է դուրս բերել եւ դարձնել դրական գործ, գործնական ըզգացում եւ կեանքէն արտայայտուող եւ կեանքը դեղեցկացնող գործ:

Կրնաք վստահ ըլլալ, որ այժմ արտայայտուած զգացումներով եւ անոնց տասնապատիկ աւելի զգացումներով կը մօտենամ այս գործին եւ սիրով յանձն կ'առնեմ դժուար, սակայն քաղցր լուծը, Աւետարանին լուծը, ազգային լուծը, զոր իմ ուսերուն վրայ դրիք: Այս առթիւ, ձեր բոլորէն մէկ խնդրանք ունիմ ի սրտէ, ամենայն գիտակցութեամբ: Գիտէք մեր պայմանները. օգնեցէք, այլ մանաւանդ աղօթեցէք ինծի համար, որովհետեւ պէտք ունիմ ձեր աղօթքին եւ աղօթքներուն միջոցաւ՝ Աստուծոյ հաղորդութեան, ուժին եւ օգնութեան:

Իմ շնորհակալութիւնները կը յայտնեմ ձեզմէ իւրաքանչիւրին, որ վստահեցաք այս պաշտօնը ինծի, վստահեցաք՝ գիտակցաբար: Աղօթեցէք որ այդ վստահութիւնը ըլլայ, Աստուծոյ հետ, միշտ հետս: Եւ ես կը հաւատամ, որ Աստուած պիտի օրհնէ մեզ եւ պիտի օգնէ մեզի:

Իմ սրտագին ողջոյնի խօսքս կ'ուղղեմ Էջմիածնայ Նախամեծար Մայր Աթոռի, անոր արժանաընտիր գահակալ՝ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին, այն հաստատ համոզումով եւ գիտակցութեամբ որ Նախամեծար Մայր Աթոռը եւ Կիլիկիոյ այս Աթոռը լծակիցներ եւ գործակիցներ են: Նոյն ժողովուրդի եւ նոյն Աւետարանին ծառայող Աթոռներ: Մեր Աթոռին կապը պիտի մնայ անքակտելի, հակառակ անոր որ պիտի գտնուին այդ կապը թուլցնել ուզողներ: Պիտի պահենք անխախտ եւ ամուր այդ կապը, որովհետեւ ան է որ մեզ պիտի պահէ մեր ազգային, եկեղեցական եւ բարոյական դիմագծութեան մէջ:

Իմ մասնաւոր համակրանքը, գործակցութեան ամենայայն մտածումով՝ Երուսաղէմայ պատրիարքութեան հետ, Պոլսոյ պատրիարքութեան հետ, որուն պայմանները ծանօթ են մեզի: Մաղթող ենք, որ ան ստանայ նախկին իր փայլը, յօգուտ եւ ի փառս Հայաստանեայց Առաքելական Ս. եկեղեցւոյ:

Շնորհակալութեանց կարգին, պէտք է յիշեմ Լիբանանի բարեխնամ կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը, որոնց ասպնջականութեան փաստը ունինք եւ կը վայելենք եւ որոնց միջոցաւ, Հայաստանեայց եկեղեցին ամուր կը պահենք: Իմ ամենաջերմ շնորհակալութիւնները սուրիական կառավարութեան եւ ժողովուրդին, որոնց հովանիին տակ կ'ապրինք բարօր ու երջանիկ: Վստահ եմ, որ բարեխնամ այս կառավարութիւնները եւ ժողովուրդները նաեւ այսուհետեւ իրենց նոյն ազնիւ ըզգացումները պիտի պահեն մեզի հանդէպ, պայմանաւ որ մենք ալ մեր կարգին, նոյն ոգիով փոխադարձենք: Շնորհակալութիւն նոյնպէս Կիպրոսի կառավարութեան եւ ժողովուրդին, որ նոյն բարօր պայմանները ստեղծած է մեր ժողովուրդին համար:

Աստուած անսասան պահէ մեր եկեղեցւոյ նուիրապետական բոլոր Աթոռները եւ եկեղեցին՝ բոլոր այն չարիքներէն, որոնցմով շրջապատուած է ան: Աստուած օրհնէ մեր ժողովուրդը եւ զայն աւելի եւս բարգաւաճ եւ աւանդութեանց հաւատարիմ պահէ:

Այս ընտրութիւնը օրհնաբեր թող ըլլայ Կիլիկեան Աթոռին համար եւ ունենանք բեղուն գործունէութեան շրջան մը, դէպի հեռաւոր եւ սակայն փայլուն ապագան:

Օրհնութեան իմ խօսքը բոլոր թեմերուն, թեմակալներուն, կրօնական եւ աշխարհական մարմիններուն եւ ժողովուրդին:

Շատ շնորհակալ եմ, աղօթեցէք ինծի համար:

●

ԽՈՒՄԲ ՄԸ ԿԻՆԵՐՈՒ «ՔԱՋԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ»

«Ազդակ»ի մէջ կը կարդանք (24 Փետրուար).—

Մեր նախանցեալ թիւով արձանագրած էինք տգեղ երեւոյթ մը, պատահած երկուշաբթի օր, կաթողիկոսական ընտրութեան պահուն, Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ: Ծանօթ ռամկավարներու եւ «յառաջդիմական»ներու կիներ եւ Բարեգործականի Դարուհի Ցակոբեան վարժարանի աշակերտուհիներ, թիւով 42, հայ կնոջ անունին արատ բերող անվայել պոռչտուքներով վարկաբեկած էին իրենց անունները, օտար թղթակիցներու եւ ոստիկանական ուժերու ներկայութեան:

Ցաջորդ օր, տեղական թերթերը անդրադարձան այս տգեղ երեւոյթին եւ հրատարակեցին բազմաթիւ նկարներ Աստուծոյ տունը սրբապղծող այդ կիներէն, զանազան ծիծաղելի կեցուածքներու մէջ:

Հայու արժանապատուութիւնը աւելի վիրաւորուած է, երբ այդ օտարները զարմանքով հարցուցած են թէ՛ ամուսին, եղբայր կամ հայր չունի՞ն այդ կարգի կիները:

Ութ ժամ տաճարի մէջ իրենք զիրենք բանտարկող այդ կիները, երբ իրենց յանձնուած «պաշտօնը» լրացնելով հեռացած են, իրենց ձգած հետքերէն դիւրաւ հասկնալի դարձած է անոնց ունեցած հաւատքը՝ հանդէպ եկեղեցւոյ սրբութիւններուն:

ՀԱՅԵՐԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

*

ԽՄԲ.— Ահաւասիկ վերջին մասը գերմաներէն «Նէյոյէ Ցիւրխըր Ցայթունկ» թերթին շահեկան գրութեան: Առաջին մասը տես Ցառաջ 16 Փետր.—

Լիբանանի եւ Սուրիոյ Հայերը եկած են ոչ թէ հեռաւոր Հայաստանէն այլ Թուրքիայէն, ուր կ'ապրէին հարստահարուած, իբրեւ փոքրամասնութիւն:

Հայկական եկեղեցին ունի երկու կաթողիկոսութիւն — մէկը Էջմիածնի մէջ, միւսը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը, Անթիլիասի մէջ եւ Երուսաղէմի պատրիարքութիւնը:

Հայկական տարագրութենէն ի վեր Հայեր հաստատուեցան արաբական երկիրներուն մէջ: Առաջին կարաւանները Հասան 1916ին:

Երբ դաշնակից բանակները քշուեցան քաղաքական թուականներուն, Հայերը հասկցան թէ այլեւս կարելի չէր ապրիլ Թուրքիա եւ ստիպուեցան գաղթել դէպի արաբական երկիրները: 1939ին ուրիշ արտագաղթ մը եւս տեղի ունեցաւ դէպի արաբական երկիրները, այս անգամ Ալեքսանտրէթէն, երբ այդ շրջանը Թուրքիոյ յանձնուեցաւ: Ցամրաբար հայ փոքրամասնութիւնը յաջողեցաւ առաջնակարգ դիրքեր գրաւել արաբական երկիրներու մէջ:

Հալածանքներու եւ գաղթերու պատճառով Արեւելքի աւանդութիւնները կանուխէն թօթափած, Հայերը՝ նոր ապարէզներ ընդգրկեցին: Գիւղացին, որ իր արտերէն քշուած էր, ստիպուեցաւ կօշկակար դառնալ: Ան կրցաւ նաեւ դիւրութեամբ վարժուիլ եւրոպական մեքենանե-

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Տիգրանը եւ Փայլունը կէսօրուայ ճաշին հրաւիրուած էին: Հօրաքոյրը խնդրել էր Տիգրանից, որ Փայլունին առաւօտուանից բերի իրենց տունը, ինքն էլ մինչեւ կէսօրին խանութը փակի ու գայ: Տիգրանն այդպէս արաւ:

Ուրեմն, երբ Խամբուրենց Հաջի աղան կանգ առաւ Բոշայենց փողոցում եւ նայեց ոսկերիչ Տիգրանի լուսամուտին, տանը ոչ ոք չկար, բայց Էլմաս խաթունին թւացել էր, որ մի ստուեր կար «փանջիրային ետեւը» եւ այդ ստուերը պէտք էր որ լինէր մանկամարդ հարսի ստուերը:

Էլմաս խաթունը եւ նրանից փոքր երկու հարսները, տան մաքրութիւնը եւ ճաշի պատրաստութիւնը թողնելով ամենափոքր հարսին, լաչակները նետեցին գլխները եւ դուրս եկան տնից, ամէն մէկը տարբեր ուղղութեամբ:

Էլմաս խաթունը, յիսուն քայլ հեռու — հէնց նոյն Բոշայենց փողոցում — մտաւ մի տուն, եւ սկսեց.

— Քա, Լուսնթագ խաթուն, լսե՞ր ես ի՞նչ է եղել:

Լուսնթագ խաթունը, բամբասանքի ծարաւից տոչորուած, անմիջապէս գործը թողեց եւ երախները հանդէպ զայրացած, բացագանչեց.

— Քա՞, փինճրս կը թողո՞ւն որ ոտքս դուրս դնիմ ու բան մի լսիմ. ըսէ, ի՞նչ է եղեր:

— Խամբուրենց Հաջաղան մեր սոխաքէն անցաւ:

— Քա... ապշեց Լուսնթագ խաթունը: Էլմաս խաթունը վրայ տուեց.

— Աչքերը ձգեր էր Աղքատենց հարսին:

— Փայլունի՞ն:

— Պստուածին: «Փանջիրա»յին ետեւըն էր:

— Դահա տարի մի չիկայ կարգուիլը. էգ ի՞նչ շուտ էրկանը ծոցէն դուրս թռաւ, արձագանքեց Լուսնթագ խաթունը:

— Դուն էս կ'ըսես, եա Հաջի աղա՞ն, ճերմակ մազերէն չամչնա՞ր, շարունակեց Էլմաս խաթունը:

— Աման, աման, ժամանակը փոխուեր է, ասաց Լուսնթագ խաթունը, եւ ապշահար կանգնեց՝ ձեռները ծալելով փորի վրայ:

Էլմաս խաթունը երկար չարաւ, դուրս ելաւ, քայլեց, դարձաւ առաջին անկիւնը եւ մտաւ մի ուրիշ տուն:

— Թերեզա խաթուն, լսե՞ր ես:

— Չէ՛:

— Քա, «դէվէյ»ին անկըճին մէ՞ջ ես քնացել, ի՞նչ է:

— «Թէզ» ըսէ, Էլմաս խաթուն, հիմա կը ճաթիմ:

— Խամբուրենց Հաջի աղան...

— Էս ի՞նչ օրի հասանք, — բացագանչեց Թերեզա խաթունը:

Էլմաս խաթունը շարունակեց թափառումը: Թերեզա խաթունը, մնալով մենակ, նորից բացագանչեց.

— Հիմիկուան հարսները, վույ, վույ, վույ....

Էլմաս խաթունը մտաւ երրորդ, չորրորդ եւ դեռ եւս տասներորդ դուռը, հաղորդեց սարսափելի լուրը եւ հազիւ ճաշին տուն հասաւ բոլորովին յոգնած:

Միւս հարսներն էլ իրենց կարգին մտել էին զանազան դռներ եւ դուրս ելել: Նրանցից լուր ունեցողներն էլ իրենց կարգին մտել էին ուրիշ դռներ:

— Քա, չի՞ս լսեր, Բոշայենց փողոցը...

— Ի՞նչ.

— Այս առաւօտ...

●

Իւրաքանչիւր լսող ուրիշին պատմել էր մի քիչ այլ բովանդակութեամբ, այնպէս որ երեկոյեան երբ կանայք հաղորդեցին Բոշայենց փողոցի պատահած արտակարգ դէպքը իրենց ամուսիններին, սաստցել էր հետեւեալ բովանդակութիւնը. — Տեսել էին Խամբուրենց Հաջի աղային երիտասարդ ոսկերիչ Տիգրանի տնից դուրս ելնելիս եւ տեսել էին նաեւ որ մանկամարդ հարսը նրա ետեւից կամացուկ դուռը փակել է:

⁂

Ցաջորդ առաւօտ, խաղաղ եւ արեւոտ մի մայիսեան առաւօտ, երբ Թանկագին խաթունը մեծ մաղն ամբողջ վարդ լցրած պարտէզից տան բակն էր մտնում, լսեց սարսափելի լուրը: Թանկագին խաթունի ոտները կքտեցին. մաղը ձեռքից նետեց, որից վարդերը թափուեցին սալայատակի վրայ, հազիւ կարողացաւ ձեռքը երկարել պատի վրայի ցցին եւ ազատուել գետին փռուելուց:

Թանկագին խաթունը Հաճի աղայի կրտսեր Մեմիկ խաթունի քոյրն էր:

— Ուրկի՞ց լսեցիր, կարկամելով հարցուեց Թանկագին խաթունը:

— Սաղ քաղաքը կը խօսայ, քա...

Մօտ կէս ժամ անցաւ, երբ Թանկագին խաթունը կարողացաւ գտնել իր սառնասրտութիւնը: Երբ գտաւ սառնասրտութիւնը, շալը քաշեց գլխին եւ վազեց քըրոջ մօտ:

Ներս մտաւ չմտաւ բացագանչեց.

— Աման, քոյր, էս ի՞նչ բան էր լսեցի, ականջս էրւաւ:

Մեմիկ խաթունն այլայլուեցաւ:

— Քա, Թանկուկ, ի՞նչ կ'ըսես:

— Աման: Մեմիկս, աշխարհք չմանէիր:

Մեմիկ խաթունի մտքից չէր անցնում, որ քրոջ լածը կարող էր որեւէ կերպ առնչութիւն ունենալ իր երկարամեայ ամուսնական կապի հետ. ունեցել էր աղջիկ զաւակ, ամուսնացրել եւ արդէն մի թոռնիկ էլ ունէր:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(2) (Շար.)

րուն եւ գործիքներուն, ինչպէս կաչեգործութեան արդիական պատրաստութեան ։ Հայ արհեստաւորները մասնաւորա դարձան եւրոպական մեքենական արհեստներուն մէջ։ Անոնք եղան ժամագործ, ելեկտրագէտ, կառատան վարիչ, թիթեղագործ, լուսանկարիչ եւայլն։ Առեւտրականները վարժուեցան եւրոպական առեւտրական մեթոտներուն ։

Երեսուն տարիէ ի վեր հայ կիներն ալ սկսան աշխատիլ զանազան ասպարէզներու մէջ։ Հայ կինն էր որ առաջին անգամ այս երկիրներուն մէջ եղաւ հիւանդապահուհի, ինչ որ առողջապահական տեսակէտէ մեծ օգտակարութիւն ունեցաւ յետամնաց Արեւելքի մէջ։ Իսկ վերջին տարիները արաբական պետութիւնները յաջողեցան գտնել մասնագիտական կամ քրիստոնեայ Արաբուհիներ այս ասպարէզին համար ։

Հայերը դիւրութեամբ իւրացուցին նաեւ եւրոպական արհեստի գրութիւնը, հետեւելով արհեստագիտական կրթութեան։ Այսպէս, այս մարզին մէջ ես սկսան առաջնակարգ դիրքեր գրաւել, զարկ տալով նաեւ արաբական տնտեսական կեանքին ։

1947ին ներգաղթ տեղի ունեցաւ եւ Լիբանան եւ Սուրիա հաստատուած Հայերէն երեսուն հազարը գաղթեցին հայրենիք։ Այդ օրէն աստին խորունկ խրամատ մը կը բաժնէ Դաշնակցականը որ ժողովրդավար քաղաքականութեան մը կողմնակից է, «Հնչակեան»էն, որ ռուսասէր է ։ Այս երկուքին հակառակութիւնը երբեմն խաղաղ երեւոյթ մը կ'առնէ, ինչպէս օրինակ այն գնդախաղի մրցումին առթեւ, որ տեղի ունեցաւ Լիբանանի վարչապետին հովանաւորութեամբ, ի նպաստ Թրիփոլիի աղէտեալներուն ։

Երբեմն ալ այս երկուքին հակառակութիւնը եղերական երեւոյթներ կը պարզէ, յանգելով դանակամարտի ։

Բազմաթիւ շարժառիթներ ունի այս տարակարծութիւնը։ Օրինակ կան, որ կապեր ունին Հայաստան հաստատուած իրենց ազգականներուն հետ եւ կը զգուշանան անոնց վնաս հասցնելէ, ոմանք ալ անձնական կապեր այս կամ այն վարիչին հետ։ Ասկէ զատ կայ գաղափարական ազդակը, կիսովին մարսուած եւրոպական ազգայնական գաղափարներ, «Հին հայրենիքի» պաշտամունքը սերունդէ սերունդ եւայլն։ Օտարութեան մէջ ապրող այս ժողովուրդը շատ զօրաւոր սէր ունի հանդէպ իր կրօնքին եւ ազգային աւանդութեանց ։

ԱՐՆՈԼՏ ՀՈԹԻՆԿԵՐ

ԱԹԷՆՔԻ թերթերը կը գրեն թէ Ս. Միութեան նոր դեսպանը, Միխայիլ Սերգեյեւ, մեծ գործունէութիւն կը ցուցնէ Յունաստանի մէջ։ Դեսպանը լաւ յունարէն եւ ֆրանսերէն գիտէ եւ ճկուն դիւանագէտի համբաւ կը վայելէ ։

ԹՈՄՍԵՐ

ԱՒԵԼԻՆ ԿՈԹԸ

●

— Ինչպէ՞ս եղեր է որ այսքան լաւ հայերէն սորվեր ես, Հայ – Ամերիկացի հայրենակից ...

— Կերած ծեծս գիտէ ... Ինչ աւելի կոթեր կերած եմ, եթէ գիտնայիր ...

— Քանի՞ տարեկան ես ...

— Երեսունըհինգին երեսը ալ տեսնելիք չունիմ ...

— Գրել – կարդալ գիտե՞ս ...

— Ի հարկէ գիտեմ, քեզմէ աղէկը կը գրեմ ... Հետս մրցումի մը կ'ելլե՞ս ...

— Չեմ համարձակիր ... Դասատուդ ո՞վ եղած է ...

— Քանի մը դասատու ունեցած եմ ... Առաջին փրոֆէսորս մեծ մայրիկս, երկրորդը՝ մեծ հայրիկս, երրորդը՝ մամաս, չորրորդը՝ պապաս ... Հինգերորդ մը եւս կար, հօրեղբայրս, բայց անիկա հեռու տեղ կ'ապրէր ... Ան ալ իր դասերն ու խրատները իր նամակներով կուտար ..

— Ի՞նչ մեթոտի կը հետեւէին ...

— Ըսի, չէ՞, աւելին կոթին ... Երբեմն ալ սովահար մեռցնելու միջոցին ... Մեծ մայրիկս քիչ մը մարդասէր ըլլալուն, երբեմն աւելով կը ծեծէր, փոխանակ կոթով ծեծելու, որովհետեւ, կարծեմ, իրեն համար աւելի դիւրին էր կոթը բռնել քան աւելը ... Մամաս եւ պապաս այդքան բարակը չէին մտածեր ...

— Ուրեմն, ըսել կ'ուզես որ աւելին կոթին կը պարտիս այսօրուան հայութիւնդ...

— Այո ...

— Քանի՞ տարի տեւեց դաս տալու այդ միջնադարեան ձեւը։

— Ութ, տասը տարի ... Այն օրը որ սկսայ մեծ հայրիկիս նամակները գրել, աւելին կոթը պահարանը նետեցին ...

— Լաւ, ըսենք որ ութը, տասը տարիէն բաւական մը հայերէն սորվեցար, յետո՞յ, գիտցածդ չմոռցա՞ր յաջորդ տարիներուն ...

— Առոր ալ պատասխանը տամ, բայց պիտի չհաւատաս — սկսայ հայերէն գիրքեր կարդալ ... Րաֆֆիին գիրքերը, մէկ ծայրէն միւսը կարդացած եմ ... Գիտե՞ս որ, պատերազմին, մամայիս հայերէն նամակ կը գրէի ...

— Անշուշտ, եկեղեցին տիրացու ալ եղած ես ...

— Հարկաւ եղած եմ ... Հայերէն սորվեցնելու ձեւ մըն ալ ատիկա է ... Ի հարկէ գրաբարը հասկնալու չափ յառաջ գացած չեմ, բայց եւ այնպէս բառերը, վեր վար միեւնոյնն են ... Դուն, ալ ամէն կիրակի եկեղեցի գնա ու նայէ թէ ինչպէս հայերէն կը սորվիս ...

— Լաւ; կը յանձնարարե՞ս որ, հիմա, մենք ալ աւելին կոթը ձեռք առնենք հայերէն սորվեցնելու համար ...

— Շատ բարկցողները պիտի ըսեն «ոչ», բայց ես կ'ըսեմ «Այո» ...

— Ուրիշ ի՞նչ միջոց կը յանձնարարես։

— Անհաւասիկ, առաջին՝ ամէն մայրիկ օրական, առնուազն քսան վայրկեան թող գոցէ սա հեռանկար կոչուած փորձանքը եւ դիմացը առնէ իր զաւակը եւ երկու հայերէն բառ սորվեցնէ ... Ատիկա կ'ընէ տարին՝ 730 բառ. անշուշտ գրել ալ պիտի սորվեցնէ. երկրորդ՝ թող իր տղան եկեղեցի ղրկէ, ամէն կիրակի, որպէսզի անոր ականջը հայերէնով լեցուի ... Տղու մը ականջին մէջ լեցուած լեզուն ալ դուրս չի թափիր ... Երրորդ, մայրիկը թող տղուն հետ միայն հայերէն խօսի ... Աւելը ձեռք կրնայ առնել, երբ տղան օտար լեզուով մը պատասխանէ ... Ուրիշ ձեւեր ալ կան, հարկաւ, բայց եթէ այս երեք խորհուրդները ամէն մայրիկ հետեւի, սանկ ութ տասը տարի, տղան փրկուած կ'ըլլայ ։

Կարծեմ, Հայ Ամերիկացի բարեկամս կարեւոր առաջարկ մը մոռցաւ։ Այդ մէկն ալ ինձմէ .

— Աւելին կոթը, երբեմն, պէտք է փակցնել մեր մայրիկներուն ու հայրիկներուն, որոնք իրենց մատին ծայրով բռնած են հայերէն սորվեցնելու գործը, որովհետեւ ... « հայերէնով հացին փարան չի կրնար հանել » ...

Բայց հայերէն գիտցողին ալ ձեռքէն իր հացին փարան թռցնող չկայ, կարծեմ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԿԻՊՐՈՍԻ Մելքոնեան հաստատութեան շէնքերէն մէկը, (աղջկանց կամ մանչերուն) վարձու խնդրած էր անգլիական զինուորական իշխանութիւնը, կարեւոր գումար մը խոստանալով ։ Հոգաբարձութիւնը պատասխանեց թէ շատ մեծ անպատեհութեանց դուռ պիտի բացուի, քանի որ Մելքոնեան հաստատութիւնը երկսեռ գիշերօթիկ վարժարան մըն է ։ Զինուորական իշխանութիւնը սիրով ընդունած է այս տրամաբանական պատասխանը ։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Հայ Ուսուցչ. Միութիւնը, որոշեց ուժ տալ ոչ-պետական ուսուցիչներու փետրուար 21ի ընդհ. գործադուլին։ Զայնակցելով ոչ պետական ուսուցիչներու առաջադրութեանց, կը պահանջեն տառացի գործադրութիւնը լիբանանեան կառավարութեան կրթական օրէնքին, — Աստիճանաւորում, երկու տարին անգամ մը աստիճանի բարձրացում եւ ամսաթոշակի յաւելում, հատուցման իրաւունքի ճշդորոշում, հանգստեան թոշակի երաշխաւորում, ընտանեկան յատկացումներու գործադրութիւն ։

ԻՐԱՆԻ կրթական նախարարը յունուար 28ին այցելեց Թեհրանի հայկական «Դաւիթեան Քուչեչ» դպրոցը, տեսնելու համար դպրոցական նոր շէնքը, որ կը կառուցուի արագօրէն ։ Նախարարը ընդունուեցաւ Թեհրանի Հայոց Թեմական խորհուրդին, դպրոցաշէն յանձնախումբի, դպրոցներու հոգաբարձութեան անդամներու, տեսուչին ու մամուլի ներկայացուցիչներուն կողմէ ։ Թեմ. խորհուրդի նախագահը Գ. Վ. Դաւիթխանեան մանրամասն բացատրութիւններ տուաւ շէնքի յատակագծի եւ յարակից մանրամասնութեանց մասին։ Նախարարը շատ գոհ մնաց եւ իրեն ի պատիւ թէյասեղան մը տրուեցաւ Հայ Կանանց Բարեգործական ընկ. ժողովասրահին մէջ։

ԻՐԱՔԻ առաջնորդ ընտրուած է Զգօն Ծ. Վ. Տէր Յակոբեան, որ Միլան կը գտնուէր երկու տարիէ ի վեր ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ԿՈՄԻՏԷ մը կազմուած է Լոս Անճէլըսի արեւելեան թաղամասին մէջ (Քալիֆորնիա)։ Շուտով անոնց պիտի միանան տասը նոր ընկերներ եւս ։

× Օքլէնտի կոմիտէին միացած են հինգ նոր ընկերներ։ Չորսը երիտասարդներ են։

× Բրոշի Տայնուպայի կոմիտէին վրայ այս օրերս պիտի աւելնան հինգ նոր ընկերներ ։

× Ֆաուլըրի մէջ տասը նոր թեկնածուներ ներկայացած են Հ. Յ. Դ. շարքերը մտնելու համար։

ԽՄԲԱՎԱՐ Օր. Սիրանոյշ Տէր Մանուէլեան Փետրուար 11ին Պէյրութի մէջ տուած է շահեկան դասախօսութիւն մը « Համազգային »ի հրաւէրով։ Նիւթ՝ էր Կոմիտաս վարդապետ եւ Ալան Յովհաննէս։ Ապա իր ջանքերով կազմուած երգչախումբը երգած է Մեհրապի «Բարի լուսին», Ալան Յովհաննէսի «Միայն սուրբը», Կոմիտասի «Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ» եւ հարսանեկան երգերու շարքը ։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Աշոտ Մալաքեանի վերջին գործը, «Անկարեւոր մարդիկ»ը արժանացաւ շարժանկարի Փօփիւլիսթ մեծ մրցանակին, որուն խորհրդանիշն է ոսկեզօծ արձանիկ մը ։ Ուրբաթ օր յանձնուեցաւ մրցանակը Ա. Վերնէօյի, ի ներկայութեան դեսպանուհի Ֆրանսուազ Արնուի, որ նոյն առթիւ «Նարինջ» մրցանակը ստացած էր։ Մամուլը ամէն տարի երկու մրցանակ կուտայ «Նարինջ» եւ «Լիմոն», առաջինը՝ անոնց որ բարեացակամ են լրագրողներուն հանդէպ, երկրորդը՝ անոնց որ չեն ։

Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Կեդր. Կոմիտէին 11 անդամները վերընտրուեցան։ Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, մառեշալ Ժուկով փոխանդամ ընտրուեցաւ, իսկ տիկին մը՝ Ֆուրցեւա, քարտուղար, առաջին անգամ ըլլալով ։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (147

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

●

Դրան առջեւ, անոր ալ դաստակները կապեցին եւ, ձեռնակապ դրին եւ այդ վիճակին մէջ, Իթթիհատի այդ խիզախ դերակատարը իջաւ վար, առաջնորդուելով բանտի տեսչութեան սենեակը ։

Հոն իրեն հաղորդուեցաւ մահավճիռի ամփոփումը եւ Տօքթ. Նազըմ զգաց թէ ամէն ինչ վերջացած է, ճակատագրական ժամը հնչած է իրեն համար ։

— Անմեղ եմ, կը կրկնէր, անմեղի մը արիւնը մի թափէք, ոչ մէկ կապ ունիմ այս գործերուն հետ ։

Յետոյ մնաց գլխահակ եւ սահմռկած ։ Իրեն հարցուեցաւ թէ կտակ մը ունի՞ ։

— Գոյքերս եւ ինչքս կնոջս եւ զաւակներուս կը թողում, պատասխանեց Տօքթ. Նազըմ, որ նոյնպէս լսեց իմամին կրօնական յորդորները, հագաւ ճերմակ շապիկը, աննկարագրելի խռովքի մը մատնուած ։

Իր թեւերէն մտան եւ զինքը դուրս հանեցին, գրեթէ քաշքշելով մինչեւ կախաղան, որուն երբ մօտեցաւ, Տօքթ. Նազըմ սկսաւ տերեւի մը պէս դողդղալ։ Աչքերը զարհուրանքէն բացուած էին, երբ զինքը հանեցին սեղանին վրայ եւ վայրկենապէս դահիճը անցուց չուանը վիզին ։

Տօքթ. Նազըմ նոյն պահուն կ'ըսէր .

— Ոչ, ոչ ... Աստուած վկայ ոչ։ Այս գործերուն հետ որեւէ կապ չեմ ունեցած, անմեղ եմ, յանցանք մը չունիմ։ Զուր տեղը կը կախէք զիս ։

Յանկարծ սառած մնաց։ Տօքթ. Նազըմ փչած էր վերջին շունչը ։

Երրորդ մահապարտը, Նաիլ պէյ, ամէնէն պաղարիւնն էր, եւ երբ նոյն արարողութեամբ վճիռը հաղորդուեցաւ իրեն, թախծոտ երեւոյթով մը մտիկ ըրաւ, յաճախակի գլուխը օրօրելով եւ կրկնելով.

— Այո, արդար է ... ճիշդ է, արդար է ...

Յետոյ զաւկին ուղղուած հետեւեալ գիրը գրեց յուշատետրին մէջ, մինչ ձեռքերը կը դողդոջէին յուզումէն.—

«Մօրդ եւ եղբայրներուդ աչքերէն կը համբուրեմ։ Ձեր հօրեղբայրը այսուհետեւ ձեզի հայր պիտի ըլլայ։ Կ'ուզեմ որ գիտնաս թէ այս գործին մէջ որեւէ կապ չեմ ունեցած։ Միմիայն դատարանի նախագահ Ալի պէյը մի մեղադրէք։ Տօքթ. Ֆիքրէթ պէյի մէկ խօսքը զիս կախաղան կը բարձրացնէ »։

Մահապարտը, իր յուշատետրը յանձնեց բանտի տնօրէնին եւ կրկին կրկին խնդրեց որ զաւկին ղրկեն զայն ։ Յետոյ ըսաւ .

— Մասնաւոր բարեւներս նախագահին եւ Գըլըճ Ալի պէյին։ Իսկապէս արդարութիւնը գործադրեցին ։ Ողջ ըլլան։ Իրենց արդողելիք բան մը չունիմ ։

Նաիլ պէյ նոյն հանդարտութեամբ եւ խրոխտութիւնով ելաւ դուրս բանտէն, ճերմակ շապիկին մէջ եւ դաստակները ձեռնակապուած։ Համաչափ քայլերով յառաջացաւ մինչեւ կախաղան, ելաւ սեղանին վրայ եւ հոն ցցեց հասակը ու պոռաց .

— Ազգը ողջ ըլլայ, հայրենիքը երջանիկ թող ըլլայ ։

Յետոյ հարցուց դահիճին.

— Քենէ խնդրանք մը ունիմ։ Սա հանգոյցը ետեւ բեր, ինչպէս ալ ըլլայ, հարկաւ պիտի խեղդէ զիս։ Ետեւ բեր, շատ կը խնդրեմ ։

Նաիլ պէյ յետոյ նստաւ աթոռին վրայ, մինչ դահիճը կ'ըսէր իրեն.

— Ելէք, մի նստիք ։

Նաիլ պէյ յանկարծ խնդաց եւ ըսաւ .

— Ի՞նչ գիտնամ, ամէն անգամ որ աթոռ մը տեսնէինք, կը նստէինք։ Ասիկա տարբեր աթոռ է եղեր։ Ուրիշ անգամ կախաղան ելած չեմ որ արարողութիւնը գիտնամ։ Շատ մի տեսներ եւ ներողամիտ եղիր։ Միայն թէ դահիճ էֆէնտի հանգոյցը ետեւ բեր։

Նաիլ պէյ հոգին փչեց այս խօսքերով .

ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ ԿԱԽԵՑԻՆ

Երբ վերջապէս մահավճիռը հաղորդուեցաւ վերջին դատապարտեալին՝ Հիլմի պէյի ան աչքերուցիչ պաղարիւնով մը լսեց վճռագրին ընթերցումը, բոլորովին լուռ մնաց, երազուն ակնարկ մը նետելով չորս դին։ Դուրս ելած պահուն միայն ըսաւ .

— Զիս կը կախէք պարզապէս անոր համար որ ես Հիլմին եմ, չուզեցիք որ Հիլմին ապրի, մահափորձը ուր, ես ուր ...

Կախաղանին մօտ, սեղանին առջեւ պահ մը կանգ առաւ եւ ըսաւ իր շուրջի մարդոց .

— Եթէ կ'արտօնէք, քանի մը խօսք պիտի ըսեմ, անհոգ եղէք, ձեզի դէմ չէ, հրաժեշտի խօսքեր ։

Հիլմի պէյի լեզուն կապուած էր սակայն, չկրցաւ երկու բառ իրարու քով բերել, եւ դահիճն ալ ազդարարեց որ աճապարէ ։

— Շատ աղէկ, շատ լաւ, ձեզ չսպասցնեմ, հրամեցէք կատարեցէք ձեր պարտականութիւնը, ըսաւ .

Յետոյ աւելցուց.

— Ամէնուդ իրաւունքը «հէլալ » կ'ընեմ, ձեզի ալ, զիս այս վախճանին մատնողներուն ալ։ Մնաք բարով ։

Հիլմի պէյ վիզը յանձնեց դահիճին եւ կախուեցաւ, բայց նոյն պահուն ահաւոր, անպատմելի բան մը պատահեցաւ եւ զարհուրելի վայնասուն մը փրթաւ ամէն կողմէ ։

(Շար.)

րու եւ բռնութեանց դադարումէն երեք ամիս վերջ։ Իսլամներ, գիտցէք որ մենք Ալժերիոյ խաղաղացումը կ'ուզենք։ Այդ խաղաղացումը պէտք է կատարուի մեր հաւաքական կամքով։ Դուք այսօր միջոցն ունիք յայտնելու ձեր տենչերը եւ ազատօրէն ընտրելու ձեր ներկայացուցիչները։ Ֆրանսական կառավարութիւնը հանդիսաւորապէս ձեզի կ'ընծայէ այդ պատեհութիւնը։ Ձեր մէջ պիտի գտնուի՞ն այնպիսիներ որոնք մերժելով դադրեցնել կռիւները, աշխարհի եւ պատմութեան առջեւ պիտի ստանձնեն եղերական պատասխանատուութիւնը անշրջելի դարձնելու կացութիւնը, խափանելու ձեր խաղաղ ազատագրումը եւ սպաննելու Ֆրանքօ-իսլամական եղբայրութիւնը։ Ֆրանսան, հաւատարիմ եւ վեհանձն, ձեզի կ'ընծայէ արդարութիւն եւ հաւասարութիւն։ Եթէ մերժէք, եթէ ուզէք աւելի խորացնել փոսը, եթէ մեզի հետ չհամաձայնիք խափանել այն ոճիրները զոր կը դատապարտեն բոլոր կրօնքները, ինչպէս բոլոր քաղաքային օրէնքները, ոճիրներ՝ կիներու, մանուկներու եւ ծերունիներու դէմ, այն ատեն Ֆրանսա պիտի հարկադրուի շարժման մէջ դնել իր բոլոր միջոցները, երաշխաւորելու համար բնակչութեանց ապահովութիւնը։ Չեմ կրնար հաւատալ թէ պիտի չլսուի այս կոչս զոր կ'ուղղեմ բոլորին՝ կատարեալ համոզումով։ Ֆրանսա խաղաղութիւն կ'ուզէ։ Ան կ'ուզէ Ալժերիոյ մէջ կերտել Ֆրանքօ-իսլամական ազատ եւ եղբայրական համայնքութիւն մը։ Վստահութիւն ունեցէք իր վրայ»։

Այս կոչը խոր տպաւորութիւն գործեց քաղաքական շրջանակներու մէջ, թէեւ կուսակցութիւնները տարբեր տեսակէտներ ունին։ Համայնավարները ամէն միջոց կը փորձեն կռիւները դադրեցնելու համար։ Կառավարութիւնը պիտի պարզէ իր ծրագրած միջոցները Ազգ. Ժողովին առջեւ։

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ԴՐԿՈՒԻ ՕԳՆԱԿԱՆ ԶՕՐՔԸ

Նախարարական խորհուրդի առջի օրուան նիստէն ետք, որ ութ ժամ տեւեց, պատերազմական նախարարը լուսաբանութիւններ հաղորդեց մամուլին, հերքելով կարգ մը վրդովիչ զրոյցներ։ Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, 1954-1ի զօրադասը պիտի արձակուի նախատեսուած թուականին, այսինքն մարտ մէկէն ապրիլ 30, սկսելով Հիւս. Ափրիկէ հաստատուած զինուորներէն։ Յետոյ պիտի արձակուին արեւմտեան Գերմանիոյ եւ բուն երկրին մէջ եղած զինուորները։ Կը նախատեսուի յառաջիկայ Մայիս մէկէն զօրակոչի ենթարկել 1956ի զինուորները, երկու ամիսը անգամ մը 50.000 հոգի (փոխանակ 40.000ի), աստիճանաբար կրճատելով զօրակոչի տարիքը (քսան տարեկան, փոխան 21), մինչեւ տարուան վերջը։ Նախարարը մէկ միլիոն կը հաշուէ ցամաքային, ծովային եւ օդային զինուորներու եւ ոստիկանզօրքին թիւը։ Այս զինուորներէն 330.000 հոգի Հիւս. Ափրիկէ կը գտնուէին Փետրուար 1ին։

× Բանակցութիւնները կը շարունակուին Մարոքի ներկայացուցիչներուն հետ, անկախութեան մասին։

ԵՐԵՔ ՇԱԲԱԹ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴ

Դահլիճը վստահութեան քուէ պահանջած էր չորս անգամ եւ բոլորն ալ ստացաւ, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ։ Այնպէս որ իր դիրքը զօրացած է ներքին գործերու մէջ, գոնէ առ այժմ։

Այսպէս քուէարկուած կ'ըլլայ այն օրինագիծը որ երեք շաբաթ արձակուրդ կը տրամադրէ, փոխանակ երկուքի։ Վիճաբանութեանց ընթացքին քանի մը երեսփոխաններ դիտել տուին թէ կառավարութիւնը կ'ուզէ վարկ շահիլ փութացնելով արձակուրդի ժամանակաշրջանին յաւելումը։ Ուրիշներ կը պահանջէին որ ամէնէն առաջ կարգադրուի Ալժերիոյ խնդիրը։ Վիճաբանութիւններէն վերջ օրինագծի յօդուածներու մասին լուսաբանութիւններ հաղորդեց ընկերային գործերու նախարարը, Պ. Կազիէ (ընկերվարական)։ Կառավարութիւնը վստահութեան առաջին քուէն շահեցաւ 499 ձայնով, յետոյ 1ի դէմ 487, Գ. 108ի դէմ 372, եւ վերջապէս մէկի դէմ 452։

Կառավարութիւնը այժմ մասնաւոր իշխանութիւններ կը պահանջէ, Ալժերիոյ հարցին լուծման համար։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ. Կ. Խաչի 15րդ պատգմ. ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11 Մարտ։

Գաւառի պատգամաւորներէն կը խնդրուի օր առաջ քարտուղարութեան իմացնել իրենց ժամանման թուականը։

Վարչութիւն

25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի Շրջանի սկաուտներուն

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի շրջանի արիներուն եւ արենոյշներուն։

Նախագահութեամբ՝ կաթող. պատուիրակ ԳԵՐ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Կիրակի, Մարտ 4, կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին, Սալ տը լա Շիմի, 28պիս, ռիւ Ս. Տոմինիք։

Դաշնակ Ա. Խաչատուրեանի կտորներէն խմբապետուհի Մարկոսեանի կողմէ, մեներգ խմբ. Ալիս Շամիրեանէ, Արտաշէս Խաչատուրեանի «Հայրենիքս»ը եւ Աւետիք Իսահակեանի «Ձմեռն անցաւ», հայ գեղջկական պարեր, եւ պոհեմական պարեր Մարսէյլի արենոյշներու կողմէ։ Բուրգեր եւ թատերական ներկայացում սկաուտներուն կողմէ։ Ցուցադրութիւն եւ նկարներ Քանատայի ճամբարէն։

Սկաուտական եւ գեղարուեստական մասնաւոր յայտագիր, ցուցահանդէս, պիւֆէ։ Մուտք 300 ֆրանք

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Հ. Յ. Դ. հիմնադիրներէն Քրիստափոր Միքայէլեանի մահուան 51րդ եւ Փետր. 18ի 35րդ տարեդարձին առթիւ յիշատակի ցերեկոյթ, նախաձեռնութեամբ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի։

Կիրակի 4 Մարտ, ժամը 15ին «Ահարոնեան» ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան, Մարսէյլ։

Կը խօսին Ընկ. Տ. ԹԱԴՈՍԵԱՆ, («1921 Փետր. 18»ի ժողովրդային ընդվզումին իմաստը), ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ «Անմահ հիմնադիրին կեանքն ու գործը»։

Կը հրաւիրուին ենթակոմիտէներու եւ խումբերու բոլոր ընկերները։

Այրի Տիկ. Հայնուր Մոմճեան, Պ. Կարապետ Մոմճեան, Այրի Տիկին Միսիսեան եւ զաւակները (Պոլիս), Այրի Տիկին Բէքմէզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Օհաննէսեան զաւակները եւ թոռները (Ն. Եորք), Այրի Տիկին Սաղաթէլեան եւ զաւակները (Պոլիս), ինչպէս նաեւ Զիլինկիրեան, Ֆանարճեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, եւ ազգականին

ԱԲՐԱՀԱՄ ՄՈՄՃԵԱՆԻ

յանկարծական մահը որ տեղի ունեցաւ 68 տարեկանին, 27 Փետր. երկուշաբթի օր իր բնակարանին մէջ, 35 ռիւ Էմիլ Տէվօ, Փարիզ (19)։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ, չորեքշաբթի, իր բնակարանին մէջ եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Փանթէն Փարիզիէնի գերեզմանատունը։

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՑ ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

1906 – 1956

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր

HOTEL GEORGE V

Նախագահութեամբ՝

ՋԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Պատուակալ Նախագահ Հ. Բ. Ը. Միութեան

Առաջնակարգ նուագախումբ, գեղարուեստական ընտիր բաժնին մէջ հայկ. եւ եւրոպական զուարթ յայտագիր

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ՓՆՏՌՈՒԱԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ապահովեցէք ձեր սեղանը, հեռաձայնել լով Կարգադիր Յանձնախումբի նախագահ Պ. Վ. Պարկիրճեանի գրասենեակը TAI. 55-88 Բարեգործականի կեդրոնը TRO. 03

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ (ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ԾՊՏԵԱԼ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հինգշաբթի, 1 Մարտ, ժամը 16էն 20

CERCLE MILITAIREի շքեղ սրահին մէջ

Մրցում ծպտեալ տարազներու

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԻՍԻ.— Մարտ հինգին։

ՇԱՒԻԼ.— Մարտ ութին։

ՓԱՐԻԶ.— Մարտ ութին։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Մարտ տասնին։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21-ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20.30ին, «Օհանջանեան» ակումբին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Անդամատետրները միասին բերել։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 15ին, Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ։ Կարեւոր օրակարգ։ Պատգամաւորի ընտրութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Գուլ. Օտոյի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս ուրբաթ, ժամը 14.30ին, սովորական վայրը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Երկու տարուան հաշուետուութիւն։ Պատգամաւորի ընտրութիւն։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՓԱՐԻԶ.— Տարօն-Տուրուբերանի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 4ին, Քաֆէ Օքլէր տը Լիւն, (Փլաս տ'Իթալի)։

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑ. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին մէջ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Գէորգ Զաքարեանի մահուան առթիւ Մ. Տ. Թովմասեան ընտանիքը փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆր. կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կառվարենց մասնաճիւղին։

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը ճիշդ 15ին

Կալմանի սրահը

Պիտի ներկայացուի Կրիգոր Վահանի

«ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ»

(Թատերախաղ, երեք արար)

որ կը ներկայացնէ մեր օրերու կեանքը։

Ղեկավարութեամբ Պ. Պ. Շիշմանեանի եւ Թորոսեանի։

Մասնակցութեամբ Միութեան համեստ ուժերուն, ներկայացումէն վերջ կը սկսի եւրոպական պարերը նուագախումբով։ Ճոխ պիւֆէ

Խճողումի տեղի չտալու համար կը խնդրուի տոմսակները կանխաւ ապահովել հետեւեալ հասցէներէն.—

Օննիկ Ալթունեան

21, rue Pierre Brosselette, Arnouville

Արամ Երանոսեան

68, rue Jean Jaurès, Arnouville

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ ժամը 3ին։

Շոգեկառք Կար տիւ Նորէն ժամը 2.40, հանրակառք Փորթ տը լա Շափէլէն 268. իջնել վերջին կայարանը։

ՎՐԻՊԱԿ.— Կիրակի օրուան Յառաջ»ի մէջ, 4րդ էջ, Շնորհակալիքը կարդալ՝ Տէր եւ Տիկին Կ. Թութեյեան։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Սարգիս Մեսղանեանի տղան Համազասպ Մեսղանեան, Երզնկայի Բագառիճ գիւղէն, կը փնտռէ հօրաքոյրը՝ Մարիամ Մեսղանեան։ Լուր տալ Գէորգ Յարութիւնեանի՝ 7 Ռիւ տը Լիէժ, Ալֆորվիլ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան ցերեկոյթը՝

ՄԱՐՏ 18ին.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9ᵉ
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 2 ՄԱՐՏ • VENDREDI 2 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7618 32ᵉ ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3329

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿՈՒՌՔԸ ՏԱՊԱԼԵՑԱՒ

•

Այս անգամ ներսէն պայթեցաւ ռումբը, երկրորդ անգամ թաղելով «ժողովուրդներու հայրը», հանճարե՛ղն Ստալին :

Ագգամնչանը տուած էր Կեդր. Կոմիտէին Ա. քարտուղարը, Ա. Խրուշչեւ, իսկ բուն գործողութիւնը կատարեց Ա. փոխ-վարչապետը, Անաստաս Միկոյեան :

Վարագոյրը բացուեցաւ հաւաքական ղեկավարութեան բնաբանով։ Բոլոր բանախօսները ձաղկեցին անձի պաշտամունքը :

Ինչպէս կ'երեւայ, ներկայացումը լաւ սարքուած էր եւ իւրաքանչիւրը իր դերը կատարեց յաջողութեամբ :

Ա. Միկոյեանի վերապահուած էր ամէնէն ծանր պարտականութիւնը :

Այս պատճառով ալ, միջազգային մամուլը մասնաւոր ուշադրութեամբ արձանագրեց իր ճառը, զարմանազան պատմութիւններ ալ հրատարակելով իր կեանքի եւ գործունէութեան մասին :

Քսաներորդ համագումարէն շատ առաջ, նոր վարիչները նսեմացուցած էին «Սպարապետ»ին դերը՝ հոկտեմբերեան յեղափոխութեան մէջ :

Մինչեւ իր մահը, սովորութիւն էր Ստալինը հաւասար գծի վրայ դնել բուն ղեկավարին ու տեսաբանին՝ Լենինի հետ։

Ցետոյ սկսան «ճշդումներ» կատարել, գրելով թէ բանաւոր։ «Փիլիսոփայական Բառարան»ն ալ հասարակ ատոմի մը վերածեց երբեմնի «Արեւ»ը, սահմանափակելով անոր դերը՝ յեղափոխութեան թէ վերջին աշխարհամարտին մէջ :

Արագ - արագ թափեցան բոլոր փետուրներն ու ջնարակները։ Եւ «Հանճարափայլ»ը դարձաւ պարզ աշակերտ կամ հետեւորդ :

Մինչ այդ, ո՛վ որ քանի մը տող տեսութիւն հրատարակէր, որքան պարտականութիւն կը սեպէր, իբրեւ վկայութիւն, արձանագրել անոր այս կամ այն խօսքը, բառը, որեւէ հարցի առթիւ :

Վրացի դիկտատորը դարձաւ բացարձակ հեղինակութիւն ամէն ասպարէզի մէջ,— քաղաքական, ընկերային, տնտեսական, գրական, գիտական, գեղարուեստական, մինչեւ անգամ ... լեզուաբանական հարցերու համար :

Վա՛յ անոր որ կը չեղէր այս հիմնական ուղեգիծէն, կամ Ստալինի անունը կ'արձանագրէր առանց ածականի :

Համբանք չունին իրեն ձօնուած երգերն ու գովասանքները, Խ. Միութեան բոլոր լեզուներով։ Առանձին հատորներու վերածուած են ոչ միայն աշուղական, այլեւ գրական գովերգութիւնները :

Մայրամաս Հայաստանի գուսաններն ու բանաստեղծները կրնայի՞ն բացառութիւն կազմել։

Ալեհեր Աւետիք Իսահակեանն անգամ պարտք սեպեց գրել «Հայ ժողովրդի նամակը», Ստալինի ծննդեան 70ամեակին առթիւ :

Քո հանճարեղ անձի մէջ մենք, ո՛վ Առաջնորդ թանկագին,— Տեսնում ենք մեր ամենօրեայ բարձրացող բազուկին ...

Ուրիշ հայ բանաստեղծ մը, Նայիրի Զարեան, յանկարծ դառնալով Հոմերոս կամ Ֆիրդուսի, կ'աղաղակէր .

Մեռաւ Լենինն ու պատմութեան սիրտը մի պահ դադարեց.— Ու շողացիր հորիզոնում դու արեւի նման մեծ.

... Դու մարդկային երջանկութեան ճարտարապետ ու դարբին :

Եւ ահա Միկոյեան եւ ընկ. որոնք երկիւղածութեամբ կ'երկրպագէին երէկ, իրարու հետ կը մրցին, ապացուցանելու համար թէ սխալ են Ստալինի տնտեսական և ընկերային տեսութիւնները, թէ ան պատմութիւնն անգամ խեղաթիւրած է, լման քսան տարի ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

•

ԹԵՐ ՈՒ ԴԷՄ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ալժերիոյ երկու գլխաւոր հրամանատարները, զօր. Կիյոմ եւ Չեյլէր հրաժարած ըլլալով, իրենց տեղ նշանակուեցան սպարապետը՝ զօր. Էլի եւ զօր. Փիաթ : Երկուքն ալ դահլիճէն տարբեր կարծիք ունէին, զինուորական ուժերու յաւելման մասին :

Արդէն իսկ Ազգ. ժողովին յանձնուած է այն օրինագիծը որով կառավարութիւնը մասնաւոր իրաւասութիւններ կը պահանջէ Ալժերիոյ նախարարին համար։ Մինչ կը կարծուէր թէ կառավարութիւնը պիտի պահանջէ անմիջապէս քննել օրինագիծը, վերջին պահուն որոշուեցաւ յետաձգել յառաջիկայ շաբթուան։ Մինչ այս մինչ այն, տեղական թերթերը կը բացատրեն թէ կացութիւնը անմիջական ձեռնարկներ կը պահանջէ :

Եթէ օրինագիծը վաւերացուի, Ալժերիոյ նախարարը, Ռ. Լաքոստ լայն իրաւասութիւններ պիտի ստանայ զինուորական, տնտեսական եւ վարչական գործերու համար :

Նոր հրամանատարը, զօր. Փոլ Էլի, որ 58 տարեկան է, վերջին անգամ Հնդկաչին ղրկուած էր, քննութիւն կատարելու համար Տիէն Պիէնի աղէտի մասին։ Երբ զօրավարը Հնդկաչին գնաց, պաշտօն ստացաւ իբրեւ կուսակալ եւ հրամանատար։ Անկէ առաջ Ֆրանսայի ներկայացուցիչն էր Ատլանտեան ճակատի գործադիր մարմնին մէջ։ Կ'ըսուի թէ հրաժարեալ հրամանատարը, զօր. Կիյոմ համաձայն չէր Ալժերիոյ ազգայնականներուն հետ բանակցելու քաղաքականութեան եւ կը պահանջէր զինուորական լայն գործողութեան մը ձեռնարկել անյապաղ։ Զօրավարը Ֆրանս. մարզպան էր Մարոքի մէջ 1953ին, երբ աքսորել տուաւ Սուլթան Պէն Եուսէֆը, անոր տեղ դահ բարձրացնելով ծերունի եւ անկար Պէն Արաֆան։ Այս գործողութիւնը տեղի տուաւ ազգայնական բռնութեանց եւ դեռ քանի մը ամիս առաջ էր որ Սուլթան Պէն Եուսէֆ Մարոք վերադարձաւ Մատակասքարէն, վերահաստատուելով իր գահուն վրայ։ Այժմ Ֆրանսա կը բանակցի Սուլթանին կառավարութեան հետ, Մարոքի անկախութեան համար։ Միւս զօրավարը, Փիաթ, նոր հրամանատարին պիտի ընկերանայ իբրեւ անոր սպայակոյտին պետը։ Բանակի ընդհ. քննիչ նշանակուած է զօր. Պլան :

Գաղտնի կը պահուին Ալժերիոյ համար ծրագրուած նոր գործողութիւնները։ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Ալժերիոյ նախարարը 50.000 օգնական զօրք պիտի ստանայ մինչեւ Մարտի վերջը : Կառավարութիւնը կ'ուզէ փութացնել գործողութիւնները, վասն զի զինուորական մասնագէտներ ապացուցած են թէ երբ օդերը մեղմանան Ալժերիոյ լեռներուն մէջ, ազգայնական շարժումները պիտի ծաւալին, եթէ նախապէս կարգադրութիւն մը եղած չըլլայ։ Վարչապետը կ'ուզէ անյապաղ ելք մը գտնել Ալժերիոյ մէջ, զօրացնելու համար իր դիրքը Մարոքի եւ Թունուզի հանդէպ :

Տեղական թերթերը կը հաւատեն թէ Ֆրանսայի եւ Մարոքի բանագնացները համաձայնած են հաւաքական յայտարարութեան մը բանաձեւի մասին, որով պիտի ջնջուի Ֆէսի դաշնագիրը եւ պիտի վաւերացուի Մարոքի անկախութիւնը, մասնաւոր պայմանագրով մը։ Թունուզի հետ կատարուած բանակցութիւններն ալ յուսալից կ'երեւան։ Թունուզի վարչապետը, Թահար Պէն Ամմար, որ Փարիզ կը գտնուի, յայտարարեց թէ անկախութեան նոր դաշինք մը պէտք է կնքուի : Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, արտաքին նախարար Փինօ, բացատրեց թէ բանակցութիւններուն արդիւնքը պիտի ըլլայ ջնջել 1881 Մայիս 12ի դաշնագիրը եւ նոր մը կնքել, փոխադարձ կախման սկզբունքին վրայ :

× Վարչապետին երէկուան ազդարարութեան մասին զանազան տեսակէտներ կը յայտնուին Ազգ. ժողովին մէջ։ Մեծամասնութիւնը համաձայն կ'երեւայ ընդհանուր ուղղութեան։ Ուրիշներ անորոշութիւն կը տեսնեն կառավարութեան դիրքին մէջ, դիտել տալով թէ զինուորական կացութիւնը արագօրէն կը ծանրանայ Ալժերիոյ մէջ :

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Օրլէի օդանաւային ոստիկանութիւնը գրաւեց քառասուն քիլօ ծանրութեամբ փաւերաթուղթեր, որոնք ղրկուած էին Մի-

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

«ՀԱՅ ՍԻՐՏ»

Այս նոր անունով մկրտուեր է Հայ Օգնութեան Միութեան պարբերաթերթը, որ կը հրատարակուի Պոսթընի մէջ, 16 տարիէ ի վեր :

Այդպէս որոշած էր վերջին Պատգմ. ժողովը :

Այո, «Հայ Սիրտ», պեկոծելու համար բոլոր սիրտերը, ի նպաստ կանացի ամէնէն գործօն եւ ծաւալուն կազմակերպութեան :

Ես պիտի ուզէի որ Միութեան անունն ալ — նախկին Կարմիր խաչ — բարեփոխուէր, դառնար աւելի խօսուն եւ արդիական :

Մեր երբեմնի «Ազգանուէր»ը շատ աւելի բովանդակալից էր, այն ալ 70ական թուականներուն :

— Մանրամասնութիւններով կը գրադիս, պիտի ըսեն բարեմիտներ։ Անգլերէն անունին հայերէնն է եւ սկզբնատառերով կ'ըլլայ ՀՕՄ, որուն անգլերէն բառը այնքան սերտ կապ ունի սիրտին հետ.— «Հօմ, սուիթ հօմ» (իմ անուշ տուն կամ տուն իմ անուշ) :

Ոչինչ : Կարեւորը գործն է : Եւ իսկապէս հոյակապ գործեր կը կատարէ երբեմնի Կարմիր խաչը, որ տարբեր անուններ ունի զանազան երկիրներու մէջ, համաձայն տեղական օրէնքներուն :

Միայն Մ. Նահանգներու կեդրոնը կը բաղկանայ աւելի քան ութսուն մասնաճիւղերէ :

Բոլոր անոնք գաղութներու ազգային խնամատարութիւնն է ՀՕՄը, որ ամէն տարի կարեւոր գումարներ կը տրամադրէ օրինակելի կանոնաւորութեամբ :

Բազմազան է Միութեան գործունէութիւնը : Բայց հիմնականը կը կազմեն մարդասիրական եւ կրթական ճակատները : Մէկը միւսին լրացուցիչը :

Իր պաշտօնաթերթն ալ, «Հայ Սիրտ», կոչուած է վառ պահելու շարժումը, հայկական նոր բաժին կցելով անգլերէնի համեստ բաժին մը :

Տարեկան բաժնեգինը՝ «մէկուկէս տոլար, այսինքն շրթունքի կարմիր գլանիկէն ալ աժան», ինչպէս կ'ըսէ խմբագրութիւնը :

Անոր միջոցաւ ոչ միայն ձեր սիրտը կ'աշխուժանայ, այլ եւ միտքն ալ կը զարգանայ, նորոգելով ձեր գրական եւ լեզուական գիտելիքները, մանաւանդ հայերէնի պաշարը :

Հիմա որ ՀՕՄին փրանսահայ քոյրը, մեր Կապոյտ խաչն ալ պատգմ. ժողով պիտի գումարէ, անշուշտ միջոցներ պիտի մտածէ, իր գործունէութիւնը աւելի ընդլայնելու համար :

ՎԱՀԷ

ՄԻՋՈՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Ս. Լօյտ, Գահիրէ հասնելով, սկսաւ բանակցիլ Եգիպտոսի վարչապետին հետ։ Ինչպէս գրած ենք արդէն, նախարարը պիտի այցելէ Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մայրաքաղաքները, կանգ առնելով նաեւ Անգարայի մէջ :

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ ազգ. պաշտպանութեան նախարարն ալ պտոյտ մը պիտի կատարէ մօտերս եւ Ապրիլ 16-էն ներկայ պիտի ըլլայ Պաղտատի խորհուրդին գումարման, Թեհրանի մէջ : Իրազեկներու կարծիքով, Անգլիա հակասական քաղաքականութեան մը կը հետեւի Միջին Արեւելքի մէջ։ Թէ կ'ուզէ զօրացնել Պաղտատի ուխտը՝ Խ. Միութեան դէմ եւ նոյնիսկ Հնդկաստանի ազդեցութեան դէմ, թէ ամրապնդել իր զինուորական դիրքը Իրաքի մէջ, պահել իր ազդեցութիւնը Յորդանանի մէջ, եգիպտական քարոզութեան դէմ, բարւոքել իր յարաբերութիւնները Եգիպտոսի հետ, հակազդելու համար համայնավարական ազդեցութեան և թէ ապահովութիւն ներշնչել Իսրայէլի :

× Ռուսիենկթընի հրէական գեսպանը շարունակ դիմումներ կը կատարէ, մեծաքանակ զէնք պահանջելով ամերիկեան կառավարութենէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը, Այզընհաուըր, պաշտօնապէս յայտարարեց թէ երկրորդ անգամ թեկնածու պիտի ներկայանայ, յառաջիկայ Նոյեմբերին : Այս լուրը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց քաղաքական շրջանակներու մէջ, իբրեւ բարենշան խաղաղութեան համար։ Մոսկուայի գործակալութիւնն ալ փութաց հաղորդել զայն։ Արժեթուղթերը բարձրացան Նիւ Եորքի սակարանին մէջ։ Նախորդ Նախագահ Թրումըն յայտարարեց.— «Պայքարը պիտի շահինք որու դէմ ալ ըլլայ» :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Ազգ. ժողովը վաւերացուց այն օրէնքը որ կը տրամադրէ հատուցում վճարել 1955 Սեպտ. 6ի դէպքերէն վնասուած քաղաքացիներու։ Կառավարութիւնը մուրհակներ պիտի յանձնէ արկածեալներուն, մէկ տարուան պայմանաժամով :

***

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ալժերիայէն հասած նոր հեռագիրներու համաձայն, 86 հոգի սպաննուած են (49ը ապստամբներ)։ Զօրս գլուխներ կտրուած են ճամբուն վրայ։ Զինուորական լայն գործողութիւն մը կը կատարուի Ալժերիոյ եւ Թունուզի սահմանագլուխին վրայ։ Առեւանգուած են 12 քաղաքացիներ :

Մարոքի մէջ ալ *կացութիւնը պղտորած է : «Ազատագրութեան բանակին» քաղաքական գործակալները ուղղակի դեր կը կատարեն լեռներուն մէջ, ժխտելով կառավարութեան հեղինակութիւնը։ Խրամատը հետզհետէ կը բացուի Եւրոպացիներուն եւ բնիկներուն միջեւ :*

Թունուզի *մէջ կը հետապնդուին ըմբոստները, որոնք աշխուժացած են :*

Արեւմտեան Գերմանիոյ *տասը երկրամասերուն վարչապետները Սարպրուք հրաւիրուեցան, մասնակցելու համար Սարի մասին կատարուած բանակցութեանց ։ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Գ. Փինօ, Պոն պիտի երթայ :*

Գիները իջեցնելու *համար կառավարութիւնը կարգ մը հրահանգներ հաղորդեց առ որ անկ է : Հարիւրին 9.50 եւ 8.50 պիտի զեղչուին ձէթին, սուրճին, շաքարին, շոքոլային եւ խմորեղէններու գիները։ Թերթերը կը գրեն թէ գգալապէս իջած են հաւկիթին եւ բանջարեղէններուն գիները :*

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Զ.

Յետոյ եկաւ տպագրութիւնը, որու բարերար միջամտութիւնը, լեզուներու պաշտպանութեան տեսակէտով, վեր է ամէն գնահատութենէ։ Անշուշտ մեծ դեր կը խաղայ նաեւ հաղորդակցութեանց դիւրութիւնը։ Վերջին այս երկու ազդակներուն առջեւ՝ ռամկօրէնը կը նահանջէ արագօրէն։

Ռոմանթիզմը, անցեալ դարուն, պահ մը իր պաշտպանութեան տակ առաւ ռամկօրէնը՝ քաջալերելով Փոլքլորը։ Ներկայ դարը, սակայն, անխնայ պայքար կը մղէ ոչ միայն ռամկօրէնին, այլ եւ նոյնիսկ գաւառական բարբառներու դէմ, որոնք լեզուական խճանկարներ կը ստեղծեն ժողովուրդներու բարբառային թանգարանին մէջ։

Մե՞ր մէջ։

Երկու հոսանք կայ. —

Ա.— Արեւելահայերէնը չափազանցութեան տարած է հետաքրքրութիւնը հանդէպ ռամկօրէն լեզուին։ Առէք Դաղբաշեանի բառարանը (հայ.-ռուսերէն), առէք Ս. Մալխասի բացատրական բառարանը (4 հատոր), — ամէն էջի վրայ կը վխտան ռամկօրէն բառեր, այնքան որ ընթերցողը, ափ ի բերան, կը հարցնէ թէ ի՞նչ գործ ունին այս խայտառակները մեր Մեծատաղանչին ծոցին մէջ։ Ռամկօրէն բարբառին այդ սէրն է, որ արեւելահայ լեզուին տուած է հոգի – հոգու հոլովաձեւը (այլասերեալ՝ հոգւոյ ձեւէն), որու դէմ արեւմտահայերէնը կը դնէ հոգի – հոգիի հոլովաձեւը։ Պէտք է խոստովանիլ թէ դատապարտելի են երկուքն ալ, անոր համար որ առաջինը փլէֆսիոն կը կատարէ՝ լեզուներու զարգացման արդի ուղղութեան հակառակ, նախընտրելով գրաբարի այլասերեալ մէկ ձեւը, իսկ երկրորդը տգեղ հաքիւս մը կը կատարէ։

Բ.— Ընդհակառակն, արեւմտահայերէնը կը զգուշանայ ռամկօրէնը մայր լեզուին խառնելէ, (Մխիթարեանները, նոյն_իսկ բառարաններու պատրաստութեան ժամանակ, լեզուին ետեւը կը նետեն ռամկօրէնը, յաւելուածի մը մէջ)։ Արեւմտահայ լեզուն կը խորշի ռամկօրէնէ, ճիշդ ինչպէս վնասակար բոյսէ մը, — կը խորշի՝ որովհետեւ ռամկօրէնը անճահ սղումներ կը կատարէ, կը խախտէ առողջանութիւնը, բարդ բառ անգամ չի կրնար շինել, — Մխիթարեանները կը գրեն՝ Թմբկահար (գրաբար) — Թմբուկ զարնող (աշխարհաբար)։ Այսպէս, երբեք չէք գտներ արեւմտահայ լեզուի համեստ մըշակ մը, որ, հետեւելով ժողովուրդին, առնէ ռամկօրէն արուն բառը եւ շինէ բարդութիւն մը գրական ձեւով, արնանման, այն պատճառաբանութեամբ թէ աղաւաղեալ բառ մը չի կրնար բարդութիւն կազմել՝ գրական արժէք տալով իր գոյութեան։

Արդարեւ, հայ լեզուն կը մերժէ աղաւաղ կատարել իմն վերջածանցով բառերու գործողութեանց մէջ։ Փոխախում՝ այո, բայց ոչ երբեք սղում։ Մէյէէ ունի մրջիւն – մրջման ձեւը, եւ ասկէ մեկնելով՝ գոչիւն – գոչման ձեւը։ Այստեղ թիւրիմացութեան մէջ է Մէյէէ, մրջիւն բառը չէ որ կուտայ մրջման, ոչ ալ գոչիւն բառը՝ գոչման, այլ մրջիմն բառն է որ կուտայ մրջման, կամ գոչումն բառն է որ կուտայ գոչման։ Հետեւաբար մրջիւն ձեւը չի կրնար շինել մրջնառիւծ, ինչպէս եւ արիւն բառը՝ արնանման։

Ս. Մալխաս ապահովաբար կ'ընդունի թէ ճիշդ ձեւը չէ արնանման բառը, որուն ռամկօրէն բառով կազմուած, երբ կը մերժէ տեղ տալ արնանման բառին ու փոխարէն կուտայ արիւնանման, ինչպէս արնաքամ սխալ ձեւը տալէ ետք՝ կը դրկէ ճիշդ ձեւին, արիւնաքամ։

Ռամկօրէն այս սխալ ձեւերուն կարգը պէտք է դասել կիրակնօրեայ բառը՝ գըրուած ն տառին միջամտութեամբ։ Նման ուրիշ բառ մըն ալ գտայ, ծխնելոյզ, որու մէջ եւս ն տառը արմատական չէ, ոչ ալ բարդութեանց յատուկ սովորական միջածանց։ Երկու ձեւերն ալ կուգան ռամկօրէնէն. — Գրական ձեւերու մէջ, կիրակի բառին բոլոր բարդութիւններն ալ ն չունին։ Ծուխ բառը՝ նոյնպէս. —

Ո՞ տայր ինձ զծուխ ծխանի ...

(Տարաղ կը պնդէր թէ երկրորդ տողին մէջ «զառաւօտն» բառին ն տառն ալ աւելորդ է, յաջորդ նաւասարդ բառին առաջին տառին կրկնութեամբ միայն առաջացած)։

Եզրակացնելով,— ճիշդ չեն կիրակնօրեայ, (ինչպէս եւ ծխնելոյզ), մրջնային բառաձեւերը, բայց մեր արդի աշխարհաբարը նուիրագործած է զանոնք երկարատեւ գործածութեամբ։ Ըստ իրենց կազմութեան՝ սխալ է գրել կիրակնօրեայ կամ մրջնային, մեղքը կուգայ ռամկօրէնէն։ Արդ, ընդունելով հանդերձ ռամկօրէնին այդ մեղքը, որովհետեւ ընդհանրացած ու նուիրագործուած, կը պնդենք թէ պէտք չէ քաջալերել ռամկօրէնին նըման խաղերը։

Ֆրանսացիները կը դատապարտեն՝ երբ նոր բառ մը կը կազմուի յունարէն ու ֆրանսերէն երկու բառերու միացումով (հիբրիտ բառեր)։ Նոյնն է պարագան, — ռամկացած (աղաւաղեալ) բառ մը չի կըրնար, գրական բառի խառնուրդով, բարդութիւն կազմել կամ առնել որեւէ ածանց։ Այլապէս լեզուն կը դառնայ սաբիր (Միջերկրականեան խառնալեզու)։

Լեզուները կը զարգանան աւանդութեամբ եւ ճաշակով։

Այժմ, եւ վերջին յօդուածով, տեսնենք թէ ի՛նչ բառ է նորավէպը, որու պատմութիւնը եւս ... նորավէպ է։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀՍԿԱՅԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

●

Վերջերս խօսեցանք Եգիպտոսի այն հսկայական ամբարտակին մասին, զոր կ'ուզեն շինել Ասուանի մէջ եւ որու կառուցումով շահագրգռուած են ոչ միայն եւրոպական պետութիւնները այլեւ Խ. Միութիւնը։

Ըմբռնելու համար կարեւորութիւնը այս ամբարտակին, պէտք է աչք մը նետել ամբողջ Եգիպտոսի վրայ։

Ֆրանսայէն քիչ մը աւելի մեծ տարածութեամբ այս երկրին մակերեսին 97 առ հարիւրը անապատ է, մօտ հազար քիլոմեթրի չափ կանաչ շերտ մը եւ 150 քիլոմեթր տելթա մը։

Աշխարհի ոչ մէկ անկիւն այնքան հակասութիւն կը ներկայացնէ իր ներքին կեանքին մէջ, որքան հին քաղաքակրթութեան այս պատմական օրրանը, ինչպէս դիտել կուտայ անգլական թերթ մը։ Մէկ կողմէ Թութանխամոնի շողշողուն ոսկիէ զարդերը Գահիրէի պատմական եւ նոր թանգարանին մէջ, ճերմակ շքեղ շէնքերու հրաշալի համապատկերը Հելիոպոլիսէն մինչեւ Գիզէ, իր ծոցին մէջ ամբարելով Արեւելքի ամէնէն նոր ընկերութիւնը, միւս կողմէ ահաւոր թշուառութիւն մը որ կը կրծէ Եգիպտոսի սիրտը։ Աղքատիկ թաղերուն մէջ, մինչեւ վեց եօթ հոգի մէկ սենեակի մէջ, թշուառ կեանք մը կ'ապրին։ Աշխատանքը այնքան հազուագիւտ է որ չորսի վրայ մէկ-հոգի գործ կը գտնէ տարին եօթ ութ շաբաթ։ Քաղաքներուն մէջ ընտանիքներուն 67 առ հարիւրը ամսական մօտ երեք հազար ֆրանքով կ'ապրի, իսկ գիւղերուն մէջ հազիւ ասոր կէսով։ Հողն է որ կը բանի իրենց համար, տարին քանի մը անգամ բերք տալով։ Բացարձակ անհրաժեշտին համար կ'ապրի այս ժողովուրդը։

Ներկայիս Եգիպտոսի ժողովուրդի գերաճումը մեծ համեմատութիւններ առած է։ 1799ին երբ Նափոլէոն Եգիպտոս մտաւ իր հետ տարաւ քանի մը գիտուններ, որոնց տեսակ մը վիճակագրութիւն ընել տուաւ։ Անոնք Եգիպտոսի բնակչութեան թիւը մօտ մէկուկէս միլիոն ցոյց տուին։ Մէկ դար ետք, այս մէկուկէս միլիոնը վեց անգամը եղաւ։ 1947ին մարդահամարը 19.090.000 ցոյց տուաւ եւ գալ տարուան համար կ'ըսուի թէ 25 միլիոնի բարձրացած պիտի ըլլայ։ Տարին չորս հարիւր հազար հոգիի յաւելում մը ունի Եգիպտոս։

Թէեւ Գահիրէի քաղենի շրջանակներուն մէջ կը խօսուի ծնունդները սահմանափակելու մասին, սակայն քիչ անդին դէպի Մոգաթանի սրբավայրերը կը խուժեն կիները, արգասաւորութիւն հայցելու Ալլահէն։ Իսլամական օրէնքը համաձայն է ծնունդներու յաւելման։

Նեղոսը Եգիպտոսի կենսատու աղբիւրն է։ Առանց այս գետին՝ ցորենի մէկ հատիկ ծիլ չաճիր, ոչ ալ բամպակի տունկ, փարաւոն մը պիտի չկրնար իշխել, եւ արդիական քաղաքներ պիտի չշինուէին։

Նեղոսը բարձրանալէ ետք, երբ ջուրերը քաշուին, մնացած տիղմին վրայ, որ կենսունակութիւն առած է, ամէն բան կարելի է ցանել։

Այսօր Նեղոսի բարձրացումը նուազ արժէք կը ներկայացնէ քան անցեալին, որովհետեւ երեք հարիւր հազար հեկտար հողի վրայ կը մնայ Վերին Եգիպտոսի մէջ եւ մասնաւորաբար շինուած աւազաններու միջոցաւ անոնց ջուրը կը ծառայէ առանին գործածութեան։ Երեք չորս միլիոն մշակելի հեկտարին վրայ, ոռոգումը կը կատարուի ջրանցքներով։ Նայլոտիպէն մինչեւ ծով վեց ամբարտակ կայ։ Մէհմէտ Ալի ամբարտակը որ ցարդ ամէնէն կարեւորը կը նկատուի շինուած է 1902ին, Գահիրէի մօտ։

Նափոլէոն երբ Եգիպտոսի վրայ աչք մը կը նետէր, ըսաւ. — «Եթէ ես այս երկրին վրայ իշխէի, Նեղոսէն կաթիլ մը ջուր ծով չէր հասներ»։ 157 տարի ետք արհեստագիտական միջոցներու կատարելագործումով, միայն այս ջուրին 52 առ հարիւրը Միջերկրական կը հասնի։ Եգիպտոսի ժողովուրդին գերաճումը անխուսափելի կը դարձնէ որ այս ջուրը չվատնուի։

Ասուանի ամբարտակը հսկայական խըցան մը պիտի ըլլայ հինգ քիլոմեթր երկայնութեամբ լեռնէ լեռ, մէկուկէս քիլոմեթր թանձրութեամբ։ 42 միլիոն խորանարդ մեթր նիւթ պիտի դիզուի, որ Մեծ Բուրգին տասնըեօթը անգամը կ'ընէ։ Գետին մակարդակէն 110 մեթր բարձր պիտի ըլլայ եւ 130 միլիառ խորանարդ մեթր ջուր պիտի պարունակէ, այսինքն մէկուկէս անգամը Նեղոսի մէկ տարուան հոսած ջուրին։ Ջրամբարին մէջ կազմուած լիճը վեց հարիւր քիլոմեթրի վրայ պիտի տարածուի եւ 150 քիլոմեթրի չափ Սուտանի հողը պիտի մտնէ։ Վատի Հալֆա գիւղը 40 մեթր ջուրին տակ պիտի մտնէ, իսկ ինչ որ շատ աւելի կը մտահոգէ եգիպտագէտները, այն է որ Աբու Սէմպէլի տաճարը պիտի կլանուի, հոն ուր մղուեցան Ռամզէսի ճակատամարտները։

Թէեւ շատեր կ'ըսեն թէ այս ձեռնարկը համապատասխան չէ Եգիպտոսի ուժին, սակայն հեռանկարներն ալ շատ մեծ են։ Ամէնէն առաջ Եգիպտոսի երկրագործական եկամուտը յիսուն առ հարիւր պիտի աւելնայ, չորս միլիառ քիլովաթ – ժամ արտադրութիւնը Եգիպտոսը ճարտարարուեստական երկրի մը պիտի վերածէ եւ ապրուստի մակարդակը պիտի բարձրանայ։

120 միլիառ ֆրանքի ծախք մը կը նախատեսուի միմիայն ամբարտակին շինութեան համար, իսկ յաւելեալ ծախքերով, փոխադրութիւն, ջրհանի կայաններ եւն.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

— Վրաս մարելիք կուգայ, շուտ, ըսէ, խնդրեց Մեմիկ խաթունը՝ ամբողջ մարմնով դողալով։

Թանկագին խաթունը չէր կարող սկսել, դառնում էր սենեակում, ձեռները տրորելով։

— «Սալ» քաղաքը կրակ է կտրեր, քոյր։

— Բա ըսէ։

— Մեր փեսայէն հէչ ատանկ բան չէի սպասեր, վայ գլխուս ...

Մեմիկ խաթունի համբերութիւնը հատաւ։

— «Թէզ» ըսէ, չէ նէ մեծ ձայնս կը հանեմ հա։

Թանկագին խաթունը պատմեց եղելութիւնը։

— Բա վույ... ճչաց Մեմիկ խաթունը եւ ընկաւ «թախտ»ին։

Թանկագին խաթունը գրկեց նրան, նստեցրեց։

— Շիտակ ըսեր, քոյր, աշխարհք չմտնէի բարով, տեսա կարէր ժամ չերթայի ու չպատկուէի, վայ գլխուս, վայ գըլխուս ...

Երկու քոյր իրար գրկած, արցունքները խառնելով իրար, երկար լաց եղան։

Թանկագին խաթունի պատմածն արդէն բաւականին տարբեր էր։ Նախ՝ Հաջի աղան ոչ միայն առաջին անգամն էր անցել Բուշայենց փողոցից՝ այլ շատ անգամներ. երկրորդ՝ երբ Հաջի աղան դուրս էր եկել ոսկերիչ Տիգրանի տնից՝ Փայլունը նրա վզովը փաթաթուած է եղել. երրորդ՝ փողոցում, երբ երախաները տեսել են Հաջի աղային այդ վիճակում՝ ընկել են նրա ետեւը, «եուհա» կանչել եւ խայտառակելով հասցրել մինչեւ խանութ։

Հաջի աղան, ըստ տարիների սովորութեան, երեկոները փակում էր խանութը, բանալին կողպէքի մէջ վերջին անգամ դարձնելուց յետոյ՝ խաչակնքում էր երեսը, յետոյ ըստ տարիների սովորութեան, հազում, կոկորդը մաքրում, փէշի գըրուածքն ստուգում եւ սկսում քայլել։ Քալելիս գլուխը կախում էր, մտքում անցնելով օրուան անյաջող առեւտուրներից մէկը։ Նա անցնում էր միեւնոյն փողոցով. խանութից հրապարակ, հրապարակից հին ժամի պատի տակով, Փոքր Աղբիւրի կողքով, Մէժէզ փաշայի պարտէզի առաջով՝ տուն։ Տան դրան առաջ, ըստ տարիների սովորութեան, մի պահ կանգ էր առնում, մէկ՝ փողոցի վերն էր նայում, մէկ՝ վար. բարեւներ էր ընդունում, բարեւներ տալիս, ըստ տարիների սովորութեան, դուռը թակում երեք անգամ։ Կինն անմիջապէս բախման հարուածների թուից եւ ուժգնութիւնից իմանում էր, որ Հաջի աղան է, վազում էր, բաց անում դուռը եւ ժպտալով եւ մեղմօրէն շշնջում.

— Բա, Հաջաղա՞։

Հաջի աղան էլ՝

— Մեմի՞կ։

Հաջի աղան հանում էր կոշկակօշիկը. Նա հագնում էր կրկնակօշիկը ամառն էլ, ձմեռն էլ։ Ապա բարձրանում էր սենեակը, նստում ծալապատիկ եւ սպասում էր որ կինը, ըստ տարիների սովորութեան, բերի մի փոքրիկ «սինի»ու վրայ դրած յիսուն կրամ օղի եւ մի փոքրիկ պնակ թթու։ Յիսուն կրամ օղին խմելը տեւում էր աւելի քան մի ժամ. խմում էր պուտ պուտ, իւրաքանչիւր կաթիլը ըմբոշխնելով։ Յետոյ Մեմիկ խաթունը բերում էր ճաշը եւ միասին ուտում էին։ Ճաշի ժամանակ՝ Հաջի աղան անպայման մի փոքրիկ պատմութիւն կը պատմէր օրուայ առեւտրից. պատմութիւն, որ նախորդ օրուայ պատմութիւնից հազիւ մազաչափ տարբերութիւն կ'ունենար, բայց կինն ունկնդրում էր իբրեւ բոլորովին նոր պատմութիւն։

Այս բոլորը կատարւում էր երեսուն եւ հինգ տարուց ի վեր անխախտ միօրինակութեամբ եւ անյեղլի օրինաչափութեամբ եւ եթէ մի որեւէ կէտ փոխուէր այս բոլորի մէջ, նման կը լինէր այն բանին, որ մի առաւօտ, յանկարծ, մարդիկ տեսնէին մի շէնքի ճակատի քարերի, լուսամուտների բոլորովին այլ դասաւորութիւն։

●

Բուշայենց փողոցից անցնելու յաջորդ օրուայ երեկոյեան, երբ Հաջի աղան փակեց խանութի փեղկերը, դուրս եկաւ եւ դուռը վրայ բերեց եւ կախեց կողպէքը, կարծես օդում տարօրինակութիւն զգաց, անցնող մարդկանցից մի քանիսը զարմանալի, բոլորովին անսովոր նայուածքներ նետեցին նրան։ Այնուամենայնիւ Հաջի աղան բանալին կոխեց կողպէքի մէջ, դարձրեց եւ, դուրս քաշելուց յետոյ, ըստ տարիների սովորութեան, փէշի ստուգումը արաւ եւ գլուխը կախելով բռնեց քայլել։ Հրապարակից անցնելիս՝ մի անգամ գլուխը վեր առաւ եւ նայեց։ Հաջի աղայի համար պարզ եղաւ այլեւս, որ մարդիկ իրեն նայում էին տարօրինակ հետաքրքրութեամբ։

— Տունը բան մը պատահած չըլլա՞յ, հարցրեց նա իր մտքում եւ քայլերը արագացրեց։

Քայլերի արագացնելը խախտումն էր տարիների օրինաչափութեան եւ տեսողները նշեցին այդ իրենց մտքում։ Ժամի պատերի տակով անցնելիս, Հաջի աղան մի անգամ եւս գլուխը վեր առաւ եւ չորս կողմը նայեց։ Այս անգամ նա զգաց որ մինչեւ անգամ եկեղեցի աճապարող կանայք քողերի տակից իրեն էին նայում անսովոր նայուածքներով։

— «Աճայիբ» ... մրթմրթաց Հաջի աղան, եւ քայլերն աւելի արագացրեց։

Մինչեւ տուն նա հանդիպեց շատ տարօրինակ նայուածքների։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(3) (Շար.)

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

●

Փետրուար 23ին Ամենայն Հայոց Հայրապետը այցելեց Գահիրէի ազգ. Գալուստեան վարժարանը, ընկերակցութեամբ Առաջնորդ Մամբրէ արք. Սիրունեանի, Վարդան եպիսկ.ի, գաւազանակիր Գարգէն աբեղայի, պրոֆ. Ա. Առաքելեանի: Աշակերտներու կողմէ եղան խմբերգներ եւ արտասանութիւններ: Խօսեցաւ տնօրէն Պ. Տ. Գապիկեան եւ բարի գալուստ մաղթեց Կաթողիկոսին, որ պատասխանելով ըսաւ. «Հազարաւոր աղջիկներ եւ մանչեր Հայոց հայրենիքին մէջ կը յաճախեն վարժարան, ջերմ զգացումներով կապուած են եկեղեցիին ու դպրոցին, եւ ամէն տարի Օշական գիւղը ուխտի կ'երթան համբուրելու համար Ս. Մեսրոպ Մաշթոցի շիրիմը: Այս հիւրընկալ երկրին մէջ հասակ նետող ամէն պատանի պէտք է սիրէ իր եկեղեցին, հայրենիքը եւ մայրենի լեզուն եւ բարձր պահէ Հայ անունը: Կը մաղթեմ, որ աւելի երջանիկ օր մը դուք ալ գաք ձեր հարազատ հայրենիքը եւ համբուրէք Օշականի մէջ Ս.Մեսրոպի շիրիմը: Մինչ այդ՝ աշխատեցէք եւ մշակեցէք Հայու ձեր ձիրքերն ու շնորհները, եւ մեր ալեւոր լեզուն Թող միշտ մանկանայ ձեր շրթներուն վրայ»: Կաթողիկոսը բոլոր ուղերձ կարդացող աշակերտներուն նուիրեց Էջմիածինէն բերուած խաչեր:

× Նոյն օրը Ամենայն Հայոց հայրապետը այցելեց նաեւ Հելիոպոլսոյ Նուպարեան ազգ. վարժարանը, ուր ընդունուեցաւ Հոգաբարձութեան անդամներու, տնօրէնին եւ ուսուցիչներուն կողմէ: Վարժարանին շրջափակին մէջ եւս Վեհափառը խօսեցաւ աշակերտներուն: Աշակերտուհիները արտասանութիւններ ըրին: Ապա հիւրերը պատուասիրուեցան շամպանեայով:

× Կաթողիկոսը Աղեքսանդրիա եւս հանդիպելով, այցելած է Ազգ. Առաջնորդարանը եւ Պօղոսեան վարժարանը:

ՍՈՒԷԶ ԴԵՍՊԱՆԸ ՑԱՒ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ

Պէյրութի «Էլ Նահար» օրաթերթին փետրուար 22ի Թիւին մէջ կը կարդանք —

Կաթողիկոսական ընտրութիւնը լուրջ անդրադարձներ ունեցաւ քաղաքական եւ հայկական շրջանակներու մէջ: Լիբանանեան իշխանութիւնները Հայերու միջկուսակցական հարցերէն հեռու մնալով, մեծապէս նպաստեցին ընտրութեան յաջող ելքին:

Դիւանագիտական գետնի վրայ, նոյնպէս մեծ կարեւորութիւն ընծայուեցաւ կաթողիկոսի ընտրութեան, անկախ անկէ, որ կուսակցական հակամարտ ուղղութեանց բերումով՝ զանազան մեկնութիւններ տրուեցան անոր:

Երեքշաբթի առաւօտ, Պէյրութի ռուս դեսպան Պ. Սերգէյ Կիկտիյեւ այցելութիւն մը տուաւ Լիբանանի արտաքին նախարար Սէլիմ Լահուտի եւ բաւական երկար խօսակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ: Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը հաղորդեն, թէ դեսպանը ուզած է իրազեկ ըլլալ Կաթող. ընտրութեան պարագաներուն: Յետոյ ցաւ յայտնած է այն միջոցներուն համար՝ որոնք արգելք հանդիսացան Վազգէն Ա. պատրիարք – կաթողիկոսին առաքելութեան յաջող ելքին:

Դիւանագիտական շրջանակները եւս կարեւորութիւն ընծայած են այս ուղղութեամբ Ռուսերու ունեցած հետաքրքրութեան, որ կուգայ փաստել թէ Խ. Միութիւնը կը ձգտի իր գործունէութիւնը ամրապնդել եւ տարածել մանաւորապէս կրօնական գետնի վրայ:

---

209 միլիոն: Կարգ մը մասնագէտներ 15 – 20 տարուան այս հսկայական աշխատանքին անակնկալներն ալ հաշուելով, գումարը կը հասցնեն մինչեւ հինգ հարիւր միլիոն Ֆրանքի: Միջազգային դրամատունը արդէն յանձն առած է 200 միլիոն տոլար տրամադրել, սկզբնական ծախքերուն համար:

Այս ամբարտակը Եգիպտոսի, բայց մանաւանդ իր վարչապետ Նասրի առջեւ հարց կը դնէ թէ ինչպէս կարելի պիտի ըլլայ նիւթական եւ արհեստագիտական օժանդակութիւն ստանալ Արեւմուտքէն, առանց լուծի տակ մտնելու եւ առանց կրկնելու այն պատմութիւնը որ 1882ին պարտքի տակ ձգեց Եգիպտոսը եւ յանգեցաւ բրիտանական գրաւման:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԱՐՄՆԱՄՇԱԿ Լեւոն Հիմիտեան աշխարհի Բ. ախոյեան, եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ական, Հալէպէն Նիւ Եորք մեկնած է, Հ.Մ.Ը.Մ.ին նուիրելով իր ծանրաբարձութեան ամէնէն կարեւոր գործիքը «Օլիմփիք Սթանտարտ Պարպել Սէթ»ը որ մօտ հազար ս. ոսկի կ'արժէ եւ կարգ մը մարմնամշակումի զանազան գիրքեր, ամսագրեր: Կը խորհի մարզարան մը բանալ հոն:

ՊՈԼՍՈՅ Թուրք Թերթերը կը գրեն թէ Հայաստանէն փախչելով Թուրքիա եկած է Նօէլ Ժան Շաքարեան, Ֆրանսա ծնած 1932ին եւ 1947ին Հայաստան ներգաղթած Մարսէյլէն: Նոյն աղբիւրին համաձայն փախուստի առաջին փորձը կատարած է 1954ին, սակայն ձերբակալուելով, տարի մը բանտարկուած է: Շուտով Ֆրանսա պիտի վերադառնայ եւ իբրեւ Ֆրանսացի պիտի կատարէ իր զինուորական պարտականութիւնը:

ՊԱՏԿԵՐԱՀԱՆ Գուրգէն Բիւզէյրեան ջերմապէս գնահատուած ըլլալով թէ Ամերիկայի եւ թէ Անգլիոյ մէջ, բրիտանական լուսանկարչական ընկերակցութեան անդամ ընտրուած է: Անգլիոյ թագուհին՝ Էլիզապէթ Բ. հաստատած է Գուրգէնի անդամակցութիւնը:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱԶԳ. ԿԵԱՆՔԸ ԿՐԸՆՈԲԼԻ ՄԷՋ

ԿՐԸՆՈԲԼ — Ազգ. Եկեղ. Միութեան վարչութիւնը, Փետրուար 12ին Գըլուբը ընդհ. ժողովի հրաւիրելով, իր երկամեայ բարոյական եւ նիւթական գործունէութեան զեկուցումը տալէ վերջ, հրաժարականը ներկայացուց:

Ընդհ. ժողովը անմիջապէս քուէարկութեան ձեռնարկելով ընտրեց նոր վարչութիւն մը, հետեւեալ անդամներով. — Գ. Գ. Վարդ Միքայէլեան (ատենապետ), Երուանդ Տէր Կուժսեան (ատենադպիր), Գարոյր Միսկճեան (գանձապահ), Երուանդ Մարաշլեան, Սալավան Սալավանեան (խորհրդականներ):

Ընտրուեցաւ նաեւ երեք հոգիէ բաղկացած յանձնախումբ մը, Միութեան հովանաւորութեան տակ: Իր գործը պիտի ըլլայ եկեղեցւոյ վայել սրահ մը կամ հող մը գտնել, ծառայելու համար պատարագի, դպրոցի եւ հանդէսներու: Յանձնախումբի անդամներն են. — Գ. Գ. Տ. Ստամպօլլըեան, Մ. Միսաքեան, Ս. Սալավանեան:

Միութեան կեդրոնատեղին փոխադրուած է 44 ռիւ տ'Ալամպէր, Կրընօպլ, (Իզէր) Գ. Վարդ Միքայէլեանի բնակարանը:

Վարչութիւն

●

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

ՏԷՍԻՆ, 24 Փետր. — «Մուրատ Ուսումնասիրաց մասնաճիւղը այս տարի կազմակերպած էր թատերական ներկայացում մը՝ (Պետրոս Դուրեանի «Սեւ հողեր»), որ տեղի ունեցաւ 19 Փետրուար, կիրակի ժամը 15ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Հակառակ սաստիկ ցուրտին, որուն պատճառաւ շաբաթ մը յետաձգուած էր ներկայացումը, սրահը լեցուած էր: Բացումը կատարեց Պ. Միհրան Ղազարեան, կարդալով մեծ բանաստեղծին կենսագրական գիծերն ու թատերախաղին պատմական անցքերը:

Ներկայացումին ղեկավարն էր Պ. Ժիւտէքս Ձալճեան որ միեւնոյն ատեն ստանձնած էր Նորայրի դերը: Միւս դերակատարներն էին. — Պ. Ս. Յովհաննէսեան, Տիկին Ա. Պօյաճեան, Պ. Մուրատ Մուրատեան, Ընկեր Մովս. Կարապետեան, Պ. Պ. Վ. Յովհաննէսեան, Դ. Դաւիթեան, պատանիներ Վ. Պառուեան, եւ Պ. Մարտիրոսեան, եւ օրիորդներ Բ. Տապաղեան ու Ա. Կարապետեան: Աւելորդ կը նկատեմ կանգ առնել իւրաքանչիւրին խաղարկութեան վրայ: Ընդհանրապէս բոլորն ալ կրցան յաջողցնել կերպով վերակենդանացնել Թատերախաղին տիպարները, արցունքի ու ցասման զգացումներ արթնցնելով: Անշուշտ սահմանափակ միջոցներով կարելի չէ կատարեալ գործ մը տալ: Մանաւանդ պատմական նման Թատերախաղեր կը պահանջեն համապատասխան տարազներ ու բեմական յարդարանքներ: Կար նաեւ լեզուի դժուարութիւնը: Պետրոս Դուրեան բանաստեղծական Թափչքով հիւսած է այդ ողբերգութիւնը: Իր լեզուն 70ական Թըւականներուն գրաբարախառն շարադրութեամբ դժուարութիւններ կը ներկայացնէր նոր սերունդին համար: Թատերախաղին վերջին մասը՝ կենդանի պատկեր մը, նոյնքան յաջող անցաւ: Դերակատարներն էին. — Օրիորդներ Մարի Լուիզ Առաքելեան, Աշխէն Համբարձումեան, Սիրանոյշ Կարապետեան, Բրաքին Տապաղեան եւ Սոնա Փանոսեան: Բոլորն ալ մեր դպրոցին աշակերտուհիներն ու սանուհիները:

Ներկայացումէն վերջ Պ. Ժիւտէքս բեմ գալով գովեց դերակատար երիտասարդներուն եւ երիտասարդուհիներուն նուիրումն ու մաքուր առոգանութիւնը: Թելադրեց ուժ տալ հայկական Թատրոնին իբրեւ երկրորդ դպրոց, եկեղեցիին ու մարմնակրթանքին, որոնք կը ներկայացնեն երեք կարեւոր ազդակներ հայապահպանման, պարապահներէն փրկելու համար մեր երիտասարդութիւնը:

Ուսումնասիրաց մասնաճիւղը այս ձեռնարկով կ'ուզէր թէ՝ Մուրատի յիշատակը ոգեկոչել եւ թէ գոյացած հասոյթով մասնակցիլ երկու սաներու բարձրագոյն կրթութեան ծախքերուն: Մասնաճիւղը իր բոլոր ձեռնարկներուն հասոյթներէն չի մոռնար բաժին հանել նաեւ Տէսինի դպրոցին: Այս անգամ ալ երեք հազար Ֆրանք նուիրեց: Շնորհակալութիւն՝ դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ: Բոլոր միութիւններն ալ պէտք են հետեւիլ այս օրինակին: Ուրախալի է որ հետզհետէ սովորութիւն կը դառնան անհատական նուէրները մեր ազգային հաստատութիւններուն՝ զանազան առիթներով: Մանաւանդ երբեք պէտք չէ մոռնալ դպրո

Գ. Գ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է

«Յառաջ»ի մէջ օրը օրին կարդացինք Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսի ընտրութեան անցուդարձը:

Նկատեցինք որ օտար դիւանագիտական ներկայացուցիչներէն առաջինը եղած է Պէյրութի Ֆրանսական դեսպանը որ փութացեր է շնորհաւորել ազգընտիր կաթողիկոսին:

Միւս կողմէ խոր ցաւով կարդացինք որ Փարիզի Առաջնորդը Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան ուրիշ եպիսկոպոսներու ընկերակցութեամբ դիմում կատարած է Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին, խնդրելով որ կաթող. ընտրութիւնը յետաձգուի ....:

Կ'ուզէինք իմանալ, թէ Հայ. Եկեղեցիի ո՞ր աւանդութեան, ո՞ր օրէնքի համաձայն Երուսաղէմի միաբան Սերովբէ եպիսկ. ինքն իրեն թոյլ տուած է միջամտել Կիլիկիոյ Թեմական գործերուն:

Երկրորդ, Սերովբէ եպիսկ.ի այսօր քայլը կը համապատասխանէ՞ մեր հայ գաղութի վարկին:

Ընթերցող մը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (148)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

●

Հիլմիի կախաղանը տապալած էր եւ մահապարտը իր կառափնատին հետ գետին գլորած:

Ջորս կողմէ կը պոռային.

— Մահը չէ եկեր տակաւին:

— Աստուծոյ գործը նայեցէք:

Այս տեսարանին ականատեսները այնպէս կ'աղաղակէին եւ սուր ճիչ մը կը տարածուէր բազմութեան վրայ:

Հիլմի պէյ, դէմքը արիւնլուայ գետին ինկած, երեսի վրայ պառկած էր իր տապալած կախաղանին հետ: Դահիճը եւ օգնականները անմիջապէս փութացին իր մօտ, դէմքին արիւնը սրբեցին, նոր չապիկ մը հագցուցին եւ կախաղանը շտկելով եւ վերահաստատելով՝ անգամ մը եւս կախեցին Հիլմի պէյը: Ան ուշակորոյս էր արդէն եւ մահը վերջակէտը դրաւ այս արիւնոտ արարողութիւններուն:

Ջորս մահապարտներուն դիակները չհեռացուեցան մինչեւ կէսօր, ինչպէս սովոր էր ընել բոլոր չարագործներուն:

25 օգոստոսի այդ առտուն, ժամը 7ին, դիակները անճապարանքով վար առնուեցան կախաղաններէն եւ անծանօթ տեղ մը տարուելով Թաղուեցան:

Հաշուեյարդարը լրացաւ այս կերպով, անոնք որ օրէնք ու արդարութիւն կը բաշխէին անցեալին մէջ իրենց իշխանաւորի աթոռներէն, անդարձ բաժնուեցան տարբեր արդարութեամբ մը:

ԱՏԵԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՍՊԱՆՆԵՑ ՀԱԼԻՏ ՓԱՇԱՆ

Բոլոր այդ դատավարութիւններէն, կախաղաններէն եւ արիւնոտ դաւադրութիւններէն ետք, իբրեւ լրացուցիչ դէպք ամփոփ գիծերով կուտանք ոչ նուազ արիւնոտ այն դէպքը, որուն հերոսը հանդիսացաւ Անկախութեան Ատեանի նախագահ Ալի Ջեթին Գայա, Ազգ. ժողովի նրբանցքներուն մէջ սպաննելով այն օրերու նշանաւոր Հալիտ փաշան, Հայաստանի պատերազմի գլխաւոր հրամանատարը, Քեազըմ Գարապէքիր փաշայի աջ բազուկը, կրակոտ երեսփոխան – զինուորականը:

Դէպքը տեղի ունեցաւ երեսուն տարի առաջ, այն պահուն ուր Ազգ. ժողովը կը վիճաբանէր Ազգ. պաշտպանութեան պիւտճէն, եւ յուզումնալից ու ջղագրգիռ մթնոլորտ մը ստեղծուած էր, զինեալ երեսփոխաններու միջեւ խուլ հակամարտութիւններ, հաշիւներ, ատելութիւններ ծագած էին:

Այդ օր, երբ ժողովը կը քննէր պիւտճէն, Արտահանի երեսփոխան Հալիտ փաշա խօսք ուզեց եւ բեմ բարձրանալով, ըսաւ.

— Պէտք է անխտրական ոգի ցոյց տանք անկար զինուորներուն, պատերազմի հաշմանդամներուն հանդէպ: Թշնամիին դէմ քաջաբար կռուող եւ վիրաւորուած ամէն կտրիճ, միեւնոյն վերաբերումին պէտք է առարկայ ըլլայ: Պէյ էֆէնտիներ, ցաւալի է որ դուք այս ոգին ցոյց չէք տար անոնց հանդէպ, միայն անկախութեան պատերազմի անկարները կը վարձատրէք նիւթապէս եւ տարբեր միջոցներով, իսկ միւս պատերազմական անկարները կ'անտեսէք եւ զրկանքի մէջ կը պահէք: Սխալ է աս, կ'առաջարկեմ որ, առանց բացառութեան, բոլոր պատերազմի անկարներուն նիւթական պարգեւ եւ հող բաժնուի:

Հալիտ փաշա հազիւ թէ այս խօսքերը ըսած էր, պոռչտուք մըն է ծայր տուաւ:

— Ոչ, չըլլար, այդքան դրամ չունինք, ելեւմուտքը արդէն տկար է, չենք կրնար աւելի ծանրաբեռնել զայն:

Հալիտ փաշա կրակ կտրած էր եւ այս անգամ պոռաց յանձնաժողովի անդամներուն:

— Ձեր խելքը այս բաներուն չի հասնիր, բանէ մը տեղեկութիւն չունիք, ասոնք զինուորական գործեր են: Ձեզի պէս սիվիլները բնաւ պէտք չէ միջամտած ըլլան...

Հալիտ փաշա պայրացած էր նաեւ ծանօթ երեսփոխան Համտուլլահ Սուպհի պէյի, որ երբ նոյն առաջարկը իրեն ներկայացուած էր, ինչ ինչ դիտողութիւններ ըրած եւ անպատեհութիւններ տեսած էր: Հալիտ փաշա դարձեալ կրակ կտրած բռնած էր Համտուլլահ Սուպհի պէյի.

— Դուն վարժապետ ճառախօս մըն ես, այս գործերուն մի խառնուիր, բեմ ելիր եւ ճառ խօսէ...

Ժողովի յետագայ նիստին, երբ դարձեալ կը քննուէր Ազգ. Պաշտպանութեան ելեւմտացոյցը, Հալիտ փաշա ամբողջովին կորսնցուց իր պաղարիւնը եւ զայրոյթէն կաս-կարմիր կտրեցաւ, երբ երեսփոխաններէն Մուամմէր պէյ հետեւեալ յայտարարութիւնները կ'ընէր.

— Բանակի ծախքերը պիտի կրճատենք, ես կը պնդեմ որ այս բանը կրնանք ընել: Ստիպուած ենք կեղչել այդ ծախքերը: Գիտեմ թէ ինչ վտանգ կը սպառնայ մեզի:

(Շար.)

չին Արեւելքի պետութեան մը Ուաշինկթընի գեսպանատան կողմէ՝ նոյն պետութեան Փարիզի դեսպանատան։ Կ'ըսուի թէ վաւերագիրները պատկերազարդ գրութիւններ կը պարունակեն «Ալժերիոյ մէջ գործուած ֆրանսական խտութեանց մասին» ։

× Օտար մամուլը լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւի Ալժերիոյ կացութեան եւ Ֆրանսայի կատարելիք ձեռնարկներուն։ Ամերիկեան մեծ օրաթերթը, «Նիւ Եօրք Թայմզ» դիտել կու տայ թէ «Ֆրանսացիները գերի են իրենց պատմութեան, աւանդութեանց եւ կենցաղին, ինչպէս մենք բոլորս։ Անոնք միշտ կեդրոնաձիգ կառավարութիւններ ունեցած են»։ Յետոյ կը բացատրէ թէ անկարելի չէ ելք մը գտնել Ալժերիոյ համար, բայց անհրաժեշտ է գերադոյն ճիգ մը փորձել ։

Գերմանական թերթ մը դիտել կու տայ թէ « Ֆրանսա արեւմտեան Եւրոպայի ափրիկեան դիրքը կը պաշտպանէ։ Եթէ այս ճակատամարտը կորսնցնէ, միայն ֆրանսական կենսական դիրք մը չէ որ պիտի կորսուի, այլ Արեւմուտքի մէկ դիրքը։ Ալժերիոյ կորուստէն ետք, Ափրիկէի գաղթավայրերը շատ չանցած պիտի խլուին » ։ Եւ յաջողութիւն կը մաղթէ ներկայ կառավարութեան ։

Զուիցերիոյ թերթերն ալ կը բացատրեն թէ վտանգաւոր է ժամանակ կորսնցնել ։ « Ժուռնալ տը Ժընեւ» կը գրէ — «Հասած է ժամը Ֆրանսայի համար՝ ապացուցանելու թէ ոչ ենթարկուելու, ոչ ալ ձեռնթափ ըլլալու միտք ունի»։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը պիտի չընդդիմանայ, եթէ հրեայ հասարակութիւնը ուզէ աստուածաբանական ճեմարան մը հաստատել ։ Խ. Միութեան մէջ կան տասը օրթոտոքս, երկու հռոմէական եւ մէկ իսլամական դպրանոցներ։ (Հայաստան ալ ունի էջմիածնի ճեմարանը)։

ԱՆԳԼԻԱ որոշեց աւելցնել կամաւոր զինուորներու ռոճիկը, զօրացնելու համար զինեալ ուժերը։ Յաւելման գումարը պիտի ըլլայ 67 միլիոն սթեռլին ։

ՆԱԽՈՐԴ ՆԱԽԱԳԱՀ Վենսան Օրիոլ, որ Մոսկուա գացած է իր կնոջը հետ, առջի օր ընդունուեցաւ Կրեմլինի պալատին մէջ, մառաջալ Վորոշիլովի կողմէ։ Ընդունելութեան ներկայ էին նաեւ ֆրանսական դեսպանը եւ Մոսկուայի քաղաքապետը։ Պ. Օրիոլ մաղթեց որ «աշխարհի բոլոր քաղաքապետները աւելի լաւ ճանչնան իրար»։ Յետոյ պտոյտ մը կատարեց քաղաքին մէջ ։

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ հատուցում պիտի ստանայ Օր. Ռընէ Լաֆիթ։ Պոստոյի զինուորական ատեանը արձակեց օրիորդը, որ ցկեանս թիապարտութեան դատապարտուած էր 1945ին, իբրեւ գործակից։ Ատեանը միեւնոյն ատեն վճռեց որ պետութիւնը մէկ միլիոն ֆրանք վճարէ օրիորդին, իբրեւ բարոյական եւ նիւթական հատուցում ։

ՔՍԱՆ ՄԻԼԻՈՆ Չինացիներ սպաննուած են կարմիրներու իշխանութեան օրով, համաձայն ամերիկեան աղբիւրներու։ Քսաներեք միլիոն Չինացիներ ալ արգելափակուած են ։

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ուժի օգտագործման համար գործակցութիւն պիտի հաստատուի 17 պետութեանց միջեւ։ Մ. Նահանգները եւ Քանատա խոստացած են հում նիւթեր ճարել (իւրանիոմ եւն.)։ Բանակցութիւնները կը շարունակուին։

ԻՏԱԼԻՈՅ նախագահը, Կրոնքի, ճառ մը խօսելով Մ. Նահանգներու խորհրդարանին մէջ, բացատրեց թէ անհրաժեշտ է վերակազմել արեւմտեան պետութեանց գործակցութիւնը, նոր ձեւեր ստեղծելով։ «Ոչ մէկ ազգ բոլորովին ապահով է, երբ իր դրացիները ապահովութիւն չեն վայելեր ոչ ներսէն, ոչ ալ դուրսէն»։

ՕԴԻՆ ՄԵՂՄԱՑՈՒՄԸ կը շարունակուի։ Մասնագէտներու կարծիքով, Մարտ ամիսը բաղդատաբար մեղմ պիտի անցնի, եթէ նկատի չառնենք սովորական անձրեւները եւ գիշերային սառնամանիքը։ Ուրեմն տարիէ ի վեր առաջին անգամ է որ Փետրուար ամիսը այսքան ցուրտ կ'ըլլայ, հակառակ ամենօրեայ աղերսին։ — Կառավարութիւնը կը շարունակէ միջոցներ ձեռք առնել, գիներու բարձրացումը արգիլելու համար։ Հետապնդում կատարուեցաւ Սէնթ Էթիէնի մէջ, քանի բանջարավաճառներու, մսավաճառներու եւ նպարավաճառներու դէմ, այն ամբաստանութեամբ թէ գիները բարձրացուցած են ապօրինաբար ։

25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի

Շրջանի սկաուտներուն

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի շրջանի արիներուն եւ արենոյշներուն ։

Նախագահութեամբ՝ կաթող. պատուիրակ ԳԵՐ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի։

Կիրակի, Մարտ 4, կէսօրէն վերջ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի, 28պիս, Ռիւ Ս. Տոմինիք ։

Դաշնակ Ա. Խաչատուրեանի կտորներէն խմբապետուհի Մարկոսեանի կողմէ, մեներգ խմբ. Ալիս Շամիրեանէ, Արամ Խաչատուրեանի «Հայրենիք»ը եւ Ալեքսանդր Խաչակեանի «Ձմեռն անցաւ», հայ գեղջկական պարեր, եւ պոհեմական պարեր Մարսէյլի արենոյշներու կողմէ։ Բուրգեր եւ թատերական ներկայացում սկաուտներուն կողմէ։ Ցուցադրութիւն եւ նկարներ Քանատայի ճամբարէն։

Սկաուտական եւ դեղարուեստական մասնաւոր յայտագիր, ցուցահանդէս, պիւֆէ ։ Մուտք 300 ֆրանք

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Վալանսի մէջ կը տօնուի 17 Մարտ Շաբաթ կէսօրէ վերջ, Աւետիսեան ակումբին մէջ ։

ՀԱՅԵՐԷՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի Սինեմա Գափիթօլի մէջ, այս կիր. առտու ժամը 8ին

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ԼՃԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Վախթանգ Անանեանի «Սեւանի ափին» վէպէն առնուած, հայերէն ԳՈՒՆԱՒՈՐ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Պ. Լեւոն Պագըրճեան եւ որդին՝ Ալէն, շնորհակալութիւն կը յայտնեն Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին, Կապ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղին, Հ. Մ. Ը. Միութեան վարչութեան, ազգականներու, ընկերներու, բարեկամներու եւ ամէն անոնց, որ անձամբ, նամակով, հեռագրով կամ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց կնոջ եւ մօր՝ սիրելի ԷԼԷՆ ՊԱԳԸՐՃԵԱՆի (ծնեալ Շահլամեան) կսկծալի մահուան առթիւ ։

●

Այրի Տիկին Բ. Մերճանեան, Տէր եւ Տիկին Գ. Պետոյեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ա. Պետոյեան, Տէր եւ Տիկին Աստուրեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ ազգականին

ԱՆԴՐԷԱՍ ՄԵՐՃԱՆԵԱՆի
(Մեծ նոր Գիւղացի)

մահուան առթիւ։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Հ. Յ. Դ. հիմնադիրներէն Քրիստափոր Միքայէլեանի մահուան 51րդ եւ Փետր. 18ի 35րդ տարեդարձին առթիւ յիշատակի ցերեկոյթ, նախաձեռնութեամբ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ- կոմիտէի ։

Կիրակի 4 Մարտ, ժամը 15ին «Ահարոնեան» ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալեսան, Մարսէյլ ։

Կը խօսին Ընկ. Տ. ԹԱԴՈՍԵԱՆ, («1921 Փետր. 18»ի ժողովրդային ընդվզումին իմաստը), ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ «Անմահ հիմնադիրին կեանքն ու գործը» ։

Կը հրաւիրուին ենթակոմիտէներու եւ խումբերու բոլոր ընկերները ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԳՐԻՒՍԷԼ — Մըսըրեան, Խաչատուրեան եւ Վարդ Սարաֆեան ընտանիքները կը յայտնեն թէ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի՝

ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴ ՄՍԸՐԵԱՆԻ
ՏԻԿԻՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
Պ. ՏԻԳՐԱՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
եւ ՌՈՒԲԷՆ ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ

յիշատակին ։

(Առաջին երկուքը օդանաւի արկածի զոհ գացած էին)։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կաղապարի վրայ քաշող (մօնթէօր ա լա փուէնթ) կարող գործաւորներ, տեւական գոհացուցիչ վճարումով ։

Դիմել անմիջապէս՝

Chaussures KARENE
57, Rue des Couronnes, Paris 20e
Métro Couronnes ou Pyrénées

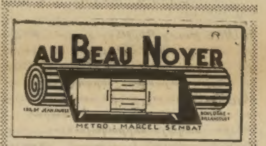
⁂

Այր մարդու ժիլէի համար (քոնֆէք - սիոն) ձեռնարկուներ ։

GRAND DEBIT DEMANDE

Դիմել՝

ROIZIN
67, Rue Caumartin, Paris

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
Վ.ՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. Jean Jaurès
Boulogne - Billancourt
Métro MARCEL SEMBAT

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

★

ՓԱՐԻԶ — Հ. Յ. Դ. «Եղիպատացի» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Պարպոթ։ Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Ս. ԷԹԻԷՆ — Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ընկ. Ստեփանեանի բնակարանը ։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՎԱԼԱՆՍ — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առտու, ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ ։ Բոլորի ներկայութիւնը պարտաւորիչ ։

ՍԱՐՍԷԼ — Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԻՍԻ — Մարտ հինգին ։
ՇԱՒԻԼ — Մարտ ութին ։
ՓԱՐԻԶ — Մարտ ութին ։
ԱՌՆՈՒՎԻԼ — Մարտ տասնին ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ — Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ ։

ՎԻԷՆ — Հ. Յ. Դ. ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20·30ին, «Օհանջանեան» ակումբին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ — Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Անդամատոմսերը միասին բերել ։

ՄԱՐՍԷՅԼ — Ֆ. Կ. Խաչի Պուլ. Օտոյի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս ուրբաթ, ժամը 14·30ին, սովորական վայրը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Երկու տարուան հաշուետուութիւն։ Պատգամաւորի ընտրութիւն։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՓԱՐԻԶ — Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 4ին, Քաֆէ Օքլէր տը Լիւն, (Փլաս տ'Իթալի)։

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑ. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին մէջ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կաւվարենց մասնաճիւղին ։

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը ճիշդ 15ին
Կալմանի սրահը

Պիտի ներկայացուի Գրիգոր Վահանի
«ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ»
(Թատերախաղ, երեք արար)

որ կը ներկայացնէ մեր օրերու կեանքը ։

Ղեկավարութեամբ Պ. Պ. Շիշմանեանի եւ Թորոսեանի ։

Երգ՝ Օր. Շաքէ Պէնկեան,

Ներկայ կ'ըլլայ Եւրոպայի քաջի ախոյեան (կէս ծանրութիւն) Գափարանեան։

Մասնակցութեամբ Միութեան համեստ ուժերուն, ներկայացումէն վերջ կը սկսին եւրոպական պարերը նուագախումբով։ Ճոխ պիւֆէ

Խճողումի տեղի չտալու համար կը խնդրուի տոմսակները կանխաւ ապահովել հետեւեալ հասցէներէն. —

Օննիկ Ալթունեան
21, rue Pierre Brosselette, Arnouville
Արամ Երանոսեան
68, rue Jean Jaurès, Arnouville

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ ժամը 3ին։

Շոգեկառք Կար տիւ Նորէն ժամը 2·40, հանրակառք Փորթ տը լա Շափէլէն 268, իջնել վերջին կայարանը ։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

1906 – 1956

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր

HOTEL GEORGE V

Նախագահութեամբ՝

ԶԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Պատուակալ նախագահ Հ. Բ. Ը. Միութեան

Առաջնակարգ նուագախումբ, գեղարուեստական խնամեալ բաժնին մէջ հայկ. եւ եւրոպական զուարթ յայտագիր

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ՓՆՏՌՈՒԱԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ապահովեցէք ձեր սեղանը, հեռաձայնել յօժ Կարգադիր Յանձնախումբի նախագահ Պ. Վ. Պարկիրճեանի գրասենեակը TAI.55-88 Բարեգործականի կեդրոնը TRO. 03-18

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 · Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 3 ՄԱՐՏ • SAMEDI 3 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7619 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3330

ՏԱՍՆԸՀԻՆԳ ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻ Կ'ՈՂՋՈՒՆԵՆ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

•

ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՐՈԶԸ ԵՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 26 Փետր. (Յառաջ) — Այս առաւօտ (Կիրակի) կանուխէն, ոտքի վրայ էին Պէյրութի բոլոր հայաշատ թաղերը: Անօրինակ եռուզեռի մը մէջ եւ աննկարագրելի ոգեւորութեամբ կը լեցուէին՝ կկոցի պէս քաղաքէն Անթիլիաս երթեւեկող օթօպիւսներուն մէջ եւ կը փոխադրուէին կաթողիկոսարանի Մայր Տաճարը, ուր իր առաջին քարոզը պիտի խօսէր մեր ազգընտիր Հայրապետը՝ Զարեհ Ա. Կաթողիկոս: Տաք ու արեւոտ էր եղանակը: Աւելի տաք ու արեւոտ էին սակայն համաժողովրդական տրամադրութիւնները եւ ուրախութեան պոռթկումները ալիք-ալիք կը ծփային մթնոլորտին մէջ, ժողովրդական ծովածաւալ բազմութեանց վերեւ, թաղերէն ներս, Անթիլիաս տանող ճամբաներուն վրայ, այլ մանաւանդ կաթողիկոսարանի ընդարձակ շրջափակին մէջ:

Որակումի ո՛ր տեսակն ալ ընտրեմ, պիտի չկրնամ պատկերացնել այն աննկարագրելի խանդավառութիւնը, զոր հրճուանքի ու հպարտութեան բոլոր ձեւերով կ'արտայայտէր Տաճարին ներսն ու բակին մէջ համախմբուած տասնհինգ հազարնոց *բազմութիւնը: Եւ ինչ բազմութիւն, — ջախջախիչ մեծամասնութեամբ կը բաղկանար երիտասարդներէ եւ երիտասարդուհիներէ, որոնց հետ, նաեւ, միջին ու միջինէն վեր տարիքը, իրենց ընտանիքներով, — ընդհանուր խաւերը Լիբանանի հայութեան, ջախջախիչ մեծամասնութիւնը այս ժողովուրդին, զոր ձգնեցան իբրեւ «ձգձիգ փոքրամասնութիւն» ներկայացնել մինչեւ այսօր, անգերազանցելի լրբութեամբ մը:*

Այդպէս ներկայացնել ձգնողները հոն ըլլային, աչք ունենային եւ իրենց այդ աչքերով տեսնէին, թէ ով կեցած է մեր սիրելի Կաթողիկոսին ետեւը: Տեսնէին, թէ ժողովուրդ ըսելով ինչ կը հասկնանք մենք: Տեսնէին ու հարկադրուէին յայտարարել, թէ Անթիլիասը ողողած մարդկային հեղեղը համրանքով շատ աւելի մեծ եւ եռանդով շատ աւելի բարձր էր, քան համրանքը այն բազմութեան, որ անցեալ կիրակի հաւաքուած էր այնտեղ, լսելու համար Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին հրաժեշտի քարոզը: Զմոռնանք ըսել, որ նախորդ կիրակիի բազմութեան մէջ, քանի մը հազարներու կը հասնէր նաեւ մեր բարեկամներուն թիւը, ու քանի մը հազարներու թիւը այն ազգայիններուն, որոնք կողմ չէին եղած այս պայքարին մէջ, այլ եկած էին այդ օր պարզապէս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը տեսնելու համար:

Այսօրուան ցոյցը, Կաթողիկոսարանի շրջափակը եւ Տաճարը ներսով դուրսով ողողած ծովածաւալ բազմութեամբ կազմուած էր բացառապէս մեր զանգուածով:

Առաջին համաժողովրդական, փառահեղ ու ճակատական ցոյցն էր ասիկա ի պատիւ մեր Նորընտիր Հայրապետին, այլ եւ ի պատասխան այն պղտոր իրադարձութեանց, որոնք ամիսներով պղտորեցին մեզ, այս վերջին երկշաբաթեակի ընթացքին ու նաեւ անկէ առաջ, ամիսներով:

Եւ այս ցոյցը՝ դեռ առիթովը Վեհափառի անդրանիկ քարոզին:

Կրնաք երեւակայել, թէ այս թնդումը ինչպէս պիտի ուռի, մեծնայ ու ծաւալի, երբ մօտ ժամանակէն կատարուի նաեւ կաթողիկոսին հանդիսաւոր օծումը, միեւնոյն Մայր-Տաճարին մէջ:

Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայ ժողովուրդը, օծման այդ հանդիսութեանց պիտի մասնակցի՝ մէկ կէտի վրայ կեդրոնացած տասնեւհինգէն երեսուն հազար Հայերով:

Այսօրուան բազմութիւնը, մեր ուժի եւ համրանքի հրապարակային ցուցադրութեան տեսակէտով, առաջին պատասխանն էր դաւադիրներու զինակցութեան:

•

Ժամը 9.45ին, Զարեհ կաթողիկոս եպիսկոպոսներու եւ վարդապետներու առաջնորդութեամբ եւ բազմութեան որոտալից ծափերուն մէջ դուրս եկաւ Վեհարանէն եւ մտաւ Մայր Տաճար:

Ժամը 10ին սկսաւ իր քարոզը, որ բարձրախօսներու միջոցով կը ձայնասփռուէր ամէն կողմ: Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոս խօսեցաւ իր ամէնէն իմաստալից քարոզներէն մէկը, որ կը պատշաճէր օրուան եկեղեցական տօնին եւ կացութեան: Այսօր, «Անառակի կիրակին» էր եւ Նորընտիր Հայրապետը, այդ առակը բնաբան վերցնելով, ծանրացաւ այն իրողութեան վրայ թէ զղջումը, մարդկային եւ աստուածահաճոյ առաքինութիւն է եւ մարդիկ, իրենց նեղութեան օրերուն մանաւանդ պէտք է ունենան իրենց սխալներուն անդրադառնալու այդ առաքինութիւնը: Հայ. Եկեղեցին տունն է իր բոլոր զաւակներուն, առանց խտրութեան, այլեւ այն բարի հայրը, որ գուրգուրանքով եւ ներողամտութեամբ կը դիմաւորէ իր զղջացող զաւակը: Թիւրիմացութեանց մէջ ինկած զաւակներ ունի այս Եկեղեցին նաեւ այսօր, ունի՝ այդ Եկեղեցւոյն հանդէպ վերապահութիւն ցոյց տուող որդիներ, որոնց տեղը բոլոր պարագաներու տակ, իր հայրական ծոցն է:

Տիրական շեշտով խօսուած այս քարոզը խոր տպաւորութիւն ձգեց ունկնդիր բազմութեանց վրայ:

Քարոզի աւարտումէն քառորդ ժամ անց աւարտեցաւ նաեւ պատարագի արարողութիւնը եւ Զարեհ Ա. այս անգամ, նաեւ Դպրեվանքի երգեցիկ խումբին առաջնորդութեամբ դուրս եկաւ Տաճարէն, Վեհարանի սեմէն օրհնեց ժողովուրդը եւ ապա մտաւ դահլիճէն ներս, ուր եւս տասը րոպէի չափ շարունակուեցան երգեցողութիւնները:

Այդ պահուն, շրջափակը թնդաց որոտընդոստ ծափերով եւ «կեցցէ»ներով, որոնք կ'ուղղուէին՝ ճիշդ այդ րոպէին, Կաթողիկոսարանի մեծ դարպասէն իր ինքնաշարժովը ներս մտնող սուրիական կառավարութեան վարչապետին պաշտօնական ներկայացուցիչ Հանա պէյ Մալէքի, որ յատկապէս կուգար Դամասկոսէն, իր կառավարութեան շնորհաւորութիւնները բերելու համար նորընտիր Վեհափառին:

Երկար պահ մը կարելի չեղաւ զսպել շրջափակին եւ Վեհարանին մէջ խռնուած ժողովուրդին արտակարգ խանդավառութիւնը, որ արաբերէն բացագանչութիւններով կը պոռթկար՝ ի պատիւ թանկագին Սուրիոյ, անոր նոյնքան թանկագին Նախագահին ու կառավարութեան: Շատ ալ տեղին էր ու տրամաբանական երախտագիտութեան այս անզուսպ պոռթկումը, նկատի ունենալով, որ Կաթողիկոսական ընտրութեան այս հարցին մէջ, խափանարարները ամէնէն շատ ցաւցուցին սուրիական կառավարութեան գլուխը, Հալէպի Գաւառ. Ժողովին «ապօրինութեան» առասպելը մէջտեղ նետելով եւ յաճախ ալ երկար ատեն զբաղեցնելով բոլոր նախարարական շրջանակները:

Նախագահ Շիւքրի Քուաթլիի շնորհաւորական երկու հեռագիրներէն եւ պետական ուրիշ դէմքերու բազմաթիւ հեռագրական շնորհաւորութիւններէն ետք, սուրիական կառավարութեան ներկայացուցիչին՝ Հանա պէյ Մալէքի այս պաշտօնական այցելութիւնը, անշուշտ պիտի ջնջուէր համաժողովրդական այս հոյակապ արտայայտութեամբ, որ մեծապէս գոհ ձգեց զինքը: Այնքան գոհ ձգեց, որ տասը րոպէ անց, Կաթողիկոսին հետ դուրս եկաւ դահլիճէն, կեցաւ բարձրադիր սեմին վրայ եւ խլացուցիչ ծափերու եւ բացագանչութեանց տեղատարափին տակ ողջունեց բազմահազար ժողովուրդը:

Ապա վերադարձաւ դահլիճ: Այնտեղ, իր ներկայութեան շարունակուեցաւ աջահամբոյրը, որ տեւեց ժամերով:

Հայրապետը, առիթէն օգտուելով, ճաշ մը տուաւ Վեհարանի ճաշասրահին մէջ, ի պատիւ Հանա պէյ Մալէքի եւ այս առթիւ ալ խանդավառ արտայայտութիւններ եղան Սուրիոյ եւ անոր պատուական ժողովուրդին հասցէին:

Սուրիոյ կառավարութեան ներկայացուցիչը, հետեւեալ արձանագրութիւնը ձգեց կաթողիկոսարանի ոսկեմատեանին մէջ.—

«Սուրիական կառավարութեան Վարչապետ Ն. Վ. Սայիտ պէյ Էլ Ղազիի կողմէ առաքուած՝ Հայոց Կաթողիկոսարանը այցելութեանս առթիւ, կը մաղթեմ յաջողութիւն եւ բարգաւաճում այս ազնուական համայնքին, մանաւանդ իշխանութեանը օրով իր հոգեւոր պետ՝ Տ. Զարեհ կաթողիկոսին, տիրական անձնաւորութիւն մը, որ արժանի է ամէն գովեստի եւ գնահատութեան: Իրեն կը մաղթեմ անկեղծ շնորհաւորութիւններ իր ընտրութեան առթիւ եւ հայ համայնքին յառաջդիմութիւն եւ բարգաւաճում՝ իր երջանիկ գահակալութեան տակ»:

Ճիշդ նոյն ժամերուն, Նոր Հաճընի եկեղեցիին մէջ եւ 300 հոգիի ներկայութեան կը պատարագէր Գնէլ վրդ. եւ կը քարոզէր Դերենիկ Եպիսկոպոս, — երկու միաբաններ, որոնք այնքան պատակոիչ եւ զզուեցուցիչ դեր մը ունեցան կաթող. ընտրութեան հետ կապուած պատմութեան մէջ եւ որոնք տակաւին չեն հրաժարած իրենց գրգռիչ ընթացքէն, թէեւ դարձած են բոլորովին փետրաթափ: Դերենիկ եպիսկ. քարոզ մը խօսեր, բնաբան ընտրելով Յիսուսի այն առակը, ուր կ'ըսուի թէ աւազի վրայ շինուած տունը շուտ կը փլի...

Ճիշդ է առակը՝ սուտերով, հայհոյանքներով ու զարշելի արարքներով շինուած այն «տան» համար, որ փլաւ Դերենիկներու եւ Գնէլներու գլխուն, թողլով զիրենք աւազներու եւ փոշիներու մէջ:

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Յ. Գ.— Այսօրուան ժողովրդային հսկայ ցոյցին իրենց ամբողջական մասնակցութիւնը բերին Հ. Մ. Ը. Մ.-ի սկաուտներն ու Լիբանահայ Օգնութեան Խաչի արենոյշները, հսկելով կարգապահութեան վրայ եւ կանխելով խճողումները անցքի ճամբուն վրայ:

•

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ

Երուսաղէմի մեր թղթակիցը կը գրէ Փետր. 25 թուականով.—

Մեր գաղութն ալ մեծ ուրախութեամբ լսեց Զարեհ եպիսկ.-ի ընտրութիւնը: Հայ Օգնութեան Միութիւնը հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց նորընտիր կաթողիկոսին.—

Հայ. Եկեղեցիին Աթոռին վրայ ուսեալ եւ երիտասարդ արժանաւոր ուժի մը բազմիլը կը քաջալերէ մեր հաւատքը դէպ ի Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին:

Հ. Մ. Ը. Մ.-ի վարչութիւնն ալ հեռագրեց.—

Հայ Երուսաղէմը կը հրճուի ձեր ընտրութեամբ եւ կը հաւատայ որ Կիլիկ. փառաւոր աթոռը պիտի բարգաւաճի ձեր ազգօգուտ գործունէութեամբ:

× Մինչեւ Մարտ 1ի թերթերը ստացած ենք Միջին Արեւելքէն: Ոչ մէկ լուր՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին Երուսաղէմ մեկնումի մասին: Կաթողիկոսը այցելած է Եգիպտոսի վարչապետին:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՔ ՄԵԾ ԹՆՃՈՒԿՆԵՐԸ.— ԱԼԺԵՐԻԱ, ՄԱՐՈՔ, ԹՈՒՆՈՒԶ

•

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀԱՆՋԱԾ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յառաջիկայ շաբթու, չորեքշաբթի կամ հինգշաբթի, Ազգ. ժողովը պիտի քննէ այն օրինագիծը որով կառավարութիւնը մասնաւոր իրաւասութիւններ կը պահանջէ, Ալժերիոյ խնդիրը լուծելու համար: Բուռն վիճաբանութիւններ կը սպասուին այս առթիւ եւ հաւանական է որ ծանր տագնապի մը մատնուի կառավարութիւնը: Կարգ մը խմբակցութիւններ համաձայն չեն դահլիճին քաղաքականութեան եւ աւելի կտրուկ միջոցներ կը պահանջեն: Ուրիշներ, մասնաւորապէս ծայրայեղ ձախը (համայնավար) իրենց բոլոր ուժերը շարժման մէջ դրած են, կռիւը դադրեցնելու եւ խնդիրը բանակցութեամբ լուծելու համար:

Օրինագիծը կը պարունակէ հետեւեալ հիմնական տրամադրութիւնները.—

Ա., Բ. եւ Գ. յօդուածներով կ'առաջարկուի վարկ տալ տնտեսական բարգաւաճման, կանոնաւորել եւ կրճատել արտադրութեան ծախքերը, բարձրացնել ժողովուրդին կենցաղի մակարդակը, տնտեսական եւ ելմտական գործակցութիւն հաստատել մայր երկրին եւ Ալժերիոյ միջեւ: Չորրորդ, հինգերորդ եւ վեցերորդ յօդուածներով կը տրամադրեն փութացնել ընկերային յառաջդիմութիւնը, վերակազմել վարչական հաստատութիւնները, ծրագիրներ մշակել եւ վարկեր պահանջել: Այս բոլոր միջոցները պիտի գործադրուին հրամանագիրներով եւ վերջնական պիտի համարուին խորհրդարանին կողմէ, մէկ տարուան ընթացքին: Կառավարութիւնը կրնայ, նախարարական խորհուրդին մշակած հրամանագիրներով եւ Ալժերիոյ նախարարին տեղեկագրին վրայ հիմնուելով Ալժերիոյ մէջ ալ գործադրել մայր երկրին օրէնքները եւ հրամանագիրները:

Կառավարութիւնը շատ լայն իրաւասութիւններ պիտի ունենայ բացառիկ միջոցներ ձեռք առնելու, ի խնդիր բարեկարգութեան, բնակիչներու եւ ստացուածքներու պաշտպանութեան եւ երկրին ապահովութեան: Արտակարգ իրաւասութեանց յանձնաժողովին կողմէ տեղեկաբեր նշանակուեցաւ ընկերվարական մը, Մոնթալ, 11ի դէմ 23 ձայնով: Չափաւորները ձեռնպահ մնացին, իսկ դէմ քուէարկեցին 11 համայնավար անդամները:

×Տեղական թերթերը բացատրելով Ալժերիոյ երկու հրամանատարներուն հրաժարման պատճառները, դիտել կու տան թէ կարծիքի տարբերութիւններ կան վերին հրամանատարութեան եւ կառավարութեան միջեւ, ինչ որ կրնայ տեղի տալ նոր հրաժարումներու: Սպայակոյտին անդամները իրենց յատուկ ծրագիրներ ունին որոնք մշակուած են երկար ատենի համար:

× Մինչ այս մինչ այն, ապստամբները կը բազմապատկեն իրենց ահաբեկիչ արարքները, վերջին 24 ժամուան ընթացքին 48 ըմբոստներ սպաննուած են Ալժերիոյ մէջ:

× Ալժերիոյ նախարարը, Գ. Ռ. Լաքոստ, տեսակցութեան մը առթիւ բացատրեց թէ անհրաժեշտ է զինուորական տոկուն միջոցներ ձեռք առնել, երկիրը խաղաղեցնելու համար: Կառավարութիւնը կարճ պայմանաժամ մը պիտի տայ ապստամբներուն որպէսզի զէնքերը վար դնեն: Ցամաքային ուժերէ զատ, նոր օդանաւեր ալ պիտի ղրկուին:

× Անկախ երեսփոխաններու Նախագա—

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ

*

Անկարելի է չխորհրդածել Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսի ընտրութենէն առաջ եւ ընտրութեան ընթացքին տեղի ունեցած կարգ մը դէպքերու շուրջ ։

Երեք տարի է որ «Ցառաջդիմական» մամուլը Երեւանէն մինչեւ Պէյրութ, Գահիրէ եւ Պոսթըն մէկ նշանաբան ունէր, թէ Դաշնակցութիւնը դաւեր կը լարէ Անթիլիասի մէջ որպէսզի հակաթոռ սարքէ Էջմիածնի դէմ։ Այս իմաստով հարիւրաւոր խմբագրականներ, յօդուածներ, թղթակցութիւններ թխեցին եւ իրենց միամիտ ընթերցողները սնանելով կերակրեցին ։

Արուեստական աղմուկին հետեւանքով իրական անկուսակցականներն անգամ սկսած էին մտահոգուիլ եւ կը պատէին որ յանուն խաղաղութեան ընդառաջ երթային Էջմիածնի անունով կատարուած խորհրդաւոր առաջարկներուն ։

Կիլիկիոյ կաթողիկոսը դեռ նոր վախճանած էր, երբ «Էջմիածին» պարբերականը առանց պատշաճութիւնները, օրինականութիւնները նկատի առնելու, պաշտօնապէս արծարծեց Թաղ. սրբ.ի թեկնածութիւնը։

Ցետագային պարզուեցաւ որ մարդոց նըպատակը թեկնածուին անձը չէր, այլ Էջմիածինի մէջ տեղաւորուած խորհրդային իշխանութիւնը կը պահանջէր որ ընդունուի, թէ այդ նշանակումը իր իրաւունքն է... եւ ոչ թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան թեմի եկեղեցական ու աշխարհական պատգամաւորներուն պարտաւորութիւնը ։

Այդ ձախողանքէն ետք, ուրիշ անպատուաբեր միջոցի մը դիմուեցաւ։ Դեռ երկու տարի առաջ Էջմիածինէն վերադարձող եպիսկոպոս մը մամլոյ շրջանակի մէջ յայտարարեց, թէ Էջմիածնի մէջ հաստատուած էր որ սուրիական կառավարութիւնը պիտի լուծէ Հալէպի Հայոց Փոխառ. ժողովը։ Երբ արդիւնքի մը չյանգեցան տրուած ծուղակները, կոմկուսը Հալէպի մէջ փողոցային ցոյցեր կազմակերպեց, որոնց լուսանկարները տպուեցան մինչեւ իսկ Պոլսոյ «Ժամանակ» թերթին մէջ, դրդիչ թղթակցութիւններով ։

Այդ դաւադիր գործունէութիւնը աւելի զգաստութեան հրաւիրեց Սուրիոյ պաշտօնական իշխանութիւնները որոնք տեսան, թէ «բանն ինչումն» էր ու ցանկալի չգտան որ Մոսկուայի գործակալները զբաղէին Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայերու ներքին գործերով ։

Էջմիածնի նորընտիր Վազգէն Ա. կաթողիկոսին արտասահման այցելութիւնը այնքան արագ եւ խորհրդաւոր ծրագրով, ձախողանք մը եղաւ ամէնէն առաջ սովետական քարոզչականութեան համար ։

Միջազգային մամուլի մէջ ամէն օր կը կարդանք, թէ Քորէայի պատերազմէն ի վեր ամէնէն տագնապալի պահը կ՚ապրի Միջին Արեւելքը։ Այս տեսակ պահու մը ցաւ է արձանագրել որ Մոսկուան չխնայեց Էջմիածնի վարկին եւ իր դեսպաններն ալ ստիպուեցան հրապարակ գալ, որմէ արեւմտեան պետութիւնները դժգոհ մնալու պատճառ մը չունեցան, արաբ պետութիւնները զգաստութեան հրաւիրելու տեսակէտին ։

Հիմա այս տեսակ քաղաքական, դիւանագիտական բարդ խաղեր կը կազմակերպուին մեր ժողովուրդի գլխուն, այս անգամ հայ բարձրաստիճան եկեղեցականներու միջոցաւ, որոնք իրենց շատ համեստ խելքով դարձած են «քաղաքագէտ»։

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Զարեհ Ա. ազդընտիր կաթողիկոս իր առաջին ճառին մէջ յայտարարեց.— «Նախամեծար Մայր Աթոռը եւ Կիլիկիոյ այս Աթոռը լծակիցներ եւ գործակիցներ են, նոյն ժողովուրդին եւ նոյն Աւետարանին ծառայող Աթոռներ են։ Մեր Աթոռին կապը պիտի մնայ անխախտելի, հակառակ անոր որ պիտի գտնուին այդ կապը թուլացնել ուզողներ»։

Այսպէս կը հերքուին այն բոլոր զըրպարտութիւնները, սուտերը՝ թէ Անթիլիասի մէջ հակաթոռ պիտի ստեղծուի ։

Միամիտ չենք եւ գիտենք թէ «Ցառաջդիմական» հոսանքը ոչ մէկ պարագայի տակ պիտի հրաժարի իր պոռչտուքէն ։ Բայց այդ տարրը ղանցառելի քանակութեան մը վերածուած է այժմ արաբական երկիրներու մէջ, պառակտումի վտանգը անցած է եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը անպայման պիտի զօրանայ եւ բարգաւաճի ։

Նոր դէպքերու լոյսին տակ, ժամանակը եկած է որ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը եւ ռամկավար կուսակցութիւնը վերաքննութեան ենթարկեն իրենց հետեւած ուղղութիւնը որմէ միայն վնասներ կրեցին, իսկ օգուտներ քաղեց իրենց գործակից «յառաջդիմական» տարրը ։

Ինչ կասկած որ Դաշնակցական մամուլըն ալ իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ ստեղծելու համար այդ նոր մթնոլորտը, աւելի քիչ զբաղելով այն վարկաբեկիչ արարքներով որոնք տեղի ունեցան կաթողիկոսական ընտրութեան նախօրէին եւ ընթացքին։ Չմոռնանք որ ազգային հոսանքներու միջեւ հակամարտութիւններու խորացումը արեւմտեան երկիրներու մէջ, կը շարունակէ մնալ մարքսիզմի-լենինիզմի հիմնական նպատակը ։

Կոչ կ՚ընենք մեր բարձրաստիճան եկեղեցականներուն որ պահելով հանդերձ իրենց կրօնական ու ազգային զգացումները եւ յարգանքը հանդէպ Էջմիածնի ու անոր գահակալին, աւելի չծանրացնեն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կացութիւնը ։ Պոլսոյ «Ժամանակ» թերթը 1956 Փետրուար 26ի թիւով կը գրէ, թէ Վազգէն կաթողիկոս յայտարարած է «Արտասահման մեր այցելութիւնը փութացուցինք որովհետեւ Պոլսոյ Գարեգին պատրիարք, Սիոն եւ Մամբրէ (Գալֆայեան) արք.ներ, Բարգէն վրդ. եւ ուրիշներ մըտահոգութիւն յայտնած էին մեզի Անթիլիասի կաթողիկոսական ընտրութեան շուրջ ստեղծուած խոր տարակարծութեան եւ վտանգի մասին»։

Եթէ ճիշդ են այս վերագրումները, քաղաքական գետնի վրայ կատարելալ արկածախնդրութիւն մը կատարած են, յիշեալ եկեղեցականները, հրաւիրելով Վազգէն Ա. կաթողիկոսը որ միջամտէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան շուրջ բա-

տեղծուած պայքարին։ Եթէ իրենց ունեցածը պարզապէս բարի ցանկութիւն մըն էր, այժմ թող անդրադառնան թէ այդ ցանկութիւնը զուգադիպելով քաղաքական բարդ խաղերու, վարկաբեկեցին մեր ժողովուրդը արաբական պետութիւններու մօտ ։

Մեր երկու կաթողիկոսները, երկու պատրիարքները եւ առաջնորդները թող ուշադրութեամբ կարդան Օրմանեան պատրիարքի «Ազգապատում»ը, Հայոց եկեղեցիի պատմութիւնը՝ եւ զգուշանան իրենց գտնուած երկիրներէն դուրս տարբեր քաղաքական ցանցերու մէջ իյնալէ։ Արեւելքի եւ թէ Արեւմուտքի միջեւ քաղաքական խաղերը միշտ պիտի կրկնուին, մեր բարձրաստիճան եկեղեցականները թող քիչ մը թօթափեն իրենց մեծամտութիւնը եւ քաղաքական մարզանքները, այդ պարագային հաւատարապէս պիտի օգտուին Հայոց դարաւոր Եկեղեցին, մեր բազմաչարչար ժողովուրդը եւ մեր նուիրական հայրենիքը ։

Գ. ԼԱՉԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

●

ՓՄԲ.— «Լը Մոնտ»ի ռուսագէտ աշխատակիցը, Անտրէ-Փիէռ, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ՚ընէ բոլշեւիկեան վերջին համագումարին առթիւ, մասնաւորապէս քննելով գրականութեան վերաբերեալ մասը .—

Համայնավար կուսակցութեան Ի. Համագումարին մէջ Ն. Խրուշչեւ կարճ զեկուցում մը տուաւ գրականութեան մասին։ Ան խստօրէն քննադատեց թէ գրականութիւնը տակաւին չի տար խորհրդային կեանքի իրական պատկերը, որ շատ աւելի ճոխ է քան ինչ որ գրագէտները կը ներկայացնեն։ Խրուշչեւ աւելցուց թէ կարգ մը գրագէտներ կը համակերպին միջակ եւ հապճեպ կերպով գրուած գրականութեան մը։ Իսկ Տաճիկիստանի համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղարը՝ Կավուրով, շատ աւելի յառաջ երթալով յայտարարեց թէ, ժողովուրդը կը զարմանայ որ կարգ մը գրագէտներ շատ կրաւորական դիրք մը բռնած են։ Անոնք կա՛մ ոչինչ արտադրեցին վերջին տարիները եւ կամ տարուեցան դէպքերէն։ Այս է պատճառը որ իրաւամբ դիտել կուտան թէ «մեր երկիրը օդանաւի արագութեամբ յառաջ կ՚երթայ, իսկ գրագէտները սայլակով կը հետեւին անոր» ։ Խորհրդային գրականութիւնը շատ աւելի ետ է քան երկրին տնտեսական զարգացումը, եւ բաւարար չափով մէջտեղ չի հաներ սովետական մարդոց կատարած նուաճումները ։

Ցանուն Գրողներու Միութեան, քարտուղարը, Ալեքսի Սուրկով, ինքնաքննադատութիւն մը կատարեց։ Նախ գնահատեց Խրուշչեւի տուած խրատները։ Ընդունեց թէ «շատ մը նոր գիրքերու ընթերցողները դժգոհ են թէ՛ բովանդակութենէն եւ թէ ձեւէն», եւ թէ ներկայ գրականութեան յետամնացութեան գլխաւոր պատճառներէն մէկը այն թոյլ կապն է զոր ունին «մեծ թիւով գրագէտներ կեանքին, ստեղծագործ գործունէութեան եւ ժողովուրդին հետ։ Կեանքն ինքն իսկ ցոյց կուտայ թէ, այն գրագէտը որ կ՚ուզէ խելացի խորհրդատու դառնալ ընթերցողին, պէտք է առաջին գծին վրայ ըլլայ, իբրեւ համայնավարութիւնը կառուցանող»։ Բազմաթիւ գրագէտներ կը նկարագրեն խորհրդային իրականութիւնը իբրեւ վարդագոյն եւ կամ ընդհակառակն կը սեւցնեն եւ կը վարկաբեկեն զայն ։

Ուրիշներ կ՚աշխատին լքել արդիականութեան մեծ նիւթերը եւ ապաստանիլ մտերիմ ապրումներու մէջ, բանաստեղծական շունչ մը տալով իրենց «քաղքենի չնչին զգացումներուն», եւ դրամատիքթեան մնացուկները քննադատելու պատրուակին տակ, կը նկարագրեն «Ջինահալքը» (ակնարկութիւն Իլիա Էհրէնպուրկի նոյնանուն վէպին, որ խստիւ քննադատուեցաւ խորհրդային Գրագէտներու Միութեան Բ. համագումարին կողմէ)։

Ապա, Սուրկով ձաղկեց քննադատութիւնը, որ երբեմն չափազանց կը գովէ որոշ գիրքեր եւ երբեմն ալ կը քաշքշէ առանց պատճառի։ Այս առթիւ յիշեց թէ որքան վնասակար եղած էին Ստալինեան մրցանակները, որովհետեւ շատ յաճախ կը վարձատրէին, «յայտնապէս անկատար եւ գեղարուեստական տեսակէտով տկար գործեր»։

Սուրկովի մեղմացումներուն դէմ, Միխայիլ Շոլոխով, ամէնէն օժտուածը ժամանակակից գրագէտներուն, բարեկամաբար մեղադրեց Խրուշչեւը, որ ներողամիտ գտնուած էր այն գրագէտներուն հանդէպ, զորս կ՚ամբաստանէր թէ «թուլցուցած էին կեանքի հետ կապը» եւ բացականչեց.— Ի՞նչպէս կրնան թուլնալ գոյութիւն չունեցող բաներ ։

«Բազմաթիւ գրագէտներ երկար ատենէ ի վեր կորսնցուցած են կեանքի հետ կապը եւ կ՚ապրին երանելի խոկումի եւ քնածութեան մը մէջ»։ Խորհրդային Գրողներու Միութիւնը իր մէջ կը հաշուէ 3773 անդամներ, բայց ատոնց մեծ մասը «մեռեալ հոգիներ» են։ Եթէ խորհրդային գրականութիւնը առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւէ աշխարհի մէջ, իր գեղարուեստական յատկութեանց համար չէ, այլ որովհետեւ կը տարածէ համայնավարութեան անպարտելի գաղափարները ։

Շոլոխով ցաւ յայտնեց որ Ալեքսի Սուրկով խորհրդային գրականութեան մակարդակը կը դատէ լոյս տեսած գիրքերու թիւէն «փոխանակ ստեղծագործական աշխատանքի մը եւ լաւ, թէ բազմաթիւ տաղանդաւոր գրագէտներ դրասենեկային աշխատանքներ կը կատարեն. Արդ, ընթերցողները ճառեր չեն սպասեր իրենցմէ, այլ գիրքեր»։ Ծագմամբ գիւղացի դասակ եւ Դոնի շրջանի ներկայացուցիչը Գերագոյն խորհուրդին, «Խաղաղ Դոն»ի այս հեղինակը դարձեալ խստօրէն արտայայտուեցաւ Մոսկուայի իր պաշտօնակիցներուն հանդէպ, որոնք եղբայրութեան եւ գրական տաճարի մը մէջ կ՚ապրին, հեռու իրական կեանքէ։ Ան մեղադրեց զանոնք նաեւ թէ կ՚ապրին «ախտաւոր եռանկիւնի մը մէջ» Մոսկուա, տաչա (իրենց ամառանոցը) եւ ջերմուկներու հանգստավայրը»։ Եւ հեգնական կերպով յայտարարեց .— Նոր

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Մինչեւ անգամ մէկը, շատ մօտիկից անցնելիս, կարծես մի խօսք նետեց։ Հաջի աղան թէեւ չհասկացաւ, բայց զգաց թէ այդ խօսքը ինչ որ կշտամբանքի նման էր կրում իր հասցէին ։

Հաջի աղան վերջապէս հասաւ տան դուռը։ Ըստ սարինների սովորութեան, կանգ չառաւ դրան առաջ եւ սիկարէթ չփաթաթեց, այլ ուղիղ թակեց դուռը ։ Ըստ սարինների սովորութեան, նա պէտք էր թակէր երեք անգամ, բայց թակեց երեք անգամից աւելի. մի գործողութիւն, որ կատարուեց անգիտակցօրէն, իբրեւ արդիւնք ջղային տրամադրութեան։

Երբ դուռը թակուեց երեք անգամից աւելի, Մեմիկ խաթունը կարեւորութիւն չընծայեց. քանի որ չէր կարող Հաջի աղան լինել, մի քիչ ուշ էլ կարող էր բաց անել, բայց Հաջի աղան դրսում ապշեց եւ մինչեւ անգամ սարսափեց ։

— Ի՞նչ է եղել, որ դուռն էլ չեն բանար, չընջաց նա, եւ անհամբերութեամբ եւ իրեն համար անսովոր անձկութեամբ, նորից թակեց ։

— Էն ո՞վ է, քա, սրտնեղեց Մեմիկ խաթունը եւ դանդաղօրէն շարժուեց դուռը բաց անելու։

Երբ Մեմիկ խաթունը տեսաւ Հաջի աղային, ապշութեամբ ճչաց.

— Քա՞, Հաջաղա՛...

Հաջի աղան ներս ապշեց եւ անապարանքով, կարծես դրսից մէկը հրէր, ընկաւ ներս ։

— Մեմի՞կ ։

Ձայնը Հաջի աղայինը չէր, կորցրել էր բնական չեշտը, դողում էր ։

Մեմիկ խաթունի լեզուն էլ փաթթուեց, չկարողացաւ անմիջապէս պատասխանել եւ հայել կռնակը տալով պատին, ապուշցած աչքերով քարացաւ ։

Այր ու կին երկար իրար երես նայեցին, կարծես ուզում էին իրար ճանաչել ։

— Գնա, վեր գնա, յանկարծ չընջաց Մեմիկ խաթունը ։

Հաջի աղան, դողդոջուն բայց արագ քայլերով վեր բարձրացաւ, կարծելով թէ՝ ինչ որ պատահել է, այնտեղ պիտի տեսնի. բայց սենեակում ոչինչ կար, ամէն օրուայ սենեակը, ամէն ինչ իր տեղում ։

Մի քիչ հանգստացաւ, եւ նստելով անկիւնը դրուած եւ արեւելեան գորգերով ծածկուած «թախտ»ի վրայ, սպասեց, որ ըստ սարինների սովորութեան, կինը բերէ «սինի»ն, վրան յիսուն կրամ օղի եւ մի պնակ թթու ։

Բաւական սպասեց։ Կինը չերեւաց ։

— Ջանըմ, բան մի կայ, ասաց Հաջի աղան մտքում եւ մօտենալով սենեակի դըռանը, կանչեց.

— Մեմիկ ....

Մեմիկ խաթունը երեւաց սանդուխների վրայ՝ սինին ձեռքը

Ըստ սարինների սովորութեան, Մեմիկ խաթունը պէտք է նստէր Հաջի աղայի կողքին եւ օրուայ անցուդարձի մասին մի պատմութիւն լսէր։ Նստեց, բայց Հաջի աղան, հակառակ սարինների սովորութեան, չպատմեց։ Յանկարծ ջղային թակեցին տան դուռը։

Մեմիկ խաթունն անմիջապէս ցատկեց եւ գնաց դուռը բաց անելու։ Նա լսեց որ Հաջի աղան ինքնիրեն ասաց.

— Անայիբ...

Մեմիկ խաթունը դուռը բաց արաւ եւ հազիւ կարողացաւ գրկել իր աղջկան, որ լալով ընկաւ մօր գիրկը եւ բացագանչեց.

— Մարիկ. չլսէի բարով ...

Պարզ էր որ աղջիկը եւս լսել էր հօր մասին եղած բամբասանք եւ վազել էր մօրը մօտ։

Մայր ու աղջիկ, գրկելով իրար, լաց եղան։

Հաջի աղան լսեց լացի ձայնը, լսեց եւ սպասեց, բայց երբ տեսաւ որ ողբը չի դադարում, ինքն էլ իջաւ ներքեւ ։

Մայր ու աղջիկ ապշեցին տեսնելով նրան, որովհետեւ շատ անգամ էր նա լացի ձայն լսել, բայց տեղից չէր շարժուել։

— Մեմիկ, Մայրանուշ, էս ի՞նչ է, հարցրեց Հաջի աղան խուլ ձայնով։

Մայր ու աղջիկ լռութիւն պահեցին սրբելով արցունքները։

Հաջի աղան ցասումով գոռաց.

— Հը...

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(4) (Շար.)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

●

Նոր շրջանի առաջին լսարանը տեղի ունեցաւ 27 Փետր. երկուշաբթի գիշեր Քաֆէ Քառէի վերնայարկը.

Նախագահը Գ. Գարասեան բացումը կատարելով յայտարարեց .— «1956 տարեշրջանի առաջին դասախօսութիւնն է որ կուտանք այսօր:

«Դասախօսը՝ Նշան Պէշիկթաշլեան ներկայացնելու պէտք չունիմ: Ան երգիծաբան ըլլալէ աւելի գրագէտ է եւ այլազան նիւթերու վրայ կ'աշխատի իբրեւ տրուեստագէտ: Եթէ կարդացած էք վերջին տարիներու «Հայրենիք» ամսագիրը, տեսած էք իր շահեկան ուսումնասիրութիւնը հայ թատրոնի մասին: Պէշիկթաշլեան կ'աշխատակցի շատ մը թերթերու: Քանի մը տասնեակներու կը հասնին իր հեղինակութիւնները »․

Նշան Պէշիկթաշլեան.— Ըսուած՞կ թէ ազգեր կան որոնք ի բնէ տրամադրուած են այս կամ այն արուեստին մէջ, մենք Հայերս գրականութեան մէջ տրամադրուած եղած ենք, ինչ որ բարեբախտութիւն մըն է մեզի համար, որովհետեւ գրականութիւնը բազմակողմանի լեզու մըն է որ կը պարփակէ իր մէջ շատ մը գեղարուեստներ: Հայ ազգը տրամադրուած եղած է բոլոր արուեստներու մէջ ընդհանրապէս, բայց գրականութեան մէջ գերազանցած է: Մեր ժողովուրդը արդէն իսկ բանաստեղծ է եւ եթէ այսօր չէ, պատճառը այն է որ իր երկրին մէջ չի գտնուիր, ու հետեւաբար զարդած է բանաստեղծ ըլլալէ, մինչեւ որ օր մը դադրի նաեւ Հայ ըլլալէ

Դասախօսը ապա կարդաց կտորներ իր անտիպ գործերէն . Խաղաղութիւնը, Հաւատը չճանչնի կայիկը, Լուրջ լուսանկար մը, Ցանուն ընթերցասիրութեան, Մատեանի մուրացկանն ու գրքի գողը, Հետեւողական կինը, Հայկական մտածութիւն մը , Մեր հայերէնի գիրքերն ու կէտերը, Մարդը եւ ակնոն , Պանթալեան:

Դասախօսը յաջողեցաւ երկու ժամ լարուած պահել ունկնդիրները իր սրամիտ դրութիւններով, որոնց ընթերցումը, ինքնայատուկ շեշտ մը գնելու իր վարպետութեամբ աւելի ազդուորէն կը դառնար:

Նախագահի շնորհակալութեան խօսքերէն ետք Լսարանը փակուեցաւ ուշ գիշերին . Գ. ԳԱՐԹԵՒ

վերքերո՞ւ կը սպասէք: Բայց ո՞վ պիտի գրէ: Անո՞նք որ ոչ գիւղացին կը ճանչնան եւ ոչ ալ կոլխոզը: Կամ անոնք որ միայն իրենց հանդիսատով կը զբաղի՞ն: Ներկայիս ընտիր գիրքեր չկան, եւ պիտի չըլլան մօտաւոր ապագային մէջ, եթէ կուսակցութիւնը բարենորոգում մը տեղի չունենայ գրականութեան մէջ. Միայն կուսակցութիւնը կրնայ կատարել այդ փոփոխութիւնները»:

Գրողներու Միութեան Բ. համագումարին, Շոլոխովի դէմ բողոքի ցոյցեր եղած էին մասնաւորաբար գայթակղած էին Ֆրանսայի Արակոնը եւ Էլզա Թրիոլէն Այս անգամ ոչ ոք իրեն պատասխանեց, եւ նկատեցին որ Շոլոխովի կծու ճառը շատ հաճելի եղած էր Խրուշչեւին, որ ջերմօրէն ծափահարեց այս վիպասանը, երբ բեմէն վար կ'իջնէր:

ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻԷ Ի ՎԵՐ ԲԱՆ ՉԷ ՓՈԽՈՒԱԾ

●

Թուրքիոյ Ազգ. ժողովին փետր. 25ի նիստին մէջ, երբ կը քննուէր արտաքին գործերու նախարարութեան նիւթացոյցը, Հալէբի ներկայացուցիչը, Ֆահրի Պէլէն խօսք առնելով յայտնեց թէ մեր վարչական մեքենան կը բանի կեդրոնացման եւ «պիւրօքրասիի» (ձեւապաշտութիւն) հիմերու վրայ, հետեւաբար մէկ դարէ ի վեր չէ յառաջդիմած:

Իսկ Հուլուսի Զօզակըօղլու մատնանշեց թէ կիներու առեւտուրը մինչեւ գիւղերը տարածուած է եւ պահանջեց որ Ներքին նախարարութիւնը միջոցներ ձեռք առնէ: Սինեմաներու մէջ շատ ֆրանսաց շարժանկարներ կը ցուցադրուին, ինչ որ բարոյականի անկման պատճառ կ'ըլլայ: Պահանջեց գրաքննութիւն հաստատել: Քանի մը երեսփոխաններ բողոքեցին որ Թալայպետ. ընտրութեանց ընթացքին ժողովուրդին վրայ ճնշում բանեցուցեր են:

Ներքին նախարարը հերքեց այս վերագրումը, պատասխանելով ճառախօսներուն, ապա սկսաւ արտաքին նախարարութեան նիւթացոյցին քննութիւնը.

Առաջին խօսողը եղաւ Հալէբի ընդհ. փոխ քարտուղար Թուրկուտ Կէօլէ, որ շօշափեց Կիպրոսի հարցը ու յոյս յայտնեց թէ Անգլիա բանաւոր լուծում մը պիտի գտնէ եւ կառավարութենէն ալ պահանջեց տեղեակ պահել ժողովը:

Հիքմէթ Պայուր հետաքրքրական առաջարկ մը ըրաւ.

— Հելլէնները, ըսաւ, ամէն առթիւ բան մը պիտի ուզեն եւ այսպէս օր պիտի գայ որ Կիպրոսը Յունաստանին պիտի կցուի: Հետեւաբար Թուրք կառավարութիւնը ուրիշ ուղեգիծ մը որդեգրելու է ճիշդ ինչպէս որ Հնդկաստան բաժնուեցաւ Փաքիստանէն, Կիպրոսն ալ երկու մասի բաժնելու է: Մեր եզերքներուն մօտիկ մասը Թուրքիոյ, միւս մասերն ալ Յունաստանին տալու է:

Դեմոկրատ երեսփոխան Ֆահրի Պէլէն անդրադարձաւ Հելլէններուն եւ մեր միջեւ տեղի ունեցած անցուդարձերուն եւ խստիւ քննադատեց Հելլէնները, որոնց Իսթանպուլի յոյն հայրենակիցներուն հովանաւորողի դերը առած են: Ուրիշ մը ըսաւ.

— Կիպրոսի հարցը քանըչորս միլիոն Թուրքին ճակատագրին հետ կապ ունեցող դատ մըն է. Եթէ առենօք Երկոտասան կղզիները Յոյներուն տրուած չըլլային, Կիպրոսի հարց չէր ծագեր. (Ձայներ. Ինէօնիւ թող պատասխանէ):

Հիւրիյէթ կուսակցութեան կողմէ խօսեցաւ Ջիհատ Էպուզիա: Դժգոհութիւն յայտնեց որ 1955ին գրեթէ արտաքին քաղաքականութիւնը վարած են փոխանորդներ: Կառավարութիւնը, ըսաւ, շատ սխալ ճամբայ մը բռնած է երբ պաշարման վիճակ հռչակելով Թուրք թերթերուն չարտօնեց արտատպել օտար մամուլին յօդուածները

Էպուզիա աւելցուց, թէ նախկին նախարար Զօրլու՝ Ամերիկա գնաց վարկ խնդրելու, բայց չյաջողեցաւ. շօշափեց նաեւ Պալքանեան եւ Պաղտատի ուխտերն ու Կիպրոսի հարցը եւ խօսքը աւարտեց:

Զօրլու, ինքնապաշտպանութեան համար խօսք առաւ, յայտնեց թէ եօթանասուն միլիոնի վարկը հարիւրէ բարձրացուած է եւ թէ բանակցութիւնները դեռ կը շարունակուին: Կիպրոսի հարցն ալ կը շահագրգռէ միայն Անգլիան եւ Թուրքիան ու Յունաստան նախայարձակ ոգիով մը զինքը չշահագրգռող խնդիրներու կը խառնուի: Եթէ Անգլիա կղզին լքէ, պէտք է Թուրքիոյ յանձնէ, այլապէս Յունաստան մեզ պիտի գտնէ իրեն դէմ:

Առտաքին նախարար Քէօփրիւլիւ բացատրեց թէ Թուրքեւհելլէն յարաբերութեանց ծզտումը հետեւանքն է Կիպրոսի հարցին: «Հելլէնները յարձակողական դիրք մը բռնած են եւ գէշ լեզու մը կը գործածեն միայն թէ ամբոխավարութեան միջը գլտորած են: Յունաստան մեզի քարեր կը նետէ, միայն թէ այդ քարերը մեր գլխուն վրայէ՝ կ'երթան ՄԱԿին եւ ՆԱԹՕին: Գալով Սելանիկի դէպքերուն, Հելլէններն ալ ընդունեցան որ դատական սխալ մը գործած են եւ հարցաքննիչ դատաւորը իր ծանօթ քառասուն էջնոց ամբաստանագիրը ջնջեց: Կիպրոսը Թուրքիայէն գատ ուրիշ որեւէ երկրի չի կրնար տրուիլ: Յոյները ամենափոքր իրաւունք մը չունին Կիպրոսի վրայ»:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

«ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18 »

ՎԻԷՆ.— «Փետրուար 18»ի առթիւ յիշատակի հանդէս մը սարքած էր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը, 19 Փետրուարին Օհանջանեան ակումբին մէջ: Ներկայ էին ընկերներ, համակիրներ եւ Նոր Սերունդի անդամներ Սէնթ Էթիէնէն, Լիոնէն.

Օրուան նախագահը , Օր. Գ. Քըլեան բացումը կատարեց «Մեր հայրենիք թով որ երգուեցաւ յոտնկայս: Արտասանութիւններէ եւ յուզիչ մեներգէ մը վերջ, առաջին խօսքն առաւ, յանուն Վիէնի կոմիտէին, ընկեր Ս. Գալուստեան որ պարզեց Փետրուար18ի ապստամբութեան արժէքը, իբրեւ պոռթկում նորեկ իշխանաւորներու բռնակալութեան դէմ:

Օրուան բանախօսը ընկեր Գ. Փափազեան (Փարիզէն) պարզելովՓետրուար 18ի նախընթաց դէպքերը, ըսաւ. —

— Հայ ժողովուրդը դաժան ու օրհասական պայքարներէ վերջ հազիւ սկսած էր շունչ առնել, երբ ազատ երկինքը նորէն մթնեց, իբրեւ հետեւանք հարաւի եւ հիւսիսի դրացիներուն դաւադրութեան: Անշուշտ Հայաստանի նորաստեղծ պետութիւնը չէր կրնար դիմադրել ռուսական հսկայ բանակին, մանաւանդ որ ներքին թշնամիներ ալ կը դաւէին: Եւ ի վերջոյ տիրացաւ իշխանութիւնը յանձնել բոլշեւիկներուն մասնաւոր դաշնագրով մը:

Դժբախտաբար հազիւ իշխանութեան գլուխ անցած, կարմիր իշխանաւորնե սկսան անլուր բարբարոսութիւններ գործել եւ հետեւանքը եղաւ համաժողովրդական ապստամբութիւնը որ լախտի հարուած մը իջեցուց: Թէեւ պարտուեցանք, բայց Փետրուար 18ի դէպքը անգամ մը եւս հաստատեց թէ հայ ժողովուրդը չի հանդուրժեր որեւէ բռնակալութեան: Ժամանակները եւ սերունդները կը փոխուին, սակայն հայրենիքը եւ ազատութեան գաղափարը կը մնան միշտ վառ:

Գեղարուեստական կարճ բաժինէ մը վերջ որուն մասնակցողները Նոր Սերունդի անդամներն էին, սկսաւ խնջոյքը: Սեղանապետ ընտրուեցաւ ձեր թղթակիցը: Հաճելի մթնոլորտ մը ստեղծուեցաւ երգերով, արտասանութիւններով եւ պարերով: Ներկաներէն Խ. Տէրտէրեան ականատեսի դրուագ մը պատմեց Փետր. 18ի օրերէն: Երեկոյթը շարունակուեցաւ մինչեւ ուշ ատեն: ԱՐՄԷՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Աշոտ Մալաքեանի վերջին շարժանկարը ջերմ ընդունելութիւն գտած է Ֆրանսական մամուլին կողմէ: Այս առթիւ մենք ալ գրութիւն մը հրատարակած էինք Առլէն Փափազեանէ: Ստորեւ քանի մը կարծիքներ Ֆրանսական թերթերէ .—

**

«Նմանապաշտութիւնը մեռած չէ: Ջոլայի շուքը սրահին վրայ էր անցեալ իրիկուն.. Վերնէօյի վերջին ժապաւէնը, քաղուած Սերժ Կրուսարի վէպէն՝ «Անկարեւոր մարդիկ» աւելի շատ թշուառութեան եւ անբախտութեան ողբերգութիւն մըն է քան վիպական նկարագրութիւն մը: — (Ժան Գարռնէլի, «Լը Մոնտ»):

X «Թուղթէ»ներու վրայ շարժանկարը կը պակսէր, վերջապէս եղաւ, եւ լաւագոյն ձեւով **Անրի Վերնէօյի կողմէ** որ առանց աւելորդաբանութիւններու ստորագրած է իր լաւագոյն աշխատանքը — (Ռօպեր Շազալ, Փառի Փրէս):

X ... Խղճամիտ աշխատանք մը դոր կատարած է Անրի Վերնէօյ: Եւ աւելի կը դատապարտեմ Ֆ. Գուայէն որ շարժանկարի վերածած է Սերժ Կրուսայի այս վէպը, քան այս բեմադրիչը (Մալաքեան), ճարտար «թեքնիսիէն» եւ որ ինքզինքը լաւ լսել կուտայ ...»: (Անրի Մանժան, «Լէթր Ֆրանսէզ»):

X «... Բեմադրութեան արժէքները չեն պակսիր եւ դերակատարներն ալ լաւ կը խաղան ...».— (Ժան Լուի Գորի . Էքսփրէս)

X ... Պէտք է սակայն ըսել ի նպաստ Վերնէօյին, որ եթէ գործին նկարագրական մասը ազդու չէ, ամէն պարագայի մէջ շատ օգտակար է եւ ինքն իր մէջ կը կազմէ շատ գեղեցիկ իրապաշտական մը»: Լուի Շովէ (Ֆիկարօ):

X «Անրի Վերնէօյ շատ լաւ գիտէ իր արհեստը. Շատ յաճախ յայտնած է նրբութիւն եւ սրամտութիւն »: (Անտրէ Լանկ . (Ֆրանս - Սուար):

Գնահատական բազմաթիւ յօդուածներ լոյս տեսան նաեւ միւս թերթերու մէջ, Օրօր, Քանար - Անշէնէ, Քոմպա, եւն:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Քանի մը շաբաթէ ի վեր Փարիզ կը գտնուի Թուրքիոյ կռփամարտի ախոյեանը, Կարպիս Զաքարեան: Երիտասարդ ախոյեանը քանի մը շաբաթէն Պէյրութ կը մեկնի, ուր մրցում մը ունի ապրիլ 7ին:

Այս շաբաթ իրիկուն կը մրցի Ռոյան Ֆանթէնի հետ, Սթատիումի մէջ: Անշուշտ Փարիզի մարզասէր Հայերը պիտի փութան իրենց ներկայութեամբ քաջալերել հայ ախոյեանը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (49)

Մ. ՔԵՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

●

Բոլոր աշխարհակալները իրենց աչքերը տնկած են մեր նաւթական հողերուն, մեզ կոխկռտելու, ճզմելու, փճացնելու համար առիթի կը սպասեն:Բայց այս կացութեան մէջ ալ կարելի է բանակի ծախքերը կրճատել: Այս ալ մէկ բանով կարելի է, բանակը վերածել ժողովրդային բանակի մը: Այսինքն թէ բանակին զինուորագրական գիտուններ, միայնակ ծիւղերը եւ այլ հաստատութիւնները ժողովուրդին թողունք, ան թող վարէ զանոնք Այս կերպով ծախքերուն կարեւոր մէկ մասը ժողովուրդին կը վիճակի, եւ լեւմուտքն ալ կը հաւասարակշռուի:

Հալիտ փաշա պռաց երեսփոխանին.

— Ի՞նչ, բանակի անօթի՞ ձգել կ'ուզես: Զինուորութի՞նը պիտի մեռցնես:

Հալիտ փաշա բեմ գալով, նոր պահանջ մը դրաւ.

— Պէյ էֆէնտիներ, ես անկար զինուորներուն համար նոր պահանջ մը ունիմ եւ օրինագիծ մըն ալ պատրաստած եմ: Կ'առաջարկեմ որ մեր ունեցած պատանիներէն մէկը արամադրենք անկարներուն, որպէսզի հաւաքաբար հոն բնակին եւ իրենց կեանքին մինչեւ վերջը բարօրութեան մէջ ապրին: Կը պահանջեմ որ անմիջապէս ընդունիք ու վաւերացնէք այս օրինագիծը:

Առարկութիւնները դարձեալ սկսան եւ Աֆիոնի երեսփոխան Ալի պէյ (Չէթինգայա) ըսաւ մասնաւորաբար.

— Փաշա, այդ բանծղ դիւրաւ կարելի չէ, անկար ազգմիկները չես կրնար բոլորը մէկտեղ բերել:

Հալիտ փաշա բրդողեցաւ ամէնուն հետ:

— Առաջարկներէս ոչ մէկը կ'ընդունիք, այս ինչ վիճակ է, չեմ կրնար ձեզի հետ խօսիլ:

Տօմը կը սկսէր այս վայրկեանէն բոլոր:

Օր մը վերջ, 9 Փետրուար 1925 Ազգ. ժողովին մէջ վիճաբանութեան դրուած էր վարչապետութեան նիւթացոյցը: Այս միջոցին երեսփոխան Հիւսէյին պէյ Ազգ. ժողովի նրբանցքին մէջ կը շրջագայէր եւ իրեն համակիր ընկերներուն ստորագրել կուտար իր պատրաստած մէկ բանաձեւը:

Նոյն պահուն հանդիպեցաւ նաեւ Հալիտ փաշային եւ խորհելով որ ան կրնայ ստորագրել իր բանաձեւին տակ, մօտեցաւ փաշային եւ ըսաւ .

— Փաշաս, կը հաճի՞ս դուն ալ ստորագրել, շատ շնորհակալ կ'ըլլամ:

Հալիտ փաշա, որ արդէն ջղայնացած էր, մարդը մէկդի հրելով պատասխանեց.

— Առանց կարդալու, բան մը չեմ կրնար ստորագրել:

Հիւսէյին պէյ գիտել տուաւ .

Փաշաս, պատրաստած առաջարկս քաղաքական կամ զինուորական բան մը չէ, անասնաբուժերու մասին է:

— Ես կոյրկուրայն չեմ ստորագրեր:

- Այդ պարագային, հրամեցէք, կարդացէք

— Հիմա կարդալու ատեն չունիմ

— Սեփիողական է, հիմա ժողովին պիտի ներկայացնեմ

— Է, երկար բերեր, ժամանակ չունիմ, բռնէք ես:

- Աղէկ, բայց, փաշա, ես ձեր բոլոր բանաձեւերը ստորագրեցի:

- Է, ի՞նչ է եղեր, ստորագրեր ես եղեր, ի՞նչ ըսել կ'ուզես

Հիւսէյին պէյ սկսաւ կմկմալ .

— Ոչինչ, բան մը չըսի.... Միայն չկրցայ հասկնալ թէ ինչո՞ւ կ'առարկէք այսքան պարզ բանի մը, «խաթրս» կը կոտրէք:

— Ի՞նչ ըսեր, ի՞նչ ըսեր... Վա՞յ, դուն ինծի հրամայել կ'ուզես:

(Շար.)

հը, Ռոժէ Տիւշէ, յայտարարութիւն մը ուղղելով մամուլին, կը բացատրէ թէ Մարոքը եւ թէ Ափրիկէն պիտի կորսնցնենք, եթէ տեղի տանք ահաբեկումներու առջեւ։ Ներքին գործերու Նախարարն ալ, Ժիլպէր Ժիւլ, յայտարարեց — «Եթէ մեր յոյսերը ի դերեւ ելլեն, եթէ Ալժերիան կորսնցնենք, Ֆրանսա այլեւս չի կրնար մեծ ազգ մնալ»։

X Կը հաստատուի թէ համաձայնութիւն գոյացած է Ֆրանսայի եւ Մարոքի հաւաքական յայտարարութեան մասին։ Մարոքի ներկայացուցիչները կ'ուզեն որ երկիրը ազգ. բանակ եւ թէ դեսպաններն ունենայ։ Ֆրանսայի արտաքին Նախարարը, Գ. Փինօ, զիջում տալով իրաւունս յանձնաժողովին առջեւ, բացատրեց թէ ներկայ պարագաներուն մէջ կը նախատեսուի ձնիկներէ բաղկացեալ բանակ մը Ֆրանսական հրամանատարութեամբ։ Անջատօրէն դեսպաններ նշանակելու խնդիրը կը մնայ առկախ։

ԻՐԱՆ Կ'ԱՐՑԱՔՍԷ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿՑՈՐԴԸ

Թեհրանէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը արտաքսեց խորհրդային դեսպանատան զինուորական կցորդին օգնականը, Անատոլի Կուզնեցով որ ձերբակալուեցաւ, երբ գաղտնի տեղեկութիւններ կը հաւաքէր Իրանի օդնուային սպաներէն։ Թեհրանի թերթերը կ'ըսեն թէ երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր առաջին ռուս դիւանագէտն է որ լրտեսութեամբ կ'ամբաստանուի, թէեւ բազմաթիւ իրանցի համայնավարներ ձերբակալուած են իբրեւ լրտես։ Զինուորական կցորդը եւ օդանաւային սպայ Հոգէյն Ռիճայի ձերբակալուեցան մարտ մէկին, մասնաւոր ինքնաշարժի մը մէջ։ Պաշտօնական դեկոյցը կ'ըսէ թէ դէզ մը վաւերագիրներ գտնուեցան կառքին մէջ։ Շատ մը փաստաթուղթեր այնքան գաղտնի են որ կառավարութիւնը չուզեր որեւէ տեղեկութիւն հաղորդել։ Զինուորական կցորդը դիւանագիտական նշանակ չունէր իր կառքի վրայ, որ կը պատկանէր բոլշեւիկ ատեանորականի մը։

Այս ձերբակալութենէն նոյն, Թեհրանի անթելը ծանր մեղադրանքներ ուղղեց Խ. Միութեան։ Ահաւասիկ մէկ – երկու հատուածներ — «Ցանդգնութիւնն ունին գործելու մեր վաւերագիրները եւ ամէնէն ստոր լրտեսութիւնը կատարելու, հակառակ բարեկամութեան եւ բարի դրացնութեան կանոններուն եւ տակաւին կը պահանջեն որ չէզոք մնանք»։

Թեհրանի խորհրդային դեսպանատունը բողոքեց իր պաշտօնեային ձերբակալութեան դէմ։ Իրանի արտաքին նախարարը մերժեց ընդունիլ այդ բողոքը, դիտել տալով թէ Կուզնեցով դիւանագիտական վկայական չունէր ձերբակալուած ատեն եւ թէ լրտեսութիւն կը կատարէր։ Թեհրանի զինուորական հրամանատարը յայտարարեց թէ լրտեսական ցանց մը երեւան հանուած է։ Դաւը առաջին անգամ յայտնուած էր Փետր. 26ին, երբ ոստիկանները կասկածելի կառք մը տեսան որ անհետացաւ խճողուած փողոցներուն մէջ։ Վերջին լուրերու համաձայն ամբաստանեալը պիտի արտաքսուի անմիջապէս։ Իր վրայ գտնուած են լուսանկարներ Իրանի զինուորական դիրքերու մասին։

ՊՈԼՍՈՅ վերջին թղթարերէն կ'իմանանք թէ քաղաքին Յոյները պիտի փոխանակուին Թրակիոյ Թուրքերուն հետ, եթէ Կիպրոսը Յունաստանի կցուի։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Ազգ. Ժողովին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, երբ կը քննուէր Սեպտ. վեցի դէպքերուն առթիւ հաստուցում տալու օրինագիծը (28 Փետրուար)։ Ի վերջոյ քուէարկուեցաւ օրէնքը, որուն համաձայն 60 միլիոն լիրա հատուցում պիտի տրուի։ Վիճաբանութեանց ատեն բուռն լուտանքներ փոխանակեցին կառավարական եւ ընդդիմադիր երեսփոխանները. — «Անամօթ, անպատիւ, գինով, դաւաճան» Վարչապետը յայտարարեց.— «Եթէ հաստատուի թէ կառավարութիւնը որեւէ կապ ունի այս դէպքերուն հետ, մորթուիլնիս ալ կը համաձայնինք»

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Թագաւորը պաշտօնէ արձակեց անգլիացի զօր. Կլապ փաշան, որ իր բանակին հրամանատարն էր 1939էն ի վեր։

ԱՀԱԲԵԿԻՉՆԵՐ սպաննեցին Մարոքի առաջին դերասանուհին, Թուրիա Շաուի, 19 տարեկան, որ մահուան դատապարտուած էր գաղտնի կոմիտէին կողմէ։

25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի

Շրջանի սկաուտներուն

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի շրջանի արիներուն եւ արենոյշներուն։

Նախագահութեամբ՝ կաթող. պատուիրակ ԳԵՐ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ.

Կիրակի, Մարտ 4, կէսօրէն վերջ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի, 28պիս, Ռիւ Ս. Տոմինիք։

Դաշնակ Ա. Խաչատուրեանի կտորներէն խմբապետուհի Մարկոսեանի կողմէ, մեներգ խմբ. Ալիս Շամիրեանէ, Արտաշէս Խաչատուրեանի «Հայրենիք»ը եւ Աւետիք Իսահակեանի «Զմեռն անցաւ», հայ դեղջկական պարեր, եւ պոհեմական պարեր Մարսէյլի արենոյշներու կողմէ։ Բուրգեր եւ թատերական ներկայացում սկաուտներուն կողմէ։ Ցուցադրութիւն եւ նկարներ Քանատայի ճամբարէն։

Սկաուտական եւ գեղարուեստական մասնաւոր յայտագիր, ցուցահանդէս, պիւֆէ։ Մուտք 300 ֆրանք

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշեր, 10 Մարտ, ժամը 9ին

Սալ Մազըրոյ, 88 ռիւ տ'Օպանեը

Փարիզահայ ծանօթ դերասան Գ. ՏԷՐ-ՎԻՇԵԱՆԻ մասնակցութեամբ

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր իր հեղինակութիւնը

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ

Մեր ապրած կեանքէն թատերախաղ մը, երեք արար։ Մասնակցութեամբ տեղական սիրուած ուժերու։

Միմիայն մէկ ներկայացում

Մուտքի գիները՝ 200, 300 եւ 500 Ֆր.։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ՄԱՐՍԷՅԼ

Հ. Յ. Դ. հիմնադիրներէն Քրիստափոր Միքայէլեանի մահուան 51րդ եւ Փետր. 18ի 35րդ տարեդարձին առթիւ յիշատակի ցերեկոյթ, նախաձեռնութեամբ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի։

Կիրակի 4 Մարտ, ժամը 15ին «Ահարոնեան» ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան, Մարսէյլ։

Կը խօսին Ընկ. Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ, («1921 Փետր. 18»ի ժողովրդային ընդվզումին իմաստը), ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ «Անմահ հիմնադիրին կեանքն ու գործը»։

Կը հրաւիրուին ենթակոմիտէներու եւ խումբերու բոլոր ընկերները։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կառվարենց մասնաճիւղին։

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը ճիշդ 15ին

Կալմանի սրահը

Պիտի ներկայացուի Գրիգոր Վահանի «ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ»

(Թատերախաղ, երեք արար)

որ կը ներկայացնէ մեր օրերու կեանքը։

Ղեկավարութեամբ Պ. Պ. Շիշմանեանի եւ Թորոսեանի։

Երգ՝ Օր. Շաքէ Պէնկեան։

Ներկայ կ'ըլլայ Եւրոպայի քաջի ախոյեան (կէս ծանրութիւն) Գոփարեան։

Մասնակցութեամբ Միութեան համեստ ուժերուն, ներկայացումէն վերջ կը սկսին եւրոպական պարերը նուագախումբով։ Ճոխ պիւֆէ

Խճողումի տեղի չտալու համար կը խնդրուի տոմսակները կանխաւ ապահովել հետեւեալ հասցէներէն.—

Օննիկ Ալթունեան

21, rue Pierre Brosselette, Arnouville

Արամ Երանոսեան

68, rue Jean Jaurès, Arnouville

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Վարագոյրը կը բացուի ճիշդ ժամը 3ին

Շոգեկառք Կար տիւ Նորէն ժամը 2·40, Յանկեր [illegible] 268, [illegible]

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

★

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէին ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Գարպոթ. Բոլորի ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Ս. ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ընկ. Ստեփանեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առտու, ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլորի ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

ՍԱՐՄԷԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԻՍԻ.— Մարտ հինգին։

ՇԱՒԻԼ.— Մարտ ութին։

ՓԱՐԻԶ.— Մարտ ութին։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Մարտ տասնին։

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20·30ին, «Օհանջանեան» ակումբին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Անդամատետրները միասին բերել։

ՓԱՐԻԶ.— Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 4ին, Քաֆէ Օգլէր տը Լիւն, (Փլաս տ'Իթալի)։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այրի Տիկին Անէթ Պօղոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արշակ Պօղոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ղազարոս Պօղոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տէրոյեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Օհան Զիլճեան եւ զաւակները, ինչպէս եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, եղբօրորդւոյն, աներձագին եւ ազգականին՝

ԳԵՂԱՄ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի Գուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցին։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Կարապետ Տէր Կարապետեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիր. առաւօտ Քամփ. Ֆրիզի Սուրբ Կարապետ եկեղեցին, իրենց տղուն՝ Սեդրակի մահուան յիշատակին։

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Պ. Բիւզանդ Գույումճեան, զաւակներն ու պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Նորոզ հանգուցեալ Տիկին Շամիրիկ Գույումճեանի մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

ԿՌՓԱՄԱՐՏ

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

STADIUM, 41, Rue des Boulets, Métro Boulets de Montreuil

ԿԱՐՊԻՍ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

(ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱԽՈՅԵԱՆ)

Ը Ն Դ Դ Է Մ

ROLLAND FONTAINEի

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

1906 – 1956

Կիրակի, 4 Մարտ, ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր

HOTEL GEORGE V

Նախագահութեամբ՝

ԶԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 փր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 փր. կամ $ 10 Հատը 12 փր.

ԿԻՐԱԿԻ 4 ՄԱՐՏ ■ DIMANCHE 4 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7620 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3331

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉՈՒ ՉԵՆ ԿԱՐԴԱՐ

Անմիջական եւ անակնկալ նիւթերու ծանրութեան տակ, հարկադրուեցանք յետաձգել մեր խորհրդածութիւնները՝ այս նիւթի մասին :

Ինչպէս տեսանք, Օր. Մաննիկ Պէրպէրեան այն եզրակացութեան կը յանգէր թէ հասարակութիւնը հայերէն գիրք չի կարդար, որովհետեւ մեր գրողները ամփոփուած են միակ նիւթի մը շուրջ,—«իր ազգին ահաւոր ողբերգութիւնը»:

— «Այնքան ընդունուած է այդ միակ նիւթին ընթացքը որ ; նոյն իսկ բնաւ այդ Աքսորները չապրողներ, ուրիշներէն իրենց լսած կամ երեւակայած նիւթ կ'ընեն եւ երկար, մանրամասնօրէն, անտանելի վէպերով կ'ողողեն հրապարակը»:

Ճի՞շդ է այս յայտարարութիւնը :

Տարագրութեան երեսուն տարիներու ընթացքին մշակուած գրականութիւնը միայն այս նիւթին շո՞ւրջ ամփոփուած է:

Չունի՞նք ուրիշ հրատարակութիւններ, բոլորովին տարբեր բովանդակութեամբ :

Օր. Պէրպէրեան դիւրաւ կը գտնէ այս հարցումներուն պատասխանը, պրպտելով դրացանկ մը կամ հայկական գրատուն մը հանդիպելով :

Նոյնիսկ այս «Ազգային Ջիղ»ին կամ «իր ազգին ահաւոր ողբերգութեան» կապուած նիւթերուն մէջ կան այնպիսի ստեղծագործութիւններ, որոնք համամարդկային գրականութիւն են :

Ճիշդը այն է որ մեր աշխատակիցը տարբեր կը հասկնայ հայերէն գիրք մը կարդալու տրամադրութիւնը :

Իրեն համար այդ ընթերցումը այլեւս «Ներքին հանգստութիւն մը որոնելու միջոց մը չէ (էվազիոն), այլ մշտնջենական խարոյկի մը վրայ այրելու ձեռնարկել»:

Ուրեմն, կարճ կապել «ազգային ջիղ»ը, մշակելու համար «մարդկային ջիղերուն տարողութեան մէջ մնացող գրականութիւն մը»:

Այն ատեն հայերէն գիրքը «պիտի կարդացուէր»:

Անշուշտ հարկ է ժամանակին հետ քալել: Աչք ու ականջ լարել: Պատուհանը լայն բանալ: Նոր հորիզոն փնտռել և նիւթեր քաղել համամարդկային գրականութեան մը համար :

Ցիրուցան է սփիւռս աշխարհի, կրնանք նոր ներշնչումներ եւ մշակելի նիւթեր գտնել ամէն հորիզոնի տակ :

Բայց, վստա՞հ էք թէ այն ատեն աւելի հաճոյքով պիտի կարդան :

Անողոք իրականութիւնը կ'ըսէ. — Անոնք որ ազգ. դպրոց գացած են եւ կարդալ գրել գիտեն, անոնք անգամ չկամութեամբ կը մօտենան որեւէ հայերէն հրատարակութեան: Շատ չատ՝ լրագիր մը կը փնտռեն կամ կարդալ կու տան, «աշխարքի բաները» իմանալու համար :

Միջին սերունդն է այս, շատոնց նօսրացած :

Նորահասները, անոնք որ այստեղ հասակ նետեցին կամ այստեղ ծնած են, ընդհանրապէս հայերէն քերական մը անգամ ձեռք չեն առներ, Եւրոպայի ու Ամերիկայի համայնակուլ ափերուն վրա

Քսանըհինգ-երեսուն տարի առաջ, քանի մը գիրքեր հրատարակուեցան Փարիզի մէջ, զուտ գրական եւ, այո՛, համամարդկային:

Մէկ հատը, որ բաւական ցնցում մըն ալ պատճառեց, տպուած էր միայն հինգ հարիւր օրինակ (1929):

Դեռ նոր փոշիներու տակէն հանեցին մօտ հարիւր օրինակներ, որոնք չեն ծախուած: Եւ դեռ քանինե՛ր այսպէս .

Անհրաժեշտ է բաց աչքերով տեսնել դառն իրականութիւնը, — միտքերն ու սիրտերը կը սառին օտարութեան խորշակին տակ ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՐՈՔԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ ՀՌՉԱԿՈՒԵՑԱՒ ՊԱՇՏՕՆԱՊԷՍ

ԵՐԿԻՐԸ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ ԱԶԳ. ԲԱՆԱԿ ԵՒ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐ

Մարտ 2ին ստորագրուեցաւ այն հաւաքական յայտարարութիւնը որ պաշտօնապէս կը հռչակէ Մարոքի անկախութիւնը:

Արարողութիւնը տեղի ունեցաւ արտաքին գործերու պաշտօնատան ժամացոյցի սրահին մէջ: Ֆրանսայի կողմէ յայտարարութիւնն ստորագրեց արտաքին նախարարը, Գ. Փինօ, Մարոքի կողմէ՝ վարչապետը, Սի Պէքայ : Միեւնոյն ատեն ստորագրուեցաւ պայմանագիր մը որ կը ճշդէ Սուլթանին նոր իրաւունքները :

Յետոյ Գ. Փինօ յայտարարեց թէ կառավարութեան խորհրդարանին վաւերացման պիտի յանձնէ կնքուած համաձայնութիւնները: Երկու պետութեանց ներկայացուցիչները ձեռք սեղմեցին երկար օրէն: Մարոքի պատուիրակութեան անդամներէն Կերիտա ուրախութեամբ յայտարարեց լրագրողներու.— «Այսուհետեւ Մարոքի բանակցութիւնները պիտի շարունակէ իբրեւ ազատ եւ գերիշխան պետութիւն: Այս առթիւ յանուն մեր պատուիրակութեան մեծարանքս կը յայտնեմ Ֆրանսայի բոլոր բանակցողներուն, իրենց հասկացողութեան, պարկեշտութեան եւ ճշմարիտ յանձնառութեան համար: Մեր աչքին Ֆրանսան կը մնայ երկիրը ազատութեան եւ ժողովրդապետութեան, այն երկիրը ուր ծնան 1879ի սկզբունքները»:

Հաւաքական յայտարարութիւնը կը հաստատէ թէ՝ «Մարոքի կատարած յառաջդիմութեան հետեւանքով, 1912 մարտ 30ի դաշնագիրը այլեւս չի համապատասխաներ արդի կեանքի պահանջներուն եւ չի կրնար վարել Ֆրանքօ-Մարոքեան յարաբերութիւնները: Հետեւաբար, Ֆրանսական հանրապետութեան կառավարութիւնը հանդիսաւորապէս կը հաստատէ Մարոքի անկախութեան ճանաչումը — որ մասնաւորապէս կը տրամադրէ ունենալ դեսպանութիւն եւ բանակ մը— ինչպէս եւ կամեցողութիւն՝ յարգելու եւ յարգել տալու Մարոքի հողային ամբողջութիւնը որ երաշխաւորուած է միջազգային դաշնագիրներով :

«Ֆրանսական Հանրապետութեան կառավարութիւնը եւ Ն. Վեհափառութիւն Մարոքի Սուլթանը կը յայտարարեն թէ Փարիզի բանակցութեանց նպատակն է նոր համաձայնութիւններ կնքել որոնք պիտի ճշդեն երկու գերիշխան և հաւասարազօր պետութեանց փոխադարձ կախումը իրենց հասարակաց շահերուն մէջ, պիտի կազմակերպեն իրենց գործակցութիւնը ազատութեան եւ հաւասարութեան հիման վրայ, մանաւանդ պաշտպանութեան, արտաքին յարաբերութեանց, տնտեսութեան եւ մշակոյթի մէջ եւ պիտի երաշխաւորեն Մարոք հաստատուած Ֆրանսացիներուն եւ Ֆրանսա հաստատուած Մարոքցիներուն իրաւունքները եւ ազատութիւնները, համաձայն երկու պետութեանց գերիշխանութեան »:

Յայտարարութիւնը յետոյ կ'ըսէ թէ մինչեւ այս համաձայնութեանց գործադրութիւնը՝ Ֆրանսայի եւ Մարոքի յարաբերութիւնները պիտի հիմնուին ներկայ յայտարարութեան կցուած պայմանագրին վրայ որ կը պարունակէ հետեւեալ տրամադրութիւնները . —

1. Օրէնսդրական իշխանութիւնը գերիշխանօրէն պիտի գործադրուի Սուլթանին կողմէ: Փոխանցման շրջանին մէջ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը պիտի տեղեկանայ հրամանագիրներուն եւ դիտողու-

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽԱՌՆԱՁԱՅՆ ԺԽՈՐԸ

Միջին Արեւելքի թերթերը կը շարունակեն «զգայացունց» լուրեր հրատարակել, Կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան առթիւ կատարուած արարքներու մասին:

Քանի մը տեսարաններ եւս կ'արձանագրեմ, իբրեւ խօսուն շարժանկար խուժանավարական բարքերու :

Պոլսոյ թերթերն անգամ արտակարգ միջոցներ ձեռք առած են, եւ կը թխեն ու կը թխեն: Մթնոլորտ կը ստեղծեն, մասնաւոր. թղթակցութիւններով, արտատպումներով, շարք – շարք լուսանկարներով

Մասնաւորապէս մէկը կտրած է անպարկեշտութեան եւ ամբոխավարութեան մրցանիշը, և ամէն օր բաղ մը կը թողնէ. կիրքերը գրգռելու համար:

Օր մը գրեց թէ բազմութիւնը «անիծէ, անիծէ'» կը պոռար, երբ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը կը մեկնէր Լիբանանէն:

Ուրիշ օր մը կը պատմէր թէ արեւմտեան պետութիւնները օգնած են, որպէսզի Դաշնակցութեան թեկնածուն կաթողիկոս ընտրուի .

Առջի օր ամենայն լրբութեամբ կ'աւետէր թէ Սուրիոյ վարչապետը չի ճանչնար նորընտիր կաթողիկոսը, թէ Դամասկոսի կաթող. փոխանորդը. անորակելին Շաւարշ եպիսկ. Գույումճեան, Հալէպ երթալով գրաւած է ազգ. իշխանութիւնը . (29 Փետրուար):

Գիտնալով հանդերձ որ, Սուրիոյ ոչ միայն վարչապետը, այլեւ հանրապետութեան նախագահը փութացին ջերմապէս շնորհաւորել Զարեհ Ա. կաթողիկոսը. իսկ վարչապետին՝ մասնաւոր ներկայացուցիչն ալ Անթիլիաս գնաց Փետր. 26ին, կրկնելու համար պաշտօնական շնորհաւորութիւնները:

Անդին, Պէյրութի ռամկավար հրձիգը, «Զարթօնք», լայն բանալով լրբութեան առագաստները, բաց նամակ մը կ'ուղղէ Լիբանանի հանրապետութեան նախագահին եւ շարք մը ցնդաբանութիւններէ վերջ կը հարցնէ .

— *«Դուք որ այս երկրին գերագոյն իշխանութիւնն էք, ինչո՞ւ չմիջամտեցիք, ինչո՞ւ ճիգ չըրիք փրկելու համար մեր եկեղեցին, մեր ժողովուրդին միասնականութիւնը, մեր պատիւը »:*

Դեռ դա՞ս մըն ալ կուտայ .

— *Ի դէպ, հայ ժողովուրդը վիրաւորուած կը զգայ նաեւ անոր համար՝ որ Ամենայն Հայոց Հայրապետին Ձեզի տուած այցելութենէն ետք, փոխադարձ այցելութեամբ չպատուեցիք հայ արժանապատուութիւնը»:* (22 Փետր.):

Նոյն խեղկատակը բաց նամակ մըն ալ ուղղած է Նորընտիր կաթողիկոսին, նոյնքան զարշահոտ:

Իսկ Պոլսոյ իր լուսաղբարը «երեսուն արծաթ»ի քսութիւն մըն ալ սահեցնելով, նորընտիր կաթողիկոսը կը նկատէ «երկրորդ Կիրակոս քահանայ մը որ Անին ծախեց Բիւզանդացիներուն »:

Կարդացէք եւ տարածեցէք ...

ՎԱՀԷ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԵԾ ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄ ՊԱՏՃԱՌԵՑ ԿԼՈՒՊ ՓԱՇԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Յորդանանի Արաբական Լեգէոնին հրամանատարը, Կլուպ փաշա, որ պաշտօնանկ եղած էր Հիւսէյին Թագաւորին հրամանով, անմիջապէս Լոնտոն վերադարձաւ: Իրեն հետ արձակուած են ուրիշ երկու անգլիացի սպաներ: Ամմանէն կը հեռագրեն թէ զօրավարը մինչեւ օդակայան առաջնորդուեցաւ 16 հրասայլերով :

Պաշտօնանկութեան լուրը մեծ վրդովում պատճառեց Անգլիոյ, որ ամէն տարի 22 միլիոն սթերլին կը վճարէ, քսան հազարնոց լեգէոնին ծախքերուն համար: Անցեալ յունուարին Սուրիա, Եգիպտոս եւ Սէուտի Արաբիա խոստացած էին տարեկան գումար մը վճարել Յորդանանի, որպէսզի հրաժարի անգլիական նպաստէն : Կը յիշուի թէ աւելի առաջ շատ ծանր խռովութիւններ ծագեցան Ամմանի մէջ, երբ Անգլիա կը փորձէր Պաղտատի Ուխտին կապել Յորդանանը .

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Հիւսէյին Թագաւորը անգլիացի սպաներու պաշտօնանկութեան ծանրակշիռ որոշումը տուած է, գոհացնելու համար այն տարրերը որոնք կ'ուզեն բոլորովին ձեռք առնել Արաբական Լեգէոնը : Արդէն իսկ արաբ հրամանատար մը նշանակուած է Կլուպ փաշայի տեղ :

Այս վերջինը, որ 59 տարեկան է, երեսուն տարիէ ի վեր տիրական դեր կը կատարէ Միջին Արեւելքի մէջ: Իւրացուցած է տեղական բարքերը, գիտէ ուղտ նստիլ եւ խարոյկներ վառել անապատին մէջ : Բուն կազմակերպիչն է արաբական լաւագոյն բանակին: Յորդանան հաստատուելէ առաջ ծառայած է ուրիշ արաբական երկիրներու մէջ: Ծայրայեղ ազգայնականները երկար ատենէ ի վեր պայքար կը մղէին իրեն դէմ :

Հիւսէյին Թագաւորը պաշտօնանկութիւնը հաղորդեց անթելի միջոցաւ, իր խօսքն ուղղելով ժողովուրդին եւ բանակին: Պաշտօնանկութեան լուրը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց Եգիպտոսի մէջ, ուր կը գտնէր Անգլիոյ արտաքին նախարարը :

Անգլիոյ մէջ շատ ծանր հարուած մը կը նկատեն այս պաշտօնանկութիւնը՝ բրիտանական ազդեցութեան համար: Վարչապետը ստիպողաբար ժողովի հրաւիրեց իրաւասու նախարարները եւ սպայակոյտի պետերը: Ժողովը տեւեց երկու ժամ:

Կլուպ փաշա առասպելական համբաւ կը վայելէր եւ իր 59 տարիներուն 25ը նուիրած էր Արաբական Լեգէոնին կազմակերպութեան: Անգլիա 75 միլիոն սթերլին տրամադրած է այս գործին, երկրորդ աշխարհամարտի դադարումէն ի վեր:

Հիւսէյին Թագաւորը, որ քսան տարեկան է եւ Անգլիոյ մէջ կրթուած, ջերմապէս ծափահարուեցաւ, երբ կը հաղորդէր պաշտօնանկութեան լուրը. Կը վախցուի որ Արաբական Լեգէոնը թօթափելով բրիտանական լուծը, կրնայ նոր սպառնալիք մը դառնալ՝ Իսրայէլ-արաբական ընդհարումի մը համար: Քսան հազարնոց բանակը ցարդ բարեկարգութիւնը կը պահպանէր սահմանագլուխին վրայ :

× Անգլիոյ արտաքին նախարարը Գահիրէ գտնուած ատեն լուսաբանութիւններ հաղորդեց՝ Պաղտատի դաշինքի մասին, որ քար գայթակղութեան դարձած է: Բացատրեց թէ դաշինքը միայն պաշտպանողական հանգամանք ունի :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Եգիպտոսի թերթերը կը գրեն թէ վարչապետին այցելած ատեն, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Էջմիածին հրաւիրած է գնդ. Կամալ Նասըրը, որ սիրով ընդունած է. (Վարչապետը Մոսկուա հրաւիրուած էր վերջերս):

Փետրուար 29ին Բարեգործականի վարչութիւնը թէյասեղան մը սարքած է ի պատիւ Վազգէն Ա.ի, Հելիոպոլիս Փալասի մէջ :

× Լոնտոնի մեր թղթակիցը հաւաստի աղբիւրէ կ'իմանայ թէ հեռագրով դիմում կատարուած է Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսին, որպէսզի միջնորդէ, փութացնելու համար Յորդանանի վիզան, դիւրացնելով Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին մեկնումը Երուսաղէմ :

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Է.

55 տարի առաջ, հայագէտ Ամերիկուհի մը, Օր. Վիվիէն Հոփքինս, Բիւզանդիոն շաբաթաթերթին մէջ (Պոլիս) կը հարցնէր հայ լեզուի մշակներուն.

1.— «Նորավէպ» բառը կը յարգէ՞ հայ լեզուի բառակազմութեան կանոնները ։

2.— «Նորավէպ» բառը, եթէ ճիշդ է կազմուած քերականօրէն, գէթ կը համապատասխանէ՞ այն իմաստին՝ որ սահմանուած է իրեն ։

Բանկեցա՛ւ հայ գրական աշխարհը

Նախ, ապահովաբար, անոր համար որ հարցնողը Ամերիկացի էր, Հայ չէր։ Ո՞վ կը պատասխանէ Հայուն հարցումին։ Հարցնողը գէթ եպիսկոպո՛ս որ ըլլայ՝ կ'արժէ պատասխանել, կը խորհին մեր մէջ սովորաբար։ Բայց երբ Ամերիկացի՛ է, մանաւանդ Ամերիկացի՛, կամ Անգլիացի՛, Գերմանացի՛, օտա՛ր... Իրա՛ր կը հրմշտկէին՝ առաջ պատասխանելու համար։

Երկրորդ, որովհետեւ աղջիկ էր հարցնողը, մի՞ս, որ կը բնակէր Թարապիա–Փալաս, ի Կոստանդնուպոլիս ։

Առաջին բանկողը ... Եղիա Տէմիրճիպաշեան ։

Այն օրերուն, մեր Եղիան կը գտնուէր Ազգ. Հիւանդանոց։ «Իբրեւ հիւանդաց տան բնա՛կ մը, որուն անձկայրեաց աչքերը դուռնէն պատուհան ու պատուհանէն դուրս գա՛ն ու գնա՛ն անխափան», երեք նամակ կ'ուղղէ իր «նորաշխարհիկ նորաքեռորդիին», Օր. Վիվիէն Հոփքինսի, բայց փոխանակ խօսելու նորավէպ բառին կազմութեան մասին, կը խօսի ... ուրի՛շ բաներու մասին՝ յաւիտենապէս նոր ։

Այնուհետեւ կարգով հրապարակ կ'իջնէն հայ գրականութեան ջոջերը. — Կ. Իւթիւճեան, Տիգրան Արփիարեան, Գրիգոր Զօհրապ, Ռեթէոս Պէրպէրեան, Յովհ. Գազանճեան, Արտաշէս Յարութիւնեան, Մկրտիչ Աճէմեան, Ենովք Արմէն, Յովհ. Ասպետ, որ, այն օրերուն, կը ստորագրէր Օ. Զիֆթէ-Սարաֆ։ Ոմանք չյոհացան մէկ պատասխանով, գրեցին երկու անգամ, երեք անգամ։ Շատեր խիստ երկար, մէկ թիւէն միւսը շարունակաբար, թերթօնի ձեւով ։

Գաղափար մը տալու համար ստեղծուած հետաքրքրութեան մասին, կը ներկայացնեմ նախ բանաստեղծ Մկրտիչ Աճէմեանի պատասխանը, որ գրուած է ... ոտանաւոր ․

ՆՈՐԱՎԷՊԻՆ ՇՈՒՐՋ

Նորավէպին հեշտ ու համեստ պարտէզ
Բառամոլներու եղաւ ասպարէզ,
Ուր գրչի ջոջեր դէմ առ դէմ ելան՝
Հեղհեղանքման բափեցին ... մելան ։
Տարրալուծելով այդ բառին իմաստ՝
Ամէն բանասէր գտաւ իր փաստ,
Ու գոյական է ու այս բայարմատ՝
Ըստ ու վճռեց խելքին համեմատ։
Աչքէն ու ձախէն գոռում, գոչում, կանչ,
Աստուա՛ծ իմ, ո՞րչափ խլցուցին ականջ։
Ա՛լ հերիք է. այս Թորավէն պայծառ
Շիտա՛կը չ'արժեր եւ ոչ մէկ քանքար։
Նորավէպն ունի ձագուկ մը՝ վիպակ,
Ու բառ մը՝ վէպիկ (երկուքն ալ տափակ),
Դուք որդեգրեցէք վիպակ կամ վէպիկ,
Բայց Նորավէպին պատուոյն մի՛ դպիք ։

22 Մայիս 1901 (Մասիս, 26 Մայիս)

Դժբախտաբար կարելի չեղաւ ինծ ճարել այն բոլոր թերթերը, ուր երեւցած են վիճողներուն պատասխանները ։ Բիւրակնէն, ուր սկսաւ վէճը, գտայ մէկ թիւ, Մասիսէն ամբողջը։ Բիւզանդիոն կը թուի թէ չէ մասնակցած վէճին, որովհետեւ այս թերթին ամբողջական հաւաքածոյին մէջ գտայ միայն «յետ-գրութիւն» մը Զիֆթէ-Սարաֆէն, արհամարհանքով մը... «յոբելեարարժան» եւ «ծերունազարդ» Կ. Իւթիւճեանի դէմ, (տեսայ թէ «Բիւզանդիոն» եւ «Մասիս» բարեկամ չեն իրարու եւ առիթ կը փնտռեն զիրար խածնելու, — դարը կը փոխուի՝ Հայը չի փոխուիր)։ Չգտայ «Արեւելք»ի, «Մուրհանդակ»ի, «Հայրենիք»ի եւ «Մանզումէ»ի 1901 տարին։ «Արեւելեան Մամուլ» եւս չէ մասնակցած վէճին ։

Ունեցածներս, գլխաւորաբար «Մասիս» եւ մասամբ «Բիւրակն», բաւական են գաղափար մը տալու... ազմուկին մասին ։ Եթէ Գրիգոր Զօհրապ, իր ծանօթ կնամեծարութեամբ, «ազնիւ օտարուհի» կ'անուանէ վէճը բացող Օր. Վիվիէն Հոփքինսը, կամ եթէ Արտաշէս Յարութիւնեան, իր սովորական բարեկրթութեամբ, հայ լեզուին նպաստ մը գտաւ «հայերէնասէր Ամերիկուհիին լեզուաբանական չարաճճի հետաքրքրութեան մէջ», վերջապէս եթէ Եղիա Տէմիրճիպաշեան փութաց իր համակրանքն արտայայտել «նորաշխարհիկ նորաքեռորդիին», գտնուեցան լրագրողներ ալ, կը գրէ «Մասիս» (1901 Յունիս 2), որոնք «իրենց ապուշ խօսքերով կոտրեցին Ամերիկուհիին սիրտը» ։

Այսպէս է վիճաբանելու մեթոտը Հայոց մէջ։ Մոռնալ վիճաբանութեան առարկան, չալըմ ընել իրարու կամ գալըմ, հարուածել, քարկոծել, վիրաւորել, խոցել, անարգել կամ նախատել, մասնագի՛տօրէն, ծածկելու համար իրենց տգիտութիւնը, վստահ թէ կը կլլէ ամենայն Հայոց ընթերցող հասարակութիւնը։ Ուստի, նորավէպին այս վիճաբանութեան մէջ՝ պէտք չէ զարմանալ, եթէ մէկը ելաւ գրեց թէ «Եղիային խելապատակէն» ծագած է նորավէպ բառը, ուրիշ մը ըսաւ թէ «չփացած աղջիկ» մըն է Նորավէպ բառը «տարիքը քանըհինգէն պակաս», մինչ ուրիշ մը հայրութիւնը կուտար Նորայր Բիւզանդացիին, որ սխալ է, իսկ Տիգրան Արփիարեան կը յայտարարէր թէ ինք պատրաստ է «առանձնելու (բառին) հայրութիւնը կամ կնքահայրութիւնը», եթէ կը մերժեն ուրիշներ ։ Իւթիւճեան «անիմաստ» բառ որակեց նորավէպ բառը եւ հեգնեց այն «նորահնար բառերը, որոնք ժամանակէ մը ի վեր կ'երեւան հրապարակին վրայ», կարծես ուղելով հարուածել Զիֆթէ-Սարաֆի նմանօրէն հայրանալու փութկոտութիւնը, զոր կ'ողջունէր Եղիա Տէմիրճիպաշեան, իսկ կը դատապարտէր Նշան Ծիվանեան (Հորոյ)։

Այդ շրջանին, հեռաւոր Կալկաթայէն ձայն կուտայ Մեսրոպ Սեթ ու կը գրէ թէ նորավէպ բառը «գեղուհի մը չէ վեշտասնամեայ», այլ աւելի տարեց, որու ծագումը պէտք է փնտռել «Բազմավէպ»ի մէջ, 1850ական թուականներուն, (հարեւանցի փնտռեցի «Բազմավէպ»ի հաւաքածոներուն մէջ, բայց դիւրին բան չէ բառ մը փնտռել քանի մը հատոր գիրքերու մէջ, — դեռ չգտայ)։

Երբ վիճաբանութիւնը կը շարունակուէր այս ձեւով՝ բառակազմութիւն ու բարեկրթութիւն իրար խառնելով, տպաբանական գաղտնիքներու ծանօթ անձ մը յանկարծ ելաւ յայտարարեց թէ գոյութիւն չունի... Միս Վիվիէն Հոփքինս ։

Թէ այդ անունով գրողն է... Ենովք Արմէն։

Կանգ առաւ վիճողներուն ճռնչան կառքը նոյնհետայն։ Ըսի՛ չէ՞, — նորավէպի պէս է... նորավէպ բառին պատմութիւնը ։

Ցաւօրդով վիճաբանողներուն տեսակէտները, եւ ի վերջոյ՝ մեր տեսակէտը ։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

PAUL LÉAUTAUD

●

Ici gît Paul Léautaud
Plus connu : Maurice Boissard ..
Il écrivait et parlait sans fard
Immolant tout à un bon mot
Quand on l'enterra «C'est bien tôt»
Dirent quelqu'uns mais à part
Beaucoup pensèrent «C'est bien tard»

Ֆրանսական գրականութեան ամէնէն ինքնատիպ ներկայացուցիչը մեռաւ անցեալ շաբթու, 84 տարեկանին։ Ինք իսկ պատրաստած էր վերի տաղերը իբրեւ տապանագիր, եւ կտակով խնդրած որ մարմինը կիզել եւ միայն հրապարակին իր մահուան լուրը։ Լրագրական անգաղտնապահութիւն մը պատճառ եղաւ սակայն որ ուրբաթ իրիկուն (Փետրուար 24) տարածուի գոյժը, մինչ մարմինը պիտի կիզուէր յաջորդ օրը ։

Եթէ գնահատուած գրագէտ մըն էր ձեռնհաս շրջանակներու մէջ, Լէոթօ ծանօթ չէր ամբոխին։ Հաւանաբար ցաւած ալ չըլլար ատոր համար, բայց 1951ին Ռոպեր Մալէ կ'ունենար ձայնասփիւռի վրայ խօսակցութիւններու շարք մը հրապարակէն քաշուած այս գրագէտին հետ, եւ մէկ օրէն միւսը Լէոթօ անունը նոյնքան ծանօթ էր որքան Հոլիւուտի դերասանուհիի մը։ Այս խօսակցութիւններուն համար իրեն առաջարկուած գումարը անգամ (կարծեմ մէկ միլիոն) գայթակղութիւն պատճառած էր իրեն, ինք որ երբեք նուաստացուցիչ չէր նկատեր աղքատութիւնը եւ ապրած էր «չորս սուով առանց տառապելու».

Լէոթօ բացառիկ տիպար մըն է գրականութեան մէջ, թէեւ շատ գիրք ալ չունի եւ հաւանաբար իր ամէնէն շահեկան գործը ըլլայ իր «Օրագիրը» որուն մեծ մասը անտիպ է։

Լէոթոյի հայրը յուշարար էր Գոմէտի Ֆրանսէզի մէջ, իսկ մայրը լքած էր տունը եւ զաւակը, անոր ծնունդէն քիչ ետքը։ Ընտանեկան կեանքի պակասը կամ աւելի ճիշդ անբնական երեւոյթը — պատահած է որ հայրը միաժամանակ եւ համերաշխ ապրի երկու կնոջ հետ — անկասկած ազդած են իր վրայ, թէեւ ինք չընդունիր եւ նոյնիսկ կ'ըսէ թէ այդ բոլորը շատ ալ բնական բաներ են որոնցմէ չէ «տառապած» ։

Այս տառապած չըլլալու մղձաւանջը տարօրինակ «զոմփլեքս» մըն է իր մէջ ։ Ոչ աղքատութիւնը, ոչ մօր մը պակասը, ոչ կնոջ մը սիրոյն բացակայութիւնը կ'ուզէ նկատի առնել։ Անշուշտ դժուար է բացատրել այս երեւոյթը եւ նախընտրելի էր որ ինք ալ խորապէս համոզուած ըլլար իր անկեղծութեան, բայց յաճախ սենիք - մը, ինչպէս իմուրք զգայնութեան ակ - սակներ են միայն։

Առաջին առթիւ Լէոթօ նետուած է գրական աշխարհ իբրեւ թատերական քննադատ Մորիս Պուասար կեղծանունով ։ Աշխատած է «Մերքիւր տը Ֆրանս»ին մինչեւ 1942 եւ հրատարակած է միայն քանի մը գիրքեր — «Փոքր Բարեկամը», «Աէքեր», հաւաքածոյ մը՝ «Այսօրուան բանաստեղծները», «Աթէնացը» մը, «Ինամի տը Կուրմոն» մը եւ ինքնակենսագրութիւն մը, «Ին մեմորիամ» (Ի յիշատակ)։ Իր մահէն ետք պիտի հրատարակուին 15 հազար էջ մեքենագիր յուշերը, որոնց մէկ մասը սակայն չեն կրնար լոյս տեսնել առ այժմ, քանի որ շատ մը ենթականեր ողջ են տակաւին։

Ինչպէս յայտնի է, իր գործէն աւելի, իր ինքնատիպ անձն էր որ հետաքրքրութիւն կը շարժէր։ Լէոթօ կը սիրէր գայթակղեցնել, զարմացնել, բարկացնել կամ վիրաւորել յանդուգն տեսակէտներով որոնց անունը անկեղծութիւն է։ Կ'ապրէր Ֆոնթընէի մէջ, տնակ մը ուր լեցուած էր բազմաթիւ կատուներով, շուներով, մէկ կապիկով եւ մէկ սագով մը։ Իր այդ պարտէզ-գերեզմանին մէջ թաղուած են 130 կատուներ, 26 շուներ, մէկ այծ, մէկ կապիկ, մէկ ագռաւ։ Երբ վերջերս յաջողած էին ցինքը զարմանելու համար փոխադրել Ռոպենսոն, ուր վերջ գտաւ իր կեանքը, ճակատագրի տարօրինակ խաղով մը կ'ապրէր Շաթոպրիանին տունը, հեղինակ մը զոր կ'ատէր ։

Շահեկան են մանաւանդ իր կարծիքները բանաստեղծներու եւ գրագէտներու մասին։ Վեռլէնէն միայն քանի մը կտոր կը սիրէ, Վինյի համար կը խոստովանի թէ «Զեմ կրնար հանդուրժել», Մալարմէի համար կ'ըսէ — «Վերլէնի գերեզմանին վրայ երբ սկսաւ դամբանականը խօսիլ, ըսաւ — «Գերեզմանը կը սիրէ լռութիւնը» եւ խօսեցաւ մէկ ժամ.... իր քերթուածները կը գրէ «Լիթթրէին մէջ փնտռելով իր բառերը»։ Կը քննադատէ Ժիտի ոճը, կը սիրէ Հայնէն, Ափոլլինէռը կը նկատէ իբրեւ վերջին զգայուն բանաստեղծը, բայց Քլոտէլի համար կ'ըսէ — «Կարելի չէ Քլոտելը բանաստեղծ համարել»։ Կ'արհամարհէ Փեկի մը որ ըսած է թէ լաւագոյն մահն է մեռնիլ Հայրենիքին համար։ «Ո՛չ, ո՛չ, ես չեմ սիրեր հերոսները»։ Ժառիէն կ'ընդունի միայն «Իւպիւ Թագաւորը», իսկ գերիրապաշտները բնաւ չի հասկնար եւ կ'ըսէ — «Փորձեցի կարդալ, բայց ոչ գլուխ ունին, ոչ պոչ, բան չեմ հասկնար»։

Կարելի է երկար մէջ-բերումներ կատարել Լէոթոյի այս հետաքրքրական կարծիքներէն որոնք լսուած են քանի մը տարի առաջ ձայնասփիւռի միջոցաւ եւ վերջը հրատարակուած։ Երբ իրեն դիտել կուտան թէ գերիրապաշտներուն դէմ իր

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

..Մայրանուշն սպասում էր, որ մայրը պայթէր եւ ամբողջ մաղձը թափէր հօր գլխին, բայց Մեմիկ խաթունը խոհեմութիւն համարեց առ այժմ ոչինչ չասել եւ տեղն ու տեղը սուտ հնարեց ։

— Փեսան Մայրանուշին վրայ հաջեր մաջեր է ։

— Աղէկ, մրթմրթաց Հաջի աղան։

Այս մրթմրթոցը մայր ու աղջիկ այնպէս թարգմանեցին, իբր թէ Հաջի աղան հասկացաւ որ սուտ է ։

Հաջի աղան շարունակեց.

— Երիկ մարդ է, կը հաջէ ըլ, կը սիրէ ըլ, մենծ գործ մի դարձընէք. դուն ըլ աղջկանդ «ֆիթ» մի տուր։

— Հաջաղա՞, կշտամբանքով բացագանչեց Մեմիկ խաթունը։

Հաջի աղան, որ սկսել էր վեր բարձրանալ, ետ դարձաւ եւ կտրուկ արտասանեց.

— Երիկ մարդ է։

Մայր ու աղջիկ լռեցին, որովհետեւ խեղճ փեսան յանցաւոր չէր եւ լաւ որ Հաջի աղան այդպէս էր մտածում, այլապէս կարող էր փեսային բանել ու անպատուել։

Հաջի աղան վեր բարձրացաւ, դեռ եւս ոտի վրայ մի հատ օղի լցրեց, խմեց եւ մրթմրթաց.

— Հաջեր է... մէկ ըլ կը հաջէ ...

Նստեց ։

Մեմիկ խաթունը ժամանակին ճաշը բերեց, բայց ինքը չկերաւ։ Հաջի աղան վերադրեց այդ փեսայի վարմունքից առաջացած անտրամադրութեան եւ ոչինչ չասաց. միայն հարցրեց.

— Մայրանուշը գնա՞ց ։

— Գնաց ։

Մեմիկ խաթունը մի քանի անգամ ուզեց խօսք բաց անել եւ պարզել ամէն ինչ, բայց չհամարձակուեց ։

Յանկարծ, լուսամուտի տակ, մի փողոցային տղայ սուր կանչեց.

— Փայլուն...

Մեմիկ խաթունը լսեց, հասկացաւ ու գունատուեց ։

Փողոցային տղան նորից կանչեց աւելի սուր ձայնով.

— Աղջի Փայլուն ...

— Մէմիկ խաթունը երկրորդ անգամ լրսելիս, էլ չկարողացաւ համբերել ։

— Վույ, անկաճ չունենայի չլսէի, ասաց եւ երեսն ի վար պառկեց վրրվի վըրայ.

Հաջի աղան ոչինչ չհասկացաւ, մինչեւ անգամ բառը լաւ չէր լսել. վեր վերցրեց կնոջը, ջուր խմցրեց եւ ասաց.

— Էս ի՞նչ է, բոլորդ ըլ «սարսախցա՞ք»։

Մեմիկ խաթունը լռեց եւ սրբեց արցունքները, ապա բաւական ուժ զգաց վեր կենալու, ընթրիքը հաւաքելու եւ անկողինները փռելու։ Հաջի աղան էլ երեկոները շուտ էր պառկում. վեր կացաւ, մի ծունկ աղօթք արաւ եւ քնեց, իսկ Մեմիկ խաթունը երկար աղօթեց։ Աղօթելուց յետոյ պառկեց, բայց չքնեց, նստեց անկողնում. ուզում էր իմանալ թէ Հաջի աղան որեւէ բան կը խօսի՞ քնի մէջ։ Մէկ հատիկ բառ բաւական էր որ հասնէր հաստատ եզրակացութեան ։

Հաճի աղան մինչեւ առաւօտ քնեց առանց խօսելու եւ գրեթէ առանց շարժուելու եւ առաւօտեան էլ ճիշդ ժամին, ըստ տարիների սովորութեան, վեր կացաւ, բայց խանութ գնալուց առաջ, հակառակ տարիների սովորութեան, երկու գաւաթ օղի խմեց։ Մեմիկ խաթունը յիշեց, որ իրենց ամուսնութիւնից յետոյ դա մի անգամ էր միայն պատահել, մօտ տասը տարի առաջ եւ դա ունեցել էր իր հզօր պատճառը, որովհետեւ Հաջի աղան լուր էր ստացել, որ Ամերիկայում ապրող իր մէկ հատիկ քոյրը վախճանուել էր։

— Ինչո՞ւ էս օր ըլ խմեց, հարց տուեց Մեմիկ խաթունը իր մտքում, իբրեւ պատասխան իր աչքերի առաջ պատկերացնելով ոսկերիչ Տիգրանի երիտասարդ կինը՝ Փայլունը ։

— Գտատուած, ասաց մտքում եւ ծայրայեղօրէն չարացած իջաւ ներքեւ, անմիջապէս շալը քաշեց գլխին, եւ պարտէզի դռնից դուրս ելնելով փողոցը, քայլեց դէպի վար ։

Նա գաղտնօրէն ուզում էր ստուգել, թէ Հաջի աղան այսօր ո՞ր փողոցով պիտի գնար խանութ։

Հաջի աղան, ըստ տարիների սովորութեան, քայլեց Մէմէդ փաշայի պարտէզի առաջով, Փոքր Աղբիւրի կողքին, Հին ժամի պատերի տակով, դէպի Մեծ Հրապարակը եւ այնտեղից էլ խանութը։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(5) (Շար.)

ՄԱԿԱՐ ԵԿՄԱԼԵԱՆ

(Ծննդեան 100ամեակին առթիւ)

●

Հայ երաժշտական արուեստի պայծառ դէմքերէն Մ. Եկմալեան ծնած է Էջմիածին. Ծնողքը հողագործ արհեստաւոր էր: Նախնական կրթութիւնը առած է Էջմիածնի ճեմարանին մէջ, աշակերտելով յայտնի երաժիշտ Նիկողայոս Թաշճեանի: Եկմալեան այնքան կը հմտանայ հայկական ձայնանիշերով երգելու արուեստին մէջ որ իր ուսուցիչին ղեկավարութեան տակ գրի կ'առնէ շարականները եւ եկեղեցական միւս երգերը, տաղերը, մեղեդիները

« Ձայնագրեալ Շարական»ին (1086 էջ, գրուած 1875ին) յառաջաբանին մէջ Նիկողայոս Թաշճեան կը գրէ թէ գրքին պատրաստութեան ատեն իրեն օգնած են դպիր Մակար Եկմալեան եւ դպիր Գողոս վարժապետ Ճէպէճեան Զէնկիլերցի քաջավարժ աշակերտները: Աւարտելով ճեմարանը, քանի մը տարի հոն դասաւանդելէն ետք, Փեթերպուրկ կ'երթայ եւ կ'ընդունուի երաժշտանոցի տեսութեան դասարանը: Իր ուսուցիչներն էին Ն. Ա. Ռիմսկի Կորսակով, Ն. Սոլովեով, Եուլիոհանսէն:

Յաջողութեամբ աւարտելով երաժշտանոցը, կը ստանայ գովասանական վկայականը, Ա. Գ. Ռուբինշտայնը դաշնակ մը կը նուիրէ:

Մ. Եկմալեան բարեկամ է եղած Չայկովսկիին, Մ. Բալակիրեւի, Ալ. Դմ. Կաստալսկիին: Այս վերջինը Մոսկուայի երաժշտանոցին մէջ դասատու եղած ատեն յաճախ յիշած է Մ. Եկմալեան եւ մեծ գովասանքով արտայայտուած անոր մասին:

1888ին կ'աւարտէ Փեթերպուրկի երաժշտանոցը, կը վերադառնայ Կովկաս եւ Ներսիսեան դպրոցին մէջ կը ստանձնէ երաժշտութեան, խմբական երգեցողութեան եւ դասարանական երաժշտութեան դասատուի պաշտօնը:

Ներսիսեան դպրոցին մէջ, լաւագոյն երգիչներէն կը կազմակերպէ Երգեցիկ խումբ, կը բարձրացնէ երգեցողութեան առարկան, ոչ միայն երգեցիկ խումբին մէջ, այլեւ բոլոր դասարաններուն մէջ:

Մ. Եկմալեանի լաւագոյն աշակերտները իրենց կարգին դարձան երգչախումբերու ղեկավարներ եւ կը տարածէին երգեցողութեան եւ յատկապէս բազմաձայն երգարուեստը Կովկասի բազմաթիւ քաղաքներուն եւ բնակավայրերուն մէջ: Մ. Եկմալեանի լաւագոյն աշակերտներն են Արմենակ Շահմուրատեան, Տիգրան Նալբանդեան, Ազատ Մանուկեան, Արամ Տէր Յովհաննիսեան, իսկ սկզբնական շրջանին՝ Կոմիտաս եւ Արմ. Տիգրանեան.

Եկմալեանի առաջին ստեղծագործութիւններէն է «Մայիսեան վարդ» երգը, որ բարձր գնահատանքի արժանացած է Փեթերպուրկի երաժշտանոցի գեղարուեստական խորհուրդի կողմէ: Այս երկը ցարդ գտնուած չէ. պահպանուած են միայն քանի մը հատուածներ: Իր գործերէն հրատարակուած է «Պատարագի երգեցողութիւնը» (որ սխալմամբ յորջորջուած է «Պատարագ»: Ճիշդ չէ ըսել թէ Եկմալեան միայն «Պատարագի երգեցողութեան» հեղինակ ներկայացնելու պատճառը այն է, որ հրատարակուած է, իսկ անոր միւս գործերը չեն հրատարակուած, ուստի մոռացութեան մատնուած են: Մ. Եկմալեանի երաժշտական – մանկավարժական գործունէութիւնը սահմանափակուած է Ներսիսեան դպրոցի պատերու մէջ: Անոր երգեցիկ խումբը բացի դպրոցէն եւ վանքի Մայր տաճարէն, ոչ մէկ տեղ ելոյթ չէ ունեցած, մինչդեռ, օրինակ, Կարա Մուրզան իր երաժշտական գործունէութիւնը կը տարածէր համերգի սրահներուն մէջ, քաղաքներու թատերական բեմերէն կը հնչէին իր « Ալագեազ – Էջմիածինը », « Ձիմ Վզին», «Զարթիր, սիրտ իմ», «Լէ - փօ», « Թանում Եա Ջան», «Շուշան» օփերայի հատուածները եւն.: Ք. Կարա — Մուրզա երաժիշտ քարոզիչ էր բառին ամենալայն իմաստով, իսկ Մ. Եկմալեան, նեղ ակադեմական շրջաններու մէջ պարփակուած երաժիշտ, մանկավարժ: Մ. Եկմալեանի գրչին կը պատկանին կարգ մը ազգային ժողովրդական երգերու մշակումներ, որոնց կարգին են «Այսիւ ընկեր» բազմաձայն խմբերգը՝ Սմբատ Շահազիզի խօսքերով: Այդ բանաստեղծութիւնը գրուած է Ն. Ա. Դոբրոլյուբովի « Ես կը մեռնիմ» բանաստեղծութեան ազդեցութեան տակ, Մ. Եկմալեան կը մշակէ եւ գեղարուեստական բարձր աստիճանի կը հասցնէ «Ոչ փող գարիին», «Տէր կողմ գՀայոց», «Ով դու բարեկամ», «Զէյթունցոց քայլերգը» եւ բազմաթիւ ժողովրդական երգեր, յատկապէս Վարդանանց նուիրուած «Նորահրաշ պսակաւորը» եւ վերջապէս պատարագի երգեցողութիւնը եռաձայն եւ քառաձայն խումբերու համար:

Մ. Եկմալեան իր նուիրական ասպարէզէն հեռացաւ 1903ին: Ծանր հոգեկան հիւանդութիւնը վերջ դրաւ իր կեանքին 1905 Մարտ վերջին: Իր յօրինած համերգի հնչիւններու տակ, իր աշակերտներու խումբի մասնակցութեամբ հողին աւանդեց:

Մ. Եկմալեանի «Մայիսեան վարդը» մնաց թերաւարտ: Նոյնը վիճակուեցաւ Կարա-Մուրզայի «Շուշան», Կոմիտասի՝ «Անուշ» եւ «Վարդանանք» օփերաներուն. Բեմ չտեսաւ նաեւ Եղիշէ Պաղտասարեանի «Անուշ»ը: Այդ տեսակէտով աւելի բախտաւոր եղան Տ. Չուխաճեան, Ա. Սպենդիարեան եւ Մ. Եկմալեանի աշակերտ Արմ. Տիգրանեան, որոնց օփերաները բեմադրուեցան եւ ներկայացուեցան: Պէտք է յուսալ որ Մ. Եկմալեանի երաժշտական ժառանգութիւնը մօտ ատենէն կը դառնայ ժողովուրդին սեփականութիւնը:

Մ. ԱՂԱՅԵԱՆ

(Գրական Թերթ, Երեւան)

-վէրքը շատ բանաքոսիկ է, կը բացատրէ թէ ինք երիտասարդ տղայ մը չէ որ նոր բաներ սկսի սորվիլ եւ թէ չի հաւատար ժիտի անկեղծութեան, երբ ան պատճառ կ'ըլլայ երեւան հանելու Անրի Միշոյի նըման բանաստեղծ մը: Իրեն համար ժիտ, ինչպէս ժամանակին Տիւհամել, հաշիւը վիտցող մարդիկ էին որ չէին ուզեր նորերու հետ դէշ մարդ ըլլալ ...

Սրամիտ, խելացի, թշնամի հասարակին եւ պայմանադրականին, Փոլ Լէոթօ մեռաւ ինչպէս ապրած էր,— մինակ, որբ ձգելով անուշիկ կատու մը: Մինչեւ վերջին տարիները կը մերժէր ելեկտրականութիւնը եւ ինքնահոս գրիչը: Մոմով եւ փետուրէ գրիչով կը գրէր ամէնն ինչ: Արտաքինով անգամ պահած էր ինքնատիպ երեւոյթ մը, ծալ - ծալ տաբատ մը, տարօրինակ գլխարկ մը գլխուն վրայ, երկար եւ անհրապուրելի վերարկու մը, առանց մոռնալու շուկայի պայուսակ մը եւ արծաթ գլուխով գաւազան մը: Ուր որ երթար իր շուրջը կը հաւաքուէին խումբ մը հետաքրքիրներ որոնց մէջ հազիւ մէկ երկու հոգի գիտէին թէ ան Ֆրանսայի ականաւոր գրագէտ մըն է որ ամէնուն վրայ կը խնդայ:

Համաձայն իր կտակին միայն 30 հոգի ներկայ եղան դիակին հրկիզման եւ գերեզմանին վրայ գրուեցաւ միայն, միշտ ըստ իր փափաքին՝ Փոլ Լէոթօ, Ֆրանսացի գրագէտ, 1872 - 1956.

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Ռ. ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

●

ԽՄԲ.— Անցեալ Յունուար 29ին Լոս Անճելըսի մէջ (Քալիֆորնիա) տօնուեցաւ ընկ. Ռ. Դարբինեանի հանրային եւ հրապարակագրական գործունէութեան յիսնամեակը:

Այս առթիւ մեր խնդակցութիւնը յայտնելով, կ'արտատպենք հետեւեալ տեսութիւնը՝ Հայրենիքի Յունուար 26ի խմբագրականէն .—

Ռ. Դարբինեան մէկն է երեք սերունդի քիչերէն, շատ քիչերէն, որոնք իրենց ամբողջ կեանքը, սկսած երիտասարդ օրերէն, նուիրած են հայ ժողովուրդին, իբրեւ մտաւորական, խմբագիր, գործիչ ու պետական դէմք:

Իբրեւ գաղափարական գործիչ ու դաշնակցական մտաւորական, ան շատ կանուխէն մտած է, գործած ու գրած հայ ժողովուրդի բարօրութեան համար, պայքարած է անոր ազատագրութեան համար, կրելով նաեւ այդ պայքարին անխուսափելի հետեւանքները, զրկանք, հալածանք, բանտ ու տարագրութիւն

Ռ. Դարբինեան մտաւորականի տիպարն է, իր լայնախոհութեամբ եւ հետաքրքրութիւններով, իր ազգային, քաղաքական ըմբռնումով ու զարգացումով եւ կուսակցական գաղափարաբանութեամբ:

Անոր կեանքը անցած է, առաւելապէս, հայ գիրին ու մամուլին հետ, դեռ ուսանողական տարիներէն, գլխաւորաբար ծառայելով արեւմտահայ մտքին ու մշակոյթին:

Առաջին Մեծ Պատերազմէն առաջ, իբրեւ Պերլինէն թղթակից կամ աշխատակից Պոլսոյ «Ազատամարտ»ին, փնտռուած գրողներէն էր, իր քաղաքական թղթակցութիւններով ու տեսութիւններով:

Նոյն տարիներուն, ուշագրաւ դէմք մը դարձաւ ան, «Ազատամարտ»ի մէջ, իր գրական քննադատութիւններով, օրուան գիրքերուն եւ գրողներուն մասին, արեւելահայ թէ արեւմտահայ. քննադատութիւններ՝ որոնք կը պահեն դեռ իրենց թարմութիւնը՝ մինչեւ այսօր:

Այս ամէնը սկիզբ մը կը կազմէին միայն իր հրապարակագրական գործունէութեան, որ հետզհետէ ընդարձակուած է ու փայլած, նախ՝ Պաքուի մէջ, ուր հրատարակած է շուրջ երկու տարի, «Գործ» մեծածաւալ ամսագիրը, 1917ին, իր շուրջ համախմբելով իր ժամանակին գրող մտաւորականութիւնը, բոլոր հոսանքներէն:

Իր գործունէութեան շրջանակը կ'ընդարձակուի յատկապէս, 1922էն ասդին, կը ծաւալի Ամերիկայի մէջ, ուր իբրեւ գործիչ ու խմբագիր կը հրաւիրուի եւ կը վայելէ Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի յաջորդական Կ. Կոմիտէներուն անվերապահ վստահութիւնն ու աջակցութիւնը, իր բազմածաւալ այլ բազմօգուտ ձեռնարկներուն համար:

Ստանձնելով «Հայրենիք» օրաթերթի խմբագրութիւնը, շատ չանցած ձեռնարկեց «Հայրենիք» ամսագրի հրատարակութեան, որուն յաջորդեցին անգլերէն հրատարակութիւնները, Շաբաթաթերթը եւ յետոյ Եռամսեան:

Օրաթերթի կողքին, Ամսագիրը կը շարունակուի 34 տարիէ ի վեր, անգլերէն «Ուիքլի»ն՝ 22 տարիէ ի վեր եւ «Արմինիըն Ռիվիու»ն՝ ութ տարիէ ի վեր, ժամացոյցի կանոնաւորութեամբ, միշտ հետաքրքրական ու արժէքաւոր բովանդակութեամբ:

Այս կարեւոր ու այնքան գնահատուած հրատարակութիւնները, որոնց կապուած պիտի մնայ Դարբինեանի անունը, առաջին օրէն իսկ վայելեցին իր գուրգուրանքը ու իր գաղափարական նուիրումը:

Թերթի մը կամ մէկէ աւելի թերթերու հրատարակութիւնը, հարուստ բովանդակութեամբ, բացառիկ ընդունակութեան հետ կապուած է: Դարբինեան ունեցաւ այդ ընդունակութիւնը, աւելի ճիշդ՝ տաղանդը, բայց ատոր հետ ունեցաւ շատ աւելի կարեւոր բան մը. գիտցաւ ան գաղափարակից-աշխատակիցներ համախմբել իր ձեռնարկներուն շուրջը: Երէց եւ տաղանդաւոր գրողներուն հետ, ապահովեց երիտասարդներուն աշխատակցութիւնը, մասնաւորաբար Ամսագրին շուրջ, որ հայ գրական - մշակութային դպրոց մը եղաւ, հին տաղանդներուն օգտագործումով եւ նորերու ծաղկումով:

«Ամսագիր»ը, աննախընթաց, հայ մտքի պատմութեան մէջ, իր ծաւալով ու բովանդակութեամբ, յուշագրութեամբ մասնաւորաբար՝ Հայոց պատմութեան ամէնէն փոթորկալի շրջանէն—Հայկ. Յեղափոխութենէն — պիտի մնայ Հայոց ժամանակակից պատմութեան թանկագին շտեմարան մը, շնորհիւ Ամերիկայի մեր կազմակերպութեան, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ու ընկերներուն, եւ անոնց գործի խմբագիր՝ Դարբինեանի:

Անգլերէն հրատարակութիւնները, Շաբաթաթերթն ու Եռամսեան, նոյնքան կարեւոր, անգլիախօս հայ երիտասարդութեան եւ ամերիկեան մտաւորականութեան սահմանուած, Ամսագրին հետ՝ կը լուսաւորեն Դարբինեանի գործունէութիւնը, իր ընտրուած գործակիցներով եւ աշխատակիցներով:

Այս բոլոր ձեռնարկներուն հաստատման ու շարունակութեան մէջ մեծ նշանակութիւն ունեցաւ Դարբինեանի խօսքը, թերթերու էջերէն թէ բեմերէն, ազգային, կուսակցական թէ քաղաքական ատեաններու վրայ

Տարիներու ընթացքին, Դարբինեան հեղինակութիւն մը դարձաւ եւ մնաց, շուրջ քառասուն տարիէ ի վեր եւ այսօր իր յարգուի ոչ միայն իբրեւ փայլուն հրապարակագիր ու քաղաքական հոտառութեամբ օժտ մտաւորական մը, այլեւ իբրեւ մարդ, մշակուած միտք, գաղափարական ու բոլորանուէր գործիչ, բարոյական բարձր սկզբունքներով.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (150)

Մ. ՔԵՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

●

— Ոչ, փաշաս, թոթովեց Հիւսէյին պէյ, դուն այս օրերս քիչ մը ջղայնոտ ես, բարեկամական համարձակութեամբ առաջարկ մը բերի քեզի. Հրամայե՞լը ուրկէ հանեցիր:

· Ջղայնացայ ըսածդ, անգամ մըն ալ ըսէ նայիմ:

— Փաշաս, հանդարտէ, ես յարգանք ունիմ քեզի յանդէպ, չէ՞ս գիտեր, փաշաս.

Հալիտ փաշա ալ բան մտիկ չէր ըներ, եւ խոյացաւ Հիւսէյին պէյի վրայ, կառչեցաւ կոկորդին, զայն ափելու համար. երբ շուրջէն օգնութեան փութացին եւ զիրենք բաժնեցին, Հալիտ փաշան եւ Հիւսէյին պէյը զատ զատ սենեակներ տանելով:

Նոյն միջոցին, երեք ծանօթ երեսփոխաններ՝ Գըլըճ Ալի, Ռաուֆ եւ Սալիհ պէյերը շրջապատած էին Հալիտ փաշան եւ կը ջանային հանդարտեցնել, ողջեւ զայն: Բայց Հալիտ փաշան չէր հանդարտեր ու կը կրկնէր.

– Անպատճառ պիտի սպաննեմ սա Հիւսէյինը, ուխտ պիտի առնեմ:

Պահ մը վերջ, ուրիշ երեսփոխաններ ալ ներս մտան սենեակէն եւ փորձեցին շուտով հանդարտեցնել Հալիտ փաշան, որ այս անգամ բոլորովին գայրացաւ եւ պոռաց.

— Խօֆ, բոլորդ գացէք, կ'աղաչեմ դուրս ելէք, մինակ մնալ կ'ուզեմ.

Բոլորը դուրս ելան ու երբ Պոզղաթ երեսփոխան Սալիհ պէյ ալ պիտի ելլէր, Հալիտ փաշա բռնեց զայն, վար դրաւ եւ ըսաւ.

— Դուն մի երթար, Սալիհ, հոս կեցիր, դրան առջեւ հսկէ: Հիւսէյինը կանչէ ներս գրկել տուր, ես անոր հաշիւը պիտի մաքրեմ, դուն ալ դրան առջեւ կեցիր եւ մի թողուր որ մարդ ներս մտնէ:

Հալիտ փաշա մտքին մէջ ծրագիր մը պատրաստած էր: Պահ մը վերջ այն երեւոյթը տուաւ թէ հանդարտած եւ բարկութիւնը անցած է այլեւս, լռիկ մնջիկ ժողովրդարան մտաւ եւ յատկապէս Հիւսէյին պէյի ետին նստաւ: Յետոյ անոր ականջին ի վար ըսաւ.

— Դուրսը Գըլըճ Ալի քեզ կը սպասէ, քեզ տեսնել կ'ուզէ, բան մը պիտի ըսէ եղեր, գնա նայէ թէ ինչ պիտի ըսէ:

Հիւսէյին պէյ միամտաբար՝

— Շատ աղէկ, փաշաս, երթամ ըսելով դուրս ելաւ: Բայց Հալիտ փաշա անմիջապէս հետեւեցաւ իրեն եւ ինքն ալ դուրս ելաւ. Միայն թէ խումբ մը երեսփոխաններ, որոնք ուշի ուշով կը հետեւէին առաջին վայրկեանէն Հալիտ փաշայի ընթացքին, կասկածելով եւ մտահոգուելով անոր դուրս ելլելէն, իրենք ալ կամացուկ մը հեռացան սրահէն եւ մտան ժողովին նրբանցքը:

Հոն, նրբանցքին մէջ, այդ խումբ մը երեսփոխանները վրդովումի մատնուեցան, երբ տեսան թէ Հալիտ փաշա նորէն Հիւսէյին պէյի օձիքին կառչած էր, եւ զայն քաշքշելով դուրս հանել կ'ուզէր.

— Եկուր, դուրս եկուր, հաշիւդ հոս պիտի մաքրեմ, կ'ըսէր:

Հիւսէյին պէյ, դեղ - դեղին եղած, Հալիտ փաշայի ձեռքէն կը ջանար փրկուիլ եւ կ'ըսէր.

— Փաշաս, ի՞նչ հաշիւ, մէջտեղը հաշիւ չկայ: Ի՞նչ կայ որ, դուն ինչ որ հրամայես, ան կ'ըլլայ:

Հալիտ փաշա այս անգամ ըսաւ.

— Քանի որ այդպէս է, եկուր քիչ մը դուրս ելլենք:

(Շար.)

թիւններ կրնայ ընել երբ անոնք անջատւին ուժին Ֆրանսայի, Ֆրանսացիներու եւ օտարազգիներու շահերուն հետ ։

2. Սուլթանը պիտի ունենայ ազգային բանակ մը։ Ֆրանսա իր աջակցութիւնը կ'ընծայէ Մարոքի, այդ բանակին կազմութեան համար։ Մարոքի ներկայ ֆըրանսական բանակին կարգավարքը անփոփոխ կը մնայ փոխանցման շրջանին ատեն ։

3. Ֆրանսական կառավարութեան Մարոքի ներկայացուցիչը պիտի կոչուի մարզպան ։

× Տեղական թերթերը գիտել կուտան թէ յայտարարութիւնը որեւէ խօսք չի պարունակեր արեւմտեան Մարոքի մէջ հաստատուած չորս ամերիկեան ռազմական խարիսխներու ապագայի մասին ։

× Յատուկ յանձնախումբ մը պիտի կազմուի Փարիզի կամ Ռապաթի մէջ, Մարտ 12էն սկսեալ, քննելու համար մարոքեան բանակի մը կազմութիւնը։ Ուրիշ յանձնախումբ մըն ալ պիտի կազմուի Ռապաթի մէջ, մարտ 10ին, քննելու համար իշխանութեան փոխանցման խնդիրը ։

Կնքուած համաձայնութեանց մասին տեղեկութիւն տրուեցաւ Սպանիոյ, որուն ենթակայ է Մարոքի մէկ մասը։ Սուլթանը կ'ուզէ միացնել թէ այդ մասը եւ թէ Թանճէրի միջազգային շրջանը ։

× Ռապաթէն կը հեռագրեն թէ 200 ըմբոստներ, որոնք պահուըտած էին ժայռերու ետին, յանկարծ յարձակեցան ֆըրանսական կառաւանի մը վրայ, Թազայի մօտ, հարաւային - արեւելեան Մարոքի մէջ։ Ութ զինուորներ սպաննուեցան, 11 հոգի վիրաւորուեցան։

× Ինչպէս գրած էինք երէկ, ահաբեկիչներ սպաննած են Մարոքի առաջին օդաչու աղջիկը, Թուրիա Շաուվի, 19 տարեկան ։ Սպանութիւնը տեղի ունեցած է Գազապլանքայի մէջ, գիշերանց, երբ աղջիկը ժողովի մը կ'երթար։ Թէեւ ազգայնական էր, սակայն ծայրայեղներուն աչքէն ինկած էր եւ վերջերս մահուան սպառնալիքներ կը ստանար

× Թունուզի Թունզ ազգայնական վարիչներէն Սալահ պէն Եուսէֆ, որ ափրիկեան Տրիպոլիս կը գտնուի, տեսակցութեան մը առթիւ անմիջական անկախութիւն պահանջեց իր երկրին համար, ինչպէս եւ ֆրանսական զօրքին պարպումը ։

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Արտաքին նախարարը, Փինօ, առջի օր ճաշի հրաւիրուած էր Փարիզի անգլեամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան կողմէ։ Այս առթիւ ճառ մը խօսելով քննադատեց արեւմտեան երեք մեծ պետութեանց քաղաքականութիւնը ։ Հաստատեց թէ վարչապետը եւ ինք Մոսկուա հրաւիրուած են պաշտօնապէս եւ պիտի երթան մայիս 14ին։ Բացատրեց թէ Ֆրանսա պիտի փորձէ միջնորդել Արեւելքի եւ Արեւմուտքի յարաբերութիւնները բարւոքելու համար, թէ Արեւմուտքը պէտք է աւելի ճկուն քաղաքականութեան մը հետեւի, եթէ կ'ուզէ շահիլ պաղ պատերազմը։ Գանգատեցաւ թէ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները հաւաքական քաղաքականութեան մը չեն վարեր Հիւս. Ափրիկէի, Միջին եւ Ծայր. Արեւելքի մէջ ։

Յիշելով Գաղտատի դաշինքը, մասնաւորապէս տրտունջներ յայտնեց Անգլիոյ դէմ։ «Եթէ մեր երկրին կարծիքն առած ըլլային Միջին Արեւելքի մասին, մասնաւորապէս Գաղտատի դաշինքին առթիւ, թերեւս խուսափած պիտի ըլլայինք չարք մը արարքներէ որոնց հետեւանքները կընաք չափել այժմ։ Անշուշտ ապահովութեան պէտք ունինք, ինչպէս եւ բանակներու, բայց միշտ զինուորական ուժի մասի՞ն պիտի խօսինք։ Ահաւասիկ սխալ մը գործեցինք, կարծելով թէ ապահովութեան խնդիրները միակ միջազգային հոգերն են մեզի համար»։

Պ. Փինօ թելադրեց թօթափել «Երկաթեայ վարագոյր»ի մտայնութիւնը եւ հարթել պատուարները, մերձեցում հաստատելու համար ռուս եւ արեւմտեան ժողովուրդներու միջեւ, մշակոյթի եւ առեւտուրի փոխանակութեամբ ։

··················

ԴԱՄԱՍԿՈՍ հասաւ խորհրդային մասնագէտներու պատուիրակութիւն մը նախագահութեամբ Միլինկովի։ Պատուիրակութիւնը միեւնոյն տնտեսական եւ մասնագիտական օգնութիւնը պիտի առաջարկէ Սուրիոյ, ինչպէս ըրաւ Եգիպտոսի ։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ. Կ. Խաչի 15րդ պատգմ. ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11Մարտ։ Մէթրօ Քատէ։

Գաւառի պատգամաւորներէն կը խնդրուի օր առաջ քարտուղարութեան իմացնել իրենց ժամանման թուականը ։

Վարչութիւն

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԷՆ

Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նըւիրատուներէն. — Պ. Յ. Տապաղեանէ բուրդէ երկու պատմուճան եւ վեց այր մարդու շապիկ, Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Պ. Ս. Տամլամեանէ ռատիոյի փոստ մը, Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Օր. Հ. Թորոսեանէ՝ երկու տիտ հայ երգերու, Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Պ. Հ. Քէօսէեանէ 3000 ֆր. Աղքատախնամին ։

Պ. Մ. Թէրզեանէ երկու հազար, Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Տիկին Խաչատուրեանէ հինգ հազար, Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Պ. Ա. Թոմասեանէ երեք քիլօ նուշ ։ Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Պ. Ա. Գարակիւլեանէ երեսուն քիլօ կաշեղէն, Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Տէր եւ Տիկին Ա. Փաշայեանէ քսան քիլօ շաքար, Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Պ. Կ. Քեպապճեանէ երկու հազար ֆր., Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Տիկին Ս. Լօրէնեանէ երկու հազար ֆր. Անտոնիի ծերանոցին ։

Տոքթ. Նորա Տամլամեանէ երկու քիլօ փրէթի ըէյը, Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Տէր եւ Տիկին Կիւմիւշեանէ մէկ քիլօ փէն տ'էփիս, Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Գաչայեանէ մէկ արկղ նարինջ (մօտ երեսուն քիլօ), Անտոնիի ծերանոցին ։

Տէր եւ Տիկին Էմիրեանէ տասը քիլօ շաքար եւ մէկ քիլօ սուրճ, Մոնմորանսիի ծերանոցին ։

Պ. Համբարձումեան Արմենակէ 25.000 ֆրանք, Աղքատախնամին՝ իր ողբացեալ տիկնոջ՝ Էրմօնէ Համբարձումեանի մահուան առթիւ ։ (Շար.)

ԳԻՆԵՃՕՆ Ի ՊԱՏԻՒ ՀԻՒՐԻ ՄԸ

ՓարիզիՀամազգայինի վարչութիւնը որոշած է գինեձօն մը կազմակերպել՝ ի պատիւ «Ցուսարեր» Մշակ. ընկերակցութեան նախագահ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՋԱԳԸՃԵԱՆԻՆ, որ յառաջիկայ շաբթուան ընթացքին երկու - երեք օրով պիտի հանդիպի Փարիզ։

Գինեձօնին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Պ. Մ. Գարսամեանին կամ «Յառաջ»ի մօտ ։

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը տօնէ Վարդանանց պատերազմը, խնջոյք պարահանդէսով մը, որ տեղի կ'ունենայ Մարտ 18ին, Ֆրանքօպելժ սըրահին մէջ, 59 ռիւ Վէրնիօ, ժամը 15էն 24։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները .—

Ամերիկայէն Տիկին Լիւսի Փէհլիվանեան հազար ֆրանք ։ Տիկին Թօփալեան իր ամուսնոյն անուան անօախմբութեան առթիւ հազար ֆրանք, Պ. Մկրտիչ Մնայեան իր անուան տօնախմբութեան առթիւ հինգ հարիւր ֆրանք, Պ. Թիւթէլեան Խրայեանի մահուան առթիւ երկու հազար ֆրանք, Պ. Կարպիս Խաչատուրեան իր անուան տօնախմբութեան առթիւ 500 ֆր., Տէր եւ Տիկին Ն. Ուզունեան եւ Պ. Տիգրան Ներկիզեան նպատակի մը համար 4500 ֆր., Պ. Մկրտիչ Դերձակեան իր անուան տօնին առթիւ հազար ֆրանք, Պ. Մկրտիչ Գալեօզեան իր անուան տօնին առթիւ հազար ֆրանք, Պ. Սարգիս Փողարեան իր անուան տօնին առթիւ հազար ֆրանք, Օր. Աստղիկ Գըթկճեան տասը հազար ֆրանք,

Տէր եւ Տիկին Ա. Կիւլպէնկեան հանգուցեալ Գոհար Մինասեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆր., Տէր եւ Տիկին Թօփուզեան հինգ հարիւր, Պ. Գօզոս Գալուստեան իր տիկնոջ հանգ. Աղաւնի Գալուստեանի մահուան առթիւ երկու հազար, Պ. Կարպիս Շամլեան հանգուցեալ Գ. Մինասեանի մահուան առթիւ հինգ հարիւր, Պ. Գաղտիկ Գաղտիկեան հանգուցեալ Գ. Մինասեանի մահուան առթիւ հինգ հարիւր, Կրրնայլն Տիկին մը հազար ֆրանք ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցարգանքի երեկոյթ մը Ա. Խասխաչեանի ծննդեան 80ամեակի առթիւ ։

Պիտի խօսին Տիկին Մարի Աթմաճեան, Պ. Ե. Այվազեան եւ ուրիշներ, ներկայացնելով գրագէտը, եւ բանաստեղծը։

Այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քատէի սրահը։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցիի հողաբարձութիւնը հսկումի ժամերգութիւնը կատարել կուտայ այս շաբաթ Մարտ 10ին, երեկոյեան ժամը 7ին։

Փութացէք ներկայ ըլլալ այս խորհրդային արարողութեան, լսելու համար Ս. Նարեկացիի նշանաւոր աղօթքները ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Այրի տիկին Կատարինէ Թորոսեան իր ամուսնոյն մահուան առթիւ հազարական ֆրանք կը նուիրէ Դպրոցասէրի» եւ Կարմիր Խաչին (Սասնայ «Յառաջ»էն) Հազար ֆրանք ալ տրուած է երկու հիւանդներու

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան ցերեկոյթը՝

ՄԱՐՏ 18ԻՆ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համա-Զարաճակի Հայր. Միութեան Լիոնի եւ Մարսէյլի մասնաճիւղերը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն հայրենակից ՊօղոսԳալուստեանի, զաւակներուն, եղբօրը եւ իր ազգականներուն՝ Տիկին Աղաւնի Գալուստեանի վաղահաս մահուան առթիւ ։ Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնեն Տիկին Աղնիւ Տէր Գրիգորեանի եւ ԳարեգինՄարտոյեանի աներորդւոյն Սարգիս Տէր Գրիգորեանի մահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ 1955 Հոկտեմբերին ։

⁂

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Սէն Ժերոմի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Եսթեր Էսկիճեանի եւ ընկեր Յակոբ Էսկիճեանի իրենց ամուսնոյն եւ հօր, Գրիգոր Էսկիճեանի դառնաղէտ մահուան առթիւ

Նոյն առթիւ մասնաճիւղը փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները .— Տէր եւ Տիկին Յակոբ Էսկիճեան հազար ֆրանք, Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէն հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Կատուկեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Յով. Սիմոնեան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Կ. Խողեան 200 ֆրանք ։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

★

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԻՍԻ.— Մարտ հինգին ,

ՇԱՒԻԼ.— Մարտ ութին ։

ՓԱՐԻԶ.— Մարտ ութին ։

ԱՐՆՈՒՎԻԼ. - Մարտ տասնին

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ տղայ մը, նոյնիսկ ուսանող, կէսօրուան գործի մը համար (ժամը 2·30 – 6)։

Դիմել անձամբ «Յառաջ»ի վարչութեան ամէն օր ժամը 9·30էն 19։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Գէորգ Զաքըրեան եւ ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին՝

ԳԷՈՐԳ ԶԱՔԸՐԵԱՆի

մահուան առթիւ ։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱԿՕՍ, Հրատ. Հայ. Ճեմարանի Շրջ. Միութեան, թիւ 11 – 12 (Նոյեմբեր – Դեկտեմբեր) 1955։ Տարեկան բաժնեգին վեց տոլար։ Հասցէ Նամակատուփ 1245, Պէյրութ (Լիբան) ։

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600

Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 6 ՄԱՐՏ

MARDI 6 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7621 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3332

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏՈՒՆԸ ՊԻՏԻ ՇԻՆՈՒԻ

— Ուշ մնացեր էք ...

Ոչինչ։ Ուշ – լինի, նուշ լինի ։

Հարկ եղաւ քանի մը տարի ալ սպասել, լաւագոյն գետինը գտնելու համար ։

Գտնուած է արդէն, հայաշատ եւ բանուկ թաղի մը մէջ, ուր ճրագով կը փնտռեն ափ մը հողը։ Իսկ եթէ գտնեն, կրակի գին մը կը խնդրէ ամէն տրամադրութիւն ։

Ուրեմն, պիտի ունենանք մեր քոյնը, Մշակոյթի Տուն, ինչպէս ունին մեր միւս գաղութները։

Այդ հաստատութիւնը պիտի ըլլայ ժողովրդի Տուն — Վառարան մը հանրային եւ ժառանգ գործունէութեան, կարելի յարմարութիւններով ։

Պիտի դառնայ կենդանի ժամադրավայր մը մանաւանդ երիտասարդութեան համար, որ տարիներէ ի վեր կը կարօտի արդիական կեդրոնի մը ։

Ինչպէս երբեմն Պոլսոյ Ազատամարտն ու Ճակատամարտը, ինչպէս Պոսթընի «Հայրենիք»ն ու Գահիրէի «Յուսաբեր»ը, ինչպէս Հեռաւոր Պուէնոս Այրէսի «Արմենիա»ն եւ ուրիշ այլազան հաստատութիւններ, Փարիզի Մշակոյթի Տունն ալ կոչուած է լրացնելու անմիջական պահանջ մը ։

Իր ծրագիր – կանոնագիրը նախատեսած է ամէն ինչ որ կը բխի օգուտ կեանքէն ։

— Հ. Յ. Դ. Կեդրոնական Ենթակոմիտէն այս բազմածախս ձեռնարկին գլուխն անցած է, տրամադրելով իր բարոյական եւ նիւթական միջոցները ։

Անդամագրութեան ցանկերը, որ պիտի հրատարակուին հետզհետէ, կ՚ապացուցանեն թէ մեր ընկերներն ու բարեկամները իրական խանդավառութեամբ կապուած են այս գործին, հակառակ տնտեսական տագնապին

Շինութեան Յանձնախումբը պարբերաբար տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ ծրագրուած հաստատութեան մասին։

Տունը քառայարկ շէնք մըն է, Քառէի շրջանին մէջ, ամբողջովին վերաշինելի՝ համաձայն յատակագծի մշակուած յատակագծի մը։

Կրնայ տրամադրելի դառնալ նոյն իսկ աստիճանաբար, սկսելով Ա. յարկէն ։

Որքան լայն միջոցներ տրամադրուին, այնքան շուտ կ՚աւարտի շինութիւնը, համապատասխան բաժանումներով եւ արդիական կարգուսարքով ։

« Տուն»ը պիտի ունենայ, մեծ ու փոքր սենեակներու եւ գրասենեակներու հետ, ընդարձակ ժողովասրահ, թանգարան, մատենադարան, լսարան, տպարան, եւ ուրիշ ինչ որ յատուկ են նմանօրինակ հաստատութեան մը։

Տարակոյս չկայ թէ Մշակոյթի Տունը պիտի դառնայ բացառիկ հաստատութիւն մը Փարիզի համար, իր գործունէութեան այլազան ճիւղերով եւ բազմակողմանի բովանդակութեամբ ։

Երբ ամբողջովին լրանայ, Հայկական Փարիզն ալ պիտի կրնայ յայտարարել դասաւոր եւ արտասահմանի այցելուներուն, արդար հպարտութեամբ .

— Ահա մեր տունը, որ ձեր տունն է ։ Հրամեցէք ...

Ամէնէն շքեղ պալատն ալ կը դառնայ սառնարան, եթէ իրար չկրցնեն միտքերու կայծը, սիրտերու կրակը եւ ձեռքերու աշխատանքը ։

Անոնք որ վճռած են իրականութեան վերածել Փարիզի Մշակոյթի Տունը, կ՚ուզեն ճակատ մը եւս յարդարել, սերունդի փրկութեան համար ։

Եւ ահա ձայներ կը լսուին ներսէն թէ դուրսէն ։

— Այս քարն ու շաղախն ալ ինձմէ, օր առաջ բարձրացուցէք յարկերը ...

Շ.

ՍՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԼՈՆՏՈՆ ՀՐԱՒԻՐՈՒԵՑԱՒ

ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՀԱՐԹՈՒԻՆ

Անգլիոյ վարչապետը, Սըր Էնթ. Իտըն, Լոնտոն հրաւիրեց Գ. Կի Մոլէն, խորհրդակցելու համար միջազգային կացութեան եւ երկու երկիրներու յարաբերութեանց մասին։ Հաւանական է որ տեսակցութիւնը տեղի ունենայ յառաջիկայ կիրակի ։

Իրազեկներու կարծիքով, այս հրաւէրը ուղղակի եւ անմիջական հետեւանքն է այն յայտարարութեանց զոր ըրաւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, ուրբաթ օր, Փարիզի անգլեւամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան ճաշին առթիւ։ Գ. Փինօ ցաւ յայտնած էր որ Անգլիա, Մ. Նահանգները եւ Ֆրանսա նոյն տեսակէտները չունին արտաքին քաղաքականութեան մասին։ Միեւնոյն ատեն անհրաժեշտ կը գտնէր վերաքննել իրենց քաղաքականութիւնը համայնավար ճակատին հանդէպ ։

Այս յայտարարութիւնը դժգոհութիւն պատճառած է թէ Անգլիոյ եւ թէ Մ. Նահանգներուն մէջ։ Նախարարը դիտել կուտար, նաեւ, թէ երեք պետութիւնները միակողմանի կերպով կը վարեն ապահովութեան քաղաքականութիւնը ։

Փարիզի ամերիկեան դեսպանը անցեալ օր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Գ. Փինոյի հետ, որ բացատրեց թէ իր դժգոհութիւն յայտնելով հանդերձ անգլեւֆրանքեւամերիկեան դիւանագիտութեան մասին, միտք չանցըներ փոխել Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութիւնը

Ուշագրաւ է որ Ֆրանսայի վարչապետը Լոնտոն կը հրաւիրուի ոչ միայն Փինոյի յայտարարութեան, այլեւ Խ. Միութեան հրաւէրին անմիջապէս ետք։ Պաշտօնապէս հաստատուեցաւ թէ Գ. Գ. Մոլէ եւ Փինօ Մոսկուա հրաւիրուած են եւ պիտի երթան Մայիս 14ին։

Կարգ մը Ֆրանսական թերթեր կը քննադատեն արտաքին նախարարին դիտողութիւնները։ Ուրիշներ ալ դիտել կուտան թէ Գ. Փինօ գրաւոր նիշեր չունէր ձեռքի տակ եւ ազատօրէն կը յայտնէր իր տեսակէտները, լուսաբանելու համար մամուլի ներկայացուցիչները ։

Ամէն պարագայի մէջ, ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Անգլիոյ վարչապետը կ՚ուզէ հարթել թիւրիմացութիւնները, որպէսզի Արեւմուտքի դիրքը չտկարանայ ճիշդ այն պահուն երբ Խ. Միութիւնը յամրաբար կը թափանցէ Միջին Արեւելքի մէջ ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎՏԱՆԳԸ ՆՈՒԱԶԱԾ Է

Վարչապետը, Կի Մոլէ, պատասխանելով ամերիկեան անթելի կազմակերպութեան Եւրոպայի խմբագրին հարցումներուն, յայտարարեց թէ իր կառավարութեան գլխաւոր հոգն է ամրապնդել դաշնակից երկիրներու միացեալ ճակատը։ « Այս ուղեգիծը բացարձակ պայման է ինչպէս Ֆրանսայի, նոյնպէս ամբողջ աշխարհի ապահովութեան համար։ Մենք չենք կրնար ընդունիլ մեր պաշտպանողական կազմակերպութեանց քայքայումը։ Անոնց պահպանումը եւ զօրացումը կը կազմեն լաւագոյն երաշխիքը խաղաղութեան եւ ազատութեան համար։ Մնաց որ, այդ կազմակերպութիւնները երբեք արգելք չեն ըլլնար համաձայնութեան մը Արեւելքի հետ, քանի որ կ՚ամրապնդեն բոլորին ապահովութիւնը » ։

Շատեր կը վախնան որ Ֆրանսա կը տը-

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ԳՈՒՄԱՐՈՒԻ

Վերջին թղթաբերով հասած թերթերէն կ՚իմանանք թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը տակաւին Գահիրէ կը գտնուի ։

«Մարմարա» (2 Մարտ) Պէյրութէն կ՚իմանայ թէ Յորդանանի կառավարութիւնը վերջնապէս մերժած է վիզա տալ Վազգէն Ա.ի, այն առարկութեամբ թէ դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատուած չեն Խ. Միութեան հետ ։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, կաթողիկոսը որոշած է եպիսկոպոսական ժողովը գումարել Գահիրէի մէջ ։

«Ազդակ» ալ կը հաստատէ վիզայի մերժումին լուրը ։

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Մեծն Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ին պաշտօնապէս այցելութիւն տըւած և շնորհաւորած է Լիբանանի հանրապետութեան նախագահին դիւանապետը, ժորժ պէյ Հայմարի որուն կ՚ընկերանար նախագահին թիկնապահը ։

× Լիբանանի վարչապետ Րէշիտ Քէրամէ ընկերակցութեամբ երեսփոխան Մ. Տէր Գալուստեանի եւ ներքին նախարարութեան ընդհ. տնօրէնին այցելեց նորընտիր կաթողիկոսին ։

Վարչապետը այս առթիւ գրեց կաթողիկոսարանի ոսկեմատեանին մէջ. — « Այս պատկառելի կաթողիկոսարանը այցելութեանս բարեբաստիկ առթիւ կը ներկայացնեմ շնորհաւորութիւններս Զարեհ կաթողիկոսին եւ ազնիւ հայ համայնքին, յաջորդ յաջողութեան մաղթանքներով»։

× Մարտ 2ին Անթիլիաս այցելեցին եւ շնորհաւորեցին Պէյրութի ամերիկեան դեսպանը եւ Քանատայի դեսպանուհին ։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԿԸ ԳԱՀԷ ԻՐ ԿԱՊԵՐԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՀԵՏ — ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՏՐԱՄԱԴԻՐ Է ԲԱՆԱԿՑԵԼՈՒ ԻՍՐԱՅԵԼԻ ՀԵՏ

Անգլիոյ քաղաքական շրջանակները լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին Յորդանանի անցուդարձին, իբրեւ հետեւանք հռչակաւոր Կլուպ փաշայի պաշտօնանկութեան

Պաշտօնանկ զօրավարը Լոնտոն վերադառնալէ անմիջապէս ետք այցելեց վարչապետին եւ տեղեկութիւններ հաղորդեց։ Ինք շատ լաւատես կ՚երեւայ եւ կը խնդրէ մամուլէն որ վրդովիչ հրատարակութիւններ չկատարեն Յորդանանի մասին։ «Մեծն Բրիտանիա եւ Յորդանան բարեկամներ են 35 տարիէ ի վեր։ Ես ոչ յուզուած, ոչ զարմացած, ոչ ալ բարկացած եմ։ Իմ կեանքի 30 տարիները անցուցի ծառայելով Հաշիմեան արքայատոհմին։ Որեւէ գանգատ չունիմ»։

× Յորդանանի վարչապետը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը կ՚ուզէ բարեկամական յարաբերութիւններ պահել Անգլիոյ հետ եւ թէ պիտի պահէ Արաբական Լեգէոնին մէջ ծառայող անգլիացի սպաները։ Այս առթիւ վեկոյց մըն ալ հրատարակեց, որ կ՚ըսէ. — «Կառավարութիւնը արթնութեամբ պահելով երկրին իրաւունքները իբրեւ անկախ եւ դերիշխան պետութիւն, պիտի պահպանէ դաշնագրով կնքած պարտաւորութիւնները » (1948)։ Ուրեմն գրաւոր ալ կը հաստատէ անգլիացի սպաները պահելու որոշումը եւ ուրիշ յանձնառութիւններ ։

Ամմանի ռատիօն կը բացատրէ թէ Կլուպ փաշա պաշտօնանկ եղաւ, որովհետեւ մերժած էր գործադրել Հիւսէյին թագաւորին հրամանը՝ բանակին վերակազմութեան մասին, պատրաստ ըլլալու համար Իսրայէլեան յարձակումի մը դէմ։ Յետոյ թագաւորը պահանջած էր բարենորոգումներ կատարել եւ ասպարէզ բանալ երիտասարդ արաբ սպաներու համար ։

× Սուրիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ իր երկիրը, Եգիպտոս եւ Արաբիա Յորդանանի դէմ կատարուած որեւէ յարձակում պիտի նկատեն իրենց իւրաքանչիւրին դէմ։ Յետոյ ըսաւ թէ երեք պետութիւնները պատրաստ են դրամական օժանդակութիւն տրամադրելու, անգլիական իննը միլիոն օսթերլինի նպաստին փոխարէն։

× Անգլիոյ արտաքին նախարարը Եգիպտոսի վարչապետին հետ տեսակցած ատեն, այն տպաւորութիւնը կրած է թէ ընդդիմադիր անկեղծօրէն պատերազմ չուզեր եւ պատրաստ է բանակցելու, գոնէ միջնորդներու միջոցաւ, հաշտութիւն կնքելու համար Իսրայէլի հետ։ Գնդ. Կամալ Նասր այս առթիւ բացատրած է թէ Միջ. Արեւելքի կացութեան վատթարացումը հետեւանք է Իսրայէլի կազմակերպած թշնամութեան ։ Խօսած է նաեւ Պաղեստինի մէկ միլիոն արաբ տարագիրներու թշուառութեան մասին։

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ » ը որուն կանոնագիրը վաւերացուած է պետութեան կողմէ, իրաւունք ունի սեփական շէնքի մը տէր դառնալու։ Վերջերս տեղի ունեցած անդամական ժողովներու ընթացքին Միութեան նպատակներու իրագործումին համար պատուակալ, բարերար, գործօն կամ օժանդակ անդամ արձանագրուեցան բազմաթիւ ընկերներ ու բարեկամներ, համապատասխան գումարներով ։

Վաղը կը սկսինք ցանկին հրատարակութիւնը որ կը բացուի 200.000 եւ 100.000 ֆրանքներով ։

Հրատարակելի ցանկէն զատ, նախապէս «Յառաջ»ի մէջ լոյս տեսած են արձանագրութիւններ որոնց գումարը՝ 700.000 ֆրանք կանխիկ ստացուած է։ Յարդ եղած արձանագրութիւններով ընդհանուր գումարը հասած է երկու միլիոն ֆր.ի ։

Նոր արձանագրութիւններու եւ վճարումներու համար առ այժմ դիմել՝

Librairie H. SAMUELIAN, 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e.

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Ուրբաթ օր հետեւեալ զեկոյցը ստացանք միացեալ յանձնախումբէն. —

Ապրիլ 11/24ի սգատօնը արժանաւորապէս եւ միասնաբար տօնելու նպատակով, Փարիզի 51 հայ կազմակերպութիւնները ընդհ. ժողովի հրաւիրուած էին Մարտ մէկին, հինգշաբթի գիշեր, Ազգ. Տան մէջ, ուր կազմուեցաւ յանձնախումբ մը ընտրուեցաւ այս գործին համար։

Սգատօնը պիտի կատարուի ապրիլ 24ին, երեքշաբթի գիշեր ժամը 9ին, նախկին Փըթի Ժուրնալի սրահին մէջ, 21 ռիւ Քատէ ։

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն ։

ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

***

Փարիզի Եկեղեցիի դիւանը կը հաղորդէ, ի պատասխան մեր հարցումին .—

Փարիզի Հայ. Եկեղեցիի Վարչութիւնը որոշած էր եւ պատրաստ է այս տարի Ապրիլ 11/24ի Սգատօնը կատարել նախաձեռնութեամբ երեք հոգեւոր պետերու եւ մասնակցութեամբ բոլոր Միութեանց ։ Եւ սակայն, եթէ զանազան կազմակերպութիւններ առանձին առանձին ձեռնարկներ կատարեն այդ ուղղութեամբ, Եկեղեցին պիտի բաւականանայ կրօնական արարողութիւնով, եւ պիտի չկրնայ մասնակցիլ որեւէ ձեռնարկի։— (Դիւան)

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

« Հայրենիք»էն կ՚իմանանք թէ փետր. 23ին Տիթրոյիթի մէջ սպաննուած է տարեցիր բժիշկ մը, Բուրգէն Մարիք, որ Ամերիկա գացած էր 1949ին։ Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ երիտասարդ բժիշկը Դաշնակցական էր եւ կ՚աշխատէր ինքնաշարժի ընկերութեան մը մէջ։ Ծնած էր Կարս, 1910ին

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ ՄԸ.— Ա. ՄԱԼԽԱՍ

ԽՄԲ.— Անցեալ Յունուար 27ին բէյրութեան – երեկոյթ մը սարքուած էր ի պատիւ վաստակաւորի մը, Ա. Մալխասի, որուն վէպերուն ծաղածաղոթ նհ մեր ընթերցողները եւ որ կ'ուզէ պտոյտ մը կատարել դէպի Միջին Արեւելք :

Այս առթիւ հետեւեալ խմբագրականը՝ «Հայրենիք»էն.—

Մալխաս, թերեւս, երիցագոյն գրողն է մեր մէջ ներկայիս, ինքնատիպ գրող մը, որ խառնուած է հայ կեանքին, իր բոլոր երեսներովը, եւ աշխատած է տալ այդ կեանքին պատկերը՝ հարազատութեամբ, իր մտքին ու սրտին բաբախումներովը դեղեցկացած :

Համեստ է Մալխաս իր խառնուածքով, թէեւ համատարած անուն մը, համբաւ մը ունի Սփիւռքի մէջ, մէկ երկրէն միւսը : Ժամանակակից ամէնէն շատ կարդացուած հեղինակն է ան, անվիճելիօրէն :

Իր գրականութիւնը կենդանի յուշագրութիւն մըն է, որ հարուստ է իրականութեան շունչով, շարժումներու արձագանգով եւ գործօն, շքեղ դէմքերու ուրուագծերով : Անհուն փորձառութիւն մը ունի դէպքերու, երկիրներու, անձերու, ժողովրդական բոլոր դասակարգերէն, թարմ ու առոյգ յիշողութեան մը հետ : Չենք կարծեր թէ ունինք այսօր ուեւէ ուրիշ գրող, որ այնքան լայնօրէն ծանօթ ըլլայ հայ կեանքին եւ հայ գրական, մտաւորական ու յեղափոխական դէմքերու եւ դէպքերու, որքան Մալխասն է :

Իր կեանքը կը պատմէ ան, առաւելապէս, սակայն իրմով գիտէ, բնազդական արուեստով մը, տալ իր շրջապատը, յատկապէս հայ յեղափոխութեան շարժումները, աւելի քան կէս դար առաջ, իր դէմքերով, գործիչներով, բազուկի ու մտքի առաջնորդներով, մեծանուն ու անանուն, խոնարհ հերոսներով :

Շրջած է ան, անընդհատ, երկրէ երկիր, ապրած է ու գործած, աւելի ճիշդ՝ գործերու մասնակցած, Ամերիկայէն Եւրոպա, Կովկասէն Պարսկաստան, Պոլսէն Վասպուրական, արկածախնդիր ոգիով մը : Այդ պտոյտներու ընթացքին, ան երկարօրէն ապրած է ու շփման մէջ մտած ժողովուրդին հետ, յեղափոխական կամ մտաւորական գործիչներու հետ, Հայերու եւ Պարսիկներու, Թուրքերու եւ Քիւրդերու հետ, անհուն փորձառութիւն քաղելով երկիրներէն, ժողովուրդներէն ու ամէն կարգի անձերէ :

Ծնած է Տրապիզոն, ուսած Կարնոյ մէջ, եւ անհանդարտ պատանի, վաթսուն տարի մը առաջ եկած է Ամերիկա (1896), քանի մը տարի ետք (1903), վերադառնալու համար դարձեալ Հին Աշխարհը, Եւրոպա ու Կովկաս, ապա կրկին Ամերիկամ վերադառնալու համար, դէպքերու հարկադրանքին տակ :

Ամերիկա կ'ապրի ան, աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր, բայց մտքով ու սրտով երկրին մէջն է. կ'ապրի մեր օրերուն, բարեբախտաբար, ու մեզի հետ, սակայն իր բարեկամները, իր սրտակիցները հեռուն են, անհասանելի հեռուն, անվերադարձ կերպով, բարեկամներ՝ որոնց անհետացումին կարծէք թէ չի հաւատար :

Իրատես է Մալխաս, բայց ինչպէս շատ մը, եթէ ոչ բոլոր գրողներու պարագան է, վիպային, ռոմանթիկ խառնուածք մը ունի. սկեպտիկ է կեանքին հանդէպ, բայց իր խորքին մէջ, կը հաւատայ հայ ժողովուրդին ու անոր ճակատագրին :

Զի հաւատար կամ շատ քիչ՝ մարդոց ու անոնց գործերուն եւ, մանաւանդ, խօսքերուն, համբաւներուն մանաւանդ պէս. սակայն կը գուրգուրայ անոնցմէ շատերուն յուշքին, անոնց կեանքին ծուէնի մը, խօսքերէն ու գործերէն աննշան մասնիկի մը վրայ :

Իր գրականութիւնը ամփոփուած է քանի մը հատորներու մէջ. «Զարթօնք» (վեց հատոր), «Ապրումներ» (երկու հատոր), « Լուսադէմին » (երկու հատոր), «Ճամբու վրայ» (մէկ հատոր) մէկէ աւելի բաժիններով» : Այս ամէնը ամփոփումն է իր վաթսուն տարուան ապրումներուն, շփումներուն, տեսածներուն, լսածներուն, տպաւորութիւններուն : Իբրեւ յուշ, իբրեւ վէպ կամ պատմութիւն ու տեղագրութիւն, Մալխասի գրականութիւնը կենդանի ու թանկագինվկայութիւն մըն է Հայկական Յեղափոխութեան մասին, որուն արիւնոտ ճամբաներուն վրայ թափառած է, յաճախ անոր ալիքներուն ալ խառնուելով :

Ամէն գրականութիւն, իր խորքին մէջ, յուշագրութիւն մըն է, հոգեկան, իմացական թէ տեսողական : Մալխասինը զուտ յուշագրութիւն է, գրականութեան հասած էջերով, որոնք կարդացուած են ու կը կարդացուին յափշտակութեամբ : Իր « մշակած » գրականութեան մէջ, — եթէ կարելի է գործածել այս բառը, — այսպէս կոչուած «գեղարուեստական» գրականութեան մը «հովերը» չունի, ինչպէս ինք պիտի ըսէր, ոչ ալ արուեստ ու ոճի մտահոգութիւններ : Պարզ լեզուով, եւ խոնարհ ու մտերիմ պատմումով յուշագրութիւն մըն է ան, առանց զարդարանքի. կարելի է ըսել նոյնիսկ՝ անխոյթ, այսինքն առանց յարդարանքի գրականութիւն մը, որ կը հասնի հասարակութեան բոլոր խաւերուն, խաղաղ թափանցումով : Հիները կը կարդան զինք, անցեալը յիշելով իր դէպքերով ու դէմքերով. նորերը կը կարդան՝ իր ու իր սերունդին գաղափարական ու յանդուգն գործերուն ծանօթանալու, անոնցմէ բխած ոգեւորութենէն հաղորդուելու համար : Կրնանք ըսել, որ Մալխաս հայ երիտասարդութեան եւ ժողովուրդի միջին խաւերուն գրագէտն է, առաւելապէս, որոնք մեծամասնութիւնը կը կազմեն մեր ժողովուրդին :

Իր կեանքն ալ, իր ժողովուրդին կեանքին նման ճանչցած է ալեկոծութիւնը. քարէ քար զարնուած է. ունեցած է մակընթացութեան ու տեղատուութեան երկար պահեր. արկածներ ու արկածախնդրութիւններ : Զոհած է կամ պատրաստ եղած է միշտ զոհելու. զրկուած է, փարթամութեան օրեր ալ ճանչնալով : Եւ ինչպէս արեւոտ, պայծառ օրերուն, նոյնպէս մութ ու մռայլ օրերուն, եղած է ու մնացած նոյն մարդը, պարզ, հաւատաւոր, կեանքին փարած, եւ նաեւ փիլիսոփայ, սկեպտիկ ու... զուարթախոհ .

Իր յուշերուն ընթացքին, երբ Հայոց ամէնէն մռայլ ժամանակները կ'ոգեկոչէ, երբ ամէնէն հզօր ու գործօն դէմքերը կը նկարէ, չի մոռնար ինքզինք. կը պահէ իր զուարթութիւնը, եւ սրամտութեան փայլակով մը կը լուսաւորէ իր էջերը, լուսաւորելով նաեւ իր ներկայացուցած մարդերն ու անոնց կեանքը :

Մալխաս ժպիտ բերած է մեր տրտում գրականութեան մէջ. — գաղտնիքներէն մէկը իր շատ կարդացուելուն : Պատմաբան չէ, բայց մեր պատմութեան համար նիւթ ու առաջնորդ հայթայթողներէն է, ամէնէն հաստատ ու ապահով տախտակներով :

Քիչ ունի դատումներ, բայց իր պատմած գործերը արդէն իսկ կը յանգին դատումներու, ճիշդ ու հարազատ առհասարակ :

Եւ այսօր, իր ութսուն տարիներուն, կը հաւաստէ թէ կ'ուզէ դարձեալ Հին Աշխարհը երթալ, չէ՛ ըսել իր ժողովուրդին շունչը, լսել բազմութիւններու ծափն ու ծիծաղը, զգալ դրացի երկիրներէն / հայրենիքին հովերը. կարօտը անհել անոր :

Արկածախնդրութիւն մըն ալ աս :

Այս կարօտը սակայն, եղած է միշտ իր մէջ եւ իր գրականութեան մէջ, որ նոյն զգացումը փոխանցած է բազմութիւններուն.— ուրիշ գաղտնիք մը իր ժողովրդականութեան :

Իր գրականութիւնը համատարած այս կարօտին եւ այս ժողովրդական ըղձանքին մտերիմ ու պարզ արձագանգն է, որ պիտի լսուի միշտ, սերունդէ սերունդ :

Մեր յարգանքը իր անձին ու վաստակին :

ԵՐԵՒԱՆ—ՍԵՒԱՆ—ԱՂՍՏԱՖԱ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Երբ Թուրքերը Անդրկովկասը մաս - մաս գրաւեցին, ձեռնարկեցին խճուղիների շինութեան : Սեւ եւ Կասպից ծովերն էլ երկաթուղով իրար միացրին Բաթում–Թիֆլիզ - Աղստաֆա – Գանձակ – Եւլախ – Բագու ուղիղ գծով :

Ներկայ դարուս սկիզբին էլ երկաթուղիի գիծը Թիֆլիզից – Ղարաքիլիսա – Ալեքսանդրապոլ – Կարս եւ մինչեւ Թրքական սահմանագլուխը հասցրին, միւս ճիւղն էլ Ալեքսանդրապոլից – Երեւան – Հին Նախիջեւանով մինչեւ Ջուլֆա՝ պարսկական սահմանագլուխը :

Իսկ մինչեւ ներկայ դարուս սկիզբը, ոչ միայն Երեւանի ու Կարսի նահանգների, այլեւ Ատրպատականի, Վասպուրականի ու Տարօնի սահմանամերձ շրջաններից մինչեւ Բաթում - Բագու երկաթուղիի Աղստաֆա կայարանը ճամբորդութիւններն ու ապրանքների փոխադրութիւնները կատարւում էին Երեւանի եւ Ալեքսանդրապոլ – Ղարաքիլիսայի խճուղիներով մինչեւ կենդրոնական հանգոյցը՝ Դիլիջան, այնտեղից էլ դարձեալ խճուղիով մինչեւ Աղստաֆայի կայարանը :

Մանաւանդ ամրան ամիսներին, Դիլիջանում կեանքը եռում էր ամենօրեայ հարիւրաւոր կառքերի, ֆուրգոնների, սայլերի, ամարանոցաւորների, ինչպէս եւ Ղազախ - Աղստաֆայի շրջանից դէպ ի Դիլիջանի օդաւէտ սարերի լանջերը բարձրացող թաթար քոչուորների երթ ու դարձը՝ իրենց տանեակ հազարաւոր անասուններով ...

Ինչպէս յայտնի է, Խ. Հայաստանի կառավարութիւնը, 20 – 22 տարի առաջ, որոշել էր ձեռնարկել Երեւան - Սեւան – Աղստաֆա երկաթուղու շինութեան, որպէս հաղորդակցութեան կարճ գիծը Ատրպէջանի, Թուրքաստանի եւ արտասահմանի հետ : Սակայն, Ստալինն ու Բերիան արգելք հանդիսացան, որովհետեւ այս գծի շինութիւնը ձեռնտու չէր Վրաստանի համար քաղաքական, տնտեսական եւ ռազմագիտական տեսակէտներով :

Այս պատճառով էր որ՝ Թիֆլիզում Բերիան վէճի բռնուելով Աղասի Խանճեանի հետ, գնդակահարեց զայն եւ դիակը անձամբ Երեւան փոխադրելով, հրամայեց որ անշուք թաղում սարքեն : Իսկ «Խ. Հայաստան» պաշտօնաթերթի մէջ էլ Կոմկուսի Ա. քարտուղար Աղասի Խանջեանին մեղադրին մի շարք յանցանքների մէջ :

Մինչդեռ Հայ Կարմիր ղեկավարները, եթէ քաղաքացիական քաջութիւն ունենային, պէտք է բողոքէին Բերիայի գործած ոճիրի դէմ եւ կուսակցական դատի են թարկէին ընկերասպան Բերիային : Ինչ բարքեր... Սակայն, Սթալինի ու Բերիայի չքանալուց յետոյ է, որ Խ. Հայաստանի կառավարութիւնը հնարաւորութիւն ունեցաւ ձեռնարկելու Երեւան - Սեւան – Դիլիջան – Իջեւան - Աղստաֆա երկաթուղու շինութեան :

Ինչպէս վերջերս կը հաղորդէր Երեւանի ռատիօն, արդէն պատրաստ Երեւան – Սեւան՝ 67 քիլոմեթր երկարութեամբ երկաթուղին, որ այս տարուանից պիտի բանի ելեկտրականութեամբ : Շուտով էլ սկսելու են Սեւան–Աղստաֆա գծի շինութեան նախապատրաստական աշխատանքները :

Հաստատելու համար թէ մեր հայրենի–

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Բայց Հաջի աղայի այդ օրուայ խանութ գնալը մի բանով տարբերւում էր տարիների սովորութիւնից. շուտ շուտ շուրս կողմըն էր նայում, կողքով անցնող մարդկանց էր դիտում, որովհետեւ նախորդ օրուայ պէս, նա հանդիպեց տարօրինակ նայուածքների, այնքան տարօրինակ, որ մինչեւ անգամ ուզում էր բռնել մէկին եւ հարցնել պատճառը, բայց գերադոյն ճիգով զսպեց իրեն .

Բաց արաւ խանութը եւ սկսեց տեղաւորել ապրանքները, ծալեց, շոյեց եւ դրեց տեղերը եւ սպասեց յաճախորդի : Հակառակ տարիների սովորութեան, ապրանքի հետ զբաղուելուց հաճոյք չզգաց : Ներս մտաւ մի գիւղացի յաճախորդ, որի հետ Հաջի աղան սկսեց եռանդուն զբաղուել, սովորականից շատ աւելի ապրանք բաց արաւ եւ թողեց որ ընտրութիւն կատարի, ինքը նայեց դուրսը :

Նա ականատես եղաւ չափազանց անսովոր մի երեւոյթի. մի քանի հոգի կանգնել էին խանութից մի քիչ հեռու. նրանցից մէկը մատով իրեն էր ցոյց տալիս միւսներին : Հաջի աղայի աչքի տեսութիւնից կորսուեց գիւղացի յաճախորդը, ողջ խանութը մշուշուեց, բայց մի ցնցում անելով վերադարձրեց տեսողութեան պայծառութիւնը եւ էլի սկսեց զբաղուել յաճախորդի հետ :

— Ապրանք է, խօսք չունեմ, արտասահմանեց մեքենայօրէն :

Գիւղացու պատասխանը Հաջի աղան չլսեց, որովհետեւ ճիշդ այդ պահին քաղաքացիներից մէկը, որին Հաջի աղան լաւ էր ճանաչում, — իրենից առեւտուր անողներից էր — եկաւ կանգնեց խանութի առաջ եւ հեգնօրէն եւ կչտամբանքով ասաց .

— Մաշալլահ, Հաջի աղա, մաշալլահ..

Հաջի աղան ուզում էր կանչել եւ հարցնել թէ ինչ էր ուզում ասել. բայց դանդաղ վճռող մարդ էր. մինչեւ վճռեց քաղաքացին անցաւ :

Հաջի աղան գիւղացու հետ այս անգամ կարճ կապեց : Գիւղացին զարմացաւ — մի րոպէ առաջուայ սիրալիրութիւնը ինչո՞ւ յանկարծակի փոխուեց :

—Ինչ որ կ'ուզես, առ ու գնա, գլուխս մի ցաւցներ, ասաց Հաջի աղան թթուած, մի մարդ որի գլուխը ոչ մի յաճախորդ չէր յաջողել ցաւցնել :

— Քաղքին մէջ ապրանք շատ կայ, Հաջի աղա, ասաց գիւղացին :

— Էհ, աղէկ որ կայ, գնա առ, կոպտօրէն պատասխանեց Հաջի աղան եւ բակլեց ապրանքը հաւաքել :

Յաճախորդը հեռացաւ :

— Ապրանքը հաւաքելիս՝ Հաջի աղա մէկ մէկ դուրս էր նայում : Թէեւ դիտողներ չեղան, բայց սկսեց կարծել, որ ամէն մի անցնող մի անգամ ներս է նայում եւ ապա անց կենում : Վերջին ապրանքը տեղն էր դնում, ներս մտաւ Մարգար աղան : Հաջի աղան չափազանց մտահոգուեց : Այս ժամին ինչո՞ւ Մարգար աղան իր խանութը պիտի գար : Նա էլ այն մարդկանցից էր, որ անում էր ինչ որ տարիների ընթացքում անում էր : Մարգար աղան տարիների ընթացքում, այդ ժամին Հաջի աղայի խանութը ոտք չէր դրել :

Մարգար աղան ներս մտաւ չմտաւ, յարեց .

— Տեսնամ Հաջի աղայիս քէֆն ինտո՞ր է :

Հաջի աղան ոչինչ չպատասխանեց. լռութեան վայրկեանապէս շորացաւ, որովհետեւ մտածեց որ Մարգար աղայի գալն էլ վերջին տարօրինակ երեւոյթների մի օղակն է .

— Կ'ըսեմ՝ Հաջի աղայիս քէֆն ինտո՞ր է, կրկնեց Մարգար աղան :

Հաջի աղան կարծեց որ դիմացինը հեգնում է իրեն :

— Աստուածդ կը սիրես, հերիք է, Մարգար աղա, քէֆի վախտ չէ :

Մարգար աղան էլ ապշեց : Նա ոչինչից լուր չունէր եւ զարմացաւ որ Հաջի աղային դուր չեկաւ ոչ միայն իր հարցն ու փորձը, այլ եւ ներս մտնելը :

— Ի՞նչ է եղել «մախմո՞ւր» ես, հարցրեց Մարգար աղան, այս անգամ կէս հեգնանքով եւ աւելացրեց, «անկաճ» մի կախեր, քէֆ ըրէ, ինչ կ'ուզեն ըսեն :

— Մարգար աղա, քըզի բան մի ըսի՞մ, հարցրեց Հաջի աղան :

— Մէկ էլ ըսէ, երկուք ըլ :

— Չէ, մինակ մէկ բան :

— Ըսէ :

— Լեզուիդ տակն ի՞նչ կայ :

— Ի՞նչ պըլլի, ջանըմ :

— Չէ, բան մի կայ :

Մարգար աղան երդում արաւ, որ լեզուին տակ ոչինչ կայ .

— Սրտի՞դ մէջ ինչ կայ, սրտիդ մէջ :

— Սրտիս մէջ ըլ բան չկայ, Հաջի աղա :

Մարգար աղան նշմարեց որ Հաջի աղան ապշահար դուրս է նայում : Ինքն էլ նայեց : Մի քանի հոգի, Փէսերը լկտիօրէն ճակատների վրայ իջեցրած, աչքերը կկոցած, նայում էին Հաջի աղային : Բաւական նայելուց յետոյ հեռացան, ինչ որ իրար հետ փսփսալով եւ քրքջալով :

— Մարգար աղա, դողահար ձայնով յարեց Հաջի աղան, է՞ս ինչ բան է :

— Ի՞նչը, Հաջի աղա :

— Բոլորը ինծի կը նային :

— Ի՞նչ կ'ըլլի, թող նային :

— Թող նային, երկարացրեց Հաջի աղան :

— Հա, թող նային :

— Մարգար աղա, սրտնեղած դարձաւ Հաջի աղան, «չոչո՞ւխ» ես, թէ չէ ես :

ՎԱՀԱՆ ԹՕԹՕՎԵՆՑ

(Շար.)

քին համար որքան անհրաժեշտ է եւ շահաւոր՝ Երեւան - Աղստաֆա երկաթուղու շինութիւնը եւ այս գծով զանազան երկիրների հետ հաղորդակցութիւն հաստատելը, յիշեմ մի քանի թիւեր տարածութեան կրճատման եւ ժամանակի խնայողութեան տեսակէտով :

Ցարդ ներկայ Հայաստանը արտաքին աշխարհի հետ կապուած է Երեւան – Լենինական – Կիրովական - Թիֆլիս գծով : Այսպէս, Երեւանից – Լենինական 155 կիլոմետր, Լենինականից - Կիրովական 70 կիլ. Կիրովականից էլ մինչեւ Թիֆլիս 150 կիլ., որով Երեւանից մինչ Թիֆլիս երկաթուղու երկարութիւնն է 375 կիլ.: Իսկ Երեւանից մինչեւ Աղստաֆա խճուղու երկարութիւնն է 187 կիլ.: Այսպէս, Երեւանից – Սեւան (նախկին Ելենովկա) 67 կիլ., Սեւանից – Դիլիջան 42 կիլ., Դիլիջանից - Իջեւան 35 կիլ., Իջեւանից մինչեւ Ադրբեջանի սահմանագլխի հայկական Ուզունթալա գիւղը 18 կիլ., Ուզունթալայից էլ մինչեւ Աղստաֆայի երկաթուղու կայարանը 24 կիլ.:

Տեղական թերթ մը գրեց թէ Երեւան - Աղստաֆա երկաթուղու երկայնութիւնը լինելու է 250 կիլ., ինչ որ տարակուսելի է, միեւնոյն տարածութեամբ խճուղոյ 63 կիլ. յաւելումով, շինուելիք երկաթուղու գծի տարբերութեան պատճառով :

Ճիշդ է որ Սեւանից մինչեւ Դիլիջանի խճուղու 42 կիլ. երկայնութեան մօտաւորապէս 13 կիլ. տարածութեան ահռելի զիգ - զագ վայրէջքի, ինչպէս եւ Դիլիջանից մինչեւ Իջեւան 35 կիլ. անտառապատ նեղ ձորով՝ խճուղին եւ զուգահեռաբար անցնող գետի անյարմարութեան պատճառով, ստիպուած պէտք է լինեն երկաթուղիի գծի համար տարբեր ուղի ընտրելուց, բայց եւ այնպէս դժուար թէ խճուղուց 60 կիլ. զանազանութիւն ունենայ :

Խնդիրը կը փոխուի, եթէ որոշել են Դիլիջանը երկաթուղիով միացնել Կիրովականի հետ: Այս խճուղու երկայնութիւնն է 42 կիլ.:

Եթէ այս ծրագիրը իրագործեն, ներկայ Հայաստանի սիրտը կազմող Երեւան-Սեւան - Դիլիջան – Կիրովական – Լենինական-Երեւան երկաթուղիի գիծը կ'ամբողջանայ: Սակայն թողնենք մեր ենթադրութիւնները եւ առաջնորդուենք Երեւանից ստացուած տեղեկութեամբ, այսինքն, որ Երեւան-Աղստաֆա երկաթուղու երկարութիւնը լինելու է մօտաւորապէս 250 կիլ.:

Արդ, Երեւանից – Թիֆլիզ գծի երկարութիւնն է 375 կիլ., իսկ Երեւանից – Աղստաֆա 250 կիլ., Աղստաֆայից էլ Թիֆլիզ 95 կիլ.:

Այսինքն, Երեւանից Աղստաֆայի գծով մինչեւ Թիֆլիս 345 կիլ. է լինելու, ասել է թէ Աղստաֆայի գծով երեսուն կիլոմետրով աւելի կարճ:

Երեւանից – Թիֆլիս – Բագու գծի երկարութիւնն է 925 կիլ. իսկ Երեւանից - Աղստաֆա - Բագու 805 կիլ.ի, այսինքն՝ յօգուտ մեր հայրենիքի 120 կիլոմետրով կարճ

Այս կապակցութեամբ ասենք, որ Մոսկուայի հրամանով, անշուշտ, երկաթուղի է շինուած Հայաստանի Զանգեզուրի գաւառի Ղափանի պղնձահանքից, որ հայկական հողամասով հազիւ մի 20 - 25 կտրելով, Ադրբէջանի երկար տարածութեամբ, Կասպից ծովին մօտ, Ալեաթ կայարանում միանում է Բաթում – Բագու գծին:

Ղափանի հարուստ պղնձահանքից օգտուելու նպատակով է, որ այս գիծը հասցրել են մինչեւ ներկայ Հայաստանի հարաւ – արեւելեան ծայրամասը, առանց գիծը հասցնելու գոնէ մինչեւ նոյն գաւառի կենդրոնը, Գորիս քաղաքը:

Անշուշտ, այդ գիծը կ'երկարէին մինչեւ Դարալագեազի եւ Նոր Բայազիտի հայկական գաւառները, եթէ նոյնպէս հարուստ հանքեր ունենային: Չէ՞ որ հըզօր պետութիւնները ընդհանրապէս հետաքրքրւում են այն անտէր եւ անզօր երկիրներով, որոնց ընդերքը պարունակում է բնական անսպառ հարստութիւններ ...

ԲԵՆՈ

Երեք աղջիկներու հայրը իր փեսացուներէն մէկուն կ'ըսէ.

— Երեք աղջիկներէս ամէն մէկուն կահաւորուած տուն մը կուտամ: Բայց, չըսի՞ք թէ որ աղջիկս կ'ուզէք :

— Նախ տուները տեսնեմ, եւ ապա կը պատասխանեմ, կը յարէ փեսացուն :

ՆՈՐԷՆ ՓՈԹՈՐԻԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ ՍԵՊՏ. 6Ի ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

■

ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ ՄՈՒՐՀԱԿՆԵՐՈՎ

«Անամօ՛թ» — «Անամօթը դուն ես» — « Անպատի՛ւ », — «Գինո՛վ» — «Դասալի՛ք» — «Եթէ կառավարութիւնը պատասխանատու է, վրան գցելու է »:

Առաջին անգամ խօսեցաւ Հիւրրիյէթական Մուամմէր Ալաքանտ, պահանջելով խորհրդարանական քննութիւն բանալ կառավարութեան մասին:

Սամէտ Աղաօղլու յայտնեց թէ սխալմամբ չէ ստորագրած օրինագիծը եւ թէ իր ընկերներուն համակարծիք է: Յետոյ նախագահէն խնդրեց օրինագիծը ու ստորագրեց :

Յանուն Հալքի խօսք առաւ Նիւվիտ Եաքին ու ըսաւ.

— Սեպտ. 6-7ի դէպքերէն վնասուողներուն հատուցման օրինագիծ մը ներկայացուեցաւ Ժողովիդ. անհրաժեշտ է որ պետական գանձը վճարէ հատուցումը. նոյն իսկ վնասուողները դատարանի միջոցաւ իրենց իրաւունքը կրնան առնել : Հանրային անդորրութեան հսկող պաշտօնեաներուն պաշտօնի թերացման պատճառաւ յառաջ եկած վնասները պետական գանձէն պէտք է հատուցուին, ինչո՞ւ քանակը չէ ճշդուած եւ կառավարութեան լիազօրութիւն կը տրուի: Գոնէ առաւելագոյն չափ մը որոշուի: Քանի որ պիւտճէի մէջ յատկացում չկայ, ի՞նչ ձեւով վճարում պիտի ընէ Ելեւմտական նախարարութիւնը : Դառնանք խնդրին իրաւական կողմին :

— Սեպտեմբեր վեցի աղէտը բարոյական տեսակէտով անսահման վնաս հասցուց մեր հայրենակցին եւ ազգին : Իբրեւ ազգ մեր գոյութիւնը իր ապահովութեան եւ հայրենակցի իրաւունքի նման հիմնովին ցնցուեցաւ: Արտաքին քաղաքականութեան մէջ մեր կրած վնասներուն մանրամասնութեանց մէջ պիտի չմտնի՞: Այս պատճառաւ աննախընթաց է այն վերաբերումը, որուն արժանացաւ մեր դրօշակը Հոկտ. 24ին : Բարոյական վնասներուն այսքան ծանրակշիռ ըլլալուն պատճառն այս է որ դէպքերը տեղի ունեցան Հանր. Նախագահին եւ վարչապետին աչքին առջեւ : Պաշտօնական մարմինները ոչ անիրաւուածները պաշտպանեց, ոչ ալ յարձակողները զսպեց: Այս կերպով այս աղէտը ծանր պատասխանատուութիւն մը յառաջ բերաւ: Որո՞ւ պիտի հարցնենք թէ ո՞վ է պատասխանատուն. մեր պարտականութիւնն է փնտռել հայրենակցին իրաւունքը :

— «Անհրաժեշտ է հրապարակել ճըշմարտութիւնները գոչեց երեսփոխանը, որքան ալ անոնք դառն ըլլան ու ամօթալի :

Այս խօսքը փոթորիկ փրցուց: Պետական նախարար Էմին Գալաֆաթ ջղայնացած գոչեց.

— Անամօթը դուն ես.

Դեմոկրատ երեսփոխաններ գոռում գոչում հանեցին. Նիւվիտ Եաքին ընդդիմարանեց.

— Բուն անամօթը դուն ես .

Անպատիւ.

— Անպատիւը դուն ես :

— Գոյնդ մէջտեղ ելաւ, դուն զինուորական փախստական մըն ես.

— Գինով ...

Այդ միջոցին Հալքեան երեսփոխաններն ալ ոտքի ելած կը գոռային կը կանչէին: Այս խիստ ու տգեղ հայհոյանքներուն՝ լուր, Մենտերէս ոտքի ելաւ Հալքեաններուն խօսքը ուղղելով գոչեց .

— Ի՞նչ կայ, կը սպառնա՞ք, տեղերնիդ նստեցէք .

Նախագահը Էչօղան մեծ դժուարութեամբ կրցաւ դադրեցնել աղմուկը եւ Նիւվիտ Եաքինէն պահանջեց խօսքը ետ առնել: Երեսփոխանը խօսքը ետ չառաւ եւ շարունակեց իր ճառը .

— Աղէտին օրէն ի վեր վեց ամիս անցած է. շաբաթ մը վերջ պաշարման վիճակը պիտի վերնայ: Պաշարման վիճակի հրամանատարութիւնը վերջերս ամբաստանագիր մը հրատարակեց, որուն մէկ կէտին վրայ կ'ուզենք կանգ առնել :

— Դէպքը սկսաւ ժամը 18-30ին եւ ժամը 22ին իր ամբողջ զարհուրանքովը կը յայտնուէր: Արդ Վարչապետը Իսթանպուլէն հեռացաւ երբ դէպքերը ժամերէ ի վեր տեղի կ'ունենային. իսկ հրամանատարութիւնը մէկ բառով մը իսկ չըսեր թէ պետական ուժերը ինչո՞ւ իրենց պարտականութիւնը չկատարեցին : Մինչդեռ Պաշարման Վիճակը բուն այս խնդրով պէտք էր զբաղէր: Ինչո՞ւ արդեօք հրահանգ չտրուեցաւ Պաշարման Վիճակի հրամանատարութեան որ քննէ սա կէտը թէ ինչո՞ւ ապահովութեան ուժերը իրենց պարտականութիւնը չկատարեցին: Թէ՞ ոչ տրուած հրահանգը հակառակը կ'արտայայտէ :

«Հայրենակիցներուն ապահովութեան գլխաւոր պատասխանատուն Իսթանպուլի կուսակալն է, որ տեղեկացուց թէ ուժերը պատրաստ են, բայց ինչո՞ւ այդ ուժերը չգործածեց. գաղտնիք կը մնայ: Ինչո՞ւ պետական ուժերը իրենց պարտականութիւնը չկատարեցին. ո՞վ ինչ ձեւով հետապնդեց այս խնդիրը: Վարչապետն անգամ յայտնեց թէ պետական խորհուրդը Իսթանպուլի կուսակալին մասին քննութիւնները խորացնելու պահանջ դրած է. լաւ, տարրական պայման է որ նախ պաշտօնէ հանուին անոնք:

«Ընկերներ, մէջտեղը ազգային աղէտի մը պատասխանատուութիւնը կայ: Կառավարութենէն կը խնդրենք մեզի յայտնել թէ այդ պատասխանատուութիւնը ո՞ւր եւ ինչպէս փնտռելու ենք»:

Իզմիրի Դեմոկրատ երեսփոխան Պէհզատ Պիլկին պատասխանեց թէ անիրաւութիւն է վանդալականութիւն որակել 6 Սեպտ.ի դէպքը: Ազգ. պոռթկումը տրամաբանութենէն եւ կամքէն անկախ յորդեցաւ եւ այդ դէպքերը յառաջ բերաւ. Ընդդիմադիրները կառավարութիւնը յանցաւոր հռչակելով, յոյն թերթերը այս պարագան շահագործեցին: Իսթանպուլի դէպքերը բնական աղէտ մըն են :

Ահմէտ Կիւրքան եւս բնական աղէտ որակեց դէպքը, ճիշդ Կէրէտէի հրդեհին՝ Էրզինճանի երկրաշարժին նման: Ե՞րբ եւ ինչպէ՞ս պիտի պատահին, ոչ ոք գիտէր. հետեւաբար սխալ է սա կամ նա անձը ամբաստանել :

Սինան Թէքէլիօղլու եւ Պուրհանէտտին Օնաթ եւս խօսեցան, իսկ Սալահէտտին Գարաեավուզ անուն երեսփոխանը ըսաւ.

— Եթէ Թուրք կառավարութիւնը Սեպտ. 6ի դէպքին պատասխանատու ըլլայ, վրան գցելու է:

Ելմտական նախարար Նէտիմ Էօքմէն ըսաւ .

— Վնասին քանակը 60 միլիոն է. այսքան պետական պարտաթուղթ հրապարակ պիտի հանուի:

Քէօփրիւլիւէ վերջ խօսք առաւ Իսթանպուլի երեսփոխան Տոքթ. Զաքար Դարվէր ու ըսաւ.

— Ասկէ առաջ այդ դէպքերը «վանտալականութիւն» որակած էի: Պարզեմ թէ դիտում չունէի Թուրք ազգը ամբաստանելու. ես ալ Թուրք մըն եմ եւ այս առթիւ շնորհակալութիւն կը յայտնեմ կառավարութեան, օրինագիծ մը ձեզի ներկայացնելուն համար:

Նիւվիտ Եաքին կրկին խօսք առաւ ու հարցուց թէ նման դէպքերուն կրկնութիւնը արգիլելու միջոցներ ձեռք առնուա՞ծ են: Անհրաժեշտ է պատասխանատուները երեւան բերել, եթէ կան: 60 միլիոնը տանք, սակայն պատասխանատուներուն վրայ ալ կանգ առնենք:

Մենտերէս ամպիոն բարձրացաւ ու ըսաւ .

— Ընդդիմադիրները անգամ մը եւս կը ջանան մեզ պատասխանատու բռնել Զմայլեցուցիչ անոնց: Երբ ամենափոքր փաստ մը իսկ չունին, ինչո՞ւ երկրին մէկ ծայրէն միւսը զրոյց կը հանեն, կը խնդրեմ որ վերջ տան անմեղ մարդիկը ամբաստանելու այս գուլումին: Եթէ ամենափոքր փաստ մը իսկ ցոյց տան, ոչ միայն կառավարութենէն, այլեւ մարդկութենէն ալ կը հրաժարինք . մեղք է այս երկրին, ընկերներ, մեղք է

Ինէօնիւ ուզեց պատասխան տալ վարչապետին, բայց Ժողովին Նախագահը թոյլ չտուաւ: Օրինագիծը քուէի դրուեցաւ եւ 265 ձայնով ընդունուեցաւ :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՕՐ (ՄՈՒՐԱՏ)

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի մասնաճիւղի սարքած յիշատակի հանդէսը տեղի ունեցաւ շաբաթ, 25 փետրուար, Սէրքըլ Ռէփիւպլիքէն սրահին մէջ, ճոխ յայտագրով մը: Հակառակ խաչաձեւումներու եւ սաստիկ ցուրտին սրահը լեցուած էր :

Հանդէսը բացուեցաւ « Մարսէյյէզ »ով եւ « Ծաղկէր ազատ»ով զոր նուագեց սիրուած ջութակահար Պ. Ս. Չէօրէքճեան : Օրուան նախագահը հայրենակից Պ. Կ. Ծանիկեան գեղեցիկ ճառով մը պատմեց լեռներու եւ ծովերու հերոս Մուրատի կատարած աշխատանքները ու վերջացուց այսպէս: — Սիրելի երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, հերոս Մուրատը դպրոց տեսած մարդ չէր, բայց կեանքի փորձառութեամբ ահագին պաշար ամբարած էր, այնպէս որ Օսմ. Սահմանադրութենէն վերջ երբ Սեբաստիա վերադարձաւ, դպրոցներու ցանցով մը օժտեց տասնեակ մը գիւղեր: Այսօր մենք, Սեբաստիոյ միջին սերունդը ուտեղ առ հաբիւր Մուրատին կը պարտինք մեր սորված հայերէնը: Մենք հաւատարիմ մնացինք մեր հայրերուն, դուք ալ պէտք է հաւատարիմ մնաք ձեր հայրերուն, եթէ չէք ուզեր որ ապագայ պատմաբանը անիծէ ձեզ: Բացման խօսքէն վերջ բեմին ղեկավարութիւնը յանձնուեցաւ հայրենակից դերասան Ա. Գմբէթեանի որ ճարտարօրէն վարեց գեղարուեստական բաժինը, ինքն ալ մասնակցելով : Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած էին Մարսէյլի լաւագոյն ուժերէն Պ. Պ. Գ. Քէնտիրեան, դերասան Կ. Մութաֆեան, Տիկին Բ. Արմաղանեան, քոյր եւ եղբայր Ճարութիւնեան, Օր. Երեցեան : Ապա շնորհալին Օր. Անիթա Սարգիսեան (արտասանութիւն) եւ Փարիզէն եկած երիտասարդ երգիչը Պօղոսեան Բոլորն ալ ընտրած էին ընտիր կտորներ, (Ահարոնեան, Թումանեան, Վիկտոր Հիւկօ, Դ. Վարուժան, Սիամանթօ, Կ. Զարեան, Վ. Միսաք, Մեսրոպեան եւն.), եւ արժանացան ջերմ ծափերու, երկրորդեցին, երրորդեցին, իսկ երիտասարդ Պօղոսեան եօթ թէ ութ անգամ գուցէ աւելին ես ալ մոռցայ հաշիւը : Խանդավառութիւնը այնքան բարձր էր որ, Պ. Գմբէթեան առիթէն օգտուելով բեմ հրաւիրեց աճուրդի մասնագէտը, Պ. Շէխիկեան, եւ աճուրդի դրուեցաւ ոսկի շրջանակ մը Մուրատի նկարով: Հազարնոցները սկսան հոսիլ: Շահողն էր օրուան բանախօսը, Պ. Վ. Միսաք, որ վեհանձնօրէն մերժեց : Աճուրդը շարունակուեցաւ առանց շքադրամի եւ տասը վայրկեանէն գումարը հասաւ աւելի քան 50.000 ֆրանքի:

Կարգը եկած էր օրուան բանախօսին : Պ. Վահրամ Միսաք մօտ մէկ ժամ կուռ բանախօսութեամբ ներկայացուց Սեբաստիոյ երեք տիտանները, — Մխիթար Աբբայ, Դ. Վարուժան (բանաստեղծ) եւ Առիւծասիրտն Մուրատ: Քանի մը խօսքեր կուռ բանախօսութենէն.— Սիրելի հայրենակիցներ, որպէսզի ճիշդ ըմբռնէք, թէ ինչպիսի տիտան մըն էր Մուրատը, ձեզի պատմեմ փոքրիկ մանրավէպ մը :

Օր մը մեծանուն Ա. Ահարոնեան Մուրատին կ'ըսէ.—«Մուրատ հայ թաթարական կռիւներուն ստոյգ մահէ ազատեցիր տասնեակ մը գիւղեր, պատմէ գրի առնենք, ապագայ պատմութեան համար :

— Ի՞նչ պատմեմ էլի, եղածը ի՞նչ Տէր որ: Մենք զարկինք անոնք փախան, էս էլ պատմելու բա՞ն է :

« Ահա սիրելի հայրենակիցներ թէ ինչ ազնուագոյն սիրտի տէր հերոս մըն էր Մուրատ : Փառք Մուրատներ ծնող մայրերուն եւ իր ազգին: (Ծափեր):

Իրենց յարգանքի բաժինը բերած էին Ազգ. Կեդր. վարչութիւնը, Մարսէյլի Աղքատախնամը, Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը, Ֆրանս. Լեգէոնականներու Միութիւնը, Քղիի Հայր. Միութիւնը, Հայ Արիներու եւ Արենուշներու միութիւնը, Մուրատ Ռաֆայէլեան նախկին Սաներու Միութիւնը եւ այլն: Վասպուրականը ունէր նաեւ իր գեղեցիկ գրաւոր ուղերձը :

Ընդհանուր խանդավառութեան մէջ Պ. Ա. Գմբէթեան փակեց հանդէսը հետեւեալ խօսքերով.— «Սիրելի հայրենակիցներ, կը սիրեմ յուսալ թէ այս խանդավառութիւնը պիտի տանիք ձեզ հետ: Մուրատները հայրենիք մը ստեղծեցին: Հայրենիք մը ունինք այսօր, կարմիր ըլլայ թէ ճերմակ : Կարեւորը այն է որ հայրենիք մը ունինք. սիրենք զայն : Կեցցէն Մուրատները, Սերոբները, Անդրանիկները, Գէորգները, Հրայրները, Քեռիները եւ կեցցէ Հայաստան» : (Ծափեր):

Ա. ԱՐՄԱՂԱՆ

կ'արտացնէ Ատլանտեան կազմակերպութիւնը, Եւրոպայէն քաշելով եւ Հիւս. Ափրիկէ փոխադրելով իր զինուորները։ Վարչապետը այս հարցին ալ պատասխանելով, գիտել տուաւ թէ Ատլանտեան Կազմակերպութեան համերաշխութիւնը կը պահանջէ որ իր անդամներէն իւրաքանչիւրը կարենայ օգտուիլ իր դաշնակիցներէն, երբ ստիպուած է փափուկ բանակցութիւններ կատարել։ «Այս համոզումով է որ մենք յոյս կը դնենք մեր ընկերակիցներուն աջակցութեան վրայ։Ալժերիան ամբողջական մասն է Ատլանտեան շրջանին, ենթակայ՝ անոր պաշտպանութեան »։

Պ. Կի Մոլէ կը կարծէ թէ պատերազմի վտանգը նուազած է։ «Ժողովուրդները եւ կառավարութիւնները հետզհետէ կ'ըմբռնեն թէ ընդհանուր պատերազմ մը աղէտ մը պիտի ըլլայ ամբողջ մարդկութեան համար։ Խորհրդային քաղաքականութեան մէջ նշմարուած բարեշրջումը գոհունակութեամբ կ'արձանագրենք, ցոյց կուտայ թէ Խ. Միութիւնը կը խոստովանի անցեալին մէջ գործած վտանգաւոր վրիպումները եւ թէ այդ վրիպումները պիտի չկրկնուին։ Կը յուսանք թէ խորհրդային վարիչները պիտի ընդունին նաև որ մեր ձեռք առած պաշտպանողական միջոցները բոլորովին արդար են։ Միւս կողմէ, ես կը նկատեմ որ «պաղ պատերազմ» բառը հետզհետէ կ'անհետանայ Արեւելք–Արեւմուտք բանավէճի բառարանէն։ Անշուշտ այս պարագան բարեփոխում կը նշանակէ միջազգային յարաբերութեանց մէջ։ Բայց չի բաւեր վերաքննել բառարանը, պէտք է գործնական քայլեր առնել, վիճելի գլխաւոր խնդիրները լուծելու համար։ Անբաժանելի է պաղ պատերազմը․ պէտք է անոր վերջ տալ ամէն տեղ եւ ոչ թէ սահմանափակուիլ ճակատները տեղափոխելով »։

Ամերիկացի թղթակիցը մասնաւորապէս կը ծանրանար Ալժերիոյ հարցին վրայ։ Վարչապետը բացատրեց թէ ութ միլիոն Իսլամներ կան Ալժերիոյ մէջ, ուրեմն այդ երկիրը Ֆրանսական նահանգ մը չէ այնպէս ինչպէս, օրինակ, Արտուան, կամ Նորմանտիան։ Ալժերիան ունի նաեւ մէկուկէս միլիոն եւրոպացի բնակիչներ, ուրեմն նոյնպէս կը մերժենք «ալժերիական ազգային անձնաւորութեան» մը գաղափարը, որ չի համապատասխաներ ոչ պատմական իրողութեան, ոչ ալ բուն իրականութեան։ Ալժերիան պէտք է կազմէ Ֆրանքօ-իսլամական հասարակութիւն մը, անքակտելի կապերով կաշկանդուած Ֆրանսայի հետ։

Վերջին հարցումի մըն ալ պատասխանելով, Պ. Կի Մոլէ յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը համայնավարներուն քուէները չէ փնտռած եւ պիտի չփնտռէ։ «Եթէ համայնավար երեսփոխանները քուէ տուին կառավարութեան, կ'ուզէի՝ շփոթութիւն ձգել միտքերու մէջ։ Ինչպէս յայտարարեցի Ազգ. Ժողովին մէջ, ես որ եւ է յանձնառութիւն չեմ ստանձնած եւ պիտի չստանձնեմ համայնավար կուսակցութեան վարիչներուն հանդէպ »։

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Ֆրանքօ-գերման բանակցութիւնները պիտի վերսկսին Մարտ 17ին։ Երկու երկիրներուն տեսակէտները մօտեցած են, շնորհիւ Ֆրանսայի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին նախարարներուն տեսակցութեան, որ տեղի ունեցաւ Պոնի մէջ։ Խօսակցութեանց կը մասնակցէր վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըր։Մտաբաց լուսաբանութիւններ տրուեցան փոխադարձաբար, Սարի եւ ուրիշ վիճելի խնդիրներու մասին։ Գերմանները պայմանաժամ խնդրեցին, Մոզէլի ջրանցքին ծրագիրը ուսումնասիրելու համար։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ Միջազգայինը, որ ժողով գումարած էր Ցիւրիխի մէջ, որոշեց մերժել որեւէ գործակցութիւն կամ ժողովրդական ճակատ համայնավար կուսակցութեան հետ։

ՊԵՐՆԱՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ երեքուկէս տարեկան մանչուկ մը, հրաշքով ազատեցաւ ծանր արկածէ մը, Քալոմպի մէջ Տղան կը խաղար մեծ եղբօրը հետ, երբ յանկարծ կը բարձրանայ քարակոյտի մը վերեւ եւ կը ցատկէ թիթեղով ծածկուած հորին վրայ, ուր ծաղիկներ դրուած էին։ Պզտիկը կ'իյնայ 9ուկէս մեթր խորութեամբ հորին մէջ։ Բարեբախտաբար գլուխը տեղ մը չի զարնուիր։ Քաղաքապետութեան պաշտօնեաները օգնութեան հասնելով ողջ առողջ եւ անվնաս դուրս կը հանեն տղան։

ԺԱՆԹԻՅԻՒ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«Յառաջ»ի ցրուիչին հիւանդութեան պատճառով, թերթը առժամաբար կրնաք գտնել Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՑԱԿՈԲԵԱՆի մօտ, 17 rue de Paris, Gentilly :

Անոնք որ կ'ուզեն բաժանորդագրուիլ, կրնան դիմել նոյն հասցէին։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ. Կ. Խաչի 15րդ պատգմ. ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11 Մարտ։ Մէթրօ Քատէ։

Գաւառի պատգամաւորներէն կը խնդրուի օր առաջ քարտուղարութեան իմացնել իրենց ժամանման թուականը։

Վարչութիւն

⁂

Ի պատիւ Ֆ. Կ. Խաչի պատգամաւորուհիներուն գինեձօն մը տեղի կ'ունենայ Մարտ 12ին, Երկուշաբթի, ժամը 20-24, Սէրքըլ Միլիթէռի մէջ, Փլաս Սէն Օկիւսթէն։

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամներ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցարգանքի երեկոյթ մը Ա. Իսահակեանի ծննդեան 80ամեակի առթիւ։

Պիտի խօսին Տիկին Ա. Բուդաղեան, Տիկին Մարի Աթմաճեան, Պ. Ե. Այվազեան եւ ուրիշներ, ներկայացնելով գրագէտը, եւ բանաստեղծը։

Այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քաւէի սրահը։

ԱՐՏԱՍՍԱՆԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ հինգին, Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Կը ներկայացնէ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊՏՈՅՏ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ (Գարունը եւ երիտասարդութիւնը)։

Կարեւոր.—Երեկոյթը մէկ ժամ կը տեւէ։ Ճիշդ որոշեալ ժամուն սկսելէ ետք, սրահին դուները կը փակուին որեւէ խանգարման տեղի չտալու համար։

Մախէներու մասնակցութիւն։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցիի հոգաբարձութիւնը հսկումի ժամերգութիւնը կատարել կուտայ այս շաբաթ Մարտ 10ին, երեկոյեան ժամը 7ին։

Փութացէք ներկայ ըլլալ այս խորհրդաւոր արարողութեան, լսելու համար Ս. Նարեկացիի նշանաւոր աղօթքները։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ.— Շաբաթ իրիկուն, Թուրքիոյ ախոյեան Կարպիս Զաքարեան կէտերով յաղթեց Միշէլ Ֆրանսուայի, տասը խաղաշրջանի (ռաունտ) ընթացքին։ Վերջին պահուն Կարպիսին հակառակորդը փոխուած էր։ — Ֆութպոլի Ֆրանսական բաժակի 1/8րդ Ֆինալի մրցումներուն (Փարիզ)ի Նանսի յաղթեց Մարսէյլի մէկի դէմ վեց կէտով։

ԳԻՆԵՁՕՆ Ի ՊԱՏԻՒ ՀԻՒՐԻ ՄԸ

Փարիզի Համազգայինի վարչութիւնը որոշած է գինեձօն մը կազմակերպել՝ ի պատիւ «Յուսաբեր» Մշակ. ընկերակցութեան նախագահ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՔԱԳԸՃԵԱՆի, որ յառաջիկայ շաբթուան ընթացքին երկու–երեք օրով պիտի հանդիպի Փարիզ։

Գինեձօնին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Պ. Մ. Պարսամեանին կամ «Յառաջ»ի մօտ։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջաններու բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ընկերները կիրակի, 11 Մարտ, ժամը 21ին։ Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Գ. ԼԱԶԵԱՆ։

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տարօն–Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը տօնէ Վարդանանց պատերազմը, խնջոյք պարահանդէսով մը, որ տեղի կ'ունենայ Մարտ 18ին, Ֆրանքօպելժ սրահին մէջ, 59 rue Vergniaud, ժամը 15էն 24։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ԿՈՐՍՈՒԱԾ Է

Որբ. Օգն. Մարմնի Սէրքըլ Միլիթէրի սրահին մէջ, մարտ մէկին Մանուկներու տօնին, Ֆրանսացի հանդիսական մը կորսնցուցած է սպանիական թմբուկ մը եւ հովահար մը։ Գտնողէն կը խնդրուի ստիպողաբար յանձնել «Յառաջ»ի վարչութեան կամ Միութեան կեդրոնատեղին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Վալանսի մէջ կը տօնուի 17 Մարտ Շաբաթ կէսօրէ վերջ, Ահարոնեան ակումբին մէջ։

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Սերաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Փարիզի խնճոյքը որ տեղի պիտի ունենար Մարտ 18ին։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Տպ. «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ։

Գին Թղթակազմ 1000 Ֆրանք։

Դիմել «Յառաջ»ի, եւ գրատուններ Հրանտ Սամուէլ եւ Պարսամեան։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

★

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՇԱՒԻԼ.— Մարտ ութին։

ՓԱՐԻԶ.— Մարտ ութին։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Մարտ տասնին։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու անդամները այս շաբաթ, ժամը 21ին, «Պարպոթ» սրճարանի սրահը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ տղայ մը, նոյնիսկ ուսանող, կէսօրուան գործի մը համար (ժամը 2·30 – 6)։

Դիմել անձամբ «Յառաջ»ի վարչութեան, ամէն օր ժամը 9·30էն 19։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Գէորգ Զաքըրեանի մահուան առթիւ Պ. Գուրգէն Ակոնայեան երկու հազարական ֆրանք կը նուիրէ Առնուվիլի եւ Շավիլի եկեղեցիներուն, հազարական ֆր. ալ «Հայ–Բոյժ»ի եւ «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Տարեկան պարահանդէսը 14 Ապրիլ, Շաբաթ իրիկուն, Պէլէ Միլիէէի շքեղ սրահներուն մէջ։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e).

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 փր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 փր. կամ $ 10 Հատը 12 փր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 7 ՄԱՐՏ

MERCREDI 7 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7622 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3333

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՍԿ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄԸ

■

Իր մահէն երեք տարի ետք, «Հանճարեղ»ը ապգէն իսկ զարձած է մոմիա մը որուն անունը չկամութեամբ կ՚արտասանեն :

Հեռագիրը կը հաղորդէր թէ մահուան երրորդ տարեդարձը (5 Մարտ, կիրակի), լռութեամբ անցաւ Խ. Միութեան մէջ :

Միւս կողմէ, իրարմէ քաջալերուելով հետզհետէ աւալրէ կ՚իջնեն գործօն դէմքեր, ոչ միայն վերաքննելով Սթալի-նի այս կամ այն գործը, այլ եւ ժխտելով անոր տեսութիւնները :

Քսաներորդ Համագումարին մէջ բարձրաձայն հաստատուեցաւ թէ «Սպաքապետը խեղաթիւրած է ոչ միայն բոլշեւիկեան կուսակցութեան, այլ եւ անոր կոմկուսեան գործունէութեան պատմութիւնը.

Իր մտերիմը, Ա. Միկոյեանն էր որ յայտարարեց.

— « Իրողութիւնները խարդախած են. կարգ մը մարդիկ մինչեւ երկինք բարձրացուցած են կամայականօրէն, ուրիշներու մասին յուրեամբ անցած են: Երկրորդական դէպքեր անարժան բարձունքներու հասցուցած են, իսկ աւելի կարեւոր գործեր նսեմացուցած են» :

Տակաւին առջի օր, արեւելեան Գերմանիոյ համայնավար կուսակցութեան Ա. քարտուղարը, Ուլպրիխտ կը քննադատէր Սթալինը, շեշտելով թէ «խեղաթիւրած է կուսակցութեան պատմութիւնը», եւ «ոտնակոխած է օրէնքը» :

Միեւնոյն ատեն դիտել կու տար թէ «ան ինքզինքը կուսակցութենէն վեր դասելով եւ քաջալերելով անհատի պաշտամունքը, մեծ վնաս պատճառած է» :

Ու վերջապէս կ՚եզրակացնէր թէ «կարելի չէ Մարքսի վարդապետութեան դասական դէմքերէն համարել Սթալինը» :

Շատ աւելի ծանրակշիռ յայտնութիւններ տեղի ունեցան Մոսկուայի Համագումարին մէջ, պարզելու համար «Հանճարեղ»ին գործած մեղքերը :

Բոլորը միասին էին երէկ, երբ «Արեւ»ը կը շլացնէր իրենց աչքերը, արեւան ճառագայթներու վերեւ :

Գրուեցաւ թէ վերահաստատեր են քանի մը անիրաւեալ բոլշեւիկներու վարկը :

Այդ վոհերէն մեր անճար Հայաստանն ալ ունեցաւ: Նոյնիսկ աւելին՝ բաղդատելով իր համրանքին հետ :

Անշուշտ Գ. Միկոյեան իմացաւ արիւնալի պատմութիւնը, երբ Մոսկուայէն Երեւան կ՚երթար մասնաւոր պաշտօնով, երբ կատաղութեան վաղաթնակէտին հասած էր «մաքրագործումը» :

Դեռ քանի մը տարի առաջ էր որ խոստովանեցաւ թէ անիրաւութեան զոհ գացած է Եղիշէ Չարենց :

Իր ազգանշանին վրայ, լեզուները բացուեցան եւ այժմ Երեւանի պետական Հրատարակչականը տարաբախտ բանաստեղծին ամբողջական գործերը կը հրատարակէ, հանգիստ հազար օրինակ :

Իսկ միւսնե՞րը, — Ակսէլ Բակունցէն մինչեւ Զապէլ Եսայեան, Վահան Թոթովեց եւայլն, առ նուազն 250 հոգի: Անոնք բարոյական հատուցման իրաւո՞ւնք ալ չունին :

« Հանճարեղ»ին անունը կապուած էր 1936ի Սահմանադրութեան եւ ջնջուեցաւ:

Նոր իշխանութիւնը իւրացնելով այդ «Կոնստիտուցիա»ն, կ՚ընդունի՞ անոր նուիրագործած ընդվզեցուցիչ անարդարութիւնը՝ Հայաստանի ներքին սահմաններու մասին :

Երեւանի սրտին վրայ թառած վիթխարի «մոնումենտ»ը, որու մասին չուայլաբան տաղեր կը հիւսեր եկող — գացողներ, չի՞ նշանակեր թէ Սթալինի ոգին եւ թաթը կը պահէն իրեն արիւնազանգ վարքագութիւնը, իբրեւ տեւական մղձաւանջը փոքր ժողովուրդներու :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿԸ ՊԻՏԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒԻ՞

Այսօր, չորեքշաբթի, Ազգ. Ժողովը պիտի լսէ վարչապետին բացատրութիւնները՝ Ալժերիոյ մասին պահանջուած լիազօրութեանց մասին: Տեղական թերթերը կը կարծեն թէ մեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպի օրինագծին քուէարկութիւնը: Գ. Կի Մոլէ երէկ եւ առջի օր զատ զատ ունկնդրութեան ընդունեցաւ խորհրդարանի խմբակցութեանց ներկայացուցիչները, մէջն ըլլալով համայնավարներն ու փուժատեանները, որպէսզի չօչափէ անոնց տրամադրութիւնները: Երեւութապէս առարկութիւն չունին կառավարութեան պահանջած լիազօրութեանց մասին. բայց կ՚ուզեն բացորոշապէս գիտնալ կառավարութեան վերջնական որոշումները՝ Ալժերիոյ ապագայ կարգուսարքի մասին :

Կ՚ըսուի թէ Ալժերիոյ նախարարը, Գ. Ռ. Լաքոստ եւս տեսակցութիւններ պիտի ունենայ միեւնոյն խմբակցութեանց հետ, քանի որ բուն լիազօրութիւնը ինք պիտի գործադրէ :

Մինչ այս մինչ այն, ահաբեկումները կը շարունակուին Ալժերիոյ, Մարոքի եւ Թունուզի մէջ: Մարտ 5ին ծանր դէպքեր պատահեցան եւ 41 հոգի սպաննուեցան Մարոքի եւ Ալժերիոյ մէջ: Տասնըվեց ամիս է որ ապստամբած են Ալժերիոյ լեռնային շրջանները: Միայն սպաննեալներու թիւը հինգ հարիւրէն աւելի է: Իսկ զինուորներու դասալքութիւններն ալ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառեն: Կոստանդինի մէջ ըմբոստները հրկիզեցին 11 ագարակներ եւ աւարի տուին երեք դպրոցներ: Ալժերիոյ ծովեզերեայ շրջանը, որ ծանօթ է իբրեւ Քապիլի, մեծ մասով կը գտնուի ազգայնական տիրապետութեան տակ, ինչպէս կը գրէ «Ֆրանս-Սուար»: Այս շրջանը կը սկսի Ալժէի արեւելքէն եւ կը տարածուի ծովեզերքի երկայնքը, 150 մղոնի վրայ, 50 մղոն դէպի ներս: Այս շրջանին մէջ կը գտնուի հինգ — վեց մեծ քաղաքներ, ֆրանսական տիրապետութեան տակ, բայց հարիւրաւոր գիւղեր վտանգուած կը համարուին: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, «Ազատագրութեան Ճակատ»ը ներկայացուցիչ մը կը պահէ իւրաքանչիւր գիւղի մէջ: Տեղական դատարաններ կազմուած են որոնք յաճախ մահավճիռներ ալ կ՚արձակեն, անտեսելով ֆրանսական ատեանները :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, հողագործական աշխատանքը կանգ առած է: Հարկային վարչութեան իսլամ պաշտօնեաները հրաժարած են եւ տուրքերը կանոնաւորապէս կը վճարուին ապստամբներուն կողմէ: Հեռաձայնի թելերը խզուած են :

× «Նոր Տեսթուր»ի Ֆրանսերէն պաշտօնաթերթը այս շաբթուան խմբագրականը նուիրած է Հիւս. Ափրիկէի անկախութեան: Թերթը ուրախութիւն յայտնելով Մարոքի անկախութեան հռչակման առթիւ, յոյս կը յայտնէ թէ Թունուզի անկախութիւնն ալ պիտի յայտարարուի մօտերս: Ցետոյ կ՚եզրակացնէ — «Կը մաղթենք որ ազատ Մարոքն ու Թունուզը միացնեն իրենց ջանքերը՝ Ալժերիան փրկելու համար »:

× Մարոքի Սուլթանը, որ Փարիզ կը գտնուէր, Ռապաթ վերադառնալով ժողովուրդին հաղորդեց անկախութեան պաշտօնական յայտարարութիւնը: Աննկարագրելի էր ժողովուրդին խանդավառութիւնը: Տասնեակ հազարաւոր ընիկներ թափօրներ կազմած էին Քազապլանքայի, Ռապաթի եւ Ֆէսի փողոցներուն մէջ: Փարիզէն մեկնած ատեն, Սուլթանը ճառ մը խօսելով յոյս յայտնեց թէ բանակցութիւնները պիտի շարունակուին միեւնոյն հասկացողութեամբ: Այս առթիւ ըսաւ թէ Ֆրանսա եւ Մարոք «ազատ եւ հաւասարազօր պետութիւններ են եւ թէ իրենց յարաբերութիւնները պիտի հաստատուին բարեկամութեան եւ եղբայրութեան հաստատուն հիմքի մը վրայ, խաղաղ կեանք մը ապահովելով բոլորին համար :

× Նախկին նախարար Ռոժէ Տիւշէ, անկախներու եւ գիւղացիներու կազմակերպութեան քարտուղարը, կը պահանջէ լուծել համայնավար կուսակցութիւնը, ճիշդ այն պատճառաբանութեամբ որով զայն լուծեց Տալատիէ 1939ին (հակազգայնականութիւն եւ դաւաճանութիւն): Միեւնոյն ատեն կ՚առաջարկէ.— Ալժերիոյ բարեկարգութիւնը վերահաստատել զինուորական բոլոր միջոցներով. — Մերժել որեւէ նոր պայմանագիր կամ համաձայնութիւն, մինչեւ որ բարեկարգութիւնը եւ խաղաղութիւնը վերահաստատուին Մարոքի մէջ.— Խզել դիւանագիտական յարաբերութիւնները Եգիպտոս եւ Լիբիոյ հետ. — Դաշնակիցներու ազգու համերաշխութիւնն ապահովել այն պայքարին մէջ զոր Ֆրանսա կը մղէ Ափրիկէի մէջ, Արեւմուտքի պաշտպանութեան համար :

× Մառէշալ Ժիւէն ճառ մը խօսելով Մեցի մէջ, յայտարարեց թէ Հիւս. Ափրիկէի հարցը ամէն բանէ առաջ զինուորական խնդիր է եւ վերջին փորձաքարը՝ Ֆրանսայի կենսունակութեան :

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆ

●

ԵՑ ԿԱՆՉՈՒԵՑԱՆ ՄՆԱՑԵԱԼ ՍՊԱՆԵՐԸ

Զօր. Կլապ փաշայի պաշտօնանկութիւնը խորապէս ազդած է Անգլիոյ հանրային կարծիքին վրայ: Կառավարութիւնն ալ մտահոգութեամբ կը հետեւի անցուդարձին, որ սերտ կապ ունի Միջին Արեւելքի բրիտանական քաղաքականութեան հետ :

Երեսփ. Ժողովին Մարտ 5ի նիստին մէջ, վարչապետը՝ Սըր Էնթ. Իտըն կառավարութեան զայրոյթը եւ ցաւը յայտնելով, յայտարարեց թէ ետ պիտի կանչուին 15 անգլիացի սպաներ որոնք ցարդ կը ծառայէին Յորդանանի մէջ: Ուրիշ ոեւէ Անգլիացի եւս պիտի չձգուի այդ երկրին մէջ, իբրեւ պատասխանատու պաշտօնեայ :

Ամմանէն կը հեռագրեն թէ Հիւսէյին թագաւորը խոստացած է ապահովել անգլիական շահերը: Բայց եւ այնպէս, Լոնտոնի մէջ այն տեսակէտն ունին թէ Յորդանան լրջօրէն խախտած է 1948ի դաշնագիրը, իբրեւ հետեւանք արաբական պետութեանց ճնշումին: Կը վախցուի որ նոյն ճնշումը ի գործ դրուի նաեւ Իրաքի վրայ ուր Նուրի Սայիտ (փաշա) չափաւոր քաղաքականութեան մը կը հետեւի :

× Լիբանան հասած ճամբորդներու տեղեկութեանց համաձայն, զօր. Կլապ փաշայի անակնկալ պաշտօնանկութիւնը սարքուած էր խումբ մը «ազատ սպաներու» կողմէ որոնք երկար ատենէ ի վեր կը փորձէին խախտել բրիտանական ազդեցութիւնը Յորդանանի բանակին վրայ: Մասնաւոր հսկողութեան տակ առնուած էին բոլոր անգլիացի սպաները, երբ Կլապ փաշա կը ճամբուէր: Յորդանանի երիտասարդ սպաները կ՚ուզեն արաբացնել բանակը, ի նախատեսութիւն Իսրայէլի յարձակման: Այդ սպաները շաբաթներ առաջ իրենց տրամադրութիւնները յայտնած էին Հիւսէյին թագաւորին, կոչ մը ուղղելով անոր հայրենասիրութեան: Անցեալ շաբթու վէճ մը ծագած էր զօրավարին եւ վեհապետին միջեւ: Նոյն իսկ հինգշաբթի թագաւորը առաջարկած էր վարչապետին արձակել զօր. Կլապ փաշան: Կարճ վիճաբանութենէ մը վերջ դահլիճը հաւանութիւն յայտնեց եւ զօրավարը կանչելով ըսին թէ Լոնտոնը օդանաւ մը պիտի տրամադրուի երկու ժամէն.

Ամմանի թերթերը կը գրեն թէ թագաւորը աւելի հոգեվիճակ դարձած է այժմ: Կլապ փաշայի յաջորդը, զօր. Ռատի Աննապ, մեծ համարում կը վայելէ բանակին մէջ, բայց կ՚ըսեն թէ երկար պիտի չմնայ: Իր գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ լրացնել բանակին արաբացումը :

Նոյն թերթերը մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն անգլիացի զօրավարին դէմ եղած գանգատներու մասին. Կ՚ըսուի թէ Սուրիա եւ ուրիշ դրացի երկիրներ յայտնած են Յորդանանի թէ պիտի չգործակցին՝ Իսրայէլի դէմ պաշտպանելու համար երկիրը, «վասն զի ձեր բանակը ձեզի չի պատկանիր»: Իրաքեաններ կ՚ըսեն թէ անգլիացի զօրավարը գործնապէս կը մասնակցէր Եգիպտոսի դէմ սարքուած պայքարին եւ կը պաշտպանէր Պաղտատի դաշինքը

ԿԻՊՐՈՍԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

■

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՆՈՐԷՆ ՁԱԽՈՂԵՑԱՆ

Անգլիոյ գաղթային նախարարը, որ անցեալ շաբթու Կիպրոս գացած էր, վերադարձին զեկուցում տալով երեսփ. ժողովին առջեւ, հաստատեց թէ բանակցութիւնները անելի մը յանգած են: Ցետոյ բացատրեց թէ կառավարութիւնը վճռած է խիստ եւ համապատասխան միջոցներ ձեռք առնել, օրէնքը եւ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար այդ խռովեալ շրջանին մէջ :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

■

Ինչպէս հաղորդած էինք, այսօրուընէ կը սկսինք հրատարակել ցանկը այն ընկերներուն եւ բարեկամներուն որոնք արձանագրուած են Փարիզի Մշակոյթի Տան շինութեան ձեռնարկին համար, իբրեւ պատուակալ, բարերար, գործօն կամ օժանդակ :

ՑԱՆԿ ԹԻՒ 1

Հայկ Սէրէնկիւլեան	200.000
Հայկ Զրուանդեան	200.000
Բիւզանդ Աճէմեան	105.000
Հրանդ Սամուէլ	100.000
Կարպիս Ցակոբեան	50.000
ՌՄՆ	50.000
«Յառաջ»	50.000
Ներսէս Տականեան	50 000
Սահակ Յովհաննէսեան	30 000
Երուանդ Աստուածեան	30 000
Կարպիս Թոփալեան	25 000
Անդրէաս Գարամեան	25.000
Տէր եւ Տիկին Քիւթիւքեան	25.000
Եդուարդ Մավեան	25.000
Գրիգոր Փափազեան	25.000
Պետրոս Զորուքեան	25.000
Խաչիկ Մկրտիչեան	25.000
Սիսակ Սիսլեան	25 000
Նուպար Նիկողոսեան	25 000
Ցակոբ Ալփեան	25.000
Գաբրիէլ Լազեան	25.000
Սահակ Տ. Թովմասեան	25.000
Ցովիկ Եղիազարեան	25.000
Գերասիմ Բալայեան	25 000

(Շար.)

Նոր արձանագրութիւններու եւ վճարումներու համար առ այժմ դիմել՝
Librairie H. SAMUELIAN, 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e.

Կամ «ՅԱՌԱՋ»ի
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Կը խնդրուի այս կարգի վճարումներու համար չօգտագործել թերթին «չէք-փոսթալ»ի թիւը որ վերապահուած է միայն Յառաջի հաշիւներուն :

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

Ֆրանսահայ գաղութը աւելի չուտ սկըսած է տկարանալ, ձուլումի ճամբուն մէջ մտնել: Արագօրէն կը մօտենայ ամերիկահայ գաղութին եւ եթէ այս կացութիւնը շարունակուի, աւելի կանուխ ան պիտի կազմալուծուի :

Աւելորդ է մանրամասնութիւններ թըւել: Ընթերցողները խորապէս տեղեակ են այդ տխուր վիճակին եւ «Յառաջ»ի սիւնակներուն մէջ,միշտ կը կարդանք տխուր վկայութիւններ, մարդկային, նիւթական կորուստներ այդ ճամբուն վրայ :

Դարմա՞ն : Գոնէ նուազեցնել չարիքը եւ բարձրացնել մեր ազգային դիմադրական կորովը:

Փոխանակ երեւոյթը ընդհանրացնելու եւ զլացական բացասականութիւններով, աշխարհի դէմ դառնութիւններով գոհանալու, մտածենք ամէնէն առաջ Փարիզի հայ գաղութի մասին, որու մտաւորականութիւնը, նախապատերազմեան շրջանին, արդար յաւակնութիւնը ունէր առաջնորդ հանդիսանալու ամբողջ արեւմտահայութեան :

Ժամանակը իր աւերը գործեց, Փարիզի հայ մտաւորականութիւնը հազիւ թէ ունի քանի մը դասախօսութիւն կարդալու սրճարանի մը անկիւնը եւ կամ մամուլի մէջ հոգեշահ զրոյցներ կատարելու: Նահանջը կատարեալ է՝ երգելով կամ առանց երգի ... :

Անառ-տկոյս այսօր ալ ունինք Փարիզի մէջ տաղանդաւոր հայ մտաւորականներ, արուեստագէտներ: Բայց չկայ անոնց միջեւ համագործակցութեան ոգին, որով — հետեւ կը պակսին անձնական չփումի հընարաւորութիւնները այս մեծ ու ցրուած քաղաքին մէջ: Չկայ ներկայանալի եւ սեփական հաւաքավայր մը ուր մեր մտաւորականները, երիտասարդները, գործի մարդիկ յաճախ իրարու հանդիպէին եւ գիզեցիկ մտածումներու այնքան առատ ծրագիրներ գործի վերածէին, թող ըլլայ փոքր չափի վրայ:

Նոր չէ Հ. Մշակոյթի Տան գաղափարը:Ամէնքը կը զգան անոր առաւելութիւնները: Ծրագրին գործադրութեան ալ սկսուած էր քանի մը տարի առաջ, հանգանակելով 700 հազար Ֆրանքի համեստ գումար մը: Այժմ գտնուած է կեդրոնական թաղամասի մը մէջ քանի մը յարկանի շէնք մը որ կը կարօտի հիմնական նորոգումի:

Նախքան գնումի գործողութիւնը անհրաժեշտ էր տեսնել, թէ ի՛նչ տրամադրութիւններ կային մեր շրջանակներուն մէջ այդ գործին հանդէպ: Շաբթուան մը ընթացքին, առանց փողի եւ թմբուկի, երկու սեղմ հաւաքոյթներու մէջ հանգանակուեցաւ մէկ միլիոն 300 հազար Ֆրանք եւս ու 700 հազարը հասաւ չուտով երկու միլիոնի: Մեր ընկերներէն ու բարեկամներէն շատեր դեռ նոր պիտի արձանագրուին ու այդ գումարը պէտք է որ քառապատկուի

Երկրորդ գործը պիտի ըլլայ այս ձեռնարկին գլուխը հրաւիրել, բացի մեր ընկերներէն նաեւ բարեկամներ, որոնք ձեռնհասութիւն ունին իրագործելու ծրագիրը եւ հետագային ալ այդ Տունը կազմակերպելու, վերածելու զայն հայ մշակոյթի իրական վառարանի մը, արժանի Փարիզի հայ գաղութի դիրքին ու համբաւին :

Ժամանակն է որ հոգեշահ զրոյցները, խօսքերը վերածուին կենդանի գործի : Ահա գեղեցիկ մրցակցութիւն մը ոչ թէ ճառի, այլ գործի: Այստեղ է որ ի յայտ պիտի գայ մեր ժողովուրդին շինարար ոգին որ ամէն գաղութի մէջ վառ կը մնայ:

Փարիզի հայութիւնը՝ համեստ աշխատաւորէն, ուսանողէն մինչեւ ամէնէն բարեկեցիկը, ցոյց պիտի տայ, թէ օտարութեան մէջ կորսնցուցած չեն իրենց հոգեկան արժէքները :

Տնտեսական գետնի վրայ Փարիզի Հայերը, բոլոր դասակարգերը նկատի առնելով, կարելի չէ ըսել թէ նուազ բարեկեցիկ են քան Թեհրանի, Պէյրութի, Հալէպի, Գահիրէի Հայերը, որոնք տասնեակ հազար հայ աշակերտներու կրթական հոգը եւ բազմաթիւ եկեղեցիներու, ակումբներու մատակարարութեան բեռը ունին իրենց ուսերուն վրայ :

Փարիզի Հայը իր տնտեսական դիրքը ամրապնդելէ ետք, պէտք է այժմ հետեւի Ամերիկայի հայութեան որ կը գերազանցէ ամէնքը, իր առատաձեռնութեամբ :

Բոլորին պարտք է օգնել ամէնէն կենսականին՝ ներկայանալի, սեփական տունի մը կառուցման: Տուն մը ուր մեր երիտասարդները միշտ առիթ ունենային իրար տեսնելու, խօսելու, միասին զուարճանալու: Այդ տեսակ ազգային մթնոլորտի մը մէջ մեր զաւակները աւելի լաւ պիտի կապուին ամէնէն առաջ իրենց ծնողքին:

Մեր խօսքը ուղղելով տարեցներուն, կ'ըսենք.— Ձեր խնայողութիւնները ամբողջովին ձգելով ձեր զաւակներուն, անոնց կապերը կը թուլցնէք հաւաքականութեան հետ: Նիւթապէս օժանդակելով հանրօգուտ ձեռնարկի մը, լաւագոյն օրինակը կը հանդիսանաք ամէնէն առաջ ձեր զաւկին համար, որուն ապագայով այնքան մտահոգ էք: Անշուշտ պիտի չուզէիք որ ձեր սերունդը միանգամայն ընդմիշտ կորսուէր օտարութեան մէջ :

Իսկ երիտասարդներուն կ'ըսենք .— Թող ըլլան համեստ գումարներ,ձեր մասնակցութիւնը նուիրական գործի մը պիտի հերքէ այն կարծիքը, թէ նոր սերունդին վրայ խաչ քաշուած է: Ընդհակառակն, ան արթուն պահակն է, յառաջապահը կենդանի աշխատանքներու .

Փարիզը պէտք է շարժի, իր թիւին ու դիրքին արժանավայելմասնակցութեամբ. կասկած չունինք թէ «գաւառ»ն ալ պիտի բերէ իր լայն բաժինը գործի մը որ պատիւ բերէ ամբողջ գաղութին եւ մեր ազգային վարկին ընդհանրապէս :

Գ. ԼԱԶԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱԼԺԵՐԻԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԽՄԲ.— Վերջերս շարք մը տեսութիւններ հրատարակեցինք միջազգային մամուլէն, ծանօթացնելու համար Ալժերիան՝ իր ներքին եւ արտաքին հոգերով:

Ահաւասիկ այլապէս շահեկան տեղեկութիւններ, քաղուած՝ տեղական թերթէ մը.—

Ժամանակին Իսլամները զրաւած էին հողերը: 1871ի ըմբոստութենէն ետք, արեւելեան Ալժերիոյ մէջ, 446.000 հեկտար հող եւ առնուեցաւ ապստամբներէն

Մինչեւ 1902 հողերը ձրի կը տրուէին, այնուհետեւ աւելի յարմար դատուեցաւ ծախել :

Մօտ 25.000 եւրոպացի հողագործներ կան Ալժերիոյ մէջ: Բայց երբ գաղթականի մասին կը խօսուի, առհասարակ նկատի ունին երեք հազար հարուստ այգեպանները, մնացեալ 22 հազարը միջակ ապրուստ մը կ'ապահովէ: Մեծահարուստները իրենց դրամը դրած են ծխախոտի եւ այգիներու մշակութեան մէջ : Մեծահարուստ Իսլամներ ալ կան :

Համաձայն վիճակագրութեան 3.300000 հեկտար արմտիք արտադրող հողին 2.400.000ը կը պատկանին Իսլամներուն, իսկ մնացեալ 900.000 հեկտարը Եւրոպացիներու :

98 առ հարիւրը եւրոպացի ժողովուրդին հաստատած է Թելի մէջ, իսկ երեք չորրորդը արեւմտեան Թելի մէջ: Օրանի գաղթականները կարեւոր տարր մը կը ներկայացնեն :

Ֆրանսացիները համախմբուած են Ալժէի շուրջ, Սահելի, Միթիճայի մէջ եւ ծովեզերքը եւ արեւելեան մասին մէջ, Ֆիլիփվիլ, Կոնստանդին, Պոն: Քապիլի մէջ հազիւ 12 հազար Ֆրանսացի կայ:

Եւրոպական ծագումով Ալժերիացիներուն եօթը տասներորդը կը բնակի քաղաքներուն մէջ, ուր առեւտրական կամ պետական պաշտօնեայ, եւ արհեստաւորներ են : Քաղաքներուն մէջ իսլամ ժողովուրդին թիւը շատ աւելի պակաս է քան Եւրոպացիներուն: Կարեւոր թիւ մը կը կազմեն եւրոպացի բանուորները:

Եթէ Եւրոպացիի մը հարցնեն թէ ի՞նչ ըրին Ալժերիոյ օգտին, կը պատասխանէ.

— « Զարգացուցինք ճանիճները, մէջտեղէն վերցուցինք ժանտատենդը, ժանտախտը, ջերմը: Մեր շնորհիւ աչքի թրախումը պակսեցաւ, աշխատանք կը ճարենք իսլամ Ֆրանսացիներուն: Նորածիններու մահերու թիւը պակսեցուցինք : Ութսուն հազար քիլոմեթր ճամբայ շինեցինք որուն 25.000ը խճուղի, 21 նաւահանգիստ, որոնց 3ը Ալժէի,Օրանի,Պոնի մէջ, միջազգային կարեւորութիւն ունին: 4900 քիլոմեթր երկաթուղի, 33 օդակայան, որոնց չորսը միջազգային արժէք ունին .

Ալժերիոյ ելեւմտացոյցին մէկ վեցերորդը ուսման յատկացուած է: Ունին 48 երկրորդական վարժարան եւ 375 աւարտական դասընթացք: Ալժէի համալսարանը երրորդն է Ֆրանսական համալսարաններուն մէջ, հինգ հազար ուսանողներով եւ 81 դասախօսներով: Երեք նահանգներուն մէջ 15.000 ուսուցիչ կայ :

Ալժերիոյ Ֆրանսացիները կը կարծեն որ եթէ Ֆրանսան բաւարար դրամագլուխ եւ արհեստագիտական միջոցներ տրամադրէ, աւելին կրնայ ընել Ալժերիոյ համար:

Ալժերիոյ տնտեսութեան մէջ Եւրոպացիներու բաժինը մօտ կէսն է, 242 միլիառ (1953ի թիւերով), միւս կէսը իսլամ բնակչութիւնն է: Միջին հաշուով 240.000 Ֆր. Եւրոպացիին, 30.000 Իսլամներուն : Ալժերիոյ Ֆրանսացիներուն եւ կեդրոնական իշխանութեանց միջեւ յարաբերութիւնները միշտ ալ սիրալիր եղած չեն :

Բ. Կայսրութեան անկումը 1870ին ապդանշանը եղաւ լուրջ խռովութեանց Ալժերիոյ մէջ: Ամէն կեդրոնի մէջ «պաշտպանութեան մարմիններ կամ եւրոպական «ՀանրայինՓրկութեան» կոմիտէներ կազմուեցան եւ կանոնաւոր իշխանութեանց տեղը բռնեցին: Այն ատեն էր որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը քաշուելով Թուր, Ալժերիա ղրկեց իր անդամներէն մէկը, Ադոլֆ Քրեմիէօ: « Հինգ շաբաթէն պէտք է վերահաստատես կացութիւնը, ըսին անոր: Պէտք եղած միջոցները կրնաս ձեռք առնել :

Ատոլֆ Քրեմիէօ 58 հրամանագիր ստորագրեց: Մէկով Ֆրանսական հպատակութիւն կը տրուէր Ալժերիոյ Հրեաներուն : Իսկ ուրիշ հրամանագրով մը Ալժերիան բոլորովին կը կցուէր Մայր երկրին :

Այս միջոցները պատճառ եղան որ Իսլամները ըմբոստանան :

Պատերազմէն ի վեր իբրեւ նոր երեւոյթ, Ալժերիոյ Ֆրանսացիները մայր երկրի հայրենակիցներուն հանդէպ գերազանցութեան զգացում մը կը տածեն, միեւնոյն ատեն այն տպաւորութիւնը ունին թէ իրենք ժառանգազուրկ են: Որով, թէ՛ զօրաւոր եւ թէ լքուած կը զգան :

Երկու անգամ, 1914ին եւ 1942ին Ալժերիացիները զէնքը ձեռք առին պաշտպանելու համար Մայր երկիրը: 1942ին անոնցմով կազմուեցաւ Իտալիոյ մեծ բանակը, որ ազատագրեց Ֆրանսայի հարաւային մասը: Եւրոպացի բանուորներուն ութսուն առ հարիւրը զինուորագրուեցան; Նրբեք Ֆրանսայի մէջ, մինչեւ անգամ 1914 – 1916 համեմատաբար այդքան մարդ զօրաշարժի չէր ենթարկուած :

Երկու պատերազմներու ընթացքին Ալժերիոյ Ֆրանսացիները 60.000 հոգի կորսնցուցին պատերազմի դաշտին վրայ . Ութսուն հազար ալ վիրաւորներ վերադարձան պատերազմէն:

Ալժերիացի նախկին ռազմիկները շատ համերաշխօրէն միացած են իրարու հետ եւ կը մտածեն թէ իրաւունքներ ունին Մայր երկրին վրայ, որ մասամբ իրենց

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

— Նէ «չուշուխ» վմ, նէ էչ իմ, «հայվան» , վշտացած բացականչեց Մարգար աղան :

Տիրեց լռութիւն, Հաջի աղան մի ակնթարթում զգաստացաւ եւ զգաց որ աւելորդ հարց տուեց :

— Բան մըն էր ըսի, Նէրէ :

— Ինչ ներելու բան է, ես եկեր իմ քէֆդ կը հարցնիմ, դուն ինծի ինչ կ'ըսես, պատասխանեց Մարգար աղան եւ լռութեամբ հեռացաւ խանութից :

Հաջի աղան եկաւ այն եզրակացութեան, որ կոպիտ վարուեց Մարգար աղայի հետ, բայց ի վերջոյ համոզեց իրան, որ նրա լեզուի տակ մի բան կար եւ չասաց. Սկսեց զբաղուել խանութի ապրանքներով մեծ ճիգով, ներքին հզօր պայքարով, որպէս զի դուրս չնայի: Դարսած ապրանքները վերստին դասաւորեց, բայց չկարողացաւ ներքին բուռն ցանկութեան յաղթահարել եւ նորից դուրս նայեց: Դրսում էլի մի քանի հոգի կանգնած էին եւ իրեն էին նայում, նայում էին տարօրինակօրէն: Տեսաւ չի կարող ազատուել նայուածքներից՝ մի միտք յղացաւ — փակել խանութը եւ գնալ տուն:

Այս անգամ զարմանալիօրէն արագ վճռեց, արագ փակեց խանութը եւ սկսեց քայլել գլխիկոր :

Մէկը կողքից ասաց, բայց չլսեց .

— Հարսին քով կ'երթայ :

Եւ հետեւեց նրան :

Հաջի աղան հրապարակից անցնելուց յետոյ, սկսեց քայլել Հին ժամի պատերի տակով եւ յանկարծ լսեց.

— Աղջի Փայլուն ...

Էլի ուշադրութիւն չդարձրեց այդ կանչերին, ինչպէս երբ լսեց միեւնոյն կանչը, իր տան լուսամուտի տակից .

— Աղջի Փայլո՜ւն ...

Ձայնը սուր էր եւ սարսափելի հեգնական: Կանչողը միեւնոյն փողոցային պատանին էր, սեւ աչքերով, կարճ կտրըուած, սռեւի նման ցցուած մազերով .

Հաջի աղան շարունակեց քայլել :

Այս անգամ պատանին կտրեց նրա առաջը, երկու ձեռը կոխեց բերանը, սուլեց եւ կանչեց .

— Աղջի Փայլո՜ւն ...

Զարմանալի արագութեամբ, ինչպէս կարծակի մարակը, որ կտրում անցնում է ողջ երկինքը մի ակնթարթում, Հաջի աղայի միտքը կապուեց այն կանչի հետ, որից կինը զրեթէ ուշաթափուեց :

— Ուրեմն այդ «Աղջի Փայլունը» ինձ հետ կապ ունի, մտածեց նա, բայց ոչինչ չհասկացաւ, ընկաւ տանջալից մտածմունքի մէջ :

Երբ պատանին մի անգամ էլ կանչեց եւ փախաւ, այլեւս ոչ մի տարակոյս՝ չմնաց Հաջի աղայի հոգում :

Երբ կինը դուռը բաց արաւ եւ տեսաւ իր ամուսնոյն, բացականչեց .

— Քա, Հաջաղա՞:

Հաջի աղան քշեց ներս :

— Հիւա՞նդ ես, հարցրեց կինը:

— Չէ:

— Քա, ինչո՞ւ եկար տուն :

— Կնիկ, բան մը կ'ըլլիմ, քաղաքը գլխուս կը դառնայ :

— Մարդ որ քառասուն տարուան չըլած բանն ընէ, էդպէս կ'ըլլի .

— Ի՞նչ, անձկալին հարց տուեց Հաջի աղան :

Մեմիկ խաթունը լռեց :

Հաջի աղան ետ դարձաւ, սուր նայեց կնոջ աչքերին եւ հարցրեց .

— Լեզուիդ տակն ինչ կայ նէ, ըսէ:

Մեմիկ խաթունը պատրաստուած էր ամէն ինչ ասելու, բայց փողոցից մի խօսք լսեց եւ ամբողջովին այլայլուեց :

Փողոցից ասացին .

— Փայլունը քըզի կը սպասէ

« Նորի՞ց Փայլուն անունը » մտածեց Հաջի աղան, իսկ Մեմիկ խաթունը պիտի փռուէր գետին, եթէ ամուսինը չբռնէր նրան :

Հաջի աղան ոչ մի եզրակացութեան չէր կարող յանգել, որովհետեւ Փայլուն անունով ոչ ոքին չէր ճանաչում ողջ կեանքում, ողջ քաղաքում եւ ողջ աշխարհում:

— Մեմիկ, ինչ կայ նէ ըսէ, խեղճուկ ձայնով ասաց Հաջի աղան :

Մեմիկ խաթունը չկարողացաւ խօսել, արցունքը խեղդեց նրան:

Հաջի աղան լուռ եւ գլխիկոր վեր բարձրացաւ, երկու գաւաթ օղի ճնկեց եւ ըսկսեց երթեւեկել սենեակում: Ոչինչ չէր կարող գուշակել, հազար ու մի բաներ էր միտքը բերում, չափչփում, վեր վար էր անում: Ոչ մի կաթիլ լոյս: Երկար երթեւեկելուց եւ մտածելուց յետոյ, իջաւ ներքեւ: Կինը խոհանոցումն էր: Մտաւ ներս, տնկուեց կնոջ առաջ եւ յարեց .

— Մեմիկ, ըսէ, ե՞ս եմ խելքս թռցրեր, թէ դուք :

— Դուն ես խելքդ թռցրեր:

Հաջի աղան քարացաւ: Այդպիսի պատասխանի չէր սպասում: Ցանկարծ բղաւեց .

— Ինչ կայ նէ, ըսէ ...

Մեմիկ խաթունը լռեց :

Հաջի աղան զայրացաւ, մօտեցաւ կնոջը, բռնեց ուսերից եւ սպառնագին բղաւեց .

— Ըսէ , ըսէ, ըսէ...

Մեմիկ խաթունը պատմեց ինչ որ լսել էր :

. . . .

. . . .

— Մեմիկ, դուն կը հաւտա՞ս , հարցրեց Հաջի աղան ամբողջովին գոյնը գըցած :

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(7) (Շար.)

ՄԵՐ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

●

ԼԻՈՆ .— Մեր գաղութին ուշադրութիւնը գլխաւորաբար կեդրոնացած է Ազգ. Տան շինութեան վրայ :

Անշուշտ կան ուրիշ ձեռնարկներ .— Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան, Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Ֆր. Կ. Խաչի, Հայր. Միութեանց եւ ուրիշ կազմակերպութեանց : Սակայն հանրային ուշադրութիւնը մեծ մասով նուիրուած է Եկեղեցւոյ եւ Ազգ. Տան (դպրոց, հանդիսասրահ) կառուցման գործին, որ կը յառաջանայ յուշիկ յուշիկ, շնորհիւ շինարար յանձնախումբին նուիրեալ նախագահին եւ անդամներուն յարաճուն գործունէութեան : Անոնք ըստ իրենց սահմանուած պարտականութեան կը ջանան օր առաջ լրացնել կառուցումը, հաւուեթաբեր ձեռնարկներ կատարելով : Եւ կ'արձանագրեն գնահատելի յաջողութիւններ : Մեր պատուական ժողովուրդը գիտէ գործնապէս քաջալերել կենդանի գործը :

Հետեւեալ թուանշանները ցոյց կուտայ արդէն կատարուած մեթոտիկ աշխատանքին ծաւալը .—

Մուտք .— 2.311.000 Ֆր. (1955 փետր. մէկին) : 851.078 Ֆր. Տիկնանցէն : 566605 Ֆր. զանազան մարմիններէն : 4.762.814 Ֆր. պարահանդէսներէն եւ վիճակահանութենէն 66780 Ֆր. տոկոսներէն : 1.819.370 Ֆր. նուէրներէն : Գումար՝ 10.377.647 Ֆրանք :

Ելք 2.785.132 Ֆր. ծախք շինութեան. 499.173 Ֆր. պարահանդէսներու եւայլն հանդիսութեանց ծախք : 700.670 Ֆրէկաթի արժէք վիճակահանութեան 198.821 Ֆր. տպագրական եւ գրենական ծախք : Գումար՝ 4.173.796 :

Մուտք .— 10.377.647 Ֆր., ելք. — 4.183.796 : Պատրաստ գումար 6.193.951 Ֆրանք :

Շինութեանց համար կիրարկուած նըւազագոյն գիներ ապահովելու ճիգերը յաջողութեամբ կը պսակուին, արտակարգ զեղչերով եւ յաճախ նուէրներով :

Շատերու համար տեսակ մը հրաշք կը նկատուի, տարերային այս շարժումը : Մեր հանրային կեանքին մէջ չօշափելի զօրութեանց հետ կան անշօշափելի իրողութիւններ, որոնք կենդանի կը պահեն մեզ եւ կ'ապրեցնեն յաւիտեան, պայմանաւ որ տեղ չտրուի յաւակնոտ թերագնահատումներու, ուրացումի : Արժէքները միշտ ալ պէտք պահեն իրենց կշիռը, իսկ անամէջ ադմուկը դատապարտուած է մոռացումի :

Խոստովանինք հրապարակաւ, քիչ մը ամէն տեղ հետզհետէ սովորական դարձած մեկուսացումի եւ դասալքութեան վտանգաւոր սա ժամանակաշրջանին, Լիոնի գաղութին համար մեծ ուրախութիւն է տեսնել ափ մը հաւատաւորներու երանդը, միջին եւ նոր սերունդին, շարժում ստեղծելու, պատասխանատուութիւններ ստանձնելու ընդունակ դէմքերու երեւումը : Ինչպէս անհատին, նոյնպէս ազգին համար ներկան եւ ապագան ուրիշ երաշխիքներ կը պահանջեն .— ժամանակին հետ քալելով նորոգել ու ճոխացնել վաւերական արժէքները : Այսպէս է որ նորերը, հաղորդակից դարաշրջանի յարաճուն պահանջներուն, պիտի յաջորդեն հիներուն, օգտակար ըլլալով գործի մը որ մերն է. բոլորինն է :

Պիտի աշխատինք ամէն բանի մէջ լաւը երեւան հանել լայնամտօրէն !

Ի՞նչ է վերջապէս մեր նպատակը .— «Ազգապահպանում» : Տասը տարի առաջ այս սիւնակներուն մէջ «կեդրոնական կազմակերպութեան մը անհրաժեշտութիւնը շեշտելով — կ'ըսէի թէ՝ աւազախրումի մէջ ենք, ուշ մնալով կը դժուարացնենք մեր ելքը : Իսկ 1950ին կրկնելով նոյն պահանջը, կը բացատրէի թէ անշարժութեամբ պիտի դառնանք մեղսակից համատարած ստարացման եւ ձուլումի :

Դարեր շարունակ աշխարհէ աշխարհ պատցուցինք մեր հաւատքն ու լեզուն : Կրակի եւ սուրի ճամբաներէն անցանք, դարհուրելի աղէտներ կրեցինք, անվհատ կռուեցանք մահուան հետ, վրայ տուինք, կորսնցուցինք ամէն ինչ, բայց պահեցինք Հայու հաւատքն ու լեզուն : Ինչ որ դարերու բռնութիւնը չկրցաւ ընել, ընելու վըրայ է հիմա քաղաքակրթութիւնը : Զգոյշ, հոսանքը կ'արշաւէ, կը հարուածէ, կը գրաւէ առանց ռումբի :

Սերունդի փրկութիւնը մեր ազգային գործունէութեան վերամուտը պիտի ըլլայ 1956ին ալ : Լիոնի մասին խօսելով, հարկ է մտածել, շրջանային ներկայացուցչական ժողով մը գումարելու համար, որմէ պիտի ելնէ հեղ. վարչութիւն մը յարակից մարմիններով : Ինչպէս վերջերս Կըրնոպլէն բարեկամ մը կ'առաջարկէր, անհրաժեշտ է դէթ կրթական գործը կազմակերպել շրջանային դրութեամբ : Ներկայ Ազգ. Միութեան շրջանը լրացած է 1955ի Մայիսին, սակայն նկատելով որ այդ թուականներուն շինութեան գործնական աշխատանքները հազիւ կը սկսէին, որոշեցինք սպասել դէթ մինչեւ պատերու բարձրացումը, որպէսզի մեր յաջորդներուն գործ մը փոխանցած ըլլանք : Հիմա որ շէնքը սկսած է ձեւ ու մարմին առնել, յառաջիկայ ընտրութիւնը պիտի կատարուի շրջանային ներկայացուցչական դրութեամբ :

Կեդրոնական Ֆրանսայի հայ գաղութները իրենց ներկայացուցիչներով պիտի ըլլան հիմնական եւ տեւական ազդակը մեր ազգային հաստատութեանց պահպանման ու զարգացման :

Ե. Գ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱՑԷՔ

●

ԽՄԲ .— Ֆրանսական Օֆիսի Հայկական գրասենեակէն ստացած ենք հետեւեալ ազդը .—

1) Այն հայ տարագիրները որ նուազագոյն երեք տարի է Ֆրանսա կը բնակին, իրաւունք ունին աշխատանքի արտօնագիր ուզելու, ամէն արհեստի եւ ամբողջ Ֆրանսայի համար : Այս արտօնագիրը կը տրուի առանց աշխատանքի պայմանագիր պահանջելու :

2) Այն տարագիրները որ ծերութեան նպաստ կը ստանան կամ եռամսեայ վըճար իբրեւ տնտեսապէս տկար, իրաւունք ունին պահանջելու

Carte Sociale des économiquement faibles.

Այս տոմսը կուտայ հետեւեալ իրաւունքները

Ա) Բժշկական ձրի օգնութիւն :

Բ) Դատական ձրի օգնութիւն :

Գ) Տարին անգամ մը 30 առ հարիւր զեղչով ճամբորդելու իրաւունք :

Դ) Հաստուցում բնակարանի վարձքի յաւելումներու համար :

Ե) Ապահարկութիւն ռատիոյի տուրքի :

Զ) Նպաստ ելեկտրականութեան եւ կազի համար :

Է) Շաքարի բաշխում երեք ամիսը անգամ մը :

4, 5, 6 կէտերէն օգտուելու համար պայման է որ նպաստառուն առանձին ապրի :

3) Այն Հայերը որ տարագիր չեն արձանագրուած իրենց ինքնութեան վկայագրին վրայ, այլ որեւէ հպատակութիւն ունին կրնան նոյնպէս ձրիաբար օգտուիլ հետեւեալ նպաստներէն .—

Ա .— Կ'ընդունուին հիւանդանոցի մը, բուժարանի մը կամ ծերանոցի մը մէջ :

Բ .— Բժշկական օգնութիւն կը ստանան իրենց բնակարանին մէջ, պայմանաւ որ առ նուազն երեք տարի Ֆրանսա բնակած ըլլան :

Գ .— Կ'օգտուին տարեց անձերու եւ անկարներու յատուկ նպաստներէն, պայմանաւ որ 70 տարեկանէն առաջ 15տարի անդադար բուն իսկ Ֆրանսա բնակած ըլլան :

Վերոյիշեալ նպաստներէն օգտուելու համար անհրաժեշտ են կարգ մը ձեւակերպութիւններ, ինչպէս եւ վկայականներ, որոնց համար պէտք է ներկայանալ առաւօտները 9-12, 7 rue Copernic, Գ. Ժ. Արթինեանի, ինքնութեան վկայագրով եւ երկու լուսանկարով :

Ի՞ՆՉ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ ԼԻՈՆԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ՄԷՋ

Լիոնի Միջազգային Տօնավաճառը որ տեղի պիտի ունենայ ապրիլ 7-16, պիտի ըլլայ այնքան ճոխ որքան իր նախորդները, երեսուն եօթ տարիէ ի վեր : Բոլոր տաղաւարները գրաւուած են արդէն եւ բազմաթիւ խնդրանքներ մերժուեցան :

Լիոնի Տօնավաճառը համաշխարհային նշանակութիւն ստացած է, որովհետեւ չէ սահմանափակուած մասնաւոր արտադրութեան մը մէջ : Պիտի ցուցադրուին ճարտարարուեստական բոլոր ճիւղերու արտադրութիւնները, ինչպէս եւ գեղարուեստական նրբին առարկաներ, ամէնէն նուրբ ասեղնագործութիւններէն, ամէնէն զօրաւոր մեքենաներէն մինչեւ աշխատանքի տոկուն հագուստները :

Արհեստներու 32 ճիւղերուն մէջ, որոնք ցրուած են տօնավաճառին մէջ, կան որ աւանդաբար մասնաւոր կարեւորութիւն մը կը ներկայացնեն (կահ-կարասի, ոսկերչութիւն, ժամացոյց, ապակեղէն, ելեկտրականութիւն, մեքենականութիւն, ջերմութիւն, եւայլն) : Խաղալիքներու ճիւղը որ տեւականօրէն կը յառաջդիմէ տասը տարիէ ի վեր, քանի մէկ շէնք պիտի գրաւէ Մեծ Պալատին մէջ, այսինքն 1955էն երեք հատ աւելի :

Աչքի կը զարնէ նոր օտարականներու մասնակցութիւնը : Գլխաւորաբար բազմաթիւ են արեւելեան Գերմանիոյ ցուցադրողները, հիւսուածեղէնի բրդեղէններու եւ խեցեղէնի :

Գեղջիան ալ մեծ թիւով արտադրութիւններ պիտի ցուցադրէ, գլխաւորաբար ճարտարարուեստական ելեկտրականութեան եւ գեղարուեստականներեղէնի (սեռամիք) մէջ :

Բոլոր ցուցադրողները պիտի ներկայացնեն իրենց այն արտադրութիւնները, որոնք ամէնէն շատ կը պատշաճին արդի կեանքի ճաշակին եւ պահանջներուն : Գիները ալ յարմար են, որովհետեւ Տնտեսութեան մէջ Տօնավաճառին դերն է, օրինաւոր մրցակցութեամբ մը, հայթայթել լաւագոյն տեսակին համար յարամարագոյն գին մը :

Այս դերը լաւագոյնս կատարելու համար Լիոնի տօնավաճառը կը ներկայացնէ արհեստակցական խմբակցութեանց նըմոյշները, միեւնոյն ատտիճանին վրայ դնելով օտարը եւ Ֆրանսացին :

չնորհիւ ազատագրուեցաւ :

Ալժերիա դժուարութիւն կը կրէ իր ժողովուրդին պատճառաւ : Իսլամ բնակչութիւնը կ'աճի 2.5 առ հարիւր համեմատութեամբ, իսկ ոչ իսլամը մէկ առ հարիւր : Այսպէս, կարելի է ենթադրել թէ քսան տարիէն 16 միլիոն Ալժերիացի պէտի դտնուի մէկուկէս միլիոն Եւրոպացիի դէմ :

Կը կարծուի թէ օր մը ալժերիական խորհրդարանին մէջ 12 կամ 15 իսլամ երեսփոխան պիտի ներկայանայ մէկ եւրոպացի ներկայացուցիչի դիմաց :

Փուժատական շարժումը մեծ յաջողութիւն գտաւ հոն, որովհետեւ անոնց տեսակէտով կը մարմնացնէ ընդդիմութիւնը վարչաձեւի մը, որ կը լքէ զիրենք :

Քաղաքականապէս ամէնէն աւելի անոնք կ'ուզեն որ անքակտելի կապեր հաստատուին Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ միջեւ, երաշխաւորութիւն տրուի իրենց ապահովութեան համար, եւ ընտրական դրութիւն մը ապահովէ տեւականութիւնը իրենց ներկայացուցչութեան, եւ հետեւաբար պաշտպանէ իրենց իրաւունքները

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (151)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

●

Հալիտ փաշա բացաւ ապակեպատ դուռը եւ Հիւսէյին պէյը դուրս հրաւիրելով՝ երկու քայլ առաւ :

Հիւսէյին պէյ չէր ուզեր, սակայն, դուրս ելլել եւ հազարումէկ անոյշ խօսքեր կը գտնէր, վտանգը հեռացնելու համար :

— Փաշա, բարկութեանդ պատճառը ի՞նչ է, ըսէ, ինչ որ կ'ուզես ընեմ, որպէսզի շարը մարի :

Փաշան կը փորձէր Հիւսէյին պէյը բռնի դուրս հանել, երբ Աֆիոնի երեսփոխան Ալի Չէթինգայա, որ ականատես էր այս տեսարանին, միջամտել ուզեց եւ ըսաւ .

— Փաշա, սա ջղայնութենէդ «վազ» անցիր, ամէն բան քու փափաքիդ համաձայն կը կարգադրուի, անհոգ եղիր :

Փոթորիկը պայթեցաւ այս խօսքերուն վրայ : Հալիտ փաշա կայծակի արագութեամբ ետին դարձաւ ու երկու գրպանէն երկու ատրճանակ հանելով կրակեց Ալի պէյի վրայ :

— Առ քեզի, Քէլ Ալի, պոռալով :

Այս անսպասելի եւ անակնկալ յարձակման առջեւ, Ալի Չէթինգայա բնազդաբար ընկրկեցաւ եւ խուսափեցաւ գնդակներէն, բայց ոտքը սանդուղի գորգին կառչելով՝ կռնակի վրայ գետին գլորեցաւ : Հալիտ փաշա մօլեգնօրէն խոյացաւ գետինը ինկած Ալի պէյի վրայ եւ պատրաստուեցաւ երրորդ գնդակը պարպել իր ոսոխի ճիշդ ուղեղին :

Հալիտ փաշա չկրցաւ սակայն հասնիլ իր նպատակին, որովհետեւ օգնութեան փութացող երեսփոխանները, մասնաւորաբար Րաուֆ պէյ եւ Ավնի պէյ, ճիշդ ատենին միջամտեցին եւ փաշային ձեռքը քաշելով՝ վրիպեցուցին արձակուած գընդակը : Ալի պէյ, մահու եւ կենաց բոպէի մը մէջ կը գտնուէր, երբ պատահեցաւ ուրիշ աղէտալի անակնկալ մը . Հալիտ փաշա մահացու գնդակով մը վիրաւորուեցաւ . մինչ շուրջի երեսփոխանները ձեռքէն կը խլէին ատրճանակները :

Հալիտ փաշա լուտանքներ արձակելով կը հռնդար, երբ զէնքի ձայները լսելով, ժողովասրահէն դուրս խոյացան ուրիշ նոր երեսփոխաններ, Չէքի եւ Գըլըճ Ալի պէյերը, որոնցմէ առաջինը Ավնի պէյի ձեռքը տեսնելով մնացող ատրճանակը, պոռաց .

— Կեցիր, մի փախիր, ի՞նչ է աս :

— Կ'աղաչեմ Չէքի պէյ, բան մը չկայ, ես բան մը չըրի ... Ես այդ զէնքը կըռուողներուն ձեռքէն առի : Իմ ատրճանակս չէ

Նոյն պահուն Գըլըճ Ալի ըմբռնեց թէ իր կողմէ որեւէ միջամտութիւն աւելորդ է, եւ առանց պէտք տեսնելու քաշել իր ատրճանակը, դարձեալ ժողովասրահ վերադարձաւ .

Այս բոլորը տեղի կ'ունենային օր ցերեկով, երբ ներսը, Ազգ. Ժողովին մէջ դեռ կը շարունակուէին պիւտճէի վիճաբանութիւնները :

Ալի Չէթինգայա, փրկուելով զէնքը պգետնող Հալիտ փաշայի ձեռքերէն, ոտքի ելած էր, գնդակն թեթեւապէս վիրաւորուած : Հալիտ փաշա եւս կրցած էր հաւաքել իր ուժերը եւ ինքն ալ ոտքի կանգնած էր

Երեսփոխաններէն Չէքի պէյ դէմ առ դէմ գալով Հալիտ փաշայի հետ, անձկութեամբ հարցուց .

— Փաշա, ի՞նչ եղաւ, ի՞նչ պատահեցաւ :

— Քէլը զգետնած էի, պատասխանեց Հալիտ փաշա, որ կը տատանէր արդէն, գիս կռնակէս զարկին, Րաուֆը զարկաւ ...

Նոյն պահուն ժողովասրահէն դուրս ելաւ եւ իրենց մօտեցաւ Էրզրումի երեսփոխան Բիւշտիւ փաշա (Իզմիրի մէջ յետագային կախաղան հանուած) :

Տեսան որ Հալիտ փաշա տժգունած է եւ կ'երերայ, ձեռքը վէրքին դրած՝ ճիգ մը կ'ընէ չիյնալու համար : Չէքի պէյ եւ Բիւշտիւ փաշա՞ գրկեցին Հալիտ փաշան եւ զայն հանդչեցուցին ճամբու գորգին վրայ . Քակեցին բաճկոնակը եւ տեսան որ ճերմակ շապիկը արիւններու մէջ է : Փորձեցին կտրել օսլայուած օձիքը եւ փողկապը, բայց ատոր համար դանակի մը պէտք ունէին .

Բիչէի երեսփոխան Րաուֆ պէյ որ միջամտած էր պահ մը առաջ կռիւին եւ որ անկիւն մը կեցած էր, իրենց երկարեց դանակը .

Երեսփոխանները կտրեցին Հալիտ փաշայի փողկապն ու օձիքը միաժամանակ յանդիմանելով Րաուֆ պէյը :

— Փաշան դուն զարկեր ես, ի՞նչ համարձակութեամբ հոս կը կենաս տակաւին :

Րաուֆ պէյ դէփ դեղին կտրեցաւ կրցաւ ըսել

Ես չզարկի, սխալ է .

Ցետոյ շուքի մը պէս աներեւոյթ եղաւ :

Հալիտ փաշա, որ Հայաստանի պատերազմի ժամանակ, առիւծի մը պէս կը խոյանար եւ անկախութեան կռիւին մէկ ատոմը կը նկատուէր, ուշակորոյս պառկած էր :

(Շար.)

Նախարարին յայտարարութեան համաձայն, վիճելի կը մնան երեք հիմնական խնդիրներ, հինգ ամսուան բանակցութիւններէ եւ Մակարիոս արք·ի հետ կատարուած թղթակցութիւններէ վերջ.—

1.— Բանտարկուած ահաբեկիչներու ընդհ. ներման պայմանները.— 2. Անգլիացի կուսակալին պահանջը՝ հակելու ներքին ապահովութեան, որքան ատեն որ անհրաժեշտ կը գտնէ.— 3. Մակարիոս արք·ի պահանջը՝ սահմանադրութեամբ ճշդելու ծրագրուած խորհրդարանին մեծամասնութիւնը, ապահովելու համար որ Յոյներ պիտի ըլլան։

Անգլիա ընդունած է ինքնորոշման իրաւունքը, բայց նախարարին բացատրութիւններէն կը հետեւի թէ իւրաքանչիւր բանակցութեան ատեն մետրոպոլիտը նոր պահանջներ կը ներկայացնէր, երբ նախորդները կ'ընդունուէին։

× Նիկոսիայէն կը հեռագրեն թէ աւելի քան հազար բանուորներ զործադուլ մը սարքեցին Լիմասոլի մէջ եւ սկսան յառաջ խաղալ դէպի կառավարչատուն, յունական դրօշ մը պարզելով։ Ցոյցը սարքուած էր երիտասարդի մը մահուան առթիւ։ Երիտասարդը զոհ գացած էր իր իսկ ռումբին, մինչ կը կարծուէր թէ սպաննուած է անգլիացի զինուորներու կողմէ։ Զինուորներ եւ ոստիկաններ փակած էին Թափօրին ճամբան։ Բանթողներէն 700ը հողագործներ էին, որոնց բանուորներ ալ միացան։ Յունական բոլոր խանութները փակուած էին։ Ամենախիստ հսկողութիւն կը գործադրուի Նիկոսիոյ նաւահանգստին մէջ։ Անգլիոյ պատերազմական նախարարն ալ Կիպրոս կը գտնուի այս միջոցին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարը յայտարարեց թէ տակաւին որեւէ որոշում տրուած չէ տուրքերու յաւելման մասին, (100 – 140 միլիառ Փրանք ճարելու համար ի նպաստ ծերութեան թոշակի)։

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Փարիզի ամերիկեան դեսպանին հետ, օրուան հարցերու մասին։ Այս առթիւ բացատրեց թէ անփոփոխ կը մնայ Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութիւնը։ Ինչպէս կը յիշուի, անցեալ շաբթու տհաճութիւն պատճառած էին նախարար Փինոյի կարգ մը դիտողութիւնները՝ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին քաղաքականութեան մասին։

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ մասին խորհրդակցութիւնները վերսկսան Ուաշինկթընի մէջ, երբորդ անգամ ըլլալով։

ԲՈՒՌՆ ՑՈՅՑԵՐ տեղի ունեցան սպանիական Մարոքի մէջ։ Ոստիկանութիւնը կրակ բացաւ Թեթուանի մէջ եւ քանի հոգի սպաննուեցան։

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մշակոյթի նախարարը, Ն. Միխայլով, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտարարեց թէ այս տարի լայն միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, զեղարուեստական փոխանակութիւններ կատարելու համար ուրիշ ազգերու հետ, գլուխն ըլլալով Մ. Նահանգները, Ֆրանսան եւ Անգլիան։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ Սուրիացիները վնասեցին կրակ մը տեղացուցին իսրայէլեան օդանաւի մը վրայ, վերին Գալիլիայի շրջանին մէջ։

ՓՈՒԺԱՏԵԱՆ ժողով մը սարքուած էր Թուլուզի մէջ, երբ ընդդիմադիրներ (ընկերվարական եւ համայնավար) յարձակում գործեցին։ Ոստիկանութիւնը միջամտելով հա առաւ ժողովին արտօնագիրը։ Քառասուն հոգի վիրաւորուեցան։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԷՆ հասած լուրերու համաձայն, քաղաքներու բնակիչները անտանելի կացութեան մը մատնուած են, ապրուստի տեսակէտով. Աշխատավարձը եւ թոշակները անբաւական են։ Սեւ շուկան անընդհատ կը բանի։ Ընտանիքի հայրեր ստիպուած են ուտելիք ճարել սեւ շուկայի միջոցաւ կամ խարդախութիւն կատարելով։ (Ֆիկառօ)։

ԱՑԶԸՆՀԱՈՒԸՐ պատասխանեց մարեշալ Բուլկանինի վերջին նամակին։ Իրապէս-եր կը հաւաստեն թէ պատասխանը ժխտական է։

ՀԱՐԱՒ - ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Ասիոյ խորհրդաժողովը բացուեցաւ Մարտ 5ին, Քարաչիի մէջ (Փաքիստան)։ Կը մասնակցին ութ արտաքին նախարարներ, մէջն ըլլալով Ֆրանսականը։

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառեն հիւսիսային եւ արեւելեան Ֆրանսայի մէջ։

ԺԱՆԹԻՑԻԻ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«Յառաջ»ի ցրուիչին հիւանդութեան պատճառով, թերթը առժամաբար կրնաք գտնել Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մօտ, 17 րիւ տը Փարի, Ժանթիյի։

Անոնք որ կ'ուզեն բաժանորդագրուիլ, կրնան դիմել նոյն հասցէին։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ. Կ. Խաչի 15րդ պատգմ. ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 րիւ տը Թրէվիզ եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11 Մարտ։ Մէթրօ Քատէ։

Գաւառի պատգամաւորներէն կը խնդրուի օր առաջ քարտուղարութեան իմացնել իրենց ժամանման թուականը։

Վարչութիւն

Ի պատիւ Ֆ. Կ. Խաչի պատգամաւորուհիներուն զինեձօն մը տեղի կ'ունենայ Մարտ 12ին, Երկուշաբթի, ժամը 20-24, Սէրքլ Միլիթէրի մէջ, Փլաս Սէն Օկիւսթէն։

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամներ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցարգանքի երեկոյթ մը Ա. Իսահակեանի ծննդեան 80ամեակի առթիւ։

Պիտի խօսին Տիկին Ա. Բուդաղեան, Տիկին Մարի Աթմաճեան, Պ. Ե. Այվազեան եւ ուրիշներ, ներկայացնելով գրագէտը, եւ բանաստեղծը։

Այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քատէի սրահը։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցիի հոգաբարձութիւնը հսկումի ժամերգութիւնը կազմակերպած է այս շաբաթ Մարտ 10ին, երեկոյեան ժամը 7ին։

Փութացէք ներկայ ըլլալ այս խորհրդաւոր արարողութեան, լսելու համար Ս. Նարեկացիի նշանաւոր աղօթքները։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Վերջին Արեւագալը պիտի երգուի այս կիրակի առաւօտ, Շաւիլի եկեղեցին, ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերգոյեանի։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ

ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ

Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ։

Գին 1000 ֆրանք

Դիմել «Յառաջ»ի, եւ Պարսամեան եւ Սամուէլեան գրատուները։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Տպ. «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ։

Գին թղթակազմ 1000 Ֆրանք։

Դիմել «Յառաջ»ի, եւ գրատուններ Հրանտ Սամուէլ եւ Պարսամեան։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Այրի Տիկին Հայկանոյշ Տիրուհեանի մահուան առթիւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Յովնան Զըրդճեանէ 4000 Փր.։ Այրի Տիկին Կատարինէ Սէօլէօլեանէ հազար Փր.. Տէր եւ Տիկին Կարապետ Բագոսեանէ երկու հազար Փր. «Յառաջ»ի միջոցաւ, փոխան ծաղկեպսակի, ի նպաստ օգափոխութեան չէնքին վերաշինութեան։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի Օրը» կը տօնուի Ապրիլ ութին, Սալ Ֆըրանսուա Քոփէի մէջ։ Մանրամասնութիւնները յառաջիկային։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Որոշ տարիքի հայ առանձին կին մը գործ կը փնտռէ տունի մը մէջ, իբրեւ խոհարարուհի կամ տարեց հիւանդ մը խնամելու յանձնառութեամբ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Գ. Կ. սկզբնատառերով։

ԳԻՆԵՁՕՆ Ի ՊԱՏԻՒ ՇԻՒՐԻ ՄԸ

Փարիզի Համազգայինի վարչութիւնը որոշած է զինեձօն մը կազմակերպել՝ ի պատիւ «Յուսաբեր» Մշակ. ընկերակցութեան նախագահ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՔԱԳԸՃԵԱՆին, որ յառաջիկայ շաբթուան ընթացքին երկու – երեք օրով պիտի հանդիպի Փարիզ։

Գինեձօնին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Պ. Մ. Պարսամեանին կամ «Յառաջ»ի մօտ։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջաններու բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ընկերները կիրակի, 11 Մարտ, ժամը 21ին։ Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Գ. ԼԱԶԵԱՆ։

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը տօնէ Վարդանանց պատերազմը, խնջոյք պարահանդէսով մը, որ տեղի կ'ունենայ Մարտ 18ին, Ֆրանքօպէլժ սրահին մէջ, 59 րիւ Վէրնիօ, ժամը 15էն 24։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ԿՈՐՍՈՒԱԾ Է

Որբ. Օգն. Մարմնի Սէրքլը Միլիթէրի սրահին մէջ, մարտ մէկին Մանուկներու տօնին, Ֆրանսացի հանդիսական մը կորսնցուցած է սպանիական թմբուկ մը եւ հովահար մը։ Գտնողէն կը խնդրուի ստիպողաբար յանձնել «Յառաջ»ի վարչութեան կամ Միութեան կեդրոնատեղին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Վալանսի մէջ կը տօնուի 17 Մարտ Շաբաթ կէսօրէ վերջ, Ահարոնեան ակումբին մէջ։

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՎՐԱՅ ԵՆ

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐԻ

Երկու վէպերը՝

«ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ»

և «ՅԱՐԱԼԷԶՆԵՐՈՒ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

Երկու հատորը 1500 Փր.։ Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԷՆ

Բ. ՑԱՆԿ

Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

Տիկին Գոտուրեան Զուարթէ 500 Փր., Մոնմորանսիի ծերանոցին, Տիկին Մ. Թապուրեանէ երկու հազար, Մոնմորանսիի ծերանոցին, Տիկին Շահինեանէ հազար Փրանք Մոնմորանսիի ծերանոցին, Պ. Յովհաննէս Ղազարեանէ մէկ արկղ նարինջ Մոնմորանսիի ծերանոցին, Տիկ. Օնպաշեանէ հինգ հազար Փրանք, (ի յիշատակ իր ամուսնոյն յիշատակին) Մոնմորանսիի ծերանոցին։

Պ. Փիլավեանէ (ի յարգանս իր ազգականուհիի՝ Տիկին Հռիփսիմէ Եսայեանի յիշատակին, Աթէնք) երկու հազար Փր., Աղքատախնամին։

Պ. Ժ. Եսայեանէ (նոյն առթիւ), երկու հազար Փրանք Աղքատախնամին։

Փափազեան եւ Գաբրանֆիլեան ընտանիքներ (Տիկ. Սիրանուշ Ամիրայեանի մահուան առթիւ) երկու հազար Փր., երկու ծերանոցներու։

Տէր եւ Տիկին Ղարիպեանէ (Սէն Շամոն) (Պ. Յակոբ Պետիկեանի մահուան առթիւ) 1500 Փր. Մոնմորանսիի ծերանոցին։ Պ. Պարոնվարդեանէ (Մօպէօժ, Նոր) (ի յարգանս իր զոքանչի՝ Տիկին Վ. Հազարեանի յիշատակին) երեք հազար Փր. երկու ծերանոցներուն։

Պ. Ժիրայր Էսմէրեանէ (Փարիզ) (ի յարգանս Տիկին Էրմոնէ Համբարձումեանի յիշատակին) հինգ հազար Փր. Աղքատախնամին։

Տիկին Շիրեան (Փարիզ) 78 կտոր զանազան տեսակի ապրանքներ Մոնմորանսիի ծերանոցին։

Պ. Ժէրար Զիլինկիրեանէ (փոխան ծաղկեպսակի տիկին Աթոյեանի) երեք հազար Փրանք, Աղքատախնամին։

Ճշգրտում.— Նախորդ ցանկին մէջ Տէր եւ Տիկին Էմիրեան պիտի ըլլայ Տէր եւ Տիկ. Էմմիյեան։

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

★

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու անդամները այս շաբաթ, ժամը 21ին, «Պարպօթ» սրճարանի սրահը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՇԱՒԻԼ.— Մարտ ութին։

ՓԱՐԻԶ.— Մարտ ութին։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Մարտ տասնին։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ (Շար. Նախորդ ժողովի)

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Ավընիւ տը Սաքսի սրահը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՓԱՐԻԶ.— Ուրֆայի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Անիէռի մասնաճիւղին վարչական ժողովը այսօր, չորեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Հ. Յ. Դ. «Դանիէլ Վարուժան» Պատ. Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Հրանտ Սամուէլեան գրատունէն 19 կտոր գիրքեր, որոնք մեծ ուրախութիւն պատճառած են Միութեան անդամներուն եւ թաղին երիտասարդութեան։ Անշուշտ ուրիշներ ալ պիտի հետեւին այս օրինակին.— Վարչութիւն։

Հասցէ.— Սանդըեան, նամակատուփ 1838, Պէյրութ (Լիբանան)։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հրանդ Եէմէնիճեան, կնոջը անունը Վերժին, տղոցը՝ Յակոբ եւ Վարդգէս, որոնք 1923ին Ֆրանսա գացած են եւ Ժուանվիլ հաստատուած։ Տեղեկացնել Արա Պարթեւեանի, 14 րիւ Փըթի, Փարիզ (19)։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 8 ՄԱՐՏ
JEUDI 8 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7623 32e ANNEE | Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3334

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԲՆԱԿԱՆ ԱՂԷՏ»

Ո՛րքան խօսուն պատկեր մը կը ներկայացնէր Թուրքիոյ Ազգ. Ժողովին Փետր. 28ի նիստը, որ նուիրուած էր Սեպտ. 6ի դէպքերուն (Ցառաջ, 6 Մարտ):

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ ընդդիմադիրները կը պահանջէին քննութիւն բանալ, կառավարութեան պատասխանատուութիւնը ճշդելու համար.

Այսպէս, Հալքի ներկայացուցիչը պահանջեց « հրապարակել ճշմարտութիւնները, որքան ալ ամօթալի ըլլան »:

Փոթորիկ մը պայթեցաւ, այս վերջին բառին վրայ : Եւ փաղաքշական բառեր փոխանակուեցան .— Անամօթ, անպատիւ, գինով, դաւալիք ...

Երբ ժխորը դադրեցաւ, ընդդիմադիր երեսփոխանը շարունակելով իր խօսքը, յատկանշական պարագայ մը յիշեց .

— « Դէպքը սկսաւ ժամը 18.30ին եւ ժամը 22ին կը յայտնուէր իր ամբողջ զարհուրանքով: Արդ, վարչապետը Իսթանպուլէն հեռացաւ երբ դէպքերը ժամերէ ի վեր տեղի կ'ունենային. իսկ հրամանատարութիւնը մէկ բառով իսկ չըսեր թէ պետական ուժերը ինչո՞ւ իրենց պարտականութիւնը չկատարեցին »:

Իբրեւ եզրակացութիւն, երեսփոխանը « ազգային աղէտ » կը կոչէր դէպքը :

Իզմիրի երեսփոխանը (կառավարական), որ անշուշտ գիտէր զանց իր շրջանին, անցուդարձը,«բնական աղէտ» կոչեց.

Ուրիշ մըն ալ ձայն տուաւ. — Այո, բնական աղէտ ինչպէս անցեալ շաբթուան հրդեհը, կամ Երզնկայի երկրաշարժը : « Ոչ ոք գիտէր թէ ե՛րբ եւ ի՛նչպէս պիտի պատահէին: Հետեւաբար սխալ է ամբաստանել այս կամ այն անձը » :

Այս բնորոշումը — «բնական աղէտ» — մեզի կը յիշեցնէ Օսմ. Սահմանադրութեան շրջանին պատահած դէպք մը :

Բաղէշէն «Ազատամարտ»ի ուղղուած հեռագիր մը կը հաղորդէր թէ պետական պաշտօնեաներ չարաչար խոշտանգած են հայ գիւղացի մը, ահուդողի մատնելով դուռ - դրացի: Կ'աւելցնէին թէ մարդուն յղի կինն ալ չարաչար տանջուելով վիժում ունեցեր է :

Յաջորդ օրը, Մամուլի Վերատեսչութիւնը «կլորցնելով» անցուդարձը, կ'ըսէր ամենայն լրջութեամբ, — Ցետ քննութեան հաստատուած է թէ գիւղացի կինը վիժում ունեցած է պարզապէս անոր համար որ բնականէն տրամադիր էր վիժելու ...

Ուրեմն այսպէս. 1955 Սեպտ. 6ին Պոլսոյն ու Իզմիրը ահռելաբար մատնուեցան ոչ թէ բռնութեամբ, աւարառութեամբ, հրկիզումով եւ ուրիշ բարբարոսութիւններով, այլ իբրեւ հետեւանք «բնական աղէտ»ի մը :

Եղածը այնքան «բնական» էր որ, գերեզմաններու քարերն անգամ ճաթեցան եւ դիակները դուրս թափեցան ...

Կը կարծենք թէ Ազգ. Ժողովի վիճաբանութեանց ընթացքին, ամէնէն անկեղծ արտայայտութիւնն ունեցած է Գարահավուզ անուն երեսփոխանը .

— Եթէ Թուրքիոյ կառավարութիւնը Սեպտ. 6ի դէպքին պատասխանատու իսկ ըլլայ, վրան զոցելու է :

« Վրան զոցելու» այս ծրագրեալ, յարատեւ քաղաքականութիւնը, պայմերէն փոխանցուեցաւ Թոռներուն, եւ Թուրքիան մնաց միշտ անփոփոխելի :

Միեւնոյն ատեն վարկ ալ չահեցան կարմիրին թէ ճերմակին առջեւ : Այնպէս որ Աւեան Մենտերէս ի զուր կը սպառնայ «մարդկութենէ ալ հրաժարիլ», եթէ հաստատուի կառավարութեան պատասխանատուութիւնը Սեպտ. 6ի դէպքերուն մէջ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ՊԻՏԻ ՊԱՀԱՆՋԷ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Ազգ. Ժողովին ներքին գործերու յանձնախումբը քննելով Ալժերիոյ համար պահանջուած լիազօրութեան խնդիրը, մեծամասնութեամբ հաւանութիւն յայտնեց: Ազգ. Ժողովին վիճաբանութիւնները պիտի սկսին այսօր, հինգշաբթի: Վարչապետը արտօնուած է ի հարկին վստահութեան քուէ պահանջելու: Վիճաբանութեանց պիտի մասնակցի նաեւ Ալժերիոյ նախարարը, Ռ. Լաքոստ, որ նոյնպէս տեսակցութիւններ ունեցաւ զանազան խմբակցութեանց գլխաւոր ներկայացուցիչներուն հետ :

Նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ պիտի գումարէ այսօր, Ազգ. Ժողովին բացումէն առաջ: Երէկ ալ նիստի հրաւիրուած էին բոլոր նախարարները

× Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, ընդհարումները կը շարունակուին Հիւս. Ափրիկէի մէջ: Օրանի շրջանէն երկու հարիւր ըմբոստներ որոնք համազգեստ հագած էին եւ ռազմաւարութիւն գործածած, յարձակեցան Թեմիս գիւղին վրայ: Քսան ըմբոստներ սպաննուեցան: Շատ մը գիւղացիներ հեռացած են: Զինուորական օդանաւերը կը գործեն Օրէսի լեռներուն մէջ: Ցիսուն կասկածելիներ ձերբակալուեցան Սիտի Պել Ապպէսի մէջ, ուր բոյն մը հաստատած էին ըմբոստները :

Ցամաքային զօրքի նախարարութիւնը կը հերքէ այն լուրը թէ 30.000 զինուորներ պիտի ղրկուին Հիւս. Ափրիկէի բանակէն :

× Վարչապետը առջի օր ունկնդրութեան ընդունեցաւ Փարիզի եգիպտական դեսպանը: Տեսակցութիւնը տեւեց քսան վայրկեանէ աւելի: Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին:

× Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ըմբոստները բաւուկ ճամբայ մը ունին Լիպիոյ անապատէն մինչեւ Ալժերիոյ լեռները, զէնք փոխադրելու համար: Ուրիշ լուրի մը համաձայն, Ալժերիոյ եւ Թունուզի ըմբոստները նոր անակնկալներ կը պատրաստեն: Զէնքի մաքսանենգութիւնը մեծ չափերու հասած է ,

× Խռովութիւնները կը շարունակուին Թեթուանի մէջ (սպանիական Մարոք): Բնիկները ցոյցեր կը կազմակերպեն ազգային դրօշով եւ Սուլթանին կենդանագրով: Թանճէրի միջազգային շրջանն ալ վտանգուած կը համարուի: Թերթերը կ'ըսեն թէ քսան հոգի սպաննուած, հարիւր հոգի վիրաւորուած են ;

× Փարիզի անգլիական դեսպանը ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Մեծն Բրիտանիա պարտաւոր է լիովին աջակցիլ Ֆրանսայի՝ Հիւս. Ափրիկէի մէջ եւ պիտի աջակցի: «Մենք կ'ողջունենք Թունուզի եւ Մարոքի հարցերուն լուծման ձեւը որ արժանի է արդիական ազգի մը: Կ'ողջունենք նաեւ այն մեծ ջանքերը որ կը կատարուին կարգադրելու համար Ալժերիոյ խնդիրը: Ֆրանսան իրաւունք ունի բոլոր կարելի աջակցութիւնը եւ քաջալերանքն ստանալու իր անդրմանշեան հարեւանէն» (Անգլիա)

Փարիզի մէջ կը սպասեն որ Մ. Նահանգներն ալ նոյնիմաստ հաւաստիքներ տան :

ԻՏԱԼԻԱ երթալու համար Ֆրանսացիները պարտաւոր չեն անցագիր ցոյց տալու, մարտ 15էն օգոստոս 15: Պարզ արտօնագիր մը կը բաւէ: Կարելի է արտօնագիր ստանալ ներկայացնելով անձնագիր մը կամ հին անցագիր մը: Իտալացիներն ալ նոյն իրաւունքները կը վայելեն, փոխադարձաբար :

ՃԱՌԵՐ ՈՒ ՃԱՌԵՐ

ԱՍԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

*

Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ խորհրդաժողովին առթիւ, որ կը շարունակուի Քարաչիի մէջ (Փաքիստան), Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Տըլըս, բուռն ճառ մը խօսեցաւ համայնավարութեան դէմ: Բացատրեց թէ անհրաժեշտ է զօրացնել պայքարը: «Երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր տասնըհինգ ասիական եւ ափրիկեան ազգեր իրենց անկախութեան տիրացան Մ. Նահանգներուն բարոյական եւ նիւթական օգնութեամբ : Ընդհակառակն, ռուս եւ չինացի համայնավարները կլանեցին իրենց դրացիները կամ նուաճեցին զանոնք, ամէն անգամ որ կարելի եղաւ: Գ. Խրուշչեւ կը յայտարարէր Գեբագոյն Խորհուրդին առջեւ, անցեալ Դեկտ. 29ին.— «Մենք երբեք չենք հրաժարած եւ պիտի չհրաժարինք մեր գաղափարներէն եւ պայքարէն՝ համայնավարութեան յաղթանակին համար»: Սովետներուն նոր քաղաքականութիւնը հիմնուած է ոչ թէ խորամանկութեան, այլ ուժի վրայ: Ազատ աշխարհը կը գտնուի Տրովադայի արդիական ձիու մը առջեւ: Ահա թէ ինչու մեզի համար անհրաժեշտ է զօրացնել մեր կազմակերպութիւնը նախայարձակման դէմ : Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ դաշինքը անհրաժեշտ է ասիական երկիրներու քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական բարօրութեան համար »:

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Գ. Փինօ եւս խօսք առնելով, յայտարարեց թէ «Թշուառութիւնը խաղաղութեան առաջին թշնամին է : Այս գիտակցութեամբ, անհրաժեշտ է, — 1. Ապահովութեան միջոցները նկատել ոչ թէ իբրեւ անհրաժեշտ պահանջներ, այլ իբրեւ զգուշութիւն .— 2. Աւելի լայնօրէն բանալ սահմանները, նիւթերու եւ գաղափարներու փոխանակութեան համար: Պէտք չէ կասկածիլ խորհրդային վարիչներու անկեղծութենէն »:

Իր կարծիքով, «համակեցութիւնը անխուսափելի է երկար ժամանակի համար»:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՔՈՒԷԱՐԿԵՑ «ԶԻՆՈՒՈՐԻ ՕՐԷՆՔԸ»

95.000 ԶԻՆՈՒՈՐ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ ԱՅՍ ՏԱՐԻ

Գերմանիոյ Երեսփ. Ժողովը Մարտ 6ին վաւերացուց «Զինուորի օրէնքը», ձեռամբարձ քուէարկութեամբ: Նոր բանակը պիտի կոչուի «Պունտսվեր» (Դաշնակցային բանակ), փոխանակ «վեր-մախտ»ի: Ութ ամիս պայքարելէ ետք, Տոքթ. Ատենաուըր իրաւունք ստացած կ'ըլլայ բանակ մը կազմելու: Ցարդ արտօնուած էր միայն վեց հազար հոգի զինուորագրելու: Իր ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պլանք, անցեալ շաբթու յայտարարեց թէ կը յուսայ 95.000 զինուոր հաւաքել այս տարի, ծրագրուած 300.000ի վրայ :

Այժմ կը մնայ ճշդել թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ արեւմտեան Գերմանիոյ զինեալ ուժերուն վերջնական պաշտօնը ;

Քուէարկուած օրէնքը նախ կը պարունակէ 14 կէտեր՝ սահմանադրական փոփոխութեանց մասին: Այս կէտերը քուէարկուեցան 20ի դէմ 390 ձայնով. Ցետոյ ձեռամբարձ քուէարկութեամբ, 150ի դէմ 335 ձայնով վաւերացուեցաւ բուն « Զինուորի Օրէնքը» որ կը սահմանէ զինուորներու իրաւունքները եւ պարտականութիւնները: Օրէնքը մասնաւոր տրամադրութիւններ կը պարունակէ, զօրացնելու համար խորհրդարանին ազդեցութիւնը նոր բանակի վրայ: Գերմանիոյ պատմութեան մէջ առաջին անգամ է որ այսքան

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Մարտ 5 թուակիր նամակէ մը կ'իմանանք թէ Բշ. օր, (5 Մարտ) բացուած է եպիսկոպոսական ժողովը, Գահիրէի մէջ: Այն եպիսկոպոսները որ կը սպասէին Երուսաղէմի մէջ, Գահիրէ անցած են: Լիբանանէն ալ Եգիպտոս գացած են Խորէն, Ղեւոնդ եւ Դերենիկ եպիսկոպոսները :

Այսպէս ուրեմն կը հաստատուի այն լուրը թէ Յորդանանի կառավարութիւնը վիզա չէ տուած Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին, Երուսաղէմ երթալու համար:

× Ինչպէս յայտնի է, եպիսկոպոսական ժողովի օրակարգին վրայ կը գտնուի նաեւ կղերականներու կուսակրօնութեան խնդիրը: Վազգէն կաթողիկոս պատասխանելով «Արեւելք»ի հարցումներուն, յայտարարած է.

— « Մեր կարծիքով, Հայ. Եկեղեցին չի կրնար, իբրեւ քրիստոնէական հնագոյն եկեղեցիներէն մէկը, խախտել այդ սուրբ աւանդութիւնը »:

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

ՑԱՆԿ ԹԻՒ 2

Գուրգէն Քէչիչեան	20.000
Ցարութիւն Շիրվանեան	15 000
Օր. Մառլէն Մկրտիչեան	15.000
Պետրոս Եղիազարեան	15 000
Բարսեղ Խրիմեան	15 000
Կարպիս Աֆրիկեան	10.000
Տրդատ Արանեան	10 000
Արիս Գարաեան	10 000
Վարդան Աքօպեանեան	10 000
Սեդրաք Մանուկեան	10.000
Վարուժան Զալեան	10.000
Հրաչ Կոթողեան	10 000
Երուանդ Գրիգորեան	10 000
Խաչիկ Գալուստեան	10.000
Գարեգին Վարդանեան	10.000
Արմենակ Մարգարեան	10.000
Գէորգ Թաւֆանեան	10.000
Գր. Գասպիկեան	10.000
Անդրանիկ Խաչատուրեան	10.000
Սեպուհ Մուշեան	10.000
Օչին Զօքքարեան	10.000
Խաչիկ Ուշտունի	10.000
Մարտիրոս Օհանեան	10.000
Ցակոբ Հիսայեան	10 000
Խսրով Վշտունի	10.000
Հրաչ Հանտալեան	10.000
Արմենակ Ցակոբեան	5.000
Օննիկ Թաւֆանեան	5.000
Սերժ Աբրահամեան	5.000
Թորոս Նաթաչեան	5.000
Եղիազար Սերոբեան	5.000
Սեւաճիկան Շէրպէթճեան	5.000
Ոմն (Բ. Հ.)	5.000
Եփրեմ Թեւանեան	5.000
Եղիազար Մինասեան	5.000
Ոմն (Թ.)	5.000

(Շար.)

Նոր արձանագրութիւններու եւ վճարումներու համար առ այժմ դիմել՝
Librairie H. SAMUELIAN, 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e.

Կամ «ՅԱՌԱՋ»ի
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Կը խնդրուի այս կարգի վճարումներու համար չօգտագործել թերթին «չէք-փոսթալ»ի թիւը որ վերապահուած է միայն Ցառաջի հաշիւներուն :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ «Պատմական խնդիրներ » պարբերականը իր վերջին թիւին մէջ Թրոցքիի անունը կը յիշէ առանց անարգական որակումներու: Ցօդուածագիրը կարեւոր դեր մը կը վերագրէ իբրեւ Թըշնամի սպաննուած տեսաբանին, միեւնոյն ատեն գիտել տալով թէ գաղափարական վէճ ունէր Լենինի հետ, զանազան խնդիրներու մասին:

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

« ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ »
(Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ ՅՈՒՇԵՐԸ)

●

Նոր լոյս տեսաւ, «Յուսաբեր»ի տպարանէն (Գահիրէ), ձեւով ու բովանդակութեամբ խորապէս ուշագրաւ այս գործը, որ առանձնայատուկ տեղ մը կը գրաւէ հեղինակի գրական վաստակին մէջ։

Երեք հարիւր մեծադիր էջեր, ընտիր թուղթ, ճաշակաւոր տպագրութիւն եւ նկարազարդ։

Մասնաւոր ձօնով մը Ս. Վրացեան իր գիրքը նուիրած է՝ «Մասիսը չտեսած, բայց, տարագրութեան մէջ, Մասիսի երազով տոչորուող հայ տղաներին եւ հայ աղջիկներին, որոնց մատաղ սիրտը բաբախում է Հայաստանի համար»։

Յաջորդ էջերը լիակատար կերպով կ'արդարացնեն ձօնին նպատակը, որով — հետեւ ամբողջ գիրքը ծայրէ ծայր տոգորուած է հայրենասիրական ջերմ ու խորունկ զգացումով, որ առաջին վայրկեանէն իսկ կը փոխանցուի ընթերցողին եւ հետզհետէ պայն կ'առնէ իր տիրապետութեան տակ։

Գրքին առանցքը հեղինակի կեանքն է, «կեանքի ուղին», ուրկէ խնամքով քաղուած են պատմական փաստեր, յիշատակելի դէպքեր, յուզիչ ապրումներ եւ քանի մը անմոռանալի դէմքեր։ Բայց այն ուղին ուրկէ քալած է Ս. Վրացեան, կամ հայրենիքէն կ'անցնի եւ կամ, իր բոլոր ճիւղաւորումներով, դէպի հայրենիք կը ձգտի հասնիլ։ Այս պատճառով ալ ինչ որ մենք հոն կը գտնենք՝ հայրենասիրական ապրումներ են, հայրենական տեսարաններու կենդանի նկարագրականներ եւ հայրենանուէր անձերու տողանցում։

Հատորին տասնեօթը գլուխները գրուած են անցնող քառորդ դարու ընթացքին զանազան թուականներու եւ զանազան վայրերու մէջ։ Հակառակ այս իրողութեան՝ գիրքը կը պահէ իր ոգեկան միութիւնն ու թարմութիւնը։

Բացի երեք հատուածէ, որոնք նախապէս տպուած են «Յուսաբեր»ի եւ «Հայրենիք Տարեգիրք»ին մէջ, մնացեալները առաջին անգամ ըլլալով լոյս կը տեսնեն այս հատորով։

Գիրքը կը բացուի «Թորգալը» (ճընճղուկ) խորագիրը կրող գլուխով, ուր հեղինակը կը ներկայացնէ Նոր Նախիջեւանի հայութեան արկածալից պատմութիւնը՝ Անիէն մինչեւ Տոն գետի ափերը։

«Ի սկզբանէ էր Աշխարհն Հայոց եւ Թագաւորութիւնն Բագրատունեաց, Անի.

Եւ Անի եղեւ Վոլգա։ Եւ Վոլգա եղեւ Խրիմ։ Եւ Խրիմ եղեւ Տոն։ Եւ Տոն եղեւ Հանրապետութիւն Հայաստանի։ Եւ Հանրապետութիւն եղեւ աշխարհ ամենայն Եւ Հայն եղեւ աշխարհաքաղաքացի ...»

Աստուածաշնչական ոճով ներկայացուած այս նախաբանը իր մէջ կը խտացնէ արդէն ոչ միայն Ս. Վրացեանի հայրենակիցներուն՝ Նոր Նախիջեւանցիներու պատմութիւնը, այլ նաեւ ճակատագիրը բոլոր Հայերուն։

Երկրորդ գլուխը — «Ձէր մնացել հայութեան հետք» — հատորին ամէնէն գրաւիչ եւ ամէնէն աւելի սրտագին զեղումով գրուած մասերէն մէկը կարելի է նկատել։ Ս. Վրացեան, մօտ երեսուն էջերու մէջ, կը վերակենդանացնէ իր մանկութիւնն ու թարմ պատանեկութիւնը, միեւնոյն ատեն նկարելով իրենց ընտանեկան յարկին եւ հարազատներուն պատկերը՝ ռուսական միջավայրի մէջ կորսուած. հոս առանձնապէս տպաւորիչ է մօրը դէմքը, խիկար եւ ուժեղ տիպարներէն մէկը հայ մայրերուն, որոնք գիտցան ամէն զոհողութիւն յանձն առնել, որպէսզի իրենց զաւակները «ձեռքէ չերթան»։

Յետոյ կուգան երեք ուրիշ հատուածներ, ուր հեղինակը կը պատմէ թէ ի՞նչպէս Դաշնակցական եղաւ, ինչ տեսակ խումբի մաս կազմեց եւ իր ընկերներուն հետ ինչպիսի խանդավառ ու միամիտ երազներ հետապնդեց։

«Կոմիտասի հետ» ընդարձակ գլուխը մեզ կը փոխադրէ Էջմիածին, Գէորգեան Ճեմարան եւ ոչ միայն կը գծէ Կոմիտասի դէմքը, այլ նաեւ մեզի կուտայ վանքին ու ճեմարանին մէջ տիրող այդ օրերու մթնոլորտը։

«Արարատի լանջին» մենք կը հանդիպինք Խրիմեան Հայրիկի վեհափառ անձին, իր բոլորտիք գիծերով, ինչպէս նաեւ խումբ մը ճեմարանցիներու ուսանողական տպաւորութեան

Եւ վերջապէս՝ հեղինակը կը գտնենք կեանքի ասպարէզին մէջ՝ իբրեւ «Շրջիկ» (Դաշնակցական գործիչ), իր արկածներով եւ թափառումներով, Կովկասէն մինչեւ Պոլիս եւ Կարին։

«Մեծ եղեռնի նախօրեակին» եւ «Կեանքի եւ մահուան միջեւ» գլուխները կը պատկերացնեն այն ճնշող անձկութիւնը, զոր հայութիւնը բնապլապար զգաց եւ ապրեցաւ առաջին աշխարհամարտը կանխող օրերուն։ Թուրքը, թրքական ներգործելակերպը եւ թուրք բանտերու տաժանքը նկարագրուած են սեղմ, բայց իրապաշտ տողերով։

Անձկութեան ժամէն ետք կը ծագի յոյսի առաւօտը։ Յաջորդ գլուխներուն մէջ կը պատմուին Հայաստանի Հանրապետութեան կերտումին եւ զարգացման հետ կապ ունեցող դէպքեր եւ ապրումներ. Սարդարապատի կռիւներ, տխուր եւ ուրախ դրուագներ, Հայաստանի ծաղկման առաջին ծիլերը՝ Սեւանի ափերուն, յետոյ կրկին ձախորդ օրեր, կրկին պատերազմ, ըմբոստութեան ազատատենչ դրօշ՝ Զանգեզուրի լեռներուն վրայ եւ ի վերջոյ գաղթ դէպի օտար երկիր ...

Վերջին երկու գլուխները — «Հանդիպումներ» եւ «Արեան ձայներ» — զարձեալ Հայաստան կը բերեն եւ Հայրենիքով կը շնչեն, հակառակ անոր որ կը ներկայացնեն Հարաւային Ամերիկայի եւ Եւրոպայի մէջ հաստատուած կարգ մը ծագումով հայ մարդոց հետաքրքրական պարագաները։ Այդ հանդիպումներէն իւրաքանչիւրը հոգեկան խորունկ ողբերգութեան մը պատմութիւնն է. ողբերգութիւն՝ որ չի մարիր, չի վերջանար, նոյն իսկ նիւթական ամէն առաւելութիւն եւ փառք ու պատիւ ընծայող պայմաններու մէջ։ Պէտք է կարդալ այդ սրտառուչ էջերը ըմբռնելու համար թէ ինչպէս հայութենէն իրենց կապերը խզած, հայ լեզուն մոռցած, հայ եկեղեցիէն հեռացած մարդոց մէջ արեան ձայնը կը խօսի անվերջ ...

Մ. ԻՇԽԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԵՐԲ ՆՈՐ ԵԿԱԾ ԷԻՆՔ

ՊԻՅԱՆՔՈՒՌԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

■

Ռընոյի մէջ աշխատած ատեն, երբ կէսօրին գործարանէն դուրս կ'ելլէի, կը շուարէի թէ ուր երթամ ճաշելու համար. Բոլոր ճաշարանները բերնէ բերան լեցուն, կերակուրները անխնամ, սպասարկութիւնը թերի, պահանջի եւ մատուցումի տնտեսական օրէնքը ինքզինքը կը պարտադրէր։ Կային բարձր ճաշարաններ ուր մէկ ճաշը 25–30 ֆրանք կ'արժէր։ Հոն կը յաճախէին միայն ամսական 8–10 հազար ֆրանք շահող ճարտարագէտները եւ տնօրէնները։

Բարեբախտաբար Ռիւ Նասիոնալի հայկական ճաշարանը բացուելով, խնդիրը բարւոք լուծումը գտաւ։ Այս ճաշարանը բացին Սուրէն Նաւասարեան, Լեւոն Զորմխեան եւ Արմէն Սասունի։ Այս երրորդութիւնը շատ կարճ տեւեց, վերջին երկուքը քաշուելով ամբողջ գործը ձգեցին Նաւասարեանի վրայ։ Սուրէն մտաւորական մըն է, կիւրլէցի, սակայն ունէր նաեւ առեւտրականի յատկութիւնը։ Կըցաւ մասնագէտի մը պէս վարել ճաշարանը. միշտ բարգաւաճ վիճակի մէջ պահելով։

Ճաշերը խառն էին, ռուսական եւ արեւելեան։ Երբ ճաշացուցակը ձեռք կ'առնէինք, գլուխը կը տեսնուէր պորճը, առատ բանջարեղէնով եւ ոսկորի ջուրով եփուած որ ինքնին կերակուր մը կ'արժէր։ Մսեղէնի բաժնին մէջ կար տեղական «պէֆ Սթրոկոֆ»ը որ եղան միսի սոտրին մասերով շինուած, աժան, սակայն համեղ կերակուր մըն էր։ Անոր քովը կար արիստոկրատիք «վիներշնիցել»ը որ, ինչպէս անունէն կ'երեւայ, վիէննական ծագում ունի։ Այս կերակուրը, բարակ հացի փշրանքի մէջ թաթխուած եւ իւղի մէջ տապկուած հորթի ընտիր միս է։ Ես «վիներշնիցել»ը կերած եմ ռուսական ճաշարաններու մէջ, ուր փոխանակ հացի փշրանքի՝ հաւկիթի մէջ թաթխուած էր։ Բանջարեղէնէն վերջ, «մենծ աման» ըղըրըսըաէվաշա մը կ'ուտէինք, եւ այս ամէնը կ'արժէր գինին ալ մէջն ըլլալով, 6 – 7 ֆրանք։

Իրիկունները ճաշէն վերջ, ճաշարանը կը վերածուէր սրճարանի, ուր ճաշարանապետն ալ մեզի հետ խառնուելով կը սկսէինք մտերմական խօսակցութիւններ։

Յաճախորդներուն մէջ կային մտաւորականներ եւ ծանօթ դէմքեր։ Հոն էր Արշ Չէոպոտը որուն համար մեր չարաճճի տղաքը կ'ըսէին թէ երկու օրական կը ստանայ երկու մարդու ուժ ունենալուն համար։ Հոն էր Բենոն որ այն ատեն երաժշտական տաղանդը մեզի չէր յայտնած, փոխնալով որ կրկնակի պահանջներով գլուխը կը ցաւցնէր։ Հոն էր Լեւոն Գեւոնեանը որ երկու գործ կը կատարէր, առաւօտները «Յառաջ»ները նպարավաճառ Գրիգորին յանձնելէ վերջ, կ'երթար Ռընոյի 65 թիւ աշխատանոցին գրասենեակը աշխատելու։ Հոն էր Վահան Համբարձումեանը որուն ֆրանսացի կինը կը գանգատէր թէ իրիկունները ամուսինը գինքը տունը մինակ կը ձգէր եւ կ'երթար կուսակցական ժողովի։ Հոն էր ռամկավար Լեւոն Թօփալեանը որ ամենայն լրջութեամբ կ'ըսէր թէ գիրք մը գրելու վրայ է ու աշխարհը պիտի յեղաշրջէ (Քարլ Մարքսի «Քափիթալին» պէս բան մը)։ Հոն էր Խաչիկ Փաստրմաճեանը որ կ'ըսէր թէ երգրումի մէջ փոքրերուն սալլաա ուտելը ամօթ կը համարուէր։ Հոն էր Թիֆլիսցի կինտօ Բարսեղը, այլ անուամբ Ալի Պապա, Սէն Միշէլի համանուն նպարավաճառատան տէրը որ հիացող մըն էր պոլսահայ բարձր դասու կիներու խօսակցութեան, «Ձեն խօսիր այլ կ'երգեն» կ'ըսէր։ Հոն էր Խրիմցի Կոփշեան (Գրիգոր) որ «սոցիալ ռեվոլուցիոն տենդենց» ունենալով հօրը գործաւորները կ'ըմբոստացնէր անոր դէմ։ Այս պարագան ստուգուած է իր հայրենակից Սաքօ Ցակոբեանի կողմէ։ Հոն էր Սաքօ Ցակոբեան, «Սիփան» երգչախումբին հիմնադիրը, այժմ Հարաւ. Ամերիկա։ Հոն էր Ցարութիւն Փափազեանը ճարտարարուեստական գծագրիչ, պոլսական ջոջ ընտանիքէ մը սերած մօրը կողմէ Կիւլպէնկեան, որ չկրցաւ իր արհեստին վերաբերեալ գործ մը գտնել եւ 1936ի կարաւանով գնաց Հայաստան։ Լեւոն Զորմխեան հոն կատարեց իր հարսանիքը կնքահայրութեամբ Սուրէն Բարախեանի, այժմ քահանայ (Ամերիկա)։

Բացառիկ տիպար մըն էր Սուրէն Բարախեան, որուն համար կ'արժէ քիչ մը աւելի խօսիլ։ Բնիկ Քղեցի, Պոլսոյ Պէրպէրեանէն շրջանաւարտ, նոյն դպրոցին մէջ ուսուցիչ, համակրելի, վերջին ծայր դիւրահաղորդ երիտասարդ մըն էր։ Ցաճախած է Փրակայի համալսարանը։ Այն ատեն չեխական կառավարութիւնը յանձն առած էր ռուս ուսանողներ ընդունիլ իբրեւ պետական թոշակաւոր, պարտքի փոխարէն։ Ռուսերը կը հաւանին եւ կը դիմեն Հ. Հ. Պատուիրակութեան որպէսզի Ռուսահայերն ալ օգտուին պատեհ առիթէն։ Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը կ'ընտրէ Սուրէն Բարախեանը, Ահարոն Տատուրեանը եւ ուրիշ տարագիր երիտասարդներ, Պոլսէն թէ Կովկասէն։

Օր մը հարցուցի Սուրէնին թէ ինչպէ՞ս կը հետեւէր դասերուն, քանի որ չեխերէն չէր գիտեր.— Ֆրանսերէնով, պատասխանեց։ Ես այլեւս մանրամասնութեան մէջ չմտայ։ Սուրէն մանրադէպ մը կը պատմէր, որուն հերոսը ինքը եղած էր։ Անգամ մը Փրակայի մէջ մեծ գողութիւն մը տեղի կ'ունենայ։ Ոստիկանութիւնը այն կարծիքը կը յայտնէ թէ Չեխ մը այդքան ճարպիկ գողութիւն մը չի կրնար ընել, գողը միայն օտարական մը կրնայ ըլլալ. Բարախեան միջակէն քիչ մը բարձր, լայն մարմնով, առանց գէր ըլլալու, ուժեղ դիմագիծով երիտասարդ մըն էր, ուստի նրբակազմ եւ խարտեաշ Չեխերուն քով Սուրէն Գողիաթ մըն էր։ Ոստիկանութիւնը Սուրէնի այս կերպարանքին մէջ կը տեսնէ իր փնտռած չարագործը եւ ոստիկանատուն կը հրաւիրէ։ Հարցաքննութենէն վերջ ազատ կ'արձակուի։ Բարախեան պիտի փափաքէր անշուշտ յաւիտենական ուսանող մը ըլլալ ի հաշիւ չեխական կառավարութեան։ Դժբախտաբար ամէն մարդու կանգուն կտաւ չէն ստր եւ եկած էր Փարիզ ու կ'աշխատէր Ռընոյի մէջ։ Պարիթօն ձայնով բաւական լաւ կ'երգէր։ Շատ չմնաց Փարիզ հազիւ 2 - 3 տարի, ուսուցչական պաշտօնով գընաց Լիբանան։

Իրենց կէսօրուան ճաշը մեր ճաշարանը կ'ընէին Իտալացի Փիոքալեա եւ Պելմիոյի Հէօպէ։ Իտալացին կը ծաղրէր Պելժիացին որովհետեւ իր երիտասարդ տարիքին սեւ զգեստ, «մըլօն» գլխարկ, ճերմակ օսլայուած օձիկ եւ չափին կը հագնէր. Փիոքալեա զուարճախօս տղայ մըն էր, հայերէն միայն երկու բառ սորվեցաւ «մածուն չաքարով»։ Չեմ գիտեր ինչ ըրած էր զուարճալի՝ այդ երկու բառերուն մէջ որ տեղի անտեղի կը կրկնէր։ Կար ուրիշ Իտալացի մը, Եասենթի իր ծննդավայրին ընկերվարական կոմիտէին քարտուղարը, որ վերադարձաւ իր հայրենիքը Մուսոլինիի կառավարութեան դէմ խլրտային աշխատանք կատարելու

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

— Աչքերով տեսեր են.

— Ես քըզի կը հարցնիմ, դուն կը հաւատա՞ս։

Մեմիկ խաթունը մտածեց.

— «Արդեօք այդ բոլորը կրող են սո՞ւտ լինել»։

Հաջի աղային աչքերը պատասխանի էին սպասում։

Մեմիկ խաթունը կրկնեց.

— Աչքերով տեսեր են։

Հաջի աղան լուռ դուրս եկաւ խոհանոցից եւ բարձրացաւ սենեակը։ Մեմիկ խաթունը ճիշդ ժամանակին ճաշը բերեց։ Հաջի աղան նստած էր անկիւնը, «թախտ»ի վրայ, եւ համրիչ էր քաշում։ Արտաքնապէս չափազանց խաղաղ էր։ Մեմիկ խաթունը ճաշը դրեց առաջը եւ իջաւ ներքեւ։ Հաջի աղան ճաշի վրայ չնայեց, այնպէս որ, երբ մի ժամ անց Մեմիկ խաթունը եկաւ ճաշը հաւաքելու՝ տեսաւ, որ ձեռք չէր դպած ճաշին։

●

Քաղաքում տարածուող շշուկը հասաւ ոսկերիչ Տիգրանի ականջը։ Սկզբում շատ տարտամ, ինքն էլ չիմացաւ, թէ որտեղից լսեց եւ ինչպէս, առաջին անգամ ով ասաց. բայց հետզհետէ նրա համար պարզ եղաւ, որ մի օր Խամբուրեց Հաջի աղան մտել էր իր տունը, փաթթուել էր իր կնոջը եւ Հաջի աղան եւ իր կինը եղել էին այնքան համարձակ եւ լիրբ, որ խօսուածները դուրսը լսողներ էին եղել, իսկ իր կինը Հաջի աղայի վզով փաթթուած եկել էր մինչեւ դրսի դուռը եւ նրան համբուրելով էր ճանապարհ գցել։ Եւ այս բոլորը շատերն իրենց աչքերով տեսել էին։

Ոսկերիչ Տիգրանն ինքը՝ Հաջի աղայի նման, ընկաւ տարօրինակ նայուածքների տակ։ Այդ նայուածքները չէին թողլ տալիս, որ աշխատի. մի քանի մատանիներ փչացրեց, հալած ոսկու անօթն ինկաւ ձեռքից եւ ամբողջը թափուեց մոխրի մէջ։ Նա դարձել էր միակ եղջիւրաւոր մարդը քաղաքում։

Տարօրինակ նայուածքներից՝ մտրակուած՝ Տիգրանը վեր էր թռչում, հանում կաշեայ գոգնոցը, փակում աշխատանոցը եւ գնում տուն։ Փայլունը ջերմագին սիրով դիմաւորում էր նրան, փաթթւում եւ սիրում։ Տիգրանը, չկասկածելով դոյզն չափով իր մանկամարդ կնոջ անկեղծութեան եւ առաքինութեան, վերադառնում էր աշխատանոցը, նստում եւ եռանդուն աշխատում, բայց ապակեփեղկի միջից նայող աչքերը հանգիստ չէին տալիս։

Որպէսզի կարողանար հաստատել իր կնոջ դաւաճանութիւնը, նա յանկարծակի գնում էր տուն՝ որպէսզի Հաջի աղային բռնի։ Մի քանի անգամ քաղաքից գիւղ գնալ կեղծեց, յանկարծակի վերադարձաւ եւ ոչինչ չկարողացաւ տեսնել։ Հակեց Խամբուրենց Հաջի աղային, որ այլեւս տնից դուրս էլ չէր գալիս եւ խանութը մնում էր փակ։ Տիգրանն սկզբում կարողանում էր առողջ տրամաբանել — ի՞նչ պատճառ կարող էր ունենալ երիտասարդ կինը Հաջի աղային սիրելու, ի՞նչ էր պակաս իրեն. ինքը երիտասարդ, տունը տեղը՝ լեցուն։ Միթէ Հաջի աղան կարո՞ղ էր որեւէ առաւելութիւն, թէկուզ ամենաչնչին չափով, ունենալ իր վրայ, որ կինն իրեն դաւաճանի եւ նրան սիրի եւ այն էլ այն աստիճան, որ փաթթուելով մինչեւ դրսի դուռը գնայ եւ նրան ճանապարհ դնի։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(8) (Շար.)

ՍԻՐՈՒՆ ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Որբերու Օգնութեան Միութեան մանկական տարազներու մրցման տարեկան հանդէսը տեղի ունեցաւ մարտ մէկին, Ակուբը Միլիթէրի մէջ: Ձեռնարկը յաջող էր թէ նիւթական եւ թէ բարոյական տեսակէտով:

Մօտ քառասուն ընտանիքներ իրենց զաւակները ծպտած էին շատ գեղեցիկ տարազներով, 2 տարեկանէն մինչեւ տասնեւերկու տարեկանը: Բացումը կատարեց պատանի մը, Թաշիկ Գեւորգեան կովկասեան պարերով: Գեղեցիկ «չէրքէզքա»ն լաւ ներդաշնակուած էր իր վարժ շարժուձեւերուն: Կարծես ներքին համաձայնութեամբ մը խումբին ամէնէն մեծը եւ ամէնէն փոքրը ունէին մասամբ «հայկական» այդ հագուստը: Փոքրիկ՝ Մինասեանը, քսաներկու ամսուան այդ փոքրիկ աղջնակը չէր հաշտուած իր եւ քրոջը Քրիստինին հայկական հարսնութեան հետ եւ երբ մրցանակը ստացաւ պուպրիկ մը, հասկցա՞ւ թէ իր «հայկականութեան կը պարտէր»:

Գ. Սիմոնեանցի զոյգ շուներու մարսերը, նոյնպէս տարազներով, հաճելի զբօսանք մը եղան ներկաներուն համար: Իսկ կարթով ձկնորսութիւնը, որքան զուարճալի, նոյնքան հասութաբեր եղաւ Միութեան:

Մանուկներու տողանցքը իրենց գոյնզգոյն հագուստներով, ոգեւորեց մեծ-պզտիկ.

Հանդիսականներու քուէարկութիւնը առաջին մրցանակ սահմանեցին, կարծեմ Օր. Գարեթ Փամպուքճեանի, իր 19րդ դարու կանացի տարազով: Բ. մրցանակը Գառնիկ Սերոբեան չքեղ Վարդան զօրավար մըն էր: Ո՞ր մէկը յիշել, սակայն: Ահա երկու փոքր մանչուկներ՝ սկովտական եւ յունական ազգային տարազներով, սպանիական երրորդութիւն մը, զոյգ սուսերամարտիկները, հայկական հարսերը, չինականը, ճափոնականը: Փոքրիկ «Օփերայի մկնիկ» մը իր «թիթիուով» որ հազիւ կրնար քալել, միքի մը: Տակաւին կան շատեր իրարմէ գեղեցիկ յիշողութիւնս վրիպած:

Դիտողութիւն մը սակայն: Մանուկներուն նուիրուած այս հանդէսները, պէտք չէ պարզապէս հասոյթի միջոց նկատուին միութիւններու համար: Ինչպէս Ֆ. Կապոյտ Խաչին Մանուկներու Օրուան տօնակատարութիւնը, նոյնպէս այս հանդէսը պէտք է ծառայէ ազգային ոգի եւ հպարտութիւն ներշնչելու հայ տղոց, փարատելով ստորադասութեան նախապաշարում մը: Պէտք է զգացնէ թէ մենք ալ արժէքներ եւ մեծութիւններ ունինք:

Վարդան զօրավարին փայլուն տարազը կամ հագուստները բաւական չեն: Կարճ խօսքով, պէտք է քիչիկ մը ազգային գոյն տալ հանդէսին եւ գոնէ մեր գեղեցիկ երգերը լսուին հոն, փոխան աղմկարար «ճազ»ի մը, ինչպէս այնքան անմեղօրէն նկատեց երեք տարեկան Վիգէնը:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ ՀԱՅ ԲԺԻՇԿԸ

Առջի օր հաղորդած էինք տարագիր հայ բժիշկի մը սպաննութիւնը Տիթրոյթի մէջ: «Հայրենիք»էն կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները (29 Փետրուար).—

Անցեալ հինգշաբթի օր, փետրուար 23, առտուան ժամը վեցին, Տիթրոյթի մէջ, անծանօթի մը կամ անծանօթներու կողմէ ատրճանակով սպաննուեցաւ Դաշնակցական հայրենակից մը, նախկին բժիշկ Գուրգէն Մարիք, որ քանի մը վայրկեան առաջ Լիպըն Սթրիթի իր բնակարանէն մեկնած էր՝ իր գործին երթալու համար:

Ողբացեալ հայրենակիցը, 45 տարեկան, իր կնոջ հետ Ամերիկա եկած էր 1949ին իբրեւ տարագիր: Որբ կը ձգէ երեք տարեկան մանչուկ մը Արմէնը:

Ոստիկանութիւնը զոհին գրպանը գտած է միայն տասը տոլար 47 սենթի գումար մը եւ կ՚ենթադրէ թէ ոճիրը գողութեան համար գործուած չէր, այլ քաղաքական շարժառիթներ ունի, քանի որ հանգուցեալը հակահամայնավար մէկն էր ու ժամանակին կը ծառայէր Կարմիր Բանակին մէջ:

Ոստիկանութիւնը կ՚ըսէ թէ Գուրգէն Մարիք հակահամայնավար ճառեր խօսած էր Տիթրոյթի մէջ՝ իր մահէն քանի մը շաբաթներ առաջ:

Ոճրագործին գնդակը տեղն ու տեղը սպաննած էր դժբախտ երիտասարդը, որ կ՚աշխատէր ինքնաշարժի ընկերութեան մը: Բժշկութիւն չէր կրնար ընել Ամերիկայի մէջ, որովհետեւ լեզուին ծանօթ չէր:

Տիթրոյթի «Ֆրի Փրէս»ը կը գրէ թէ Գուրգէն Մարիք անդամ էր Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան, կազմակերպութիւն մը, որ իր մասնաճիւղերը ունի շատ մը ամերիկեան քաղաքներու մէջ, համայնավարութեան դէմ կը պայքարի եւ նուիրուած է Հայաստանի ազատագրման դատին»:

Ոստիկանութիւնը տեսակցութիւններ ունեցած է մեր ընկերներուն հետ եւ տեղեկացած է թէ ողբացեալ ընկերը միշտ ներկայ կ՚ըլլար մեր հանդէսներուն, կ՚արտասանէր եւ ազգային երգեր կ՚երգէր:

Գուրգէն Մարիք ծնած էր Կարս 9 Մայիս 1910ին: Տասներչորս տարեկանին Ռուսաստան անցած էր ուր ապրած էր մինչեւ երկրորդ պատերազմը եւ 1941ին Գերմանացիներէն գերի բռնուած էր: Իր երկրորդ ամուսնութիւնն է որ կնքած էր այրիին, Տիկին Նինա Մարիքի հետ: Յիշեալը ծագումով խաթոնիացի է եւ նախապէս ամուսնացած:

Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ մարդասպանը, որուն հետքը տակաւին գտնուած չէ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԻ Ս. Ամենափրկիչ վանքի շինութեան 300ամեակը տօնելու կը պատրաստուին Իրանի մէջ: Վանքը շինուած է 1654ին, Դաւիթ եպիսկոպոսի միջոցաւ, մեծ ծառայութիւններ մատուցանելով ազգային եւ կրթական ասպարէզներու մէջ: Հոն հիմնուած է Պարսկաստանի առաջին տպարանը: Անկէ միայն երկու դար ետք կը հիմնուի պարսկերէնի տպարանը: Հայերէն տառերը կը ձուլէր Խաչատուր վարդապետ Կեսարացին իր ձեռքով եւ միաբաններու աջակցութեամբ եւ փայտէ մամուլի մը միջոցով կը տպագրէ «Վարք Հարանց» գիրքը: Մօտ կէս դար ետք վանքը կ՚օժտուի նոր տպարանով եւ 1844ին Ճաւայի Ջուղայեցի Մանուկ Յորդանանեան կը նուիրէ արդիական տպարան մը: Ս. Ամենափրկիչ վանքը միշտ ունեցած է դպրատուն եւ հոգեւոր դպրանոց: Այս վանքը ունէր բազմանդամ միաբանութիւն եւ տուած է 250 ականաւոր դէմքեր — կաթողիկոս, եպիսկոպոս, ուսուցիչ, գրական դէմք: Առաջնորդ Յովհ. եպիսկոպոս Սուրէնեան 1844ին հիմը դրած է Մատենադարանին, եւ կեդրոնացուցած ձեռագիրներ եւ կազմած է թանկագին հաւաքածոներու գանձեր: 1830ին հիմնուած է «Հայրենասիրաց ուսումնարանը»: 1930ին բացուած է թանգարանը նախաձեռնութեամբ Ց. Յորդանանեանի, Ստ. Հախնանեանի եւ նկարիչ Սարգիս Խաչատուրեանի: Այս թանգարանին մէջ հաւաքուած են արժէքաւոր հնութիւններ:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ վանքին հինգ հազար տոլար կտակած է Ֆիլատելֆիա (Մ. Նահանգներ) բնակող Բարունակ Կիւրիւնլեան ապրիլ 1955ին, իր անունով կալուած մը գնելու եւ հասոյթը յատկացնելու համար վանքին կրթական գործին: Այս կտակը ըրած է իր մահէն հազիւ երեք ժամ առաջ: Կինը եւ զաւակները յարգելով իր խոստումը, դրամը յանձնեցին վանքին: Գ. Կիւրիւնլեան ծնած է Եոզղատ, 1885ին:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ Վունց քաղաքին մէջ կան եօթ-ութ հայ ընտանիքներ, որոնք նախապէս երկրագործ եղած են: Ներկայիս կ՚աշխատին պետական խանութներու մէջ: Կան նաեւ արհեստաւորներ: Այս փոքր գաղութը հետզհետէ կ՚այլասերի, օտարներու հետ ամուսնութեամբ: Գաղութին հին անդամները ցաւով գիտել կուտան թէ ցարդ ոչ մէկ հոգեւոր հովիւ այցելած է իրենց:

ԹԱՒՐԻԶԻ նախկին միսիոնարներէն Տոքթ. Ջարլս Լըամ Դեկտ. 13ին մեռած է Մ. Նահանգներու մէջ: Հանգուցեալը 37 տարի վարած է Թաւրիզի ամերիկեան հիւանդանոցը իբրեւ գլխաւոր բժիշկ: Մեծ օգտակարութիւն ունեցած է Հայերուն, մանաւանդ տարագիրներուն երբ Հայաստանէն Իրան գաղթեցին (1921): Իր հիւանդանոցին մէջ բազմաթիւ հայ եւ իրանցի օրիորդներ հիւանդապահութիւն սորված են: Երբ դասընթացքը աւարտէին, հայ հիւանդապահուհիներու հետ կ՚այցելէր Թաւրիզէն բաւական հեռու բորոտներու գիւղը, իր կեանքի գնով սրսկումներ կը կատարէր եւ ձրի դեղ կը բաժնէր: Բարեկամն էր Մելիք Թանգեան եպիսկոպոսին եւ ՀՕՄի եւ երբեք չէր խնայեր իր ծառայութիւնը: Անոնց յանձնարարած բոլոր հիւանդները ձրի կը դարմանէր: 1950ին երբ վերջնապէս հեռացաւ Թաւրիզէն, ՀՕՄը գեղեցիկ արծաթեայ տուփ մը նուիրեց իրեն:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Ս. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ տաճարին տեսուչ նշանակուած է Կորիւն վարդապետ Մանուկեան, որ տասը տարիէ ի վեր Ամմանի եւ շրջականներուն հոգեւոր հովիւն էր, ինչպէս եւ դպրոցին տեսուչը: Իրեն յաջորդած է Երուսաղէմի վանքին աւագ Թարգմանը, Վազգէն աբեղայ Գըպըրըլեան:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԷՆ կը գրեն թէ Բժիշկ Բ. Նազարեան, որ քսանեւհինգ տարիէ ի վեր այցելու բժիշկի պաշտօն կը վարէր Ֆրանսական հիւանդանոցին մէջ, բժշկապետ անուանուած է:

ՊՈԼՍՈՅ Եսաեան Սանուց Միութեան հին շէնքը հիմնովին կը կառուցուի, ընդարձակուելով երկյարկանի եւ լայնանիստ հաւաքավայրի մը պիտի վերածուի: Ինքնաբուխ նուէրներ կ՚ըլլան գլուխ հանելու համար ձեռնարկը:

× Մարտ 2ին, կէսօրին, երբ Եսաեան դպրոցի աշակերտները եւ ուսուցիչները ճաշի գացած էին, անծանօթ գող մը կը մտնէ տեսչութեան գրասենեակին կից հաշուակալներու սենեակը, կը բանայ կղպուած դարանը եւ կը թռցնէ 1853 ոսկի, որ ի պահ դրուած էր, իբրեւ շահատուրք:

ՊՈԼՍՈՅ թերթերը կը գրեն թէ Օր. Անահիտ Փափազեան երգած է Անգարայի օփերային մէջ, ջերմապէս գնահատուելով (Քավալլերիա Ռուսթիքանա), Հանրապետութեան նախագահ Պայար ծաղկեփունջ մը ղրկած է շնորհաւորած է օրիորդը, ըսելով.— «Կը մաղթեմ որ համբաւդ շատափոյթ տարածուի ոչ միայն Թուրքիոյ այլ բովանդակ աշխարհի մէջ»: Իսկ Թուրք թերթերը կը գրեն թէ «Մեր Օփերան արուեստագէտ մը եւս շահեցաւ, Մեցօ Սոփրանօ Անահիտ Փափազեան»:

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐ Սեդրակ Եաւրուեան, որ վերջերս փայլուն յաջողութիւն մը ունեցաւ Փարիզի մէջ, Թրքական դեսպանատունէն հրաւէր ստացած է դաշնակելու Անգարայի մէջ:

համար: Կային երեք սպասեակներ Ֆրանսացի Սիւզանը, ռուս Մարի Իվանը եւ Սիրանոյշը որ այսօր կը կոչուի Տիկ. Սոնեա Գարագաշ, արեւելեան երգչուհի.

Անշուշտ ընթերցողը կռահեց թէ ճաշարանը ունէր բազմաթիւ ռուս յաճախորդներ, քանի որ վերը ըսի թէ կերակուրները խառն էին: Անոնք ալ մեզի պէս տարագիր, հեռաւոր բախտակիցներ, իրարու համակրանքով կը նայէինք, յաճախօրէն [illegible] ժողովուրդ: Իրենց մէջ դաշնակ նուագողը անպակաս էր, Նաւավարեան անոնց համար վարձքով դաշնակ մը ճարած եւ զետեղած էր ճաշարանին մէկ անկիւնը: Երբեմն շաբաթ իրիկուններ գեղարուեստական երեկոյթներ կը սարքէին ճաշարանին մէջ Փարիզի հրաւիրելով իրենց երգող եւ նուագող բարեկամները: Այդ երեկոյթներուն «ջըլու»ն էր Բարսեղը, գոնէ մեզի համար, իր կովկասեան պարերով

Մեր ամէնէն հաճելի պահերը կ՚անցընէինք այդ երեկոյթներուն ատեն, ուր փրփրացող ճերմակ գինին ջուրի պէս կը հոսէր:

Ֆրանսացիները երբ անցեալ յուշեր պատմեն իրարու խօսքին վերջաւորութեան կ՚ըսեն —«սա նու բաժէօնի փա»: Մենք ալ այս խօսքով փակենք մեր Գիլանքուեան յուշերը

Ուրիշ առթիւ Սէն Միշէլի «հայ գաղութը»:

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՎԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (152)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Մէկը չէր գար, ոչ ոստիկան, ոչ սենեկապան, շուրջէն կը պոռչտային, ոչ ոք կը լսէր անոնց ձայնը: Եւ ներսը պիւտճէի վիճաբանութիւնները կը շարունակուէին նոյն թափով...

Ճարահատ, Բիւշտիւ փաշա եւ Զէքի պէյ բռնեցին փաշային թեւերէն եւ ոտքերէն եւ զայն յամրօրէն փոխադրեցին Ազգ. Ժողովի յարակից սենեակը, ուր սեղանի մը վրայ պառկեցուցին:

Պահ մը վերջ ժողովին դուռը բացուեցաւ ու երեսփոխանը պոռաց.

— Ի՞նչ կեցեր էք, չէ՞ք լսեր, Հալիտ փաշան զարկին...

Մէկ վայրկեանի մէջ տակնուվրայ եղաւ ամէն բան, վիճաբանութիւնները դադրեցան եւ լսուեցան պոռչտուքներ.

— Ի՞նչ, մա՞րդ կը սպաննեն:

Երեսփոխան Րէշատ պէյ, որ նոյն պահուն բեմէն կը խօսէր, դադրեցուց խօսքը եւ սկսաւ պոռալ.

— Եթէ զէնքն է որ պիտի վարէ մեզ, բոլորս ալ հեռանանք, երթանք:

Նախագահը շուարած էր եւ կ՚առաջարկէր դադրեցնել նիստը: Երեսփոխան մը կը կոչէր բարձրաձայն.

— Այս ի՞նչ վիճակ է, ինչո՞ւ կ՚ուզէք դադրեցնել նիստը, դուրսէն զէնքի ձայներ լսեցինք, բայց չենք կրնար յետաձգել մեր պարտականութիւնը: Շարունակեցէք, վիճաբանութիւնները փակուած չեն տակաւին:

Աղմուկ, գոռում-գոչում, իրարանցում:

Ուրիշ երեսփոխան մը.— Բացատրութիւն կ՚ուզենք, լուսաբանութիւն կը պահանջենք, ի՞նչ է այս դէպքը:

Դուրսէն, նրբանցքէն եւս աղմուկ, պոռչտուք եւ խուճապ:

Այս կացութեան մէջ, մէկ մասը նստած, մէկ մասը ոտքի վրայ եւ այլայլած, երեսփոխանները քաշքշեցին պետական պիւտճէն, միաժամանակ պոռալով ու կանչելով.— Զէնք ցրուիր, պիտի չցրուինք, բոլորս պէտք է մնանք մեր պաշտականութեան գլուխը:

— Կ՚ուզենք, դուրսը մարդ զարնուեր է, բացատրութիւն կը պահանջենք:

Ոստիկանները ո՞ւր են, փախեր են, դաւաճանութիւն է սա:

- Կանչեցէք, թող գան:

Նախագահը ուզեց դուրս ելլել դէպքին շուրջ լուսաբանուելու համար:

Ձայներ.— Ոչ, չէք կրնար դուրս ելլել.

— Պիտի գամ. բացատրութիւն ստանալու համար պիտի երթամ, թողէք:

Զգեցին որ նախագահը դուրս ելլէ:

Պահ մը վերջ եկաւ արդարեւ, բեմ բարձրացաւ եւ յայտարարեց.

— Ցաւալի բան մը: Հալիտ փաշայի եւ Ալի պէյի միջեւ վէճ ծագեր է, կռուեր են եւ Հալիտ փաշա զարնուեր է:

Դարձեալ ձայներ.— Ինչո՞ւ կը խուսափիք լուսաբանութիւն տալէ:

— Մանրամասն ըսէք: Զարնողը, ոճրագործը ո՞վ է:

— Ազգ. Ժողովին մէջ արիւնահեղութիւն կ՚ըլլա՞յ: Լսուած բան չէ:

Նախագահը շուարած մնացած էր: Չէր կրնար մանրամասն բացատրութիւն տալ, բան մը ըսել: Երեսփոխաններն ալ սրտնեղելով ու զայրանալով, պարպեցին ժողովասրահը...

Յաջորդ օրը Թուրք մամուլը կը պախարակէր Ազգ. Ժողովին մէջ պատահած արիւնոտ այդ դէպքը եւ յատկանշական կարծիքներ կը յայտնէր գործուած ոճիրին շուրջ: Թերթերը մանաւանդ կը բողոքէին զինեալ երեսփոխաններու դէմ եւ կը պահանջէին որ զէնքը տեղ չունենայ Ազգ. Ժողովի երդիքին տակ: Դիտել կուտային թէ արեւմտեան երկիրներու մէջ ոչ մէկ երեսփոխան զինեալ կուգայ Խորհրդարան:

Օրուան նշանաւոր հրապարակագիրը, Եունուս Նատի, ի միջի այլոց, կը գրէ Ճումհուրիյէթի մէջ.

— Հալիտ փաշա կը սիրուէր բոլորէն, բայց վերջին օրերս ջղագրգիռ կացութեան մը մատնուած էր: Աննշան խնդիրի մը համար սպառնացած էր Էլազիզի երեսփոխան Հիւսէյին պէյի դէմ, եւ իր բարեկամները կը ջանային հանդարտեցնել զինքը: Շնորհակալ ըլլանք որ աւելի ծանրակշիռ բարդութիւններ չէ ստեղծած:

(Շար.)

խոր փոփոխութիւններ կը կատարուին: Օրէնքին մէկ տրամադրութեան համաձայն, կառավարութիւնը կրնայ ներքին տագնապներու առեն բանակը գործածել խորհրդարանին հաւանութեամբ, 2/3 մեծամասնութիւն ապահովելով: Յետոյ, բոլոր զինեալ ուժերուն թիւը ամէն տարի պիտի վճռուի խորհրդարանին կողմէ, համաձայն հիմնական օրէնքին:

Օրէնքին տրամադրութեամբ, զերման զինուորը կը համարուի «համազգեստաւոր քաղաքացի», վայելելով միեւնոյն իրաւունքները. Պիտի ըլլայ ընտրող եւ ընտրելի, բայց չի կրնար համազգեստով մասնակցիլ քաղաքական ցոյցերու:

ԲՈՒԼԿԱՆԻՆ ԳՈՀ Կ'ԵՐԵՒԱՅ

Այզընհաուըր իր նոր պատասխանին մէջ կը հրաւիրէ Խ. Միութեան վարչապետը միանալ Մ. Նահանգներուն եւ միւս ազգերուն, միասնաբար գործել եւ միայն խաղաղասիրական նպատակներու համար գործածել հիւլէական ուժերը: Նախագահը անձնապէս եւ ուղղակի կոչ մը կ'ուղղէ մառեշալ Բուլկանինի, կը բացատրէ թէ զինաթափութիւնը պէտք է սկսիլ «ոչ թէ զինեալ ուժերու կրճատումով, այլ պատրաստութեանց սահմանափակումով: Միջազգային գործերու ներկայ վիճակին մէջ եւ մանաւորապէս նկատի առնելով որ իրական խաղաղութիւն չի տիրեր Մերձ. Արեւելքի մէջ, որուն այս ժամուն դժուար կը գտնեմ համաձայնութեան մը յանգիլ զինեալ ուժերու կրճատման մասին»:

Նախագահը ուղղակի պատասխան չի տար Բուլկանինի առաջարկած բարեկամութեան դաշինքի ծրագրին: Խ. Միութեան վարչապետը նախագահին պատասխանը ստացաւ ընդունելութեան մը առթիւ եւ յայտարարեց թէ «լաւ է, շատ շահեկան»: Այս պատասխանը տուած առեն իր քովն էր արտաքին նախարարը, Մոլոթով:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԻՖԼԻՍ հասաւ հանրապետութեան նախորդ նախագահը, Պ. Վէնսան Օրիոլ: Նախապէս Քիեւ ալ հանդիպելով, ընդունուած էր Ուկրայնայի կառավարութեան անդամներուն կողմէ: Յայտնի չէ թէ Երեւան ալ պիտի հանդիպի՞:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետը, Պէն Կիւրիոն, զեկուցում տալով խորհրդարանին առջեւ, յայտարարեց թէ «պատրաստ պէտք է ըլլան, որովհետեւ գիտեն որ արաբական պետութիւնները հակամէտ են յարձակելու: Պատերազմի վտանգը չէ նուազած: Եթէ պատերազմը պայթի, երբեք տարակոյս չունիմ թէ մենք պիտի յաղթենք: Եթէ պատերազմ ծագի, բարոյական պատասխանատուութիւնը պիտի իյնայ խորհրդային եւ ամերիկեան կառավարութեանց վրայ:

ԿԻՊՐՈՍԻ բանակցութիւնները ձախողած ըլլալով, անգլիական եւ յունական ամբոխները փոխադարձաբար կը խանգարեն ալիքները: Ահաբեկչական արարքները կը շարունակուին զանազան քաղաքներու մէջ: Երկու ռումբեր պայթեցան Լիմասոլի մէջ եւ օդանաւ մը խորտակուեցաւ Նիկոսիոյ մէջ: Անգլ. թերթ մը կը գրէ թէ Մակարիոս արք. բրիտանական գաղթավայր մը պիտի աքսորուի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Կրընոպլէն Տիկին Գայեանէ Փաւլոսեանէ երկու հազար ֆրանք, ի յիշատակ իր ամուսնոյն՝ Վահան Փաւլոսեանի, եղբօրը՝ բժիշկ Սարգիս Սահակեանի եւ բոլոր սիրելիներուն:

ԺԱՆԹԻՅԻ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«Յառաջ»ի ցրուիչին հիւանդութեան պատճառով, թերթը առժամաբար կրնաք գտնել Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մօտ, 17 ռիւ տը Փարի, Ժանթիյի:

Անոնք որ կ'ուզեն բաժանորդագրուիլ, կրնան դիմել նոյն հասցէին:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ. Կ. Խաչի 15րդ պատգմ. ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11 Մարտ: Մէթրօ Քատէ:

Գաւառի պատգամաւորներէն կը խնդրուի օր առաջ քարտուղարութեան իմացնել իրենց ժամանման թուականը:

Վարչութիւն

Ի պատիւ Ֆ. Կ. Խաչի պատգամաւորուհիներուն զինեձօն մը տեղի կ'ունենայ Մարտ 12ին, Երկուշաբթի, ժամը 20-24, Սէրքլ Միլիթէրի մէջ, Փլաս Սէն Օկիւսթէն:

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամներ:

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ
ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ
Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ:
Գին 1000 ֆրանք

*

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Տպ. «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ:
Գին թղթակազմ 1000 ֆրանք:
Դիմել «Յառաջ»ի:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցիի հոգաբարձութիւնը հսկումի ժամերգութիւնը կատարել կու տայ այս շաբաթ Մարտ 10ին, երեկոյեան ժամը 7ին:

Փութացէք ներկայ ըլլալ այս խորհրդաւոր արարողութեան, լսելու համար Ս. Նարեկացիի նշանաւոր աղօթքները:

ՀԱՑԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՆԻԷՐԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի երեկոյեան ժամը 5ին, ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ գերապայծառ Ամատունի, Նոթր Տամ Տիւ Փէրփէթիւէլ Սըքուր եկեղեցւոյն մէջ: (35 ռիւ Ալպէռ Ա.).

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Վերջին Արեւագալը պիտի երգուի այս կիրակի առաւօտ, Շաւիլի եկեղեցին, ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերգոյեանի:

ՃԱՇ Ի ՊԱՏԻՒ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՁԱԳԸՃԵԱՆԻ

Փարիզի Համազգայինի վարչութիւնը կազմակերպած է ճաշ մը ի պատիւ «Յուսաբեր» Մշակութային ընկերակցութեան նախագահ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՁԱԳԸՃԵԱՆԻ.

Այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 20ին:

Ճաշին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Պ. Մ. Պարսամեանին կամ «Յառաջ»ի մօտ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն արտակարգ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջաններու բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ընկերները կիրակի, 11 Մարտ, ժամը 21ին: Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Գ. ԼԱԶԵԱՆ:

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տարօն-Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը տօնէ Վարդանանց պատերազմը, խնճոյք պարահանդէսով մը, որ տեղի կ'ունենայ Մարտ 18ին, Ֆրանքօպելժ սրահին մէջ, 59 ռիւ Վէրնիօ, ժամը 15էն 24: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն:

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆի
(Երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ'երգէ Պ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը:

Արտասանութիւն եւայլն:

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ հանրածանօթ նուագախումբով: Ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին:

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է: Օթօպիւս ժամը 0.40:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սէնթ Էթիէնի Նոր Սերունդի կողմէ: Այս կիրակի ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ռէքս - Տանսինկի սրահը, 13 ռիւ Փրէր: Զանազան անակնկալներ:

Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սերունդի բոլոր անդամները

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի Օր»ը կը տօնուի Ապրիլ ութին, Սալ Ֆրանսուա Քոփէի մէջ: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ տղայ մը, նոյնիսկ ուսանող, կէսօրուան գործի մը համար (ժամը 2.30 – 6):

Դիմել անձամբ «Յառաջ»ի վարչութեան ամէն օր ժամը 9.30էն 19:

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

*

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերը, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՒԻԼ.— Մարտ ութին:

ՓԱՐԻԶ.— Մարտ ութին:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Մարտ տասնին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Պուլվար Օտոյի «Վռամեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: (Շար. նախորդ ժողովի):

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Ավընիւ տը Սաքսի սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն

ՓԱՐԻԶ.— Ուրֆայի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, Քաֆէ Թեժանի վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը՝ շնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկին Իսկուհի Փափազեանէ հինգ հազար ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, փոխան ծաղկեպսակի.— Տէր եւ Տիկին Գասպարեան հինգ հազար ֆրանք, Տիկին Ար. Արզարեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Հալվաճեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Զաքարեան հազար ֆրանք, Տիկին Ազատի Զաքրյակօբեանի մահուան առթիւ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Ա. Խաչիկեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Փարիզի եկեղեցին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Յակոբ Խաչիկեանի մահուան քառասունքին առթիւ: Ինչպէս նաեւ Տիկին Խաչիկեանի ծնողքին Յարութիւն քահանայի երէցկնոջ եւ եղբօրը Յակոբ Պապկեաններու, քրոջը Զարուհիի ամուսնոյն՝ Պետրոսի եւ զաւկին՝ Լուսինկեաններու յիշատակին:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Որոշ տարիքի հայ առանձին կին մը գործ կը փնտռէ տունի մը մէջ, իբրեւ խոհարարուհի կամ տարեց հիւանդ մը խնամելու յանձնառութեամբ:

Դիմել «Յառաջ»ի, Գ. Կ. սկզբնատառերով:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Տարեկան պարահանդէսը 14 Ապրիլ, Շաբաթ իրիկուն, Պէրիէ Միլիէի շքեղ սրահներուն մէջ:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ — HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 — Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 9 ՄԱՐՏ — VENDREDI 9 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7624 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3335

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՀԱՅՈՒ ԱՐԻՒՆ»

Դեռ կը շարունակուի անաքանդ ժխորը «արեւելեան ճակատին» վրայ, Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ:

Նոյն սանձակոտոր խուժանավարութիւնը՝ այն մեծամասնութեան դէմ որ քաջութիւնն ունեցաւ քուէ տալու համաձայն իր գիտակցութեան եւ Աթոռին շահերուն:

Ալ ի՛նչ ճամարտակութիւններ, ի՛նչ սրտառուչ կանչեր, վառ պահելու համար ամբոխային տրամադրութիւնները:

«Ջենք ճանչնար»ը մաշեցաւ, եւ հիմա սկսեր են նոր եղանակ մը հնչեցնել.

— Զարեհ եպիսկ. պէտք է հրաժարի, եթէ կաթիլ մը Հայու արիւն ունի ...

Հռետորական հրձիգ մըն է որ կ'արձակէ այս զրգռիչ կանչը, եւ իր ափ մը լուսաղբոսները կ'արձագանգեն քաղաքէ քաղաք: Մինչեւ Պոլիս եւ Գահիրէ:

Եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն երբ Լիբանանի եւ Սուրիոյ նախագահները, վարչապետները, հին եւ նոր նախարարներ, բազմաթիւ բարձր պաշտօնատարներ, ինչպէս եւ օտար դեսպաններ իրենց ջերմագին շնորհաւորութիւնները կը յայտնեն, հեռագիրներ ուղղելով կամ անձամբ կաթողիկոսարան այցելելով:

Հիմա հարցուցէք սա դժգոհներուն, պահելով ձեր ամբողջ պաղարիւնը եւ լրջութիւնը.

— Պարոններ, ձեր Հայու արիւնը ու՞ր կորած էր, երբ ձեր ուղեկիցները «ժուռնալ»ներ կը թխէին եւ փողոցային ցոյցեր կը սարքէին Հալէպի մէջ, լուծել տալու համար Գաւառ. Ժողովը:

«Հայու արիւնը» լճացա՞ծ, լերդացա՞ծ էր, երբ դիմակաւոր եպիսկոպոս մը, Դամասկոսի կաթող. փոխանորդը ինքնագլուխ դիմում կը կատարէր Լիբանանի վարչապետին, պահանջելով յետաձգել ընտրութիւնները:

Նոյնպէս, «Հայու արիւնը» բան մը չխօսեցա՞ւ եթէ ոչ ձեր սրտին, գոնէ մտքին, երբ ուրիշ հինգ եպիսկոպոսներ նոյն դիմումը կը կատարէին Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին, եւ կը ճամբուէին ամենայն քաղաքավարութեամբ:

Ձեր աչքերուն արիւնը պաղա՞ծ էր, երբ խումբ մը թշուառականներ յարձակում կը գործէին Պէյրութի օդակայանին մէջ, կաթող. տեղապահին դէմ, անճոռնի լուտանքներով, եւ ի ներկայութեան Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին:

Երբ, նոյն պահուն, երկու եպիսկոպոսներ արիա՛բար խոյս կուտային կառքէն, ձգելով որ ուրիշ խումբ մը սինլքորներ չարաչար խոշտանգեն իրենց ընկերացող վարդապետը:

Երբ դաւադիր վարդապետ մը գիշերանց կը բանար Անթիլիասի տաճարին դուռները, որպէսզի 40 – 45 կիներ եւ օրիորդներ գիրք բռնեն լման ութ ժամ, խափանելու համար կաթողիկոսին ընտրութիւնը:

Խուժանավարութեան մատեանը դեռ ուրիշ «քաջագործութիւններ» ալ կը պարունակէ: Բայց լաւ է կարճ կապել:

Եւ հիմա որ ամէն բան վերջացած է, «Հայու արիւնը» իր բնական շրջանը գտա՞ծ չէ ձեր մէջ, որպէսզի ըմբռնէք թէ տարագիր բազմութեանց ճակատագրին հետ կը խաղաք ձեր փողոցային ելոյթներով եւ ամբոխավարական դաւերով ու քսութիւններով:

Քիչ մը քաղաքական լուր կարդացէք եւ սերտեցէք, իբրեւ դարման ձեր ջղագարութեան որ ի վերջոյ կրնայ խելագարութեան յանգիլ:

Չէ՞ք լսեր շարախինդ քրքիջները, սահմանէն անդին եւ ձեր շրջապատին արգահատանքը:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ՀՈԳԸ.— ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

ՀԱՄԱՏԱՐԱԾ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎՐԴՈՎԻՉ ԱԽՏԱՆՇԱՆՆԵՐ

Միջազգային մամուլը նորէն վրդովիչ լուրեր կ'արձանագրէ Միջին Արեւելքի կացութեան մասին, որ ծանր մտահոգութեան մատնած է արեւմտեան պետութիւնները.

Կ'ամփոփենք ամէնէն կարեւոր երեւոյթներն ու իրողութիւնները.—

Մ. Նահանգներու միացեալ սպայակոյտը որոշեց 1500 ծովային հրացանակիրներ փոխադրել Միջերկրականի շրջանը, ուրկէ նոյնքան զինուորներ ետ կանչուած էին 1955ի գարնան: Այս ուժը պիտի կցուի ամերիկեան վեցերորդ նաւատորմին: Պաշտօնապէս այս կարգադրութիւնը նախատեսուած էր սովորական ծրագրին մէջ. բայց սերտ կապ ունի օրուան կացութեան հետ, քանի որ կը զուգադիպի արաբեւիսրայէլեան պատերազմի մը վտանգներուն:

Նոյն օրը, Նախագահ Այզընհաուըր իր լրագրական ասուլիսին մէջ կը բացատրէր թէ Ազգաժողովը պատրաստ է «տնտեսական եւ անմիջական միջոցներ ձեռք առնել» Միջին Արեւելքի մէջ: Յետոյ կը շեշտէր թէ հակառակորդները պէտք է ի հարկին հպատակին Ազգաժողովին տալիք հրամաններուն: Լրագրող մը հարցուց թէ հակառակ չէ՞ ամերիկեան հրասայլեր ծախել Արաբիոյ եւ մերժել Իսրայէլի խնդրանքը: Նախագահը պատասխանեց թէ 18 հրասայլերու հայթայթումը նախատեսուած էր 1955 յունիսին կնքուած պայմանագրով եւ թէ Մ. Նահանգները ամէն բանէ առաջ կ'ուզեն խուսափիլ զինարշաւէ մը՝ Միջին Արեւելքի մէջ: Իր կարծիքով, կարելի չէ խաղաղութիւնը ապահովել զէնք ճարելով ազգի մը (Իսրայէլ) որ կրնայ շատ շատ մարզել այնքան որքան թոյլ կուտայ 1.700.000 բնակչութեան մը թիւը, մինչդեռ միւս կողմը կան 40 միլիոն բնակիչներ:

Նախագահը չճշդեց թէ ինչ միջոցներ կը թելադրէ Ազգաժողովին միջամտութեան համար. բայց իրազեկներու կարծիքով, թերեւս կ'ուզէ որ Ապահովութեան Խորհուրդը հանդիսաւոր ազդարարութիւն մը ուղղէ Արաբներուն եւ Իսրայէլի, հասկցնելով թէ ի հարկին ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնեն նախայարձակին դէմ:

× Մարտ 7ին ժողով մը գումարուեցաւ Գահիրէի մէջ, մասնակցութեամբ Արաբիոյ թագաւորին, Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ վարչապետներուն, ինչպէս եւ բազմաթիւ խորհրդականներու. Ժողովը պիտի շարունակուի երեք - չորս օր: Զրոյց կը շրջի թէ պիտի հրաւիրուի նաեւ Յորդանանի թագաւորը: Այս վերջինը տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ Յորդանան այժմ պատրաստ է իր պաշտպանութիւնը ներդաշնակելու միւս արաբական երկիրներու պաշտպանութեան հետ, դիմագրաւելու համար որեւէ նախայարձակում: Հաւանական է որ միացեալ հրամանատարութիւն մը հաստատուի:

Ուոշինկթընի յորդանանեան դեսպանը յայտարարեց թէ երկիրը ի վիճակի է ապահովելու իր զինեալ ուժերուն ղեկավարութիւնը, առանց Անգլիոյ աջակցութեան: Բայց յոյս յայտնեց թէ Կլըպ փաշայի պաշտօնանկութիւնը պատճառ պիտի չըլլայ որ Անգլիա դադրեցնէ իր նպաստը:

× Սուրիոյ արտաքին գործերու նախարարութեան ընդհ. քարտուղարը Մարտ 7ին յաջորդաբար իր մօտ հրաւիրեց Դամասկոսի անգլիական, ամերիկեան, ֆրանսական եւ խորհրդային դեսպանները, անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար իսրայէլ-արաբական սահմանագլուխի կացութեան վրայ, իբրեւ հետեւանք երկու նոր դէպքերու: Չորս դեսպանները հրաւիրուած են իբր ներկայացուցիչները Ապահովութեան Խորհուրդի մնայուն անդամ երկիրներու:

× Ազգաժողովին իսրայէլեան պատուիրակութիւնը նամակ մը ուղղեց Ապահովութեան Խորհուրդի նախագահին, «սուրիական զինեալ ուժերու կողմէ գործուած երկու նախայարձակումներու առթիւ, շեշտելով դէպքին ծանրակշիռ հանգամանքը:

× Յորդանանի արտաքին գործերու նախարարը փակուած համարելով զօր. Կլըպ փաշայի պաշտօնանկութեան խնդիրը, ըսաւ թէ կ'ուզեն օգտուիլ անգլիացի սպաներու ծառայութենէն, թէ քաղաքականութիւնը չէ փոխուած եւ պիտի պահեն իրենց բարեկամական յարաբերութիւնները Մեծն Բրիտանիոյ հետ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՄՈՆՈՒՄԵՆՏ»Ը

Հիմա որ բոլշեւիկեան քսաներորդ համագումարը երկրորդ անգամ թաղեց «Ժողովուրդներու Հայրը», հանճարեղ Ստալինը, շատեր կը հարցնեն.

— Ի՞նչ պիտի ըլլան անոր ձօնուած անհամար կիսանդրիները, արձանները եւ յիշատակարանները (մոնումենտ): Ապա նաեւ անհամար քաղաքներու անունները: (Պուլկարիոյ պատմական Վառնան անգամ Ստալին կը կոչուի այժմ):

Անաստաս Միկոյեան բարձրաձայն յայտարարեց Համագումարին մէջ.

— «Մօտաւորապէս քսան տարի շարունակ մեզանում փաստօրէն կոլեկտիվ (հաւաքական) ղեկավարութիւն չկար, ծաղկում էր անհատի պաշտամունքը, որը դատապարտուել է դեռ եւս Մարքսի, իսկ ապա նաեւ Լենինի կողմից»

Անհատի պաշտամունքը գերագոյն աստիճանին հասաւ Ստալինի օրով:

Եգիպտոսի փարաւոնները վիթխարի բուրգեր կը շինէին, իբրեւ գրաստ գործածելով անհամար բանուորներ:

Այդ քարակոյտերը իրենց փառքը պիտի պատմէին դարէ դար, իբրեւ դամբարան կամ յիշատակարան:

Վրացի «Հանճարեղ»ն ալ նոյն մեթոտին հետեւեցաւ, միահեծան իշխանութիւն մը հաստատելով, ճիշդ քսան տարի:

Միլիոնաւոր գիւղացիներ եւ քաղաքացիներ, կալուածատէրեր եւ աքսորականներ դատապարտուեցան տաժանակիր աշխատանքի, Ռուսաստանի սառուցեալ շրջաններն մինչեւ Սիպերիա:

Միեւնոյն ատեն հսկայական յիշատակարաններ կը բուսնէին ի փառս «Արեւ»ին, ոչ միայն Խ. Միութեան, այլեւ արբանեակ երկիրներու մէջ:

Անհատի պաշտամունքին նուիրուած այդ շէնք «մոնումենտ»ներէն հատ մըն ալ իր ամեհի շուքը փռեց Երեւանի վրայ, երեսուն մեթր բարձրութեամբ:

Իրազեկներ կը պատմեն թէ «Արեւ-արձան»ը կը տիրապետէ ամբողջ քաղաքին վրայ, նսեմացնելով նոյն իսկ Լենինի յիշատակարանը:

Նոյն ձեւով, կարծեմ նոյն մեծութեամբ «մոնումենտ» մըն ալ շինել տուին Փրակայի մէջ:

Եւ հիմա չեխ բանուորներն ու գիւղացիները կը հարցնեն.

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ, պիտի մնա՞յ այս դժխեմ կերպարանքը, հիմա որ իր գործակիցներն անգամ կը դատապարտեն զինքը, իբրեւ զեղծարար եւ պատասխանատու վերջին քսան տարիներու ընթացքին գործուած սխալներու:

Նոյն հարցումը պիտի ուղղէինք մենք ալ, ամենայն իրաւամբ:

Երեւանի կեդրոնը կանգնած «մոնումենտ»ը միշտ ալ պիտի խոցոտէ Հայաստանի ժողովուրդին սիրտը, իբրեւ կենդանի յիշատակարան «Հանճարեղ»ին հակահայ շահատակութեանց:

ՎԱՀԷ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐՆԵՐԸ Կ'ԱՄԲԱՍՏԱՆԵՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

Մարտ 7ին բուռն վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ: Ընդդիմադիրներու (աշխատաւորական) առաջնորդը, Կէյթսքէլ, ծանր ամբաստանութիւններ ուղղեց վարչապետ Իտընի դէմ, ըսելով թէ իր քաղաքականութիւնը վտանգած է խաղաղութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ: Բացատրեց թէ դէպքերու ընթացքը կը պարտադրէ վերաքննել դաշինքին քաղաքականութիւնը: Իր յայտարարութեան համաձայն, կառավարութիւնը ողբալի դիրք մը բռնած է արաբական երկիրներու հանդէպ: «Ընդհակառակն, եկած է ժամանակը ապացուցանելու Արեւմուտքի վճռականութիւնը: Կլըպ փաշայի պաշտօնանկութիւնը կ'աւելցնէ նոր ընդհարումի մը վտանգը. Այդ պաշտօնանկութեան բուն նպատակն է Արաբական Լեգէոնէն հեռացնել չափաւոր տարրերը»:

Աւելի յառաջ երթալով, Գ. Կէյթսքէլ բացատրեց թէ անհրաժեշտ է զինել Իսրայէլը, որպէսզի կարենայ ապահովել իր ինքնապաշտպանութիւնը: Ուստի պահանջեց — Անմիջապէս վերցնել Իսրայէլի զէնք ճարելու արգելքը, փոխադարձ օգնութեան դաշնագիր մը կնքել Իսրայէլի հետ, վերաքննել Յորդանանի նպաստ մը վճարելու քաղաքականութիւնը, տրամադրելի գումարը յատկացնելով տնտեսական բարգաւաճման եւ տարագիրներու տեղաւորման, վերջ տալ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի քարիւղի ընկերութեանց «անհեթեթ եւ ծիծաղելի» մրցակցութեան, ինչպէս եւ կէս գաղթատիրական քաղաքականութեան, ապահովել Խ. Միութեան աջակցութիւնը, երաշխաւորելու համար Իսրայէլի գոյութիւնը եւ բանակցիլ ռուս վարիչներուն հետ, Միջին Արեւելքի կացութեան մասին: «Մենք չկրցանք ըմբռնել ազգայնական եւ հակարեւմտեան շարժումին ահեղ ուժը որ աճեցաւ Միջին Արեւելքի մէջ եւ որ կրնայ յանգիլ համայնավարութեան, եթէ զգուշական միջոցներ ձեռք չառնենք: Երբ աչքի առջեւ կը բերենք աշխարհի կացութիւնը եւ մանաւանդ արեւմտեան զինակցութեան պայմանները, կարելի չէ անձկութեան եւ տխրութեան չմատնուիլ»:

Կառավարութեան ներկայացուցիչը նախապէս յայտարարած էր թէ հաւատարիմ կը մնան Պաղտատի դաշինքին: Վարչապետը ինքն ալ խօսք առաւ եւ յաճախ կ'ընդմիջուէր: Ընդդիմադիրները անվստահութեան բանաձեւ մը առաջարկած էին, բայց ժողովը մերժեց 252ի դէմ 302 ձայնով, այսինքն 56 քուէի մեծամասնութեամբ: Իտըն չափազանց յոգնած կ'երեւար:

ՀԱՐԱՒ. ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Ասիոյ խորհրդաժողովին մէջ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը մերժեց միանալ Պաղտատի դաշինքին, ինչպէս թելադրած էր Անգլիոյ ներկայացուցիչը: Վիճաբանութեանց ընթացքին դիտողութիւն եղաւ թէ Խ. Միութիւնը բացասական դերք մը բռնած է Փաքիստանի հանդէպ, Աֆղանիստանի միջոցաւ:

ՓԱՐԻԶԻ օդանաւային մասնագէտները անակնկալ գործադուլ մը սարքեցին 24 ժամուան համար: Հինգ հազար ուղեւորներ կատարեալ անելի մը մատնուեցան:

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

« ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ »
(Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ ԳՈՐԾԸ)

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Եթէ ընթացիկ եւ դիւրին տարազով մը ուզէինք որոշել գրքին նկարագիրը, պիտի ըսէինք՝ «յուշագրութիւն», ինչպէս կը թելադրէ խորագիրն ալ՝ «Կեանքի ուղիներով»։ Սակայն այս գործը աւելի բան մըն է քան դէպքերու պարզ արձանագրութիւնը :

Տասնեօթը գլուխներու մէջ ան մեզի կուտայ տասնեօթը ընտիր պատմուածքներ, բոլորն ալ գրական - գեղարուեստական կռնաւորումով :

Ս. Վրացեան մտահոգ է կարծես գրքին այս հանգամանքով, երբ յառաջաբանին մէջ կ'ըսէ. «Ընթերցողը կարող է խաբուել գրուածքների արտաքին ձեւից՝ կարծելով թէ հեղինակը զուտ գրականութիւն է փորձում անել, այսինքն երեւակայական բաներ է պատմում։ Զուտ գրականութիւնը իմ կարողութիւնից վեր է ու նպատակից դուրս, ինչ որ գրուած է այս հատորում զուտ իրականութիւն է, պատմական փաստեր, որոնց ես մասնակից եմ եղել, տեսել ու զգացել եմ, ուրախացել ու տխրել, ապրել եմ բովանդակ էութեամբ ...»։

Ոչ, մտահոգուելու պէտք չկայ. ընթերցողը չի խաբուիր։ Գրքին առաջին էջէն մինչեւ վերջին էջը իրականութեան ձայնն է, իրականութեան պատկերը :

Միայն թէ ո՞ր իրականութեան ...

Իրականութիւնը միշտ երկու երեսով կը ներկայանայ — արտաքին եւ ներքին։

Կը բաւէ արտաքինէն իջնել ներքին իրականութեան, որպէսզի որեւէ գրուածք, նոյնիսկ պարզ յուշագրութիւն մը, դառնայ գրական էջ եւ ստանայ արուեստի շունչ։ Կարեւոր չէ թէ հեղինակը, իր նիւթը ուրիշներո՞ւ կեանքէն կ'առնէ թէ իր իսկ ապրումներէն՝ իրականութեան բծախնդիր պահպանումով : Կարեւորը զգալու եւ արտայայտելու կերպն է։

Արդ, Վրացեանի այս գործին գրեթէ բոլոր մասերն ալ ներկայացուած են ներքին իրականութեամբ, դէպքերու ներզօր վերապրումով եւ յուզական ֆոնի վրայ : Այդ պատճառով ալ կենդանի են, գունաւոր եւ զգայումով բաբախուն։ Այդ պատճառով ալ կը կարդացուին մէկ շունչով եւ ընթերցողին կը պատճառեն որքան մտաւոր լոյս, նոյնքան եւ հոգեկան հաճոյք :

Տարիներ շարունակ հանրային, քաղաքական եւ ազգային հարցերու վրայ գրիչ մաշեցուցած՝ Ս. Վրացեան կը խորհի թէ ներկայ հատորը «հեղինակի տկար վրձինով պծուած փաստերու հաւաքածոյ մըն է։ Այդ վրձինը այնքան ալ տկար չէ, որքան ինք կը կարծէ։ Ընդհակառակն, տեղ տեղ ասպարէզով գրագէտներն իսկ անակնկալի բերող ուժ ունի, ճշգրտութիւն եւ ձեռներէցութիւն :

Այս հատորը պատմութեան եւ պատմագէտներու համար չէ գրուած, որքան ալ հեղինակը « պատմական փաստեր» հաւաքելու համար ճամբայ ելած ըլլայ։ Ձեմ խորհիր թէ ապագայ պատմագիրները անոր դիմեն, որպէս աղբիւր կամ առաջնակարգ պատմական տեղեկութեանց։ Բայց ներկայ եւ ապագայ սերունդները սիրով պիտի կարդան այս գործը, որպէս հայրենասէր գործիչի մը հոգիէն փրթած հարազատ ապրումներ։ Գիտակցաբար թէ անգիտակցաբար հեղինակը իր պատմած դէպքերուն պատմական կշիռը խոշոր չափով մը զոհած է անոնցմէ բխող հոգեկան արժէքներուն։ Եւ լաւ է ըրած :

Ամբողջ գիրքը ողողուած է նուատես տրամադրութեան մը լոյսով :

Ս. Վրացեան անցեալի ապրումներուն վրայ նայելու զուարթախոհ կերպ մը ունի, որ տխուր դէպքերուն մէջ իսկ ժպիտ դնել խառնել :

Ներկայացուած անձերը ընդհանրապէս գրական դէմքեր են, պայծառ մարդիկ, արժանի մեր գնահատանքին։ Եթէ երբեմն կը փորձէ խօսիլ նաեւ ոմանց թերութիւններուն մասին, իր բոլոր դիտողութիւնները կ'ընէ բարեմտութեամբ եւ մարդկային հասկացողութեամբ :

Ինչպէս իր յուզումը, նոյնպէս եւ իր արտայայտութեան ձեւը անդորր է եւ զուսպ։ Գրքին մէջ չենք հանդիպիր աւելորդ, կամ մինչեւ իսկ քիչ մը երկարաձգուած առատաբանութիւններու : Քանի մը գիծով նկարագիրներ կը սեւեռէ եւ երեւոյթներ կը բնորոշէ։ Ժուժկալութիւնն ու ճշգրտութիւնը իր «վրձին»ին էական յատկանիշները կը կազմեն։ Հոգեբանական պարզ կամ բարդ վիճակներ լոյսին կը բերէ, առանց երկար – բարակ խոր – հրդածութիւններու։ Սրամիտ պատշաճեցումներն ու իմաստալից բաղդատութիւնները աւելի տեղ գրաւած են գրքին մէջ քան խորհրդածութիւնները, որոնք ընտրովի են, աւելի իմաստասիրական բընոյթ ունին քան քաղաքական եւ կը գործածուին իբրեւ համեմ :

Ոչ միայն իրական են այս գրքին բոլոր էջերը, այլ նաեւ իրապաշտ։ Հեղինակը որեւէ միտում զգալ չի տար իր ներկայացուած դէմքերը հերոսացնելու, եթէ մինչեւ իսկ հերոսներ են անոնք։ Կը յաջողի ցուցադրել զանոնք իրենց մարդկային գիծերով, այնպէս ինչպէս տեսած ու ճանչցած է։ Օրինակ, Կոմիտաս վարդապետ, Ռուբէն Տէր - Մինասեան, Ռոստոմ, Վահան Տէրեան, որոնք հասարակութեան մտքին մէջ մեծ արուեստագէտի կէս առասպելական պատկեր մը կազմած են, Ս. Վրացեանի գրքին մէջ մեզի կը ներկայանան նոր կերպարանքի մը տակ, աւելի իրական, տեսանելի, մարդկային։ Անոնց հանդէպ մեր զգացած համակրանքէն բան չի պակսեցներ այս պարագան, որովհետեւ Վրացեան գիտէ միեւնոյն ատեն անոնց դէմքը պարուրել ոգեկոչումի նուրբ թախիծով եւ յիշատակին յարուցած խորունկ խանդաղատանքով։ «Անցեալի խօսքալականացում», պիտի ըսէր սովետ քննադատը։ Բայց առանց ոգեղէն այդ բաժինին, իրապաշտութիւնը պիտի վերածուէր չոր ու գունաթափ լուսանկարչութեան

Խիտ, համադրական բայց տպաւորիչ են նմանապէս այս գրքին մէջ տեղ գտած այն նկարագրականները, որոնք կը վերաբերին Հայաստանի բնութեան, յատկապէս Արարատեան դաշտին, Մասիսին, Արագածին, Զանգեզուրի լեռներուն, եւայլն։ Հայրենասիրական զօրեղ զգացում մը կը լուսաւորէ զանոնք եւ կը դարձնէ հաղորդական :

Վրացեան ունի պատմելու շնորհ, պատկերաւոր ու սահուն ոճ եւ յստակ ու մաքուր լեզու, տեղ – տեղ նոյնիսկ բանաստեղծական :

Ինքնատիպ գործ մըն է «Կեանքի ուղիներով» գիրքը, որ յուշագրութիւնը կը բարձրացնէ գրականութեան, Ռուբէնի, Արմէն Գարոյի եւ այլ տաղանդաւոր գործիչ – գրողներու նմանակով :

Մ. ԻՇԽԱՆ

«ՆՈՐ ՀԱՐՍ»ԻՆ ԿԸ ՍՊԱՍԷՐ

●

Կովկասի սահմանագլուխէն սկսած, մօտ երկու շաբաթ, ցերեկներ կռուելով, գիշերներ խոյս տալով, կամ ուղղակի՝ պաշարման շղթան կտրելով, անօթի – ծարաւ, յոգնած եւ անքուն, Մուշեղը քանի մը ընկերներու հետ եկած հասած էր Աւերակ Ջրաղացը :

Նորէն կռիւ ու զոհեր, իր ընկերներէն Մակարը ծանր վիրաւոր։ Ամբողջ օրը, թշնամին Ջրաղացը պաշարելով անդադար կրակ կը թափէ։ Գիշերը վրայ կը հասնի, Մուշեղ հնչած կը նկատէ ազատման ժամը։ Մակար կը լսէ ընկերներու որոշումը, Մուշեղէն կ'աղերսէ, որ զինքը ողջ չձգեն թշնամու ձեռքը։ Մուշեղ մէկ մը ընկերոջ կը նայի, մէկ մը Ջրաղացի տակէն հոսող ջուրին։ Անհնար է ծանր վիրաւոր Մակարը տանիլ ջուրին մէջէն։ Ճարահատ, անոր կրկնակի աղերսներէն վերջ կ'որոշեն ընկերոջ կեանքին վերջ տալ։ Ընկերները կը համբուրեն վիրաւոր ընկերոջ ճակատը, արցունքը աչքերուն եւ Մուշեղ գնդակ մը կ'ուղղէ անոր սրտին, այն սրտին, որ բացի հայրենիքէն եւ ընկերներէն ուրիշ բան չէր ճանչցած . . . :

Հոսող ջուրի մէջէն Ջրաղացէն դուրս կուգան, եւ այսպէս բաւական կը հեռանան : Թշնամին մտքէն չէր անցներ, որ կրակ ու բոց «Ջանֆետայիներ» ձուկի նման լողալով պաշարման շղթայէն դուրս կուգան ... անոնք կը սպասեն լոյսին, եւ նոր ուժերուն։

Մուշեղը, զէնքերը լեռը պահելով գիշերով կ'երթայ Մանազկերտի բերդը, իրբեւ հիւր Կոմիտէին։

Առաջին անգամ ըլլալով Մուշեղ հանգիստ նստած է ճաշի։ Նոյն միջոցին ներս կը մտնեն Դերեկ գիւղացիներ գանգատ մը յայտնելու։ Եւ կը սկսին պատմել.

— Այսօր մեր գիւղացի աղքատի մը տըղան պիտի ամուսնանայ, Շաֆիխ բէկը եկած է գիւղը կը պահանջէ որ առաջին երեկոն նոր հարսը իրեն բերեն։ Այս շունը մեզ թալանելէ, կոտորելէ ետք երես է առած։ Հիմակ ալ մեր պատիւը կ'աղարտէ, հնարք մը գտէք այս շունը մաքրելու։ Հետեւանքի մասին մի մտածէք, ինչ կ'ուզէ, թող պատահի, ամբողջ գիւղը դէմ է եւ կամաւոր կերպով իր պատիւը անօրէններուն չի տար ...։

Մուշեղին պատասխանը կոկորդը կը կը մնայ, անօթութիւն, յոգնութիւն եւ անքնութիւն կը մոռնայ, յանձն կ'առնէ մաքրել այդ շունը։ Կոմիտէն սիրով կ'ընդունի Մուշեղի առաջարկը։ Ֆետայիին նոյն գիշերը Դերեկցիներուն հետ կը մեկնի անոնց գիւղը :

Մուշեղ կը սկսի մշակել իր ծրագիրը։ Նախ կ'ըսէ անոնց ։ Կերուխումը պէտք է շարունակէք մինչեւ կէս գիշերը անց ։ Իսկ հարսն ու փեսան պէտք է ճամբայ հանէք դէպի Կովկաս։ Ցետոյ, ես հարսին հագուստները կը հագնիմ, անոր քօղը գլխուս կ'առնեմ, զիս կը տանիք Շաֆիխ բէկին ննջասենեակը. Մնացածը իմ գործս է :

Գիւղացիները կէտ առ կէտ կը գործադրեն Մուշեղի հրամանը։ Երբ հարսնեւորները կը ցրուին եւ գիւղը կը հանդարտի, գիւղապետը նոր «հարս»ին ձեռքէն բռնելով կը տանի Քիւրտին, որ անհամբեր կը սպասէր։ Գիւղապետը դուռը բանալով «նոր հարս»ը ներս կը հրէ եւ դուռը կը գոցէ անոնց վրայ :

« Նոր հարսը» ամօթխածութիւն ցոյց կուտայ, կը վարանի, կռնակը պատին տուած կը սպասէ, Քիւրտին անկողինը չերթար։ Շունը, պառկած տեղէն կը ցատկէ, եւ «նոր հարսի» ձեռքէն բռնելով դէպի անկողին կը քաշէ ... Մուշեղ իր երեսի քօղը մէկ կողմ կը նետէ եւ գօտիէն կեռ դաշոյնը քաշելով շունին սիրտը կը մխէ։ Անկողինը եւ շունին դիակը արեան մէջ կը լողան ... Մուշեղ դուռը կը բանայ եւ գիւղացիներ ներս կը մտնեն։ Ապա խօսքը անոնց ուղղելով կ'ըսէ.

— Շաֆիխ բէկի գլուխը, սեւ շունի մը գլուխը, ինչպէս նաեւ իր ձիուն պոչն ու ականջները կը կտրէք, բոլորը մէկ մախաղի մը մէջ կը լեցնէք եւ իր ձիուն վրայ բեռցնելով կը տանիք իր գիւղին մօտ կը թողուք, ձին իր բնը տիրոջ տունը կը տանի ։ Եթէ այսպէս անարգական ձեւով չընէք, վաղը ուրիշ քիւրտ բէկ մը կ'ելլէ եւ կ'ուզէ խաղալ Հայու պատիւի հետ։ Թող այս մէկը օրինակ ըլլայ ուրիշներու :

Գիւղացիները դարձեալ կէտ առ կէտ կը կատարեն Մուշեղի պատուէրը։

Միւս բէկերը լսելով Շաֆիխ բէկի անարգական սպանութիւնը, կը սմքին։ Եթէ 40 գոմէշի ուժ ունէին, իջաւ տասնի, հէքեաթի դեւերուն պէս ...։

ԱՐՄԵՆԱԿ ԹԱԿՈՐԵԱՆ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

Այսպէս էր մտածում եւ տրամաբանում ոսկերիչ Տիգրանը առաջին օրերը, բայց գնալով մթագնեց նրա գիտակցութիւնը, սկսեց խենէշ պատկերներ տեսնել — Հաջի աղան եւ կինը միասին, իր անկողնում, կամ անկւնում թախտի վրայ, թերեւս եւ խոհանոցում ...

●

Մի օր Տիգրանը շինեց մի արծաթեայ ապարանջան եւ տուն ուղարկեց իբրեւ նըւէր կնոջը։

— Ձըսես թէ ով ղրկեց, ըսէ մէկը քեզի նուէր ղրկեց, — պատուիրեց նա այն աղային, որի միջոցով ուղարկեց ապարանջանը :

Տիգրան մտածում էր ուշինչ չասել, որպէսզի երբ իրիկունը տուն գնար, տեսնէր թէ Փայլուն ինքը պիտի յայտնէ՞ր, որ նուէր է ստացել :

Երեկոյեան հէնց որ Տիգրանը ոտը դրեց տան շեմքի վրայ, Փայլունը դիմաւորեց նրան ու մանկական ուրախութեամբ թեւը ցոյց տուեց ամուսնուն։ Տիգրանը տեսաւ ապարանջանը եւ խորհրդաւոր հարցրեց .

—— Հօրաքո՞ւրդ տուեց :

— Չէ :

— Ես վո՞վ տուեց

— Դուն չե՞ս ղրկեր :

— Չէ :

— Քա՞ ... բացագանչեց Փայլունը, ես ԸԼ ըսի, Տիգրանս ղրկեր է :

— Վո՞վ բերեց :

— Տղայ մի բերեց :

— Ի՞նչ ըսաւ :

— Ըսաւ նուէր է։

— Դուն չհարցուցի՞ր քի ուրկէ՞ց է նուէրը :

Չէ :

— Ինչո՞ւ :

— Քա, ի՞նչ պիտի հարցնեմ։ Գիտեմ որ դուն ես ղրկեր :

— Եկուր տեսնեմ, ասաց ոսկերիչ Տիգրանը եւ միասին գնացին ննջասենեակ :

Տիգրանը ննջասենեակում վերցրեց ապարանջանը կնոջ թեւից, լաւ քննեց եւ ասաց.

— Աղջի, Փայլուն, իմ շինածս է։

— Ես գիտեմ, որ քու շինածն է, քու ձեռքդ է։

— Հա, ամա ես չեմ ղրկեր.

— Որո՞ւ համար ես շիներ, միտքդ բեր, հարցրեց Փայլունը։

Ոսկերիչը չեչտակի նայեց կնոջ աչքերին եւ ասաց.

— Շիներ եմ Խամբուրենց Հաջի աղային համար։

— Խամբուրենց Հաջաղա՞ն։

— Հա։

Փայլունը բարձր եւ միամիտ ծիծաղեց։

— Ինչո՞ւ կը խնդաս, գայրոյթով հարցրեց Տիգրանը։

— Ի՞նչ չխնդամ, քա ... Խամբուրենց Հաջի աղա՞ն ... երկարաձգեց Փայլունը եւ նորից բարձր ծիծաղեց եւ հարցրեց.

— Ե՞րբ ես շիներ։

— Երկու օր առաջ։

— Խելքս հէչ բան չի պառկիր,, զարմանքով ասաց Փայլունը եւ դուրս գնաց։

Տիգրանը մտածեց. «Մէջտեղն էլը ես մնացի»։ Եւ լսեց որ կինը երգում է եւ սուլում։ Երգելը նրան զայրացրեց, դուրս գնաց եւ կոպիտ ասաց.

— Փայլուն, բիլէզիկը ետ ղրկէ

— Որո՞ւ ղրկեմ։

— Հաջի աղային.

— Խենթ խենթ մի խօսիր։

— Խենթը դուն ես։

Փայլուն լռեց ։ Առաջին անգամն էր, որ իրենց միջեւ կոպիտ խօսակցութիւն էր տեղի ունենում։

— Հիմա ետ ղրկէ :

— Թերեւս Հաջի աղան չէ ղրկեր։

— Մի հակաճառեր, բղաւեց Տիգրանը եւ դուրս գնաց։

Փայլունը ապշած մնաց իր կանգնած տեղում, աւելն ընկաւ ձեռքից, աչքերը թացացան, գողկոցի ծայրով սրբեց արցունքները եւ գնաց հարեւանի փոքրիկ տղային խնդրեց՝ ապարանջանը տանելու եւ յանձնելու Խամբուրենց Հաջի աղային։

Երբ Մեմիկ խաթունը բաց արաւ դուռը, փոքրիկ տղան թղթի մէջ փաթթաթուած ապարանջանը երկարեց նրան եւ ասաց.

— Ղույումճի Տիգրանի կնիկը ղրկեց ։ Մեմիկ խաթունը բացագանչեց.

— Վույ...

Տղան թռաւ։ Մեմիկ խաթունը բաց չարաւ ծրարը, ուղիղ բարձրացաւ վեր, ծրարը դրեց Հաջի աղային առաջ եւ ասաց.

— Տես, ինչ ստիճան լկտի տըլլի, որ քըղի նուէր ղրկէ։

— Ո՞վ, կնիկ։

— Սիրականդ։

Հաջի աղան ցնցուեց։ Տիրեց լռութիւն։ Ծրարը մնացել էր մէջտեղում եւ ոչ ոք չէր մօտենում բաց անելու։

— Լեզուդ չորցա՞ւ, կոպիտ ճչաց Մեմիկ խաթունը։

Հաջի աղան մեղմ ձայնով ասաց.

— Մեմիկ, էս ի՞նչ է, ո՞վ խենթ է, է՞ս թէ դուն, թէ՞ աշխարքը։

— Դուն.

— Է, աղէկ որ միտակ ես եմ խենթեցեր, աշխարքը խելօք է, դուն ըլ խելօք ես :

Հաջի աղայի ձայնին մէջ կար դողդոջուն մի ալիք, որ Մեմիկ խաթունի մէջ առաջացրեց խղճահարութիւն, աչքերը լցուեցին արցունքով, մօտեցաւ փաթթաթուեց ամուսնուն եւ ողոքիչ ձայնով ասաց։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Անցեալ շաբաթ մեծ խանդավառութեամբ կատարուեցաւ Փետրուարեան ապստամբութեան 38րդ տարեդարձը, Մէզօն Ալֆորի մէկ սրահին մէջ, ընտանեկան խնճոյքով: Հակառակ սրահին հեռաւորութեան եւ ցուրտին՝ սրահը լեցուած էր մասնաւորապէս երիտասարդներով: Ներկայ էին ընկեր Գ. Լազեան եւ վեթերան ընկեր մը (Մուրատի եւ Անդրանիկի զինուորներէն):

Բացումը կատարեց ընկերուհի Եւլէն Բիւզանդ: Որքան զոհ նոյնքան եւ դժգոհ, գիտել տուաւ թէ այս պատմական տօնին առթիւ սրահը նեղ պէտք է գար Ալֆորվիլի գաղութին համար որ կը բաղկանայ 4500 անդամներէ: Յետոյ ներկայացուց երկու հիւրերը:

Վեթերան զինուորին յորդորականէն վերջ, գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ ընկեր Գ. Լազեան, պարզելով Փետրուար 18ի ապստամբութեան շարժառիթները,— անլուր բարբարոսութիւններ, թալան, ձերբակալութիւններ, եւ 1200 հայ սպաներու աքսորը եւայլն: Ամբողջ ժողովուրդն էր որ ըմբոստացաւ բռնակալութեան դէմ, խորտակելով անոր լուծը: Եւ եթէ նորեկները վերադարձան, պատճառը այն է որ իրենց կռնակն ունէին բոլշեւիկեան բանակը:

Այնուհետեւ ընկերը մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց Միջին Արեւելքի գաղութներու մասին որոնք ունին բազմաթիւ եկեղեցիներ, դպրոցներ եւ ուրիշ ազգ. հաստատութիւններ: «Ես յոռետես չեմ, բայց կարգ մը բաներու մէջ ետ ենք գացեր, պէտք է զարմանենք, մեր զաւակները Հայ պահենք: Պէտք է ունենանք մեր մշակոյթի տունը Փարիզի մէջ, որպէսզի մեր երիտասարդները կարենան հաւաքուիլ եւ թրծուիլ:

«Ամուր պահեցէք ձեր ազգային հաւատքը, լաւագոյն օրերու համար»:

Գեղարուեստական բաժնին մէջ, մասնաւորապէս գնահատելի էին Տիկին Աբաքսի Մուրատեան, իր երգերով, Զօհրապ Մուրատեան արտասանութեամբ, (հատուած մը Ծառուկեանի «Թուղթ առ Երեւանցին»), Անդր. Գալուստեան, Վ. Մինասեան, եւ Ս. Ոսկանեան, իրենց հայկական պարերով, որոնց կ'ընկերանային Գարեգին եւ Բենօ:

Մինչեւ առաւօտեան ժամը երկու, երգ ու պար, խինդ ու ծիծաղ ...

Գ. ԳԵՏՐՈՒՆԻ

«ԳԱՄՓԷԹ ՊՈԼԻ» հայկական լաւագոյն խումբը, Քէմ - Ֆին որ Մ. Նահանգները կը գտնուի, Միջին Արեւելք պիտի այցելէ եւ մօտերս պիտի մասնակցի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ոլիմպիական խաղերուն: Քէմ - Ֆին մասնաւորապէս համբաւ շահած է Ֆիլատելֆիայի եւ Նիւ Ճըրսիի մէջ:

«ԱՄՕԹԱԼԻ ԴԷՊՔԸ»

Թուրք ծանօթ հրապարակագիր Ֆալի Րըֆքի Աթայ հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Սեպտ. վեցի դէպքին առթիւ, «Տիւնեա» թերթին մէջ:

«Ծիշդ չենք գտներ որ պաշտօնական բերաններ այս դէպքերը «երկնային ադէտներու նմանցնեն: Անոնց գաղտնիքը միայն Աստուած գիտէ: Մինչ Սեպտեմբերի դէպքերուն համանման աղէտներուն գաղտնիքները, թողէք իրաւասու վարչային եւ ապահովութեան իշխանութիւններ, մենք անգամ գիտենք, անոնց մէկ մասը պատուհանէն դիտած ըլլալով Չենք կրնար գուշակել թէ Թուրքիոյ ո՞ր կողմը վերստին շարժ պիտի պատահի եւ ըստ այնմ միջոց չենք կրնար առնել: Բայց մեր ձեռքն է ապահովել որ Թուրքիոյ ոչ մէկ տեղը անգամ մըն ալ նման ամօթալի դէպք մը չպատահի: Երեսփոխաններէն մին յայտարարած է որ հայրենասիրութիւն է «այս խնդիրը ծածկել»: Մեր այս երեսփոխանը կամ չէ կարդացած համաշխարհային մամուլին մէջ գըրուածները եւ կամ չէ յիշած ջայլամի պատմութիւնը:

Դարձեալ բնաւ տեղին չգտանք երեսփոխանի մը Իսթանպուլի Յոյներուն հասցէին բառերը: Թուրքիոյ մէջ Յոյներ եւ Յունաստանի մէջ Թուրքեր կան: Բոլորս իրաւամբ կը ծառանանք երբ Յունաստանի մէջ Թուրքի մը քիթը արիւնի եւ հաշիւ կը հարցնենք: Հաշիւ հարցնել կը նշանակէ հաշիւ տալու ալ յօժարիլ:

Ի՞նչ պիտի պատասխանենք եթէ մեզի հարցնեն որ դեմոկրատ երեսփոխանը (կ'ակնարկէ Սինան Թէքէլիօղլուի) ինչ ըսել ուզած է չորեքշաբթի օրուան խօսքերով:

Մենք քրիստոնէատեաց թթու ազգայնամոլ չենք: Ինչ օգուտ ունի մեզի անկ չեղող ամօթ մը մեր վրայ ցատկեցնելու հարիւր առ հարիւր քրիստոնեայ արեւմտեան աշխարհին առջեւ:

Իբրեւ կառավարական պաշտօնական մարդ, իբրեւ երեսփոխան, իբրեւ լրագրող կշռելով ստիպուած ենք խօսիլ, դիւանագիտ ապայնամոլութեան պըտուղները չհրահրելու համար»:

«Վաթան»ի խմբագրապետն ալ գիտել կու տայ թէ Սեպտեմբեր վեցի փոթորիկը Նաթօյի եւ Թուրքեւհելլէն գործակցութեան դէմ նիւթուած հրձիգութիւն մըն էր ու զոհոնակութիւն կը յայտնէ որ Թուրք կառավարութիւնը որոշած է հատուցանել վնասը: Եալման յետոյ կ'ըսէ.—

«Սեպտեմբեր վեցի դէպքերը վտանգի զօղանջները հնչեցուցին, փոթորիկին կայծակները ծայրայեղութեան հակումները ի յայտ բերին: Մեր գլխուն թոպեր կերանք եւ պէտք է դաս առնենք ասկէ»:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ 25ԱՄԵԱԿԸ

Հայ Արինէրու Միութիւնը այս տարի մեծ շուքով տօնեց իր քսանեւհինգամեակը Մարտ 4ին, Մարսէյլէն Գէրթըլոյի մեծ սրահին մէջ: Բազմութեան մէջ կը նշմարուէին քահանաներ, կաթողիկէ հայրերը եւ ծանօթ անձեր, Ֆրանս. սկաուտներու պետը, Միջազգային սկաուտական կազմակերպութեան ներկայացուցիչը՝ Գ. Փիէռ Տէլփիւշ եւ ուրիշներ:

Քսանեւհինգամեակի առթիւ Փարիզի եւ Արնուվիլի հայ արինները հրաւիրուած էին Մարսիլիոյ հայ արինները եւ արենոյշները:

Երբ վարագոյրը բացուեցաւ, բեմին վըրայ շարք-շարք երեւցան առոյգ սկաուտներ, հայ, ֆրանսացի, ամերիկացի, լեհ, յոյն, իրենց դրօշներով:

Արնուվիլի մասնաճիւղին երգախառն ներկայացումէն ետք, խմբապետուհի Մարկոսեան նուագեց «Յայթարման» եւ Ա. Խաչատուրեանի «Սուրերու պարը»: Յետոյ Մարսիլիոյ արենոյշներու պահեստական պարը, ներդաշնակ եւ համաչափ, խանդավառութեամբ լեցուց սրահը:

Ամէնէն առաջ խօսեցաւ ընդհ. պետ Տոքթ. Գուրգէն Մեծատուրեան, որ նախ շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն եւ հիւրերուն, ապա կարդաց ուղերձները Միջազգային սկաուտական գրասենեակի տնօրէնին՝ զօր. Սրբայի, ֆրանսական եւ զուիցերիական սկաուտական մարմիններու, եւն.: Այս առթիւ խօսեցաւ այս տարուան Քանատայի ճամբարի մասին, որուն հայ արինները մասնակցեցան ութ հոգիով, անսահման ուրախութիւն եւ ոգեւորութիւն առթելով Քանատայի փոքրաթիւ հայ գաղութին մէջ: Քանատահայութիւնը որ մօտ երեք հազար հոգիէ կը բաղկանայ, սիրով հիւրընկալած է հայ արինները, բաժնելով զանոնք հայ ընտանիքներու մէջ: Շնորհիւ մանաւանդ Գ. Գ. Յ. Մուրատեանի, Փաստրմաճեան եղբայրներու, Աբիկեանի եւ Սարուխանի, արինները որեւէ նեղութիւն չեն կրած: Իրենց ամենօրեայ հիւրերուն մէջ գտնուած են նաեւ Քանատայի սահմանամերձ քաղաքներէն Ամերիկահայեր: Ապա մոգական լապտերով ցոյց տուաւ սկաուտական կեանքէ տեսարաններ:

Մարսէյլի արինները եւ արենոյշները գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրեցին իրենց պետին:

Անակնկալ մը եղաւ Մարսիլիոյ հայ արենոյշ Ալիս Շամիրեանի երեւումը բեմին վրայ: Շնորհալի Ալիսը նոյնքան յաջողութեամբ երգեց, պարեց, որքան զգացումով ներկայացուց Մեծն Վարդանի աղջկան «Շուշանիկ»ի դերը, մանաւանդ իր սահուն հայերէնը մեծ զարմանք պատճառեց: Նոյնքան յաջող էին իր միւս խաղակիցները: Յետոյ տեղի ունեցաւ Մարսէյլի արիներու եւ արենոյշներու խմբական պարը, առաջնորդութեամբ քոյր եւ եղբայր Մասիս եւ Ալիս Շամիր-եանի, մեծ խանդավառութիւն ստեղծելով: Մարսիլիոյ հայ արիներու եղիպտական գեղեցիկ բուրգով վերջացաւ հանդէսին գեղարուեստական եւ մարզական մասը:

Ինչպէս ըսինք, քսանեւհինգ տարիէ ի վեր հայ արիներու սերունդ մը կազմուեցաւ Ֆրանսայի մէջ: Ոմանք հաւատարիմ միութեան՝ միշտ կը հետեւին, ուրիշներ մեծնալէ ետք կը լքեն: Ընդհ. պետը բեմ հրաւիրեց սրահին բոլոր նախկին արինները, եւ բեմը լեցուեցաւ եօթ տարեկան գայլուկէն մինչեւ քառասուն տարեկան նախկին արիով, այսօր հայրիկ ու մայրիկ:

Այս գեղեցիկ երեւոյթին առջեւ բեմ հըրաւիրուեցաւ Հրանտ Սամուէլ, որ նախ շնորհաւորեց կազմակերպութիւնը: «Անոնց հայ արիներու մասնակցութեան ճամբարներուն, բազմաթիւ ազգեր պիտի չճանչնային Հայերը: Քսանեւհինգ տարիէ ի վեր կանգուն է Հայ Արիներու Միութիւնը, մինչդեռ այդ շրջանին բազմաթիւ միութիւններ կազմուեցան ու լուծուեցան»: Այս առթիւ ջերմ շնորհաւորութիւններ ուղղեց Միութեան վարիչին եւ անդամներուն:

ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆ

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՌՕԱՆ, 4 Մարտ.— Գ. Մեսրոպ Թորոսեանի երկրորդ տղան՝ Սիմոն, (25 տարեկան) Նիմի ապալից վարժարանը աւարտելով, ստացած է տեսական ստացականը:

«ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ շարականներու» ամբողջական հաւաքածոն Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի նուիրած է Աղեքսանդրիոյ Մխիթարեան վարժարանի տեսուչ Հ. Եսայի Քրոզեան: Ինչպէս յայտնի է այս հրատարակութիւնը լոյս տեսած է Վենետիկի Ս. Ղազարի տպարանէն, Հ. Ղեւոնդ Տայեանի աշխատութեամբ:

ՊՈԼՍՈՅ Պատրիարքը՝ Գարեգին արք. Խաչատուրեան, այցելած է, մասնաւոր արտօնութեամբ, իր մեծանուն ուսուցչին՝ բանաստեղծ եւ հմուտ պատմաբան Եղիշէ պատրիարք Դուրեանի գամբարանը, որ կը գտնուի Երուսաղէմի իսրայէլեան բաժնին մէջ:

ԿԻՆԵՐՈՒ քուէարկութեան իրաւունքը 24 անգամ ըլլալով մերժուեցաւ Գէրնի մէջ (Զուիցերիա), 52.929ի դէմ 62.971 ձայնով: Եգիպտոս քուէարկեց նոյն իրաւունքը:

Խմանի մը կը հարցնեն.

— Միշտ կը խմե՞ս:

— Այո, ամառ - ձմեռ, կը պատասխանէ մարդը:

— Չի՞ վնասեր քեզի:

— Ոչ: Որովհետեւ, ձմեռը՝ կը խմեմ տաքնալու եւ ամառը՝ զովանալու համար:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (153)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆԸ»

«Թասվիրի Էֆքեար»ի մէջ ալ, այն ատենուան հռչակաւոր մէկ օրագիրը, Էպուզզիյա Վէլիտ, հետեւեալը կը գրէր.

— Այս քաջամարտիկ զինուորը որ իր ամբողջ կեանքին մէջ ճակատէ ճակատ կռուած է եւ սակայն թշնամիին գնդակները չեն կրցած զգետնել զինքը, ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ վերջնական գնդակը կը ստանայ Ազգ. Ժողովի նրբանցքներուն մէջ, իր իսկ ժողովական ընկերներուն, կրօնքի, զէնքի, կուսակցութեան ընկերներուն հետ կռուած պահուն: Ասկէ աւելի կսկծալի բան մը կարելի՞ է երեւակայել:

«Այն Հալիտ փաշան, որ ընդհ. պատերազմէն պատուաւորապէս դուրս գալէ ետք, եղաւ Միլլի պայքարին ամէնէն անձնազոհ մէկ հրամանատարը, եւ Հայաստանի արշաւանքին ժամանակ ձիւնամրրկան յարձակեցաւ Կարսի վրայ պաշարեց քաղաքը եւ մէկ խոյանքով մտաւ Հայերու այս ամրակուռ բերդաքաղաքը, եւ մէկ ժամուան մէջ հայկական բանակը իր հրամանատարներով եւ սպայակոյտով գերի վարեց եւ հրաշք գործեց պարզապէս, արագօրէն վերջ տալով Հայաստանի պատերազմին:

«Հիմա ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ այս ռազմիկը կը վիրաւորուի չեմ գիտեր ինչ պատճառով: Յայտնի է որ Ազգ. Ժողովի շրջանակներուն մէջ ծայրայեղ ջղայնութիւն մը կը տիրէ վերջերս: Մինչդեռ պարտաւոր ենք միաձոյլ ճակատ կազմել արտաքին վտանգներուն դիմաց: Անըմբռնելի է որ երեսփոխաններ Ազգ. Ժողովէն, իրենց գրպաններուն մէջ ատրճանակներ դրած: Զէնքը թշնամիին դէմ միայն կրնանք արձակել. Պէտք չէր որ Հալիտ փաշայի զէնքը, որ մինչեւ հիմա հազարաւոր թշնամիներ մեռցուցած էր, ուղղուէր այս անգամ իր որեւէ մէկ հայրենակիցի, մանաւանդ Միլլի պայքարին մէկ զէնքի ընկերոջ: Նոյնպէս եւ Հալիտ փաշան մահու եւ կենաց վիճակին մատնող, դայն տառապանքի անկողնին գամող գնդակը պէտք է մխուէր միմիայն թշնամիի մը կուրծքին: Եթէ Ալի պէյերն ու Հալիտ փաշաները իրարու վրայ զէնք պիտի պարպեն, վաղը ո՞վ պիտի պաշտպանէ այս ազգը թշնամիին դէմ: Ամէն պարագայի մէջ այս վիրաւորման դէպքը ամենալուրջ խնդիրն է որ ծագած ըլլայ պատերազմէն վերջ մեր ազգային եւ քաղաքակրթական կեանքին մէջ: Յայտնի է որ ընդհանուր դժգոհութիւն, տհաճութիւն մը կայ, եւ գործերը լաւ չեն ընթանար մեր յետ-պատերազմեան շրջանին մէջ: Իրողութիւնը այս է եւ դժբախտաբար չենք ուզեր խոստովանիլ զայն: Մեր Միլլի պայքարը ինչ սեւ բախտ ունի եղեր որ վաղը պիտի ստիպուինք գրել հետեւեալը․․ Թուրք բանակին առաջնակարգ մէկ հերոսը, Ազգ. Ժողովին մէջ ստացած իր մէկ վէրքովը զոհուեցաւ:

Հիւսէյին Ճահիտ եւս նոյնքան կսկծալի տողերով կ'անդրադառնար այս արիւնոտ դէպքին, «Թանին»ի մէջ, եւ կը խորհրդածէր.

— Ժողովի նրբանցքներուն մէջ մեր երեսփոխաններուն մէկզմէկ վիրաւորելը կոչուած է խորունկ ցաւ եւ զարմանք պատճառել ամբողջ երկրին մէջ: Անկարելի է որեւէ պատճառով արդարացնել այս եղերական դէպքը: Շատ դառն պարագայ մը, որով մարմինը թշնամի գնդակներով ծակ ծակ եղած զինուոր մը, որպիսին է Հալիտ փաշա, եղբօր մը ձեռքով կը ստանայ այսքան ծանր վէրք մը: Աւելի եւս կսկծալի, երբ խորհինք թէ այս դէպքը կը պատահի Ազգ. Ժողովի երդիքին տակ: Մթնոլորտը ելեկտրականացած է եւ ձեռքերը շուտով կը փարին զէնքին:

Պաշտօնական շրջանակները, այս խորհրդաւոր ոճիրը հանրութեան ներկայացուցին իբր «օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան» պարագայ մը, դատական քննութիւններն ալ այս նպատակով կատարուեցան եւ ի վերջոյ հարկ տեսան հետապնդում կատարել Ալի Ջէթինկայայի դէմ:

Կարեւոր կէտ մը մութ կը մնար. Հալիտ փաշա, որ մերթ կը հանդարտէր իր ըստացած մահացու վէրքէն եւ մերթ կ'ուշաբերէր, կը պնդէր թէ գնդակը ետեւէն արձակուած էր եւ զինքը զարնողը Րաուֆ պէյն էր, եւ ոչ թէ Ալի պէյը:

— Ես Ալին պետին փռած ու կաշկանդած էի, անկարելի է որ շարժակէր, կը պնդէր Հալիտ փաշա, զիս եւեւէն զարնողը Րաուֆն է:

Միայն թէ Ալի պէյ կ'իւրացնէր ոճիրը եւ կը յայտարարէր թէ հոգին փրկելու համար գնդակով մը վիրաւորած էր Հալիտ փաշան, որ քիչ մնաց զինքը պիտի սպաննէր, ատրճանակը պարպելով իր ուղղին: Ինք ստիպուած էր դժբախտաբար Հալիտ փաշայի տակէն կրակել եւ միակ գնդակով մը վիրաւորել զայն:

Ալի պէյի յայտարարութիւնը այս էր ահաւասիկ:

Յաջորդ օր, Ազգ. Ժողովը այս դէպքի մասին կը հրատարակէր զեկոյց մը, որ կ'ըսէր թէ՝ Հալիտ փաշա նախ կռուի բռնուած էր երեսփոխաններէն Հիւսէյին պէյի հետ:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

■

Երէկ, հինգշաբթի, սկսան վիճաբանութիւնները Ազգ. Ժողովին առջեւ, կառավարութեան պահանջած լիազօրութեան առթիւ։ Խօսք ուզած են 26 երեսփոխաններ։ Վիճաբանութիւնները շատ ծանր հանգամանք ունին եւ կրնան տեւել քանի մը օր։ Այդ պարագային քուէարկութիւնը պիտի կատարուի երեքշաբթի։

Ալժերիոյ նախարարը, Ռ. Լաքոստ, կ'ուզէ շատ կարճ պայմանաժամ մը տալ ըմբոստներուն, զէնքերը վար դնելու համար։ Զինուորական պետերը անհրաժեշտ կը գտնեն 200.000 նոր զինուորներ, Ալժերիան խաղաղեցնելու համար։

✕ Մարոքի Սուլթանը կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին, յորդորելով խաղաղութեամբ աշխատիլ անկախութեան իրագործման համար։ — Մ. Նահանգները շնորհաւորեցին Ֆրանսան, Մարոքի հետ կնքուած համաձայնութեան առթիւ, «հեռատես եւ վեհոգի դիւանագիտութիւն» կոչելով զայն։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

«ԱՆԵՐԵՒԱԿԱՅԵԼԻ է» համաշխարհային պատերազմ յայտարարեց Նախագահ Այզընհաուըր, իր լրագրական ասուլիսին առթիւ։ Բայց եւ այնպէս բացատրեց թէ չէ փարատած նոր վէրիվայրումներու վտանգը։ Այս առթիւ ըսաւ թէ շատ նպաստաւոր է մառէշալ Բուլկանինի վերջին նամակը։ Թղթակիցներ հարցուցին թէ պարագաները ձեռնտու չե՞ն որ պէսզի Բուլկանին ճամբորդութիւն մը կատարէ դէպի Մ. Նահանգները։ Այզընհաուըր պատասխանեց թէ չէ խորհած այդ մասին։ (Զրոյցի մը համաձայն, Խ. Միութեան վարչապետը տրամադիր է կատարելու այդ ճամբորդութիւնը)։

ԿԻՊՐՈՍԻ մասին կառավարութեան դիրքը պարզելով, Ըոնթսաթընի վարչապետը յայտարարեց թէ «երաշխիքներ կը պահանջէ Անգլիայէն, ինքնօրէն կառավարութիւն մը հաստատելու համար, համաձայն մեծամասնութեան իրաւունքներուն։ Բրիտանական կառավարութիւնը մշակած է ներքին ինքնավարութեան ծրագիր մը որ կը հակասէ ինքնորոշման իրաւունքին»։ Մակարիոս արք. տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ «Անգլիա պէտք է տեղի տայ երեք հիմնական կէտերու մէջ»։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ ամերիկեան «Նիւզուիք» թերթին թղթակիցը, երեքշաբթի օր, իր գրասենեակին դրան առջեւ։ Անմիջապէս պիտի արտաքսուէր, բայց հրամանը ետ առնուեցաւ։ Կ'ամբաստանուի թէ կասկածելի կապեր ունեցած է Ալժերիոյ ըմբոստներուն հետ։

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ատեանը մերժեց յետաձգել երեք բարձր պաշտօնատարներու եւ լրագրողի մը դատավարութիւնը, որ սկսած էր Դշ. օր. (մանրամասնութիւնները յաջորդով)։

ԿԹՓԱՄԱՐՏ մը տեղի ունեցաւ Ազգ. Ժողովին մէջ, փուժատեան երեսփոխան Տիտի եւ ընկերվարականի մը միջեւ։ Բարապանները դժուարութեամբ զատեցին երկու հակառակորդները։

■

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ. — Կոփամարտիկ Կարպիս Զաքարեան Ապրիլ 7ին պիտի մրցի Թունուզեանի ախոյեան Փափասոփուլոյի հետ, Պէյրութի մարզական պալատին մէջ։

✕ Պէյրութ – Սայտա ճամբուն վրայ հեծանուորներու մրցումին առաջին հասաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ական Մակար Պալըգճեան։

✕ Հունգարիա – Լիբանան ֆութպոլի միջազգային հանդիպումը վերջացաւ Լիբանանի պարտութեամբ մէկի դէմ չորս կէտով։

✕ Հայաստանի ախոյեանական մրցումները կը սկսին ապրիլ մէկին։ Երեւանի Սպարտակը որ Խ. Միութեան լաւագոյն խումբերէն է, այս տարի հաւանաբար արտասահման այցելէ։

Հայաստանի ֆութպոլի ազգ. խումբը մրցումներ պիտի ունենայ Զուիցերիոյ, Պուլկարիոյ, Լեհաստանի, Ռումանիոյ, Աֆղանիստանի, Հնդկաստանի, Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ։

✕ Լիբանանի ախոյեանական մրցումները կը սկսին Մարտ 18ին։ (Աղդակ Մարզական)։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ֆ. Կ. Խաչի 15րդ պատգմ. ժողովը կը բացուի Մարտ 9ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ եւ կը տեւէ երեք օր, 9, 10, 11 Մարտ։ Մէթրօ Քատէ։

Վարչութիւն

⁂

Ի պատիւ Ֆ. Կ. Խաչի պատգամաւորուհիներուն գինեձօն մը տեղի կ'ունենայ Մարտ 12ին, Երկուշաբթի, ժամը 20-24, Սէրքըլ Միլիթէռի մէջ, Փլաս Սէն Օկիւսթէն։

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամներ։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ։

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Գոմոնի Թաղ. Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, առաւօտեան ժամը ճիշդ 10.30ին, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի նորոգ հանգուցեալ տարաբախտ ՀԵԼԷՆ ՊԱՔՐՃԵԱՆԻ (ծնեալ Շահլամեան), հոգւոյն ի յիշատակ, ա-նոր մահուան քառասունքին, ինչպէս նաեւ Շահլամեան ընտանիքի հին եւ նոր բոլոր ննջեցելոց հոգւոյ ի յիշատակ։

Կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ, հանգուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր ազգականները, բարեկամներ եւ ծանօթներ։

●

Այրի Տիկին Գիւլպիւլ Գէնկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Օհան Գէնկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գաթիստ Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Իսկէնտէր Գարայեան, Տէր եւ Տիկին Սէրճիվան Շէրպէթճեան, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, աներձագին եւ եղբօր որդւոյն՝

ԱՂԱՃԱՆ ԳԷՆԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացալին յիշատակը յարգողները։

●

Այս առթիւ Գ. Հաճիքասաբեան հազար ֆրանք կը նուիրէ ԹՈՔԱՏԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ։ (Ստանալ սրճարանապետ Զատիկեանէ, Իսի)։

ՃԱՇ Ի ՊԱՏԻՒ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՋԱԳԸՃԵԱՆԻ

Փարիզի Համազգայինի վարչութիւնը կազմակերպած է ճաշ մը ի պատիւ «Յուսաբեր» Մշակութային ընկերակցութեան նախագահ Գ. ԱՒԵՏԻՍ ՋԱԳԸՃԵԱՆԻ

Այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 20ին։

Ճաշին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Գ. Մ. Գարսամեանին կամ «Յառաջ»ի մօտ։

Ճաշարան՝ 80 ռիւ Լաֆայէթ։ Մասնակցութիւն՝ 1000 ֆրանք։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջաններու բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ընկերները կիրակի, 11 Մարտ, ժամը 21ին։ Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Գ. ԼԱԶԵԱՆ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՆԿԷՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն։

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

(երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Գ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ'նրգէ Պ. Վահրամ Տէվլէթեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը։

Արտասանութիւն եւայլն։

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ հանրածանօթ նուագախումբով ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին։

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է։ Օթօպիւս ժամը 0.40։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սէնթ Էթիէնի Նոր Սեբաստիոյ կողմէ։ Այս կիրակի ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ռէքս – Տանսինկի սրահը, 13 ռիւ Փրէր։ Զանազան անակնկալներ։

Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սեբաստիոյ բոլոր անդամները։

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍիի ԾԵՐԱՆՈՑԻՆ

Տէր եւ Տիկին Գայթարեան իրենց մօր եւ Մուշեղ Գօզոսեանի մահուան առթիւ 1500 ֆրանք կը նուիրեն Մոնմորանսիի ծերանոցին։ Ստանալ «Յառաջ»էն։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եփրատացի» կոմիտէի ժողովը յետաձգուած է յառաջիկայ շաբաթ օրուան

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵԲԱՍՏԻԱ կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Առնուվիլի խումբը Մարտ 10ին, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Գուլվար Օտտոյի «Վռամեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ (Շար. նախորդ ժողովի)։

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, Ֆվրնիւ տը Սաքսի սրահը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն

ԳՈՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ ժողովասրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Հ. Յ. Դ. «Ընկեր Կարօ» խումբի ժողովը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, ընկ. Գօյաճեանի բնակարանը

ՓԱՐԻԶ.— Ուրֆայի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, Քաֆէ Թեժանի վերնայարկը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

ԾՆՈՒՆԴ.— Տէր եւ Տիկին Զատիկ Զատիկեան (Իսի) բախտաւորուած են թոռնիկով մը՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ – ԺԱՆ ԶԱՏԻԿԵԱՆ

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշեր, 10 Մարտ, ժամը 9ին — Սալ Մազընոյ, 88 ռիւ տ'Օպաներ

Փարիզահայ ծանօթ դերասան Գ. ՏԷՐՎԻՇԵԱՆի մասնակցութեամբ։

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր հեղինակութիւնը

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ

Մեր ապրած կեանքէն թատերախաղ մը, երեք արար։ Մասնակցութեամբ տեղական սիրուած ուժերու։

Միմիայն մէկ ներկայացում — Մուտքի գիները՝ 200, 300 եւ 500 ֆր.։

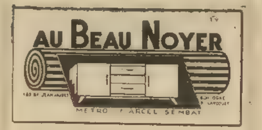
ՀԱՅԱՄԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի երեկոյեան ժամը 5ին, ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ դերապայծառ Ամատունի, Նոթր Տամ Տիւ Փէռփէթիւէլ Սըքուրի եկեղեցւոյն մէջ։ (35 ռիւ Ալպէռ Ա.)։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Վերջին Արեւադալը պիտի երգուի այս կիրակի առաւօտ, Շաւիլի եկեղեցին, ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերգոյեանի։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Երեւանէն Տիկին Յուլիանէ Գարիպեան կը փնտռէ իր քրոջ տղաքը՝ Մարտիրոս եւ Անդրանիկ Լոռճիեանները (Կէյվէ Գուրոպէլէնցի)։ Կը կարծուի թէ Ֆրանսայի հարաւային շրջանը կը գտնուին, Վալանս կամ Ավինիոն։ Անդրանիկը սրճարանի կամ ճաշարանի սպասարկող (կարսոն) պէտք է ըլլայ։ Տեղեկացնել Օննիկ Կարապետեանի, 9bis, J. J. Rousseau, Sarcelles (S. et O)

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 10 ՄԱՐՏ
SAMEDI 10 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7625 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3336

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Երէկ, ուրբաթ, բացուեցաւ Ֆ. Կ. Խաչի պատգամ. ժողովը, Ազգ. Տան մէջ։

Թէեւ պարբերական, ժողովը մէկ հըրջանէն միւսը կը ներկայացնէ տարբեր պատկեր մը, արժանի՝ լուրջ խորհրդածութեան։

Հայուհիներու այս ծաւալուն կազմակերպութիւնը, որուն կեդրոնը կը գտնուի Հիւս. Ամերիկա, կը ձգտի միշտ աւելին կատարել։

Անշուշտ իր բնական կոչումն է ծառայել արժանաւոր ժողովուրդին։

Այդ ծառայութիւնը չի սահմանափակուիր ոչ մարդասիրութեամբ, ոչ պարզ կրթասիրութեամբ։

Միջավայրը կը ներկայացնէ այնպիսի պահանջներ որոնք նախատեսուած չէին երէկ։ Ոչ Կարմիր Խաչի, ոչ ալ ուրիշ կանացի կազմակերպութեան մը ծրագրով։

Միջավայրին հետ, գործունէութեան ասպարէզը եւ պայմաններն ալ փոխուած են։

Հարկ է տարագիր բազմութեանց կեանքի ելեւէջներուն հետեւիլ քննական աչքով եւ ուշադրութեամբ։

Գաղութը նոյնը եւ հաստատուն, բաղդատաբար չէն վիճակ մը կը ներկայացնէ այսօր։

Թուլութիւններ անշուշտ կան, ինչպէս ամէն հասարակութեան մէջ.

Կապոյտ Խաչը իր մարդասիրական պարտականութիւնը կատարած ատեն, միշտ ալ տուած է անհրաժեշտ աջակցութիւնը։

Այդ ճակատին վրայ կան ուրիշ կազմակերպութիւններ ալ, Տիկնանց, Կարմիր Խաչ, Աղքատախնամ եւայլն, որոնք իրար կը լրացնեն, օգնելու համար անճարին ու անկարին, հիւանդին, որբին, անտէրին։

Շատ աւելի ծանր հոգ մը կը կազմէ Կապոյտ Խաչին միւս պարտականութիւնը, — նոր սերունդի փրկութիւն։

Որքան գիտենք, Միութիւնը միշտ կը փորձէ իր բարոյական եւ նիւթական աղբիւրներուն 75 առ հարիւրը յատկացնել այս ճակատին, որ կը պահանջէ բազմակողմանի աշխատանք։

Պատգամ. ժողովին կ'իյնայ ճշդել թէ որքան յաջողած է եւ ինչ միջոցներ ձեռք պէտք է առնել, կէս ճամբան չմնալու համար։

Նոր սերունդին փրկութեան գօտիներէն մին կը կազմէ կազդուրման կայանը, որուն համար մանաւանդ շէնք մըն ալ գնած են արդէն, լեռնային գեղեցիկ շրջանի մը մէջ։

Պէտք թելադրէինք որ պատգամ. ժողովը մանաւանդ բանաձեւ մը քուէարկէր, աւելի ընդարձակելու համար սանուհիներու ցանկը։

Ինչպէս ամէն տեղ, մեր գաղութին մէջ ալ Կապոյտ Խաչը միեւնոյն ատեն կոչուած է հանրային ծառայութեան վարժեցնելու իր անդամուհիները։

Շատոնց է որ ընտանեկան հոգերը, տարիքի բեռը եւ յարաճուն յոգնութիւնը հետզհետէ զգալի կը դառնան Միութեան մէջ։

Անհրաժեշտ է միջոցներ ձեռք առնել, նոր ուժեր հասցնելու համար։

Միութեան ծրագիրը մանաւանդ տրամադրութիւններ կը պարունակէ սանուհիներու զարգացման եւ կազմակերպութեան մասին։

Պէտք ուզէինք որ անգամ մը եւս քըննէին մանաւանդ դասընթացք մը հաստատելու ծրագիրը.

Այս տարի դարնանամուտին կը զուգադիպի պատգամ. ժողովին գումարումը։

Թող գարունը դառնայ ներշնչարան՝ Կապոյտ Խաչին համար։ Երկինքը միշտ կապոյտ, սիրտերն ու ձեռքերը զուլալ։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ի ՀԱՐԿԻՆ ՆՈՐ ՈՒԺԵՐ ՊԻՏԻ ՂՐԿԵՆ

Հետզհետէ կը տաքնայ վիճաբանութիւնը Ազգ. Ժողովին առջեւ, Ալժերիոյ հարցին քննութեան առթիւ։

Զորեքշաբթի օր վիճաբանութիւնը բացաւ ներքին գործերու յանձնաժողովին տեղեկաբերը, Մոնթալա (ընկերվարական), բացատրելով թէ իրենց նպատակն եղած է փրկել անքակտելի կապերը Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ միջեւ եւ ապահովել խաղաղութիւնը։ «Ներկայ ապստամբութեան էական մէկ պատճառը տնտեսական է։ Ահա թէ ինչու անհրաժեշտ է ամէն բանէ առաջ դարման գտնել բոլոր ցանկուածին թշուառութեան։ Բայց Ալժերիան միեւնոյն ատեն ենթակայ է միջազգային սադրանքներու. եւ կառավարութիւնը, որ չի կրնար թոյլատրել զանոնք, ստիպուած է բոլոր միջոցները ձեռք առնել, դադրեցնելու համար այդ խաղերը»։ Տեղեկաբերը այս առթիւ քննադատեց թէ Արաբական Դաշնակցութեան քարոզութիւնները եւ թէ Մ. Նահանգներուն, Անգլիոյ եւ Սպանիոյ բռնած դիրքը։ Ու առաջարկեց որ Ֆրանսայի դաշնակիցները վերահաստատեն համերաշխութիւնը։ Գալով կառավարութեան պահանջած մասնաւոր իրաւասութեանց, անշուշտ բացառիկ են. «բայց ոչ աւելի՝ այն լիազօրութիւններէն որ տրուեցան ուրիշ կառավարութեանց՝ նուազ ծանրակշիռ պարագաներու մէջ։ Այդ իրաւասութիւնները կը կազմեն պայմանագիր մը վարչապետին եւ Ազգ. Ժողովին միջեւ։ Կը կարծենք թէ այդ իրաւասութեանց շնորհիւ կառավարութիւնը պիտի կրնայ փրկել Ֆրանքօ-իսլամական համերաշխութիւնը որ անհրաժեշտ է Ֆրանսայի ապագային համար»։

Աւելի կարճ էր Ազգ. պաշտպանութեան յանձնաժողովին տեղեկագիրը, որ նոյնպէս կ'ընդունի մասնաւոր իրաւասութեանց առաջարկը։ Իսկ ելմտական յանձնաժողովին տեղեկագիրը մանրամասնօրէն կը պարզէ թէ կացութիւնը ահագին զոհողութիւններ կը պահանջէ։ «Ընդունելով այդ նիւթական զոհողութիւնները Ալժերիոյ համար, մայր երկիրը հաւատարիմ կը մնայ ինքն իրեն հանդէպ։ Ֆրանսայի օգնութիւնը տարուէ տարի աճած է։ Ֆրանսա համեմատաբար շատ աւելի ծախսած է Ալժերիոյ համար քան Մ. Նահանգները աշխարհի մնացեալ մասին համար։ Նախկին վարչապետ մը, Ժիւլ Մոք (ընկերվարական) դիտել տուաւ թէ Մ. Նահանգները օգնած են օտար երկիրներու, մինչ Ալժերիոյ օգնելով Ֆրանսա իր աջակցութիւնը կ'ընծայէ ֆրանսական երկրամասի մը։

Տեղեկաբերը պատասխանեց թէ ճիշդ ֆրանսական Ալժերիան պահպանելու համար է որ յանձնաժողովը քուէարկած է օրինագիծը։

ՈՒՐ Է ՋԱՐԻՔԻՆ ԱՂԲԻՒՐԸ

Երեսուն հոգի խօսք ուզած էին։ Առաջին անգամ բեմ բարձրացաւ նախկին կոլեան մը, Տրոն, որ յիշելով 1954ի դէպքերը, մեղադրեց թէ կառավարութիւնները վճռական դիրք չբռնեցին ահաբեկչական գործունէութեան հանդէպ։ «Կարգ մը ընտրական եւ լրագրական պայքարներ շատ աւելի վնաս պատճառեցին քան տասը ապստամբ զօրամասեր։ Հիւս. Ափրիկէն մէկ ամբողջութիւն կը կազմէ։ Լքելով Թունուզը եւ Մարոքը, Ֆրանսան կը դատապարտուի Ալժերիան եւս լքելու։ Պէտք է ըմբռնել վտանգը քանի դեռ ուշ չէ։ Հանրային կարծիքը չի կրնար ըն-

(Շար.ը կարդա Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ ԿԱԹԻԼ – ԿԱԹԻԼ

Անիմանալի գաղտնիքներ ունին Հայաստան գացող - եկողները։

Անոնք որ ի յառաջագունէ ուխտած են առանց վերապահութեան փառաբանել իրենց տեսածն ու չտեսածը, իրենց դերը կը կատարեն իբրեւ արտասանութիւն։

Անոնք որ քիչ – շատ պարկեշտ երեւալ կ'ուզեն, ոչ կը գրեն, ոչ ալ կը խօսին։

Շատ – շատ, քանի մը փսփսուքներ կը սահեցնեն ականջէ ականջ, հասկցնելով թէ «մեր կենալիք տեղը չէ»։

Կան դաս մը այցելուներ ալ որոնք երկու երեք անգամ գացած – եկած են, բայց լման չեն խօսած։

Ասոնք եթէ ծուռ բաներ լսած կամ տեսած են, տարիներ վերջը կը խոստովանին։ Այն ալ մասամբ։ Երբ ժամանակը «հասունցած» ըլլայ

Մնաց որ, այժմ դիւրին է կարգ մը ճշմարտութիւններ խոստովանիլ, մեղքը ձգելով... Բերիայի վրայ։

Մեր մամուլը սեւն ու ճերմակը բացէ ի բաց կը յայտնէր, երբ ողջ էր այդ երէկը։

Այն ատեն փսփսուք կը թափէին մեր գլխուն։

Այժմ իրենք ալ կը խոստովանին թէ...

Ամերիկայի ռամկավարներուն պաշտօնաթերթը, *Պայքար* ամիսներէ ի վեր կը հրատարակէ ուխտաւորի մը տպաւորութիւնները, «Էջմիածնայ լոյսն ի Հայս»։

Յօդուածագիրը, Տ. Գ. (Տիգրան Գոյանեան) անծանօթ մը չէ ամերիկահայ գաղութին մէջ, իբրեւ հանրային դէմք, Բարեգործականի անդամ եւայլն։

Իր յօդուածաշարքին մէջ խօսելով եկեղեցիներու մասին, կը գրէ (19 Յունուար 1956).

— *«Ճիշդ է որ Հայաստանի մէջ ժողովուրդի թուոյն բաղդատմամբ, շատ քիչ եկեղեցիներ կան։ Ճիշդ է որ համայնավարութիւնը անցեալին մէջ ջանացած է արգիլել կրօնքի քարոզութիւնը, իսկ այսօր հազիւ կը հանդուրժէ անոր գոյութեան։ Ճիշդ է որ քանի մը տարիներ առաջ, Հայաստանի ժողովուրդը չէր համարձակեր իր երախաները կնքել, իր պսակը օրհնել տալ, իր մեռելները թաղել կրօնական արարողութեամբ»։*

Կրնա՞ք բացատրել թէ ինչո՞ւ այս ճշմարտութիւնները չէին խոստովաներ քանի մը տարի առաջ։

Ու դեռ ուրիշ յայտնութիւն մը.

— *«Հայաստանի երկու հարիւր եկեղեցիներէն միայն քանը մնացած են»։*

Որ եւ է Դաշնակցական թերթ երբ այս կարգի դառն իրողութիւններ յայտնէր, կը դառնար հայրենիքի թշնամի, հանդերձ բռռանեօֆ։

— *«Սակայն ամէն ընտանիք իր տանը աղօթատեղի ըրած էր, եւ իր տաշտը՝ աւազան, իր երախան սրբալոյս միւռոնով օծելու»։*

Շռայլապան գովեստ՝ գետերով, ճշմարտութիւն՝ կաթիլ – կաթիլ։

ՎԱՀԷ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Ի՞ՆՉ ՈՐՈՇԱԾ Է ԳԱՀԻՐԷԻ ԺՈՂՈՎԸ

Մարտ 8ին վերջացաւ Գահիրէի արաբական արտակարգ ժողովը որուն կը մասնակցէին Արաբիոյ Թագաւորը, Սուրիոյ նախագահը՝ Շիւքրի Քուաթլի եւ Եգիպտոսի վարչապետը։ Ժողովը տեղի ունեցաւ Ֆարուքի մէկ պալատին մէջ. Իւրաքանչիւր երկրի գլխաւոր ներկայացուցիչին կ'ընկերանային խորհրդականներ, —Սուրիոյ վարչապետը, Եգիպտոսի արտ. գործերու նախարարը եւ Արաբիոյ փոխ - վարչապետը։ Ժողովէն վերջ այս երեքը Գահիրէի յորդանանեան դեսպանին այցելելով հաղորդեցին կարեւոր որոշում մը որ պիտի հրատարակուի քանի մը օրէն։ Իրազեկներ կը կարծեն թէ սկըզբունքով ընդունուած է օգնել Յորդանանի, որպէսզի չկարօտի Անգլիոյ դրամական աջակցութեան։ Տրուած որոշումները ուղղակի Յորդանանի կառավարութեան պիտի հաղորդուին։

Ուրիշ աղբիւրի մը համաձայն, ժողովը քննած է Իսրայէլի վերազինման խնդիրը (Ֆրանսայի միջոցաւ)։

Սուրիոյ վարչապետը անմիջապէս Ամման մեկնեցաւ, տրուած որոշումները հաղորդելու համար։

× Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, անգլիական կառավարութիւնը լուրջ մըտահոգութեան մատնուած է, Միջին Արեւելքի կացութեան հետեւանքով։ Կ'ըսուի թէ Եգիպտոս կը ճնշէ Յորդանանի վրայ, ուր անակնկալներ կրնան պատահիլ։ Իրաքի վարչապետը, Նուրի Սայիտ, յայտարարեց թէ կարեւոր դէպքեր պիտի պատահին մինչեւ տասը օր, թէ սիրալիր յարաբերութիւններ պիտի հաստատուին արաբական երկիրներուն, մանաւանդ Իրաքի եւ Եգիպտոսի միջեւ եւ թէ արաբական միութիւնը պիտի վերահաստատուի

....

ՀԱՐԱՒ. ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Ասիոյ խորհրդաժողովը վերջացաւ Մարտ 8ին։ Այս առթիւ Քարաչի (Փաքիստան) կը գտնուէր նաեւ Իրանի Շահը։ Ժողովը որոշած է ամէն աջակցութիւն ընծայել, բարձրացնելու համար Ասիոյ ժողովուրդներուն կենցաղի մակարդակը։

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք [illegible] Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովը երեք օրէն աւարտած է իր աշխատանքները։ Ժողովին կը մասնակցէին 17 բարձրաստիճան կղերականներ, նախագահութեամբ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին։

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոսը շնորհաւորելու համար Անթիլիաս այցելած են յայն - կաթոլիկ պատրիարքը, Պէյրութի զինուորական հրամանատարը, քաղաքապետական խորհուրդի նախագահը եւ ուրիշ ականաւոր դէմքեր։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ըմբոստները միաժամանակ յարձակում գործելով հրկիզեցին եօթը ագարակներ եւ ջարդեցին եօթը Եւրոպացիներ Փալեսթրոյի մօտ, Ալժէէն 30 մղոն հեռու։ Ընտանիքի մը չորս անդամները սպաննուեցան (այր, կին, զաւակ եւ ազգական)։ Սրանի մէջ ալ, որ 300.000 բնակիչ ունի, ըմբոստները պայթեցուցին ջուրի խողովակները։

ՄԱՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ շաբաթական աշխատանքը 46 ժամ է այսուհետեւ։ Արձակուրդի նախօրեակին աշխատանքը պիտի տեւէ վեց ժամ փոխանակ ութի.

«ՓԱՑՈՒԱԾ» գաղտնիքներու դատավարութեան առթիւ, բուռն տեսարաններ պարզուեցան Եշ. օր Ամբաստանեալներու 11 փաստաբաններէն երկուքը ծանր մեղադրանքներ ուղղեցին, ըսելով թէ վաւերագիրներէն մէկը կեղծ է եւ թէ ոստիկանութիւնը ապօրէն խուզարկութիւններ կատարած է։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ զէնքերու պահեստէն գողութիւններ կը կատարուին ատենէ մը ի վեր, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը. Պահեստը կը գտնուի Լոռէնի մէջ, Թոուլ Ֆոնթէն եւ կը գրաւէ 17.000 արտավար տարածութիւն։ Տեղական թերթերը շնդալից մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն, ըսելով թէ գողցուած զէնքերը Հիւս. Ափրիկէ կը փոխադրուին ապստամբներուն համար. Հսկողութիւնը կրկնապատկուեցաւ.

ԷՋՄԻԱԾԻՆ
ԵՒ ԿԻԼԻԿԻԱ

■

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութիւնը, ամիսներէ ի վեր, այլ մանաւանդ փետրուար 20ի ընտրութենէն անմիջապէս առաջ եւ վերջ, առիթ տուաւ դիմացի ճակատին, որ դարերէ ի վեր ծեծուած, եւ յստակ ու այլեւս անվիճելի դարձած հարց մը արծարծեն անտեղի եւ անիմաստ կերպով:

Այդ՝ Էջմիածնի եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական զոյգ աթոռներու յարաբերութեան հարցն է:

Մարդիկ, որոնք ինչպէս ազգային ամէն մէկ հարցի՝ նոյնպէս եւ այս հարցին մէջ կատարելապէս բոպիկ են, հրապարակը կ՚աղմկեն այն մեղադրանքով, որ Կիլիկեան Աթոռի իրաւունքներուն եւ իրաւասութեան նախանձախնդիր Տեղապահ Գերապէն եպիսկ. Բարոյեան եւ կաթ. ընտրութեան պատգամաւորական ժողովը չեն հնազանդած Ամենայն Հայոց Հայրապետի պատգամին, եւ չեն յետաձգած Պատգ. ժողովի գումարումը.

Անհիմն է այս պնդումը եւ տգիտութեան արդիւնք:

Նախ յայտնենք որ Ամենայն Հայոց Հայրապետը, գիտակից իր իրաւասութեան սահմաններուն, պատգ. ժողովը յետաձգելու առաջարկութիւնը ըրաւ սոսկական փափաքի ձեւով, եւ ժողովը ազատ ձգեց իր վերաբերումին մէջ:

Եւ Պատգ. ժողովը, Ամենայն Հայոց Հայրապետի բարոյական հեղինակութեան շատ աւելի նախանձախնդիր, քան կեղծաւոր կերպով նախանձախնդիր ձեւացողները, արժանի յարգանքի տուրքը տուաւ հանդէպ Հայրապետին, պաշտօնապէս ընդառաջելով անոր առաջարկին եւ յետաձգելով կաթողիկոսական ընտրութիւնը Վեհ.ի ցանկացած թուականին, 20 Փետր. 1956:

Բայց հետապնդուած նպատակը, ինչպէս պարզուեցաւ շատ թափանցիկ կերպով, այլ բան էր: Նպատակը՝ նոյնինքն Պատգ. ժողովը յետաձգելն էր, որ յամենայն դէպս անխուսափելի դիտաւորութիւն մը կը մատնէր:

Եւ այս պարագան նկատեց Պատգ. ժողովը, նկատեց մանաւանդ Տեղապահ Խորէն Սրբազան, որ առաջարկին մէջ վըտանգ տեսաւ Կիլիկիոյ Աթոռի ապագային եւ ամուր կառչեցաւ Կիլիկեան Աթոռի օրէնքին ու կանոնին:

Եւ ո՞ր կերպը աւելի յարգալիր ու պատշաճ էր, Վեհ.ին առաջարկը ընդունելու համար: Ցակաւին Պատգ. ժողովը չկազմուած, չօրինականացած, ցակաւին անպաշտօն պատգամաւորներու կողմէ տարբերայի՞ն կերպով, թէ՞ պաշտօնականացած եւ օրինականացած ժողովով:

Անկասկած որ երկրորդ ձեւով առաւել չափով յարգուած կ՚ըլլար Վեհ.ի բարոյական հեղինակութիւնը: Եւ ժողովը չթերացաւ յարգանքի այս տուրքին մէջ:

Ու ապա, գիտել տանք որ Ամենայն Հայոց Հայրապետը հիւր մըն էր, եւ ինք ալ գիտակցելով ասոր, փափկանկատութիւնն ունեցաւ իր առաջարկութիւնը բերելու փափաքի ձեւով եւ ոչ իրաւատէրի հրահանգի ձեւով:

Կիլիկեան Աթոռի կանոնադրութիւնը երկու պատգամաւորի իրաւունք միայն տուած է Էջմիածնին: Այդ երկու պատգամաւորները ներկայ էին ժողովին, մէկ եկեղեցական եւ մէկ աշխարհական: Ամենայն Հայոց Հայրապետի ներկայութիւնը, ըլլալով հանդերձ օրհնաբեր եւ աննախընթաց մէկ երեւոյթ, իրաւական եւ իրաւասական տեսակէտէն բան մը չէր փոխեր Կիլիկեան Աթոռին վեհապետական իրաւունքին:

Հոգելոյս Գէորգ Ե. Կաթողիկոսի պատրաստած կանոնագրութեան մէջ, մանաւոր յօդուած մը իրաւունք կուտայ, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին, մասնակցելու Էջմիածնի կաթողիկոսական ընտրութեան, եւ նոյնիսկ նախագահելու ընտրական ժողովին, մինչեւ կաթողիկոսի ընտրութիւնը, սակայն փոխադարձաբար Էջմիածնի Կաթողիկոսին Կիլիկիոյ Կաթ. ընտրութեան մասնակցութեան մասին որեւէ տրամադրութիւն գոյութիւն չունի:

Էջմիածնի Աթոռին՝ երկու պատգամաւորով Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցութեան իրաւունքը, Կիլիկիոյ կաթողիկոսական կանոնագրի յատուկ տրամադրութենէն կը բխի. եւ այս մասնակցութիւնը քուէի իրաւունք վայելելով հանդերձ, խորհրդանշական բնոյթ ունի, ի հոգեւորս զոյգ Աթոռներուն միջեւ հնուց ի վեր, եւ զոյգ միաբանութեանց փառամոլութեան եւ իշխանատենչութեան հետեւանքով գոյութիւն ունեցող պայքարն ու խզումը վերացնելու մտահոգութեամբ: Իրողութիւն մը որուն ոխերիմ դէմ էին այսօրուան կեղծ Էջմիածնապաշտպանները, եւ որ իրականացած էր այսօրուան «Էջմիածնի թշնամիներուն» ջանքերով:

Մարդոց պատմական յիշողութիւնը պէտք չէ այնքան բութ եւ կարճ ըլլայ, մոռնալու համար հազիւ 15 տարի առաջուան իրողութիւններ:

Այս հիմունքներով, Էջմիածնի Աթոռը Կիլիկիոյ Աթոռին վրայ իրաւասական եւ իրաւական որեւէ հանգամանք չունի: Ամենայն Հայոց Հայրապետը շատ սիրելի է մեզի եւ պաշտելի, եւ այնքանը որքան մեր եկեղեցւոյ երկու գլուխներէն մէկը: Ասկից անդին ոչ մէկ իրաւունք եւ իրաւասութիւն:

Այնպէս որ ոչ ժողովին, ոչ ալ Տեղապահ Սրբազանին կողմէ, անսաստումի եւ անհնազանդութեան խօսք չի կրնար ըլլալ:

Պարագան նոյնն է նաեւ նուիրապետական միւս աթոռներուն, Երուսաղէմի եւ Պոլսոյ պատրիարքութեանց կապակցութեամբ: Այս զոյգ աթոռները նուիրապետական կարգով ըլլալով ստորադաս, եւ մանաւանդ ենթակայ Էջմիածնի Աթոռի իրաւասութեան, ոչ մէկ կապ եւ իրաւասութիւն ունին Կիլիկիոյ Աթոռին վրայ: Ի հոգեւորս այս աթոռներն ալ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ամբողջութեան մասերն են, սակայն ասկից դուրս ոչ մէկ իրաւունքի խնդիր:

Այնպիսի թոն մը տալ կ՚ուզեն գրուած եւ խօսուածներուն որ կարծես Կիլիկեան Աթոռը ստորադաս եւ ենթակայ է Էջմիածնին: Գրեցին որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը իր թեմերուն հովուական այցելութեան ելած է: Էջմիածնին ենթակայ թեմերուն համար որեւէ առարկութիւն չունինք եւ չենք կրնար ունենալ: Սակայն Կիլիկեան՝ Էջմիածնի թեմ չէ եւ Վեհափառ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին այցելութիւնը, եղբայրական ներկայութեան մը հանգամանքէն աւելի բան մը չունէր:

Այդպիսի հանգամանք տալ ուզուեցաւ եւ հիւրասիրութեան ընկալեալ պայմաններուն հակառակ գործեր ալ կատարուեցան, հիւրընկալ տեղապահի գլխուն վըրայէն: Նման արարքներու վրայ, իրաւատէրը գիտակցաբար աչք գոցեց, ի յարգանս Վազգէն Ա. Հայրապետին: Բայց այս փափկանկատութիւնը իրաւասութեան տեսակէտէն մազաչափ զիջողութիւն եւ տեղատուութիւն չի նշանակեր:

Կիլիկեան Աթոռը իր սահմաններուն մէջ կատարելապէս անկախ է եւ տէր իր վեհապետական իրաւունքներուն:

Եւ այս անկախութիւնը — ըսած ենք ու կրկնած յաճախ — միշտ ի շահ եւ ի պաշտպանութիւն Էջմիածնի Աթոռին:

Այս մէկը լաւ թող գիտնան բոլոր «հակաջղիմականներն» ու կեղծ Էջմիածնապաշտպանները: Այն օրը որ վտանգուի Կիլիկեան Աթոռը, այդ նոյն օրը կը փլի Էջմիածնի Աթոռը:

Պատմութիւնը կը վկայէ ի նպաստ այս ճշմարտութեան: Վերջին 40 տարուան իրադարձութիւններն ալ կը հաստատեն այս ճշմարտութիւնը:

Առանց Կիլիկեան Աթոռին մենք այսօր Էջմիածին չէինք ունենար

Եւ այս ճշմարտութիւնը յայտնողը միայն մենք չենք:

ՄՀԵՐ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ԼԵՀԱՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

■

ԼՈՆՏՈՆ, 3 Մարտ (Յառաջ) — Փետր. 29ին, չորեքշաբթի գիշեր, լեհական փառաւոր ակումբին մէջ, ի ներկայութեան լեհ ընտրեալ բազմութեան մը իր երրորդ դասախօսութիւնը կատարեց փրոֆ. Հոլտանովիչ:

Դասախօսութիւնը սկսելէ մէկ ժամ առաջ տաղանդաւոր նկարիչ Ց. Մինասեանի գործերէն Տաթեւի վանքի նկարը եւ Արարատը, Ա. Շահմուրատեանի «Քրիստոս պատարագեալ» երգապնակը թեւին տակ կը հասնիմ սրահը:

— Շարակա՞ն, շարակա՞ն, ըսելով դասախօսը ձեռքէս խլեց տիսքը, եւ անհամբեր մեքենային վրայ դրաւ, փորձի համար:

Եւ ահա Շահմուրատեանն է որ կ՚երգէ, «Քրիստոս պատարագեալ»ն եւ «Սուրբ, Սուրբ»ը: Ցուզուած է դասախօսը եւ հավար շնորհակալութիւն կը յայտնէ:

— Պարոն փրոֆէսոր, կ՚ըսեմ, այստեղ, Լոնտոնի մէջ ծանր է կեանքի պայքարը, ի՞նչպէս ժամանակ կը գտնէք առանձին դասախօսութիւններ կազմակերպելու: Կը հիանամ ձեր վրայ:

— Սիրելիս, կը պատասխանէ բարի ժըպիտով մը, ձեզի ըսած եմ, նորէն կը կրկնեմ: Ես օտարացած Հայ մըն եմ: Սիպերիոյ մէջ ինծ բախտակից էր Երեւանի համալսարանի դասախօսներէն Ցարութիւնեան: Ան էր որ արթնցուց մեռած հայութիւնս: Ընկերս մեռաւ, ես այս պատուական մարդուն խոստացած եմ, որ եթէ ողջ մնամ եւ հրաշքով մը ազատիմ այս տաժանելի կեանքէն, ձեռքէս եկածին չափ պիտի ծառայեմ հայ ժողովուրդին: Չեմ կրնար դրժել ուխտս, Ցարութիւնեանի ուրուականը կը հալածէ զիս ...

Նկարները պատին վրայ կախեցինք: Սրահը լեցուած էր եւ դասախօսութիւնը սկսաւ: Պ. Հոլտանովիչ Կովկասի եւ Հայաստանի քարտէսը լուսաւորելով ցոյց կուտայ պատմական Անի քաղաքը եւ կը բացատրէ լեհերէն: Մէկ բառ չեմ հասկնար: Ուրեմն չեմ կրնար գրել դասախօսութեան մասին: Միայն հասկցածս գրի կ՚առնեմ. — Հայոց առաջին գաղթը տեղի ունեցաւ 1062 թուականին, Անիէն դէպի Լեհաստան, Քրիս. ետ.: Երկրորդ գաղթը սկսաւ Կիլիկիայէն, 1374ին: Հայ գաղթականները Լեհաստանի մէջ սկսան վաճառականութեամբ զբաղիլ: Իրենց պարկեշտութեամբ սիրուեցան տեղացի ժողովուրդէն եւ հարստացան: Հայերը սկսան իրենց ապրած քաղաքներուն մէջ փառաւոր եկեղեցիներ եւ վանքեր շինել հայկական ճարտարապետութեամբ: 1631ին երբ հայ Թորոսովիչ եպիսկոպոսը հռոմէական եկեղեցիին հակեցաւ, Հայերը սկսան յամրաբար ձուլուիլ: «Պրաստավա» անունով հայկական երիտասարդական կազմակերպութիւններ կային եւ կ՚ուզէին ամէն գնով Հայը Հայ պահել: Այս հայկական կազմակերպութիւնները մինչեւ մեր օրերը գոյութիւն ունէին Լեհաստանի մէջ:

Դասախօսը պատուհանին վրայ ուրիշ քարտէսով մը ցոյց տուաւ լեհական այն քաղաքները ուր շինուած են Հայոց եկեղեցիները եւ վանքերը: Այդ հաստատութեանց մէջ եղած նկարներն անգամ տեսանք, տասնեակներով: Դասախօսը բոլորովին վերացած, կարծես 7 – 8 դար առաջուան ոգին էր որ կուտար ունկնդիրներուն: Բազմութիւնը կը հետեւէր լարուած ուշադրութեամբ, լման 90 վայրկեան: Երբ դասախօսութիւնը վերջացաւ, բոլորն ալ ջերմապէս շնորհաւորեցին: Քանի մը վայրկեան առաջ բազմութիւնը ոտքի ելած, կը ծիծաղէր, բուռն ծափերով: Երբ հարցուցի պատճառը, դասախօսը պատասխանեց.

— Ոճրագործները որքան որ հալածեն ու ջարդեն հայ ժողովուրդը, երբեք իրենց նպատակին պիտի չհասնին: Հայ ժողովուրդը կայ եւ պիտի ապրի աշխարհի վրայ: Այս առթիւ հետեւեալ օրինակը յիշեցի. — Երբ Հայ մը խեղդելու համար ծովը նետէք, պահ մը կը խորտակուի եւ կը կարծէք թէ խեղդուած է: Բայց յանկարծ, ծովուն յատակէն ձուկ մը կ՚ելլէ, Հայը իր բերանը առած եւ ողջ առողջ դուրս կը հանէ: Այս օրինակին համար էր որ ծիծաղեցան:

Երեւանի Համալսարանի հանգուցեալ դասախօս Ցարութիւնեանի հոգին կրնայ խաղաղիլ Սիպերիոյ սառնամանիքներուն մէջ: Իր տառապանքի ընկերը, Հոլտանովիչ լիուլի կատարած է իր խոստումը եւ պիտի կատարէ.

ՅՈՎՀ. Կ. ՉԱԼԸԳԵԱՆ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

— Հաջի աղա, ոտքդ պագնիմ, ըսէ էս բոլորը սու՞տ է.

— Սուտ է, Մեմիկ, սուտ է. թէ որ սուտ չէ. մինչեւ առտու անկողնէս չել.լամ, տունէն դագաղով դուրս տանեն:

Մեմիկ խաթունը կարծես հաւատաց, բայց հարկաւոր էր ծրարը բաց անել եւ արին – ապարանջա՛ն:

Հաջի աղան եւ Մեմիկ խաթունը ապշահար, գրեթէ խելագարուած, իրար երես նայեցին. ապարանջա՛ն:

— Մեղայ Աստուած... շշնջաց Հաջի աղան:

Մեմիկ խաթունը երկար մտածեց եւ բացագանչեց. ըստ երեւոյթին նա եզրակացութեան հասել էր:

.. Քա, Հաջաղա՞...

— Մեմիկ, ալ բան մի հարցներ, քիչ առաջ դուն կ՚ըսէիր՝ ես եմ խենթեցեր, չիտակ է. ես խենթ եմ:

— Քա, էս ի՞նչ բան է, բըլէգիկը էրէկ մա՞րդը կը դրկէ հարսին, թէ՞ հարսը կը դրկէ էրիկ մարդուն:

— Քանի որ աշխարքը տակն ու վրայ եղաւ, էդպէս էլ կ՚ըլլի, Մեմիկ, վնաս չունի, պատասխանեց Հաջի աղան, բայց նրա աչքերի լոյսին մէջ արդէն առկախ էին խելական խելագարութեան նշանները:

Մեմիկ խաթուն ինքնիրեն շշնջաց, այնպէս որ Հաջի աղան էլ լսի:

— Գաստուածին տես, չէ հաւներ՝ եւ դրկեր է ...

Հաջի աղան խայթուածի պէս ետեւ դարձաւ, զայրացած նայեց կնոջը եւ հարցրեց.

—.Դուն էդպէ՞ս կը կարծես:

— Ալ ուրիշ բան կա՞յ:

Ցանկարծ Հաջի աղան բղաւեց. մի բղաւոց, որ չէր լսել Մեմիկ խաթունը նրա հետ ամուսնանալու առաջին օրից մինչեւ այդ պահը:

— Խենթը դուն ես, խենթը աշխարհքն է, դուրս, դուրս, դուրս:

Մեմիկ խաթունը, վախենալով նրա զայրոյթից, դուրս գնաց եւ հազիւ երկու ստիճան վար էր իջել, նստաւ, զգալով որ կորցնում է մարմնի հաւասարակշռութիւնը: Բարեբախտաբար վրայ հասաւ աղջիկը, որին պատմեց ապարանջանի պատմութիւնը:Աղջիկն էլ համոզուեց մօրը եզրակացութեան, որ հայրը ապարանջանը ուղարկել էր գուլումճի Տիգրանի կնոջը, կինը չէր հաւանել եւ սրտնեղած ետ էր ուղարկել:

— Էս ի՞նչ սեւ ձիւն էր մաղուաւ գըլխուս... ասում էր Մեմիկ խաթունը եւ զարնում ծնկներին:

Աղջիկը տեսնելով, որ մայրը չի հանդստանում, առաջարկեց գնալ իր տունը եւ մի քանի օր այնտեղ մնալ:

— Քանի մը օր մեր տունը կեցիր, տեսնենք ինչ կ՚ըլլի, ինչ չըլլիր, ասաց աղջիկը:

— Ինչ ըլլի, Սողոմ Գոմոր ըլլի, բոլորս ալ մէջը տի վառինք, պատասխանեց մայրը, եւ շալը քաշելով գլխին՝ հետեւեց աղջկան:

Երբ երեկոյեան Մեմիկ խաթունը պատմեց ամբողջ եղելութիւնը փեսային, փեսան վճռականօրէն յայտարարեց.

— Այդ բոլորը սուտ է, ես չեմ հաւտար:

Փեսան լսեր էր գիւղի բամբասանքը, նա միայն չէր իմանում ապարանջանի դէպքը, որ նոյնպէս նրան թուաց բոլորովին անհաւանական:

— Քա, փեսայ՛, ասաց Մեմիկ խաթունը, բերող տղան ըսաւ քի բարեւ ըրէ Հաջի աղային եւ ըսէ քի Փայլունը դրկեց:

— Այս բոլորին մէջ «օյին» մի կայ, քիչ մը համբերեցէք, տեսնանք ի՞նչ կ՚ըլլի, եզրափակեց փեսան եւ պատրաստ էր գնալու աներոջ մօտ եւ պարզելու խնդիրը, բայց ոչ իր կինը եւ ոչ էլ զոքանչը թոյլ չտուին:

●

Հաջի աղան ամբողջ գիշերը մենակ մընաց տանը եւ ոչ մի վայրկեան չքնելով, մինչեւ անգամ չորերը չհանելով, մտածեց: Նրա մտքից երբեք չանցաւ թէ կինը տանը չէր. նա կարծեց որ միւս սենեակում քնեց եւ չուզեց իր երեսը տեսնել:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(10) (Շար.)

ՇՌՆԴԱԼԻՑ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

●

Զուիցերիական ատեանը չորեքշաբթի օր սկսաւ քննել մեծ դատ մը որ կապ ունի ներքին ապահովութեան հետ։ Նիստերը բացառապէս կը գումարուին Փարիզի Դատական Պալատի եղեռնադատ ճիւղին մէջ, ինչ որ սովորութիւն չէ զինուորական ատեանին համար։

Խնդիրը ծանօթ է մեր ընթերցողներուն, օրը օրին հաղորդուած ըլլալով։ Կարեւորը այն է որ Ազգ. Պաշտպանութեան գաղտնիքները որոնք գրասենեակներէն եւ ժողովներէն դուրս ելած են, ծառայած չեն օտար պետութեան մը։

Այս մասին որեւէ փաստ չէ գտնուած եւ խնդիրը որոշ չափով կը թեթեւնայ, քանի որ լրտեսական ոեւէ հարց չկայ։

Ի՞նչպէս մէջտեղ ելան ուրեմն ազգային պաշտպանութեան հետ կապուած գաղտնիքները.

Ազգ. Պաշտպանութեան կոմիտէին նիստերը տեղի կ'ունենան Էլիզէի պալատին մէջ, գոնփակ։ Նախագահն է Հանրապետութեան Նախագահը, փոխ-ատենապետը՝ վարչապետը, անդամները՝ պատերազմական (Ազգ. Պաշտպանութիւն) նախարարը, ծովային, ցամաքային, օդային ուժերու փոխ-նախարարները, ներքին նախարարը, Ելմտական, Արտաքին եւ Անդրծովեան նախարարները։ Իւրաքանչիւր հրաւիրեալ ներկայ կ'ըլլան սպայակոյտի պետը, բարձրաստիճան սպաներ եւն.։ Միակ ոչ-անդամ հերթապահ քարտուղարն է՝ ժան-Ֆրանսուա Մոնս։ Այս վերջինը, որ օրակարգը կը պատրաստէ եւ ատենագրութիւնները կը պահէ, փոխանակ այս թուղթերը գոց տեղ մը պահելու, կը ձգէ սեղանին վրայ եւ իր գիւանապետը, Ռընէ Թիւրփէն առիթէն օգտուելով զանոնք կը հաղորդէ Ռոժէ Լապրիւսի։

Այս վերջինը, որ գլխաւոր ամբաստանեալն է, իր կարգին կուտայ Անտրէ Պարանէսի որ խմբագրն է ձախակողմեան «Լիպերասիոն» թերթին եւ միեւնոյն ատեն լրատու ոստիկանութեան։ Յայտնի չէ թէ Պարանէս ո՞րու կուտար այդ տեղեկութիւնները, նախ անշուշտ ոստիկանութեան, բայց ուրիշ մըն ալ որուն ինքնութիւնը չէ ճշդուած, բայց կրնայ երեսփոխան մը ըլլալ որ անձեռնմխելի է. (տեսութիւն մը լա Վիժըրի)։

Ո՞վ է այս Պարանէսը։ Ոմանց համար համայնավար մը, համայնավարներուն համար ոստիկանութեան լրտես մը զոր թերթէն ճամբած են առաջին առթիւ իսկ։ Ամբաստանեալը կ'ըսէ թէ պարկեշտ ազգասէր մըն է որ համայնավար եղած էր, բայց երբ գիտցաւ թէ կուսակցութիւնը, ուրիշ օտար իշխանութեանց կը ծառայէ, ուզեց հեռանալ։ Եթէ սակայն կարգ մը տեղեկութիւններ տուած է կուսակցութեան պարագլուխ ինքզինքը չմատնելու համար է։ Մնաց որ համայնավարները իր քիթին կը խնդային, որովհետեւ արդէն տեղեակ էին։ Իր նպատակը Հայրենիքին ծառայել էր, որովհետեւ նկատած էր որ Ազգ. Պաշտպանութեան կոմիտէն որոշումներ կուտայ որոնք վնասակար են երկրին եւ որոնց պէտք է անդրադարձ ըլլային կարգ մը անձեր (Հնդկաչին)։

Ոստիկանական տեսուչ Տիտ, որ հակահամայնավար կոմիտէին պետն էր, կ'օգտագործէր Պարանէսը, որպէսզի կարենայ երեւան հանել կատարուած «փախուստներուն» նպատակը։ Բայց օրին մէկը, երբ պատրաստած թղթածրարը ձեռքը դուրս կ'ելլէր նախարարութենէ մը, ձերբակալուեցաւ Երկրին Ապահովութեան Տեսչութեան ոստիկաններու կողմէ եւ բանի պաշտօնատան տարուեցաւ, բացատրութիւն տալու համար իր կատարած գործին մասին։

Չորեքշաբթի օր Զինուորական Ատեանին ներկայացան չորս ամբաստանեալները՝ Պարանէս, Թիւրփէն եւ Լապրիւս, այն ամբաստանութեամբ թէ դաւած են երկրին արտաքին ապահովութեան դէմ եւ քարտուղար Մոնս, իբրեւ «ծանր զանցառութիւններու» պատասխանատու։

Շատ կարեւոր անձեր են վկաները.— նախկին երկու ներքին նախարարներ, ոստիկանական տեսուչ Տիտ եւ այլն

ՎԱԶԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Կ'ԱՅՑԵԼԷ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ

●

ԽՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած էինք ժամանակին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Փետր. 29ին ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Եգիպտոսի վարչապետին կողմէ, ընկերակցութեամբ իր շքախումբին։

Այս առթիւ Գահիրէի Ազգ. Առաջնորդարանի պաշտօնական զեկոյցէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Արարողապետ Մեթր Սալահ Շահեն Վեհ. Հայրապետը եւ իր հետեւորդները հրաւիրեց վարչապետ Կամալ Ապտէլ Նասէրի մօտ։ Գ. Հրանդ Նասիպեան Ն. Ս. Օծութիւնը եւ իրեն ընկերացող Սրբազան Հայրերը ծանօթացուց վարչապետին։

Վեհափառը խօսակցութիւնները բանալով ուրախութիւն յայտնեց որ բախտը ունեցաւ այցելել այս սքանչելի երկիրը, տեսնել Եգիպտոսի ազնիւ ժողովուրդը, եւ ճանչնալ իր քաջակորով եւ իմաստուն Առաջնորդը՝ յանձին վարչապետ Կամալ Ապտէլ Նասէրի, որուն ի սրտէ մաղթեց արեւշատութիւն եւ յաջողութիւն՝ իր հայրենաշէն ծրագիրներուն։

Վարչապետը ջերմ բառերով պատասխանեց Ն. Ս. Օծութեան խօսքերուն, եւ իր կարգին, ուրախութիւն յայտնեց որ հաճելի առիթը կ'ունենայ անձամբ ընդունելու եւ ճանչնալու Ամենայն Հայոց Հայրապետը։ Աւելցուց թէ Եգիպտոսի ժողովուրդը բարի եւ հիւրասէր է, եւ ոչ-Եգիպտացիները կը վայելեն հոս ամէն ազատութիւն, հանգստութիւն եւ ազնիւ վերաբերում։ Ըսաւ թէ, Հայերը օտարներ չեն, այլ այս երկրին զաւակները։ Անոնք շնորհիւ իրենց աշխատասիրութեան եւ օրինապահութեան, շահած եւ վայելած են միշտ Եգիպտոսի ժողովուրդին եւ կառավարութեան համակրութիւնը։

Վարչապետին այս խօսքերուն վրայ, Վեհափառը յարեց. «Տասը օրէ ի վեր Եգիպտոս եմ. առիթ ունեցայ մօտէն ծանօթանալու Եգիպտահայերու կեանքի պայմաններուն, այն բարօր ու երջանիկ կեանքը զոր անոնք կը վայելեն այս օրհնեալ երկրին մէջ կատարելապէս կը հաստատէ Ձեր Վսեմութեան յայտարարութիւնը։ Այս մասին պարտք կը զգամ իմ անկեղծ ուրախութիւնն ու շնորհակալութիւնները յայտնել Ձեր Վսեմութեան, անձնապէս եւ յանուն մեր Եկեղեցւոյ Եգիպտահայ զաւակներուն։

«Կը տեղեկանանք որ, Ձեր Վսեմութիւնը այս տարի Մոսկուա պիտի այցելէ. շատ ուրախ պիտի ըլլանք, եթէ այդ առթիւ բարեհաճիք այցելել նաեւ մեզի, Էջմիածին»։

Վարչապետը Վեհափառին պատասխանելով ըսաւ.— «Հաճոյքով կ'ընդունիմ Ձեր հրաւէրը. եթէ երթամ Մոսկուա, եւ լուրջ արգելքներ չունենամ, կը խոստանամ այցելել նաեւ Ձեզի, Էջմիածին, որովհետեւ շատ կը սիրեմ տեսնել կրօնական կեդրոնները»։

Տիար Հրանդ Նասիպեան, որ կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ այս ամառ Հայաստան գացած էր, պատմեց թէ, Եգիպտոսէն Հայաստան ներգաղթող Հայերը չեն մոռցած այս հիւրընկալ երկիրը, եւ ամէն անգամ որ առիթը ներկայանայ, սիրով ու երախտագիտութեամբ կը յիշեն այն բոլոր բարիքները եւ այն խաղաղ ու երջանիկ կեանքը զորս տարիներով վայելեցին հոս։

Այս առնչութեամբ Վարչապետը աւելցուց թէ, բոլոր անոնք որ առիթը ունեցած են ապրելու Եգիպտոսի մէջ եւ Եգիպտացիներուն հետ, միշտ լաւագոյն յիշատակներով բաժնուած են անոնցմէ։ Ցիշեց եգիպտական առացուածքը, որ կ'ըսէ. «Նեղոսի ջուրէն անգամ մը խմողը նորէն պիտի խմէ»։ Ուստի, Ն. Ս. Օծութիւնը հրաւիրեց կրկին այցելել Եգիպտոս, շեշտելով որ նման այցելութիւններ կը նպաստեն ժողովուրդներու փոխադարձ ծանօթութեան, կ'ամրապնդեն բարեկամական կապերը եւ կ'ապահովեն խաղաղութիւնը։

Նորին Վեհափառութիւնը իր ջերմ գոհունակութիւնն ու շնորհակալութիւնը յայտնեց նաեւ Վարչապետին բոլոր այն դիւրութիւններուն եւ ազնիւ վերաբերումին համար, զորս եգիպտական իշխանութիւնները ցոյց տուին իրեն եւ իր հետեւորդներուն հանդէպ։ Եւ շնորհակալութեան այս խօսքերով՝ Ն. Ս. Օծութիւնը եւ իր հետեւորդները հրաժեշտ առին վարչապետէն, մօտ կէս ժամու սիրալիր տեսակցութենէ մը ետք։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտը շատ պզտիկ պիտի գայ այս կիրակի այն խուռներամ բազմութեան համար որ ականատես պիտի ըլլայ փրոմօսիօն տ'օնէօրի ամէնէն բուռն խաղարկութեան Հ. Մ. Ը. Մ.ին եւ Փոր Սէն Լուի տիւ Ռոն ի խումբերու միջեւ։ Հակառակորդ խումբին վարիչները ամէն միջոց ի գործ դրած են փրոմօսիօն տ'օնէօրի ախոյեանութիւնը խլելու համար։ Իրենց խումբին վերջին երեք յաղթութիւնները ցոյց կուտան թէ որքան զօրաւոր մարզիկներու դէմ է որ պիտի չափուի Հ. Մ. Ը. Մ.ը։ Կը յուսանք թէ մեր մարզիկները իրենց կարելին պիտի փորձեն, յաղթանակը շահելու համար։

Վահան Շամլեան

ՏՈՔԹ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳՈՆԵԱԼԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ փետր. 25ին Պէյրութի մէջ մեռած է տոքթ. Յարութիւն Գոնեալեան։ Ծնած էր Գարաման 1895ին։

Իր հանրային կեանքը, երիտասարդ տարիքին սկսած է տեղահանութեան օրերուն, երբ Հալէպ կը հասնէր իբրեւ աքսորական։ Հոն յաջողած է պատասխանատու վարիչի պաշտօն ձեռք ձգել գիւղական հիւանդանոցին մէջ։ Վտանգելով եւ օգտագործելով իր պաշտօնը, կրցած է շատ մը տարագիրներ փրկել։

Պէյրութի մէջ տոքթ. Գոնեալեան կ'ըլլայ առաջիններէն մէկը այն անձնուէրներէն, որոնք իրենց ամբողջ ճիգը ի գործ կը դնեն ազգային վարժարաններու բացման համար։ Ժրաջան անդամն էր Ս. Նշան վարժարանին հոգաբարձութեան։ Իր աշխատանքներու շնորհիւ է որ ուսուցիչներու ինը ամսուան վճարումի դրութիւնը կը փոխուի 12 ամսականի եւ տարի մը ետք՝ 13 ամսականի։ Անդամ էր Լիբանանի Պառլ. Ժողովին։

Տիպար հայր մըն էր եւ իր զաւակներուն ներշնչեց հանրային ծառայութեան ոգին։

Մեր ցաւակցութիւնները իր զաւկին՝ «Համազգային»ի Կեդր. վարչութեան քարտուղար ընկեր Տոքթ. Ե. Գոնեալեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

ՎԱԼԱՆՍ, 5 Մարտ.— Սիրելի «Յառաջ», այս տարի մենք ալ չակնունած ձիւն-ձմեռ մը անցուցինք։ Ժամանակ եղաւ որ հայրենակիցներ իրարու՝ չէին կրնար օգնել։ Տիկին Օտէթ Միքայէլեան Ֆրանսացի ածխավաճառներուն հետ տունէ տուն շրջելով կարօտեալ հայ ընտանիքներուն ածուխ ու փայտ կը բաժնէր ձրիաբար։

Այս մարդասիրական ձեռնարկին գլխաւոր կազմակերպիչն ու հեղինակը եղած է «Լը Տոֆինէ Լէպէրէ» թերթին տնօրէնն ու խմբագիրը՝ հանգուցեալ Շարլ Լիէնար։ Արդէն երկու տարի է որ կը շարունակէ իր տիկինը։ Հայ գաղութին կողմէ կը գործակցի Տիկին Օտէթ Միքայէլեան, որ այս տարուան համար բաժնած է 42 պարկ ածուխ։ Շատերուն ալ ծերութեան թոշակ ապահոված է։ Դեռ չեմ յիշեր իր միւս ծառայութիւնները։

Շնորհակալութիւն, յաջողութիւն եւ երկար կեանք։

ԱՇՈՏ Ա.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (154)

Մ. ՔԷՄԱԼԻ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

●

Հոն պատահաբար գտնուող Ալի Ճէթինգայա ուզած էր բարեմտօրէն միջամտել ու վերջ տալ վէճին, Հալիթ փաշա այս անգամ երկու տարճանակներով կրակած էր Ալի պէյի վրայ եւ այս գլուրտուքի պահուն, Ալի պէյ թեթեւակի վիրաւորուած էր գէմքէն, իսկ Հալիթ փաշա՝ փորէն։ Անգարայի ընդհանուր դատախազութիւնն ու հարցաքննիչ դատաւորութիւնն ձեռնարկած էին քննութեան

Ազգ. Ժողովին պաշտօնական յայտարարութիւնը այս էր ահաւասիկ։

Մինչ այդ, Անգարայի բժիշկները հաւաքուած էին Հալիթ փաշայի բոլորտիքը, ջանալով փրկել զայն։

Հալիթ փաշա ուշաթափ պառկած էր Ազգ. Ժողովի հաշուակալութեան ատենին սենեակին, խոշոր սեղանի մը վրայ, երբեմն ուշքի կուգար եւ հատուկտոր խօսքեր կը մրմնջէր շուրջի բժիշկներուն։ Նախնական դարմանումներէն վերջ, անհրաժեշտ նկատուած էր անշարժ պահել վիրաւորը այդ վիրքին մէջ, եւ հեռագրով Իսթանպուլէն կանչել ականաւոր վիրաբոյժ մը։

Բայց երեսուն տարի առաջ, երթեւեկի միջոցները շատ դանդաղ էին Իսթանպուլէն Անգարա, կառախումբի սպասարկութիւնն ալ անկանոն էր։

Այս սպասումին մէջ, բազմաթիւ երեսփոխաններ, եւ մասնաւորապէս Կաղի փաշան կը հսկէին Հալիթ փաշայի անկողնին մօտ։ Կաղի փաշան շատ կը սիրէր Հայաստանի յաղթականը, որուն այս վիճակը տեսնելով, խորունկ ցաւ մը կը զգար։ Հրամայեց որ բարձեր բերեն եւ գլուխը դնեն Հալիթ փաշային գլխուն տակ։

Երբ վիրաւորը անգամ մը եւս ուշաբերեցաւ, իրեն հարցուցին.

— Փաշաս, քեզ ով զարկաւ

— Ռաուֆը, ան է գիս զարնողը, Ալի գետին ինկած էր։

— Աղէկ բայց, Ալի պէյ կ'ըսէ թէ «անձնապաշտպանութեան համար ես զարկի» եւ կ'իւրացնէ ոճիրը։ Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ։

Հալիթ փաշա պահ մը մռմռաց ճակատը կնճռոտեցաւ եւ յետոյ ըսաւ.

— Կարելի չէ, ես ալ նախ կարծեցի թէ զիս վիրաւորողը Ալին է, բայց կրակած պահուն, ետիս դարձայ եւ տեսայ Ռաուֆը։ Ան է զարնողը։

Հանրապետութեան նախագահ Կաղի փաշա, որ քանիցս ամոքած էր Հալիթ փաշան, հրամայեց որ գաղրեցնեն այս խօսակցութիւնը եւ հիւանդը հանգիստ թողուն.

Նոյն պահուն եկած էր Անգարայի հարցաքննիչ դատաւորը եւ շատ մը մարդիկ, վկաներ, երեսփոխաններ կը հարցաքննէր։ Ընդհ. համոզումը սա էր թէ Ալի պէյ օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան դիմած եւ կրակած էր փաշային վրայ. Այս մասին ծայրայեղ գաղտնապահութիւն կը տիրէր.

Վերջապէս Իսթանպուլէն Անգարա ժամանեց վիրաբուժապետ Օրհան պէյ, քննեց հիւանդը եւ յանձնարարեց որ այդ գիրքին մէջ անշարժ պահեն Հալիթ փաշան, առանց պէտք տեսնելու որեւէ գործողութեան։ Եթէ ներքին արիւնահոսութիւն մը չպատահէր, կրնար փրկուիլ։ Գնդակը պառառած էր փաշային փայծաղը։

Յաջորդ օր, Հալիթ փաշայի վիճակը ծանրացաւ բոլորովին եւ ամէն յոյս մարեցաւ։ Ալ ինքզինքը կորսնցուցած էր եւ հոգեվարքի սկսած։ Դրան առջեւ, իր բարեկամները անձկութեամբ կը հսկէին, կը սպասէին, իր վիճակին շուրջ լուր մը բանալու համար։

Մահը պատահեցաւ կէս գիշերին, ճերմակ չորս օր վերջ Հալիթ փաշա շունչը փչեց Կաղիին թեւերուն մէջ։ Յաջորդ օր, թերթերը կը գրէին մեծատառ.

— «Հայաստանի յաղթականը նահատակուեցաւ»։

Սոր կսկիծ մը տիրեց։ Յարգանքի յայտարարութիւններ եղան եւ իր քաջագործութիւնները ոգեւորութեամբ պատմուեցան մամուլին մէջ։ Հանդիսաւոր յուղարկաւորութեամբ մը Հալիթ փաշայի մարմինը բերուեցաւ Իսթանպուլ եւ թաղուեցաւ Էյուպ, իր ընտանեկան պարտէզին մէջ։

Գալով Աֆիոնի երեսփոխան եւ Անկախութեան նախագահ Ալի պէյի, դատավարութենէ զերծ կացուցուեցաւ եւ դատական իշխանութիւնը իր հրատարակած որոշմնագրով ճշդեց թէ՝ նախայարձակը Հալիթ փաշան եղած եւ կրակած էր Ալի Ճէթինքայայի վրայ, որ իբրեւ օրինաւոր ինքնապաշտպանութիւն մահացու կերպով վիրաւորած էր Հալիթ փաշան, հետեւաբար զերծ էր պատժական ամէն պատասխանատուութենէ

Քաղեց եւ համադրեց Ե. Ս.

(Վերջ)

գունիլ Հիւսիսային Ափրիկէի կորուստը եւ իր աքցանը վայրոյթը կրնայ քշել տանիլ երկրին կայքոնիութիւնը։ Մնաց որ այդ կարգաւորքին ակարութիւնն է ներկայ չարիքներուն սկզբնապատճառը։ Երկիրը կը կարօտի զօրաւոր կառավարութեան մը, որ կարենայ կառավարել։ Տագնապին խոր պատճառը ոչ Ալժէրի մէջ է, ոչ Թունիսի, ոչ Ուաշինկթընի, ու ալ Մոսկուայի մէջ, այլ Փարիզի մէջ։ Ահա թէ ինչո՛ւ անհրաժեշտ կը գտնեմ բացառիկ իրաւասութիւններ տալ կառավարութեան։ Բայց այդ իրաւասութիւնները անօգուտ են եթէ անմիջապէս ըլլանք Թունուզի եւ Մարոքի մէջ եւ եթէ չգիտնանք կառավարել Փարիզի մէջ»

Փուժատեան հոսանքին ներկայացուցիչը, Լը Փէն, նոյնպէս քննադատեց Թունուզի և Մարոքի հետ կնքուած համաձայնութիւնները։ Իր կարծիքով, Ալժերիոյ խնդիրը ամէն բանէ առաջ զինուորական է։ Այս առթիւ սուր ալքներ արձակեց համայնավար կուսակցութեան դէմ, անոր տալով բուռն միջադէպի մը։ «Իւժանիթէ» կ'ըսէ թէ փուժատեանները «համբողջական պատերազմ» կը պահանջեն։ Լը Փէն չարունակեց.

— Կառավարութիւնը թոյլ կուտայ որ համայնավարները գործեն։ Ան Ալժերիոյ Ֆրանսացիներուն չընծայեր անհրաժեշտ օգնութիւնը։ Մարոքի անկախութիւն շնորհելով մահափորձերը չդադրեցան։ Հարկ է բարեկարգութիւնը վերահաստատել բոլոր միջոցներով եւ անմիջապէս»։

Անկախ երեսփոխան մը յայտարարեց թէ երբեք պէտք չէ փրբեւ բանակցաց ընդունիլ մարդասպանները։

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

Կարգը եկած էր Ալժերիոյ նախարարին Պ. Ռ. Լաքոստի, որ վճռապէս յայտարարեց թէ «ոեւէ Ֆրանսացի չի կրնար ընդունիլ որ Ֆրանսան վտարուի Ալժերիայէն, ուր անվիճաբանելի իրաւունքներ շահած է իր մարդասիրական գործունէութեամբ»։ Ցետոյ բացատրեց թէ կացութիւնը ծանրացաւ ամսէ ամիս։ «Մեր կորուստները 30 էին 1954 Նոյեմբերին եւ 284ի բարձրացան 1956 Յունուարին։ Ահաբեկիչ խումբերը, որոնք 10-20 հոգիէ կը բաղկանային, այժմ բարձրացած են 150 - 200ի։ Մահափորձերը կը բազմապատկուին, մեղսակցութիւնները կ'աճին, ինչպէս եւ հրաժարումները՝ սպառնալիքի տակ։ Այն խալամ պաշտօնատարները որ հաւատարիմ կը մնան ջլատուած են։ Մեր զինեալ ուժերը մեծ յաջողութիւն ցոյց կուտան եւ մարդկային արտակարգ համակցողութիւն։ Բայց միայն զինուորական գործողութիւնը չի կրնար վերահաստատել խաղաղութիւնը։ Պէտք է որ կարելի ըլլայ քաղաքական գործունէութիւնը։ Անհրաժեշտ պիտի դառնայ զօրացնել բանակը, եթէ չլսուի կառավարութեան վերջին կոչը։ Այն ատեն Ֆրանսան պէտք է Ալժերիոյ համար յանձն առնէ այն ճիգը զոր Ալժերիա կատարեց մայր երկրին ազատագրման համար։

Նախարարը յետոյ տեղեկութիւններ հաղորդեց կառավարութեան առաջարկութեանց մասին։

ԿԻՆԵՐՈՒ ՕՐԸ (8 Մարտ) բացուեցաւ Մոսկուայի մէջ, արտակարգ շքեղութեամբ։ Այս առթիւ շատ մը կիներ մէկ ժամ առաջ արձակուած էին գործարաններէն եւ գրասենեակներէն։

ԼՐՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ յաճախադէպ դարձած ըլլալով Անգլիոյ պետական հաստատութեանց մէջ, կառավարութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առաւ.

ՄԱՀԱՄԵՐՁ քահանայ մը իր երկու աչքերը կտակած էր երկու կոյրերու, մէկը մանչ, միւսը աղջիկ, Միլանի մէջ։ Գատուաստր յաջողած ըլլալով, երկուքն ալ սկսած են տեսնել։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Վերջին Արեւագալը պիտի եզգուի այս կիրակի առաւօտ, Շաւիլի եկեղեցին, ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Ծերզոյեանի

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ամսաթերթ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի 10րդ տարի թիւ 3 (1956 Մարտ), ճոխ բովանդակութեամբ, (հայերէն եւ ֆրանսերէն)։ Տարեկան բաժնեգին 450 Ֆր.։
K. Papazian, 25 Rue Martial Boudet, Chaville (S. et O.) ou 17 Rue Bleue Paris (9e).

ԳԻՆԵՁՕՆ

Ի պատիւ Ֆ. Կ. Խաչի պատգամաւորուհիներուն գինեձօն մը տեղի կ'ունենայ Մարտ 12ին, Երկուշաբթի, ժամը 20-24. Սէրքլ Միլիթէրի մէջ, Փլաս Սէն Օկիւսթէն։

Կը հրաւիրուին ընկերուհիները եւ բարեկամներ։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ։
ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Գոմոնի Թաղ. Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, առաւօտեան ժամը ճիշդ 10-30ին, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի նորոգ հանգուցեալ տարաբախտ ՀԵԼԷՆ ՊԱՔՐՃԵԱՆԻ (ծնեալ Շահլամեան), հոգւոյն ի յիշատակ, անոր մահուան քառասունքին, ինչպէս նաեւ Շահլամեան ընտանիքի հին եւ նոր բոլոր ննջեցելոց հոգւոյ ի յիշատակ։

Կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ, հանգուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր ազգականները, բարեկամներ եւ ծանօթներ։

■

Այրի Տիկին Պիւլպիւլ Պէնկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Օհան Պէնկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պաթիստ Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Իսկէնտէր Գարայեան, Տէր եւ Տիկին Սէրճիվան Շէրպէթճեան, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, աներձագին եւ եղբօր որդւոյն՝

ԱՂԱՃԱՆ ՊԷՆԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ԱՐՏԱՍԱՆԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ հինգին, Գոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Կը ներկայացնէ
ԵՐԿՐՈՐԴ ՊՏՈՅՏ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ (Գարունը եւ երիտասարդութիւնը)։
Կարեւոր.—Երեկոյթը մէկ ժամ կը տեւէ։
Մինչեւ որոշեալ ժամուն սկսելէ նոյն, սրահին դռները կը փակուին որեւէ խանգարման տեղի չտալու համար։
Ցանկերու մասնակցութիւն։

ՃԱՇ Ի ՊԱՏԻՒ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՋԱԳԸՃԵԱՆԻ

Փարիզի Համազգայինի վարչութիւնը կազմակերպած է ճաշ մը ի պատիւ «Յուսաբեր» Մշակութային ընկերակցութեան նախագահ Պ. ԱՒԵՏԻՍ ՋԱԳԸՃԵԱՆԻ.

Այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 20ին։

Ճաշին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ Պ. Մ. Պարսամեանին կամ «Յառաջ»ի մօտ։

Ճաշարան՝ 80 ռիւ Լաֆայէթ ։ Մասնակցութիւն՝ 1000 ֆրանք։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջաններու բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ընկերները կիրակի, 11 Մարտ, ժամը 21ին։ Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Գ. ԼԱՋԵԱՆ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սէնթ Էթիէնի Նոր Սերունդի կողմէ։ Այս կիրակի ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ռէքս - Տանսինկի սրահը, 13 ռիւ Փրէր։ Զանազան անակնկալներ։

Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սերունդի բոլոր անդամները

Այրի Տիկին Լիւսի Տէր Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Մոսիս Դալայճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Փապուճեան եւ զաւակները, Օր. Ալիս Տէր Վարդանեան, Օր. Ժագլին Տէր Վարդանեան, Այրի Տիկ. Գոհարիկ Տէր Վարդանեան, Այրի Տիկին Հայկանուշ Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Մանուկ Թորոսեան եւ զաւակները (Պուէնոս Այրէս), Տէր եւ Տիկին Նիկողոս Նոտարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Մաքսուտեան, Տէր եւ Տիկին Հրաչ Սարկաւագեան եւ զաւակները ինչպէս նաեւ Փապուճեան, Նետրեան, Սէօլէզեան, Փանթազեան, Սմբատեան, Վարդեվանեան ընտանիքները խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, փեսին, եւ ազգականին՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Մարտ 8ին իր բնակարանը, 29 ռիւ Էթիէն Տոլէ։

Յուղարկաւորութիւնը այսօր շաբաթ ժամը 13-30ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին։

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

Օր. ՄԱՐԻՆԷԹ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ
եւ
Պ. ՍԱՀԱԿ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ

նշանախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սալ Հէլվէթիկի մէջ, (109 ռիւ Տիւկէքլէն, Լիոն)

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եդիպտացի» կոմիտէի ժողովը յետաձգուած է յառաջիկայ շաբաթ Մարտ 17ին։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Պուլվար Օտոյի «Վռամեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն

ԳՈՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ ժողովասրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Հ. Յ. Դ. «Ընկեր Կարօ» խումբի ժողովը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3-30ին, ընկ. Պօյաճեանի բնակարանը

ԽՆՋՈՅՔ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան կողմէ, կիրակի, Մարտ 18ին, կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 24, Սալ Ֆրանքօ Պելժ, 59 ռիւ Վէրմիօ, Փարիզ (13)։
Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ։
Կը խօսին Պ. Պ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ՋԱՐՈՅԵԱՆ։
Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկին Մ. Սասունի, Տիկին Արաքսի Մուրատեան, Պ. Հրաչ Տարօնեան, Անտիս Քիւփէլեան, Ստեփան Պօղոսեան Յովսէփ Տօնիկեան, Մուրատ Սարգիսեան։ Նոր Սերունդի Գանեքօ Քաչանի խումբը եւ Վիգէն Թորոսեան եւ ուրիշներ։ Նուագախումբ ՍԱՐԱՖԵԱՆ (վրոէթ) ար լա ռատիօ է տէ տիսք։
Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ։
Հաղորդակց. միջոցներ.— Մեթրօ Քորվիզար եւ Թօլպիաք կամ օթօպիւս թիւ 62 սթասիոն Վերնիօ։

A CÉDER

Հիւանդութեան պատճառով մեքենայով պուքոնիէռ շինելու գործարան մը, քսան տարուան գործ։ Ի հարկին տէրը պատրաստ է գործը բացատրել գնողին։

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԳՐԵԼ Թերթին վարչութեան որ պիտի փոխանցէ գործատիրոջ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տիկին Շնորհիկ Շահլամեան իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ այն բոլոր ազգականներուն, բարեկամներուն, ընկերութիւններուն եւ ծանօթներուն, որոնք անձամբ ներկայ եղան կամ մասնակցեցան ծաղկեպսակներով, նուէրներով, հեռագիրներով եւ նամակներով իր սիրելի աղջկան՝ ՀԵԼԷՆ ՊԱՔՐՃԵԱՆԻ (ծնեալ Շահլամեան) կըսկծալի մահուան եւ յուղարկաւորութեան։

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշեր, 10 Մարտ, ժամը 9ին Սալ Մազընոյ, 88 ռիւ տ'Օպաներ

Փարիզահայ ծանօթ դերասան Գ. ՏԷՐՎԻՇԵԱՆԻ մասնակցութեամբ։

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր հեղինակութիւնը

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՅ

Մեր ապրած կեանքէն թատերախաղ մը երեք արար։ Մասնակցութեամբ տեղական սիրուած ուժերու։

Միմիայն մէկ ներկայացում Մուտքի գիները՝ 200, 300 եւ 500 Ֆր.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 11 ՄԱՐՏ — DIMANCHE 11 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7626 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3337

ՔԱՋՆ ԴՐՕ ԱՉՔԵՐԸ ՓԱԿԵՑ ՊՈՍԹՕՆԻ ՄԷՋ

ՌԱՇ ԱԲԱՐԱՆԻ ՀԵՐՈՍԸ ԴՐՕ

Ո՛րքան յանախադէպ դարձան գուժկան լուրերը: Յանարհներուն հետ, կաղնիներ են որ կը տապալին, իրենց ետին ձգելով սուգ եւ ամայութիւն:

Անհուն կսկիծով կը գուժենք վերջինը, անփոխարինելի կորուստը առիւծասիրտ ԴՐՕՅԻ Պոսթընի մէջ, տաժանելի հիւանդութենէ մը ետք:

Շաբաթ օրուան թերթը տպագրութեան յանձնուած էր, երբ ստացանք հետեւեալ երկու հեռագիրները.

ԳԱՀԻՐԷ, 9 ՄԱՐՏ — ԸՆԿԵՐ ԴՐՕ ՄԵՌԱՒ ՄԱՐՏ 8ԻՆ, ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 8.45ԻՆ, ՊՈՍԹԸՆԻ ՄԷՋ:

ՊՈՍԹԸՆ, 9 ՄԱՐՏ — ԸՆԿԵՐ ԴՐՕ ՄԵՌԱՒ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 8 ՄԱՐՏ, ԺԱՄԸ 8.45ԻՆ:

Անակնկալ մը չէր այս դառն հարուածը: Բժիշկները քանի մը շաբաթէ ի վեր ամէն յոյս կտրած էին եւ անխուսափելի կը համարուէր վախճանը: Ամէն անգամ որ ցրուիչը երեւար հեռագիր մը ձեռքը, դող մը կը համակէր մեզ:

Քանի մը տարի առաջ վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուեցաւ Փարիզ, մեծ յաջողութեամբ, Ամերիկայի մէջ ալ ամէն վտանգ անհետացած կը համարէին: Վերջերս կը նեղուէր պարբերական տագնապներէ եւ Դեկտ. վերջին Պէյրութէն Պոսթըն գնաց, բժշկական քննութեան մը ենթարկուելու համար:

Նախապէս լուրերը յուսատու էին եւ բժիշկները լաւատես կ'երեւային: Դժբախտաբար, փետրուարի առաջին օրէն իսկ չարադէտ հիւանդութիւնը (խլիրդ) սաստկացաւ, օրէ օր ծանրացնելով իր կացութիւնը:

Հակառակ իր յուսահատական վիճակին, Դրօ նոյն քաջութեամբ կը տոկար, յոյս եւ կորով ներշնչելով իր շրջապատին: Արդէն հիւանդանոց փոխադրուած էր, եւ ընկերները կարգով կը հսկէին իր անարին վերեւ, մինչ գիտութիւնը ամէն միջոց կը փորձէր, վախճանը յետաձգելու համար:

Այդ անհնարին տագնապին մէջ իսկ, երբ այլեւս անդարմանելի կը համարուէր, Դրօ ընկերներուն դառնալով կ'ըսէր.

— « ՊԷՏՔ Է ՀԶՕՐ ԸԼԼԱԼ, ՈՐ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆՄԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՆԴԱՄՆԵՐ ԸՆՔ»:

⁂

Անողոք հարուածին ազդեցութեան տակ, դժուար անգամ դժուար կը սահի թուղթին վրայ, քանի մը բառով պատկերացնելու համար կորուստին խորութիւնը եւ կորուսեալին կեանքն ու գործը:

Ահա այժմ քանի մը համառօտ տեղեկութիւններ.

Դրօ, իր բուն անունով Դրաստամատ Կանայեան, ծնած է 1884 Մայիս 31ին, Իգտիր, Արարատի ստորոտը: Աւետիս Ահարոնեանի հայրենակից էր եւ Կակոյենց ծանօթ ընտանիքի զաւակ: Աշակերտած է Երեւանի ռուսական կիմնազիոնը: Յարատեւ ազդուած է իրբեւ յեղափոխականի ու գինուորականի՝ Նիկոլ Դուման'էն, զայն միշտ որակելով «իմ ուսուցիչը»: (Յաջորդով իր յուշերը այդ մասին):

Էջմիածնի կալուածներու գրաւման շրջանին տեղի ունեցած համաժողովրդական բողոքի առեն, մահափորձի կ'ենթարկուի Իգտիրի հայատեաց գաւառապետը, որուն հետեւանքով Դրօ կ'անցնի Բաքու: Երբ կը սկսին 1905ի հայ-թաթարական կռիւները, նաւթային մեծ կեդրոնին մէջ, Դաշնակցութիւնը կ'որոշէ մահափորձի ենթարկել նահանգապետ Նակաշիձէն: Այդ պարտականութիւնը պատւով կատարեց Դրօն: Անցեալ տարի, գարնան մահերիմ ընկերներու սեղմ շրջանակի մը մէջ, ան կը յիշեցնէր այդ յիշատակը ու կը պատմէր, թէ ինչպէս կատարուած էր այդ ահաբեկումը.

Աւելի ետք, ցարական հալածանքներէն խուսափելու համար, Օսմ. Սահմանադրութեան շրջանին Դրօն Պոլսոյ մէջ հաստատուեցաւ «Սուրէն» անունով:

Առաջին համաշխարհային պատերազմը երբ պայթեցաւ, վերադարձաւ Կովկաս, կամաւորական շարժման գլուխը անցաւ եւ առաջիններէն եղաւ որ մտաւ Վասպուրական ու ազատեց բազմահազար ժողովուրդ: Նախ քանի Վասպուրական մուտքը, Դրօն ծանրապէս վիրաւոր կը գտնուէր Թիֆլիսի հիւանդանոցը ուր ցար Նիկոլայ անձամբ այցելեց եւ Ս. Գէորգի պատուանշանը տուաւ:

Ռուս յեղափոխութեան շրջանին մեծ դեր կատարեց Երեւանի եւ Թիֆլիսի մէջ:

Մայիս 28ի նախօրէին Սարդարապատէն Քարաքիլիսէ երկարող պաշտպանութեան գիծին կեդրոնը, Բաշ Ապարանի լեռնային շրջանին մէջ, Դրօն հերոսական պաշտպանութիւն մը կազմակերպեց, ազատելով Հայաստանի ժողովուրդը բնաջնջման վտանգէն:

Հայաստանի Հանրապետութեան շրջանին, Դրօ չուզեց նախարար դառնալ, բայց մնաց միշտ հայ զինուորին ու զինուորականներուն կողմէ ամէնէն աւելի յարգուած ու սիրուած անձնաւորութիւնը եւ փնտռուած գործակիցը զօրավարներ Նազարբէկեանի, Սիլիկեանի եւ Հախվերտեանի: Հայաստանի ներքին խաղաղութիւնը ամրապնդելու եւ օտար գրգռիչ տարրերէ ազատելու համար լուրջ աշխատանքներ կատարեց լուռ ու մունջ: Մասնաւորաբար մշտապէս ապահովեց Երեւանի ու Զանգեզուրի շրջանի հաղորդակցութիւնը, հիմնովին վերցնելով արգելքները:

Հայաստանի խորհրդայնացման նախօրէին ստանձնած էր Զանգեզուրի պաշտպանութիւնը եւ կը պատրաստուէր Ղարաբաղ մտնել, երբ քեմալական բանակը Հայաստան արշաւեց բոլշեւիկներու օգնութեամբ:

Այդ օրերուն Դրօն ստանձնեց Սուրմալուի (Իգտիր) շրջանին պաշտպանութիւնը եւ կատաղի կռիւներ տեղի ունեցան, առանց թիզ մը նահանջելու: Կարսի անկումը հարկադրեց որ Դրօն քաշուի Սուրմալուէն:

Զինուորական պարտութեանց հետեւանքով, Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութիւնը քաշուեցաւ իշխանութենէն եւ որ կառավարութեան մէջ զինուորական նախարարութիւնը ստանձնեց Դրօն որ Լեգրանի հետ կնքեց 1920 Դեկտ. 2ի ծանօթ համաձայնութիւնը: Յաղթող պայմաններու մէջ, շնորհիւ Դրոյի ուշիմութեան ու անձնական հեղինակութեան, իշխանութիւնը փոխանցուեցաւ կարմիրներուն:

Հակառակ այդ ուղղամիտ վերաբերմունքին, բոլշեւիկները առաջին անգամ Դրօն իր խումբ մը սպաներուն հետ աքսորեցին Ռուսաստան: Յետոյ սկսան զանգուածային ձերբակալութիւններ ու հալածանք Հայաստանի մէջ:

Երկու տարի ետք, Թիֆլիս, Չեկայի շէնքին մօտերը, Դաշնակցական ահաբեկիչներ պատժեցին ճէմալ փաշան: Այս դէպքին հետեւանքով ձերբակալուեցան մօտ երկու հարիւր Դաշնակցականներ: Դրօն այս դէպքի առթիւ հրապարակ եկաւ իրբեւ միջնորդ: Թոյլ տրուեցաւ իրեն երթալ Թիֆլիս եւ իրբեւ հարկադրական տուրք յայտարարութիւն մը ստորագրելով գոհացում տուաւ խորհրդային բանակալներուն եւ բանտերէն ազատեց իր գինակից ընկերները:

Այս ձեռնարկին համար ալ իրեն թոյլ տրուեցաւ հեռանալ Խ. Միութենէն: Դրօ հաստատուեցաւ Պուքրէշ եւ երկար տարիներ զբաղեցաւ անձնական գործով, իրեն համար տնտեսութիւն մը ստեղծեց, միշտ օգնութեան հասնելով բազմաթիւ տարագիր մտաւորականներու, գործիչներու եւ հայդուկներու:

1933ին մասնակցեցաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան 12րդ ընդհ. ժողովին, Փարիզ: Իր հեղինակութիւնը մեծ դեր կատարեց պգտատութեան հրաւիրելու համար ափ մը պառակտիչներ:

1938ին 13րդ ընդհ. ժողովին Դրօն իր բացակայութեան ընտրուեցաւ անդամ Դաշնակցութեան Գերագոյն Մարմնին որուն հետ իր կապը խզուեցաւ պատերազմի հետեւանքով: Բայց ան իր բնածին ուշիմութեամբ ու հայրենասիրութեամբ նոր պայմաններու հարկադրանքին տակ տառ'ձնեց պատասխանատուութիւններ, փրկելով հայ գանգուածները հալածանքներէ եւ ծանր վտանգներէ.

1947ի ամառը Գահիրէ անցնելով, 14րդ ընդհ. ժողովէն ետք քաղաք. նոր հորիզոն մը կը բացուէր իր առջեւ: Միշտ մրնալով Դաշնակցութեան Գերագոյն Մարմնին մէջ, անցնող ինը տարիներու ընթացքին մասնաւորապէս Միջին Արեւելքի շրջանին մէջ բարձրացուց հայ ժողովուրդի դիմադրական կորովը, հեռու պահելով մեր զանգուածները խորհրդային թափանցումէն:

Աւելի քան կէս դար իր ժողովուրդի քաղաքական ու յեղափոխական պայքարը կազմակերպեց ի խնդիր Հայաստանի ազատութեան ու անկախութեան: Նորագոյն ժամանակներու ամէնէն կարկառուն դէմքն է եւ իր կեանքն ու գործը սերտօրէն կապուած են շարք մը ճակատագրական դէպքերու հետ:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Արեւմտ. Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն խոր կսկիծով կը ծանուցանէ իր սիրելի մեծ ընկերոջ եւ ազգային հերոսին

ԴՐՕՅԻ

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 8ին, գիշերուան ժամը 20.45ին, Պոսթընի մէջ:

Այս անդարմանելի կորուստին առթիւ հետեւեալ հեռագիրները ուղղուած են Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէին եւ «Յուսաբեր»ին.—

Կ'ողբանք մեր մեծ ընկերոջ եւ ազգային հերոսին՝ Դրոյի անփոխարինելի կորուստը:

ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷ

Խորապէս ազդուած՝ կ'ողբանք անփոխարինելի կորուստը քաջ ռազմիկին եւ անձնուէր յեղափոխականին

«ՅԱՌԱՋ»

Կ'ողբանք կսկծալի կորուստը ազգային հերոսին եւ երիտասարդութեան կուռքի բարեկամին՝ Դրոյի:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Կ'ողբանք անդարմանելի կորուստը մեծ հայրենասէրին՝ Դրոյի:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԳԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎ

Գոյժին անմիջապէս տեղեկանալով հեռագիրներ ուղղած են նաեւ ընկերներ Ս. Տէր Թովմասեան, Գ. Լազեան, Սողոմոն, Յակոբ Ազիզեան:

... Պատանի էինք մենք: Մեր նշանաբանն էր դիմադրութիւն ցոյց տալ իշխանութեան եւ կամովին դիջումներ չանել երբեք: Յեղափոխական ներշնչման գլխաւոր աղբիւրներից մէկն էր այդ օրերին Անդրանիկի հերոսական կռիւը: Երբ Անդրանիկը մի քանի հարիւր կտրիճներով կուրծք էր տալիս տաճկական բանակներին ու քրդական աշիրէթներին, յանուն հայ ժողովուրդի պատիւին եւ ազատութեան, մենք նոյնպէս կուրծք կը տանք ցարական կառավարութեան եւ մեր արիւնը կը թափենք յանուն հայ ժողովուրդի իրաւունքներին »— Այս խօսքը բերնէ բերան շրջում էր եւ ոգեւորում մեզ:

ԴՐՕ

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ը.

Համառօտակի կը ներկայացնեմ հայ լեզուին «ինըհարիւրեակներուն» տեսակէտները նորավէպ բառին մասին.—

Կ. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ.— Անիմաստ է նորավէպ բառը։ Իբրեւ բարդ բառ, իր կազմութեամբ՝ չի յարգեր հայերէն լեզուի սկզբունքները եւ կանոնները։ Արդարեւ, նոր բառը սովորաբար կը միանայ բայարմատներու հետ, ինչպէս՝ նորածին, նորահաս, նորեկ։ Անհասկնալի է իմաստը, վիպակ կը նշանակէ հաւանաբար։ Կարծուածին չափ հին բառ չէ։

ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ.— Սիրուն է նորավէպ բառը, փոյթ չէ թէ մեղանչած քերականական կանոններու դէմ։ Բայց ի՞նչ հարկ իր անհարազատութեան մասին խօսելու, զայն՝ կը գործածեն Գրիգոր Զօհրապ, Ե. Տէմիրճիպաշեան, Տիգրան Կամսարական եւ ուրիշներ՝ նախընտրելով բազմաթիւ հին բառերէ։ Զգիմացան մրցակից բառերը, վիպակ, վէպիկ, տաքփավէպ, իսկ նորավէպ բառը կը դիմանայ, կը դիմադրէ։ Զայն գործածած է Եղիա իր Երկրագունտին մէջ եւ յետոյ իր բառարանին մէջ։

ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱՊ.— Գիտի ըսեն թէ ամէն բանի կը խառնուիմ։ Փաստաբան ըլլալո՞ւս համար է, որ կը փութամ ամբաստանեալի մը օգնութեան։ Բայց ինծի կը թուի թէ ամէնէն աւելի ինծի կ'իյնայ պաշտպանել նորավէպ բառը, երկրորդ՝ վիհանձնութեան կանոններուն պատշաճ է, որ գէթ մէկ հոգի թեւ ու թիկունք հանդիսանայ այս բառին՝ երբ շատեր երես կը դարձնեն։

Տիգրան Արփիարեան չկրցաւ ճակատիլ յորձանքին դէմ եւ վեհերոտ փորձ մը կատարեց մէջտեղ դնելու համար մեղմացուցիչ պարագաներ։ Առիկա չի պատշաճիր իմ խառնուածքիս, ուստի մէկդի կը նետեմ այդ եղանակը եւ կ'ուզեմ մեր բանասէրներուն կամ հայագէտներուն հետ խօսիլ.... իրենց լեզուովը։

Ո՞վ հնարեց այն կանոնը թէ ածական մը կրնայ միանալ միայն բայարմատի հետ։ Չկա՞ն միթէ բարդ բառեր, ածական միացած գոյականի հետ,— ինչպէս՝ Նորայր, նորափիղ, նորաղանդ։ Ուղղափառ բառ է նորավէպ բառը, որուն կազմութեան մէջ վէպ բառը կրնանք առնել թէ իբրեւ բայարմատ, թէ իբրեւ գոյական։

Նորավէպ, որ մեղապարտ ծնունդ մը չունի ու ամուսնութիւն կնքած է ըստ օրինի, պատշաճ թարգմանութիւնն է Ֆրանսերէն nouvelle բառին։ Ֆրանսերէնի մէջ՝ այս բառը կը նշանակէ պզտիկ պատմութիւն մը, որ միանգամայն իր ձեւովը «նորութիւն մըն է եւ ա՛յս է բուն իմաստը

Անոնք որ միաբանած են զատապարտելու համար նորավէպ բառը, մեզի կ'առաջարկեն վէպիկ կամ վիպակ բառերը։ Զարմա՛նք, այս հմուտ անձերը չեն խորհիր որ նախ մեր լեզուն չունի առանձին բառ, երկրորդ չի կրնար ունենալ, որովհետեւ հակառակ են բառակազմութեան օրէնքներուն։ Առանց հեղինակութիւն ըլլալու հայ լեզուագիտութեան մէջ, բայց այն իրաւունքով որ ուրիշի մը չափ, եթէ ոչ ուրիշէ մը աւելի, կրնամ գրել ու խօսիլ իմ լեզուս, կը յայտնեմ թէ գործածական չէ իկ եւ ակ մասնիկները բարդել ոչ–թանձրացեալ իմաստով գոյականներու վրայ, իբրեւ նուազեցուցիչ։ Օրինակ, միշտ նուազումի գաղափարով, տուն կ'ըլլայ տնակ, բայց կամք չի կրնար դառնալ կամքակ կամ կամքիկ, ինչպէս սէր՝ սէրիկ կամ սիրակ, ու վէպ՝ վէպիկ կամ վիպակ, համաձայն հայ լեզուի կանոններուն, որոնք բանասէրներուն դըրպաններուն մէջ չեն գտնուիր միշտ։

ԱՐՏ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ.— Նորավէպ բառը Ֆրանսերէն նուվէլ բառին սխալ թարգմանութիւնն է։ Ֆրանսերէնի մէջ՝ նուվէլ կը նշանակէ 1.— լուր, 2.— պատմուածք կամ անկէ քիչ մը աւելի կարճ՝ վէպիկ։ Լուր մը կամ ֆէ տիվէռ մը արուեստագիտօրէն պատմելու եղանակը, նուվէլ (լուր) բառին իմաստի մէկ եղանակաւորումով, գրական սեռի մը պիտակ դարձուցած է բառը։ Այս պատճառով՝ սխալ հայացուած է նուվէլը նորավէպ կոչելով, նկատելով որ, այստեղ, բառը նորի գաղափարին հետ շատ հեռաւոր առընչութիւն մը միայն ունի։ Եթէ ինծի վիճակէր հայացնել Ֆրանսերէն բառը, պիտի ըսէի լրավէպ։ Բայց հարկ չկար հայացնելու, վէպիկ աղուոր բառը բաւական էր արդէն։ Միւս կողմէ աւելորդ է պայքարիլ, 20–25 տարիներէ ի վեր գործածութեան մէջ՝ Սիպիլի, Զօհրապի, Կամսարականի, Տիգրան Արփիարեանի գրիչներուն տակ, նորավէպ բառը նուիրագործուած է այլեւս։

Ռ. Ց. ԳԵՐԳԵՐԵԱՆ.— Մեր լեզուն նոր բառին համար մասնաւոր օրէնք մը չունի։ Այդ բառը ենթակայ է ածականներու ընդհանուր կանոնին՝ բարդութեան պարագային։ Ածականները կը միանան, ոչ միայն բայարմատներու, այլ եւ գոյականներու հետ, ու կազմուած բառը սովորաբար կ'ըլլայ ածական, ինչպէս՝ մեծատուն — մեծ տուն ունեցող։ Ու նմանօրէն՝ նորատեսիլ — տեսիլը նոր։ Այս ընդհանուր կանոնէն անկախ, ածական ու գոյական կը միանան, ու կազմուած բառը կ'ըլլայ նոր գոյական մը, ինչպէս՝ նորաքաղաք — նոր քաղաք, (ունինք նոր բառը յետադաս դրուած՝ ամանոր, ամանորէն՝ լուսանոր), եւ մերձն՝ նորավէպ.

Այս վերջին բառը կը պատշաճի Ֆրանսերէն նուվէլ բառին, կարճ վէպի իմաստով, բայց հին բնիքներուն վերանորոգուած արդի ձեւը նշանակելով՝ նորութեան իմաստի երանգ մըն ալ կուտայ. Նորայր Բիւզանդացի գործածած է նորավէպ բառը Ֆրանսերէն նուվէլ բառին դէմ՝ իր բառարանին մէջ (1884)։

ՑՈՎՀ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ.— Նորավէպ բառը չի կրնար տալ «նոր վէպ» նշանակութիւնը գոյականաբար, ըստ համեմատութեան նմանօրինակ բարդութեանց հետ։ Նորագիւտ չի նշանակեր նոր գիւտ այլ նոր գտնուած։ Նմանօրէն՝ նորավէպ կը նշանակէ միայն նոր վիպուած կամ նոր բաներ պատմող։ Ուրեմն, բառը քերականօրէն ճիշդ է կազմուած, բայց ճիշդ չէ նշանակութիւնը որ կը տրուի իրեն, որովհետեւ չի կրնար նման նշանակութիւն տալ։ Այսուհանդերձ նուիրագործուած է այլեւս երկարատեւ գործածութեամբ.

●

Ենովք Արմէնի պատասխանը (Մասիս, 1901 Յունիս 2) դուրս կը մնայ վիճաբանութենէն, որովհետեւ լեզուագիտական կամ քերականական տեսակէտ չի դներ, — ուսումնասիրութիւն մըն է հայ վէպին զարգացման վրայ։ Իսկ Եղիա Տէմիրճիպաշեանի պատասխանը, (երկու անգամ իջած է ասպարէզ, նախ՝ «գգուանոյշ հըրաւէրով մը», երկրորդ՝ առանց հրաւէրի), նոյնպէս դուրս կը մնայ վիճաբանութենէն, որովհետեւ... հիւանդ։ Բայց հետաքրքրական՝ անոնց համար, որոնք գիտեն դուրս ելլել գրականութեան զըրոյցական ծանօթութեանց սահմաններէն՝ ուսումնասիրելու համար արուեստագէտներու հոգեբանախօսական եւ հոգէախտաբանական ֆոլմոսը, հայ միտքին համար տակաւին անսովոր։ Կուտանք... նմոյշ մը։

ԵՂԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ.— Նորավիպական հարցին վրայ ինծ ուղղուած փափուկ [illegible]ուանոյշ հրաւէրը մայսաւէտ վարդի մը տպաւորութիւնն ըրաւ։ Անոնք որ լեզուաբանական անձուկ, բառակազմական անձկաղոյն սահմաններուն է վերածուած, «Նորավէպ» բառին ծագման հետ ալ զուգորդուած։ Բանաստեղծ — իմաստասէրի խառնուածքս պիտի հեղձնուր հեղձամղձկէր որմափակ այդ սահմաններուն մէջ ցամաք գեղացանցառ։ Ուստի պիտի բարձրացնեմ ընդհանրացնեմ հարցն։ Այս՛. պիտի խօսիմ բուն իսկ նորավէպին կամ վէպին վրայ, ոչ թէ բառի մը կամ ոչ միայն բառի մը, այլ բառաշարութեան, բառաստեղծութեան, գրականութեան վրայ։ (Ամբողջութիւնը՝ հօթը սիւնակ, բայց կը մոռնայ խօսիլ... նորավէպին մասին)։ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Վ Ա Ղ Ը

●

Միայն ես եմ որ վերարկուով կուգամ գրասենեակ։ Միւս բոլոր պաշտօնակիցներս՝ որոնցմէ ամէնէն տարեցը քառասունը չանցնիր, բուրդէ բաճկոնակ մը հագած կ'ըլլան։ Ասիկա կը դառնացնէ հոգիս եւ ինքզինքս աւելի ծերացած կը զգամ։

Քանի մը օր ես ալ փորձեցի վերարկուս մէկդի նետել եւ քիչ էր մնացած որ թոքատապով անկողնաւոր ըլլայի։ Հիմա այլ եւս՝ զգոյշ եմ եւ մինչեւ իսկ կուրծքս եւ կռնակս թերթի թուղթ կը դնեմ՝ ցուրտին դէմ աւելի լաւ պատսպարուելու համար։

Զարհուրելի է ծերութիւնը։ Գրեթէ երեսուն տարիէ ի վեր այս չորս պատերուն մէջ կը գտնուիմ. թուանշաններու մացառուտքին մէջ ինկած։ Փուշերը ծակծըկած են հոգիս։ Հոս էր որ ծերացայ. Ես ալ կը զարմանամ թէ ինչպէս դիմացայ։ Բայց համակերպութիւնը վաղուց արդէն եկած եւ խեղդած է կոկորդիս մէջ ընդվզումի ամէն ծիլ։ Դիմացած եմ անարդարութեան. մեծաւորներու տմարդի վերաբերումին, մտածելով զաւակներուս մասին՝ որոնք, առանց իմ զոհողութեանս, ով գիտէ, ինչ պիտի ըլլային այսօր։ Քանի քանի անգամ իջած եմ ինծի վստահուած սենեակ մը, վարը՝ ուր գրասենեակին կարեւոր թուղթերը կը պահուին, եւ հոն ազատօրէն լացած եմ՝ հոգիիս ցայրոյթը չպոռալու համար։

Հիմա որ այլեւս երկու տարի մնացած է որ դուրս նետեն ծեր գրագիրը, տարբեր, քիչ մը զթոտ վերաբերում ցոյց կուտան ինծի հանդէպ, ինչպէս մահապարտի մը՝ որուն մօտեցած են վերջին օրերը։

Բայց կեանքիս վատնուած այս մեծ բաժինը փոխարինած եմ հոգեշահ զբաղումով մը՝ որ գրականութիւնն է եղած։ Հաշիւներու մթին եւ միօրինակ առէն յանկարծ փայլատակող պահերու մէջ ունեցած եմ զաղտնիքը պատասխանելու ներքին ձայներուն՝ որոնցմէ քերթուած մը կը ծնի։

Չեմ անդրադարձած երբեք որ այսպէս քիչ առ քիչ, անզգալաբար, ծերութիւնը եկած եւ շղկապուած է մարմնական հիւսուածքիս. Հիմա հարկ է որ ճար մը գտնեմ անոր հետ ալ դաշինք մը կնքելու, որպէսզի գոնէ շատ բան չմնայ այն երազներէն եւ յոյսերէն՝ որոնք իրականութեան արշալոյսին կը սպասեն երկարատեւ գիշերէ մը ետքը։ Դեռ շատ բան կայ յղեցիք այն բիւրեղներէն՝ որոնք խօսք են ու նուագ եւ կեանքի հրապոյր անփոխարինելի։

Ինծի համար վաղը ծաղկեցիք ամէնէն խոնարհ տունկը շատ աւելի հմայք ունի, քան բոլոր այն չքեղ վարդերը՝ որոնցմով արդէն օրօրոցներ ու գերեզմաններ զարդարուեցան։

Ինչ որ պիտի գայ, յաւերժութեան խորհուրդէն քաղուած պատիկ մըն է, որուն արեւահամ քաղցրութիւնը չեն ունեցած երբեք բոլոր միւսները՝ որոնք մեզի զգլխիչ վայելք մը ընծայեցին։

Բայց ինծի համար, երբ դաշնալար ձայները լռած են եւ խաղաղ կանչը միայն կը լսուի կեանքի ճամբուն ծայրը ինկած օգնութեան կարօտ մէկու մը, վաղուան պատկերներն իսկ այլեւս լուսաճաճանչ ըլլալու խոստումը չեն տար։ Յուսարը կը թանձրանայ չուրջս եւ չնչատուելու մօտ է յոգնատանջ ուղեւորը

Բայց ծերութիւնն ալ կրնայ ազդիլ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՑԵՂԻՆ ՁԱՅՆԸ

(ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ)

●

Արամ Հայկազ ծանօթ անուն մըն էր երկար ատենէ ի վեր։ Աւելի քան քառորդ դարու վաստակով մը, որուն քաղը կը հաստատուէր պլխաւորաբար Ամերիկայի երկու Հայրենիքներէն։

Բայց կը կարծեմ թէ ան մեծապէս ընդլայնեց ընթերցողներու եւ գնահատողներու իր շրջանակը՝ վերջին տարիներս մասնաւորաբար, շնորհիւ իր երկու հատորներուն։ Կարելի է նոյնիսկ ենթադրել թէ տաք ժողովրդականութեան վարկը ապահովեց, գրական քննադատներու անվերապահ ուշադրութեան եւ ընտիր գրասէրներու հաւանութեան հասնելէ ետք։

Կը թուի թէ տաղանդաւոր գրագէտը նոյն իսկ վաւերականութիւնը կը գտնէ եւ հեղինակութիւն կը դառնայ՝ գիրք հրատարակելէ վերջ միայն, հակառակ մամուլին տարած իր բազմամեայ աշխատակցութեան։ Ինչ որ ընդհանուր կանոն է հաւանաբար։

Ամերիկահայ գրագէտին առաջին գիրքը, — Ցեղին Ձայնը, որուն ընթերցումը վեցամեայ հնութիւն ունի արդէն, մուժկալ էր եղած իր սկզբնական մասով, — «Քիւրտիստանի լեռներուն մէջ»։

Բարեբախտաբար, համանուն երկրորդ հատորը, աւելի քան երեք հարիւր էջ, իր երկու երրորդ մասը կը տրամադրէր նոյն նիւթին, ինչ որ անշուշտ պիտի լիովին գոհացնէր մեծատունի ճոխ սեղանի հիւրերը։

Այս գիրքը կը բացուի պատմուածքով մը,— «Մանուկ Բէկը», որ կուտայ Արամ Հայկազի «պզտիկ ու աղուոր գաւառական քաղաքը», տխրանուշ յիշատակներով, երաշտով, Ս. Եղիայով, աղօթքով ու անձրեւով։ Ներկայ է մեր ազգային պատմութեան մէջ վետեղուած բերդը. Շապին Գարահիսարի հերոսական մարտկոցը, ուր խումբ մը անխարդախ Հայերու եղերական մէկ պատկերը, զուսպ եւ սեղմ, կեդրոնական տիպարով մը՝ հարազատ ու համակրելի, ճարտարօրէն կ'արտայայտէ գաւառի երանելի օրերէն մասունք մը։

«Մանուկ Բէկը» կը յիշեցնէ Օշականի «Խոնարհները», առանց թելադրելու անշուշտ որեւէ քաղդատութիւն ուսուցչին եւ արժանաւոր աշակերտին միջեւ, որոնք կը կանգնին հիմնովին տարբեր չափերու եւ խորքերու վրայ, իւրաքանչիւրը իր ինքնատպութեամբը ցայտուն։

Հատորին երկրորդ մասը,— «Քիւրտիստանի լեռներուն մէջ», ամենակարեւորը ըստ իս, կը սկսի հեղինակին տարագրութեամբը։ Կարաւանը կը քալէ։ Ու Հայկազ կը նկարագրէ «զարու մը չափ երկար ու ամառ մը», սովորական բառերով, պարզութեամբ եւ առանց բանաստեղծ ճիգի։ Ու ողբերգական ամենախոր պահերն անգամ կը տրուին՝ ոչ թէ լալկան հռոմանտութեամբ, կեղծ եւ ուռուցիկ ածականներու շռայլ գործածութեամբ, այլ ընդհակառակն, զուարթութեամբ, սակաւախօսութեամբ ու խնայողութեամբ.

Անակնկալի կուգանք, բայց կ'ախորժինք, երբ ժպիտ մը, քաղցր խօսք մը, հեզնական միջամտութիւն մը, ներողամիտ ոգի մը, գոնէ երեւութապէս անտարբեր կեցուածք մը կուգան բարեխառնել ծայրագոյն սոսկութիւնը ամենածանր ճգնաժամի վայրկեաններու.

Տարագիր հեղինակը խելօք պատկերներու թելադրանքին կը դիմէ յաճախ, երբ քաղցի, ծարաւի, խոշտանքի եւ այլ չարչարանքներու մասին արտայայտուելու հարկը կը զգայ։ Ու կը հանդիսանայ մէկը այն խառնուածքներէն, որոնք խոշորացոյցի տակ չեն առներ իրենց տարտամը եւ մանկութեան պատմութիւնը չեն ըլլար անձնական տառապանքներու։

Արամ Հայկազի հայրենական զրոյցը կը վերակոչէ ոչ միայն իր աքսորը, այլ եւ ձերինը եւ իմս։

Կը քալենք իրեն հետ, իր կարաւանին մէջ, վերապրելու համար մեր տարագրութիւնը, թէ՛ անհատօրէն, թէ՛ ազգովին, զրեթէ անկարելի հարազատութեամբ.

Վերստին տեսնելու համար, նոյնութեամբ, կոյսերու եւ հարսերու գիշերային «ակամայ բացակայութիւնը», ապա, առաւօտեան, «վշտահար, ամօթապարտ ու ընկճուած» վերադարձը անոնց, «որոնց ոչ ոք կ'ուզէր նայիլ...», եւ բախտաւորութիւնը հէք մայրերու, որոնց զաւակները. – «ամօթի, պղծութեան ու մշտնջենական սպացիի զատապարտուած անօթներ» — եռ պիտի չգային այլեւս։

Դարձեալ ականատես ըլլալու համար կամուրջներու լարած անդիմադրելի փորձութեանց, որոնց փրկարար հրաւէրին՝ բազմահազար Հայուհիներ պիտի պատասխանէին խելակորոյս փութաջանութեամբ։ Ու անոնց պիտի հետեւէին «խանձարուրներ, մանուկներ, ճչացող մսի գունդեր, օդին մէջ թռվռացող շրջազգեստներ, անէծք, լաց, աղօթք»։ Եւ կրկին ու կրկին լսելու համար մայրական պոռթկումը.— «Մէջքս չըլնար...», կամ լեղապատառ կանչը. «Զաւակս հոն մնաց»։

Ու պիտի վերյիշենք, անվրէպ եւ ակամայ, կարաւանին դաժանագէմ թուրք պահակները, որոնք՝ իրենց վարք ու բարքին եւ մտայնութեան հետ հաշտ բնականութեամբ՝ անհաւասարելի «կը ծիծաղին կիներու ամօթխածութեան վրայ»։

ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆՃԵԱՆԵԱՆ

(1) (Շար.)

ՏՈՒՆ ՇԻՆԷ, ՏՂԱՍ...

Մակար Աղբար ծանօթ էր բոլորին իր հոգեկան հարստութեամբ բարի, առաքինի եւ ազնիւ բնաւորութեամբ :

Մակար Տարօնի աշխարհէն էր գաղթած 1895ի ահաւոր ջարդերէն վերջ ու հաստատուած նոյնքան հայաբոյր ու հայաթոյր Ուրֆայի մէջ :

Եդեսահայերու հիւրասիրութիւնը ունի խորհրդաւոր աւանդութիւն մը: Աբգար Թագաւոր կը տառապէր բորոտութեան քամնելի ախտէն: Երբ կը լսէ Յիսուսի հրաշագործութիւնները, նամակ մը գրելով կ'ըսէ . — « Քաղաք մի է իմ փոքրիկ եւ վայելուչ եւ բաւական է երկոցունց մեզ բնակել ի սմա խաղաղութեամբ »:

Մարդկային պատմութեան մէջ կա՞յ աւելի գեղեցիկ եւ պերճախօս ապացոյց մը հաւատարութեան եւ եղբայրութեան .

Հիւրասիրութիւն մը, որ սրտաբուխ սիրով կը ձգտի բաժնել ունեցածը : Այս առաքինութիւնը դարերու ընթացքին նուիրագործուած Ուրֆացիներու եւ համայն հայութեան կողմէ, աւանդ մը թագաւորական ու աստուածային :

Մակար Աղբար կ'ունենայ մանչ մը, որ կը մեծնայ ու հասակ կը նետէ հայաշունչ հօր եւ Եդեսիոյ մթնոլորտին մէջ: Մեծ յաջողութիւն կ'ունենայ նախ ուսումնական, յետոյ առեւտրական ասպարէզի մէջ: Իր խնայողութիւնները կը յատկացնէ տուներու, պալատներու եւ ապարանքներու կառուցման :

Քաղաքին հեռաւոր եւ մօտաւոր շրջանները կը զարդարէ գեղեցիկ եւ ճաշակաւոր շէնքերով : Ամէն մարդ կը հիանայ անոնց ճարտարութեան եւ պերճութեան վրայ: Անոնց ներքին սարքաւորումը այնքան խնամուած ու կոկիկ դասաւորուած էր, որ Մակարի զաւկին կ'ազդէր հպարտանք եւ հոգեկան գոհացում, կը մտածէր իրականացուցած ըլլալ հօրը երազները :

Կ'անցնին տարիներ: Տարօնի զաւկին հարստութիւնը կը բազմապատկուի : Ու օր մը կը մտածէ հայրը հրաւիրել եւ ցոյց տալ իր արդար աշխատանքին հարուստ արդիւնքը

Մակարի որդին, ձեռներէց ոգի ու առեւտրական գերազանց կազմակերպիչ, այնքան նուիրումով լծուած էր իր գործին որ ժամանակ չունէր ազգային եւ հանրային գործերով զբաղելու: Լճացած, մեկուսացած կեանք մը կը վարէր: Ամուսնութեան մասին անգամ չէր մտածած: Իր մտասեւեռումը կեդրոնացած էր տուներու կառուցման եւ բազմացման վրայ :

Սակայն իր օճախներուն մէջ ոչ ծուխ կար եւ ոչ ալ կենդանութիւն:

Երկար ատենէ ի վեր հայրը տղան չէր տեսած: Օր մը հայրն է որ կը մտածէ այցելել մեծահարուստ զաւկին :

Հանդիպումը կ'ըլլայ սրտագեղ: Մեծ հպարտութեամբ ցոյց կուտայ իր աշխատանքին պատկառելի արդիւնքը: Մէկիկ մէկիկ կ'այցելեն պալատանման շէնքերը: Հայրը ուշի ուշով կը հետեւի անոնց սարքաւորման, պարտէզներու եւ այգիներու յարդարման, գեղեցիկ ճաշակով կահաւորման: Վերադարձի ճամբուն նոր հարուստը կ'ըսէ :

— Հայր կը յիշե՞ս, ինծի միշտ կ'ըսէիր .— «Տուն շինէ, տղաս», ահա քու խրատիդ հետեւեցայ: Հիմա կը հաւնի՞ս, հարազատօրէն կատարա՞ծ եմ ցանկութիւնդ

Մակար աղբար կը պատասխանէ .

— Հիմա եկուր իմ շինած տուներս քեզի ցոյց տամ եւ դուն կատարէ բաղդատութիւնը :

Հայր ու տղայ կ'իջնեն քաղաք: Փողոցներէն անցած ատեն ով որ Մակարին կը հանդիպէր կը խնդրէր սուրճ մը առնել, կը հրաւիրէր միասին ճաշել: Նոյն պատկերը շուկային մէջ հրաւէր, պատիւ, յարգանք, մեծարանք ամէն կողմէ :

Երբ հօրենական տունը կը վերադառնային, Մակար աղբար խոր կսկիծով ըսաւ իր սրտահատորին .

— Տղաս շինէ տուներ ուր բուխերիկէն ծուխ ելլէ եւ ճիժեր ճռուողեն անոնց մէջ:

Մակարի զաւակը գլխիկոր հեռացաւ անմիջապէս տուները նուիրեց ազգին, որպէսզի անոնք ըլլան դպրոցներ, ծերանոց կամ հիւանդանոց, որբանոց ...

Հայ ժողովուրդի հնադարեան բարեգործութիւնն ու շինարար ոգին մշտադալար ծառի մը նման կը շարունակէ ապրիլ ու յաւերժանալ: Մեծն Ներսէսի յղացումները իբրեւ սրբազան աւանդ կը նուիրագործէր սերունդէ սերունդ

Ժողովուրդի մը բարձր քաղաքակրթութեան, մարդասիրութեան յատկանիշը կը կազմեն իր մեծագործութիւնները :

Յակոբի կեանքին գարունները շինեցին տուներ, պալատներ, ամառները զարդարեցին զանոնք դալարագեղ պարտէզներով, պուրակներով որոնք հովանի դարձան անոնց ապագայ բնակիչներուն: Իր կեանքի խոնաւ ու անմխիթար աշնան հոգեկան յափշտակութեամբ տեսաւ անոնց բուխերիկներուն ծուխն ու ճիժուժիժերու խնդագին վազքն ու աղմուկը :

Իսկ կեանքի ցրտաշունչ օրերուն չտեսաւ զրկանք, հոգեկան գոհունակութեամբ ունեցաւ հողաշերտ մը հօրը հետ միասին, իբրեւ յաւիտենական հանգստարան, որուն դամբանին վրայ գրուած էր .

— « Տղա՛ս, տուն շինէ» :

Յ. ՀԻՄԱՅԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

«ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐԸ»

«Երկու հայելիները» վերջին գործն է Մարսէլ Շնէյտըրի, տեսակ մը հետապնդումը Չարին եւ Բարիին :

« Վեց տարեկան չկայի, կը գրէ հեղինակը, երբ շփման մէջ մտայ սատանային հետ, որ ներկայացաւ անտառի թռչունի մը ձեւին տակ, եկեղեցիին մէջ: Թեւերու մէկ թափահարումով թռչնիկը մարեց բոլոր մոմերը: Դեւն է որ պահուած է թռչունին մէջ, բացատրեցին փոքրիկ տղուն, որ կը կարծէ թէ դիւահար եղած է ինք եւ հայելիին առջեւ ի զուր կը սպասէ որ սեւնայ: Այն պահուն, երբ դուրս կ'ելլէր, մաքուր լճի մը խորքին մէջ կը տեսնէ դէմք մը, եւ չի կրնար հասկնալ թէ՝ Աստուծոյ դէմքն է թէ Սատանային: Այս դէմքը ամէն գիշեր կը հալածէ զինք, իր երազներուն մէջ: Եւ երբ օր մը մեծ մայրը կ'ըսէ թէ «սատանան հայելիի պէս դուրս կ'ելլէ Աստուծոյ ընդերքէն», իր մտքին մէջ իսկոյն սատանան կը նոյնանայ լիճին այդ դէմքին հետ :

Դեւը այլեւս երբեք չի լքեր զինք: Նախ կը սպաննէ շնիկը, բայց շարաչար կը խղճահարի: Սուտ խոստովանութիւն մ' կ'ընէ, դարձեալ կը խղճահարի: Եւ կը յանձնուի ի վերջոյ առանձնութեան, ուրկէ մեծ հաճոյք կը զգայ :

Երբ տասնըութ տարեկան կ'ըլլայ խենթի պէս կը փնտռէ կատարելութիւնը : Աղքատներու եւ հիւանդներու խնամք, դաս անգրագէտներու, ձեռքէն եկածին չափ բարիք կ'ընէ: Կ'ապրի ծայր աստիճան ժուժկալ կեանք մը: «Չորս տարիէ ի վեր կը փորձեմ կատարեալ ըլլալ, փափաքելով որ Աստուած տեսնէ թէ գոյութիւն ունիմ եւ թէ կը սիրեմ զինք»: Ի վերջոյ կը համոզուի թէ Աստուած չուզեր զինք: Չարը արդեօք աւելի՞ լաւ պիտի ընդունի, կը մտածէ: Բայց աւա՜ղ ընդունակ չէ հիմա չարիքի: Ո՛չ, Չարը եւ Բարին չեն հետաքրքրուիր իրմով: Կ'որոշէ ճամբորդութիւն մը կատարել : Իտալիա կ'երթայ: Ֆիորենցայի մէջ կը հանդիպի կոմսի մը, որուն հետ կը բարեկամանայ: Կոմսը շոյել կուտայ իր հաշմանդամ ոտքը, որ կը լաւանայ: Հերոսը կ'ուրախանայ եւ կը կարծէ թէ Տիրոջ հրեշտակն է ինք: Սակայն կը մտածէ թէ իր մէջ Աստուծոյ երկիւղածութիւնը այնքան զօրաւոր չէ որ ուրախանայ ուրիշի երջանկութեամբ :

Պատերազմը մոռցնել կուտայ իր արկածախնդրութիւնը, կը պայքարի լաւին համար, եւ ազատագրութեան ինքզինք կը գտնէ դարձեալ առանձնութեան գերի, յուսահատ: Մինչեւ անգամ կը հրաժարի սէրէն, երբ Ալիսին կը հանդիպի :

« Երկու Հայելիները» «ներքին կացութեան» վէպ մըն է, ինչպէս գիտել կուտայ տեղական թերթ մը, ուր մանկութիւնը եւ պատանեկութիւնը կարեւոր տեղ մը կը գրաւեն :

Շնէյտըրի այս գործը շատ մը հասարակ տեղիքներ կը պարունակէ, բազմաթիւ անգամներ կրկնուած, սակայն այս վիպասանին գրչին տակ թարմութիւն կ'առնեն անոնք եւ նորութիւն կը դառնան :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՁՄՐԱՆ ԳԻՇԵՐ

Մաղում է ձիւնը, մաղում է բարակ ,
Լոյսի տակ ցանում արծաթէ շողեր ,
Անդորրութիւնն է թեւերով ճերմակ
Իջնում սենեակիս կտուրին հողէ:

Մերկ փշատենին ճիւղերը պարզած
Ճերմակ է հագել աղջկայ նման ,
Իմ պատուհանին ճնճղուկը թառած ,
Նինջում է, կտցին երազը գարնան :

Շուրջս անդո՜րր է, անդորր է այնպէս ,
Այնպէ՜ս հարազատ ու խաղաղաւէտ,
Գիշերուայ մէջ խոր թւում է ասես ,
Լռութիւնն անգամ խօսում է ինձ հետ :

Դրսում գիշեր է սառն ու սպիտակ ,
Սեղանիս առաջ նստած իմ անձում
Եւ լուսամփոփի կապոյտ լոյսի տակ
Ես երգ եմ գրում փոքրիկ սենեակում :

Ճամբէքի նման իմ ճերմակ թղթին
Ձգւում են երգիս տողերը հեռո՜ւ,
Ի՜նչ լաւ է, որ իմ կրակը սրտի
Լոկ երջանկութեան լոյսով է վառւում :

Եւ ջերմութիւն են տալիս իմ երգին ,
Իմ վառարանի բոցը չհանգած ,
Փափուկ անկողնում քնած քնքշագին
Տաք շնչառութիւնն իմ անուշ մանկան :

Եւ ժամացոյցի զարկերն համաչափ ,
Եւ լուսամփոփի լոյսը ինքնաայգ .
Եւ խորհրդաւոր այս գիշերն անափ
Որ երգս է տանում դէպի արշալոյս :

ՎԱՀԱԳՆ ԿԱՐԵՆՑ

ըլլալ նորատեսիլ բերկրանքի: Կը բաւէ միայն հաւատալ որ կեանքի շրջանները ներդաշնակութիւն մը կը կազմեն: Կը բաւէ գոհանալ նուազագոյն վայելքով՝ զոր աստուածեան լոյսը կը խոստանայ մահկանացուին: Տեսնել ինչ որ դեռ երէկ չէինք տեսներ մեր առօրեայ ճամբուն եզերքը Անխորհուրդ անձապարանք մը կը դնենք միշտ մեր կեանքի բոլոր շարժումներուն մէջ: Այսօր չէ որ բերուած է անապատին արեւաշող ծոցէն սա նախերաշարժ արմաւենին՝ որ յանկարծ կը յայտնուի աչքերուս եւ ափսոսանքով կ'օրօրէ իր սա սաղարթները:

Եթէ մտածէինք պահ մը որ կրնայ խըզուիլ յանկարծ բազմօղակ շղթան՝ որ մեզ կը միացնէ աշխարհին, աւելի ուշադրութիւն պիտի դարձնէինք երազատոյր խուսափող տեսիլքներուն: Ոչ իսկ մեր առօրեայ ժամերուն վայրկեան մը կը զոհենք դիտելու համար սպիտակահեւ ամպերը՝ որոնք երկինքին վրայ կը սահին պերճափառ գեղեցկութեամբ :

Կեանքը կ'անցնի եւ մենք օր մըն ալ հասած կ'ըլլանք ապառնիին եզերքը Մինչեւ այն ատեն քանի քանի յոյսեր պիտի բոցավառեն մեր սիրտը .

Սպասենք որ ձմեռը իր սգամածոյեալ կղզանքները վերցնէ լռած աղբիւրներէն եւ լեռներէն իջնող հեղեղը ուռեցնէ գետերուն կուրծքը :

Այն ատեն, նոր գարնան մը սեմին վրայ թերեւս նորատեսիլ աշխարհի մը դռները բացուին մեր առջեւ, եւ մենք հեռուէն աւելի մօտենանք այն մեհեանին՝ որուն ջերմեռանդ ուխտաւորները եղանք մեր ծնած օրէն սկսեալ :

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ գիշերը, լռութեան եւ մենակութեան մէջ, հազար ու մի բաներ անցան նրա մտքով, բայց ոչ մի եզրակացութեան չկարողացաւ յանգել. երբեմն հաստատապէս համոզւում էր որ ինքը խելագարուած է , բայց երբ գալիս էր այդ համոզման, ակամայ մի թեթեւ ժըպիտ էր ուրուագծւում դէմքի վրայ եւ ինքն իրեն մրթմրթում էր. «Շատ աղէկ, խենթեցեր եմ. ջանըմ, խենթ մարդը ին՞չ կը գիտնա՞յ թէ խենթեցեր է »

Կէս գիշերից յետոյ մի կամ երկու անգամ տանը մէջ ձայն լսեց. առանձնասենեակի դուռը, ունկնդրեց եւ հանդիպելով լռութեան թանձր պատերին՝ վերադարձաւ իր անկիւնը, նստեց եւ ամ վերջ ծխելով մտածեց: Առաւօտեան դէմ յանկարծ որոշեց գնալ գիւղամէջ Տիգրանի մօտ եւ խօսել նրա հետ եւ պարզել ամէն բան: Երբ այս որոշումը տուեց, թեթեւացաւ նրա մարմինը որ կարծես ծանրացել էր, ինչպէս դիակ :

Առաւօտեան կիրակի էր, Տիգրանը տունը կը լինէր, կարող էր գնալ եւ տունը կինն էլ կը լինէր տանը, կարող էր խօսել մինչեւ անգամ կնոջ ներկայութեան եւ ամէն թիւրիմացութիւն վերացնել :

Երկար սպասեց Մեմիկի ներս մտնելուն, բայց Մեմիկը չերեւաց. որոշեց գնալ, էլ սպասելու կարիք չկար: Մեմիկը երեւի եկեղեցի է գնացել, մտածեց նա եւ ապարանջանը դնելով գրպանը, ելաւ սենեակից: Տանը բացարձակ լռութիւն էր. մօտ խոհանոցը ոչ ոք կար: Երբ գիւղի դուռը պիտի բաց անէր, կանգ առաւ դրանը եւ. գնա՞ր թէ չգնար. գնար ի՞նչ ասէր. ինչի՞ց սկսէր, ի՞նչ կար որ ինչից սկսէր. ապա որոշեց սկսել ապարանջանից եւ վճռականօրէն նրա քայլերն ընկան դուրս :

Փողոցում ոչ ոքի չէր նայում, խուսափելու համար ջղայնացնող նայուածքներից : Նրան տեսնողները մինչեւ Մէմէդ փաշայի պարտէզը՝ այնքան էլ ուշադրութիւն չդարձրին, կարծեցին թէ եկեղեցի է գնում. բայց երբ Մէմէդ փաշայի պարտէզից ծռուեց դէպի Բոշայենց փողոցը , այլեւս ոչ մի անուշադիր նայուածք չըմնաց, մի քանի հոգի մինչեւ անգամ ետ դարձան տեսնելու համար թէ Խամբուրենց Հաջի աղան ինչո՞ւ ծռուեց Բոշայենց փողոցը: Հաջի աղան գնաց եւ կանգ առաւ ոսկերիչ Տիգրանի դրանը, եւ առանց վարանելու, թակեց դուռը եւ սպասեց: Եթէ մէկը նրան մօտիկից դիտէր՝ կը տեսնէր նրա ճակատի բարակ քրտինքը եւ տերեւի նման ողջ մարմնով դողալը

Նրա գլուխը կախ էր, նայում էր գետնին, առանց նայուածքը վեր բարձրացնելու

Եթէ նա մի անգամ նայուածքը բարձրացնէր, կը տեսնէր հեռուն կանգնած 25 30 հոգի, որոնք անհամբեր սպասում էին թէ ինչ պիտի պատահէր. կը տեսնէր Էլմաս խաթունը եւ միւս հարսերը , որոնք դիմացի լուսամուտից, գրեթէ իրար վրայ յենուելով դիտում էին իրեն: Նրանք սպասում էին որ Փայլունը դուռը բանայ , հրաւիրէ Հաջի աղային ներս եւ փաթթաթուի վզովը եւ իրենք էլ երկրորդ անգամ ականատես լինեն :

Յանկարծ Փայլունը երեւաց պատշգամբ մը եւ ձայնեց .

— Ի՞նչ կ'ուզես :

Պարոն Տիգրանը կ'ուզեմ :

— Տիգրանը տունը չէ

— Ե՞րբ կուգայ, հարցրեց Հաջի աղան, բայց այլեւս գրեթէ բան չէր տեսնում , որովհետեւ նայուածքը վեր բարձրացնելով, տեսել էր դիմացի կանանց եւ փողոցում կանգնողներին :

— Ձեզ պիտէր, պատասխանեց Փայլունը եւ դողահար ներս քաշուեց պատշգամից

Հաջի աղայի քայլերը մեքենայօրէն ետ դարձան: Գլուխը կախ՝ նա շարունակեց ճանապարհը՝ ոտքի ջախջախուողի քայլ առնելով: Նա լսում էր բացագանչութիւններ, որոնք ծակում էին նրա ականջը :

— Տեսա՞ւ որ մարդ կայ, պարոն Տիգրանը կ'ուզեմ ... ծամածռելով կանչում էր մէկը :

Հաջաղա, Փայլունը քեզ կը կանչի..

— Հաջաղային քէֆը եկե՞ր է ...

Հաջի աղան հասաւ տուն, սառը քրտինքի մէջ ողողուած. մտաւ ներս, դուռը փակեց եւ հէնց դրան ետեւ նստեց եւ ինքնիրեն ասաց. «մահուան թասն է» :

Մեմիկ խաթունը չէր երեւում: Մի կերպ հաւաքեց իր ուժերը, բարձրացաւ սենեակը եւ մօտենալով լուսամուտին, դիտեց դուրսը գաղտագողի : Ոչ ոք չկար փողոցում, իրեն հետեւողները ցրուած էին. այս իրողութիւնը կազդուրեց նրան եւ թեթեւացաւ :

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(11) (Շար.)

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՀԵՏԵՒՈՐԴՆԵՐԸ

ԷՋՄԻԱԾԻ՞Ն ԴԱՐՁԱԾ ԵՆ

Պոլսոյ «Մարմարա» թերթին Գահիրէի թղթակիցը կը գրէ (8 Մարտ).— Երէկ Էջմիածին մեկնեցան Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հետեւորդներէն Վարդան եպիսկ. Սահակեան եւ փրոֆ. Ա. Աբաջեան :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻԱՑԻՆԵՐՈՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՑՈՅՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

■

2700 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Ուրբաթ օր անակնկալ ցոյց մը սարքած էին ալժերիացի բանուորները, Փարիզի փողոցներուն մէջ: Հրատարակուած տեղեկութիւններէն կ'երեւայ թէ կ'ուզէին յառաջ խաղալ դէպի Ազգ. Ժողով, ազգեւ լու համար Ալժերիոյ մասին կատարուած վիճաբանութեանց վրայ: Շարժումը կազմակերպուած էր Ազատագրութեան Շարժումին կողմէ, եւ կը մասնակցէին քանի մը հազար Ալժերիացիներ, յանկարծ հեռանալով իրենց աշխատած գործարաններէն: Կազմակերպիչները հրամայած էին համախմբուիլ Փարիզի մզկիթին մէջ եւ ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետք թափօր կազմել ապստամբներու դրօշով եւ յառաջ խաղալ դէպի Քոնքորտի հրապարակը, մինչեւ Ազգ. Ժողով: Ներքին գործերու պաշտօնատունը նախապէս տեղեկացած ըլլալով, անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առած էր: Ոստիկանութեան կ'օգնէին շրջուն պահակները եւ ուրիշ տրամադրելի ուժեր: Ընդհարումներու միջոցին երկու Ֆրանսացի կառավարներ դանակի հարուածներ ստացան, ոստիկան մը եւ քանի մը ցուցարարներ վիրաւորուեցան:

Ալժերիացիները մզկիթէն դուրս ելլելով խուժեցին դէպի քաղաքապետարանի հրապարակը: Ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ փողոցներու մէջ քշել ցուցարարները եւ ցրուել: Ձերբակալուեցան 2700 ցուցարարներ, հարցաքննուելու համար:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ խուզարկութեանց ընթացքին բռնուած են 200 զէնքեր, — ինչպէս եւ դանակներ, ածելիներ, ապիսի եւ քարի կտորներ, յեղափոխական թռուցիկներ եւ ազգայնական վարիչներէն Մեսալի Հաճի լուսանկարները: Այս վերջինը Ֆրանսա կը պտտուի հսկողութեան տակ եւ ներկայացուցիչը կը համարուի Փարիզի 90.000 Ալժերիացիներուն:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ցուցարարները ճամբուն վրայ ջարդուփշուր ըրած են խանութներու եւ կառքերու ապակիները: Ցոյցը սկսած էր ժմ. 2. գործադուլով մը որ 90 առ հարիւր յաջողած կը համարուի: Ազդանշանն էր «Դէպի Քոնքորտ, դէպի Ազգ. Ժողով», արաբերէն: Սպիտակադրեայ աղջիկ մը ազգայնականներուն դրօշը պարզեց (կանաչ, կարմիր եւ ճերմակ) եւ հազարաւորներ անմիջապէս ճամբայ ելան մզկիթին շրջակայ փողոցներէն: Թափօրին առջեւէն կ'երթար սպիտակազգեստ աղջիկը որ յետոյ ձերբակալուեցաւ: Ոստիկանութիւնը վեց հազար կը հաշուէ ցուցարարներուն թիւը, ուրիշներ՝ տասը հազար:

Ազգ. միջոցին վիճաբանութիւնները կը շարունակուէին Ազգ. Ժողովին մէջ, որուն պաշտպանութիւնը կրկնապատկուած էր: Ալժերիոյ նախորդ կուսակալը, Սուսթել, յուզումնալից ճառ մը խօսեցաւ, պաշտպանելով կառավարութեան պահանջած լիազօրութիւնը: Բացատրեց թէ Ֆրանսա չի կրնար պահել իր անկախութիւնը եւ ազատութիւնները, եթէ կորսնցնէ Ալժերիան: «Եթէ չկարենանք պահել Ալժերիան եւ Կեդր. Ափրիկէի ճամբան, պիտի կորսնցնենք ամբողջ Ափրիկէն»: Այս առթիւ ուղղակի ամբաստանեց Եգիպտոսը, պնդելով թէ անոր վարչապետը՝ զնդ. Կամալ Նասր «մեծ եղբայրն է» որ կ'արծարծէ եւ նիւթապէս կը քաջալերէ հակաֆրանսական համատարած պայքարը ամբողջ Հիւս. Ափրիկէի մէջ: Ժողովը կը ծափահարէր Սուսթէլի ճառը, բացի համայնավարներէն: Իր յայտարարութեան համաձայն, յարձակումները կը ծրագրէ երեք հոգինոց կոմիտէ մը, Գահիրէի մէջ, գլխաւորութեամբ ալժերիացին Պէն Պէլլայի եւ երկու եգիպտացի սպաներու: Ամերիկեան, անգլիական եւ ուրիշ տեսակ զէնքեր կը հասնին Լիբիոյ եւ Հարաւային Թունուզի լեռնամերձ անապատներուն ճամբով, կամ սպանիական Մարոքի միջոցաւ: Ապստամբներուն հրահանգուած է սպաննել ամէն Ալժերիացի վարիչ որ կը համարձակի բանակցիլ Ֆրանսայի հետ:

Սուսթել իր ճառին մէջ ցաւով դիտել տուաւ թէ Ֆրանսայի ամէնէն խոցելի կողմը ներքին ճակատն է: Ի վերջոյ յայտարարեց.

— Ֆրանսայի ժողովուրդը պէտք է գիտնայ, — այո կամ ոչ — թէ այն երիտասարդները զոր Հիւս. Ափրիկէ կը ղրկենք պաշտպանելու համար Ֆրանսական կեանքերը եւ ստացուածքը, կռուելէն պիտի դանկտուի՞ն մայր հայրենիքին մէջ:

Ակնարկը ուղղուած էր համայնավարներուն որոնք միշտ կը պահանջեն կրակը դադրեցնել եւ բանակցութիւններ կատարել:

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ բոլոր երեսփոխանները նամակներ ստացած են «Ալժերիոյ ազգային Շարժում» կոչուած կազմակերպութենէն, հետեւեալ բովանդակութեամբ.— «Ալժերիոյ ժողովուրդը պիտի չխաբուի եւ թոյլ պիտի չտայ որ իր ձեռքերն ու ոտքերը կապեն վաղթատիրութեամբ: Ալժերիոյ ժողովուրդը նկատի պիտի չառնէ բարենորոգումներ որոնք կը ձգտին զինքը չեղեցնել անկախութեան նպատակէն եւ կռիւը պիտի շարունակէ մի՛չեւ որ բոլորովին ազատի հարստահարութեան եւ ամօթալի շահագործման շղթաներէն»: Իսկ խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար կ'առաջարկէ.— 1. Պաշտօնապէս ճանչնալ Ալժերիոյ անկախութիւնը.— 2. Ազատել բոլոր բանտարկեալները.— 3. Վերահաստատել բոլոր ժողովրդավար ազատութիւնները.

× Ազգ. Ժողովին վիճաբանութիւնները երէկ ալ շարունակուեցան: Այս առթիւ բուռն միջադէպեր պատահեցան եւ վարչապետը ստիպուեցաւ խօսք առնել, պաշտպանելու համար իր քաղաքականութիւնը: Վստահութեան բանաձեւը պիտի քուէարկուի երկուշաբթի:

ՄԱԿԱՐԻՈՍ ԱՐՔ. ԱՔՍՈՐՈՒԵՑԱՒ

Նիկոսիոյ անգլ. զօրքը Մարտ 9ին յանկարծ պաշարելով Կիպրոսի յունական առաջնորդարանը, ձերբակալեց Մակարիոս արք.ը եւ աքսորեց բրիտանական գաղթավայր մը (Սէյշէլ կղզիներ): Արքեպիսկոպոսին կ'ընկերանային ուրիշ երեք եկեղեցականներ: Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը ուղղակի կ'ամբաստանէ մետրոպոլիտը, ըսելով թէ անձնապէս մեղսակից է ահաբեկչական գործունէութեան:

Աքսորի լուրը հազիւ Աթէնք հասած, բուռն ցոյցեր սարքուեցան ուսանողներու կողմէ: Ոստիկանութիւնը պաշտպանութեան տակ առաւ անգլ. դեսպանատունը եւ դիրք բռնեց ռազմագիտական կէտերուն վրայ: Նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ գումարեց, աքսորին հետեւանքները քննելու համար:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տիկին Շնորհիկ Շահլամեան կը ծանուցանէ թէ այսօր կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր աղջկան ՀԵԼԷՆ ԳԱՔՐՃԵԱՆի (ծնեալ Շահլամեան) մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Շահլամեան ընտանիքի բոլոր ննջեցեալ հոգւոյն Գամոնի եկեղեցին: Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

Ցետ երկարատեւ հիւանդութեան իր մահկանացուն կնքեց՝

ՁԱՒԷՆ ՔԵՉԷՃԵԱՆ

Ցուղարկաւորութիւնը երեքշաբթի առաւօտ ժամը 8.30էն Քօշէնի հիւանդանոցը, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Իվրիի գերեզմանատունը

Կը խնդրուի ներկայս իբրեւ մահազդ ընդունիլ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Մէրճանեանէ հազար ֆր. փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Գ. Անդրէաս Մէրճանեանի մահուան առթիւ

Նոյն առթիւ հինգ հարիւր ֆր. ալ կը նուիրեն Աղքատախնամին (այս վերջինը ստանալ «Յառաջ»էն:

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

■

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եփրատացի» կոմիտէի ժողովը յետաձգուած է յառաջիկայ շաբաթ Մարտ 17ին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, սովորական հասցէին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն:

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՑՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

(երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Գ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ'երգէ Պ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը

Արտասանութիւն եւայլն:

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆի հանրածանօթ նուագախումբով

Ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին:

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է: Օթօպիւս ժամը 9.40:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Թովմասեանի եւ պարագաներուն, իրենց մօրաքրոջը՝ Այրի Տիկին Նազենի Արիկխանի մահուան առթիւ:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 13 ՄԱՐՏ • MARDI 13 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7627 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3338

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴՐՕՆ ԻԲՐԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՆԻՇ (ԻԲՐԵՒ ՌԱԶՄԻԿ)

•

Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը կոր֊սնցուց իր մարտական սերունդին ամէ֊նէն հուժկու դէմքերէն մէկը:

Երեք տասներու մէջ խտացած անունն իսկ, Դրօ, առանց որեւէ ածականի, կ'ամ֊փոփէ փառաւոր անցեալ մը: Ինչպէս երբ կ'ըսենք Սեւքոր, Գէորգ Չաւուշ, Անդրա֊նիկ, Մուրատ, Սեպուհ, Արամ, Իշխան, Ռուբէն կամ Նիկոլ:

Այսպէ՛ս է մեր պատմութիւնը:

Անհամար մեծ ու փոքր դէմքեր, բաղ֊մավաստակ «անծին նուիրեալք», մեր ազատագրական պայքարին վանդան գլուխները կը բանան կրճատ այլ խօսուն անուններով: Կը կազմեն խորհրդանշան֊ներ՝ քաջութեան, հայրենասիրութեան, անձնուիրութեան եւ հաւատարմութեան:

Այս հոյակապ դէմքերը ջախջախիչ մե֊ծամասնութեամբ կրակը նետուած են շատ կանուխէն: Եւ ինքնաբերաբար:

Անոնք իրենց առաջին դասերը կ'առնէին ոչ թէ դպրոցէն, այլ կեանքէն: Հայաս֊տանի լեռներէն, դաշտերէն ու գետերէն, կամ եռուն քաղաքներու ժխորէն:

Եւ մէկուն օրինակը, կամ անոր հետ կապուած դէպք մը կը դառնար ազդա֊նշան, կենդանի պատգամ՝ միւսին համար:

Դրօն է որ կը պատմէ, Կովկասի մէջ կազմակերպուած դիմադրական պայքա֊րին առթիւ.

— « Պատանիներ էինք: Յեղափոխական ներշնչման գլխաւոր աղբիւրներից մէկն էր այդ օրերում Անդրանիկի հերոսական կռիւը: Երբ Անդրանիկը մի ճանի հերոսի կտրիճներով կուրծք էր տալիս տաճկա֊կան բանակներին եւ քրտական աշիրէթ֊ներին, յանուն հայ ժողովուրդի պատւին ու ազատութեան, մենք նոյնպէս կուրծք կըտանք ցարական կառավարութեան եւ մեր արիւնը կը թափենք յանուն հայ ժո֊ղովրդի իրաւունքներուն »:

Այս ազդանշանը կը տարածուի բերնէ բերան, կազմակերպելու համար ինքնա֊պաշտպանութեան պայքարը՝ Կովկասի մէջ, Երեւանէն մինչեւ Բագու:

Ի քնէ կարիճ եւ սրատես, Դրօ անմի֊ջապէս ուշադրութիւն կը գրաւէ իր յան֊դգնութեամբ:

Շատ չանցած, 1905 Մայիս 11ին, ամ֊բողջ Կովկասը կը սարսի, երբ քանոամ֊եայ պատանին հրաշալի ռումբը կ'ար֊ձակէ, փոշիացնելով Բագուի հրէշը, նա֊հանգապետ Նակաշիձէն, բուն կազմակեր֊պիչը հայ - թրքական ընդհարումներու:

Ասպարէզը բացուած էր արդէն, լեռ ու ձոր կտրելու համար ազատագրութեան ճամբուն վրայ, մինչեւ կամաւորական շարժումը, Վանի գրաւումը եւ Բաշ Ապա֊րանի հերոսամարտը:

Զինուորական Ակադեմիա մտած չէր Դրօն, բայց երբ խօսէր ռազմական հար֊ցերու մասին, ունկնդիրը կը զարմանար իր բնածին ուշիմութեան եւ եփուն տե֊սակէտներուն վրայ. «Աչք» ունէր նոյն պէս, երբ ռազմականին հետ քաղաքական խնդիր մըն ալ կը յուզուէր:

Մշտնջենական շարժում էր, եւ խան֊դավառութեան, աշխուժացման կայծեր կը ցանէր իր ճամբուն վրայ: Ոչ միայն երի֊տասարդութեան շրջանին, այլեւ սա վեր֊ջին տարիներուն, երբ տարիքի բեռը եւ ծանրակշիռ հոգեր կը ճնշէին իր վրայ:

Ռազմիկի ոգին այնքան արմատացած էր իր մէջ որ, երբ անողոք հիւանդութիւն մը պարբերաբար տագնապներ կը պատճա֊ռէր, կը տոկար նոյն սկեպտիկ ժպիտով:

Տարի մը Փարիզ կը գտնուէր (1933) եւ պատահեցաւ որ բանախօսելու հրաւիր֊ուի, տօնական առիթով մը:

Ո՛րքան դառնութիւն կը ծորէր իր նա֊խադասէն.

— Ի՛նչ օրերու հասեր ենք որ զինուորն ալ ճառ խօսելու կը ստիպուի ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԼԺԻՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

•

Ազգ. ժողովը երէկ ստիպողաբար քննեց այն օրինագիծը որ բացառիկ իրաւա֊սութիւններ կը տրամադրէ կառավարու֊թեան, Ալժերիան խաղաղեցնելու համար: Վարչապետը վստահութեան քուէ պա֊հանջած էր չորս հիմնական կէտերու հա֊մար: Մեծամասնութիւնը ապահովուած էր, նկատի առնելով կացութեան անակն֊կալ ծ ն...ը:

Իրաւասութիւնները գործադրելի են ան֊միջապէս: Առաջին առթիւ 30.000 նոր զինուոր պիտի ղրկուի: Ալժերիոյ Նախա֊րարը, Լաքոստ, միեւնոյն ատեն պիտի ձեռնարկէ ներքին բարենորոգումներու:

Մինչ այս մինչ այն, խռովութիւնները եւ զինուորական գործողութիւնները հետ֊զհետէ կը ծաւալին Ալժերիոյ մէջ: Մարտ 11ին պաշտօնական զեկոյցը կը հաղորդէր թէ հարիւր ըմբոստներ սպաննուած են վերջին 48 ժամերու ընթացքին: Նոյն աղ֊բիւրին համաձայն, ուրբաթ օր 5000 գնդակ, 24 հրացան, ինչպէս եւ բժշկա֊կան նիւթեր գտնուեցան լեռնային թա֊քստոցներու մէջ: Շաբաթ օր կատաղի կռիւ մը տեղի ունեցաւ Սուք Ահրասի մէջ (արեւելեան Ալժերիա) եւ 30 ըմբոստներ սպաննուեցան:

Թունուզի մէջ ալ ծանր դէպքեր պատա֊հեցան: [illegible] մերիկեան տեղեկատու գրասենեակին եւ հիւպատոսարանին վրայ յարձակելով ա֊ւարի տուին: Թունուզի վարչապետը, որ Փարիզ կը գտնուէր, իր երկիրը վերա֊դարձաւ, քննութիւն կատարելու համար: Ֆրանսացի մը սպաննուեցաւ ցոյցերու միջոցին: Ֆրանսական կառավարութիւնը ցաւակցութիւն յայտնեց այս դէպքին առ֊թիւ, մարզպանին միջոցաւ:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Թու֊նուզի պատուիրակութիւնն ալ անկախու֊թիւն կը պահանջէ, բաւական չհամարե֊լով տեղական ինքնավարութիւնը: Վար֊չապետը՝ Պեն Ամմար կոչ մը ուղղեց Թունուզցիներուն որպէսզի պահեն իրենց պաղարիւնը: Ներքին Նախարարը, Թու֊նուզ վերադառնալով ցաւ յայտնեց որ «Ֆրանսական ոստիկանութիւնը ժամանա֊կին միջոցներ ձեռք չէր առած, բարեկամ ազգի մը հիւպատոսարանը պաշտպանելու համար: Ֆրանսական կառավարութիւնը խոստացաւ հատուցում վճարել հիւպա֊տոսարանի վնասներուն համար: Ամերիկ֊եան ընդհ. հիւպատոսը կ'ըսէ թէ հաս֊տատութեան կէսը քարուքանդ եղած է, մէջն ըլլալով տեղեկատու գրասենեակը: Ֆրանսական մարզպանը Ալժերիոյ ա֊պստամբներուն ճնշումին կը վերագրէ ա֊հաբեկչութեան ծաւալումը:

× Փարիզի ցոյցերուն հետեւանքով ձեր֊բակալուած 2700 Ալժերիացիներէն 44ը միայն վար դրուեցան: Միւսները արձակ֊ուեցան յետ քննութեան: Ոստիկանութիւ֊նը աչալուրջ կը հսկէ, որպէսզի նոր դէպ֊քեր չպատահին

....

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ նոր ծրագիր մը մշակուած է կոլխոզներու մա֊սին, սահմանափակելու համար անհատ հողագործներուն իրաւունքները: Կառա֊վարութիւնը դիտած է որ շատ մը գիւղա֊ցիներ աւելի լայն ժամանակ կը տրամա֊դրեն եւ աւելի դրամ կը վաստկին իրենց անհատական հողաբաժինէն, քան մաս֊նակցելով կոլխոզի ձեռնարկներուն:

ԱՆԳԼ. ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ 1822 քիլոմեթր կտրեց մէկ ժամուան մէջ, տասը հազար մեթր բարձրութեան վրայ, կոտրելով հա֊մաշխարհային մրցանիշը:

ԴՐՈՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

Երէկ Պոսթընի մեր թղթակցէն ստա֊ցանք հետեւեալ տեղեկութիւնները, ինչ֊պէս եւ «Հայրենիք»ի շաբաթ օրուան թի֊ւը, որ կը ծանուցանէ Դրոյի մահուան պարագաները, ամբողջովին սեւ շրջանա֊կի մէջ եւ տժգոյն լուսանկարով մը.—

Անգութ հիւանդութիւն մը ժամանակէ մը ի վեր կը կրծէր ու կը մաշեցնէր մեր սիրելի ընկերոջ կեանքը: Մասնագէտ բը֊ժիշկներ, որոնց խնամքին յանձնուած էր ան իր հիւանդութեան առաջին օրէն իսկ, ի գործ դրին ամէն միջոց՝ փրկելու իր կեանքը, գէթ չափով մը երկարելու զայն, կամ ցաւերը մեղմացնելու: Ատեն մը ու֊նեցանք այն քաղցր յոյսը, թէ ամէն վտանգ այլեւս անցած, փրկուած է թան֊կագին կեանքը: Դժբախտաբար, շարդա֊րացան մեր յոյսերը: Երկար ամիսներ անգութ հիւանդութեան դէմ արիաբար պայքարելէ ետք, այլեւս բոլորովին քամ֊ուած եւ ուժաթափ, Դրօն ինկաւ դիտա֊պաստ:

Մարմինը պիտի փոխադրուի «Հայրե֊նիք»ի սրահը ուր պիտի մնայ շաբաթ եւ կիրակի, որպէսզի ժողովուրդը կարենայ իր վերջին յարգանքը յայտնել: Երկու֊շաբթի (երէկ) մարմինը պիտի փոխա֊դրեն Նիւ Եորք, ուր պիտի կատարուի յուղարկաւորութիւնը, հաւանաբար շա֊բաթ, 17 Մարտ:

Ի՛ՆՉՊԷՍ ՊԱՏԺՈՒԵՑԱՒ ԲԱԳՈՒԻ ՆԱՀԱՆԳԱՊԵՏԸ

•

ԽՄԲ. — 1905ի թուրք - հայկական ընդ֊հարումներուն առթեն, երբ ցարական իշ֊խանութիւնը անհաւասարապէս կը տարածէր Կովկասի մէջ, Թաթարները գրգռելով Հայերուն դէմ, կատարեալ ջարդ մը սար֊քուեցաւ Բագուի մէջ:

« Նահանգապետ Նակաշիձէ չէր իսկ թաքցներ իր մեղսակցութիւնը, շնական֊օրէն կը վարէր թուրք խուժանների ար֊շաւները հայ անզէն ժողովուրդին դէմ, իշխը ձիու վրայ, կոզակներուն հետ կ'եր֊թեւեկէր փողոցներու մէջ, իր աչքին առ֊ջեւ կը կատարուէին սարսափներ եւ երբ իրեն կը դիմէին զոհերը, աղերսանքով, լացուկոծով, կը պատասխանէր, թէ օրէն֊քն է կոտորածի դէմ, թէ չունի բաւա֊կանաչափ զօրք.

Նահանգապետը մերժեց նաեւ Հայերու խնդիրքը՝ զէնք տալ իրենց ինքնապաշտ֊պանութեան համար:

Սարսափը աննկարագրելի էր քաղաքին մէջ: Երբ ջարդարար խուժանը տեսաւ որ հայ բնակիչները փակուեր են տուներու մէջ եւ այլեւս փողոց չէին ելլեր, սկսաւ այրել տուները: Առատ նաւթով սրսկուե֊ցան ու վառեցան բազմաթիւ բնակարան֊ներ իրենց տէրերով միասին »:

Այս կացութեան առջեւ, Դաշնակցու֊թիւնը հարկադրուեցաւ դիմադրութեան եւ ինքնապաշտպանութեան պայքար մը կազմակերպել, ղեկավարութեամբ Նիկոլ Դումանի: «Հակահարուածը եղաւ շշմե֊ցուցիչ՝ ե՛ւ Թուրքերու ե՛ւ ռուսական իշ֊խանութեան համար »

« Նահանգապետ Նակաշիձէն մահուան էր դատապարտուած Հ. Յ. Դաշնակցու֊թեան կողմէ: Ոչ միայն հայ յեղափոխա֊կանը, այլ եւ ամբողջ ռուսական հանրա֊յին կարծիքը անարգութեան սիւնին էր գամած արիւնարբու դահճապետը:

... Մայիս 11ի ցերեկուան ժամը 3ի առթեն, երբ գեներալ նահանգապետը կառ֊քով կը սլանար քաղաքի կեդրոնական պողոտայով, ռումբ մը նետուեցաւ անոր վրայ եւ ահաւոր դղրդիւնի մէջ Նակաշի֊ձէի ջախջախուած ու այլանդակուած դիակը փռուեցաւ գետին ...

Հակառակ իր բոլոր զգուշութիւննե֊րուն, ոճրագործը չկրցաւ խուսափիլ Հա֊յոց Նեմեզիսայի արդար վրէժխնդրութե֊նէն ...

Դժուար է նկարագրել այն պանիքական սարսափը որ յառաջացաւ Բագուի մէջ: Պայթումի տեսարանն արդէն սոսկում կ'ազդէր: Նակաշիձէի արիւնաթաթախ [illegible] կառքի երկու կտոր եղած էր, թուրք կա֊ռապանն ալ ծանրապէս վիրաւորուած էր ու շուտով մեռաւ: Մահացան նաեւ ռում֊բի հարուածէն Նակաշիձէի ծառան եւ մի թուրք մրգավաճառ որ բազմած էր այն անկիւնին մէջ ուրկէ Դաշնակցութեան խորհրդաւոր ձեռքը նետեր էր դժոխային գործիքը:

Սարսափը այնքան մեծ էր բազմամարդ փողոցին մէջ, որ ամբողջ տասը բոպէ ոչ ոք կը համարձակէր մօտենալ սպաննուած իշխանաւորին:

Ահաբեկիչը — մեր անվեհեր Դրօն — վայրկենաբար անհետացաւ եւ ոստիկա֊նութեան բոլոր ճիգերը՝ գտնելու բանկա֊գին որսը՝ ապարդիւն անցան: (Մ. Վա֊րանդեան, Պատմութիւն Հ. Յ. Դաշնակ֊ցութեան):

ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

■

ԲՈՒՌՆ ՑՈՅՑԵՐ ԱՆԳԼԻՈՅ ԴԷՄ

Մակարիոս արք.ի եւ ուրիշ երեք յոյն կղերականներու աքսորը փոթորիկ մը պայթեցուց Կիպրոսի եւ ամբողջ Յունաս֊տանի մէջ: Վարչապետը որոշեց ետ կան֊չել Լոնտոնի դեսպանը եւ բողոքագիր մը ուղղել Ապահովութեան Խորհուրդին: Նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ մը գումարելով, պաշտօնական զե֊կոյց մը հրատարակեց ուր «անթոյլատրե֊լի եւ մեր դարաշրջանի քաղաքակրթու֊թեան անհամապատասխան» կը հռչակէ կատարուած գործողութիւնը: «Այս ա֊րարքը ուրիշ իմաստ չունի եթէ ոչ խեղ֊դել պատմական ժողովուրդի մը ձայնը որ իր ժողովրդավար սկզբունքները եւ ազգային ազատութիւնը կը պահանջէ »: Զեկոյցը յետոյ յիշեցնելով թէ Կիպրոսի Եկեղեցին քրիստոնէութեան ամէնէն հին հաստատութիւններէն մէկն է, կը բողոքէ «բրիտանական իշխանութեանց վարչական սրբապղծութեան դէմ

× Կիրակի օր աւելի քան տասը հազար բաղաքացիներ, մեծ մասով 16-20 տարե֊կան երիտասարդներ եւ երիտասարդու֊հիներ անընդհատ յարձակեցան բրիտա֊նական հաստատութեանց վրայ, ծակեցին անգլիական ընկերութեան մը պատկանող ինքնաշարժներու անուագօտիներ եւ ու֊րիշ աւերներ գործեցին: Խումբ մըն ալ « Բրիտանիա» պանդոկին վրայ յարձակե֊լով պահանջեց վար առնել այն ոսկեզօծ առիւծը որոնք 80 տարիէ ի վեր կը զար֊դարեն շէնքին ճակատը: Շատ աւելի ծա֊նըր դէպքեր պատահեցան Համալսարա֊նին մօտ ուր բրիտանական դրօշը կրակի տրուեցաւ: Ցուցարարները անգլ. ապա֊հովագրական ընկերութեան մը պլասեն֊եակը մանելով ջարդուփշուր ըրին կա֊րասիները եւ սղագրիչները: Նշանա֊...ակներու վրայ արձանագրուած էին հետեւեալ խօսքերը. — «Իտըն կը հետե֊ւարի Հիթլէրի, Անգլիացիները կը նմա֊նին Նացիներուն»: Միայն այդ օրը 80 հո֊գի վիրաւորուած են:

Ամենախիստ պաշտպանութեան տակ առնուած են Աթէնքի անգլիական, ամե֊րիկեան եւ թրքական դեսպանատուննե֊րը: Արգիլուեցան մարզական մրցումները եւ ձիարշաւները, իբրեւ զգուշական մի֊ջոց: Արհեստակցական Միութիւնները կը պահանջեն, վտարել բրիտանական դես֊

(Շար.ը կարդա՛լ Դ. էջ)

ԻՄ ՄԵԾ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ՝ ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ

(ԷՋ ՄԸ ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՅՈՒՇԵՐԷՆ)

●

Ա.

Գատանի հասակից երբ մտայ մարտական խմբի մէջ, մեզ համար երեք մեծութիւններ գոյութիւն ունէին.— մէկը՝ Սեբոբ Աղբիւրը, որը կոչում էինք հայդուկապետ, Անդրանիկը, որի ձայնը գալիս էր Սասունից եւ Ն. Դումանը: Այս երեքը յեղափոխութեան եւ հերոսութեան մարմնացումներն էին այդ ժամանակներում երիտասարդութեան աչքին :

Ն. Դումանի մասին առաջին անգամ մեզի խօսեց Քղեցի Գօղոսը, որ նրա զինուորն էր եղել Թէ Գողազ Քէօսնում եւ Թէ Խանասորում: Նա Դումանին պատկերացրեց իբրեւ կամք ու վճռականութիւն: « Չկայ որեւէ ծանր վայրկեան,— ասաց նա,— որ Դումանի երկաթէ կամքը թուլանայ եւ ղեկավարի առողջ դատողութիւնը մթագնի»:

Խանասորի արշաւանքին բուն կազմակերպիչն ու ղեկավարը Դումանն էր, բայց դժուարութեամբ ընտրուեց յետնապետ: Սալմաստի փոքր շրջանում հաւաքուած էին 250–300 հայդուկներ, որոնց անհրաժեշտ էր զինուորական կարգ ու սարք տալ: Դումանն էր, որ կարողացաւ գլուխ բերել այդ դժուարին գործը, իր խիստ բնաւորութեամբ եւ հեղինակաւոր անձով: Եւ որովհետեւ հրամանատարի ընտրութիւնները կատարւում էին զինուորների քուէներով, Դումանը իր խիստ վերաբերումին պատճառով, հազիւ յետնապետ քուէ ստացաւ: Գլխաւորապէս հին հայդուկներն էին, որ, կանգնեցին Դումանի կողքին: Նա, սակայն, վճռական կերպով յայտարարեց, թէ ոչ մէկ նշանակութիւն չունի իրա համար հրամանատար կամ յետնապետ լինելը: Ինք կը կատարէ իր սրբազան պարտականութիւնը իբրեւ զինուոր կատարեալ անձնուիրութեամբ :

Խանասորի դաշտում, Քիւրտերի կրած ջարդից յետոյ, երբ նահանջը անդի պիտի ունենար, Դումանն էր որ դարձաւ իրական ղեկավարը եւ կրցաւ դէմ կանգնել վրայ հասնող Թուրք եւ քիւրտ ուժերի յարձակումներին, հնարաւորութիւն տալով, որ հայ ֆետայիները շատ քիչ կորուստով ապաստանին եւ վերադառնան դէպի Պարսկաստան: Թիկունքային այդ կռիւներին, Սեւ Քարեցի Սաքոյի ձիաւորները մինչեւ վերջ անբաժան մնացին Դումանից.

Հայկական կռիւների մէջ Դումանը երկու անգամ վիրաւորուել էր: Այդ կռիւներից յետոյ, պարսկական հալածանքների պատճառով, Դումանը նորից անցնում է Կովկաս եւ պաշտօնավարում Բագուի մէջ, նաւթային ակնոխքայում :

1903ին, երբ Դաշնակցութիւնը կազմակերպում էր Սասունի եւ Վանի ապստամբութիւնները՝ Դումանը կուսակցութեան վերին մարմնին ներկայացնում է մի ծրագիր, որով բացատրում է, թէ ռուսական կառավարութեան թշնամական վերաբերումը, տաճկական սահմանների ուժեղ պաշտպանութիւնը եւ համիտական զօրքերի կազմակերպութիւնը շատ են դժուարանում ու մեծ զոհեր խլում երկիր թափանցող զինուած հայ խմբերից: Ուստի՝ Դուման առաջարկում է պատրաստուած ղեկավար տարրեր միայն մտցնել երկիր անհատապէս եւ կանգ չառնել նիւթական որեւէ զոհողութեան առջեւ՝ զէնքեր գնելու, ժողովուրդը տեղին վրայ զինելու եւ կռուող ուժերը նոյնպէս տեղին վրայ կազմակերպելու համար: Այս ծրագրի հիմնական նպատակն այն էր, որ այլեւս սահմանը անցնող զինեալ խմբեր՝ ռուսական եւ քիւրտ – թրքական երկու հարուածների տակ չընկնեն եւ զուր տեղ մեծամեծ զոհեր չտան: Ինչպէս ինքն էր ասում՝ «որպէսզի հայութեան այս ասլան տարրը խնայուի թշնամու անհաւասար ուժերի կրկնակ հարուածներից, մինչեւ երկիր հասնիլը »:

Կարճ ժամանակ վերջ վրայ է հասնում Սասունի ապստամբութիւնը, որ կանխահաս կերպով պայթեց Թիւրքերի նախայարձակ լինելուն հետեւանքով: Կովկասում կազմակերպուած խմբերը —Յաօ, Ներսուզ, Դուման, Գայլ Վահան — մեկնեցին երկիր: Դաշնակցութեան վերին մարմինը, դէպքերու գահավէժ ընթացքին պատճառով, կատարուած իրողութիւնների առաջ էր գտնւում: Հրայրի եւ Անդրանիկի հերոսական կռիւները սկսած էին արդէն, եւ անկարելի էր չորս կողմից արձագանք չտալ նրանց անմիջապէս: Դումանի ներկայացրած ծրագիրը, որ ժամանակի կարօտ էր, չիրագործուեց :

Դաշնակցութեան աննման այդ մարտիկը, Նիկոլ Դուման, հակառակ իր տեսակէտին, երբ վերին մարմինէն Երկիր անցնելու հրահանգ ստացաւ, առանց վայրկեան մը անգամ տատամսելու ձգեց նաւթային գործերի մէջ ունեցած իր բարձր դիրքն ու պաշտօնը, անցաւ Պարսկաստան, որտեղից ձիաւոր խմբով մտաւ Երկիր:

Ն. Դուման վերադարձաւ իր առաքելութենէն եւ զարձեալ պաշտօն ստանձնեց Կասպեան Նաւթային Ընկերութեան մէջ, իբրեւ սրոց մէկ ճիւղի ընդհանուր վարիչ.

1905ի Փետրուար 6ին, Աբրահամ Գիւլխանդանեան հեռախօսին առջեւ է կանչում Դումանը, որ գտնւում էր հանքերում, եւ յայտնում նրան, որ Թաթարները Հայերին սկսել են ջարդել Բագու քաղաքում՝ կառավարութիւնը արգելիչ միջոցներ չի առնում: Դումանը սկիզբը կարծում է, թէ Աբրահամը կատակ է անում եւ ուզում է իրան մի կերպ քարշ տալ ժողովի, այնքան որ սպասելի էր լուրը: Աբրահամի լուրջ պնդումների վրայ, Դումանը խսկոյն լծում է ձիան կառքը, հետը վերցնում է մեր մարտիկներից մէկին եւ մեկնում Բագու : Թրքական գիւղերի միջեւ երկաթուղին կտրուած էր.

Դումանը հասնում է Բագու եւ Մելիքեանի նկարչատունը դարձնում իրա կեդրոն: Նա առաջին հերթին իր ձեռքին տակ ունէր միայն 7 հոգուց բաղկացած մեր ահաբեկչական խումբը: Երեկոյեան լուրեր

ՈՂՋՈՅՆ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

●

ԽՄԲ.— Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոսը անցեալ շաբթու այցելեց Պէյրութի Ս. Նշան մայր եկեղեցին: Այս առթիւ Թաղ. խորհուրդը ճաշ մը սարքած էր ի պատիւ Հայրապետին: Վարժարանին տեսուչը, «Յառաջ»ի աշխատակից Եդ. Տաբոնեան հետեւեալ ուղերձը կարդաց կոչունքի ընթացքին.—

... Այսօր այն բազմահազար հաւատացեալները, որոնք շարաթ մը առաջ խռնուած Անթիլիասի մայրավանքին ներսն ու չուրջը, Այրարատեան դաշտի ցորեններուն պէս խիտ ու ծանրագլուխ, ձեր առաքելական խրատները ընդունեցին որպէս երկնառաք անձրեւ, անգամ մըն ալ հրճուանքի արցունքները զգացին իրենց աչքերուն մէջ, որոնք այնքան ատենէ ի վեր լարուած հայեացքով կը սպասէին այս երանութեան պահուն :

Այսօր, Վեհափառ Տէր, մենք կրնայինք, Ներսէս Շնորհալիի բարեհաճ արտօնութեամբը, Նորաստեղծեալի վերջին տունը քանի մը վերհպումներու ենթարկել, ու մեր եկեղեցիի սեմին վրայ ձեր երեւումը ատենել այսպէս.—

Լուսաւորչի որդի՛ք, զարթի՛ք,
Հարսին յուսոյ տո՛ւք աւետիք
Եթէ փեսայն քո նոր ընտրեալ
Ցագթեաց սիրով եւ իրաւամբ,
Գայ ծառայել քեզ հաւատով
Եւ ընդ առաջ դու անվրդով.
Երգեա, երգ նոր քում ընտրելոյն
Ցոր յուսան աչք ամենեցուն :

Ու բոլորովին ապահով եմ որ երկնային փեսան, որուն ձօնուած է այս սրբազան հարսներգը, իր ատենակոչը առաջատէն սրտագին ուրախութեամբ պիտի ունկնդրէր երգի այս փոփոխակին, ի պատիւ իր բոլորանուէր աշակերտներէն մէկուն, որ ահա նոր խաչով մը բեռնաւորուած կը մտնէ իր եկեղեցիէն ներս: Ու ոչ ոք թող վայթակղի կատարուած այս բաղդատութեան համար Քրիստոսի եւ իր աշակերտին միջեւ, որովհետեւ եթէ Քրիստոս, իր փրկարար գործը կատարելու համար, յանձն առաւ մարդու նմանիլ, ատիկա ապացուցանելու համար էր որ մարդն ալ կրնայ Աստուծոյ նմանիլ, երբ իր միտքը ուղիղ է եւ իր գործքը՝ արդար :

Արդարեւ, Վեհափառ Տէր, Ձեր նոր պաշտօնը փառքէ աւելի խաչ մըն է: Կը կոչուիք հովուելու ժողովուրդ մը, որ բնութենէն օժտուած է թանկագին բարեմասնութիւններով ու նուրբ իմացականութեամբ, բայց որ իր մարմնին ու հոգիին վրայ տակաւին կը կրէ անողոք ճակատագրին հարուածներուն հետեւանքները, եւ որ անհամար կարիքներ ունի նիւթական ու բարոյական մարզերուն մէջ: Ժողովուրդին մէկ ստուար մասը կը տուայտի այնպիսի պայմաններու մէջ, որոնք բոլորովին զուրկ են մարդավայել կեանքի ամէնէն տարրական յարմարութիւններէն: Ունինք գիւղացական շէնքեր, ուր մեր մանկիկները չուքին մէջ աճող ծաղիկներուն պէս, հեռուէն է որ կը դիտեն Աստուծոյ լոյսն ու արեւը: Ճիշդ է, կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ, ունինք

են հասնում, թէ Հայերը բնակարանները հրդեհի են տալիս բնակիչներով, մօտ 300 զոհ կայ, վեց հազարի հասնող Բագուի ռուսական զօրաբաժինը դիտողի դերումն է, իսկ ոստիկանութիւնը զէնքի եւ փամփուշտի աջակցութիւն է տալիս Թուրքերին :

Շատ ծանր էր կացութիւնը: 25 հրացան միայն ունէինք պահեստում, երկու տասնեակ ատրճանակներով, որոնք գտնւում էին թրքական թաղերում: Այդ զէնքերը դրուած էին, որ փոխադրուեն Թրքահայաստան, ինչպէս կատարւում էր պարբերաբար :

Բագուի Կեդր. Կոմիտէն, Դումանի հետ խորհրդակցարար նամակ է ուղղում Իշխան Նակաշիձէին, որ նահանգապետն էր, եւ յայտարարում նրան, որ եթէ անմիջապէս ջարդերը չդադարեն, ամբողջ պատասխանատուութիւնը ընկնելու է իր վրայ եւ ինքը մահուան է դատապարտուելու

Իշխանը հեգնանքով է կարդում նամակը եւ միւս օրը ձիաւոր գնդով անցնելով փողոցներից՝ ականատես է լինում բոլոր այդ ջարդերին: Հայերից շատեր ապաստանելու համար իրենք զիրենք նետում էին ռուսական գնդի կողմը, բայց նահանգապետը, առանց ուշ դարձնելու, ձիերը քշում հեռանում էր, նրանց թողնելով Թաթարների սրի բերանը :

Դումանը հենց առաջին օրուանից փրկութեան ուրիշ միջոց չի տեսնում. եթէ ոչ կռուի տալ: Նա իր այդ սեթը հոգին պանաւս տեղեր գցելով հակահարուածներ է տալիս: Առաջին գիշերն իսկ կարողանում է կազմակերպել վաթսուն կռուողներ եւ բոլորն ալ փողոցից փողոց, թաղից թաղ յարձակման մէջ է դնում :

Երկրորդ օրը, ամսի եօթը առաւօտեան, հազարի հասնող Թուրք ամբոխը Չէօպերէքէնթից գալով առաջանում է դէպի Հայոց եկեղեցին, խուժելու համար հայկական թաղերից ներս: Իր եօթը վաստակիներով, որ մէկ–յարձակումից յետոյ իբրեւ պահեստի ուժ իր տրամադրութեան տակ էր պահում, Դումանը վճռում է դուրս գալ եւ դիմաւորել այդ ամբոխը : Աբրահամ Գիւլխանդանեանը, որ իր զըլխաւոր գործակիցն էր, Գարաշայի հետ մէկտեղ փորձում է արգելք լինել, որպէսզի Դումանը անձամբ միայն եօթը հոգով դուրս չնետուի այդ կատաղած ամբոխի առաջ: Դումանը կտրուկ յայտարարում է.

« Եթէ մեզ կը մեղադրեն կարճատեսութեամբ, ոչ ոք սակայն իրաւունք ունի թքնելու Դաշնակցութեան ղեկավարութեան վրայ, զոհաբերութեան ոգիի պակաս տեսնելով նրա մէջ: Երբ վտանգը սպառնում է հայ ժողովուրդին, մենք մահը գիտենք արհամարհել»:

ՏԻՐՕ

ԽՄԲ.— Մայիս ամսուան մէջ Նակաշիձէն տեռորի ենթարկուեցաւ Դաշնակցութեան կողմէ: Ահաբեկիչն էր Դրօ:

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՑԵՂԻՆ ՁԱՅՆԸ

(ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ)

●

Կը թքնէն տաղերնութեան ու մայրութեան երեսին ու կ՚արատաւորեն մարդկութեան անունը »:

Տարագրութեան ճամբուն երկայնքին, անսուալ, ծարաւի, յոգնաբեկ, անընդհատ արհաւիրքի սարսափներուն ենթակայ եւ ամէն վայրկեան մահուան հետ դէմ առ դէմ, պատանի աքսորականը պիտի մղուէր, այնուհանդերձ, դիտելու եւ տեսնելու բնութեան մեծախորհուրդ տեսարանները, կարդալու անոնց լեզուն, թափանցելու թաքուն իմաստին ու տպաւորութեանց անջնջելի դրոշմովը զօրանալու, որպէս զի, յետոյ, լինելութեան կոչուած գրագէտը իր գործը իրաւամբ արժեւորէր նկարագրական թանկագին էջերով, այնքան հազուագիւտ մեր գրութեանց մէջ:

Արդարեւ, մեծ թիւ մը չեն կազմեր բնութեան ընտանի հայ գրիչները, որոնց մէջ, անկրախ բացառութիւններէն մէկն է Արամ Հայկազ: Սարսուռով, յուզումով եւ հիացումով կը համակուիք, երբ կը կարդաք, օրինակ, անտառի իր վեհ նկարագրութիւնը, որուն կ՚ընդելուզուին ու կը հետեւին անհրաժեշտ խորհրդածութիւններ, կուռ եւ խոհական :

Անտարակոյս, հետագային, ամբողջ չորս տարի, Քիւրտիստանի լեռներուն մէջ, հեղինակը հետզհետէ աւելի պիտի սնուցանէր եւ զարգացնէր իր սերտ մտերմութիւնը բնութեան հետ, որպէսզի դառնար զայն գրեթէ միշտ բարբառող մեծաշնորհ նկարիչներէն մէկը :

Հոն, այդ խորթ լեռներուն մէջ, ուր պիտի աճէր եւ հասուննար իր պատանութիւնը, ուր արթնամիտ ու թերեւս կանխահաս իր իմացականութիւնը պիտի հետազօտէր քրտական եւ թրքական գոյգ հոգեբանութիւնը, մտայնութիւնը, էութիւնն իսկ, ապահովելու համար խոր ու հրահանգիչ դատողութիւններ խնդրոյ առարկայ հատորին, Արամ Հայկազ, ի գին նոյն իսկ ինքնամոռացութեան, հոգեկան խռովքներու կը մատնուի, կը տառապի, անքուն գիշերներ կ՚անցընէ, կը տագնապի մրմէժի եւ կարեկցութեան զգացական ընդհարումովը, ի տես միջավայրին բախտակից հայ բեկորներու վիճակին, ճակատագրին ու վախճանին :

Տասներեք տարեկան յղի ու խեղդուած հայ աղջիկ մը կը գտնեն գետեզրը : Եւ մինչ ոչ ոք կը մեղադրուի «սպանութեան յանցանքով», որովհետեւ «մշակին կինը իր ամուսինը մեղադրեց, որ զինքը խաբած էր այդ աղջկան հետ», Արամ կը մոռնայ ամէն ինչ, տէր կը կանգնի յաւէտ անհետ որբուկին, հատուցում կը պահանջէ գործուած երկու ոճիրներուն համար, կը փնտռէ ու կը գտնէ յանցաւորը, կը պատժէ զայն : Ուստի Հայը կը գոհանայ պահ մը իր մէջ, տպա, սակայն, մարդը կը ցցուի, պայքար տեղի կ՚ունենայ երկուքին միջեւ, եւ երբ Հայն ու մարդը կը նոյնանան, կուլայ Հայկազի հոգին՝ կատարուած ոճիրներուն եւ տրուած պատիժին համար :

Քանի քանի այսպիսի ողբերգական նըմոյշներ՝ «Քիւրտիստանի լեռներուն մէջ ».

Մեր տոհմային առաքինութիւնները խորհրդանշող ուշագրաւ հատուածներ են,— «Դարբին ծերունի Մակար », որուն տիպարը կը մարմնացնէ հայութեան խաղաղապաշտ ձգտումը, ստեղծագործ ոգին եւ շինարար բարեմասնութիւնը: «Մալաթիացի Յակոբ եւ իր եղը», որոնց սրտաճմլիկ հանդիպումը կը խտացնէ մեր ժողովուրդին բարութիւնը եւ կ՚անձնաւորէ հայկական սիրտէն դէպի անասուն մեկնող ջերմաջերմ գուրգուրանքը, ինչ որ խորապէս պիտի յուզէր ականատես Քիւրտն ու Թուրքը, խախտելու համար միանգամայն դարերու դրած անհիմն համոզումը՝ մուխթար Իպրահիմներու եւ Նայիլէ հանըմներու հոգիներէն ներս :

Իսկ ձիուն նուիրուած էջերը, ուր հրաշալի նժոյգը պիտի մերժէր իր քամակը բոլոր Թուրքերուն եւ Քիւրտերուն, բայց պիտի խոնարհէր գլուխը ու համակերպէր հեծեալ Արամին, որպէսզի անգամ մը եւս ցոլար մտերմութիւնը հայ մարդուն եւ ընտանի կենդանիին միջեւ, կը հաստատեն արուեստագէտ խառնուածքին անհերքելի գոյութիւնը հեղինակին մէջ :

Ամիսներ ետք, մելամաղձիկ ձայն մը երկարեցաւ այդ լեռներուն մէջ :

ԱՐՇԱԻՐ ԽԱՆՃԵԱՆԵԱՆ

(2)

(Շար.)

Նաեւ բարեկեցիկներ եւ աշխարհիկ իմաստով բախտաւորներ ։ Բայց ըստ այն պատուիրանին որով Քրիստոս յայտարարեց թէ ինքը մեղաւորներուն համար աշխարհ եկաւ եւ ոչ թէ արդարներուն, որոնք արդէն կը հետեւէին փրկութեան ճամբուն, դուք ալ ձեր առաքելական պաշտօնին բերումով շատ աւելի պիտի հետաքրքրուիք դժբախտներով քան թէ բախտաւորներով։ Եթէ նոյնիսկ այս բախտագուրկները, չհամարձակին ու չմտածեն դիմել ձեր օգնութեան ու մխիթարանքին, եթէ նոյնիսկ անոնցմէ ոմանք ժպրհին մերժել ձեր հայրական խնամքն ու դուրգուրանքը, դուք ինքնաբերաբար պիտի հակիք անոնց վիշտերուն ու վէրքերուն վրայ ու անոնց պիտի շնորհէք ձեր խօսքի, գործքի ու մտածմանց աղօթքի սպեղանին։ Որովհետեւ ամէնէն աւելի դուք էք որ լաւապէս գիտէք թէ Աստուած իր կենսաբուխ անձրեւը կը շնորհէ խնկաբոյր ծաղիկներուն եւ ժանտ տատասկներուն հաւասարապէս ։

Ու գործքերուն ամէնէն դժուարակնճիռը, ժողովուրդին մէջ ունինք խմբաւորումներ, որոնք անվստահութեամբ զիրար կը դիտեն ու անհանդուրժողութեամբ զիրար կը վանեն։ Ձեր ընդունած խաչի ամէնէն ժանգոտ բեւեռներէն մէկը ժողովուրդի սիրտին տակ խլրտացող այս իրերամերժ ոգին է ։

Այս բոլոր փուշերն ու տատասկները, որոնք կ'արիւնոտեն մեր ժողովուրդի հոգին, ձեր օրհնաբեր մատներուն կը սպասեն՝ արմատախիլ ըլլալու համար։ Իսկ դուք, Վեհափառ Տէր, ունիք բոլոր այն առաւելները, որոնք մեզի յուսալ կու տան թէ դուք պիտի յաջողիք այս յոյժ դժուարին գործին մէջ։ Այս բանին համար ձեր անցեալը ապահով նախերաշխիք մըն է հանդէպ ձեր ապագային։ Այնպիսի շրջանի մը երբ ձեր տարեկիցները դեռ կ'ուսանէին ընծայարաններու եւ բարձրագոյն ուսումնարաններու մէջ, դուք քաջութիւնը ունեցաք ստանձնելու առաջնորդութիւնը խիստ կարեւոր հօտի մը, որպիսին է Բերիոյ թեմը, եւ փորձառութեան պակասը լրացուցիք ձերբնատուր նրբամտութեամբը, հեզութեամբն ու հաշտարար ոգիով եւ աշխատելու անսպառ եռանդովը։

Դուք լաւագոյնս ծառայեցիք արաբ եւ հայ ժողովուրդներու եղբայրութեան գործին, երբ, հակառակ ձեր երիտասարդ տարիքին, յստակօրէն ըմբռնեցիք ձեր հօտին բարիքը եւ ուղղամտօրէն տեղ ընտրեցիք հիւրընկալ արաբ եղբայրներու կողքին, որոնք կը պայքարէին իրենց ազատութեան համար, կեցուածք մը որով դուք գործօն ապացոյցը տուիք թէ հայ ժողովուրդը սրտանց փարած է այս հայրենիքներու յառաջդիմութեան ու բարգաւաճումի գործին եւ թէ յօժար է իր արիւնը խառնելու բնիկներու արիւնին, պաշտպանելու համար անցեալին մէջ քաղաքակրթութեան օրրան հանդիսացած այս նուիրական հողերը ։

Դուք էիք որ սուրիական բարեխնամ իշխանութեանց մօտ ձեր վայելած յարգանքին շնորհիւ յաջողեցաք հայերէն լեզուն վերահաստատել իր դիրքին ու ծաւալին մէջ ։

Ձեր ժողովուրդին ու անոր հայրենիքին համար ձեր կատարած այս թանկագին ծառայութիւնները բարեբախտաբար չվրիպեցան Սուրիոյ պայծառատես իշխանութեանց կողմէ որոնք Ձեզ մեծարեցին պատուանշանով։ Ձեզմով ձեր Ժողովուրդն էր որ կը մեծարուէր .

Այս բոլոր ազնիւ գործերը արձանագրուած են ոչ թէ թուղթի եւ մագաղաթի վրայ, զոր չար ու նենգ կրակ մը կրնայ ոչնչացնել, ոչ թէ ժայռերու վրայ զոր նախանձէն կուրցած մուրճ մը կրնայ սրբել ու փշրել, այլ այս գործքերը արձանագրուած են ժողովուրդի խիղճին մէջ, զոր ոչ սուրն ու հուրը կրնան ջնջել, ոչ ալ մուրճ ու մանգաղը կրնան խորտակել։

Ասոնք բոլորը կը կազմեն բացայայտ ճշմարտութիւն մը, որ չի կրնար կորսուիլ զրպարտութեանց, չարախօսութեանց եւ նոյնիսկ ամբարիշտ բերաններէ արձակուած թուքի ու մուրի հեղեղին մէջ։ Ճշմարտութիւնը ճառագայթ մըն է, իսկ մեր ամէնէն վաղամեռիկ բանաստեղծը, Պետրոս Դուրեան, բոլոր անոնց որոնք հոգեպէս կոյր չեն, պատգամեց թէ՝

Ճառագայթը չի թաղուիր

Ուրեմն, հայ ժողովուրդը, իր խիղճին ու գնահատանքին մէջ, Ձեզի վայել կը տեսնէր Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական գահը։ Երբեք ժողովուրդը վաղուց ի վեր այս գահը Ձեզի կը վերապահէր։ Կը յիշէ՞ք Թարթուսի մէջ մեր առաջին հանդիպումը առկէ 17 տարի առաջ, երբ Սանճաքի հայրենազուրկ Հայերը կուգային, առանց կարպետի ու առանց վրանի, տաբածուիլ այդ փոքր քաղաքի ձիթենիներուն տակ։ Դուք վանքին կողմէ ղրկուած էիք հոն, ես ալ թերթի մը կողմէ։ Բայց ժողովուրդը իր ցաւերուն համար Ձեզի է որ կը դիմէր։ Անոնցմէ ոմանք Ձեզ «Սրբազան» կը կոչէին, ուրիշներ ալ «Վեհափառ»։ Դուք նոր ձեռնադրուած վարդապետ, գրեթէ պատանի, ի լուր այս բարձր տիտղոսներուն, ամօթխած ժպիտով մը ձեր գլուխը կը խոնարհեցնէիք։ Այս միամիտ մարգարէութիւնն էր որ իրականացաւ։ Կը տեսնէք որ Աստուած յաճախ իր կամքը միամիտ բերաններով կը յայտնէ աշխարհին ։

Գահի՛ւս արժանաւորաց ։

ՆՈՒԲԱՐ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

ՀԱԿԱԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Դամասկոսի «Ինչա» թերթի խմբագիր Վահիճ Հաֆֆար, 22 Փետրուար 1956թիւին մէջ, «Պայքար համայնավարութեան դէմ» խորագրին տակ կը գրէ .

«Յիշեցնենք, թէ կուսակցութիւններու ներկայացուցիչներէն բաղկացած յանձնախումբը բազմաթիւ առաջարկներ քննեց ։ Սահմանադրական կուսակցութենէն Մուհամմէտ Մուպարաք պահանջեց պայքարիլ համայնավարութեան եւ քանդիչ սկզբունքներու դէմ ։

Նոյնիմաստ արտայայտութիւններ ունեցան նաեւ ուրիշ երեսփոխաններ, որոնք ունին լաւ զարգացում եւ ղեկավար տարրեր են։ Տեղին է որ, այս առաջարկներուն եւ պահանջքներուն վրայ քիչ մը ծանրանանք մեր ազգային շահերու տեսակէտով միայն, առանց հպելու կրօնական հարցերուն ;

Կասկած չկայ թէ համայնավարութիւնը վարչաձեւ մըն է որ որդեգրուած է Խ. Միութեան կողմէ ։ Համայնավարութիւնը Խ. Միութեան միջոցաւ կը թափանցէ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի երկիրներէն ներս։ Համայնավար կուսակցութիւնները իրենց ուղղութիւնները կը ստանան Ռուսիոյ մէջ, Համայնավար կուսակցութեան կեդրոնէն։ Այս կուսակցութիւնները, ամէն երկրի մէջ, կը ղեկավարուին Մոսկուայէ, ուրկէ կը ստանան քաղաքական ուղղութիւն։ Այս երկրին մէջ, որեւէ համայնավար, առանց հրահանգի ոչ մէկ շարժում կ'ընէ։ Այս պատճառով է որ համայնավար կուսակցութիւնը օտար երկրէ մը քաղաքական ուղղութիւն ստացող կուսակցութիւն մըն է։ Կ'առաջնորդուի կուսակցութեան Գերագոյն Մարմինէն տրուած ուղղութիւններով եւ սկզբունքներով։ Այս պատճառով, երեսփոխաններ եւ հայրենակիցներ Խալէտ Պէքթաշի Մոսկուայի համայնավար կուսակցութեան համագումարին ներկայութիւնը բացատրեցին իբրեւ փաստ անոր ենթարկումին եւ բողոքեցին որ սուրիական խորհրդարանին մէջ համայնավար երեսփոխան մը հրապարակաւ աշխատի Մոսկուայի ծրագիրները իրագործելու ;

Իսկ համայնավար թափանցումը, իբր իրականութեան մէջ, ընկերային կամ տնտեսական գաղափարաբանութեան թափանցումը չէ բարելաւելու կամ բարեկարգելու տիրող կարգերը։ Իրական պատկերը դիտողներ զայն կը նկատեն նոր գաղթատիրութեան նախաքայլ։ Նոր տեսակի գաղթատիրութիւն եւ ծառայապաշտութիւն ։ Համայնավարութիւնը երկիրը կը զրկէ կեանքի բոլոր բնականոն պայմաններէ, ժողովուրդները կ'ենթարկէ գերութեան, որուն գործադրուած օրինակները կը տեսնենք Կեդրոնական Եւրոպայի բազմաթիւ երկիրներուն մէջ։ Համայնավարութիւնը, որ ընկերային քանդիչ սկզբունք մըն է, առաջնակարգ վտանգ մըն է դէպի նոր տեսակի ծառայապաշտութիւն առաջնորդող։ Աւելի վատ՝ քան արեւմտեան գաղթատիրութիւնը, որուն դէմ պայքարեցանք եւ կը պայքարինք։ Այս պատճառով, համայնավարութեան դէմ պայքար կայ բոլոր արթուն եւ գիտակից երկիրներու մէջ։ Համայնավար երկիրներու հետ մենք պէտք է գործենք, ինչպէս որ կ'ընէ Եգիպտոս, որ կը հալածէ համայնավարները եւ միւս կողմէ ալ համայնավար երկիրներու հետ կը գործակցի միայն դիւանագիտական խողովակով »։

Դամասկոսի եւ սուրիական այլ քաղաքներու մէջ, Իխուան Միւսլիմինները ոտքի ելած են եւ կը պահանջեն համայնավար երեսփոխան Խալէտ Պէքթաշի վտարումը խորհրդարանէն՝ նկատելով որ ան համայնավար օտար պետութեանց հաշուոյն գործակալ մըն է եւ կող կողի նստած է Մոսկուայի համայնավար կուսակցութեան 20րդ համագումարին, Խրուշչէֆի ներկայացուցիչին հետ։ Խալէտ Պէքթաշի Դամասկոս վերադարձին, հաւանական է, մեծ՝ ցոյցեր տեղի ունենան ։

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Փրոֆ. Վ. Ֆանարճեանի ղեկավարութեամբ ձեռնարկուած է ճառագայթային հիւանդութեան ուսումնասիրութեան ։ Մեծ արժէք կը ներկայացնեն, ռենտգենոլոգիայի եւ օնկոլոգիայի կաճառի հետազօտութիւնները, ստամոքսի հիւանդութեանց ախտաճանաչման համար։ Առաջարկուած է ճառագայթաբանական նոր մեթոտ մը, որով կարելի պիտի ըլլայ որոշել սրտի չափերը եւ մկանի կծկումները։ Արժանի է ուշադրութեան, որկորի քաղցկեղի վաղաժամ յայտնութեան համար մշակուած մեթոտները։ Մեծ արժէք ունի կաճառին կողմէ առաջարկուած գործիքը՝ խողովակաձեւ ոսկորներու կոտրուածքները միացնելու եւ ոսկրային բեկորները հաստատուն դարձնելու համար։

Մանկաբարձութեան եւ կանացի հիւանդութեանց կաճառի կողմէ ուսումնասիրուած է հայրենական նոր դեղանիւթերու ազդեցութիւնը կարգ մը կանացի հիւանդութեանց բուժման առեն, առաջարկուած է ընդհանուր գործիք մը՝ նորածին երախաները կաթով կերակրելու համար ։ Մշակուած են կարգ մը մեթոտական ցուցմունքներ ոսկրաթեքութիւն ունեցող տղաքը կերակրելու եւ այդ հիւանդութեան դէմ նախազգուշական միջոցներ ձեռք առնելու։ Կարեւոր աշխատանքներ կը կատարուին դպրոցականներու ֆիզիքական զարգացման մակարդակը բարձրացնելու։ Կ'ուսումնասիրուին նաեւ կարգ մը նոր դեղանիւթեր արիւնահոսութեանց դէմ ։

Փոխանցիկ հիւանդութեանց, նաեւ առողջապահական կաճառը մեծ արդիւնքներ ձեռք բերած է։

Ջերմի դէմ ձեռք առնուած եւ կատարուած հետազօտութիւնները կ'օգնեն հիմնական զարմանման համար։ Արեան փոխներարկման կաճառին վերջին աշխատանքները թոյլ կու տան որ թէ թարմ եւ թէ չոր վիճակի մէջ օգտագործուի արիւնը իբրեւ հզօր բուժական միջոց ։

Սակայն այս կաճառները ինչպէս եւ Գիտական հիմնարկները կրնան աւելին ընել ։ Այդ նպատակով Առողջապահական նախարարութիւնը մշակած է ընդարձակ ծրագիր։ Մանաւանդ քիմիական արդիւնաբերութեան բանուորներու աշխատանքի պայմանները բարելաւելու լուրջ ուշադրութիւն պիտի դարձնեն սիրտ – անօթային դրութեան հիւանդութեանց կանխման եւ բուժման ։ Անհրաժեշտ են լաւ կազմակերպուած գիտական աշխատանոցներ, ինչպէս եւ բժշկական ամսաթերթ մը, որովհետեւ բժշկ. մամուլի միակ օրկանը «Երեւանի «Բժշկ. Կաճառի աշխատութիւնները» լոյս կը տեսնեն անկանոն .

× Մանկապատանեկան լաւագոյն գիրքին մրցանակը տասը հազար ռուբլի տրուեցաւ Վ. Անանեանի, իր «Յովազաձորի գերիները» գրքին համար։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Մարմնի դողը դադրեցնելու համար, մէկ երկու գաւաթ օղի քաշեց եւ նստեց անկիւնը եւ սկսեց մտածել մի ելք գտնելու համար ։

Որքան մտածում էր, այնքան մթնում էր իր աչքերի առաջ ողջ աշխարհը ։ Ինչի՞ց սկսուեց այս բոլորը, ի՞նչ է պատահել, ինչո՞ւ է այդ աղջիկն իրեն ապարանջան ուղարկել. արդեօք ճի՞շդ կ'անէր, եթէ ապարանջանը ներքեւից նետէր պատշգամը, որպէսզի բոլորը տեսնէին թէ ինքը չի ընդունում այդ նուէրը. Թերեւս սխալ արաւ որ չարաւ, թերեւս անհրաժեշտ էր գնալ եւ ապարանջանը շպրտել պատշգամը եւ վերադառնալ ։

Գնալով միտքերը դառնում էին կծու. կարծես տաք, շիկացած շամփուրներ էին խրւում գանկի մէջ եւ անգթօրէն դուրս քաշւում. կարծես մի հզօր եւ կոպիտ ձեռք բռնում էր իր սիրտը եւ ճմլում ինչպէս մի բուռը մոմ կտոր։ Ցանկարծ վեր կացաւ, մօտեցաւ սենեակի դրանը եւ կանչեց .

— Մեմիկ . .

Կանչեց եւ անմիջապէս լռեց, որովհետեւ ձայնը սայթաքեց, կորցրեց իր բնական չեշտը. կարծես մի օտարոտի մարդ էր կողջը կանչում. եւ քաշուեց. մօտեցաւ հայելուն, հազիւ կարողացաւ իր դէմքը ճանաչել. քալեց դէպի անկիւնը, բայց սկսեց պտըտուել ողջ մարմնով. օրօրւում էր եւ սենեակը. առաստաղը ծռուեց, նորից ուղղուեց. պատից կախուած լամպը հպաւ յատակի գորգին, եւ նորից կախուեց իր տեղը։ Որքան ջանաց մի սիկարէթ փաթթել, չյաջողուեց, որովհետեւ մատները իրար չէին հասնում. նայում էր մատներին եւ տեսնում էր ահագին տարածութիւն իր երկու մատների միջեւ. վերջապէս հասաւ անկիւնը, մարմինը ձգեց յատակին, գլուխը դրեց բարձի վրայ եւ փակեց աչքերը ։

●

Երբ պատարագը վերջացաւ եւ ոսկերիչ Տիգրանը դուրս եկաւ եկեղեցուց, նա եւս ենթակայ եղաւ տարօրինակ նայուածքների տարափի ։

Դեռ եկեղեցու բակումն էր, երբ լսեց.

— Ժամ է եկել, տուն գնա, տես ո՞վ կայ ենտեղ ։

Լսեց. թէեւ հաստատ համոզուած չլինելով որ իրեն է վերաբերում, այնուամենայնիւ ետ դարձաւ։ Մարդկանց երեսին տեսաւ հեգնական ժպիտ ։ Ցնցուեց. Եկեղեցու բակից ելնելիս մէկը, — այս ու զամ արդէն պարզ էր ակնարկութիւնը, ասաց.

— Հաջողան Փայլունին քով էր գացեր . .

Այս լսելուց յետոյ, ոսկերիչ Տիգրանը միայն բնազդօրէն գտաւ իր տան ճանապարհը

Տուն մտնելուն պէս կասկած բարձրաձայն պոռաց .

— Ո՞վ էր եկեր հոս ։

Փայլուն նայեց Տիգրանի աչքերին, եւ սարսափեց, եւ սարսափից ամէն ինչ մոռացաւ, յենուեց պատին եւ բիբերղած աչքերով սկսեց նայել անդոյն տարածութեան մէջ։ Տիգրանը մօտեցաւ նրան ։

Ո՞վ էր եկեր քովդ, հարցրեց ահռելի ձայնով ։

Փայլունը ոչինչ չկարողացաւ պատասխանել Տիգրանը քաշեց ուսից եւ շպրտեց նրան յատակին ։

— Ո՞վ էր եկեր հոս, կ'ըսիմ, բերանդ չե՞ս բացուիր, հա... բղաւեց զայրոյթի գագաթնակէտին հասած եւ բարձրացնելով ջրի կուժը, շպրտեց նրան ։

Փայլունը դարձեալ բնազդօրէն եւ մեքենայօրէն խուսափեց հարուածից։ Կուժը զարնուեց պատին եւ շառաչիւնով փշրուեց։

Տիգրան... հազիւ կարողացաւ արտասանել անմեղ կինը...

— Դահա անո՞ւնս կուտաս, լիրբ, պոռաց Տիգրանը եւ նորէն մօտեցաւ կնոջը։

Ոչ մի աղերսական նայուածք չազդեց խելագարուած ամուսնու վրայ.

— Ժամ չեկար, որ Հաջի աղային հետ քէֆ ընես, հա՞, հիմա քէֆը էս քեզի սարքեցնեմ։

Փայլունը ուզում էր ասել, թէ Հաջի աղա եկել էր եւ միայն իրեն էր հարցնում, բայց Տիգրանը չթողեց, որովհետեւ կատաղութեամբ յարձակուեց վրան, երկու ձեռքերովը բռնեց վիզը եւ սկսեց սեղմել։ Փայլունի աչքերը ընկան դուրս եւ արիւնակալուեցին. մատներովը ճանկռեց Տիգրանի երեսը

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(12) (Շար.)

պանը, ըսելով թէ «անոր ներկայութիւնը վտանգաւոր գրգռութիւն մը կը կազմէ յոյն ժողովուրդին համար»:

Վարչապետը երկու ժամ խորհրդակցեցաւ Թագաւորին հետ։ Յունական բոլոր թերթերը խստօրէն կը քննադատեն Անգլիոյ ընթացքը, մանրամասնօրէն նկարագրելով ցոյցերը:

Կ'ըսուի թէ Մակարիոս արք. եւ ընկերները Քենիայէն անգլ. մարտանաւ մը զրուելով, Սէյշէլ կղզիները ղրկուած են (Հնդկաց Ովկիանոս)։ Միտրոպոլիտը պիտի արգելափակուի կառավարիչին ամառանոցին բնակարանին մէջ:

× Կիպրոսի հանրային կեանքը ջլատուած է իբրեւ հետեւանք ընդհ. գործադուլին։ Յեղափոխականները թռուցիկներ կը ցրուեն, սպառնալիքներ ուղղելով անգլիացի կուսակալին՝ մառեշալ Հարտինկի որ միեւնոյն ատեն զինուորական հրամանատարն է։ Բրիտանական զինուորներ դիրք բռնած են Նիկոսիոյ եւ ուրիշ քաղաքներու գլխաւոր կէտերուն վրայ, ի նախատեսութիւն յեղափոխական յարձակումներու։ Շարունակ նոր զինուորներ կը հասնին օդանաւերով։ Անգլ. իշխանութիւնները 2500 յունարէն թռուցիկներ ցրուեցին, բացատրելով Մակարիոս արք.ի աքսորման պատճառները: Պաֆոսի արքեպիսկոպոսը, որ Մակարիոսի յաջորդը կը համարուի, յայտարարեց թէ պիտի շարունակէ անոր գործը։ Մանրապէս վիրաւորուեցաւ անգլիացի սպայ մը, պատերազմի հերոս եւ հեղինակ:

× Անգլիոյ ընդդիմադիրները սաստիկ զայրացած են կառավարութեան դէմ եւ «խելագարութիւն» կը կոչեն աքսորը:

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԿԸ ՄԵՐԺԷ

Գահիրէի թերթերը կը ծանուցանեն թէ Յորդանանի թագաւորը մերժած է Եգիպտոս երթալ, մասնակցելու համար արաբական ժողովին։ Միեւնոյն ատեն կը մերժէ հրաժարիլ անգլիական նպաստէն, ինչպէս առաջարկած էր Սուրիոյ վարչապետը, յանուն Գահիրէի մէջ գումարուած ժողովին:

Այս անցուդարձէն կը հետեւի թէ Արաբական Դաշնակցութիւնը չէ կրցած միացեալ ճակատ կազմել։ Եգիպտոսի ներկայացուցիչը բացէ ի բաց կը խոստովանի թէ Արաբական Դաշնակցութիւնը սնանկացած է եւ պէտք է ուրիշ միջոց մը գտնել, հաստատուն ճակատ մը կազմելու համար Արաբներու թշնամիներուն դէմ։ Այս տեսութիւնը հրատարակուած է կառավարական թերթին մէջ:

× Սուրիոյ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ որ եթէ Ֆրանսա շարունակէ զէնք ճարել Իսրայէլի, «պատասխանատու պիտի ըլլայ ծանր հետեւանքներուն, մեծապէս վնասելով երկու երկիրներուն յարաբերութեանց»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետներուն տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ կիրակի օր, Լոնտոնէն 40 քիլոմեթր հեռու. Արդիւնքը նպաստաւոր կը համարուի։ Խօսակցութեան նիւթերն էին Հիւս. Ափրիկէի, Միջին Արեւելք եւն.։ Անգլիա խոստացած է օգնել Ֆրանսական քաղաքականութեան՝ Հիւս. Ափրիկէի մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ գերիներու արձակման հին խնդիրը յուզած է Հանրապետութեան նախորդ նախագահը, Պ. Վենսան Օրիոլ, որ Մոսկուա վերադարձաւ, մինչեւ Ռոստով, Թիֆլիս եւ Ստալինկրատ այցելելէ ետք։ Պ. Օրիոլ փափաք յայտնած է որ Խ. Միութեան վարիչները Փարիզ ալ այցելեն.

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ Ժան Պաքալեան անուն երիտասարդ մը, իբրեւ մեղսակից Շաթուի մէջ կատարուած սպանութեան մը։ Միւս երկու ամբաստանեալները Ֆրանսացի են։ Հարցաքննութեան ատեն Պաքալեան խոստովանած է թէ ինք բռնած էր պահը, — նաւաստի մը — իսկ Շարպոնիէ կը խոշտանգէր:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Առաքէլեանէ (Մեքսիկա) քսան տոլար իր խմբագրատուն այցելութեան առթիւ. Տիկին Աւտոյեանէ (Մարսէյլ) 300 Ֆր. իր այցելութեան առթիւ։ Պ. Արամեանէ (Վիէն) 300 Ֆրանք:

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Զիլինկիրեան եւ զաւակը Ալէն, Տէր եւ Տիկին Սիմոն Զիլինկիրեան, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Զիթունի, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Գէորգեան եւ զաւակները (Նիկոսիա), Տէր եւ Տիկին Վահէ Զիլինկիրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Զիլինկիրեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Վրոյր Զիթունի եւ զաւակները, Տիկին Վանինէ Պասմաճեան եւ զաւակը, Տիկին Մելինէ Դարբինեան (Քալիֆորնիա), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Թուլլաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Մկրտիչ Գազանճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սուրիկ Զիթունի եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գեղամ Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Ռոտանիկ Աճէմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարօ Փասմաճեան, Տէր եւ Տիկ. Տիգրան Կիւլպէնկեան, Տէր եւ Տիկ. Համբիկ Աճէմեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Աճէմեան եւ զաւակը սրտի անհուն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, թոռնիկին, եղբօրորդւոյն, քեռորդւոյն, զարմիկին եւ ազգականին՝

ՓՈՔՐԻԿ ՍԵՐԺ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ իր ծաղիկ հասակին մէջ (9 տարեկան), Մարտ 10ին:

Յուղարկաւորութիւնը չորեքշաբթի (Մարտ 14) առաւօտ ժամը 10.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քատէի սրահը:

Դասախօս Պ. Թ. ԳԱՌՆԻԿ։ Նիւթը «Հայերէնի յեղաշրջումը Արեւելահայ եւ Արեւմտահայերու մէջ»:

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հրապարակային դասախօսութիւն, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 21ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՆԿԷՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն:

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ
(երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ'երգէ Պ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը

Արտասանութիւն եւայլն:

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ հանրածանօթ նուագախումբով. Ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառք կայ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին:

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է։ Օթօպիւս ժամը 0.40:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տիկին Ազնիւ Գազազեան իր ամուսնոյն մահուան 22ամեակին առթիւ երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Շաւիլի եկեղեցիին շինութեան ֆոնտին, հազար ֆրանք ալ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին:

× Յակոբ Խաչիկեանի մահուան քառասունքին առթիւ Օր. Վարդ Երկանեան 500ական ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի եւ «Հայ-Բոյժ»ի բարգաւաճման:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Ա. Կէօկէմճեան, Այրի Տիկին Ի. Կէօկէմճեան եւ զաւակները (Մարսէյլ) իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք մասնակցեցան իրենց սուգին Յ. Կէօկէմճեանի ցաւալի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՎԻԷՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Ե. Այանեանէ երկու հազար Ֆր. ի նպաստ իր դպրոցներուն, իր հարսին՝ տիկին Մարիի ապաքինման առթիւ:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն Կարպոթ սրճարանը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ.— Կարտան.— Ճշդել ժողովին թուականը եւ ժամը:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին.

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնուի Մայիս 6ի կիրակի օրը:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՋԱՀԱԿԻՐ, հանդէս Նշան Փալանճեան Ճեմարանի Լսարանական Միութեան: Զ. տարի թիւ 1, (Յունուար 1956), տպ. Համազգային Միութեան:

ՎԱՐԱԳ, պարբերաթերթ Համավասպուրականի Հայր. Միութեան, թիւ 12 (Յունուար 1956), Թինիք (Մ. Նահանգներ):

ԲԱԶՄԱՎԷՊ թիւ 11 – 12 (Նոյեմբեր - Դեկտեմբեր 1955)։ Վենետիկ:

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ, (բանաստեղծութիւններ)։ Գրեց՝ Գէորգ Դարֆի, 1955, Թեհրան։ Գին կէս տոլար:

ԱԿՕՍ, ամսագիր։ Ձեռնարկ հայ ճեմարանի շրջանաւարտներու Միութեան։ 12րդ տարի թիւ 1 (1956 Յունուար)։ Գրական եւ ուսումնասիրական յօդուածներ՝ ծանօթ գրողներէ։ Տարեկան բաժնեգին վեց տոլար։ Հասցէ.— Հիւսէյն Պէյհում փողոց թիւ 10, Պէյրութ (Լիբանան):

ՆԱՒԱՍԱՐԴ, պաշտօնաթերթ Հ. Մ. Ը. Մ.ի, 1955 Դեկտ. եւ 1956 Յունուարի թիւերը, ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ եւ սպաներէն բաժինով։ Տարեկան բաժնեգին երեք տոլար։ Պուէնոս Այրէս (Արժանթին):

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 14 ՄԱՐՏ
MERCREDI 14 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7628 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ. 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3339

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԷՄՔԸ

Երբեմն սրի եւ յանդուգն՝ մարտական ճակատի վրայ, մեր սիրելի Դրօն նոյնքան արթուն էր եւ տակաւին՝ քաղաքական խնդիրներ հետապնդած ատեն։

Ռազմիկը հարկադրուեցաւ դիւանագէտի դեր կատարել դեռ Երեւանին։ Եւ, աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր այդ ապերախտ աշխատանքին լծուած էր արտասահմանի մէջ, հակառակ իր խառնուածքին։

Խորապէս կ՚ըմբռնէր թէ տարրական պայման է ներկայ ըլլալ ամէն տեղ։ Եթէ ոչ բարիքներ ապահովելու, գոնէ չարիքներ խափանելու համար։

Դաշնակցութիւնը ամէն բանէ առաջ գործի կուսակցութիւն է։ Ուրեմն, իր աչքն ու ականջը սուր պիտի պահէ, որեւէ անցուդարձի հանդէպ։

Կը պատահին դէպքեր որոնք սերտ կապ ունին Հայկական Դատին կամ ցիրուցան բազմութեանց ապահովութեան հետ։

Կը ներկայանան պարագաներ ուր բացակամ անգամ կրնայ դառնալ, եթէ իր դիմացը չգտնէ ընդդիմադիր եւ չարժուն ուժ մը՝ իբրեւ արթուն պահակ։

Ոչ միայն Հայաստանի, այլ եւ արտասահմանի մէջ շրջապատուած ենք այլազան դրացիներով որոնք անընդհատ կը գործեն, նուաճումներ կատարելու համար, ի վնաս անճարին եւ բացակային։

Երէկ՝ մարտական բազուկն էր որ կարգի կը հրաւիրէր զանոնք։ Այսօր՝ քաղաքական միտքը պիտի գործէ, ելքեր գտնելու համար։

Այս բոլոր պարագաներու մէջ էր Դրօն էր Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը, տեսակէտները կը պարզէր նոյն շառաչուն ուժգնութեամբ, ինչպէս գնդակ մը արձակած ատեն։

Ոչ միայն դրացիներուն, այլ եւ անոնց հովանաւորներուն հետ խօսելու եղանակ մը ունէր որ մտածել կու տար։ Ամէն պարագայի մէջ, համարում կը ներշնչէր։

Երկրորդ Աշխարհամարտէն ետք, փոքր ազգի մարդիկ, գոյնզգոյն դիմակաւորներ փորձեցին մուր քսել իր ճակտին, մերժեցման փորձ մը առթիւ որ ամէն բանէ առաջ կը բխէր դուտ ազգային մտահոգութիւններէ։

Օրուան հարցն էր, — ի՞նչպէս ընել որ Եւրոպայի հայ գաղութները եւ մեր անճար հայրենիքը ոտքի տակ չերթան, նախայարձակին սանձակոտոր արշաւանքին առջեւ։

Դրօ իր ամբողջ անցեալն ու հմայքը դրած էր նժարին մէջ, այդ եղերական օրերուն։ Ոչ թէ սնափառ պատրանքներ սնուցանելով, այլ նախատեսելով բացակայութեան ահաւոր վտանգները։

Անշուշտ իրեն համար տառապանք էր այդ պարտականութիւնը։

Եւ սակայն կատարեց նոյն պայծառամտութեամբ, ճակատաբաց ու վճռական։ Միշտ յիշեցնելով, արիաբար, թէ իր ներկայացուցած ժողովուրդը ոչ փորձանիւթ է, ոչ ալ ամբոխ։

Վերջին տարիներու ընթացքին, երբ Արեւմուտքը չէզոքի դերը բռնած էր, ազատութեան եւ ինքնորոշման իրաւունքի, Դրօ նոյն հետեւողականութեամբ կը հետապնդէր հայկական պահանջները։

Գիտնալով հանդերձ որ պարագաները բոլորովին աննպաստ են մեզի համար, կարելին կը փորձէր, որպէսզի բարեկամն ու թշնամին, դրացիներն ու աշխարհակալները չխախտեն կատարուած նուաճումները։

Ի ծնէ առաջնորդն էր, թէ պատերազմի եւ թէ խաղաղութեան ատեն։

Իր մահով իսկապէս անփոխարինելի դէմք մըն է որ կ՚անհետանայ հայկական հորիզոնէն։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՔՈՒԷԱՐԿԵՑ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ՋԱԽՋԱԽԻՉ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՄԲ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, Ազգ. Ժողովը առջի օր ջախջախիչ մեծամասնութեամբ քուէարկեց կառավարութեան պահանջած մասնաւոր իրաւասութիւնները, վստահութիւն յայտնելով հետեւեալ չորս կէտերուն վրայ.—

Տնտեսական եւ ընկերային բարենորոգումներ Ալժերիոյ մէջ, 463 թեր, 62 դէմ.— Ծրագիր եւ վարկեր, 451 թեր, 72 դէմ.— Զինուորական իրաւասութիւններ, 465 թեր, 49 դէմ։ Ամբողջ ծրագիրը՝ 455 թեր, 76 դէմ։

Համայնավարներն ալ թեր քուէարկած էին, հաստատելու համար իրենց համերաշխութիւնը ընկերվարականներուն հետ։ Այս առթիւ նախկին վարչապետ Ժորժ Պիտօ եւ ուրիշ երեսփոխան մը պահանջեցին վարչապետէն ճշդել իր բռնելիք ուղեգիծը։ Եւ Պ. Կի Մոլէ տուաւ անհրաժեշտ լուսաբանութիւնները։

Քուէարկուած օրէնքով, որ այժմ կը քննուի Ծերակոյտին կողմէ, կառավարութիւնը բացառիկ իրաւասութիւններ կը ստանայ գործելու հրամանագիրներով, դադրեցնելու համար Ալժերիոյ խլրտումները, միեւնոյն ատեն քաղաքական եւ ընկերային բարենորոգումներ կատարելով։ Այս իրաւասութիւնները անմիջապէս պիտի փոխանցուին Ալժերիոյ նախարարին՝ Պ. Ռ. Լաքոստի, որ պիտի կրնայ հարկին պաշարման վիճակ յայտարարել [illegible]

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Ազգ. Ժողովը մեծապէս ազդուած էր դըրդագին դէպքերէն, որոնք ամիսներէ ի վեր կ՚ալեկոծեն Ալժերիան եւ կրնան պատերազմի յանգիլ, թէ անմիջական միջոցներ ձեռք չառնուին։

Վիճաբանութեանց ընթացքին, համայնավար խմբակցութեան ներկայացուցի–

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԶՐՈՅՑԸ ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Օտար մամուլի ընկերակցութիւն մը առջի օր ճաշ մը սարքած էր ի պատիւ Պ. Կի Մոլէի։ «Յառաջ»ի խմբագրութիւնն ալ երկու ներկայացուցիչներ ունէր։

Այս առթիւ ճառ մը խօսելով, Պ. վարչապետը տեղեկութիւններ հաղորդեց օրուան հարցերու մասին։ Ըսաւ թէ «ձեզի վերապահած եմ առաջին յայտարարութիւններս լրագրական հաւաքոյթի մը համար»։ Դրուատ պարզեց իր տպաւորութիւնները Անգլիոյ վարչապետին հետ ունեցած տեսակցութեան մասին, որ տեղի ունեցաւ կիրակի օր, Լոնտոնի մօտերը։ «Սըր Էնթընի Իտըն ջերմագին ընդունելութիւն մը ընծայեց։ Ես քիչ մը անգլերէն գիտեմ։ Սըր Էնթընի ալ շատ լաւ ֆրանսերէն գիտէ։ Ան ֆրանսերէն, իսկ ես անգլերէն խօսելով, անշուշտ իրար պիտի հասկնայինք։ Եւ այդպէս ալ եղաւ»։

Յետոյ լուսաբանութիւններ հաղորդեց հրատարակուած զեկոյցի մասին։ Տեսակցութիւնը եղած է շատ «սիրալիր եւ մտերմական»։ Երկար խօսակցութիւններ ունեցանք գլուխ գլխի, խօսեցանք կատարեալ վստահութեամբ, պարզեցինք մեր հոգերը — երկուքս ալ շատ ծանրակշիռ հոգեր ունինք, ինչպէս եւ մեր մտածումները եւ փորձառութիւնը։ Արդիւնքը պիտի ըլլայ զօրացում մեր համերաշխ քաղաքականութեան։ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի սիրալիր համաձայնութիւնը ամէնէն ամուր հիմքն է պաշտպան ազգերու գործակցութեան։ Կատարելապէս համաձայնեցանք թէ անհրաժեշտ է մեծ կարեւորութիւն ընծայել զինաթափութեան աշխատանքներուն»։

Պ. Կի Մոլէ լայնօրէն խօսեցաւ ուրիշ հրատապ խնդիրներու մասին, խոր տպաւորութիւն ձգելով։ Նաեւ պատասխանեց զանազան հարցումներու։

× Կը հաստատուի թէ երկու վարչապետներուն տեսակցութեան ատեն համաձայնութիւն գոյացած է հետեւեալ հարցերու մասին.— Զարկ տալ Ատլանտեան դաշինքի եւ զինաթափութեան։ Տնտեսական լայն օգնութեան տրամադրել Միջին Արեւելքի, Ափրիկէի եւ Հեռ. Արեւելքի ժողովուրդներուն։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԵՐՈՍԸ ՉԻ ՄԵՌՆԻՐ

Հերոսներու համար մահ չկայ։

Արծուեու, անոնց էութիւնը ներթեղէ՞ն յօրինուածքի մը տարածութեամբ սահմանուած չէ։

Ինչպէս հասարակ մահկանացուին պարագային, հերոսին միսն ու ոսկորն ալ հողին ընդերքին մէջ կը լուծուին։ Բայց, հերոսին հոգին կը ժառանգէ յաւիտենականութիւնը, որ վախճան չունի։

Հերոսին շունչը կը մտնէ անոր պատկանած ժողովուրդին կուրծքին տակ ու կը մնայ այնտեղ, մինչեւ վախճանը այդ ժողովուրդին։

Ու հերոսը կը մեռնի միայն այն օրը, երբ այդ ժողովուրդը այլեւս չըլլայ։

Շաբաթներէ ի վեր գիտէինք թէ անտանելի հիւանդութիւն մը պիտի զգետնէր զինքը։ Գիտէինք որ յուսահատական էր իր վիճակը։ Եւ ամէնէն փորձառու ու մասնագէտ բժիշկն անգամ պիտի չկարենար խլել զինքը մահուան անողոք ճիրաններէն՝ իր կնոջ, իր զաւակներուն, իր ընկերներուն եւ իր ժողովուրդին համար։

Եւ սակայն, սարսուռ մը համակեց մեզ, երբ ուրբաթ առտու գոյժը հասաւ խմբագրատուն։

Մեռա՜ւ Դրօ։

Քանի մը շաբաթ առաջ էր որ իր մօտն էի։ Տեսնել էր տակաւին։

— Ինչպէ՞ս ես...

— Դէ՛հ... ի՞նչ ասեմ... Հարցը դրանում չէ... Ընկերներս լաւ լինեն... Ասա նրանց որ մի երկու շաբաթից խմբագրատուն կը գամ։

Համոզուած էի լրիւ որ «էդ [illegible] է»... [illegible] կարծեմ։

Երբ ընկեր մը բժիշկին կը տանէր զինքը, յաջորդ օրը, գերեզմանատան ցանկապատէն ներս նայուածք մը նետած էր ու ըսած էր անոր.

— Երբ ինձ մի բան պատահէ, ինձ, էդ քարից մի հատ իմ վրայ...

Եղա՞ծ է հայրենիք ու ժողովուրդ պաշտպանելու արքայական նպատակին նուիրուած հերոս մը, որ նահանջէր իր ճամբէն, մահուան սպառնալիքին ի տես։

Եղա՞ծ է՝ հայրենիքին ազատութեան համար կռուող հերոս մը, որ հաշիւ ընէր թէ Մահը ե՞րբ, ո՞ր օրը իր դիմացը պիտի ելլէր։

Մենք չունեցանք այդ տեսակ հերոսներ։

Ունեցանք միայն Վահագններու ու Վարդաններու քաջութեամբ զրահուած «գիժ»եր՝ որոնց անունն է որ կը լուսաւորէ, այսօր, մեր պատմութիւնը։

Հերոսներ, որոնց արիւնով օծուեցան մեր հողերը եւ որոնց երկնապարգեւ արիութեան շնորհիւ էր որ կերտեցինք անկախ հայրենիք մը՝ մայիսեան յուսապայծառ առաւօտ մը։

Ու այդ անզուգական հերոսներէն մէկն եղաւ մեր սիրելի Դրօն։

Իր կեանքին հերոսապատումը կը սկսի այն օրերէն, երբ տակաւին վառվռուն երիտասարդ մը, իր գնդակներով գետին կը փռէր երկու դեւեր, Կովկասի մէջ։

Ինքն էր որ, առաջին անգամ, իր կամաւորներու գունդով, Վասպուրական կը մտնէր 1915ին։ Ինքն էր որ վարեց Բաշ Աբարանի հերոսամարտը։

Դրօն չպարտուեցաւ ո՛չ մէկ կռիւի մէջ։

Ու վառվռուն երիտասարդ մը մնաց մինչեւ վերջն ալ։ Մինչեւ քանի մը շաբաթ առաջ։

Կարծեմ իր այրին, իր զաւակները, իր ընկերները՝ առաջին անգամ ըլլալով, անոր կոպերուն տակ արցունքի կայլակներ տեսան միայն իր վերջին ժամերուն, երբ արդէն մահը կը թեւածէր իր սնարին վերեւ։

[illegible] յարգանքիս՝ իր կատարած գործին [illegible] հերոսական կեանքին հանդէպ։

Դրօն կը մեռնի, երբ մեռնինք մենք։ Պիտի չմեռնինք։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Արաբիոյ անդամները ի լուր աշխարհի հաղորդեցին երեք պետութեանց յայտարարութիւնը, որ կ՚ըսէ թէ Մարտ 6-11ի խորհրդաժողովը քննեց «Միջին Արեւելքի ծանր կացութիւնը եւ այն վտանգները որ կը սպառնան արաբական երկիրներուն։ Երեք պետութիւնները վճռած են խաղաղութիւնը պաշտպանել գործակցելով բոլոր պետութեանց հետ։

Երեք պետութիւնները պիտի պաշտպանեն Պաղեստինի Արաբներուն օրինաւոր իրաւունքները։ Անոնք համաձայնած են նաեւ Յորդանանի թագաւորին տրուելիք օգնութեան մասին, որպէսզի երկիրը փրկուի օտար ազդեցութենէ։ Ափրիկէի Ֆրանսական քաղաքականութիւնը ծանր վտանգ մը կը կազմէ խաղաղութեան համար։ Ֆրանսայի պարտականութիւնն է ճանչնալ Ափրիկէի ժողովուրդներուն նուիրական իրաւունքները, համաձայն Ազգաժողովին սկզբունքներուն»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՍԱՄՈՒԷԼ

Րաֆֆիի պատմական վէպը, հին բայց միշտ նոր, որ նոյն անձկութեամբ կը կարդացուի մինչեւ այսօր

ԵԳԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Վերջին պահուն ստացանք Պոլսոյ Մարտ 11 թուակիր թերթերը (օդանաւով), որոնք հրատարակած են Գարեգին պատրիարքի պաշտօնական զեկոյցը Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովի մասին։

Ժողովը տեւած է Մարտ 3-8, քննելով ինչ ծիսական եւ կանոնական խնդիրներ։ Վաղուան յետաձգելով պաշտօնական զեկոյցին ամբողջական հրատարակութիւնը, ստորեւ կ՚արտատպենք Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան վերաբերեալ մասը.—

«Այս հիմնական հարցերէն զատ, եպիսկոպոսական ժողովը կարեւորութեամբ զբաղեցաւ նաեւ Անթիլիասի հայրապետութեան յարուցած խնդիրով, և կատարուած թերի եւ անընդունելի ընտրութիւնը օրինականացնելու, որով եւ հաւատացեալներու մէջ համերաշխութիւն եւ միութիւն ստեղծելու առաջադրութեամբ՝ պատրաստեց Համաձայնագիր մը, որ Վեհափառ Կաթողիկոսի կողմէ յանձնուեցաւ Անթիլիասի հայրապետական տեղապահին ի նկատառութիւն»։

× «Մարմարա» կը գրէ թէ Կաթող. տեղապահ Խորէն եպիսկ. Գահիրէ մեկնած է իբրեւ լիազօր պատուիրակ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան, միասին տանելով եպիսկոպոսական ժողովին առաջարկներուն պատասխանները։ Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը տակաւին վիզա չէ ստացած, Երուսաղէմ երթալու համար։

ԻՄ ՄԵԾ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ՝ ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ

(ԷՋ ՄԸ ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՅՈՒՇԵՐԷՆ)

●

Բ.

Դումանը դուրս է նետւում հօթը ա – ռիւծների հետ, ընկերները անկիւններից, իսկ ինքը իր բարձր հասակով փողոցի մէջտեղ կանգնած՝ կրակ են բաց անում Թիւրքերի վրանը եւ խուժանը, սարսափահար տասնոցների համազարկից մի քանի տասնեակ դիակներ թափելով յետ է նահանջում :

Կայծակի արագութեամբ տարածւում է Դումանի այս հարուածին լուրը եւ մինչեւ երեկոյ, մօտ երեք հարիւր Հայեր, զանազան զէնքերով զինուած, նոյնիսկ որսորդական հրացաններով, գալիս են եւ իրանց անձը դնում նրա տրամադրութեան տակ.

Նրանց զանազան խմբերի բաժանելով, Դումանը անցնում է հակայարձակման բազմաթիւ կէտերից, նպատակ ունենալով թէ հակահարուած տալու եւ թէ Թրքական Թաղերից փրկելու հայ ընտանիքների մնացորդներին :

Ամսի ութի երեկոյեան յաջողում է Թագաւորից դուրս բերել Դաշնակցութեան պահեստի հրացանները։ Նա այդ հրացանները տալիս է ամենավստահելի կռուողներին, որոնց մէջ էր Առիւծ Աւագը։ Գիշերը, Հայոց Գիւղից, իր խումբը, Մկրտիչ Մելիք Աղամալեանի ղեկավարութեամբ, ուղղում է դէպի Գուբի Մէյտանը որ Բաքուի Թրքական միջնաբերդն էր։

Շնորհիւ Դումանի ընդհանուր յարձակումներին եւ մանաւանդ Գուբի Մէյտանի մէջ տրուած կատաղի հարուածներին, ամսից իններին Թշնամին զգաց, որ անպատիժ կերպով չի կարող Հայերին ջարդել. Թիւրքերը զսպուեցին։ Կազմուեց հաշտութեան հայ-Թուրք խառն յանձնախումբ եւ կռիւը դադար տուեց :

Ա. Գարոն եւ Սիմոն Զաւարեանը չէին կարող հանգիստ նստել Թիֆլիզ։ Զնայած երկաթուղու ճանապարհին սպառնացող Թրքական վտանգներին, նրանք գալիս են Բաքու, ուր գումարւում է պատասխանատու ժողով։ Մասնակից են Կ. Կոմիտէի անդամներից Աբրահամ Գիւլխանդանեանը, Յարութիւն Շահրիկեանը, Գրիգոր Աղաւանեանը, Լեւոն Թադէոսեանը :

Ն. Դումանի [illegible] պաշտպանութեան [illegible] կրում այդ դէպքը, ոչ էլ հայ կապիտալի դէմ պայքար մըն է միայն։ Հայաստանի դասուս պետութեան կողմից հայութեան դէմ կազմակերպուած մի դաւադրութիւն է, որ արձագանգ կը տայ ամբողջ Անդրկովկասում։ Դումանը ցոյց է տալիս անմիջական անհրաժեշտութիւնը զէնքի մատակարարման մի մարմին ստեղծելու՝ ամէն գնով Կովկասի հայութիւնը զինելու համար։ Այդ ձեռնարկը նոր էր սկսուել, երբ ծայր տուին Նախիջեւանի ջարդերը։ Նիկոլի նախատեսութիւնը սխալ չէր :

Ժողովը տրամադրութիւն է յայտնում կազմելու Կովկասի հայութեան ինքնապաշտպանութեան պատասխանատու մարմին՝ Նիկոլ Դումանի ղեկավարութեամբ։ Նիկոլը վճռապէս հակառակւում է յայտարարելով. «Երեւան է ամբողջ Անդրկովկասի պատասխանատուն, իսկ Կեդր. Կոմիտէներից իւրաքանչիւրը՝ իր շրջանին, ուր որ պէտք է՝ հրամանատարութիւն կը նշանակուի »:

Հէնց այդ ժողովում որոշւում է որ Դումանը ստանձնէ Երեւանի նահանգի պաշտպանութեան հրամանատարութիւնը, իբրեւ ամէնէն վտանգուած շրջանի, տաճկապարսկական սահմանների մօտ :

Դումանը անցնում է Երեւան եւ անմիջապէս սկսում ամբողջ նահանգի կազմակերպութեան։ Ստեղծում է երեք ձեւի խումբեր. — գիւղի պաշտպանութեան խումբը, շրջանի Թռուցիկ խումբը՝ նոյնպէս գիւղացիներից կազմուած եւ Երորդ՝ հայդուկային խումբեր, որոնք շարժուն էին եւ օգնութեան էին հասնում պէտք եղած տեղը։

Երեք ամսուան ընթացքում Երեւանի նահանգի բոլոր հայ գիւղերը իրենց ապահովութիւնը ունէին Թշնամիի վտանգի դէմ։ Այն աստիճան լաւ կազմակերպուած էր ինքնապաշտպանութեան գործը, որ շատ մը գիւղեր, նախապէս լքուած եւ հրդեհի մատնուած, կրկին լեցուցին վերադարձողներով :

Աչնան արդէն բազմաթիւ շրջանների միանգամայն տիրապետում է Նիկոլը։ Նոյնիսկ Նախիջեւանի լեռնային շրջանին եւ Նախիջեւան քաղաքին :

Դումանը խիստ էր իր հրամանների մէջ եւ պահանջկոտ։ Նրա ձեռքը մեր վրայ զգում էինք հարիւրաւոր մղոն հեռաւորութիւնից :

Ծամբաների երկայնքին շատ մարդիկ էին սպասում էդ ժամանակ։ Դումանը հրամայեց իր խմբապետներին, որ ամէն մի սպաննուած Հայի փոխարէն երեք հոգի խփեն. Նա պնդեց իր պահանջի վրայ եւ չուզեց ոչ մի բացառութիւն լսել։ 1906ի գարնան հայութիւնը գերակշիռ դիրք գրաւեց ամէն տեղ։ Երեւանի նահանգի խմբերից ոմանք օգնութեան հասան [illegible] խորհրդակցութեան մէջ էր Սեւ Քարեցի Սաքոն, որ Ղազախի եւ Շամշատինի պատասխանատու ղեկավարն էր։ Նա միշտ Դումանի խորհուրդներով էր առաջնորդւում եւ պէտք եղած օգնութիւնը ստանում նրանցից :

Շատ վայրերում Թիւրքերը յուսահատեցան։ Դուրս եկաւ Դումանի նոր հրահանգը. — « Ցարական իշխանութիւնը հարեւան ժողովուրդները իրար դէմ հանեց. մենք որեւէ Թշնամութիւն չունենք իրար հանդէպ, մենք պայքարում ենք ցարական բռնակալութեան դէմ։ Ուստի, հրահանգւում եմ բոլոր մարտական ուժերին լինել վերջին ծայր զգոյշ։ Այստեղ, որտեղ Թրքութիւնը վերջ է տալիս Թշնամութեան, ամենախիստ պատիժ կ'ենթարկուեն մեր ուժերը, եթէ կռիւների տեղի տան »:

ԴՐՕ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԵՐԷՆ ԽՕՍԵՑԷՔ

●

Հայերէն խօսեցէք, որպէսզի չմոռնաք մայրենի լեզուն։ Հայերէն խօսեցէք, որպէսզի մայրենի լեզուով խօսիլը դառնայ սովորութիւն :

Այս կոչը կ'ուղղենք առանձնապէս նոր սերունդին, որ իր մէջ կը հաշուէ պատկառելի թիւ մը հայախօսներու, որոնք սակայն սկսած են նոյնպէս օտար լեզուով խօսիլ իրարու հետ :

Օտար լեզուի գործածութիւնը կը յիշեցնէ քիչ մը ծխելու սովորութիւնը :

Իրենց կեանքին մէջ շատեր վարժուած են ծխելու, պարզապէս զուարճանալու, ընկերոջ մը կամ բարեկամի մը փափաքը չմերժելու համար :

Մէկ ծխիկը եղած է երկու, երկուքը՝ երեք, չորս, եւ օր մըն ալ ձեւական այս զուարճալիքը դարձած է վարժութիւն.

Ինչպէս որ մարդիկ կը ծխեն մեծ մասամբ ծխած ըլլալու համար, այնպէս ալ կը գործածեն օտար լեզու մը, պարզապէս ձեւական բան մը ըրած ըլլալու համար :

Եւ ահա կուգայ ժամանակ, որ օտար լեզուով իրարու հետ խօսիլը կը դառնայ սովորութիւն :

Կը ճանչնանք այս ձեւով Թրքերէն խօսող եւ Հայերէնը Թրքերէնէն աւելի սահուն գործածող ազգայիններ։

Եւ որովհետեւ լեզուները կը մոռցուին ու կը ժանգոտին, դանոնք չգործածելով, այնպէս ալ կը մոռցուի եւ կը ժանգոտի մայրենի բարբառը, երբ առաջնութիւն կուտանք ուրիշ լեզուի մը։

Մեղադրանքի ոչ մէկ բառ պիտի ունենայինք նոր սերունդէն անոնց համար, որոնք ծանօթ չեն հայերէնի, որովհետեւ անոնց ծնողքները բարի չեղան զայն սորվեցնելու իրենց, բայց կը գտնենք յանցաւոր կեցուածքը մեր այն երիտասարդներուն, որոնք գիտեն որեւէ մէկ Հայու չափ մեր մեծասքանչը, բայց կը տարուին խօսելու օտար լեզուով, երբ կը հանդիպին իրարու :

Այս երեւոյթը այնքան վարակիչ դարձած է, որ անգամ պաշտօնական հանդէսներու, երեկոյթներու, այցելութիւններու եւ ընտանեկան հանդիպումներու ընթացքին մեծերու աչքերուն առջեւ կը սկսին իրարու հետ օտար լեզուով խօսիլ կամ վիճիլ

Զարմանալի է, այս խօսակցութիւններէն նոր [illegible]

Դուք կրնաք գտնել մեր ընտանեկան շատ մը յարկերու մէջ օտար լեզուով թերթեր, հանդէսներ ու գիրքեր, բայց անոնց գրադարաններուն մէջ հազուադէպօրէն ու շատ քիչերու մօտ, պիտի հանդիպիք հայերէն թերթերու եւ գիրքերու :

Պարզ է։ Մարդ երբ կը մղուի օտար լեզուով խօսելու ու կը դառնայ իր արարքը վարժութեամբ սովորութիւն, օր մըն ալ պիտի լեցնէ իր գրադարանը օտար գիրքերով :

Ոչ մէկ արդարացում ունին բոլոր անոնք, որ մեր ոսկեղենիկին ծանօթ ըլլալով հանդերձ՝ յամառօրէն կը գործածեն օտար լեզուներ ու վատ սովորամոլութեամբ մը կաշկանդուած են համարձակօրէն հայերէնը խօսելու :

Ո՞վ պիտի ըլլար վաղուան պաշտպանը մեր սքանչելի լեզուին :

Զայն գիտցող ու չգործածող սերունդը եթէ մնայ անտարբեր անոր նկատմամբ, ո՞վ պիտի կանգնի տէր անոր ու սորվեցնէ զայն ապագայ նորերուն :

Հօկայ թիւ մը նորերէն, առանց հայկական դպրոց ճանչնալու կը սպառի արդէն։ Իսկ երբ հայկական դպրոցներ յաճախող կամ այդ դպրոցներէն շրջանաւարտներն ալ կը դառնան անտարբեր ու չգործածեն մեր անփոխարինելի բարբառը, որ մեր հպարտութիւնը, մեր պատիւը, մեր փառքն է, ո՞վ պիտի ըլլայ անոր ժառանգը կամ պաշտպանը :

Գիտի թոյլ տա՞նք ուրեմն, որ մեր աչքերուն առջեւ ծիւրի եւ կորսուի ան :

Կամ խօսուի այնպէս խղճալի կերպով, որ դառնայ պարզապէս արդահատանքի արժանի :

Այդպէ՞ս կ'ընեն միթէ գիտակից եւ ճշմարտապէս հեռատես ազգեր :

Հզօր ժողովուրդներ Անգլիացիք, Ֆրանսացիք, Գերմանացիք եւ ուրիշներ, որոնք դարձեալ եկած մինչեւ այս ափերը ու ամէն տեղ, կ'աշխատին իրենց լեզուն սորվեցնել օտարներու եւ ծաւալել իրենց մշակոյթը եւ հմայքը ամէն կողմ :

Մենք ենք միայն, որ ծալած մեր մեծասքանչը, դրեր ենք մէկ կողմ ու կը գործածենք յաճախ՝ թերի սորված օտարներու լեզուն :

Մեր խօսքը անոնց համար չէ, անշուշտ, որ լեզու մը սորվելու համար օրուան մէջ որոշ պահեր վարժութիւններ կ'ընեն իրենց տանը մէջ գտնուող կամ ծանօթ անձերու հետ, որ գիտեն խնդրոյ առարկայ լեզուն :

Աւելորդ կ'ըլլայ կրկնել, թէ ինչպէս շատ գովելի բան մըն է խօսիլ ոչ թէ մէկ, այլ մէկ քանի լեզուներ, եթէ կարելի ըլլայ :

Առանց մոռնալու կամ ուրանալու սակայն մեր Մեսրոպեան բարբառը, մեր պապերուն գեղեցիկ լեզուն, որուն կը պարտինք մեր գոյութիւնը եւ զոր ուրանալով, ուրացած պիտի ըլլանք մեր հայրենիքն ու ազգութիւնը :

Զեպի է ուրեմն, մեր կոչը, սիրելի երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, դուք որ պիտի ըլլաք վաղուան հայրերն ու մայրերը սերունդի մը, որ իր դառ —

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՑԵՂԻՆ ՁԱՅՆԸ

(ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ)

●

— « Արամ ախպար, Արամ ախպա՛ր ···

— « Արտեմ ···

Եւ կուլան երկուքը մէկ :

— «Ձեզմէ ոչ ոք կայ։ Մայրիկդ մեզի հետ էր մինչեւ էկին։ Հարսներն ու թոռները չուրջը ···

— « Վե՞րջը ···

— « Ալ լուր չունիմ, խաչ որ լուր չունիմ, Արամ ախպար···· մի նայիր ինծի այդպէս ···»:

Հայկազ կռահեց որ ազգականուհին «չէր ուզեր արտասանել ահաւոր բառը՝ Եփրատը, — հարիւր հազարներու ջրեզէն գերեզմանը ···»:

Այնուհետեւ, երկար ատեն, տարի մը, տարիներ եւս, ապագայ հեղինակը պիտի լսէր «Արտեմիսին լացին ձայնը եւ զգար անոր արցունքներուն տաք թացութիւնը իր ափերուն մէջը»:

Զօրաւոր յիշողութիւն մը, հարուստ երեւակայութիւն մը եւ գրագէտի սուր տեսողութիւն մը՝ տուած են մեզի, միացեալ ուժով, տարագրութեան օրերէն թանկագին էջեր, զորս կը կարդանք նոյնքան յափշտակութեամբ որքան «ցնցող» որեւէ վէպ։ Ու պիտի շարունակենք կարդալ, միեւնոյն հեւքով, ի հեճուկս բոլոր այն գրողներուն եւ մտաւորականներուն, որոնք ժանձրացած են ու յոգնած՝ սեւ օրերէն, աքսորի յուշերէն եւ Մեծ Եղեռնի վկայութիւններէն, վասն զի, Արհաւիրքը, մեր ժողովուրդին Աննախընթաց Սպանդը, Ապրիլ 11 – 24ը գրականութեան նիւթ չեն կազմեր ըստ իրենց :

Մինչդեռ, սա վերջին կիսադարեան շրջանի ամենակարկառուն դէմքը, Յակոբ Օշական, որուն միակ սեւեռուն տեսլականը կառչած պիտի մնար, աւելի քան երեսուն տարի, այդ Արհաւիրքը համապարփակելու կոչուած անկարելի երկունքին, հանդիսացած էր անխոնջ քաջալերողը աքսորապատում շարադրութեանց եւ մեծագոյն ջատագովը արհամարհուած գրականութեան։

Զեմ գիտեր թէ խտապահանջ գրադատները արուեստի գործ կը համարի՞ն Մինախորեանի 1915 թուականը, զոր, անկասկած, որեւէ դժուարահաճ գրասէր մեծապէս գնահատեց եւ նկատեց թուական մը՝ ժամանակակից մեր գրական պատմութեան մէջ։

Ի՞նչ յանցանք ունի, կրնայ ունենալ նիւթը, որեւէ նիւթ, որ յաւիտենական է, չի մաշիր եւ չի յոգնեցներ, ինչպէս արուեստի բոլոր ճիւղերուն, նոյնպէս նաեւ գրականութեան մէջ, պայմանաւ որ, ի հարկէ, իյնայ լաւ ու իրաւ գրիչին տակ :

Հատորին երրորդ եւ վերջին մասը կը համրէ տասնեակ մը պատմուածքներ, ամերիկեան միջավայրով ու խոնարհ տիպարներով։ Եւ սակայն, կը կարծեմ թէ պատրուակներ են անոնք պարզապէս, ոգեկոչելու համար ամէն առթիւ, «հայրենի գիւղը, հայրենի տունը, մեկնող դէմքերը, արեւշատ կտուրները, կալերը, անդերը, աղբիւրին երգը, թութի ծառերը, փողոցի անասուն եւ նիհար շուները, բարի ձիւնը, լեռներու կախարդական գիշերները» եւ կամ՝ տեղաւորելու համար, նաեւ, վրէժի խօսք մը։

Օտար դրացիներու յատուկ այդ էջերը տանջահար են երկրին ու դաւաճին յիշատակներով։ Հայկական ոգին կը յածի անոնց վերեւը, իսկ ներքեւը, ուժգին կը զարնէ արմենական տաք ու կարօտակէզ սիրտը։ Յուցափեղկի մը մէջ գիտուած Յովհ. Մկրտիչին գլուխը առիթ կը ծառայէ, որպէսզի Արամ Հայկազ բաղդատութեան դնէ իր պզտիկ քաղաքը ամերիկեան ոստանին հետ։ Անշուշտ արամութեամբ եւ հեգնութեամբ։ Սիրային պատմուածքի մը մէջ, երբ օտար ուսանողը կը ցատկէ, յանկարծ, դեղարան փութալու համար, հայ գրագէտը աւերող ու քանդող Թուրքը ցուցադրելու պէտքը կը զգայ։ Եւ որովհետեւ Ամերիկայի հայ կեանքը սկսած են ժողովի երթալ, Ողիմպիական այն տարին, հարկ կ'ըլլայ բանաձեւել սա մտածումը.

— «Թուրքերը կարծուածէն շատ աւելի մեծ վնաս հասցուցին մեզի»։

Ապահովագրական պայմանագրի արկղին պատճառաւ, երբ հեղինակը կը բանայ նաեւ իր պանդուխտ-սիրտը, դառնալու համար անգամ մը եւս անցեալի խուզարկուն, դպրոցական ղեկնած վճռակացոյցը վէնքը կը փոխադրէ Պոլիս, Ազգ. Կեդրոնական վարժարան, ուր անփոխարինելի նուիրեալներ բիւր - բիւր հայորդիներ կրթեցին։ Թերթի մը կտրօնով՝ կը սուրայ դէպի երկիր։ Աչքերը խռնաւութեամբ կը լեցուին, ի տես Հայաստանի Հանրապետութեան թիւ 2173 անցագրին, զոր կը ծալէ եւ տեղը կը դնէ «մատուռի պէս»։ Եւ ահաւասիկ, հասարակ ու ճերմակ կոճակի մը թելադրած մխիթարանքը. — «Թուրքերը գիս մօրմէս ու ամէն ունեցածէս կողոպտեցին, բայց սա կոճակէն, որուն իմ մօրս մատներն են դպած»։

Ու Արամ իր մայրը կ'ողբայ, իր մօրը համար կուլայ միայն, երբ կը տեղեկանայ թէ զացեր ուրիշի մը հետ է ամուսնացեր օտար այն աղջիկը, զոր այնքան կը սիրէր։

ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆՃԵԱՆԵԱՆ

(3) (Շար.)

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

(Ամփոփուած «Սով. Հայաստան»էն)

●

Հայաստանի երաժշտագէտներու Դ. համագումարը տեղի ունեցաւ Փետր. 10-ին, Երեւանի համերգի մեծ դահլիճին մէջ: Կը նախագահէր Ղ. Սարեան:

Ներկայ էին երգահաններ, երաժշտագէտներ, որոնք ցոյց տուին անցեալ տարիներու ընթացքին իրենց ձեռք բերած նուաճումները ձեւով ազգային, բովանդակութեամբ ընկերվարական հայ երաժշտական մշակոյթի զարգացման ընթացքին, ինչպէս եւ թերութիւնները եւ բացերը որ եղած են Հայաստանի երգահաններու Միութեան աշխատանքին մէջ:

Լսուեցան երաժշտական նոր ստեղծագործութիւնները — Աճէմեանի «Սէնֆոնիա պոէմը», Զ. Թաղէոսեանի «Լիրիկական Պոէմը», Ա. Այվազեանի «Սուիտ սէմֆոնիքը» նուագախումբի համար, Ա. Յարութիւնեանի «Քոնչերթօ»ն ղաշնակի համար: Ունկնդրուեցան «Կոմիտաս» պետական երաժշտանոցի ուսանողներուն 150 երգերը, ռոմանսները, սենեակի երաժշտութիւնը, խմբային եւ այլ երաժշտական ստեղծագործութիւնները:

Համագումարը գնահատեց Ղ. Սարեանի «Երաժշտական պատկերները», Հ. Ստեփանեանի «Երրորդ Սեմֆոնիա»ն, Գ. Եղիազարեանի «Սեւան» եւ Է. Ցովհաննիսեանի «Մարմար» պարախաղի համար գրուած երաժշտութիւնը: Սենեկային երաժշտութեան մէջ Ա. Բաբաջանեանի «Դաշնամուրային Թրիօ»ն, Է. Ցովհաննիսեանի «Դաշնամուրային Կվինտէտ»ը, Հ. Ստեփանեանի և Գ. Զթճեանի ռոմանսները: Այս առթիւ ցոյց տուին նաեւ թերութիւնները, որոնցմէ մէկը այն է որ թոյլ կերպով կը զարգանան ազգային օփերային արուեստը: Չկայ սովետական նիւթը ընդգրկող օփերային արժէքաւոր գրականութիւն: Բացի Ա. Տիգրանեանի «Դաւիթ Բէկ»էն, չէ ստեղծուած մնայուն երկ: Անյաջող փորձերէ ետք, լռած են երաժշտագէտները:

Զգալի են Սէնֆոնիք երաժշտութեան մէջ ձեռք բերուած նուաճումները: Այդ գործերուն մէջ հիմնական թերութիւն է մեղեդիի պակասը: Ատոնք յաճախ կը գրուին խրթին, երաժշտական լեզուով եւ մատչելի չեն ժողովուրդին: Դիտել տուին թէ քիչ կ'օգտագործուին ժողովրդական երաժշտութեան տարրերը: Կը զգացուի ժողովրդի կողմէ այնքան սիրուած երաժշտական սեռի՝ երգի պակասը: Քիչ են այն երգերը, որոնք անմիջապէս կեանք կ'առնեն, կ'երգուին, կը դառնան ուղեկիցը ուրախութեան թէ յուզմունքի:

Սովետահայ երաժիշտները տակաւին բաւարար չափով ուշադրութիւն չեն դարձներ օփերեթային, պարային երաժշտութեան ստեղծման: Դիտել տուին նաեւ [Է] Ազգային երաժշտական մշակոյթի զարգացման մէջ մեծ նշանակութիւն ունի ուսումնասիրութիւնը եւ տարածումը ժողովրդական արուեստին:

Երաժշտական գործեր հրատարակած են փրոֆ. Գ. Տիգրանեան, իսկ Հայաստանի երաժշտական թատրոնը՝ Շահվերտեանի «Կոմիտաս»ը:

Շուտով լոյս կը տեսնեն Ա. Տէր Ղեւոնդեանի, Ց. Ստեփանեանի, Ալ. Ցարութիւնեանի, Ս. Բարաջանեանի, Ե. Սահառունիի, Կ. Զաքարեանի եւ այլ երաժշտագէտներու մօտ քսան տեսակ երաժշտական ստեղծագործութիւններ

Երգահանները երաժշտական կարգ մը երգեր, թատերգութիւններ յօրինած են մանուկներու համար: Երաժշտագէտներու այս համագումարին մէջ քննուեցան եւ գնահատուեցան Գ. Զթճեանի «Մանկական սուիտ»ը, Ա. Խուդոյեանի «Մանկական Սէմֆոնիք պատկերները», Ս. Սամուէլեանի «Դաշնամուրային պիէսներ» ստեղծագործութիւնները:

× «Ալ. Սպենդիարեան» օփերայի եւ պարախաղի խումբը նոր ներկայացումներ կը պատրաստէ Մոսկուայի հայկական արուեստի եւ գրականութեան տասնօրեակին համար: Պիտի ներկայացնեն Տ. Զուխաճեանի «Արշակ Բ.»ը եւ «Սեւան» պարախաղը, որուն երաժշտութիւնը գրած է երաժիշտ Գ. Եղիազարեան.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ •

11.000 ՏՈԼԱՐ հաւաքուած է Հալէպի Մխիթարեան վարժարանին համար, Տիթրոյթի Հայ Կեդրոնին մէջ, ճաշի մը ընթացքին, ի ներկայութեան Ուլուհոճեան Արքահօր: Այս առթիւ ճառեր խօսած են Հ. Գալանճեան վրդ. Ա. Ադամեան, Տքթ. Ս. Նաճարեան եւ Կ. Թանարճեան:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳՈՒՄԱՐ մը նուիրել խոստացած է Գ. Մարք (Նշան) Թրփան, Հայոց Պատմութիւն մը հրատարակելու համար, անգլերէն: Նուիրատուին բաղձանքն է որ Մ. Նահանգներու բոլոր գրադարանները երկուական օրինակ ունենան պատմութեան այս գիրքէն: Նուէրին գումարը պիտի ծանուցուի Բարեգործականի 30ամեակի յոբելենական ճաշին:

ԹԵՀՐԱՆԻ գաղութը ունի աւելի քան տասը տարրական եւ երկու միջնակարգ դպրոցներ: Թեմական խորհուրդը կոչով մը կը հրաւիրէ ժողովուրդը որ անխտիր մասնակցի Միական Տուրքին (մինչեւ հասութաբեր կալուածներու ստեղծումը), դպրոցները ապահովելու համար փակման վտանգին դէմ, եւ վերջ դնելու մեծածախս եւ յոգնեցուցիչ ձեռնարկներու:

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Նորընտիր կաթողիկոսը շընորհաւորելու համար Անթիլիաս այցելած է հայ կաթողիկէ պատր. տեղապահ Սահակ եպիսկ. Կոգեան, ընկերակցութեամբ «Մասիս»ի խմբագրապետ Վարդան Վ. Թէքէեանի: Տեղապահը կէս ժամ սիրալիր խօսակցութիւն մը ունեցած է Զարեհ կաթողիկոսին հետ, ի ներկայութեան Խորէն եւ Ղեւոնդ եպիսկոպոսներու: Այս այցելութիւնը ուշացած էր, որովհետեւ Տեղապահը Հալէպ կը գտնուէր:

ՀԱՅ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ մը, Միշէլ Պօղոս Բարիքեան անձնասպան եղած է Գահիրէի մէջ, պատուհանէ մը վար նետուելով: Բարիքեան 30 տարեկան է: Ոստիկանութեան նամակ մը գրելով կ'ըսէր. — «Որոշած եմ անձնասպան ըլլալ, որովհետեւ զզուած եմ կեանքէս: Կարասիներս եւ գոյքերս յանձնեցէք մօրս, Աղեքսանդրիա եւ ըսէք թէ անձնասպան եղայ ծրագիրներուս մէջ ձախողելուս համար»:

ԳՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ մէջ ձեռնարկուեցաւ «Արմենիա Մշակութային Ընկերակցութեան» «Անդրանիկ» ակումբի շինութեան, անոր սեփական հողին վրայ: Նոր ակումբը պիտի ունենայ հանդիսասրահ մը բեմով, ընթերցասրահ եւ ուրիշ բաժիններ: Պիտի ըլլայ մշակութային կեդրոն մը եւ պիտի ծառայէ նոր սերունդի մտաւոր վերելքին:

ԳՈՐՏԱՊԱՅԷՆ (Արժանթին) Մոնթէւիտէօ գացած են Արմենիա Երիտ. Միութեան անդամները, 30 հոգի, ընդունելով քոյր մասնաճիւղին հրաւէրը: Այս առթիւ սարքուած են փինկ փոնկի եւ պասքէթ պոլի մրցումներ եւ թատերական ներկայացումներ:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Լոս Անճելըսի մէջ յանկարծամահ եղած է ընկեր Փօլ Գալեօզ Վաստակաւոր ընկեր մըն էր եւ կ'աշխատակցէր «Ասպարէզ»ին:

ԿՐԷՆԻԹ ՍԻԹԻԻ (Մ. Նահանգներ) հայ գաղութը, որ կը բաղկանայ մեծ մասով Քղեցիներէ, Վանեցիներէ, Մշեցիներէ, Իգմիրցիներէ եւ Կարնեցիներէ, իր մէջ կը հաշուէ ընդամէնը 65 ընտանիք: Հոս կը գործեն Հ. Յ. Դ. Կոմիտէն, իր «Հըրայր» ակումբով, Հ. Ե. Դ. Անդրանիկ Ոխս, Հ. Օ. Մ., Տարօն Տուրուբերանի եւ Քղիի Հայր. Միութիւնները: Գաղութը անցեալ տարի ունեցաւ իր եկեղեցին, հոգաբարձութիւնը, դպրաց դասը և եկեղեցասէր Տիկնանց Միութիւնը: Եկեղեցին արժեց իրենց 13.000 տոլար, որուն քոյր գաղութներն ալ իրենց մասնակցութիւնը բերին: Հոս եկեղեցին կը համախմբէ իր շուրջ բոլոր հոսանքէ հաւատացեալներ: Եկեղեցին քահանայ չունի տակաւին: Գաղութը իր դպրոցը ունի, ուսուցչութեամբ Տիկ. Սաթենիկ Հայրապետեանի:

ԱՐՋԱՊԱՏՈՒՄ

★

Արջերը միայն կենդանաբանական պարտէզներու մէջ չեն ապրիր այլ նաեւ կ'ապրին անտառներու մէջ իբրեւ վայրի անասուններ: Անկէ զատ մեր երկրին եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ սովորութիւն է արջ խաղցնել: Արջերը կենդանաբանական պարտէզներու վանդակներու մէջ չեն ապրիր, այլ փոսերու եւ խոռոչներու մէջ:

Միւս վայրի կենդանիները վանդակներու մէջ ալ եթէ դրուին, արջերը կը ձգեն ազատ:

Լոնտոնի եւ Ցիւրիխի կենդանական պարտէզներուն մէջ, որոնք ամէնէն աւելի արդիական են, արջերը կ'ապրին փոսերու մէջ:

Հին ատեն բացուած խորունկ փոսերուն մէջ վազը ու առիծ կը դրուէին. կարելի չէ գտնուք զիտել առանց ունէ վտանգի: Վայրի կենդանիներն ալ, գիտնալով որ այցելուները ուտելիք պիտի նետեն, վեր կը նայէին շարունակ: Կազմուած քով արջերուն աւելի յարմար է այս դիրքը: Անկէ զատ մեծ տարբերութիւն կայ այս կենդանիներու միջեւ: Գազանները ցանցառօրէն կ'ուտեն, երբ որս մը գտնեն եւ բըկտեն ուտեն օրերով ծոյլ ծոյլ կը նստին եւ կը մարսեն: Մինչդեռ արջերը իրենց գըտածը կ'ուտեն, եւ միշտ ուտելու պէտք կը զգան: Ազատ՝ ալ ապրին կամ գերիացած, արջերուն պահանջները չեն փոխուիր: Ինչ գտնեն ներս կը նետեն, արմատներ, սունկ, վայրի պտուղներ, եւն. շատ կը սիրեն: Եթէ մեղր գտնեն կը յարձակին վրան, դաշտամուկերու որջերը կը խուզարկեն: Վերէն նետուած ուտելիքները բերնով բռնելու մէջ շատ ճարտար են արջերը: Եւ գիտնալով որ օդէն պիտի գան իրենց սիրելի ուտելիքները, արջերը տեսակ տեսակ խաղեր կը կատարեն զուարճացնելու համար այցելուները:

Արջերէն շատեր ակրոպատիկ արտայայտութիւն մը կուտան իրենց դէմքին. ոմանք երկու ոտքի վրայ կեցած աջին ու ձախին կը դառնան, ուրիշներ կռնակի վըրայ պառկելով մէկ թաթով կը բռնեն մէկ ոտքը եւ կ'օրօրուին: Դեռ ուրիշներ ոստումներ կը կատարեն: Դիտողները կը կարծեն թէ մասնաւոր կերպով սորվեցուցած են այս բոլոր արջերուն: Մինչդեռ սխալ է: Արջերը իրենք հնարած են ամէն բան: Մասնաւոր յատկութեամբ մը կը զգան թէ իրենց այդ արարքները ինչ տպաւորութիւն կը ձգեն: Արջերը խելացի կենդանիներ են. թէ կը զուարճացնեն եւ թէ իրենց շահը կ'ապահովեն.

ոխարակութիւնը պիտի ստանայ ձեր յարկերուն տակ:

Որպէս զի մէկ օր, չունենաք աւելի խոր պառնութիւններ քան մեր այսօրուան լըպացածները, աշխատեցէք որ կանգնի մեր սիրելի լեզուին, գործածեցէք զայն, որպէսզի ան մնայ ձեր այսօրուան և վաղուան հպարտութեան եւ գոյութեան հզօր ապարը:

Հայերէն խօսեցէք իրարու հետ, որպէս զի Հայ մնաք, ու տէր ցեղային անփոխարինելի մեր հարստութեանց, որոնք դարերէն կը հասնին ու պէտք է երկարին դարձեալ դարերուն, հզօր ու անսասան, Արարատին պէս վեհաշուք եւ յաւերժական:

ԱՐՄԵՆԻԱ

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

■

Տիգրանն աւելի կատաղեց եւ աւելի ուժգնութեամբ եւ խելագարուածի Փիղիքական ուժով շարունակեց կոկորդի սեղմումը: Ցանկարծ Փայլունը թուլացաւ, կորաւ վզի դիմադրականութիւնը, այնպէս որ Տիգրանի մատները խրուեցին կնոջ մսի մէջ: Ինչպէս ձեռքերի արանքում լինէր խմորի մի կոյտ, մարմինն ամբողջ կորցրեց իր պնդութիւնը եւ չորի կտորի նման ընկաւ Տիգրանի ծնկների վրայ: Տիգրանը վայրկենապէս սթափուեց եւ սարսափեց, ձգեց Փայլունի մարմինը յատակի վրայ եւ սկսեց կանչել.

— Մեռաւ, մեռաւ, մեռաւ ...

Ձայնն այնքան բարձրաղաղակ եւ աղիողորմ էր, որ բոլոր հարեւանները լսեցին եւ թափուեցին դրան առաջ: Տիգրանն ուզում էր մօտենալ դրան եւ բաց անել, բայց դողում էին ծնկները եւ չկարողացաւ ոչ մի քայլ անել: Դրան առաջ հաւաքուողները լսում էին որ Տիգրանն ինչ որ ձայներ էր հանում. կարծես լացի ձայն էր, բայց անսովորական:

Դրան առաջ հաւաքուողների մէջ երկու երիտասարդ, տեսնելով որ Տիգրանը դուռը չի բացանում եւ զգալով ինչ որ զարհուրելի ոճրի առկայութիւնը տան ներսում, քաշեցին տան հոտը, բարձրացան պատի վրայ եւ ցատկելով պարտէզը, ներս մտան եւ բաց արին տան դուռը: Բազմութիւնը լցուեց ներս: Փայլունի դիակն ընկած էր յատակին անշնչացած Տիգրանը քաշուած մի անկիւնում, յատակի վրայ ծնկի չոքած, գլուխը յենած պատին՝ հեկեկում էր:

Աւելի արագ քան կայծակի սլացումը՝ ամբողջ քաղաքում տարածուեց ոճիրի լուրը:

— Ոսկերիչ Տիգրանը կնիկն է խեղդեր

— Վա՜յ Հաջաղա, վա՜յ...

●

Ոճիրի լուրը լսեց եւ Մեմիկ խաթունը հէնց աշխկայ տանը. լսեց նա մանրամասնօրէն. — Հաջի աղան գնացել է Փայլունի մօտ այն ժամանակ, երբ ամուսինը եկեղեցումն է եղել, Փայլունը ներս է առել Հաջի աղային, ոսկերիչը տուն վերադարձին իմացել է, բացատրութիւն է պահանջել կնոջից, կինը լռել է եւ ...

— Աս մարդը խելքը թռցրեր է, բացագանչեց Մեմիկ խաթունը եւ վազեց տուն:

Հաջի աղան ոչինչ չէր լսել ոճրի մասին:

Մեմիկ խաթունը տուն մտնելուն պէս՝ ձեռքերը խփեց ծնկներին եւ կանչեց.

— Հաջի աղա, Հաջի աղա, նամուս չի մնաց, ալ բան չի մնաց ...

Հաջի աղան լսեց այդ կանչը, բայց կարեւորութիւն չընծայեց, որովհետեւ նոր բան չզուշակեց. նա կարծեց թէ միեւնոյն դէպքի շարունակութիւնն էր, բայց լուսամուտի տակ ձայներ սկսեցին լսուել. լսեց իր անունը, ոսկերիչի անունը: Նախ եւ առաջ Հաջի աղան որոշեց պահել իր սառնասրտութիւնը: « Կը հաջեն, կ'եռթան», եզրակացրեց նա մտքում եւ փաթաթեց սիկարէթը, բայց ձայներն աւելի բարձր եւ աւելի յամառ դարձա

— Նապենիմ հարսին գլուխը կերաւ ...

— Դատաստանին օրը ի՞նչ պատասխան տի տայ.

— Լոս լոս գնացեր է հարսին քովը.

Հաջի աղան չկարողացաւ դիմադրել, մօտեցաւ լուսամուտին:

Փողոցում լիքը բազմութիւն կար, բոլորն էլ դէպի լուսամուտն էին յառել իրենց աչքերը:

Հաջի աղան ետ քաշուեց եւ սկսեց ունկընդրել: Ոչ մի բացադանչութիւնից չկարողացաւ իմանալ թէ նոր ի՞նչ է պատահել. բայց նրա ներքին աշխարհում չոքեց մռայլութիւնը: Երկար ունկնդրելով ձայներին եւ չկարողանալով որեւէ եզրակացութեան գալ, երկու գաւաթ նորից օղի տնկեց եւ իջաւ ներքեւ, Մեմիկից մի բան իմանալու:

— Մեմիկ ..

Մեմիկ խաթունը գլուխը վեր բարձրացրեց եւ սարսափահար աչքերով նայեց ամուսնոյն: Նա սարսափեց նախ եւ առաջ նրա ձայնից. բոլորովին օտարոտի էր այդ ձայնը, չկար այդ ձայնի մէջ երեսուն եւ հինգ տարուայ հարազատութիւնը, եւ ապա Հաջի աղան փոխուել էր դէմքով, գզալիօրէն ծերացել էր, մռայլուել, յօնքերը կախուել էին աչքերի վրայ, ինչպէս քիւը փլատակ տան կոյր լուսամուտների վրայ:

— Մեմիկ ... նորից ձայնեց Հաջի աղան:

– Մեմիկը գետնին տակ անցնէր, աս բանը չտեսնար, պատասխանեց Մեմիկը:

Հաջի աղան լսեց, կարծես թանձր պատերի միջից տեսնում էր դրան առաջի բազմութիւնը:

— Մեմիկ, ի՞նչ է եղեր, ըսէ, ասաց Հաջի աղան:

Մեմիկ խաթունը խղճաց Հաջի աղային. նրա ձայնում այնքան ողբերական շեշտ կար, որ ամենաանտարբեր մարդն անգամ կը զգացուէր:

— Հաջի աղա, ոտքդ պագնեմ, աս բաները ինչո՞ւ ըրիր, լացով արտասանեց Մեմիկ խաթունը:

— Ջանըմ, ի՞նչ ըրի, ի՞նչ եմ ըրեր ...

Մեմիկ խաթունը պատմեց ահաւոր և ղելութիւնը ...

. . . .

. . . .

— Խեղդե՞ց, հարցրեց Հաջի աղան:

Հա, խեղդեր է:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(13) (Մնացեալը յաջորդով)

չը, Ժաք Տիւքլօ ձաղկելով «յետադիմա-կաններուն եւ փաշականներուն խաղերը», յայտարարեց թէ Թեր պիտի քուէարկեն. — «Մենք համաձայն չենք շարք մը զին-ուորական միջոցներու, բայց համոզուած ենք թէ միացեալ ճակատը պիտի նպաս-տէ կրակը դադրեցնելու եւ բանակցու-թիւնները կատարելու: Մենք վստահ ենք թէ չուտով պիտի ճանչցուի Ալժերիոյ ազգային անհատականութիւնը: Պէտք չէ թոյլ տալ որ Ֆրանսական քաղաքակա-նութիւնը դէպի աջ հակի»: Իր համոզու-մով, Ալժերիան ի վերջոյ պիտի դառնայ անկախ պետութիւն մը: Կը կարծուի թէ նպաստաւոր դիրք բռնելով դաշինքին հանդէպ, համայնավարները կը յուսան յաջողցնել ժողովրդական ճակատի կազ-մութիւնը:

Վարչապետը պատասխանելով Պիտոյի հարցումներուն, դիտել տուաւ թէ կառա-վարութիւնը սուէտ մէկուն քաղաքակա-նութեան չի հետեւիր, այլ իր իսկ մշա-կած ուղեգծին, որ կ'ամփոփուի հետեւ-եալ նախադասութեան մէջ. — Վերահաս-տատել բարեկարգութիւնը եւ միաժամա-նակ անհրաժեշտ բարենորոգումները կա-տարել»:

Իրազեկներ կը կարծեն թէ կառավա-րութեան անմիջական գործը պիտի ըլլայ բաւարար զօրք ղրկել Ալժերիա, ապահո-վելու համար քաղաքներու եւ մեկուսաց-եալ գիւղերու պաշտպանութիւնը: Այս առաջադրութեամբ, երկու ամիսը անգամ մը 50.000 նոր զինուորներ պիտի ղրկուին Ալժերիա: Գալով ընկերային բարենորոգումներուն, ծրագիրը կը նա-խատեսէ պետականացնել եւ վերաբաշխել մշակելի հողերը, ինչպէս նաեւ աւելցնել բնիկ բանուորներու աշխատավարձքը: Ուրեմն Ֆրանսա ստիպուած է նիւթական զոհողութիւններ ստանձնել: Ներկայիս օ-րական 50 միլիոն Ֆրանք կը հաշուեն զին-ուորական ծախքերը: Տարակոյս չկայ թէ այս գումարը հետզհետէ պիտի աւելնայ:

Վիճարանութեանց ընթացքին քանի մը երեսփոխաններ պահանջեցին դիւանագի-տական ճիգ մը փորձել, որպէսզի Եգիպ-տոս դադրեցնելու իր աջակցութիւնը ա-պստամբներուն եւ աւելի մեծ գործակ-ցութիւն հաստատուի արեւմտեան պետու-թեանց հետ: Վարչապետը համամտու-թիւն յայտնելով հանդերձ, դիտել տուաւ թէ «ամենամեծ ճիգը Ֆրանսան ինք պէտք է կատարէ»: Եւ աւելցուց. — «Ինքն է [illegible] թեանց համար»:

ՆՈՐ ՑՈՅՑԵՐ ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՐՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ նոր եւ ա-ւելի բուռն խռովութիւններ ծագեցան Մարտ 12ին, հակառակ կառավարութեան արգելքին եւ Աթէնքի մետրոպոլիտին կո-չերուն: Հազարաւոր ցուցարարներ յաջո-ղեցան սողոսկիլ մայրաքաղաքի փողոց-ներուն մէջ, թէեւ ոստիկանութիւնը եւ զօրքը բացառիկ միջոցներ ձեռք առած էին: Շատ մը ցուցարարներ քարերով եւ ուրիշ իրերով լեցուցած էին իրենց գըր-պանները եւ մայթերուն վրայ կը խըռ-նուէին սպառնալից: Իրիկուան ժամը 6ին բուռն անկարգութիւններ ծագեցան քա-ղաքի կեդրոնին մէջ: Խումբ մը ցուցա-րարներու որոնց գլուխը կը գտնուէր կին մը, յաջողած էին դիրք բռնել շէնքի մը մէջ եւ կը փորձէին ցրուել ոստիկանները, քարեր նետելով: Միեւնոյն առեն ուրիշ խումբ մը պատնէշներ կը կառուցանէր քաղաքապետարանին առջեւ: Ի վերջոյ մեքենաշարժ ուժեր յաջողեցան վերահաս-տատել խաղաղութիւնը: Քսանեւհինգ ոս-տիկաններ եւ 50 ցուցարարներ վիրաւոր-ուած, հարիւր հոգի ձերբակալուած էին:

× Յունաստանի վարչապետը, Քարա-մանլիս ունկնդրութեան ընդունելով խումբ մը ամերիկացի լրագրողներ, յայ-տարարեց թէ Մ. Նահանգները պէտք է միջամտեն վճռապէս:

× Բողոքի ցոյցերը եւ գործադուլները կը շարունակուին Կիպրոսի մէջ բոլոր խանութները կը փակուին իրարու ետեւէ, հեռաձայնով եղած ազդարարութեան մը վրայ: Սելանիկի եւ Կրետէի մէջ ալ ցոյ-ցեր սարքուեցան

Ռ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ վարչապետը, մառեշալ Բուլկանին, ընդ առաջ երթալով Գ. Վէ-ռան Օրիոլի առաջարկին, խոստացաւ ար-ձակել տալ Ռուսիա մնացած Ֆրանսացի գերիները:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Սթա-լինի բոլոր պատկերները վերցուած են [illegible]

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հրապարակային դասախօսութիւն, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 21ին:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ

40 Ալլէ Լէոն Կամպեթա

Կը նախագահէ՝ Գ. ԱՐԱՄ ԹԷՐԶԻԳԱՇԵԱՆ

Դասախօսը կը ներկայացնէ Գ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

Կը խօսի՝ ծանօթ հրապարակագիր եւ ազգային գործիչ

Գ. ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ

Նիւթ՝ «Սփիւռքի Հայութիւնը եւ մշա-կութային կազմակերպութիւնները»:

Մուտքը ազատ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չո-րեքշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քառէի սը-րահը:

Դասախօս Գ. Թ. ԳԱՌՆԻԿ: Նիւթը «Հայերէնի յեղաշրջումը Արեւելահայ եւ Արեւմտահայերու մէջ:

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ապրիլ 8ին, կիրակի ժամը 17ին

SALLE GAVEAU

Յայտագիրը. — Ե. համանուագը (Հայ-րենիք), նուագախումբ Փառուլու:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 3ին:

DU 7 AU 16 AVRIL 1956

IMPORTANTES FACILITES

DE VOYAGE

Demandez le catalogue des exposants

440 F contre remboursement

Renseignement : LYON

Rue Menestrier (BU. 55 - 05)

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն:

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՑՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

(երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Գ. ՆՈՒԳԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ'երգէ Գ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը:

Արտասանութիւն եւայլն:

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Գ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ հանրածանօթ նուագախումբով Ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին:

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգե-կառքը 23.23ին է: Օթօպիւս ժամը 0.40:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Սեւրանի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերու-հի Աղնիւ Քէօսէեանի՝ իր հօր մահուան առթիւ:

× Տէր եւ Տիկին Յովհաննէսեան 500 Ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղին՝ Թորոս Թորոսեանի մահ-ուան առթիւ:

ԽՆՋՈՅՔ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Տարօն - Տուրուբե-րանի Հայր. Միութեան կողմէ, կիրակի, Մարտ 18ին, կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 24, Սալ Ֆրանքօ Պելժ, 59 ռիւ Վէրնիօ, Փարիզ (13):

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕ-ՆԻԿԵԱՆ:

Կը խօսին Գ. Գ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ԶԱՐՈՅԵԱՆ.

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ-ցին Տիկին Մ. Սասունի, Տիկին Արաքսի Մուրատեան, Գ. Հրաչ Տարօնեան, Աւե-տիս Քիւփէլեան, Ստեփան Պօղոսեան, Յովսէփ Տօնիկեան, Մուրատ Սարգիս-եան: Նոր Սերունդի Պանէօ Քաշանի խումբը եւ Վիգէն Թորոսեան եւ ուրիշ-ներ: Նուագախումբ ՖԱՐԱՖԵԱՆ (վրաէթ տը լա ռատիօ է տէ տիւք:

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. — Մեթրօ Քոր-վիզար եւ Թօլպիաք կամ օթօպիւս թիւ 62 սթասիօն Վերնիօ:

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջանի խումբերը եւ ենթակոմիտէ-ները՝ հետեւեալ կերպով. —

«Զաւարեան» կոմիտէն, «Վարանդեան» եւ «Իշխան» խումբերը չորեքշաբթի իրի-կուն, ժամը 9ին, սովորական տեղը (Գա-մոնի մէջ):

Նիսի Գէորգ Չաւուշ խումբը հինգշաբ-թի 15 Մարտ: (Շար.)

Այս բոլոր ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գ. ԼԱԶԵԱՆ: Կը թելադրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Եփրատացի» կո-միտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն Պար-պօթ սրճարանը:

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկեր-ներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԻՍԻ. — Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Երեմեան դպրոցը: Կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Ս. Մինաս-եան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին: պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՊԱՆԵՕ - ՔԱՇԱՆ. — Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներ-կայութիւն:

ՇԱՒԻԼ. — Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Շատ կարեւ-ւոր օրակարգ:

ՍԵՒ. ՄՈՒՐԱՏ Ուսումնասիրացի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3.30ին Իսիի Երեմեան սրահը: Գ. Ա. Գմբէթեան տե-ղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Մարսէ-յլիոյ հանդէսին մասին: Պարտաւորիչ ներ-կայութիւն:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Պանեօ Քաշանի մասնա-ճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Կարպիս Գարաօղլանեանէ հազար Ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Իսիի Երեմեան դպրոցի հոգաբարձու-թիւնը կազմակերպած է շարժանկարի ցուցադրութիւն մը, որ պիտի ներկայա-ցնէ վեթերան ընկերները, Միջին Արե-ւելքի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տողանցքէն տեսա-րաններ, ինչպէս եւ Ամերիկայի, եւ Ֆր-րանսայի կուսակցական ընկերները:

Այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 9ին: Կը վերջանայ ճիշդ 9.45ին:

Շարժանկարը պատրաստած է Մեքսի-կայի ընկերներէն Կ. Առաքելեան:

Մուտքը կամաւոր:

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենայ մէջը)

Վիթրի սիւր Սէն

Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դըպ-րոցի, քաղաքապետութեան, ոստիկանու-թեան, ծխավաճառին եւ դեղարանի մօտ, սինեմայի դիմաց: Երկու օթօպիւսի կա-յարան:

Գինը (մէկ միլ. երկու հարիւր), վճա-րումի դիւրութիւններ:

Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 15 ՄԱՐՏ — JEUDI 15 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7629 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3340

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՌ ՊԱՀԵԼ ՕԳԻՆ

Այսօր, հինգշաբթի, 15 Մարտ, առաջին շաբաթն է կսկծալի կորուստին.

Մուղի շաբաթ մը եւս, եւ կը մնայ յիշատակի հանդէսներ սարքել, ծանօթացնելու համար Հերոսին կեանքն ու գործը:

Տարակոյս չկայ թէ Դրօն վերջին պահուն խորապէս ցնցուեցաւ, տեսնելով որ աչքերը պիտի փակէ հիւանդանոցի մը անկիւնը, փոխանակ արիւնլուայ իյնալու ռազմադաշտին վրայ, մինչ զէն ի ձեռին:

Յաճախ կը խօսէր այդ մասին, առանց գիտնալու դաւաճանիչ ախտին էութիւնը.

Այնքան չէր հաւատար այսպիսի վախճանի մը, որ կը կարծէր թէ քանի մը շաբաթէն ոտքի պիտի ելլէ:

Անցեալ աշնան Փարիզ էր, մինչ աչխոյժ եւ զուարթ։ Յօռակցութեան ատեն, յանկարծ չարաշուք բառ մը կ'արտասանէր — Տերեւաթափ:

Իսկապէս դեղնած տերեւները կը թափէին հանդիպակաց պարտէզին մէջ:

Անշուշտ կը մտածէր ընդհանուր Յրեւոյթի մը մասին, ու փոսեր կը բանար մեր բոլորտիքը:

Արդեօք ունէ՞ր նախազգացում, իր մասին ալ...

Այսպէս, օտարութեան մէջ կ'անհետանայ սերունդ մը որ աճապին վաստակ ձգեց իր ետին, հայրենիք մը ստեղծելու համար:

Դրօները ուղենիշներ են ազատագրութեան ճամբուն վրայ: Փոթորկածայն արդարաններ, որոնք թօթափեցին դարաւոր մողովուրդի մը ճմլուածութիւնը, ... նոր գիտակցութեան եւ ինքնապաշտպանութեան բնազդը:

Այս նուսրացած եւ ուժասպառ սերունդին ներկայացուցիչներէն իւրաքանչիւրը պատմութիւն մըն է ինքն իր մէջ, — թանկագին վաւերագիր՝ ժամանակակից Հայոց պատմութեան համար:

Ներկայ մռայլ օրերուն, երբ նահանջականութիւնը հետզհետէ կը ծաւալի տարագիր բազմութեանց մէջ, հարկ է աւելի ուշադրութեամբ սերտել անոնց կեանքն ու գործը, իբրեւ Աւետարան բու... Հայկազանց:

Անհրաժեշտ է մասնաւորապէս նոր սերունդին ցոյց տալ Հայոց միօրինակ պատմութեան լուսաւոր էջերը, անոր բարձունքները, վառ պահելու համար ազգային գիտակցութեան եւ հպարտութեան ոգին:

Երբ Ֆրանսացի պատանին մինչեւ այսօր ալ կը խանդավառուի Թոլանններու քաջագործութեամբ, ինչո՞ւ ծոյլ պիտի մնայ մեր տղոց ճիտը, երբ ունինք ցերուցան համաստեղութիւն մը Դրօներու, Անդրանիկներու եւ ուրիշ անպարտելի հերոսներու:

Նոր եւ դառնագէտ կորուստին առթիւ յիշատակի հանդէսներ, ընկերական կամ ժողովրդական դասախօսութիւններ սարքելով, կազմակերպութեան բոլոր մարմինները ոչ միայն տարրական պարտականութիւն մը կատարած պիտի ըլլան, այլ եւ պատեհութիւն պիտի ընծայեն աւելի մօտէն ծանօթացնելու մեր այի արանց քաջերուն կեանքն ու գործը:

Արմատական փոփոխութիւն մը կատարուած է մեր ազգ. կեանքին մէջ, փոխելով պատմութեան ալ ընթացքը, ինչպէս եւ գործունէութեան ձեւերը:

Այդ փոփոխութիւնն անգամ կը սաիպէ աւելի մօտէն սերտել Հերոսներու կեանքը, իբրեւ անսպառ աղբիւր ներշնչումի եւ խորհրդածութեան:

Գործունէութեան ձեւերը կը փոխուին, բայց ոգին պիտի մնայ հարազատ: Նոյնքան տոկուն որքան երէկ:

Թող չըսեն թէ «գործը կէս մնաց»:

Շ.

ՍՐՍԽԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՏՐՈՒԵՑԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Նոյնաւիկ խրատաստութեանց օրինօդին բուէարկութեան անմիջապէս վերջ, կառավարութիւնը անհրաժեշտ հրահանգները հաղորդեց Ալժերիոյ հրամանատարութեան, փութացնելու համար զինուորական գործողութիւնները։ Ծերակոյտին վաւերացումն ալ տեղի կ'ունենայ այսօր վաղը.

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ հարուածային գունդ մը կազմուած է Ալժէի շրջականները, մեքենաշարժ ուժերով եւ օդանաւային զօրքով: Այս գունդը պիտի ըլլայ շարժուն եւ կ...... մասամբ կամ ամբողջովին տեղափոխուիլ մէկ վայրէն միւսը:

Հիւս. Ափրիկէի նահանգները ռազմական գործողութեանց շրջաններու պիտի բաժնուին: Իւրաքանչիւր շրջանի գլուխը պիտի դրուի հրամանատար մը, առաջնակարգ սպաներով: Հրամանատարը ուղղակի պատասխանատու պիտի ըլլայ տեղական գործողութեանց, համախորհուրդ Ալժէի սպայակոյտին հետ: Պատերազմական նախարարը, Պ. Մաքս Լըժէօն եւ ցամաքային բանակին ընդհ. քննիչը՝ զօ. Պլան քանի մը օրէն աչքէ պիտի անցընեն նոր դասաւորումը. Զգալապէս պիտի ...... բոլոր ուժերը: Ցամաքային բանակը, որ 191.000 զինուորէ կը բաղկանար Փետր. մէկին, 200.000էն աւելի պիտի ըլլայ Ապրիլ մէկին: Աւելցած, 110.000 զինուորներ կը գտնուին Մարոքի, 40.000 հոգի ալ Թունուզի մէջ: Այս ուժերուն վրայ պէտք է աւելցնել օդանաւային եւ ծովային զօրքը, ոստիկան զինուորները եւ ապահովութեան պահակները: Օգնական ուժերը պիտի առնուին մայր երկրէն, Գերմանիայէն կամ գաղթավայրերէ: Կարգ մը նախարարներ կը պահանջեն 200.000 նոր զինուորներ ղրկել Ալժերիա: Ուրիշներ գործնական չեն գտներ այս ձեւը: Իրադեկներու կարծիքով, ըմբոստները ունին եօթը հազար հրացան.

Փարիզի կիսապաշտօնական օրկանը՝ «Լը Մոնտ», կը գրէ թէ Ֆրանսայի ցամաքային բանակը այժմ կը բաղկանայ 688.000 զինուորներէ որոնց 207.000ը կը գտն...... բուն երկրին մէջ, 86.000ը Գերմանիա, 62.000ը անդրծովեան երկիրներու եւ Հնդկաչինի մէջ, 334.000ը Հիւս. Ափրիկէ

Գալով քաղաքական ձեռնարկներուն, կը հաստատուի թէ ցարդ անպատասխանի մնացած է վարչապետին այն կոչը որ կը հրաւիրէր ըմբոստները վար դնել զէնքերը: Իրադեկներ շատ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն արտաքին նախարար Փինոյի տեսակցութեան՝ Եգիպտոսի վարչապետին հետ: Կը կարծուի թէ Գահիրէի մէջ անուղղակի շփումներ պիտի հաստատուին ըմբոստներուն հետ:

× Առջի օր բուռն ընդհարումներ տեղի ունեցան Ալժերիոյ Նեմենչա կոչուած շրջանին մէջ: Սպաննուեցան 15 ըմբոստներ եւ վեց Ֆրանսացի զինուորներ: Ուրիշ վայրերու մէջ ալ յաճախադէպ են ընդհարումները եւ անհատական սպանութիւնները:

Ալժերիոյ զինուորական իշխանութիւնը կոչ մը ուղղեց պահեստի սպաներուն եւ զինուորներուն, որպէսզի կամաւոր ... ձանագրուին:

× Մարոքի Սուլթանը Սպանիա հրաւիրուեցաւ, բանակցելու համար սպանիական շրջանի մասին:

× Ֆրանսական զինուորներ պաշտպա-

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

ՅԻՇԵՑԷՔ. ՔԱՆԻ ՄԻՇ ՁԵ

Այս տարի «Ապրիլ Քսանըչորս»ը կու-գայ երեքշաբթի օր մը: Ամենայն հաւանականութեամբ, աւանդական ազանդներ, եկեղեցիներէն ներս թէ դուրս. տեղի պիտի ունենան նախորդ կիրակին. 22ին (Ամերիկա եւ այլուր):

Նկատած եմ, քանի մը տարիէ ի վեր, որ մեր եկեղեցական մարմինները, Ծաղկազարդէն կամ Զատիկէն ետքն է որ կը յիշեն թէ Ապրիլ Քսանըչորս անուամբ սուգի թուական մը կայ մեր օրացոյցին ալ: Եւ այդ մոռացութեան պատճառաւ ալ նախապէս կազմակերպուած կ'ըլլան անժամանակ զուարճ փարթիներ եւ «առատ ուտելիքներով ու խմելիքներով» հանդէսներ:

Ո՞վ է այն անզգայ Հայը, որ իր ծնողքին, իր զաւկին, իր եղբօր մահուան տարեդարձին խրախճանք պիտի սարքէր իր տանը մէջ կամ պիտի մասնակցէր ուրիշի մը կողմէ սարքուած հարսանիքին:

Երէ անհատը պիտի յարգէ կարգ մը ընկերական պատշաճութիւններ, պատճառ կա՞յ որ հաւաքութիւնը չյարգէ զանոնք, առնուազն, բան չտալու համար Անզգամի Մէհմէտներուն եւ Օսմաններուն:

— Տույլունըզ միլլէթ... Մեր անմահ Թալէաթը իրենց մուխը մարեց ու ձիեր կը ցատկոտեն...

Յոյս ունիմ որ, այս տարի, մեր բոլոր կազմակերպութիւնները — ո՛ր հոսանքին կ'ուզեն թող պատկանին — քիչ մը աւելի կանուխ կ'արթննան ու կը յիշեն Ապրիլ Քսանըչորսը եւ «Ջէհլներ ու անհախորժ թայներ» չեն սարքեր՝ այդ թուականը նախորդող եւ անոր յաջորդող զոյգ կիրակիներուն: Տարին յիսուն կիրակի երգենք, պարենք, նեղենք եւ հեղկահաս ուտենք, կը բաւէ:

Պիտի առաջարկէի նաեւ որ սգահանդէսները տեղի ունենային անպայման Ապրիլ Քսանըչորսին, ամէն տեղ: Ուրիշ հանդէսներու պարագային, բուալանեն-րը՝ շաբաթներով, ամիսներով ետ ու առաջ կը նետենք տանիլ: Բայց, Ապրիլ Քսանըչորսը թող ըլլայ բացառութիւն մը:

Յետոյ, նախընտրելի է որ սգահանդէսները տեղի ունենան իրիկունը, նոյնիսկ եկեղեցական արարողութիւնները: Պատկերը կ'ըլլայ աւելի տպաւորիչ, կարծեմ:

Կը յիշեմ, քանի մը տարի առաջ, Նիւ Եորքի մէջ, մեր նահատակներուն յիշատակը ոգեկոչեցինք վերջալոյսէն ետք: Պահ մը, նոյնիսկ, լոյսերը մարեցինք ու կամիտասի Տէր Ողորմեան — զոր ողբացեալ վարդապետը երգած էր Այաշի բանտին մէջ — երգեցինք մոմի լոյսով: Ու փախստ-պրուեցանք Այաշ ու Զանդըրը:

Ի հարկէ Ապրիլ Քսանըչորսը Լացի Գիշերի մը պէտք չէ վերածուի: Ընդհակառակն, այդ օրը պիտի ըլլայ Ուխտի օր մը, ամէնուս համար ալ: Ուխտ, որպէսզի աւելի շատ, աւելի բուռն սիրով փարինք մեր ազգին ու մեր հայրենիքին:

Մեր բազմահազար նահատակներուն յիշատակը ոգեկոչելով, թափ պիտի տանք մեր ինքնութիւնը պահելու վճռականութեան:

ԵՐՐՈՐԴԱՅԻ

ՎԱՂԸ՝ ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՐԱՖՖԻԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊԸ, ՈՐՈՒՆ ԵՐԵՒԵԼԻՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ Ի ՀԵՏ ՊԻՏԻ ՀԵՏԵՒԻՆ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԸ:

Իսկ երկրորդ էջին վրայ՝ այլապէս շահեկան թերթօն մը՝

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

ԿԻՊՐՈՍԻ ԽՆԴԻՐԸ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՅ

ԱՆԳԼԻԱ ԲՈՂՈՔԵՑ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Անգլիական կառավարութիւնը հրահանգեց Ուաշինկթընի դեսպանին՝ լուսաբանութիւններ պահանջել ամերիկեան կառավարութենէն, որ կը մեղադրուի թէ ոչ — դիւանագիտական ձեռնարկ մը կատարած է Կիպրոսի հարցին մէջ: Անգլիոյ մէջ զայրացած են որ Աթէնքի ամերիկեան դեսպանը Յունաստանի արտաքին գործերու նախարարին ներկայանալով ...... մակրանք եւ շահագրգռութիւն ...... է Կիպրոսի դէպքերուն առթիւ: Յետոյ ցաւ յայտնած է որ Կիպրոսի խնդիրը անելի մը յանգած է ճիշդ այն պահուն երբ համաձայնութիւն մը մօտալուտ կը համարուէր: Լոնտոնի մէջ զարմանք պատճառած է նաեւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան այն յայտարարութիւնը որ կը մաղթէր անյապաղ վերսկսիլ բանակցութիւնները Կիպրոսի մասին:

× Լոնտոնի հելլենական դեսպանը ետ կանչուեցաւ, իբրեւ բողոք Մակարիոսի

(Շար.-ը կարդա՛. Դ. էջ)

նութեան տակ առին Թունուզի ամերիկեան հիւպատոսարանը, իբրեւ հետեւանք անցեալ ուրբաթ օրուան յարձակման: Ոստիկաններ կը պաշտպանեն նաեւ ամերիկացի պաշտօնեաներու բնակարանները:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ամերիկեան Կոմիտէի Ուսանողական ներկայացուցիչ Բաքըր Քէյլի եւ Նոյն կոմիտէին քաղաքական բաժնի վարիչ Փեչ հետեւեալ հեռագիրը ուղղած են.—

Հաճեցէք ընդունիլ մեր ամենախոր վշտակցութիւնը ձեր մեծ առաջնորդին եւ մերմեծ բարեկամին ու հաստատակամ պայքարի մեր գործակցին՝ Դրօյի կորուստին առթիւ: Անոր մահը իրական կորուստ մըն է բոլորիս համար: Իբրեւ մեծարանք ձեր ազնիւ Դաշնակ առաջնորդին՝ զօրացնենք մեր ճիգերը միասնաբար գործելու հասարակաց դատին համար:

ՏԷՄԻՆ, 13 Մարտ.— Խոր կսկիծով կ'ողբանք անդարմանելի կորուստը անվեհեր ռազմիկին ու մեծ հայրենասէրին՝ ԸՆԿԵՐ ԴՐՕՅԻ: Հ. Յ. Դ. Կոմիտէ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Անհուն կսկիծով կ'ողբամ մահը՝ մեծ եւ խիզախ յեղափոխականին եւ անմահ հերոսին՝ ընկ. Դրօյի: Իր կսկծալի կորուստին առթիւ 5000 ֆր. կը նուիրեմ Քաջերու տան ֆոնտին (Մըշակոյթի Տուն): Սաքօ

ԿԻԼԻԿԻԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ

ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ

Պէյրութի «Ազդակ»ը (11 Մարտ) կը գրէ թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը մերժած է Գահիրէի եպիսկ. ժողովին երեք առաջարկները.-

1. Կախակայել Կիլիկիոյ կաթող. 1941 կանոնադրութիւնը եւ նոր մը խմբագրելու հողը ձգել Էջմիածնի:

2. Պատարագի ընթացքին յիշել նաեւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին անունը:

3. Ընտրեալ կաթողիկոսը, Զարեհ եպիսկ. ղրկել Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին մօտ (Գահիրէ կամ Երուսաղէմ), հաստատումութեան եզրումը կատարելու համար:

ԻՄՐԱՑԷԼԻ վարիչներուն հետ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Անգլիոյ արտաքին նախարարը: Զափազանց յոռետես կ'երեւայ արաբեւիսրայէլեան վէճի կարգադրութեան մասին: Իսրայէլ կը սպառնայ Մոսկուայի դիմել, եթէ զէնք չտան իրենց:

ԻՄ ՄԵԾ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ՝ ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ

(ԷՋ ՄԸ ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՅՈՒՇԵՐԷՆ)

●

(Գ. եւ վերջին մաս)

Նոր էր խեղդուել Միհրանական շարժումը, երբ ծագում առաւ անձնատական շարժումը: Շատ էր «ճախացելծմանաւանդ Դաշնակցական երիտասարդութիւնը Բաքուի մէջ, որ դասակարգային կռուի եռուն կաթսան էր: Թամանի շրջանի հայկական մեխանիկ գործարանում երեքից չորս հազար բանուորութիւն գործադուլ էր յայտարարել: Գործարանները երկու ամսից ի վեր փակ էին: Բանուորները այնպիսի պահանջներ էին դրել, որ անկարելի էր իրականացնել: Բաքւում գործարանների կառավարիչները տեսորի տակ էին գտնւում: Մեր բանուորութիւնն այ նույն հովերից էր տարուել եւ սպառնում էր գնդակահարել վարիչներին:

Շատ պատասխանատու ժողով էր հրաւիրուած Բաքու: Տեղական կոմիտէները, պատասխանատու ղեկավարները, Կեդր. Կոմիտէն, եւայլն: Հրաւիրել էին Դումանին եւ խնդրել, որ անպատճառ ներկայ լինի: Դումանը ինձ հետը վերցրեց եւ գացինք ժողովի:

Դումանի ներկայութեան մենք նրա գինուորները՝ միշտ լուռ էինք: Դումանը ամբողջ ժողովի ընթացքում լսում էր ժողովականների ծայրայեղ կարծիքները: Սեղանի վրայ էին դրուած իբրեւ օրակարգ, բանուորների իրագործելի պահանջները. — կամ զոհացնել նրանց եւ կամ աշխատանքի տարիներին հաւասար հատուցում վճարել:

Քուէարկութեան միջոցին 25 հոգուց 4ը ձեռնպահ մնացին, 3 հոգի դէմ արտայայտուեցին՝ Գրիգոր Աղաճանեանը, բանուոր Վահանը եւ Շէյկ Յովսէփեանը, 18 ձայնի մեծամասնութեամբ ժողովը քուէարկեց ծայրայեղ պահանջների ստուգումը:

Որոշումը տրուելուց յետոյ Դումանը վեր կացաւ տեղից իր երկար ու նիհար հասակով եւ յայտարարեց. «Հիմա որ որոշումը տուիք լրացաւ, ես ուզում եմ խօսել»: Նա ծոցից հանեց ցուցակ մը եւ փաստացի թիւերով ու տուեալներով ապացուցեց.

1900էն սկսած, օտար ընկերութիւններից հայ բանուորութիւնը 80 տոկոսով հեռացուած է. նրանց մեծ մասը տեղաւորուած են հայ ընկերութիւնների մէջ: 40 – 50.000 հայ բանուորներ լեռնային եւ ուղքաս շրջաններում իրենց ընտանիքները պահում են Բաքուից հասցուած դրամներով: Այս բոլորը պարզուելէ ետք, Դումանը յայտարարեց.

— «Մտածո՞ւմ էք ինչ էք անում այդպիսի թեթեւ որոշումներ տալով: Սխալ էք ըմբռնում Դաշնակցութեան որդեգրած սոցիալիզմը: Ես ձեզ յայտնում եմ, այնտեղ ուր կապիտալը հալածւում է իբրեւ հայկապիտալի եւ հայ հարուստը պատժւում է իբրեւ Հայի, ես նրա կողքին եմ կանգնած: Դաշնակցութիւնը անտարբեր չի կարող լինել ազգային բոլոր արժէքների հանդէպ»:

Այս յայտարարութիւնից յետոյ, Գրիգոր Աղաճանեանը առաջարկեց վերաքննել տրուած որոշումը: Ժողովը համաձայնեց եւ ընդունեց աւելի մեղմ բանաձեւ, լիազօրելով Շահրիկեանին, Լեւոն Թադէոսեանին եւ Աղաճանեանին՝ միջնորդելու բանուորների եւ գործատէրերի միջեւ:

Անդրանիկի ապստամբութեան շարժումը զուգադիպեց եկեղեցական կալուածների գրաւման, եւ Ռուսերի հայատեաց քաղաքականութեան ուժեղացման՝ Կալիցինի ձեռքով:

Պատանի էինք մենք: Մեր նշանաբանն էր դիմադրութիւն ցոյց տալ իշխանութեան եւ կամովին զիջումներ չանել երբեք. Յեղափոխական ներշնչման գլխաւոր աղբիւրներից մէկն էր այդ օրերին Անդրանիկի հերոսական կռիւը, «Երբ Անդրանիկը մի քանի հարիւր կտրիճներով կուրծ էր տալիս տաճկական բանակներին ու քրտական աշիրէթներին, յանուն հայ ժողովուրդի պատուին եւ ազատութեան, մենք նոյնպէս կուրծք կը տանք ցարական կառավարութեան եւ մեր արիւնը կը թափենք՝ յանուն հայ ժողովուրդի իրաւունքներին» — Այս խօսքը բերնէ բերան շրջում էր եւ ոգեւորում մեզ:

Կարիք եմ զգում Դումանի կարծիքը մէջ բերել այս առթիւ Անդրանիկի մասին:

Սասունի ապստամբութիւնից վերջ երբ որ Անդրանիկը անցել էր Անդրկովկաս, ամխուէկս հիւրն էր եղել Դումանին:

Հայ - Թրքական ընդհարումներից ետք, երբ ես Դումանի մօտն էի, մի օր հարց տուի իրան եւ ասի, «Դու Անդրանիկին ճանաչեցիր. արժանի՞ էր իր համբաւին որ ունէր նա մեր մէջ եւ դարձել էր մեր նշանաբանը 1904 թուին»: Դումանը, ինչպէս սովորութիւն ունէր միշտ, հեռեւեալ կարճ պատասխանը տուեց ինձ.

— Հայդուկապետ լինելը պաշտօն չէ, այլ արժէք: Դու տեսար Քեռուն, Մուրատին, Սեպուհին, Կոտոյի Հաճիին եւ շատ ուրիշներին Անդրանիկը՝ բնութեան այդ զաւակը՝ իր յեղափոխական հողու թափով կարողացաւ ղեկավարել այդ արժէքները:

●

Ծարդա՞նք իմ մեծ ուսուցչի յիշատակին, յարգա՛նք գէնքի եւ հարազատ եղբայրներին — Սերոբ, Անդրանիկ, Գէորգ Զաւուշ, Քեռի, որոնք մեր յեղափոխութեան զարբիններն էին եւ կրթեցին բազմաթիւ սերունդներ: Նրանք էին, որ արիւն թափելով թօթափեցին ստրկութիւնը մեր ուսերից եւ հայ ժողովուրդին ներշնչեցին հաւատք իր ազատութեան եւ ապագային հանդէպ:

Դաշնակցութեան հիմնադրութենէն 65 տարիներ վերջն ալ Նիկոլ Դումանի եւ իր գործակից վարպետների հաւատքն ու զոհաբերութեան ոգին շարունակում են ներշնչել նոր սերունդներին՝ նոյն վճռականութեամբ եւ ոգիով դիմագրաւելու ապագան.

ԴՐՕ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ ԿԻՆԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

●

ԽՄԲ. — Ալժերիոյ, Մարոքի եւ Թունուզի քաղաքական խլրտումներուն առթիւ, միջազգային մամուլը տեսութիւններ կը հրատարակէ նաեւ այդ երկիրներու ընկերային կարգուսարքին, իսլամուհիներու կացութեան եւ ուրիշ հարցերու մասին.

Տեղական թերթ մը կ'ամփոփենք այդ կարգի յօդուածաշարք մը որ կը պարզէ իսլամուհիներու վիճակը. —

Հիւսիսային Ափրիկէի, Մարոքի, Թունուզի եւ Ալժերիոյ ժողովուրդները ծընունդ են տարբեր քաղաքակրթութեանց. Տարբեր պատճառի վրայ կը դրուին նաեւ իրենց կիներուն ընկերային մակարդակը:

Մարոքցի կինը՝ ենթակայ աւանդական ազդեցութեան աւելի աղդիանման է, Թունուզցի կինը սերելով գրել կարդացող սերունդէ մը, կը փնտռէ հոգեկան պահանջներ, իսկ ալժերիացի կինը, սերած լեռնային եւ յետադիմական սերունդէ, [illegible]դադօրէն կը յառաջդիմէ

Արաբական աշխարհի առաջնորդը, Եգիպտոս ազդանշանը կուտայ, պահանջելով որ բոլոր իսլամները միանան [illegible]րին որեւէ պայքարի մէջ: Եւ կիներու դանգուածը կ'ըմբռնէ թէ իրմէ ալ ճիգ մը կը պահանջուի — հետեւիլ այրերուն եւ աջակցութիւն ընծայել իսլամին յառաջդիմութեան համար:

Սկզբնական շրջանին, Մարգարէին օրէնքին համաձայն, կիները կրնային իրենց անհատականութիւնը պարտադրել ուսուցչական, բանաստեղծական, քարոզչական ասպարէզներու, մինչեւ անգամ բանակին մէջ: Հին քաղաքակրթութեանց հետ շփումով, կիները սերպուեցան ներսը փակուիլ, զրկուելով ամէն տեսակ ընկերային գործունէութենէ:

Իսլամական կրօնքին արտօնած բազմակնութիւնը նախ սահմանափակեց պոռնկութիւնը եւ օրինականացուց երկրորդ կնոջ զաւակները, թէեւ չարիք հասցուց իսլամ ընտանիքին միութեան:

Գահիրէի մէջ Հոտա Շարավի հասկցաւ թէ խանգարուած էր իսլամ ընտանիքին հաւասարակշռութիւնը, եւ 1923ին հիմնեց Եգիպտոսի քուէպահանջ կիներու միութիւնը: Իր նպատակն էր ամուսնութիւնը դնել ամուր հիմերու վրայ, որպէսզի կինը ենթակայ չըլլայ ամուսինի մը քմահաճոյքներուն, ուղած ատենը «լքուելու» սպառնալիքին տակ, որ աղէտ մը երեւոյթը առած է իսլամ ընկերութեան մէջ:

Առաջին առթիւ Կանացի այս միութիւնները պահանջեցին որ ապագայ ամուսինները իրար ճանչնան նախքան ամուսնութիւնը: Երկրորդ, բարելաւել բազմակնութեան, եւ «լքելու» սովորութիւնները, օրինագիծ մը պատրաստել, ընդունելով ամուսնութեան համար 16ը իբրեւ նուազագոյն տարիք: 1945ին «Նեղոսի Աղջիկներ» միութիւնը հիմնական փոփոխութիւններ առաջարկեց, մնալով դուրանի վարդապետութեան մէջ. Ան ուզեց թոյլ չտալ հոմանել տալ ամուսնալուծուած կնոջ, եթէ ամուսինն է յանցաւորը, ջնջել ամուսինին այն իրաւունքը որ կինը տուն կը բերէ բանի ուժով, լքուած եւ ամուսնալուծուած կնոջ յանձնել զաւակները: Ինչպէս կը տեսնուի այս օրէնքները շատ աւելի մօտ են արեւմտեան պետութեանց օրէնքներուն, եւ կը ձգտին բնականոն վիճակի մէջ դնել ընտանիքը:

Ընտանեկան վիճակի այս բարելաւումը տարբեր հակազդեցութիւններ ունեցաւ համաձայն իսլամական զանազան երկիրներու քաղաքակրթական վիճակին: Մարոք՝ առաջնորդութեամբ իշխանուհի Լալա Այշէի, ամբողջական ազատագրում պահանջեց: Ալժերիան աւելի խոր շարժումի ենթարկուեցաւ: Վախկոտ եւ աւանդապաշտ ալժերիացի կնոջ մէջ բախումը աւելի զօրաւոր եղաւ: Ան կը վախնար աստուածային պատիժէն եւ իր կրօնակիցներու դժգոհութենէն: Իսլամին կրօնական ուժերը կը յենուին աւանդութեան վրայ եւ կ'ընդդիմանան ծնունդները սահմանափակելու սկզբունքին, որ դէմ է բնութեան, եւ Հակառակ Աստուծոյ կամքին:

Ալժերիացի կինը անձկութեամբ հարց կուտայ թէ ինչ ընէ որ քիչ զաւակ ունենայ, եւ եթէ ունենայ ինչ ընէ որ չմեռնին:

Իսլամ կինը կը սիրէ որ իր զաւակները դաստիարակէ[illegible], սակայն կ'ուզէ որ ընտանեկան միջավայրին մէջ մնան, շարունակելով իրենց աւանդութիւնը:

Ալժերիացի ընտանիքին մէջ թէեւ այր մարդն է տիրողը, սակայն իրականին մէջ, կեդրոնն է, որ կը վրայի ընտանիքին բարգաւաճումով, իբրեւ տեսակ մը բռնակալ:

Ալժերիոյ մէջ ամէն տարի կ'աւելնայ լքուած կիներու թիւը, պատճառ դառնալով որ իսլամ կինը մասնակցի ներկայ ըմբոստական շարժումին:

Այն ալժերիացի կինը որ Ֆրանսա կը գաղթէ իր ամուսնին հետ, կը պահէ իր հին աւանդութիւնները, խօլի մէջ չուտեր, ճաշարանը չի ճաշեր, Ռամազանի պահքը կը պահէ եւն.: Ի վերջոյ կինը կը նեղուի այս վիճակէն եւ երկիր վերադառնալ կ'ուզէ: Բայց եթէ կինը կարենայ կտրել իր կապերը հին աւանդութեանց հետ. իր տղոց կ'արտօնէ որ դպրոցին ճաշը ուտեն: Եւրոպացիի պէս կը հագուի եւ կը յարմարի եւրոպական կեանքին: Բարդ հարց մը որ ժամանակի կը կարօտի լուծում գտնելու համար:

ՁՕՐԱԿՈՉ — *Ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ 1956 Մայիս մէկէն սկսեալ զօրակոչի պիտի ենթարկուին. —*

1. — Այն երիտասարդները որ ծնած են 1935 Յուլիս 16էն Նոյ. 15:

2. — Այն երիտասարդները որ ծնած են 1935 Յունիս 16էն Յուլիս 15:

3. — Այն գինուորցուները որ յետաձգուած են:

ԱՆԳԼԻՈՅ *Երեսփ. ժողովը նորէն քննելով մահապատիժի խնդիրը, 262ի դէմ 286 ձայնով հաւանութիւն յայտնեց զայն ջնջելու:*

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՑԵՂԻՆ ՁԱՅՆԸ

(ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ)

Մասնաւոր ուշադրութեան արժանի են առանձնաշնորհեալ գրիչի մը սիրոյ իր էջերը, որոնք բացառիկ դիրք մը կ'ընծայեն իրեն, անտարակոյս, հայ գրականութեան մէջ, ուր վարպետ սիրերգուներ չնչին թիւ մը կը կազմեն:

Տարագիր տղան սէրը ճանչցեր ու ապրեր էր «Բիւրախտամի լեռներուն մէջ», ուր պիտի բխէր ան, պատանեկան զգայնութեանց անմեղ այդ ակը, բարի, վճիտ, հանդարտ եւ գաղափարապաշտ, դառնալու համար հետագային, Ամերիկայի մէջ, երիտասարդի տագնապալի հրայրքը, որ կ'այլասերի, կը գգեռու նիւթականացեալ վերարկու, սեփականատիրական պահանջներ կը դնէ, կը նախանձի, կը չարանայ, կը սպառնայ ու հեղինակին կը հրահանգէ արգասաւոր երկունքը՝ հոգեբանական ճշգրիտ վերլուծումի եւ հիւթեղ խորհրդածութեանց:

Տարիներ առաջ, Լեւոն Բաշալեան իր ամենայաջող մէկ նորավէպը մկրտեր էր «Ցեղին Ձայնը»: Ինչ որ չէր անվիտանար, փաստահարար, ամերիկահայ գրագէտը: Հետեւաբար, կարելի էր տարբեր ընտրութիւն մը կատարել, նախ՝ խուսափած ըլլալու համար անհարկի կրկնութենէ, եւ ապա, ցեղ բառին գործածութիւնը վերապահելու՝ իր արդիական, գիտական առումին: Ցեղ չեն Հայերը, ինչպէս որ ցեղ չեն, օրինակ, Ֆրանսացիները, Անգլիացիները կամ Գերմանացիները:

Հարկ է ընդունիլ թէ մեծ դիւրութեամբ կը գրէ Արամ Հայկազ, որուն գրիչը չի սպասեր երբեք մասնաւոր տրամադրութեան մը, ներշնչման նպաստաւոր պահերու կամ երանելի մուսային գալստեան: Կայ արդէն վկայութիւն մը այդ մասին իր մէկ պատմուածքին մէջ, ուր կ'ըսէ ի միջի այլոց.

— «Մուսան Մովսէսին Թուրքերէնն է»:

Սահուն իր արձակը, որ չի ձգտիր արտայայտական վսեմացումի կամ չի հետապնդեր ճախրասլաց մարզանքներ, կը հանէ ամէն սիրտի անխտիր, շնորհիւ զգացական տարրին տիրապետութեան եւ պարզ բառերու անսեթեւեթ գործիքին: Սակայն, լեզուն անթասիր չէ բոլորովին: Կը մեղանչէ ժամանակի խորթութիւններով, զորս կարելի չէ համարել անփութութեան հետեւանք, վասն զի հեղինակին գիտակցական ծիրէն դուրս չեն անոնք:

Իր արուեստը կը խորշի արուեստակեալէն: Ունի անվերապահ եւ համարձակ անկեղծութիւն մը: Հետամուտ չէ արդ ու զարդի: Կը գործածէ ինքնաբուխ պատկերներ եւ աննշան նիւթէ մը՝ կը յօրինէ գրական գոհարներ: Ի հարկին, կը դիմէ նաեւ սրամիտ անակնկալներու, երբեւութապէս անկարեւոր մանրամասնութիւններ, որոնց շնորհիւ, սակայն, չարժանըկալի ժապաւէնները կը փրկուին յաճախ:

Եթէ հեզնութիւնը իր խառնուածքին մէկ տարրն է, որ կը համեմէ եւ կ'իմաստաւորէ գործը, իր զուարթամտութիւնը հակազդեցութիւն մըն է, ամէն պարագայի մէջ, քողարկում մը, ըստ իս, հոգեկան յուսաբեկ ու ընդմիջա տրտում տրամադրութեանը:

Վասն զի, գրագէտը կը գրէ.

— «Մենք ալ երջանիկ ըլլալը մոռցանք: Այլեւս, բնա՛ւ, բնաւ երջանիկ պիտի չըլլանք, որովհետեւ, մեր աչքերուն խորը գրոշմուած ահաւոր պատկերներ կան»:

Եւ կը խորհրդածէ այլուր.

— «... Մտածել Հայաստանի մասին ու մտքի աչքերով չտեսնել կաթկթող արիւնը»:

Իսկ ուրէ Հայ պիտի աւելցնէր.

— Որովհետեւ, կայ Մեծ Դատը որ կը սպասէ հատուցումի:

Արամ Հայկազ մեր գրականութեան ինքնատիպ եւ նուիրեալ գրիչներէն մէկն է:

ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆՃՏԱՆԵԱՆ

Յ. Գ. Կ'իմանանք թէ Շապին Գարահիսարցի գրագէտը պատրաստած է իր ծննդավայրին ամբողջական պատմութիւնը: Ոչ մէկ տարակոյս որ յոյժ կարեւոր եւ գնահատելի աշխատութիւն մըն է, որուն հրատարակութիւնը պիտի դիւրացնեն, նախ եւ առաջ, փաստահարար, Հայկական Արտասահմանի բոլոր իր հայրենակիցները:

Ա. Խ.

(4րդ եւ վերջ)

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՒ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ԸՆԿԵՐ ԴՐՕՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

●

Հ. Յ. Դ. ԲԻՒՐՕՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ ՀԻՒՍ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

Անհուն ցաւով կ'ոգբանք վաղաժամ մահը մեծ հայրենասէրին, ռազմիկ յեղափոխականին եւ Ազատութեան ուխտեալ ռազմիկին: Իր մահով գերեզման կ'իջնէ փառքերով ծանրաբեռն առաջնորդ մը, որ մահկանացու ծնաւ՝ անմահ մնալու համար: Իր շէնք անունը միաձուլուած է մեր վերջին անօրինակ Ազատագրական գրքէ բոլոր արիւնոտ էջերուն: Հայոց Աշխարհը մեզ հետ միասին այսօր դառնօրէն կ'ող բայ անդարմանելի կորուստը իր մեծ զաւկին, որուն պայծառ անունը յայսի ու հաւատքի աղբիւր եղաւ միշտ իր ժողովուրդին համար:

Սգաւոր Դաշնակցութիւնը արցունքոտ աչքերու մէջ հողին կը յանձնէ մին իր ամենառաջնորդներէն, որ զայց անբուսնին բուն համար առաջնորդ պիտի մնայ նաեւ իր գերեզմանին մէջ:

Թողէք Միացեալ Նահանգներու ազատ երկրին հողը ժամանակաւոր հանգստավայր բլլայ անուանի ռազմիկի աճիւններուն համար, մինչեւ այն նուիրական օրը, երբ կը բացուին իր պաշտած հայրենիքի դուռները եւ, մասնակցութեամբ համայն հայ ժողովուրդին, իբրեւ նշմարիտ փառատօն, կը կատարուի իր բուն թաղումը հայրենի երկրին մէջ, որուն յաւերժութեան համար նուիրաբերեց իր բովանդակ փոթոր կեանքը:

Այս սգաւոր ժամին Հ. Յ. Դ. Գերագոյն Մարմինը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ համայն հայ ժողովուրդին ու Դաշնակցութեան բովանդակ կազմին, ուխտելով, իբրեւ լաւագոյն յարգանք անմահ Դաշնակցականին ու մեծ հայրենասէրի յիշատակին, անսուր ու բարձր պահել այն արիւնոտ դրօշը, որուն ան ծառայեց աւելի քան 55 տարիներ:

Սրտագին ցաւակցութիւններ իր վշտահար հարազատներուն ու նաեւ ձեզի՝ Կեդր. Կոմիտէին, որ ոչինչ, ոչինչ խնայեց իր յաւէտ անմոռանալի մեծ ընկերոջ կեանքը փրկելու համար:

Մեր կողմէ ծաղկեպսակ դրէք իր դագաղին: Մարմինս ներկայացուցիչն է ընկ. Կ. Թանտրճեան:

●

Հ. Յ. Դ. Հիւս. Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէն ստացած է հետեւեալ հեռագիրները.

Սիրելի՛ ընկերներ,

Հայրենասէր ու անվեհեր հերոսին, Դրոյի, մահը խորունկ վշտով մը համակեց մեզ:

Եթէ Դաշնակցութիւնը անոր մահով կը կորսնցնէ իր քաջարի հերոսներէն մէկը եւ հայ ժողովուրդը՝ մէկը, որ ոյժերան իր ճիգերով ու անձնազոհութեամբ ծառայեց իրեն, մեզմէ, հայ երիտասարդներէս ալ ամայանալ կը բաժնուի մեծ եղբայր մը:

Երբեք պիտի չմոռնանք զինքը եւ իր հայրենասիրութիւնը մեզի համար պիտի մնայ իբրեւ լուսաւոր ճամբայ մը, որուն պիտի հետեւինք միշտ:

Կը մաղթենք որ Աստուած մխիթարութիւն տայ մեր սիրելի ընկերուհիին, Տիկին Գայիանէ Կանայեանի, անոր երկու զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

Ընդունեցէք մեր վշտակցութիւնները:

ՀԱՅ ԵՐԻՏ. ԴԱՇ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ.

●

Մեր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնենք հայ ժողովուրդի փառքը կազմող մեծանուն եւ դիւցազնական ընկ. Դրոյի դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

Հայ .... Միութիւնը չափազանց վշտացած է խորապէս հայաշունչ հերոսին անվերապահ գուրգուրանքը, որով միշտ գրգռած է ան մեր դարձը եւ քաջալերած մեզ աւելի լայն չափով ծառայելու համար մեր ժողովուրդին: Իր անունը անմոռանալի պիտի մնայ միշտ հայ կիներու այս մեծ կազմակերպութեան շարքերուն մէջ, երէցներուն թէ կրտսերներուն, որոնք շատ յաճախ ոգեւորուած են իր կազդուրիչ խօսքերովն ու եղբայրական խորհուրդներովն ու քաջալերանքով:

Հայ ժողովուրդը չի մոռնար իր հերոս զաւակները որոնք արիւն թափած են իր ազատութեան ու հայրենիքին համար, հայ մայրերը ամէնէն աւելի կը զգան այս կորուստին մեծութիւնը, մանաւանդ այս օրերուն, երբ աշխարհացրիւ հայութիւնը ամէնէն աւելի պէտք ունէր իր սրտապնդիչ խօսքին եւ քաջալերանքին:

Կ'ուխտենք գուրգուրանքով եւ հպարտութեամբ պահել իր պանծալի յիշատակը ու սրբութեամբ փոխանցել զայն մեր զաւակներուն եւ նոր սերունդին, հետեւելու համար իր կեանքին, որ համակ նուիրում եղաւ ու զոհաբերութիւն:

Ցաւակցի՛նք իր անմոռանալի յիշատակին եւ սրտագին սփոփանք իր սիրելի այրիին՝ ընկերուհի Գայիանէի, իր զաւակներուն, ինչպէս եւ բոլոր սգաւոր պարագաներուն:

Հ. ՕԳՆ. Մ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

●

Սիրելի ընկերներ,

Անհուն վշտով լսեցինք մեր աննման ընկերոջ ու փառապանծ հայրենասէրին, ընկեր Դրոյի, մահուան լուրը:

Ոչ միայն Դաշնակցութիւնն է որ կը կորսնցնէ իր քաջ զինուորներէն մէկը, այլեւ հայ ժողովուրդը կը կորսնցնէ հերոս զաւակ մը:

Իր յիշատակը պիտի մնայ անթառամ՝ մեր սրտին մէջ:

Կը յայտնենք մեր վշտակցութիւնները ընկերուհի Կանայեանի, իր զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն, ինչպէս նաեւ ձեզի:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ՆԵՐՈՒ

ՄԷԿ ՇԱԲԱԹ ՍՈՒԳ

Հալէպի Կեդր. Կոմիտէն հետեւեալ հեռագիրը գրկած է Հ. Յ. Դ. Բիւրոյին.

— «Դրոյի չանթահարիչ մահը կը յուզէ մեզ խորապէս: Դպրոցները պիտի փակուին: Ամբողջ շաբաթ մը սուգ պիտի պահուի.

× Ողբացեալ Դրոյի մահուան առթիւ ցաւակցական հեռագիրներ ուղղած են Հ. Յ. Դ. Բիւրոյին՝ Հ. Հ. պատուիրակութիւնը եւ Համազգային ընկ. Փարիզի վարչութիւնը, իսկ Հիւս. Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէին՝ «Ցառաջ»ի խմբագրութիւնը.

ՎԱԶԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԻՇՏ ԼԱՒԱՏԵՍ

●

ԽՄԲ. — Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Աղեքսանդրիա այցելած ատեն հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է, ի պատիւ իրեն սարքուած ընդունելութեան մը առթիւ. —

Ունինք Մայր Աթոռի նիւթական կացութիւնը բարւոքելու նպատակ մը: Նկատելով որ Հայութեան կէսը արտասահման կը գտնուի, բնական է որ սփիւռքահայութիւնն ալ իր բաժինը, իր լուման բերէ Մայր Աթոռ, Ս. Էջմիածնին, որ պէտք է աւելի պայծառ մնայ Ան: Խօսքը չի վերաբերիր Մայր Աթոռի ընթացիկ կարիքներուն, որոնք կը բաւարարուին ներքին միջոցներով: Բայց, եկեղեցին պետութենէն բաժնուած տեսնելու սկըզբունքը ընդունուած ըլլալով, մենք ունինք բաւական նիւթական կարիքներ.

Կան սակայն բացառիկ կարիքներ.

Պետութիւնը Մայր Տաճարը նկատելով պատմական յուշարձան մը, արամադրեց մեծ գումար մը, որով Էջմիածնի նորոգումը հրաշալիօրէն իրականացաւ:

Կայ նաեւ արտաքին նորոգութիւններու կարիքը. գետինը պէտք է մարմարով ծածկուի. Աւագ Սեղանը նորոգութեան կը կարօտի: Իտալիայէն պիտի ապահովենք չինանիւթը:

Ունինք նաեւ ուրիշ սրբավայրեր, ինչպէս Ս. Հռիփսիմէի եկեղեցին (է. դար), Գայիանէի վանքը, Օշական եկեղեցին (Մեծն Մեսրոպ Մաշթոց), Գեղարդի վանքը, եւն.: Անոնք մեր հաւատքի մեծ կեդրոններն են եւ հռչակուած կոթողները: Այս աշխատանքները կարելի չէ իրականացնել ներքին միջոցներով: Ըստ ծրագրի, բոլոր այս վերանորոգութիւնները պէտք է իրականանան հինգ տարուան ընթացքին եւ այս սուրբ նպատակը պէտք է կենսագործուի:

Մենք միշտ կը մնանք լաւատես: Անթիլիասի մէջ, արտասահմանէն եկած հոգեւորական մը ըսաւ. «Վեհափառ, դուք շատ լաւատես էք»: Ես կ'ուզեմ ամէն զնով լաւատես ըլլալ: Մեր եկեղեցին մէկ մարմին եւ մէկ անձ պիտի դառնայ, իր գլուխ ունենալով Ս. Էջմիածինը: Շատ ժամանակ պիտի չանցնի եւ պիտի տեսնենք մեր հոգեւոր կեանքին առաւօտը:

Որպէս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս՝ մենք պիտի ըսենք՝

Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա,
Տուր աշխարհիս խաղաղութիւն,
Ազգիս Հայոց սէր, միութիւն:

Եւ որովհետեւ մենք լաւատես ենք, վստահ ենք որ տարի չանցած, այս աշնան իսկ, պիտի կրնանք մեր դռները բանալ բոլորին առջեւ որպէսզի իբրեւ գրօսաշրջիկ Հայրենիք այցելէք:

Գիտենք թէ Ս. Եկեղեցւոյ եւ Ս. Էջմիածնի միջոցաւ արտասահմանի մեր Հայութիւնը սուրբ պիտի ունենայ տեսնելու՝

Ոչ միայն Լուսոյ Աթոռն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը,
այլ նաեւ վերածնուած Հայրենիքը
եւ հայ ժողովուրդը:

Անցեալ տարւոյ Սեպտեմբերին Էջմիածնի մէջ կայացած Ազգային – Եկեղեցական Ժողովին, մասնաւորաբար Ամերիկահայոց պատգամաւորները ըսին ինծի. «Վեհափառ դուք կամուրջ մը եղէք Ս. Էջմիածնին ու Հայրենիքին եւ Հայ Սփիւռքին միջեւ»:

Ես պիտի ըլլամ այդ կամուրջը եւ երջանիկ եմ այդ կամուրջը ըլլալուս: Ի հարկին մեր մարմինն իսկ պիտի դնենք իբր շաղախ, որպէսզի այդ կամուրջը հաստատուն եւ ամրակուռ ըլլայ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԻ Ս. Ամենափրկչեան վանքի սենեակներէն մէկուն մէջ տեղի ունեցաւ Օգոստ. 1955ին մանրանկարիչ Աբր. Գուրգէնեանի ցուցահանդէսը նուիրուած Նոր Ջուղայի եւ շրջակայ հայ գաւառներու պատմական տապանաքարերուն: 140ի չափ տապանաքարերու նմանահանուած եւ իրենց զարդաքանդակ արձաններու երանգաւոր ու գեղեցիկ նկարները փակցուած էին պատերուն: Եկեղեցա – կրօնական բաժնին մէջ կան վանքին մէջ թաղուած նշանաւոր եպիսկոպոսներու, վարդապետներու եւ եկեղեցականներու դիմանկարները, եւ իրենց զարդաշրջանակ արձաններուն գծանկարները: Իրենց մասնաւոր տեղը կը գրաւեն Միջին Արեւելքի առաջին տպարանի հիմնադիր՝ Խաչատուր եպիսկ. Կեսարացին, վանքի հիմնադիր՝ Դաւիթ եպիսկ. Ս. Ջուղայեցին, Թաղէոս եպիսկ. Բէգնազարեան, Յովհ. Տէրվերլալեան (Մրքուզ) փիլիսոփայ վարդապետ, պատմագիր Ստեփաննոս Երէց, Տէր Գաբրիէլ Կիրակոսեանի եւ այլ հոգեւորականներու տապանաքարերը: Բ. բաժնին մէջ եկեղեցիներու հիմնադիր խոջաներու դիմանկարներն ու տապանաքարերը: Նաեւ վաճառականներու նկարները, որոնց ձեռնարկները կը տարածուէին Հնդկաստանէն մինչեւ Եւրոպա: Գ. մատուրականներու, գերասան, պալատական, բժիշկ, վիրաբոյժ, Ջուղայի պատմագիր Յար. Տէր Յովհաննեան: Գ. Ազգային քաղաք. գէմքերու՝ Միրզա Խան, Ֆրանսայի գեսպան Մատուր Մելիք Շահնազար, պալատական Յովհ. Խաչատուր: Ե. բարձր եւ միջակ արուեստագէտներ ու արհեստաւորներ, նկարիչներ, ծաղկողներ, մանրանկարիչներ եւայլն: Շահ Աբբասի (1606) գաղթականէն մինչեւ ԺԹ. դարու առաջին քառորդը: Կան նաեւ նկարներ Փերիայէն եւ Ջարմահալէն: Տապանաքարերու դիմանկարները գծագրուած են ըստ իսկականի եւ գրութիւններն ալ ընդօրինակուած են իր իսկ ձեռքով:

Նկատի ունենալով նկարներու պատմական արժէքը, Հայոց Համայնական Խորհուրդը ամբողջութեամբ գնեց թանգարանի համար:

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԳԻՐՔ ՄԸ

Թուրքիոյ պաշտօնաթերթը կը գրէ Մարտ 6, թիւ 9251):

— Նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ Թուրքիա մուտքը արգիլուած է ուսանող Թուրէն Գօզոսեանի հեղինակած «Լա Հօթ Ճէզիրէ» Ֆրանսերէն գրքին, որ տպուած է 1952ին Հալէպի Շիրազ տպարանին մէջ:

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, զինուորներ կը պաշտպանեն Ալժէի արուարձանները որոնք միշտ ըսպառնալիքի տակ են: Երկու հարիւր ըմբոստներ սպաննուած են քանի մը օրուան մէջ: Ռումբեր կը նետուին քաղաքին շրջակաները:

Ժ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ որոշեց հրատարակել ներքին գործերու նախարարութեան եւ Ձեկային կարգ մը դիւանաթուղթերը որոնք գաղտնի պահուած էին մինչեւ այսօր:

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

●

Հաջի աղան մի քիչ օրօրուեց, բռնեց սանդուխների յենարանը, ձեռքը տարաւ ճակատին վայրկենապէս կուտակուած պաղ քրտինքի կաթիլները սրբելու, եւ դանդաղօրէն բարձրացաւ իր սենեակը: Սանդուխից վեր բարձրանալիս նրան թըւաց որ քայլում է դէպի աւելի եւ աւելի մութը. կարծես մթնոլորտը սեւացաւ, խտացաւ եւ դարձաւ կուպր: Սենեակ մտնելիս նա մինչեւ անգամ ժպտաց, ինչ որ չրճանաչեց, տարիների հարազատ սենեակը կորցրել էր իր արտաքին տեսքը: Դեռ եւս փողոցի ձայները լսում էին, բայց ոչ քիչ առաջուայ պարզութեամբ, որովհետեւ Հաջի աղան սուզւում էր անել քաոսի մէջ: Գրեթէ խարխափելով նա գտաւ պահարանը, բնազդօրէն բաց արաւ եւ կոյրի նման շօշափելով ձեռք բերեց օղու շիշը, քաշեց բերանին, խմեց մինչեւ յատակը: Շիշը չկարողացաւ իր տեղը դնել, բայց թողեց պարապութեան մէջ. շիշն ընկաւ յատակին եւ ջարդուեց: Մեմիկ խաթունը լսեց այդ աղմուկը եւ շշնջաց.

Շուշա՞ կը կայրէ. կայրէ (կոտրէ) գլուխդ ըլ հետը կայրէ, անիծածը...

Ցանկարծ մի միտք, ինչպէս մթան մէջ վառուող փոքրիկ լուցկին, լուսաւորեց Հաջի աղայի տեսողութիւնը: Ինչքան այդ միտքը լայնացաւ նրա ուղեղում, այնքան պայծառացաւ շրջապատը, իրերը ըստացան իրենց նախկին ձեւը, սենեակը լուսաւորուեց, ջարդուած շշի բեկորները հատիկ հատիկ երեւացին նրա աչքին. Նա մինչեւ անգամ ժպտաց, ինչ որ շշնջաց, կարծես մի դաղտնի բան ասաց ինչ որ մէկին, քայլերն ուղղեց դէպի դուռը, դուրս ելաւ, իջաւ սանդուխից, մտաւ կրակատունը, բաց արաւ պահարանը, վերցրեց լուացքի թոկը, որ Մեմիկ խաթունը խընամքով փաթաթել էր, թոկը դրեց ժակէտի տակը, որ ոչ ոք չտեսնի, բարձրացաւ նորից սենեակը: Կարծես ուրախ տրամադրութիւն ունէր, ուզեց օղի խմել, բայց ոչ մի կաթիլ չկար

Մեմիկ խաթունը լսեց սեղանի անկման աղմուկը, բայց ոչինչ չկարողանալով գուշակել, նորից շշնջաց.

— Անիծածը...

Ապա ողջ տանը տիրեց լռութիւն, ինչպէս փակուած գերեզմանում:

Փողոցի բազմութիւնը դեռ ամբողջովին չէր հեռացել, երբ Մեմիկ խաթունը որոշեց վեր բարձրանալ, խօսել ամուսնու հետ, թքնել նրա երեսին եւ պահանջել որ մի բան անի բազմութիւնը հեռացնելու:

Մինչեւ Մեմիկ խաթունի սենեակ մտնելը՝ Հաջի աղան աւանդել էր իր հոգին. Նրա մարմինը երկարել էր, ոտները գրեթէ հասել էին սենեակի յատակին: Երբ Մեմիկ խաթունը տեսաւ Հաջի աղայի սիւնի պէս երկարած հասակին մինչեւ առաստաղը, սարսափելի ճիչ արձակեց եւ ընկաւ յատակին, հազիւ մի քանի անգամ կարողանալով կանչել.

հասէք...

Փողոցում կանգնողները լսեցին ճիչը եւ ապշահար դարձան դէպի լուսամուտը: Մէկն աղաղակեց.

— Հիմա էլ կնիկը կը խեղդէ:

— Հասէք տօ...

Մի քանի հոգի մօտեցան դրան, հրեցին, բաց արին: Բազմութիւնը լցուեց ներս եւ տեսաւ Մեմիկ խաթունին ընկած սենեակի յատակին ուշագնաց, իսկ Հաջի աղայի հասակը, ինչպէս մի սիւն, անկուած էր սենեակի մէջտեղում:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ
(14րդ եւ վերջ)

արգ․ի աջտոյման դէմ ։ Այս որոշումը չի նշանակեր թէ դիւանագիտական յարաբերութիւնները պիտի խզուին ։ Գործակատար մը պիտի վարէ դեսպանատունը ։ Դեսպանին մեկնումը գաղտնի պահուած ։ ցոյցերէ խուսափելու համար ։

✕ Նիկոսիայէն կը հեռագրեն թէ ցոյցերը կը շարունակուին բոլոր քաղաքներուն մէջ ։ Պատանիներ անգամ կը մասնակցին ցոյցերուն, քարեր նետելով ոստիկաններուն վրայ ։ Խումբ մը պատանիներ եկեղեցիի մեղանգակատունը բարձրանալով թէ քարեր կ՚արձակէին եւ թէ կը հնչեցնէին կոչնակը, խուճապ ստեղծելու համար ։ Նիկոսիոյ մէկ դպրոցին մէջ 6-12 տարեկան տղաք նոյնպէս քարկոծեցին ոստիկանները եւ զինուորները ։

Կիպրոսի առեւտրականները երկրորդ օր մըն ալ փակեցին իրենց խանութները ։ Հեռագիրը կ՚ըսէ թէ շատ մը խանութներ բաց կը մնային Հայկական եւ Թրքական թաղերուն մէջ ։ Ընդհանուր գործադուլը կը շարունակուի, բայց կեդրոնական ղեկավարութիւն մը չկայ, կ՚ըսեն ։ Լիմասոլի բոլոր խանութները եւ գործարանները փակուած են ։ Բանուորները կը մերժեն աշխատիլ բրիտանական հաստատութեանց համար ։ Օտար թղթակիցներ կը հաստատեն ։ թէ ամբողջովին ջլատուած է Կիպրոսի մայրաքաղաքը, Նիկոսիա, ուր միայն զինուորներ կը շրջին ։

✕ Յունաստանի Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ ընդհ․ գործադուլ մը սարքուած է ուրբաթ օրուան համար, իբրեւ բողոքի ցոյց ։ Յունաստանի բոլոր աշխատաւորները կոչեր ստացած են, մասնակցելու համար ։ Գործադուլին տեւողութիւնը ետքէն պիտի որոշուի ։ Ցեղոյ «Կիպրոսի շաբաթ» մը պիտի կազմակերպուի, կոչեր ուղղելու համար բոլոր ազատ ազգերուն ։ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը «Սեւ գիրք» մը պիտի հրատարակէ, պարզելով «Անգլիական բարբարոսութիւնները» ։ Միեւնոյն ատեն հանգանակութիւն մը պիտի կատարուի, պայքարը շարունակելու համար ։

Աթէնքի եւ Սելանիկի ցոյցերուն առթիւ ձերբակալուեցան 150 ցուցարարներ որոնց 30ը պիտի դատուին ։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

․ Անգլիոյ վարչապետը հաշտարար նամակ մը ուղղեց Յորդանանի Հիւսէյին թագաւորին, Ամմանի նախկին դեսպանին միջոցաւ որ թագաւորէն նամակ մը տարած էր Լոնտոն եւ անմիջապէս Ամման վերադարձաւ ։ Կ՚ըսուի թէ Յորդանանի թագաւորը եւ կառավարութիւնը չեն ուզեր խզել իրենց բարեկամական յարաբերութիւնները Անգլիոյ հետ, հաւատք չունենալով թէ արաբական երկիրները կրնան դրամապէս օգնել, փոխան անգլ․ նպաստին ։ Նոյն աղբիւրին համաձայն, Իրաք թելադրած է Յորդանանի նոր դաշնագիր մը կնքել Մեծն Բրիտանիոյ հետ ։

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, որ Միջին Արեւելք կը գտնուի, Ամման կը սպասուի ։

✕ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ․ Փինօ, Գահիրէ հասնելով, շատ կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Եգիպտոսի վարչապետին հետ ։ Տեսակցութեան դըլխաւոր նիւթն էր Եգիպտոսի ընծայած աջակցութիւնը Հիւս․ Ափրիկէի ըմբոստներուն ։ Այս տեսակցութիւնը անձնապէս կարգադրած է Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու ։

✕ Մ․ Նահանգները մտահոգութեան մատնուած են Միջին Արեւելքի դէպքերուն առթիւ, նկատի առնելով Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Արաբիոյ վարչապետներուն վերջին որոշումները որոնք տրուեցան Գահիրէի ժողովին մէջ ։

✕ Իրաքի արտաքին նախարարը հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ Երեսփ․ ժողովին մէջ — վերջին շաբաթներու ընթացքին Իրաք եւ ուրիշ արաբական երկիրներ լուր առին թէ Իսրայէլ յարձակում մը կը պատրաստէ իր դրացիներուն դէմ ։ Իմացուցինք արաբական երկիրներուն թէ Իրաք ամբողջովին պատրաստ է ամէն աջակցութիւն տրամադրելու անոնց եւ որ յարձակում կը կրէ » ։

Նախարարը աւելցուց թէ Իրաք շուտով մեծ քանակութեամբ զինամթերք պիտի ստանայ Մ․ Նահանգներէն ։

․․․․․․․․․․․․․․․․․․․․

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՈՂԱՄ ծնողներ Ալժէի ֆրանսական դպրոցներուն վրայ յարձակելով հոն պահանջեցին իրենց զաւակները, որոնք իբրեւ թէ պիտի սպաննուէին․․

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿ․ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հրապարակային դասախօսութիւն, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 21ին ։
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ
40 Ալլէ Լէոն Կամպեթա
Կը նախագահէ՝ Պ․ԱՐԱՄ ԹԻՐՋԻՊԱՇԵԱՆ
Դասախօսը կը ներկայացնէ Պ․ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՈԼԱՏԵԱՆ ։
Կը խօսի՝ ծանօթ հրապարակագիր եւ ազգային գործիչ
Պ․ ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ
Նիւթ՝ «Սփիւռքի Հայութիւնը եւ մշակութային կազմակերպութիւնները » ։
Մուտքը ազատ է ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան — Կոմիտաս երգչախումբը պարահանդէս մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ․ Տան թատերասրահին մէջ ։
Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Իսիի Թրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է շարժանկարի ցուցադրութիւն մը, որ պիտի ներկայացնէ վեթերան ընկերներ, Միջին Արեւելքի Հ․ Մ․ Ը․ Մ․ի տողանցքէն տեսարաններ, ինչպէս եւ Ամերիկայի, եւ Ֆրանսայի կուսակցական ընկերները ։
Այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 9ին ։ Կը վերջանայ ճիշդ 9․45ին ։
Շարժանկարը պատրաստած է Մեքսիկայի ընկերներէն Կ․ Առաքելեան ։
Մուտքը կամաւոր ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Համաշխարհանճագի Հայր․ Միութեան մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանեկան խնջոյք հաւկթախաղ, Զատկի առթիւ, Ապրիլ 8ին, Յոյներու սրահը, 5 ռ Պոնըֆուա ։ Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Յ․ Կ․Խաչի Գոմոնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ․ Յարութիւն Գարաքէյեանէ հազար Ֆր․ փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ ընկերուհի Տիկին Հեղէն Գաքըրճեանի (ծնեալ Շահլամեան) մահուան առթիւ ։

Նոյնպէս շնորհակալութեամբ ստացած են Այրի Տիկին Հաճի Մարիամ Գարակեանէ հինգ հարիւր Ֆր․, Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Միքայէլեանէ հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Սանոսյեանէ հինգ հարիւր, փոխան ծաղկեպսակի, Յ․ Կ․ Խաչի դպրոցին համար, ողբացեալ Յովհաննէս Կէօճամճեանի մահուան առթիւ ։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Յ․ Կապ․ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիոն ։
Հովանաւորութեամբ՝
ՏՕՔԹ․ ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ
(Երեսփոխան Սէն է Ուազի)
Կը խօսի Պ․ ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ
Կ՚երգէ Պ․ Վահրամ Տէվէճեան
Անկէնի Կապ․ Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը ։
Արտասանութիւն եւայլն ։
Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ․ ՎԱՐԴԻՎԱՆՆԵԱՆԻ համբաւաւոր նուագախումբով ձոխ պիւֆէ
Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16․17ին ։
Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23․23ին է ։ Օթօպիւս ժամը 0․40 ։

ԽՆՋՈՅՔ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Տարօն – Տուրուբերանի Հայր․ Միութեան կողմէ, կիրակի, Մարտ 18ին, կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 24, Սալ Ֆրանքօ Պելժ, 39 ռիւ Վէրնիօ, Փարիզ (13) ։
Կը նախագահէ հայրենակից [illegible] ՏԹՆԻԿԵԱՆ ։
Կը խօսին Պ․ Պ․ ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ԶԱՐՈՅԵԱՆ ։
Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկին Մ․ Սեդոյեան, Տիկին Արաքսի Մուրատեան, Պ․ Հրաչ Տարօնեան, Աւետիս Քիւփէլեան, Ստեփան Պօղոսեան, Յովսէփ Տօնիկեան, Մուրատ Սարգիսեան ։ Նոր Սերունդի Գաննէօ Քաջանի խումբը եւ Վիգէն Թորոսեան եւ ուրիշներ ։ Նուագախումբ ՅԱՐԱՖԵԱՆ (վրացեցէր լաւ ռատիօ է տէ տիւք եւ ԺԱՔ ՏԱԼ ։
Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ ։
Հաղորդակց․ միջոցներ — Մեթրօ Քորվիզար եւ Թօլպիաք կամ օթօպիւս թիւ 62 սթասիոն Վերնիօ ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ․ — Յ․ Կ․ Խաչի Գոմոնի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Արզարեան Տովիկեան եւ Գառապալեան ընտանիքներուն իրենց մօրաքոյրին եւ մեծ մօր մահուան առթիւ ։

Նոյնպէս իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Այրի Տիկին Նըւարդ Գույումճեանին, կեսրոջ եւ պարագաներուն, իր ամուսնոյն Յովհաննէս Գույումճեանի կսկծալի մահուան առթիւ ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին ։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ․ Յ․ Դ․ Շրջ․ կոմիտէն բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջանի խումբերը եւ ենթակոմիտէները՝ հետեւեալ կերպով —

Նիսի Գ․ Զավուշ խումբը Մարտ 19ին ։

Հ․ Յ․ Դ․ Վռամեան ենթակոմիտէի եւ «Ընկեր Կարօ» խումբի միացեալ ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, Պուլվար Օտտոյի մէջ ։

Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի բոլոր խումբերու ժողովը երեքշաբթի 20 Մարտ, ժամը 21ին, Ակարոնեան ակումբի մէջ ։

Այս բոլոր ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գ․ ԼԱԶԵԱՆ ։ Կը թելադրուի ճշդապահ ըլլալ ։

․ ՓԱՐԻԶ — Հ․ Յ․ Դ․ «Եփրեմ Խան» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն Պարպաթ սրճարանը

ԻՍԻ — Հ․ Յ․ Դ․ Զաւարեան կոմիտէի ընդհ․ ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Թրիմեան դպրոցը ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ․ Հ․ Յ․ Դ․ Ս․ Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին պարտաւորիչ ներկայութիւն

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ․ - Հ․ Յ․ Դ․ Արնիւ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20․30ին, ծանօթ հաւաքատեղին ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ․ Հ․ Յ Դ «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՍԱՐՍԷԼ — Հ․ Յ․ Դ․ Վարդան ենթակոմիտէն ընդհ․ ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21-ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին Խիստ կարեւոր օրակարգ ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՇԱՒԻԼ — Հ․ Յ․ Դ․ «Արղութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Շատ կարեւոր օրակարգ ։

ՍԵՆ․ ՄՈՒՐԱՏ Ուսումնասիրաց ընդհ․ ժողովը այս կիրակի ժամը 3․30ին Իսիի Թրիմեան սրահը ։ Պ․ Ա․ Գմբէթեան տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Մարսիլիոյ հանդէսին մասին ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՀՐԱՒԷՐ ԱՏԱՓԱԶԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 5ի խորհրդակցութեանց շարունակութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 15ին, Ազգ․ Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ ։

Ջերմապէս կը խնդրուի հայրենակիցներէն, աւելի թիւով ներկայ ըլլալ, այս խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան ։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ․ Բ․ Ը․ Միութեան յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնուի Մայիս 6ի կիրակի օրը ։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 16 ՄԱՐՏ

VENDREDI 16 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7630 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3341

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

●

Յիսուն - վաթսուն տարի առաջ, երբ Արեւելեան խնդիրը կը յուզուէր, «Վեց Մեծ»երը շատ քիչ անգամ կը շարժէին իրենց տեղէն: Ընդհանրապէս կը գոհա - նային ծանուցագիրներ ուղղելով կամ կարճ եւ ազդու հրահանգներ տալով ի - րենց գեսպաններուն:

Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքը մեծ մա - սով օսմանեան կայսրութիւն էր այն ա - տեն, Միջերկրականի ափերէն մինչեւ Միջագետք եւ ծայրագոյն Արաբիա: Եւ շնորհները կամ սաստերը կը թափէին Պոլիս:

Պատմական Պալը Ալին (Բարձ. Դուռ) դարձած էր բանուկ ճամբայ մը դեսպան - ներուն համար, որոնք երբեմն ալ Եըլտըզ կը հանդիպէին, մասնաւոր արտօնու - թեամբ:

Այժմ ամէն բան վեր ի վայր հրջուած է:

«Հիւանդ Մարդ»ուն ժառանգութիւնը բաժան - բաժան ըլլալով, կազմուած են նոր երկիրներ եւ պետութիւններ, — Լի - բանան, Սուրիա, Յորդանան, Իսրայէլ, Իրաք, Սէուտի Արաբիա, Եմէն եւն.:

«Վեց Մեծ»երէն երկուքը խորտակ - ուած են (Գերմանիա եւ Աւստրիա - Հունգարիա). մէկը՝ Ռուսիա, ցարապե - տութիւնը տապալելով եւ կարմիր դրօշ պարզելով դարձած է նոր ուժ մը եւ ա - պարէզ կը կարդայ Արեւմուտքի: Եւ մէջ - տեղ ելած է երրորդ ուժ մը, Հիւս. Ամե - րիկա, որ մինչեւ Ա. աշխարհամարտ, դեր կը գուհանար միխուռարներ զրկելով Թուրքիա:

Ուրեմն, այժմ Չորս Մեծեր են որ կը փորձեն իրենց դիրքերը պահել կամ նոր նուաճումներ կատարել Մ. Արեւելքի մէջ:

Ահա կը տեսնէք թէ ինչպէս կը բանի դիւանագիտական մեքենան, մանաւանդ - պէս Բ. աշխարհամարտէն ի վեր:

Արեւմուտքի Երեք Մեծերը չեն գոհա - նար իրենց դեսպաններուն սովորական գործունէութեամբ: Յաճախ բացառիկ ժողովի կը հրաւիրեն զանոնք, եւ կամ արտակարգ ներկայացուցիչներ կը ղրկեն: Դեռ աւելին, — իւրաքանչիւր եր - կիր պարբերաբար Միջին Արեւելք — եր - բեմն աւելի հեռուները — կը ղրկէ իրա - ւասու նախարարները, զանձամբ անձինս քննելու համար կացութիւնը: Կամ յա - տուկ ծրագիր մը հետապնդելու համար:

Դարձեալ, իւրաքանչիւր երկիր մասնա - ւոր պատուիրակութիւններ կը ղրկէ, տնտեսական եւ ճարտարապետական ձեռ - նարկներ կատարելու համար:

Այս ճակատին վրայ գործօն մրցակից մը դարձած է Խ. Միութիւնը: Ոչ միայն տնտեսական ապրանք եւ մասնագիտա - կան աջակցութիւն կը խոստանայ, այլ եւ մշակոյթ եւ... զէնք:

Նոյնքան գործօն դեր մը կը կատարեն Մ. Նահանգները, տոլար եւ ապրանք բաշխելով, բարձրացնելու համար յետա - մնաց ժողովուրդներու ապրուստի մա - կարդակը: Իսկ Ֆրանսա եւ Անգլիա կա - րելին կը փորձեն, իրենց գրաւած դիրքե - րը պահելու համար:

Ծիշդ այս միջոցին Միջին Արեւելքի մէջ կը շրջին Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարները, իրենց յատուկ հողերով (Հիւս. Ափրիկէ, Կիպրոս եւայլն):

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարա - րը, Ֆ. Տըլլըս, առաջնակարգ շրջիկ մը դարձած է եւ կը կարծուի թէ նորէն պի - տի հանդիպի Միջին Արեւելք: Իսկ Խ. Միութիւնը դեռ նոր տնտեսական պատ - ուիրակութիւն մը ղրկեց Լիբանան եւ Սուրիա, հրապուրիչ առաջարկներով:

Այսպէս, Միջին Արեւելքը դարձած է փորձութեան դաշտ մը: Ոչ միայն իր քա - ղաքական եւ տնտեսական հեռանկարնե - րով, այլեւ փոթորկածայն անակնկալ - ներով:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ԾՐԱԳՐՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ ԿԻՐԱԿԻ ԿԱՄ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

●

ԲԱՆԱԿԸ ՊԻՏԻ ԶՕՐԱՑՆԵՆ ԱՌԱՆՑ ՆՈՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

Վարչապետը աւզի օր տեղեկութիւններ հաղորդելով գաւառական մամուլի ներ - կայացուցիչներուն, ըսաւ թէ Ալժերիոյ համար ծրագրուած առաջին ձեռնարկնե - րը պիտի սկսին գործադրել այս կիրակի կամ երկուշաբթի, երբ վերջնական ձեւ առած կ'ըլլայ մասնաւոր իրաւասութեանց օրէնքը: Բանակին իրական ուժը պիտի ա - ւելցնեն կազմական բարենորոգումներով, լայնօրէն օգտագործելով արդէն տրա - մադրելի զինուորները: Իր յայտարարու - թենէն կը հետեւի թէ արտակարգ զօրա - կոչ պիտի չկատարուի, պահպանելու հա - մար անքակտելի կապը Ֆրանսայի եւ Ալ - ժերիոյ միջեւ: Ուրիշ խօսքով, բանակին ուժը պիտի աւելնայ Եւրոպայի մէջ եղած պահակազօրքերու եւ Հնդկաչինէն վերա - դարձած զինուորներու շնորհիւ: Ազգու - թեան վերահաստատումէն երեք ամիս ետք, ազատ ընտրութիւններ պիտի կա - տարուին, որպէսզի Ալժերիան ունենայ իրաւասու ներկայացուցիչներ՝ բանակցե - լու համար նոր կարգուսարքի մասին:

Գ. Կի Մոլէ յետոյ բացատրեց թէ ծրա - գրուած միջոցները կը պարտադրեն նիւ - թական մեծ զոհողութիւններ: Այս առթիւ ըսաւ թէ անհրաժեշտ է արեւմտեան պե - տութեանց միացեալ քաղաքականութիւ - նը, զիւրացնելու համար Ֆրանսայի ծր - րագիրներուն գործադրութիւնը: Այս վեր - ջին կէտը յատկապէս կը վերաբերի Անգ - լիոյ եւ Մ. Նահանգներու գործակցու - թեան: «Մեր առաջադրութիւնները կը յաջողին եթէ զօրաւոր ըլլանք եւ մանա - ւանդ վճռական»:

Մարոքի եւ Թունուզի մասին ալ խօսե - լով, Գ. Կ. Մոլէ պատասխանեց զանազան քննադատութեանց: «Մարոքի Սուլթանին հետ համաձայնութիւն կնքելով մենք գործադրած եղանք մեր նախորդներուն յանձնառութիւնները: Մենք հաւաստիք - ներ ստացանք մեր խօսակիցներէն յառա - ջիկայ բանակցութեանց մասին: Գալով Թունուզի, արդէն կը գործէ ներքին ինք - նավարութիւնը: Թունուզի կառավարու - թիւնը կ'ուզէր որ իր երկրին կացութիւնը ճշգուի համաձայն Մարոքի կարգուսար - քին: Խօսակցութիւններ տեղի կ'ունենան բարեկամական ոգիով եւ համոզուած եմ թէ բարեյաջող ելքի մը պիտի յանգին»:

× Առջի օր նոր ընդհարումներ տեղի ունեցան Կոստանդինէի եւ Քապիլի շրջա - նին մէջ: Քննութեամբ հաստատուած է թէ ըմբոստները Ֆրանսական գողցուած զէնքեր կը գործածեն:

— Ալժերիոյ Պաշտպանութեան Կոմի - տէն ցեկոյց մը հրատարակեց, որ կ'ըսէ թէ կացութիւնը ամէն օր կը ծանրանայ եւ թէ միաձայնութեամբ որոշած են, ե - թէ մինչեւ մարտ 21 հրաման չտրուի մահապատիժները գործադրելու.— 1. Ալ - ժերիոյ բոլոր քաղաքապետութիւններ պիտի փակուին այդ օրէն սկսեալ, ցնոր տնօրինութիւն. — 2. Նախկին Ռազմիկ - ներու Ընկերակցութիւնները պիտի դադ - րեցնեն ամէն յարաբերութիւն պաշտօնա - կան կազմակերպութեանց հետ.— 3. Ար - հեստակցական, առեւտրական եւ հողա - գործական խմբակցութիւնները պիտի խզեն ամէն կապ հանրային իշխանու - թեանց հետ:

× Ալժէի գպրոցներէն մէկուն աշա - կերտները պատահաբար թունաւորուած ըլ - լալով, ծայրայեղ ազգայնականները գըր - գռիչ լուրեր տարածեցին: Ասոր վրայ իս - լամ ծնողները Ֆրանսական դպրոցները խուժեցին եւ ետ պահանջեցին իրենց զա - ւակները: Հարիւրաւոր կ'ինէր վայրենան կանչեր կ'արձակէին դպրոցներուն առջեւ: Ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ ցրուել խուժանը: Ծայրայեղ հռանքները Օրանի մէջ ալ զրոյց տարածեր էին թէ Ֆրանսա - ցիները թունաւորած են ջուրերը:

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ ծայ - րայեղ տարրերը ճնշում կը բանեցնեն Ֆրանսա հաստատուած իսլամ բանուոր - ներուն վրայ, որպէսզի հայրենիք վերա - դառնան, կռուելու համար: Այս տարի հազարաւոր իսլամ բանուորներ մեկնած են Փարիզի եւ Լիոնի շրջաններէն, — ա - ւելի բազմաթիւ՝ բաղդատելով անցեալ տարուան հետ:

× «Ալժերիոյ պատերազմը պիտի շարու - նակուի, եթէ նոյն իսկ Ֆրանսա 500.000 զինուոր ղրկէ», յայտարարեց ազգայնա - կան վարիչներէն Մեսալի Հաճ, որ Անկու - լէմ կը բնակի, ընդ հսկողութեամբ:

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՑԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, ՊՈՍԹԸՆԻ ՄԷՋ

●

«*Հայրենիք*»ի Մարտ 13 թուակիր թերթէն կ'իմանանք թէ վերջին պահուն փոփոխութիւն մը կատարուած ըլլալով, ողբացեալ հերոսին յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Պոսթընի Հոլի Թրինիթի (Ս. Երրորդութիւն) մայր եկեղեցին, այս կիրակի, 18 Մարտ, ժամը 1.30ին:

Դարձեալ նոյն թիւէն կը տեղեկանանք թէ Դրօյի մահը ծանուցած են «Նիւ Եորք Թայմզ», Պոսթընի բոլոր ամերիկեան թերթերը եւ ուրիշ քաղաքներու ամերիկ - եան լրագիրները: Լուրը պահած է ռամկավարներու պաշտօնաթերթը, *Պայ - քար*:

× Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէն հրա - հանգած է յետաձգել բոլոր հանդէսները:

× Անցեալ շաբաթ եւ կիրակի, Մարտ 10 եւ 11, աւելի քան 1500 հայրենակիցներ այցելած են *Հայրենիք*ի սրահը, խոնար - հելով ողբացեալ ընկերոջ դագաղին առ - ջեւ, որ ծածկուած էր բազմաթիւ ծաղկե - պսակներով: Ըստ ընկալեալ սովորու - թեան, բաց էր հերոսին դէմքը: Դագաղը դրուած էր պատուանդանի մը վրայ եւ երկու կողմերը կը բարձրանային ամերիկ - եան դրօշը եւ մեր եռագոյնը: Ուրիշ եռա - գոյն մը կը ծածկէր դագաղին մէկ մասը: Շաբաթ իրիկուընէ մինչեւ կիրակի կէս - գիշեր, 48 ժամ անընդհատ, դագաղին եր - կու կողմերը պահակ կեցած էին ողբաց - եալին ընկերները, մեծ մասով երիտա - սարդներ: Երեք քահանաներ երկու ան - գամ կրօնական արարողութիւն կատարե - ցին: Վիէննայի Մխիթարեանց Աբբահայ - րը, ինչպէս եւ կաթողիկէ համայնքին հո - վիւը, Ղուկաս վրդ. դագաղին առջեւ խո - նարհելով աղօթեցին:

Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ հետեւեալ ցաւակցական հեռագիրը ստացած է ընկ. Դրօյի մահուան առթիւ.

«Յանուն Ֆրանսայի Վրացական ըն - կերակցութեան, խորապէս յուզուած ձեր ազգային սուգէն, կը խոնարհիմ հայ ժո - ղովուրդի հերոսի յիշատակին առջեւ:

Նախագահ՝ ԱԲԴՈՒՇԵԼԻ

× Ցաւակցական նամակներ ուղղած են նաեւ Ադրբեջանի Ազգ. Կեդրոնը եւ քա - ղաքական գործիչներ:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէն իր կազմով կ'ողբայ անզուգական ընկերոջ՝ Դրօյի դառնակսկիծ մահը:

ՆԻՍ.— Հ. Յ. Դ. «Գէորգ Չաւուշ» խումբը՝ իր բարեկամներով կը խոնար - հի հայ ժողովուրդի քաջ զաւակին՝ ան - պարտելի ԴՐՕՅԻ դագաղին առջեւ:

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ՍԱՐՔՈՒԱԾ ԴԱՒԸ

●

Պէյրութի վերջին թղթարերով (14 Մարտ) հասած թերթերը կը պարզեն Գա - հիրէի եպիսկոպոսական ժողովին տմար - դի դիրքը՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան հանդէպ:

Ինչպէս կ'երեւայ, հատընտիր եպիսկո - պոսներէ կազմուած այս արուեստական ժողովը ինքն իրեն թոյլ տուած է խախ - տել Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան սահմա - նադրութիւնը եւ դարաւոր աւանդութիւն - ները, պարզ վանահայրութեան մը վերա - ծելով Աթոռը:

Այս առաջադրութեամբ, մշակած է կղերապետական բանաձեւ մը, եւ ուխ - տագիր մը, հպատակեցնելու եւ նուաս - տացնելու համար նորընտիր կաթողի - կոսը:

Կաթող. տեղապահը, Խորէն եպիսկ. ո - րուն պայմանաժամ ալ տուած էին, կո - րովի եւ պատճառաբանեալ պատասխան մը ուղղած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին, ապօրէն գտնելով այս միջամտութիւնը:

Վաղուան թիւով պիտի հրատարակենք բոլոր մանրամասնութիւնները, — բա - նաձեւ, համաձայնագիր, ուխտագիր եւն:

Այդ գրութիւնները անգամ մը եւս կ'ա - պացուցանեն թէ ինչ տխուր դաւեր կը սարքուին Կիլիկիոյ դարաւոր Աթոռին դէմ:

Ինչպէս պիտի գիտեն ընթերցողները, այդ վաւերագիրներուն մէջ երբեք չեն յիշեր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ գահակալը իբրեւ կաթողիկոս, այլ կ'ըսեն հայրա - պետ: Յետոյ, ժխտելով Կիլիկիոյ կաթո - ղիկոսութեան կանոնադրութիւնը, կ'ու - զեն անոր տեղ պարտադրել էջմիածնական կանոնագիր մը:

× Նորընտիր կաթողիկոսը անցեալ կի - րակի (11 Մարտ) հովուական քարոզ մը խօսած է Պէյրութի Նոր Մարաշ թաղի Ս. Քառասուն Մանկանց եկեղեցին: «Ազդակ» նկարագրելով այս առթիւ կատարուած փառահեղ ընդունելութիւնը, կ'ըսէ թէ Պուրճ Համուտի ամբողջ հայութիւնը, քսան հազար հոգի ոտքի ելած էր, ողջու - նելու համար կաթողիկոսը: Քաղաքապե - տութիւնը եւ Նոր Մարաշի Թաղ. Խոր - հուրդը յարդարած էին երեք յաղթա - կան կամարներ: Գլխաւոր պողոտայէն մինչեւ եկեղեցւոյ ճամբան դրօշազար - դուած եւ ծաղկազարդուած էր: Ճամբուն երկու կողմը շարուած էին Հ. Մ. Ը. Մ.ի արիները եւ արծուիկները, գլխաւորու - թեամբ իրենց նուագախումբին, ինչպէս եւ դպրոցներու աշակերտները: Հայրա - պետական թափօրին առջեւէն կ'երթային 25 հեծելանուարդ երիտասարդներ

× Պէյրութի Ս. Նշան վարժարանի ա - շակերտները Նորընտիր կաթողիկոսին այցելելով իրենց տեսուչին հետ, 50 ոսկի յանձնած են կաթողիկոսարանի փոռին համար:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Գ. Փինօ Մարտ 14ին երկար տեսակցու - թիւն մը ունեցաւ Եգիպտոսի վարչապե - տին հետ: Երկու խօսակիցները փոխա - դարձաբար յայտնեցին իրենց տրամադ - ները: Յետոյ կարճ զեկոյց մը հրատա - րակուեցաւ, որ կ'ըսէ թէ Գ. Փինօ յայտ - նեց իր կառավարութեան տեսակէտը եւ Հիւս. Ափրիկէի մասին եղած առաջա - դրութիւնները Եգիպտոսի վարչապետը բացատրեց թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է գործակցելու այն բոլոր ճի - գերուն որ կը ձգտին լուծել Հիւս. Ափրի - կէի խնդիրները՝ համաձայն ժողովուրդ - ներու ազատօրէն յայտնած իղձերուն: Երկու նախարարները միեւնոյն ատեն քն - նեցին այն միջազգային խնդիրները որ կապ ունին Ֆրանսայի եւ Եգիպտոսի

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ԴՐՕՆ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ ԷՐ

●

Դաշնակցութեան վրիժառու բազուկներէն մէկը եւս աչքերը փակեց օտարութեան մէջ:

Անուանի հայդուկ, քաջ հրամանատար, գաղափարական գործիչ, անվեհեր ահաբեկիչ՝ Դրօն, հեռացաւ այս աշխարհէն Հայաստանի ազատութեան անկախութեան երազով ·

Ո՞վ էր Դրօն: Զաւակը բարեկեցիկ ընտանիքի մը, ծնած Իգտիր, մեծանուն Ա. Ահարոնեանի ծննդավայրը, (Սուրմալու), Արաքսի ափին:

Դրաստամատ Կանայեանը, Դրօն, ինչպէս ինք յաճախ կ'ըսէր «Կակոյի Լաճը», վաղ տարիքին կը ղրկուի Երեւանի պետական գիմնազիան, ուսում առնալու

Դրաստամատը, ապագայ Դրօն, երկար չի մնար դպրոցին մէջ: Հայ ազատագրական շարժումը մտած էր իր վիպական շրջանը: Սերունդներ խիզախօրէն կը մարտնչէին ի գին Հայաստանի ազատութեան: Դրօն բնաւորութեամբ անհանգիստ, քաջ եւ երազկոտ, չի կրնար անմասն վկան մնալ անցուդարձին: Արտակարգ խիզախութեամբ կը ձգէ ամէն ինչ եւ կը նուիրուի ազատագրութեան գործին: Երեւան, Սուրմալու, Բագու, ահա իր յեղափոխական սկզբնական քայլերը: Հազիւ պատանեկան շրջանը լրացուցած եւ դարձած աղուամազերով երիտասարդ, արդէն յայտնի յեղափոխական է Դրօն Մարտիրոս Զարուխչեանի, Մկրտիչ Զանփոլադեանի հետ Դաշնակցութեան խիզախ ահաբեկիչներն են: Մարդ սպաննելը խորշանք կ'ազդէ իրենց, սակայն իրենք ահաբեկիչներ են, նուիրեալ զինուորները սրբազան Դատին: Ահարկու բռնապետութիւնը եւ հայկական տառապանքը երկաթէ մարդիկ շինած է զիրենք: Պէտք է ոչնչացնել բռնակալները, ժողովուրդի թշնամիները: Եւ այդ հեզ ահաբեկիչները, գաղափարական զինուորները, գիտակցօրէն քար դրած իրենց սրտերուն, կը ստանձնեն ահաբեկիչի ծանր բեռը :

Ահա Բագուն է, հայ - թաթարական ընդհարումները իրենց գագաթնակէտին են հասած, արիւն կը հոսի երկու կողմէն: Ցարական իշխանութիւնը լուռ վկան է այդ դէպքերուն, յաճախ քաջալերիչը զարհուրելի կոտորածներու: Իբրեւ պարզ հանդիսատես, թոյլ կուտայ որ երկու դրացի ժողովուրդներ իրար կոտորեն:

Ղուռ են ռուս զօրքը, ոստիկանութիւնը, նահանգապետը՝ իշխան Նակաշիձէն, որ գաղտնօրէն կ'օժանդակէ Թաթարներուն : Վերջ պէտք է տալ այդ անիծակուռ դաւին :

Ռուս յառաջադէմ հանրային կարծիքը եւս կ'այպանէ նենգ դահճապետը՝ Նակաշիձէն (Նահանգապետը):

Բագուի նախկին ռուս քաղաքապետը, Նովիկով, հրապարակաւ կ'ամբաստանէ Նակաշիձէն, բաց նամակ մը հրատարակելով, — «Ամբողջ Ռուսաստանը, ամբողջ աշխարհը սասանեցաւ, իմանալով Փետրուար 6 – 9ի Բագուի մէջ կատարուած սարսափները... Ով որ կը ճանչնայ հեղինակը, պարտաւոր է ցոյց տալ զայն հրապարակաւ... Ես կը ճանչնամ յանցաւորը եւ արդար պարտք կը սեպեմ յիշել անոր անունը: Կոտորածի հեղինակը դուք էք ...

« Դուք Կայէնէն ալ վատ էք, — Կայէն միայն մէկ եղբայր սպաննեց, դուք թաթխեցիք ձեր ձեռքերը հարիւրաւոր անմեղ եղբայրներու արեան մէջ: «Դուք Յուդայէն ալ վատ էք, որովհետեւ Յուդան զարհուրելի գործը նիւթելէ ետք, զղջաց ու խեղդուեցաւ, իսկ դուք հնարաւոր կը գտնէք ապրիլ ... «Դուք անպատուեցիք հրաշագեղ Վրաստանը, որ ձեզի իրեն զաւակ կը սեպէր: Դուք անարգեցիք Ռուսաստանը... Թող ձեր անունը լինի յաւիտեանս արհամարհուած» : (Մ. Վարանդեան, Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւն» հատոր առաջին, էջ 368):

Դաշնակցութիւնն ալ իր վճիռը տուած էր, մահուան դատապարտած էր իշխան Նակաշիձէն :

Պէտք էր ահաբեկել դահիճը: Նակաշիձէն կը զգար զալիքը իր գլխուն եւ բոլոր զգուշական միջոցները ձեռք առած էր, սակայն Դաշնակցութեան վրիժառու ձեռքը տատամսել չէր գիտեր: Պէտք էր ոչնչացնել ոճրագործը, հեղինակներէն մէկը Բագուի կոտորածներու :

1905 Թ. Մայիս 11ին, օրը ցերեկով, երբ Բագուի գլխաւոր պողոտայէն կը սըլանար նահանգապետ՝ իշխան Նակաշիձէի կառքը, Դաշնակցութեան ռումբը ջախջախեց իր գանգը :

Դրօն էր այդ ահաբեկիչը: Ինչպէս գրուեցաւ արդէն:

Այնուհետեւ Դրօն դարձաւ յանդուգն ռազմիկ եւ քաջ խմբապետ. Բագուէն անցաւ Երեւան, Նախիջեւան, Սիւնիք, ուր հայ – թրքական կռիւները սուր հանգամանք էին առած: Նիկոլ Դումանի ընդհանուր հրամանատարութեան տակ դարձաւ առաջնակարգ ուժ :

Օսմանեան սահմանադրութեան շրջանին, հալածուելով ռուս իշխանութիւններէն անցաւ Թուրքիա – Բայազիտ, ուր տարիներ շարունակ կը զբաղէր առեւտուրով եւ զէնք ճարելով ժողովուրդին :

1914ին արդէն հանրածանօթ դէմք էր Դրօն: Կամաւորական շարժումի ժամանակ, Դաշնակցութիւնը չվարանեցաւ զօրամաս մը յանձնելու իրեն: Ան եղաւ հայկական երկրորդ կամաւորական զօրամասի հրամանատարը, իրեն օգնական ունենալով՝ Արմէն Գարօն եւ անմիջական աջակիցներ՝ Նժդեհը, Բենօն, Եապօնը, Ջեմլեակը, Թովմասը:

Իր անունը դարձաւ հոմանիշ քաջութեան, սիրոյ եւ գուրգուրանքի : Իր զօրամասն էր որ առաջինը մտաւ Վան - Շատախ – Մոկս եւ ժողովուրդն ազատեց ստոյգ կոտորածէ :

1917ին, ռուսական յեղափոխութեան օրերուն Դրօն դարձաւ ականաւոր քաղաքական գործիչներէն մէկը :

Ան էր, որ Ռուբէն Տէր Մինասեանի եւ Արամ Մանուկեանի (Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնադիր) հետ դրաւ կորիզը հայկական բանակի եւ կազմակերպեց դիմադրութիւնը Թուրքիոյ դէմ :

Բաշ – Աբարանի պատմական ճակատամարտի հրամանատարը Դրօն էր :

Հայաստանի Հանրապետութեան հաստատման մէջ շատ մեծ դեր կատարեց ողբացեալ ընկերը, շնորհիւ իր զինուորական անվիճելի տաղանդին. Կարելի է ըսել թէ ուր որ գտնուած է Դրօն, հոն հայկական բանակը միշտ յաջողութիւն է ունեցած :

1920ի հայ – թրքական պատերազմի ժամանակ ան հրամանատարն էր Սուրմալուի ճակատին եւ իր բանակը երբեք այն պարտութիւնը չկրեց, ինչ որ եղաւ Կարսի ճակատին վրայ :

Հայ-Թրք. պատերազմէն ետք, Դեկտ. 2ին, 1920. Դրօն էր բանագնացը բոլշեւիկ Լեկրանի հետ: Ան եղաւ նաեւ զինուորական հրամանատարը ամբողջ հայկական սովետական ուժերուն, ճիշդ է, շատ կարճ ժամանակով: Յետոյ, բոլշեւիկները զինքը աքսորեցին (1921, Յունուարին) Մոսկուա, ուր երկար ատեն մնաց իբրեւ կալանաւոր: Շնորհիւ իր անձնական բարեկամութեան Ստալինի հետ, տարիներ վերջ, կրցաւ անցնիլ Եւրոպա եւ դառնալ արտասահմանի Դաշնակցութեան կարկառուն դէմքերէն մէկը:

Այստեղ նուիրուեցաւ առաւելապէս քաղաքական, դիւանագիտական աշխատանքներու: Տակաւին ժամանակը չէ եկած այդ բոլորի մասին խօսելու :

Այսօր չկայ այլեւս Դրօն, — քաջ մարտիկ, աննման հրամանատար, անվեհեր ահաբեկիչ, նուիրեալ քաղաքական գործիչ.

Դրօն ընկերասէր էր բառին իսկական առումով, պատրաստ ամէն ինչ զոհելու յանուն ընկերութեան: Բարի էր եւ հեզ, նաեւ յանդուգն ու կորովի: Կենսուրախ էր ու զուարճախօս: Մեծութիւն էր մեծերու մէջ եւ իր կեանքը եղաւ միշտ նուիրում իր հարազատ ժողովուրդին: Մէկն այն մեծերէն զոր ծնած էր հայկական ազատագրական շարժումը: Ցանկանք որ իր երազները իրականութիւն դառնան Հայաստանի մէջ:

Ա. Ի.

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀԱԿԱՍԹԱԼԻՆԵԱՆ ՀՈՍԱՆՔԸ

ԽՄԲ.— Սովետական գործերու բաց մասնագէտ մը, Իսաք Տեօյչեր, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Ա. Միկոյեանի հակաստալինեան արտայայտութեանց մասին.—

Պոլշեւիկեան վերջին համագումարին ընդհ. մթնոլորտը հակաստալինեան ըլլալով, հարկ կը ծագէր թէ ի՛նչ աստիճան պէտք էր մերժուէր կամ պահուէր հանգուցեալ առաջնորդին ուղղափառութիւնը: Պատասխանէն կախում պիտի ունենային կառավարութեան մեթոտները, կուսակցութեան կազմակերպութիւնը, ինչպէս եւ երկրին հոգեկան կլիման: Այս հարցը բազմաթիւ դժուարութեանց առջեւ դրաւ ժողովը, որովհետեւ վարիչներուն համար վտանգաւոր նկատուեցաւ մէկէն եւ ամբողջովին մերժել Սթալինը, մանաւանդ իր ներկայ վարիչները մեղսակիցներն էին Սթալինի :

Այս առթիւ Խրուշչեւ խոհեմ դիրք մը բռնեց: Ակնարկներ ըրաւ Սթալինի թերութիւններուն մասին, որովհետեւ ինք՝ իսկ տառապանքներ կրած էր վերջին տարիները: Սակայն Խրուշչեւ ակնարկներէ անդին չանցաւ: Մերժեց մոռացութեան տալ իր հանգուցեալ տէրը եւ երբ կը դատապարտէր պետի պաշտամունքը, երբեք չարտասանեց Սթալինի անունը: Հակա - Սթալինեան զգացումները այնքան զօրաւոր էին թէ կուսակցութեան եւ թէ ազգին մէջ, որ ան զգուշացաւ եւ չուզեց շատ յառաջ երթալ, աղարտելով բռնակալին յիշատակը:

Սթալինի սխալներուն համար քաւութեան նոխազ մը ներկայացուց — Բերիան: Թէեւ շատեր կան Խ. Միութեան մէջ, որոնք կը յիշեն թէ Բերիան քաղաքական ոստիկանութեան պետ դարձաւ 1938ի վերջերը, եւ թէ մեծ մաքրագործումները, մեծ զանգուածային տարագրութիւնները եւ ահուսարսափը արդէն տեղի ունեցած էին: Այսուհանդերձ Խրուշչեւ Բերիայի դիակին կառչեցաւ իբրեւ պաշտպան վահանի մը:

Խրուշչեւ իբրեւ փոքր պաշտօնատար, լաւ աչքով չէր դիտեր կուսակցութեան մտաւորականները որոնք նեղացուցիչ հարցումներ կ'ուղղէին եւ ամբողջ ճըշմարտութիւնը մէջտեղ կը հանէին սթալինեան շրջանի մասին, որովհետեւ կը վախնար որ շատ մը բաներ որ մոռցուած էին, մէջտեղ կ'ելլէին — Թրոցկիականութիւն, բուխարինականութիւն, քաղքենի ազգայնականութիւն, ամէն տեսակ հերետիկոսութիւն, եւայլն:

Խրուշչեւի ամէնէն մեծ գաղափարակիցը Քականովիչն էր, որ նմանապէս տրամադիր չէր հրաժարելու սթալինեան սկզբունքներէն: Երկուքն ալ սրտանց տեղի չտուին նոր տրամադրութեան առջեւ :

Միկոյեան հակաստալինեաններուն խօսնակը հանդիսացաւ: Միակն էր որ բացայայտօրէն հրաժարեցաւ Սթալինէն, որ ըսաւ թէ Սթալինի տեսական հաստատումները որեւէ արժէք չէին ներկայացներ, մինչդեռ նախորդ համագումարին ինքն իսկ կը նկարագրէր զանոնք իբրեւ հանճարեղ յայտնութիւններ .

Միկոյեան միայն Բերիայի վրայ չթափեց բոլոր նախատինքները: Ան յայտարարեց թէ դեւը որու դէմ կուսակցութիւնը պէտք է պայքարի, երեւան եկած էր Բերիայի երեւումէն շատ առաջ, սթալինեան դարաշրջանի առաջին տարիներուն, թերեւս մինչեւ իսկ իր սկզբնական շրջանին: Մինչ Խրուշչեւ դէմ կ'արտայայտուէր Թրոցկիականներուն, Բուխարինականներուն և ուրիշ «Ժողովուրդի

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

●

Այն պահուն, երբ Ալժերիոյ խնդիրը հրատապ հանգամանք ստացած է, կ'արժէ ծանօթանալ ծրագրի մը, որուն նպատակն էր կաթոլիկ Հայերը տեղաւորել այդ երկրին մէջ, հարիւր տարի առաջ :

Ծրագրին հեղինակն է Վ. Ա. Գարպիէ տիւ Գոքաժ, ֆրանսացի յայտնի գրող եւ հրապարակագիր, որ ժամանակին մեծ համբաւ կը վայելէր՝ իբրեւ աշխատակից զանազան լրագիրներու եւ պարբերաթերթերու եւ որ 1855ին 48 էջնոց գրքոյկ մը հրատարակեց «Տը լ'էնթըսէմեն տէ Արմէնիէն Կաթոլիկ ան Ալժէրի» անունով, տԱմիօ հրատարակչական տան միջոցով, ֆրանսական կառավարութեան ուշադրութեան յանձնելով իր առաջարկը :

Քառորդ դար անցած էր Ալժերիոյ գրաւումէն (1830) ի վեր եւ զանազան փորձեր կատարուած էին հիւսիսային Ափրիկէի այդ ընդարձակ եւ արգաւանդ հողամասը օգտագործելու եւ Ֆրանսայի շտեմարանը դարձնելու համար :

Սակայն այդ փորձերը ցանկալի արդիւնքը տուած չըլլալով, Գարպիէ տիւ Գոքաժ ֆրանս. կառավարութեան կ'առաջարկէ խնդիրը լուծել՝ կաթոլիկ Հայերը տեղաւորելով Ալժերիոյ մէջ, իբրեւ լաւագոյն տարրը, որ ամէն կերպով կրնայ օգտակար ըլլալ Ֆրանսայի :

Հեղինակը իր գրքոյկը հրատարակելու համար օգտուած է Ճէյմս Մորիէրի, Ֆելիքս տը Ֆոնթոնի, Եօժէն Պորէի, Անաթոլ տը Տեմիտովի, Ամէտէ Ժոպէրի եւ Քլարքի ուղեգրական եւ նկարագրական ծանօթ գրքերուն մէջ Հայոց մասին յայտնուած կարծիքներէն եւ ուրիշ հրատարակութիւններէ : Իր անվերապահ համակրութիւնը մեր ազգին հանդէպ՝ յայտնապէս կը տեսնուի զանազան հեղինակներէ իր կատարած նպաստաւոր մէջբերումներէն :

Գարպիէ տիւ Գոքաժ նախ կը նկարագրէ Ալժերիան, որուն տարածութիւնն է 16 միլիոն հեկտար եւ կը բաժնուի երկու բոլորովին անջատ մասերու, մէկը Սահարան՝ Ատլաս լեռնաշղթայէն դէպի հարաւ, որուն հողը մշակելի չէ, միւսը՝ Թէլի շրջանը, որ լեռնաշղթայէն մինչեւ Միջերկրական կը տարածուի, վեց միլիոն հեկտար մշակելի հող կը պարունակէ եւ դէպի ծով ելք ունի՝ Պոնի, Ֆիլիպվիլի, Պուժիի, Ալժէի եւ Օրանի նաւահանգիստներուն միջոցաւ .

« Ալժերիոյ սեփականացումով Ֆրանսան կոչուած է տէր եւ տիրական դառնալու Միջերկրականի: Այս երկրին գրեթէ դիմացը, իր եզերքներէն 48 ժամ հեռաւորութեան վրայ կը գտնուին Մարսիլիոյ, Թուլոնի եւ Սեթի նաւահանգիստները, որոնք պիտի պաշտպանեն զայն եւ պիտի ընդունին անոր արմտիքը: Շուտով երկաթուղիի ցանց մը պիտի երթայ հոն՝ անոր արտադրութիւնները 24 ժամէն մայրաքաղաք փոխադրելու եւ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ տարածելու համար» :

« Ցորենը այնպէս կ'աճի հոն, որ այդ երկիրը մեր հայրենիքի գէշ տարիներուն, կը խոստանայ դառնալ Ֆրանսայի շտեմարանը», ինչպէս ժամանակին եղած էր Հռոմինը»: Կը թուէ նաեւ Ալժերիոյ միւս հարստութիւնները, — բամպակ, ափիոն, ծխախոտ, որդան կարմիր, լեղակ, անուշահոտ իւղեր, կահագործական տաղձներ, վերջապէս գինիի տեսակներ, որոնք կրնան մրցիլ Սպանիոյ եւ Փորթուկալի գինիներուն հետ :

Ասկէ զատ, Ալժերիոյ հողը կը պարունակէ երկաթի, պղինձի, արծաթախառն կապարի, ամէն կարգի ազնիւ մարմարի հանքեր: Ունի ուրիշ հարստութիւններ ալ, ինչպէս արաբական ձիերը, ընտանի կենդանիներու անհամար հօտերը եւն.:

Արդ, կը հարցնէ հեղինակը, ինչպէս կ'ըլլայ, որ այսքան առաւելութիւններով օժտուած երկիր մը՝ փոխանակ օգուտ բերելու Ֆրանսայի՝ բեռ կ'ըլլայ անոր

Պատճառն այն է, որ բազուկի պէտք ունի, ամէն գնով: Բազուկներ անհրաժեշտ են՝ հողը մշակելու եւ ցանելու, գործարանները բանեցնելու համար: Ալժերիան, երբ բաւարար չափով բնակիչ ունենայ եւ մշակուի, ոչ միայն Ֆրանսայի պիտի ապահովէ ներածումի եւ արտածումի բարգաւաճ առեւտուր մը, այլեւ պիտի օժանդակէ անոր ճարտարարուեստին՝ ուրիշ երկիրներու հետ իր մրցակցութեան մէջ :

Միջերկրականի վրայ իր աշխարհագրականնպաստաւոր դիրքը շատ ձեռնտու է գաղթականներ ընդունելու ամէն կողմէ, ուրիշ գաղթավայրերէ աւելի : Այդ է պատճառը, որ գրաւումէն անմիջապէս վերջ, շատ մը Եւրոպացիներ,— զուիցերիացի, գերման, սպանիացի, իտալացի, մալթացի, եւայլն — գացին հոն՝ հաստատուելու եւ շահագործելու նպատակով: Հակառակ անոնց տրուած ամէն կարգի խոստումներուն, յուսացուած արդիւնքը չստացուեցաւ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(1) (Շար.)

ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

■

ԽՄԲ.— Պոլսոյ պատրիարքը, որ Անթիլիասէն Գահիրէ գացած էր, մասնակցելու համար եպիսկոպոսական ժողովին, վերադարձին հետեւեալ զեկոյցը յանձնած է մամուլին (11 Մարտ).—

Ամենայն Հայոց Հայրապետ՝ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Շնորհազարդ Կաթողիկոսի նախագահութեան տակ, Գահիրէի Հայոց Առաջնորդարանի մէջ, Մարտ 5–8ի ընթացքին գումարուեցաւ Եպիսկոպոսական առաջադրուած ժողովը: Մասնակցեցան Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքը, Անթիլիասի Հայրապետական եւ Երուսաղէմի Պատրիարքական Տեղապահները, Եգիպտոսի, Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Նահանգաց եւ Գալիֆորնիոյ Առաջնորդները, Արեւմտեան Եւրոպայի Կաթողիկոսական պատուիրակը, Ս. Էջմիածնի Միաբանութենէն մէկ, Անթիլիասի եւ Երուսաղէմի միաբանութիւններէն չորսական եպիսկոպոսներ, ժողովը զբաղեցաւ քննարկութեամբ հետեւեալ զուտ կրօնական – եկեղեցական հարցերուն.—

Ա. Նուիրապետական չորս Աթոռներուն՝ Ս. Էջմիածնի Հոգեւոր Ճեմարանին, Անթիլիասի Դպրեվանքին, Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց վանքին Ժառանգաւորաց Վարժարանին եւ Ընծայարանին եւ Իսթանպուլի Ս. Խաչ Դպրեվանքին մէջ միջոցներ ստեղծել աւելցնելու թիւը, նպատակայարմար նոր ու որոշ ծրագրով մը, իրենց կոչումին կատարելապէս գիտակից ու հաւատաւոր, անձնազոհ ու անշահախնդիր կուսակրօն եւ ամուսնացեալ եկեղեցականներուն:

Բ.— Պատրաստել կանոնագիր մը, հիմնուած տիեզերական եւ ազգային ժողովներու կանոնագրութեանց ոգւոյն եւ ժամանակի պահանջներուն վրայ, ուժեղացնելու համար եկեղեցական կարգապահութիւնը բոլոր թեմերուն մէջ.

Գ.— Բծախնդիր եւ զգուշաւոր ըլլալ, ըստ առաքելական հրահանգի, ձեռնադրութեանց եւ եկեղեցական աստիճաններու եւ տիտղոսներու տուչութեանց մէջ, կատարելով զանոնք պահանջելի արժանիքներու եւ յարմարութեանց ամենալուրջ նկատառումով:

Դ.— Վերաքննութեան ենթարկել եկեղեցական ծիսարանը, առաջին հերթին նկատի առնելով մկրտութեան եւ պսակի խորհուրդները եւ թաղման արարողութիւնները, եկեղեցիներու եւ պատկերներու օծումը, եւն., ոչինչ խաթարելով անոնց ոգիէն:

Ե.— Աստուածաշունչը, իր Հին եւ Նոր Կտակարաններով, անոր հայերէն տպագրութեան 300ամեակին առիթով, թարգմանել աշխարհաբարի՝ արեւելահայ եւ արեւմտահայ բարբառներով միանգամայն, եւ տպագրել զայն նախ քան 300ամեակի տօնակատարութիւնը 1966ին:

Զ.— Ճշդել նուիրապետական չորս Աթոռներուն փոխյարաբերութիւնը եւ իրաւական դիրքը իրարու հանդէպ:

Է.— Ուսումնասիրել բացարձակապէս կրօնական բնոյթ ունեցող Համաշխարհային Եկեղեցական Համագումարներու մեր ալ Եկեղեցւոյ մասնակցութեան պարագան:

Ը.— Պահել Եկեղեցին իր զուտ կրօնական – եկեղեցական ծիրին մէջ, զերծ կացուցանելով ընդմիշտ արտաքին ազդեցութիւններէ, համաձայն տիրական պատուիրանին, թէ «Տուք զկայսերն կայսեր եւ զԱստուծոյն՝ Աստուծոյ»:

Թ.— Ուսումնասիրել կուսակրօնութեան հարցը, լուրջ նկատառումովը այն բոլոր պարագաներուն եւ պահանջներուն՝ որոնք կ'ապահովեն կենսունակութիւնը մեր Եկեղեցւոյն:

Եկեղեցւոյ բարեկարգական այս բոլոր հարցերը, ութը նիստերու մէջ բազմակողմանի քննութեան եւ խորհրդակցութեան առարկայ ըլլալէ յետոյ, միաձայն հաւանութեամբ կազմուեցան յանձնախումբեր, որոնք, տրուած որոշումներու համաձայն, եւ որոշուած պայմանաժամի մը մէջ պիտի ուսումնասիրեն զանոնք առաւել հանգամանօրէն եւ պիտի պատրաստեն տեղեկագիր, ուղարկելով զայն Մայր Աթոռ՝ ի պարտ ու պատշաճ տնօրէնութիւն:

Այս հիմնական հարցերէն դուրս, Եպիսկոպոսական ժողովը կարեւորութեամբ զբաղեցաւ նաեւ Անթիլիասի հայրապետական ընտրութեան խնդիրով, եւ կատարուած թերի եւ անընդունելի ընտրութիւնը օրինականացնելու, որով եւ հաւատացեալներուն մէջ համերաշխութիւն եւ միութիւն ստեղծելու առաջադրութեամբ՝ պատրաստեց Համաձայնագիր մը, որ Վեհափառ Կաթողիկոսին կողմէ յանձնուեցաւ Անթիլիասի Հայրապետական Տեղապահին ի նկատառութիւն:

Ժողովը ցրուեցաւ իր պարտականութիւնը լիովին կատարած ըլլալու խղճի հանդարտութեամբ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնութեամբ ու «պահպանիչով» եւ ժողովականներու կողմէ միաձայնութեամբ երգուած «Հայր Մերով»:

Ի ՊԱՏԻՒ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ

ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԻՆ

★

Գեղեցիկ աւանդութիւն մը դարձած է տարիներէ ի վեր սեղան մը սարքել, ի պատիւ Ֆ. Կ. Խաչի Պատգ. Ժողովի անդամուհիներուն:

Այս տարի մեծարանքը տեղի ունեցաւ Մարտ 12ին Սէրքըլ Միլիթէրի շքեղ սրահին մէջ, որ լեցուած էր անդամուհիներու եւ համակիրներու բազմութեամբ.

Հանդէսին բացումը կատարեց ընկերուհի Հռիփսիկ Իփէկեան, որ տեղեկութիւններ հաղորդեց Պատգ. Ժողովի մասին: Ժողովը տեւեց երեք օր: Երկու տարուան տեղեկագիրներու ընթերցումէն, թեր ու դէմ վիճաբանութիւններէ եւ յառաջիկայ գործունէութեան բանաձեւերու քուէարկութենէն ետք, ընտրուեցաւ եօթը հոգինոց Կեդր. վարչութիւնը: Անդամներն են տիկիններ Էլլէն Բիւզանդ, Հռիփսիկ Իփէկեան, Արշալոյս Թադէոսեան, Աղապայ Պարսամեան, օրիորդներ՝ Ազգանոյշ Գոնջէկիւլեան, Ֆլորա Աղաճեան, Սաթենիկ Տակառեան.

Յետոյ հրաւիրեց ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդը, որ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ տուաւ Կեդր. վարչութեան անցեալ երկու տարուան գործունէութեան մասին: Գլխաւոր հողը եղած է կազդուրման կայանի շէնքին գնումը Ժիւռայի օդաւէտ լեռներուն՝ Պէլ Ֆոնթէնի մէջ. Շէնքը թէեւ գործածելի, տակաւին ամբողջովին վերաշինուած չէ եւ Կապոյտ Խաչը պիտի բազմապատկէ իր ճիգերը, զայն դարձնելու համար մանուկներու տիպար կայան մը:

Յաջորդաբար խօսք տրուեցաւ ներկայ հիւրերէն շատերուն, Շ. Միսաքեան, Հ. Սամուէլ, Շաւարշ Նարդունի, Կ. Առաքելեան եւ Տիկին Առաքելեան (Մեքսիքայէն, ատենապետուհի ՀՕՄ.ի մասնաճիւղի որ ունի 25 անդամ), Ն. Յովհաննէսեան, Վ. Մելիքեան. բոլորն ալ շեշտեցին Կապոյտ Խաչի գնահատելի դերը հայ իրականութեան մէջ, մանաւորապէս Նոր սերունդի փրկութեան համար:

Հանդէսը ունէր հաճելի գեղարուեստական բաժին մը: Դաշնակահարուհի Օր. Զառափեան նուագեց երկու կտորներ: Օր. Շ. Պէնկեան՝ դաշնակի ընկերակցութեամբ Պ. Մեսումենցի երգեց քանի մը գեղեցիկ երգեր, Մարսիլիոյ պատգամաւորներէն երգեցին տիկիններ Տէր Վարդանեան եւ Վարժապետեան, Վիէնի պատգամաւորուհին Էօքսիւզեան երգեց «Հայոց աղջիկները»: Կրընոպլի պատգամաւորուհի Կիւմիւշեան յուզումով արտասանեց Սիամանթոյէն եւ Յովհ. Թումանեանէն: Նոյնպէս երգեցին Լիւսի Ամիրայեան եւ Լեւոն Մոմճեան: Կարգը եկած էր Պանէչօ Քաչանի Նոր Սերունդի պարախումբին: Դաշնակի ընկերակցութեամբ ընկերուհի Մ. Սասունիի, Օր. Սթատեան պարեց մենապար մը: Ապա խմբապար մը դաշնակի ընկերակցութեամբ ընկերուհի Թորոսեանի եւ դարձեալ մենապար Օր. Աշխէն Գզեանի կողմէ:

Ողբացեալ ընկեր Դրոյի մահը բոլորը համակած էր տխրութեամբ, հանդիսականները հրաւիրուեցան մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել իր յիշատակը:

× Մեքսիկայի ընկեր Կ. Առաքելեան տասը հազար ֆրանք նուիրեց Ֆ. Կ. Խաչին ձեռնարկներուն համար:

ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆ

Թշնամիներուն», Միկոյեան կը բողոքէր թէ իբրեւ ժողովուրդի թշնամի վարուած են Յեղափոխութեան եւ Կարմիր Բանակի պետերուն հանդէպ:

Ան իբրեւ օրինակ յիշեց Անտոնով – Օվսէենքօն, որ [illegible] մէկն էր, ինչպէս [illegible]: «Անտոնով – Օվսէենքօն 1917 Հոկտեմբերի բոլշեւիկեան յեղափոխութեան առաջին վարիչներէն էր: Ան էր որ փոթորիկներուն մէջէն առաջնորդեց կարմիր պահակները դէպի Ձմեռնային Պալատը, Կերենսկիի կառավարութեան պաշտօնատունը եւ հոն բանտարկեց այդ կառավարութիւնը: Ան առաջին Պատերազմի երեք գործավարներէն մէկն էր, նախքան Թրոցքիի Կարմիր Բանակին գլուխն անցնիլը: Թրոցքիի հաւատարիմ բարեկամն էր: Ի նպաստ Թրոցքիի իր պայքարը լքեց եւ անձնատուր եղաւ Ստալինի, բայց ի վերջոյ անհետացաւ մեծ մաքրագործումներուն ատեն: Ես անձնապէս ճանչցայ Անտոնով-Օվսէէնքօն եւ կրնամ ըսել թէ մինչեւ վերջը Թրոցքիի հանդէպ կը պահէր ամէնէն մեծ յարգանքը եւ սէրը»:

Միկոյեան ձաղկեց Լենինի մահէն ի վեր հաստատուած դատական դրութիւնը, զոր կը վարէր Վիշինսկի, դատախազը 1936–1938ի զանգուածային մաքրագործումներուն: Ուրեմն իր ճառը կը յանգի սա եզրակացութեան — վերաքննել այս դատերը եւ վերահաստատել հետեւեալ դատապարտեալներուն վարկը,— Թրոցքի, Զինովիեվ, Կամենեւ, Բուխարին, Ռատէք, Ռիքովսկի եւ ուրիշներ:

Երբ Միկոյեան կը ստիպէր համագումարը որ միջոցներ ձեռք առնէ գրասենեակային կեդրոնացումի դէմ, ամբողջովին վերականգնելով Լենինի դեմոկրատ կեդրոնացումը, գիտակցօրէն Թրոցքիէն կ'առնէր այս բառերը, ինչպէս եւ ուրիշ գաղափարներ եւ բանաձեւեր. Եւ թրոցքիական էր Միկոյեանի ակնարկը Լենինի կտակի մասին, փաստաթուղթ մը որ կորսուած է, եւ անծանօթ՝ խորհրդային նոր սերունդին, եւ ուր Լենին խորհուրդ կու տար Ստալինի ձեռքէն առնել ընդհ. քարտուղարութեան պաշտօնը:

Քաղաքական եւ մարդկային տեսակէտով Միկոյեանի ճառը նշանաւոր վաւերագիր մըն է, եթէ Միկոյեան ջերմ սթալինեան մը եղած չըլլար 1922էն ի վեր, Քականովիչէն եւ Խրուշչեւէն շատ աւելի առաջ: Սակայն մինչ Խրուշչեւ եւ Քականովիչ իրենց փայլուն ասպարէզը կը պարտին Ստալինի, ան կուսակցութեան մէջ դիրք գրաւեց Լենինի ատենէն եւ կազմուեցաւ Լենինի իսկ դպրոցին մէջ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԽՄԲ.— Բարեգործականի Փարիզի գրասենեակէն ստացած ենք հետեւեալ նամակը (12 Մարտ).—

... Խմբագրապետ,

«Յառաջ»ի երեք Մարտ թիւին մէջ Մեծն Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի Ընտրութենէն ետք, վերնագրին տակ յօդուածի մը, Ձեր Միութիւնը նոր կը թելադրուէր վերաքննել իր ուղղութիւնը, որ ըստ յօդուածագրին կը նպաստէ եղեր քաղաքական հանգամանք ունեցող տարրի մը:

Անհիմն ենթադրութեանց միանգամ ընդ միշտ վերջ տալու համար, կ'ուզենք ներկայիս յայտնել վճռապէս թէ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, ըլլալով բացարձակապէս մարդասիրական ընկերութիւն մը, ինքզինքին խորթ կ'արգիլէ քաղաքական որ եւ է գործունէութիւն եւ իբրեւ հետեւանք իր այս հիմնական ուղղութեան չուզեր քաղաքական գետնի վրայ գործակցութիւն ունենալ որեւէ կազմակերպութեան հետ:

Խնդրելով որ հաճիք մեր այս գրութեան տեղ տալ Ձեր թերթի յառաջիկայ թիւերէն մէկուն մէջ, մնամք, խորին յարգանօք փոխ-ատենապետ Ա. ՊԻՐ-ՑԻՐՔԵԱՆ, վասն ատենադպիրի Հ. ԹՕՓՔԵԱՆ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (1)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

1

ԵՐԿՈՒ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿՆԵՐ

Լուսնի եղջիւրը ծածկուեցաւ Քարքէ լեռան ետեւում եւ Տարօնը ընկղմեցաւ գիշերային խաւարի մէջ: Ոչ մի աստղ այդ գիշեր չէր երեւում: Երկինքը պատած էր մոխրագոյն ամպերով, որոնք մեղմ հոսանքով լողում էին դէպի Կրկաս եւ Նեմրութ լեռների կողմերը եւ, այնտեղ կուտակուելով, թանձրանալով, միգային սեւ կերպարանք էին ստանում: Այդ կողմից երբեմն փայլատակում էր կայծակը եւ լսելի էր լինում որոտման խուլ դղրդիւն, որ գուշակում էր յորդ անձրեւ:

Գիշերային այդ տագնապալի պահուն երկու ձիաւորներ անցնում էին Մուշի դաշտով: Նրանք գալիս էին հեռուից, շատ հեռուից. Մի ամիս առաջ դուրս եկած Տիգրոնի երկաթեայ քաղաքադռնից, անցան Խուժիստանի անապատները, անցան արեւակէզ Ասորեստանը, անցան հայկական Միջագետը եւ մի օր առաջ ոտք դրին Մուշի դաշտի վրայ: Դրանք երկու սուրհանդակներ էին:

Երկու սուրհանդակներից մէկի ձին սեւագոյն էր, միւսինը կապուտակ. Կապուտակ ձիաւորը առաջինի ուղեւորութեան մասին տեղեկութիւն ունէր, ամենայն զգուշութեամբ հետեւում էր նրան եւ երբեք իր նկատողութիւնից բան չէր թողնում. Իսկ առաջինը չի գիտէր որ իրան հետեւում են: Այդ էր պատճառը, որ նրանք երկու մոլորակների նման, թէեւ գնում էին միեւնոյն ուղղութեամբ, բայց այնպիսի զուգահեռական գծով, որ բնաւ միմեանց չէին հանդիպում: Երկուսն էլ ճանաչում էին միմեանց:

Նրանք արդէն հասել էին Արածանիի ափերին

Կապուտակ ձիաւորը այստեղ կանգ առեց: Նա նայեց դէպի երկինքը, նայեց դէպի իր շուրջը: Կամենում էր գիտենալ թէ որքան ժամանակ էր մնացել, մինչեւ լոյսի բացուիլը: Ոչ մի աստղ ցոյց չտուեց նրան գիշերային ժամը: Ամէն ինչ խորասուզուած էր անվերծանելի մթութեան մէջ

Բայց պէտք էր շտապել:

Երկու մտածութիւններ մի քանի բոպէ պահեցին նրան անվճռականութեան մէջ. գետո՞վ անցնել, թէ կամուրջով գնալ: Կամուրջով — դա շատ հեռու կը տանէր եւ գուցէ կը հանդիպէր նրան... եւ գուցէ կը բռնուէր կամուրջի գիշերային պահակներից...: Վճռեց անցնել գետով:

Հեզ եւ արծաթափայլ Արածանին գարնանային հեղեղներից կատաղել էր եւ պղտոր յորձանքներով ծածկել էր իր ափերը: Բայց մեր ուղեւորը ծանօթ էր նրա ծանծաղուտների հետ: Նա ցած իջաւ ձիուց, ձեռքով փայփայեց իր կապուտակի գեղեցիկ բաշը, փոքրիկ գլուխը, ասելով. «Դու քաջութեամբ կտրեցիր Տիգրիսի ահռելի ալիքները, այժմ հայրենի երկրի Արածանին ինչո՞ւ պէտք է վախեցնէ քեզ»: Նա ձիու սանձը հանեց բերանից, որ լողալու միջոցին ազատ շունչ առնէ, նստեց, եւ երեսը խաչակնքելով, քշեց դէպի գետը:

Գետը մի ահարկու վիշապի նման, գոռում էր, գոչում էր: Գիշերային մթութեան մէջ նրա պղտոր հոսանքը աւելի մռայլ կերպարանք էր ստացել: Ձին, ամբողջ մարմնով խորասուզուած ջրի մէջ, միայն գլուխը վեր բարձրացրած, մռնչելով եւ փռնչալով, պատերազմում էր ալիքների հետ: Նրա ոտները յատակին չէին դպչում, անցնում էր լողալով: Ձիաւորը, սանձի փոխարէն բռնած ունէր նրա բաշից եւ ձեռքով ուղղութիւն էր տալիս ընթացքին: Մի քանի պտոյտների մէջ թէ ձին եւ թէ ձիաւորը սուզուեցին ջրի տակ: Կրկին դուրս յայտնուեցան: Երբեմն անցնում էին նրանց մօտով ծառի կոճղեր, քարանի կտորներ, որ ծփալով տարւում էին հոսանքի հետ: Ձիաւորը շտապում էր խոյս տալ դրանցից: Բայց ահա հեռուից մի ինչ որ որոտում էր: Տագնապը մօտենում էր: Ձիաւորը չկորցրեց իր սառնասրտութիւնը եւ խորին ուշադրութեամբ նայեց դէպի այն կողմը: Մի մթին, անորոշ կոյտ լողում էր ջրի երեսին: Որքան մերձենում էր, այնքան աճում էր, այնքան սոսկալի ձեւ էր ստանում: Կարծես, մի ամբողջ բլուր դանդաղ ընթացքով շրջում էր գետի վրայ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

հետ, եւ իրենց տեսակէտները յայտնեցին բարեկամական եւ սիրալիր տրամադրութեամբ :

× Գ. Փինօ Եգիպտոսէն մեկնած ատեն յայտարարեց .— Վարչապետ Գ. Նասըր իր զինուորի խօսքը տալով, ըսաւ թէ քանի մը ամիսէ ի վեր ոեւէ ալժերիացի ռազմիկ մարզանք չէ կատարած Եգիպտոսի մէջ :

× Արտաքին նախարարը տեսակցութիւններ ունեցաւ, նաեւ, Սուրիոյ Նախագահին եւ Արաբիոյ Թագաւորին հետ եւ փորձեց փարատել անոնց նախապաշարումները Ֆրանսայի հանդէպ :

× Իրաքի եւ Յորդանանի Թագաւորները տեսակցութիւն մը ունեցան անապատին մէջ, ընկերակցութեամբ իրենց վարչապետներուն: Երկու վեհապետները, որոնք հաշիմեան գերդաստանին կը պատկանին, աչքէ անցուցին Միջին Արեւելքի կացութիւնը եւ փորձեցին ներդաշնակել իրենց քաղաքականութիւնը՝ այն խորհրդաժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Ամմանի մէջ, մասնակցութեամբ արաբական պետութեանց : Տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ Յորդանանի շրջանին մէջ :

× Ազգաժողովին իսրայէլեան պատուիրակը նամակ մը ուղղելով Ապահովութեան խորհուրդին, կը բացատրէ թէ կացութիւնը ծանրացած է Իսրայէլի սահմանին վրայ: Կ'ըսէ թէ Եգիպտոս միշտ զինուոր կը համախմբէ: Կը յիշէ 180 դէպքեր որոնք պատահած են Դեկտ. 7էն մինչեւ Մարտ 9: Եւ վերջապէս կ'ըսէ թէ արաբական զինակցութիւնները եւ Իսրայէլի յատուկ ապրանքներու դէմ բացուած պայքարը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառեն :

× Անգլիոյ արտաքին նախարարը ափրիկեան Տրիպոլիս ալ հանդիպելով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Լիբիոյ վարչապետին հետ: Տեսակցած էր նաեւ Իսրայէլի վարիչներուն հետ :

ԿԻՊՐՈՍԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ Կ'ՈՒԶԵՆ ՄԻՋՆՈՐԴԵԼ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ պատրաստ է օգնելու Անգլիոյ եւ Յունաստանի, արդարութեամբ կարգադրելու համար Կիպրոսի վէճը: Այս առթիւ կը բացատրէ թ Մ. Նահանգները չեն ուզեր կողմ բռնել, թէ իրենց միակ նպատակն է աջակցիլ

Ինչպէս գրած էինք, Անգլիա լուսաբանութիւն խնդրած էր, լսելով որ Աթէնքի ամերիկեան դեսպանը Յունաստանի արտաքին նախարարին այցելելով իր համակրանքը յայտնած էր: Ուաշինկթընի կարծիքով, կարելի է ելք մը գտնել, զօրացնելու համար արեւմտեան ճակատը: Վերջին լուրերու համաձայն, Անգլիա գոհ չէ մնացած այս լուսաբանութենէն :

Նոյն օրը Այզընհաուըր ալ իր լրագրական ասուլիսին մէջ յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները պատրաստ են որեւէ բանաւոր եւ գործնական ձեռնարկի օգնելու համար Կիպրոսի հարցին լուծման: Նախագահը շատ կարեւոր կը գտնէ Անգլիոյ եւ Յունաստանի գործակցութիւնը, Ատլանտեան Կազմակերպութեան համար:

Դալով արաբ-իսրայէլեան վէճին, ամերիկեան կառավարութիւնը նոր ծրագիր մը կը պատրաստէ, Ազգաժողովին յանձնելու համար

× Անգլիոյ երեսփ. ժողովին Մարտ 14ի նիստին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Կիպրոսի մասին: Ընդդիմադիր հոսանքին ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ «Մակարիոս արք.ի աքսորը ծանր հարուած մը տուաւ անգլիա-ամերիկեան յարաբերութեանց: Յետոյ բացատրեց թէ կառավարութիւնը այդ որոշումը տուած է խուճապահար: Վարչապետը, Իտըն, պատասխանելով կրկնեց թէ Կիպրոսի մետրոպոլիտը եւ կղերը սերտ կապեր ունէին յեղափոխական կազմակերպութեան հետ, թէ իրենց՝ կառավարութեան անմիջական նպատակն է խափանել ահաբեկչական շարժումը :

Երեսփ. ժողովը 252ի դէմ 317 ձայնով մերժեց պարսաւանքի բանաձեւը :

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մեծ սերի ֆոյսաժի համար գործաւորուհիներ: Ապահովուած գործ ամբողջ տարուան համար :

Դիմել Մէգոն Միշէլ, 165 ռիւ տը ժավէլ. մեթրօ Ֆէլիքս Ֆօռ: Ամէն օր 10-12, կէսօրէ առաջ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Հրապարակային դասախօսութիւն, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 21ին :
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԸ
40 Ալլէ Լէոն Կամպեթա
Կը նախագահէ՝ Գ. ԱՐԱՄ ԹԷՐԶԻԲԱՇԵԱՆ
Դասախօսը կը ներկայացնէ Գ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ :
Կը խօսի՝ ծանօթ հրապարակագիր եւ ազգային գործիչ
Գ. ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ
Նիւթ՝ «Սփիւռքի Հայութիւնը եւ մշակութային կազմակերպութիւնները»:
Մուտքը ազատ է :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի մեծ համերգը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, Մայիս 13ին, ժամը 17ին Սալ Կավոյի մէջ, ղեկավարութեամբ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆի: Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ապրիլ 8ին, կիրակի ժամը 17ին
SALLE GAVEAU
Յայտագիրը.— Ե. համանուագը (Հայրենիք), Նուագախումբ Փատրլու :
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ապրիլ 20, ժամը 21ին Սալ տը լ'Էքոլ Նորմալ :

Aux Tryptiques

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆԻ

(ԻՋՔԱԼԱՑԵԱՆ)

Դասական երգերու երեկոն
Մասնակցութեամբ՝ Փիէռ Տառքէն (դաշնակ) եւ ջութակահար՝ Տանիէլ Լրգիւր եւ Մարսել Տըլաննուա :
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցին հոգաբարձութիւնը հսկումի ժամերգութիւնը կատարել կուտայ այս շաբաթ Մարտ 17ին, երեկոյեան ժամը 7ին:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ տանտիկին կին մը հիւանդ մը խնամելու համար (Առնուվիլ):

Դիմել Յովակիմեան, 79 ռիւ տը լա Մաշ, Փարիզ (19):

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն :

Հովանաւորութեամբ՝
ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ
(Երեսփոխան Սէն Է Ուազի)
Կը խօսի Գ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ
Կ'երգէ Գ. Վաhրամ Տէվէճեան
Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը :
Արտասանութիւն եւայլն:

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆԻ հանրածանօթ նուագախումբով ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին :

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է: Օթօպիւս ժամը 0.40 :

ԽՆՋՈՅՔ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան կողմէ, կիրակի, Մարտ 18ին, կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 24, Սալ Ֆրանքօ Պելժ, 59 ռիւ Վէրնիօ, Փարիզ (13):
Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ :
Կը խօսին Գ. Գ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ԶԱՐՈՅԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկին Մ. Սասունի, Տիկին Արաքսի Մուրատեան, Գ. Հրաչ Տարօնեան, Անտիս Քիւփէլեան, Ստեփան Պօղոսեան, Յովսէփ Տօնիկեան, Մուրատ Սարգիսեան: Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաշանի խումբը եւ Վիգէն Թորոսեան եւ ուրիշներ: Նուագախումբ ՅԱՐԱՖԵԱՆ (վրանէթ տը լա ռատիօ է տէ տիսք եւ ԺԱՔ ՏԱԼ:
Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :
Հաղորդակց. միջոցներ.— Մեթրօ Քորվիզար եւ Թօլպիաք կամ օթօպիւս թիւ 62 սթասիօն Վերնիօ :

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Այրի Տիկին Աղաւնի – Զավըր Ցակոբեանի մահուան առթիւ ըստ հանգուցեալի փափաքին Մարսէյլ եւ արուարձանի դոնուող իր զաւակները կը նուիրեն 5000 Ֆրանք, Հայ. ծերանոցին եւ հազար Ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջանի խումբերը եւ ենթակոմիտէները՝ հետեւեալ կերպով .—

ՆԻՍ.— Գ. Զավուշ խումբը Մարտ 19ին:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի բոլոր խումբերու ժողովը երեքշաբթի 20 Մարտ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբի մէջ :

Այս բոլոր ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գ. ԼԱԶԵԱՆ: Կը թելադրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն Պարպոթ սրճարանը :

Կը խնդրուի խումբերու ընկերներէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամուն :

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը: Կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին : պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԱՆԻԷՌ – ԿՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն, ընկեր Նշանի բնակարանը :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՍԵՓ. ՄՈՒՐԱՏ Ուսումնասիրացի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3.30ին Իսիի Խրիմեան սրահը, Գ. Ա. Գմբէթեան տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Մարսիլիոյ հանդէսին մասին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՀՐԱՒԷՐ ԱՏԱՓԱԶԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 5ի խորհրդակցութեանց շարունակութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 15ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Ջերմապէս կը խնդրուի հայրենակիցներէն, անելի թիւով ներկայ ըլլալ, այս խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Փարիզէն վեց քիլ. հեռու արուարձանի մը մէջ երկու սենեակ եւ խոհանոցով յարկաբաժին մը՝ օժտուած ամէն յարմարութիւններով՝ կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, կ'ուզուի փոխանակել Լիոնի մէջ համապատասխան յարկաբաժինով մը: Իմացնել՝

Androyan, 1bis Rue Rouget de l'Isle
Choisy-le-Roi (Seine).

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 17 ՄԱՐՏ — SAMEDI 17 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7631 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3342

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՛ՒՐ Կ'ԱՊՐԻՆՔ...

Կաթսան կ'եռայ Միջին Արեւելքի մէջ : Դիւանագիտական մեքենան կը բանի ան - ընդհատ : Ճշրտումներ եւ խմորումներ՝ ամէն ճակատի վրայ :

Ամէն երկիր անձկութեամբ կը հետեւի օրուան դէպքերուն:Անստուգութեան գեւ, թանձր մշուշը կը ճնշէ բոլորին վրայ :

Երբեք այսքան սուր հանգամանք ստա - ցած չէր ինքնապաշտպանութեան բնազ - դը՝ զօրաւորին թէ տկարին մէջ :

Ամէնքն ալ արտակարգ ճիգեր կը փոր - ձեն, յանուն ներքին եւ արտաքին ապա - հովութեան : Կ'ուզեն յարգանք ներշնչել հարեւանին ու աւելի հեռաւորին :

Ամէնէն անճարն ալ յանկարծ ուշա - դրութիւն կը գրաւէ, ծուռ նայուածք մը նետելով. Եւ, մէկ օրէն միւսը կը դառ - նայ գնահատելի արժէք :

Արեւմուտքի Մեծերը, որոնք իրենց կենսական երակներով կապուած են Մի - ջին Արեւելքի հետ, իրար կը հրմշտեն, իրենց դիրքերը պահելու համար:

Տակաւին առջի օր, Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը պատասխանելով բուռն քըն - նադատութեանց, կը յայտարարէր թէ չէին կրնար ձգել Կիպրոսը, առանց վտան - գելու քաղաքացիներու շահերը ,— «ա - մէն բանէ վեր՝ քարիւղը» : Ու կը բա - ցատրէր թէ աշխարհակալութիւն չէ այս:

Միւս կողմէ, չափազանց զգայուն դար - ձած են արաբ ժողովուրդները, Ափրիկէի ափերէն մինչեւ Իրաք :

Ազատագրական շարժումը յայտնապէս խորացած է եւ ամէնէն յետամնաց ժողո- վուրդն ալ անմիջապէս կ'ազդուի երե - ւոյթներէն: Չի հանդուրժեր արտաքին տպաւորներու:

Ձայն չի հաներ, բայց կ'արձանագրէ : Ինչո՞ւ գծեցինք այս տժգոյն պատկե - րը, որ շատ աղօտ գաղափար մը կուտայ համատարած ալեկոծութեան մասին:

— Լրջութեան կոչ մը ուղղելու համար անոնց որ Թուղթ կը մրոտեն, կը խօսին ու կը գործեն Միջին Արեւելքի մէջ, կամ կը փորձեն կրակին վրայ իւղ լեցնել դուրսէն :

Ըսենք պարզ աշխարհաբարով .— Այլ - եւս անտանելի , նոյնիսկ վտանգաւոր չափերու հասած է Կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան շուրջ մղուած վէճը :

Կարելի չէ ձեռք առնել կարգ մը թեր - թեր, առանց զարնելու նոյնիսկ խորագիր- ներէն եւ ագուած բառերէն :

Գարզապէս խուժանավարական ժխոր , ուր մաքի չքաւորութիւնը եւ սրտի թըլ- ուառութիւնը իրար կը գերազանցեն :

Հասարակ լրագրողներ, որոնք բառե - րուն իմաստն անգամ չեն ըմբռներ, փո - ղոց իջեր են, Հայ. Եկեղեցի պաշտպանե- լու համար փողոցային պղծաբանու - թեամբ :

Ժխորը սահմանէ սահման անցնելով , հասած է մինչեւ Պոլիս, ուր բծամիտ եւ ննվամիտ գրիչներ չեն պակսիր ,հանրա- յին կարծիքը գրգռելու համար:

Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի «Ե- կեղեցասէր» թերթերը — վաւերական հրձիգներ — խելագարութեան հասցու - ցած են «ճիհատ»ը, եւ օրն ի բուն արիւն կը պղտորեն, մոռնալով շրջապատը :

Այս գրմաղբները որեւէ Թուղթ մրո - տած կամ իրենց գարշահոտ բերանը բա - ցած ատեն, օրը գոնէ մէկ ժամ կ'անդրա- դառնա՞ն թէ ո՛ւր կ'ապրին:

Ի վերջոյ պիտի ըմբռնե՞ն թէ իրենց զուեհիկ եւ դրդռիչ վայնասունը ո՛չ ժամ կրնայ փրկել, ոչ ալ ժամկոչ :

Այլ պարզապէս կը ծառայէ նոր ճիգեր բանալու տարագիր բազմութեանց ինքնա- պաշտպանութեան ճակատին վրայ . զօւարճացնելով չարախինդ եւ դաւադիր Բիւրոյին :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ԱԼԺԷՐԻՈՅ ՄԷՋ

ՆՈՐ ԶՕՐՔ ԵՒ ՕԴԱՅԻՆ ՈՒԺԵՐ

Հանրապետութեան Խորհուրդն ալ (Ծե- րակոյտ) առջի օր վաւերացուց Ալժերիոյ համար պահանջուած լիազօրութեան օ - րէնքը, առանց կարեւոր փոփոխութիւն - ներ կատարելու: Այսպէս, Ալժերիոյ նա - խարարը, Պ. Ռ. Լաքոստ, ամէն իրաւա - սութիւն կը ստանայ արտակարգ միջոց - ներ ձեռք առնելու եւ անդորրութիւնը վե- րահաստատելու համար :

Նախարարական խորհուրդը վաւերա - ցուց զինուորական ծրագիր մը որ կը տրամադրէ օդնական զօրք ղրկել անընդ - հատ: Ցամաքային ուժերու յաւելումը պիտի կատարուի աստիճանաբար, համա- ձայն օրուան պահանջներուն: Օդանաւա- յին եւ ծովային վարչութիւններն ալ ի - րենց կարելի աջակցութիւնը պիտի ընծա- յեն. Ազգ. պաշտպանութեան մասնագի - տական յանձնախումբը որոշեց անմիջա - պէս հարիւր պտուտակաւոր օդանաւեր գնել : Երկրին մէջ ալ պարկ պիտի տրուի այս կարգի օդանաւերու շինութեան : Պի- տի փութացնեն ամէն կարգի օդանաւերու արտադրութիւնը : Անմիջապէս պիտի գն- ուին զրահապատ կառքեր, եղերապահ մարտանաւեր եւ մասնաւոր մեքենաներ՝ զինուորները ցամաք հանելու համար :

Առջի օր անհետ եւ հաղորդեր թէ ըմ- բոստները շատ ծանր զաւ մը սարքած են բուն Ալժէ քաղաքին մէջ, հրկիզելով կա - ռատուն մը, ուր կը գտնուէին երկու հա - րիւր կառքեր : Հարկ եղած է օդնութեան կանչել զօրքը, հրշէջներուն օգնելու համար: Քաղաքին երկու ար - ուարձաններուն մէջ ալ հրկիզումներ տե- ղի ունեցած են :

Մարտ 15ին զինուորական կարեւոր գործողութիւններ կատարուեցան Պոնի շրջանին մէջ ուր ըմբոստները յարձակած էին ռազմական կայանի մը վրայ :

× Երէկ հաղորդեր էինք Ալժերիոյ ծայրայեղ ազգայնականներէն Մեսալի Հաճի ապառնալիքը: Այս Ալժերիացին, որ Անկուլեմի մէկ պանդոկին մէջ կը բնակի հսկողութեան տակ, պատասխանելով գերման թղթակցի մը հարցումներուն, ը- սեր է .

— « Եթէ Ալժերիացիները անկախու - թիւն չստանան աշխարհի խաղաղու - թիւնը պիտի վտանգուի, Ի վերջոյ ամ - բողջ աշխարհ պիտի ծառանայ Ատլան - տեան զինակցութեան դէմ, Ֆրանսայի վարած քաղաքականութեան հետեւան - քով: Եթէ նոյնիսկ սահմանները բոլորո - վին փակուին, ինչ որ անկարելի է, ազա- տագրութեան պայքարը պիտի չդադրի Ուղեն – չուղեն , Հիւս. Ափրիկէն կը պատկանի Ատլանտեանի ռազմական շըր - ջանին: Ալժերիոյ ազատութեամբ կը վերջանան բոլոր կռիւները Ֆրանսայի եւ եւ արաբական աշխարհին միջեւ: Զմոռ - նանք որ Հիւս. Ափրիկէն երեսուն միլիոն Արաբներ կը ներկայացնէ »

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՈՔԻ ԵՒ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ՄԷՋ

Մարոքի Սուլթանին սպանիական շըր - ջանի ներկայացուցիչը, Խալիֆա Մուլայ Հասան, Մատրիտ կ'երթայ այսօր, շա - բաթ, բանակցելու համար զօր. Ֆրանքոյի հետ: Իրեն պիտի ընկերանայ սպանիացի մարզպանը, զօր. Վալինօ. Մուլայ Հա - սան 49 տարեկան է եւ ազգական Սուլթա- նին, որ կ'ուզէ իրագործել միացեալ Մա- րոքի ծրագիրը

× Թունուզէն կը հեռագրեն թէ Հարաւ. շրջանին Գեսի Խեզրայ ցեղախումբը լեռ բարձրացած է հինգ հարիւր այրերով , կիներով եւ մանուկներով, ինչպէս եւ որ-

❚ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❚

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Աչքերովս տեսայ :

Մեւցած, մէկ մատնաչափ երկայնու - թեամբ փամփուշտ մը, պզտիկ սրուակի մը մէջ ամփոփուած :

Ողբացեալ Դրոյի 16 տարեկան մանչու- կը, Մարտիկն էր որ իր ննջարանէն գնաց բերաւ զայն :

—-Տեսնո՞ւմ ես, իմանո՞ւմ ես թէ սա ինչ է ...

Գիտէի թէ ինչ էր, բայց չզիտնալ ձե- ւացուցի .

— Ի՞նչ է, Մարտիկ ջան ...

— Սա էն գնդակն է, որ 1915ից մինչեւ էսօր, իմ հայրիկի թոքերին մէջ է մնա- ցել եւ մի քանի օր առաջ բժիշկը հանել է:

Այո՛ :

Այդ ժանգոտած գնդակը — անշուշտ , թուրք զինուորի մը մաւզէր հրացանէն արձակուած— մեր ողբացեալ Դրոյին թո- քերը ծակած ու այնտեղ մնացած էր ամ- բողջ 41 տարի: Եւ հրաշիւք իմն, մարմ - նոյն չորս կողմը պտտած չէր :

Դրօն գիտէր թէ «գնդակը էստեղումս է» : Կրնար սխալ ըլլալ իր այդ ենթա - դրութիւնը :

Սխա՞լ: Ո՛չ :

Անծանօթ ճառագայթին աչքէն բան չի փախչիր : Բժիշկներն ալ, իր մահէն քա- նի մը օր առաջ, տեսած էին զայն :

Ու գնդակը, հիմա, փոքրիկ սրուակի մը բամպակին վրայ կը հանգչի: Հաւա - նաբար, պիտի մտնէ Դաշնակցութեան Թանգարանը :

Այդ գնդակը աւելի թանկագին է՝ թէ իր այրիին, թէ իր զաւակներուն , թէ Դաշնակցութեան եւ թէ հայ ժողովուրդին համար :

Սրուակը սեղանին վրայ դնելէ ետք , հարցուցի Մարտիկին .

— Կ'աշխատի՞ս որ հայերէնդ չմոռնաս:

— Չեմ մոռանայ, միշտ հայերէն եմ կարդում ... Հետեւում եմ ամսագրի յաւ- շերին ... Պէտք է իմանամ թէ իմ հայրի- կը ինչ գործեր է կատարել ...

Զրոյցի ընթացքին, որուն ներկայ էին նաեւ ուրիշներ ալ, մէկը յիշեցուց .

— Լսեցի՞ք, այս առտու, սա մօտակայ Առաքելական եկեղեցիին Տէրտէրը, իր քարոզին մէջ, Դրոյի մահուան լուրն ան- գամ տուած չէ. միայն լուրը ...

— Չեմ հաւատար ...

— Հաւատա՛. ես այնտեղ էի... Ո՛չ մէկ բառ ...

— Հա՞յ է, այդ տէրտէր քամծիդ .

— Հա՞յ... Երբ բերանը բանայ, իրմէ աւելի Հայ մէկը չկայ ...

Ընկերուհի Կռնայեանի աչքերը լեցուե- ցան: Իր աղջիկը, Օլզան, գնաց մայրիկին քով ...

— Մամա՛... Մի՛ լար ...

Մարտիկը շրթունքները պրկեց: Պիտի պոռթկար, բայց ինքզինքը զսպեց :

Ուրիշ մը, անդիէն .

— Դուք այդպէ՞ս վարուեցաք երբ Զօ - րավարը մեռաւ ...

Ո՛չ, այդպէս չվարուեցանք : Բայց , մենք ո՛ւր, անոնք ո՛ւր ...

... Դժբա՜խտ ընկեր, մարդիկ կան ո- րոնք անիծեալ առջեւ անգամ չեն մոռցած

ՕՐԻՈԳՐՕՒ

ՄԵՆԱՑՆ ՀԱՅՈՑ կաթողիկոսին Երու- սաղէմի վիզան ստանալու համար պատրի- արքական տեղապահը, Եղիշէ արք. Դերմենճեան պիտի կատարէ Յորդանանի թագաւորին ինչպէս կը հաղորդեն լաւատեղեակ աղբիւրէ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ընտրութիւ- նը ջերմապէս շնորհաւորած է Կիպրոսի կուսակալ - հրամանատարը, մարաջախտ Սըր Ճոն Հարտինկ, նամակ մը ուղղելով տեղապահ Խորէն եպիսկ.ի եւ իր լաւա - գոյն մաղթանքները յայտնելով : —Մարտ 13ին կաթողիկոսարան այցելած է Լիբա - նանի արտաքին գործերու նախարարը, Պ. Սէլիմ Լահուտի, եւ մօտ երեք քառորդ ժամ խօսակցած է Զարեհ կաթողիկոսին հետ: Ցեռոյ իր բարեմաղթութիւնները արձանագրած է կաթողիկոսարանի ոսկե- մատեանին մէջ:

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ՔԱՋ ԽՄԲԱՊԵՏԸ, Մու - շեղ, որ առնէ մը ի վեր կը տառապէր ա- նողոք հիւանդութենէ մը, Պէյրութի ա - մերիկեան հիւանդանոցը փոխադրուած է, վիճակը ծանրացած ըլլալով, ինչպէս ցա- ւով կ'իմանանք «Ազդակ»ի վերջին թիւէն (15 Մարտ) :

ջաններով: Առաջին անգամ է որ այդպիսի խլրտումներ տեղի կ'ունենան հարաւային Թունուզի մէջ: Ցեղախումբին մէջ կը գտ- նուին ալժերիացի եւ լիբիացի ռազմիկ - ներ, ըմբոստութեան կոչեր ուղղելու հա- մար. Այս ցեղախումբը կը բնակի 800 մեթր բարձրութեամբ սարահարթի մը վրայ, մօտ՝ այն անապատին, ուրկէ զէն - քեր կը հասնին Ալժերիոյ ըմբոստնե - րուն, Լիբիայէն եւ Եգիպտոսէն .

Ֆրանսական մարզպանը պաշտօնապէս ը- րաւ Թունուզի Ֆրանսայի ոստիկանութե - ան եւ ուրիշ պաշտօնեաներ, այն տեղո- ւանութեամբ թէ անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք չեն առած, պաշտպանելու համար ամերիկեան հիւպատոսարանը որ հրկիզ - ուեցաւ անցեալ ուրբաթ օր :

....

ԼԻԲԱՆԱՆԻ զաւկեր հրամայեալ . համաձայնութիւն մը գոյացած չըլլալով անհատական դպրոցներու տրուելիք նը - պաստի մասին :

(Շար. կարդալ 4-րդ էջ)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ողբացեալ Դրոյի մահուան առթիւ ցա - ւակցական հեռագիրներ ուղղած են Այրի Տիկին Կանայեանի, Կիլիկիոյ նորը տիր կաթողիկոսը, Զարեհ եպիսկ. եւ տեղա - պահը, Խորէն եպիսկ. :

× Սպիտակ Ռուսիոյ ազգ. խորհուրդին նախագահը, Աբրամչիք, որ միեւնոյն ա - տեն նախագահն է միացեալ յանձնախումբ- բին, հեռագիր մը ուղղած է Հ. Յ. Դ. Գերագոյն Մարմնին, «մեծ եւ ազնիւ ռազմիկին՝ զօր. Դրոյի մահուան առթիւ, որ կորուստ մըն է բոլորիս համար » :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Եգիպտացի կոմի- տէն գառնօրէն կ'ողբայ մեծ ընկերոջ՝ Դրոյի կսկծալի կորուստը .

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կո- միտէի ընկերները երկիւղածութեամբ կը խոնարհին Մեծ Հայուն, մեծ յեղափոխա- կանին եւ Դաշնակցութեան մեծ հերոսին՝ Դրոյի թարմ հողակոյտին առջեւ եւ կ'ուխտեն հաւատարիմ մնալ Դրոներու , Անդրանիկներու, Սեպուհներու եւ Հը - րայրներու «կէս մնացած» գործին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Խոր կսկիծը համակեց մեզ լսելով մահը Հ. Յ. Դ. ամենահեր հե- րոսին եւ մեծ հայրենասէր ընկեր Դրոյի :

«ԱՆՏՈՔ»

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Կ'ողբամ դառնապէս մահը հերոս Դրոյի որ ազգի եւ հայրենի- քի համար արիւն թափեց սարերում եւ ձորերում եւ մեռաւ օտար երկրում : Քաջ Դրօ, քո անունը եւ պատմութիւնը լսել եմ դեռ մանուկ հասակից :

Գալուստ Ազարեան

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Տոլարը առջի օր 402էն 407 Ֆրանքի բարձրացաւ սեւ շուկային մէջ, ինչ որ տեսնուած չէր չորս տարիէ ի վեր: Ոսկեդրամի գիներն ալ բարձրա - ցան: Իրազեկներ այս արտակարգ բարձ - րացումը կը վերագրեն Ալժերիոյ ապրս - տամբութեան, վախնալով թէ նոր սուղ - քեր պիտի հաստատուին կամ փոխառու - թիւն պիտի կատարուի: Ոսկի Նափոլէոնը բարձրացաւ 3250ի:

"ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ"ԻՆ ԴԱԻԸ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

ՈՒԽՏԱԳԻՐ ՄԸ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԵՆ ԶԱՐԵՀ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ, ԽԱԽՏԵԼՈՎ ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ԿԱՐԳ – ԿԱՆՈՆԸ

ԿԱԹՈՂ. ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ԿՈՐՈՎԻ ԴԻՐՔԸ ԱՅՍ ՕՐԻՆԱԶԱՆՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՊ

ԽՄԲ.— Կիլիկիոյ կաթողիկոսական դիւանը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ մամուլին, Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան դէմ սարքուած տխուր դաւադրութեան առթիւ

ՀԱՏՈՒԱԾ ՄԸ՝ ԳԱՀԻՐԷԻ «ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎ»ԻՆ ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵՆԷՆ

Նկատի առնելով,

Որ Հայաստանեայց Եկեղեցին, մի եւ անբաժան մարմին մըն է, իբրեւ միակ պետ եւ գլուխ ունենալով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը եւ որպէս միակ կեդրոն Լուսաւորչաշէնն Մայր Աթոռ, Ս. Էջմիածնի,

որ Կիլիկիոյ Աթոռը մասնակի Հայրապետութիւն մըն է Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Կիպրոսի այժմու սահմաններուն մէջ միայն եւ ենթակայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան ի հոգեւորս, անկախ ըլլալով վարչական եւ մատակարարական գործառնութեանց մէջ,

որ տարւոյս Փետրուար 20ին Հայրապետանոցի դահլիճին մէջ կատարուած ընտրութիւնը զուտ միակողմանի եւ հատուածային բնոյթ մը ունեցած է, պատճառ դառնալով հաւատացեալ ժողովուրդի երկփեղկման, եւ պառակտման, եւ հակառակ ըլլալով ընդհանրապէս քրիստոնէական եւ մասնաւորապէս Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ սիրոյ միաբանութեան ոգւոյն.—

Եպիսկոպոսական Ժողովս միաձայնութեամբ սոյն ընտրութիւնը ցաւով կը նկատէ թերի եւ անընդունելի:

ԻՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐԸ
ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐ

«Նկատելով որ Տ. Զարեհ Ս. Եպիսկոպոս Փայասլեանի ընտրութիւնը յԱթոռ Հայրապետութեան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, կատարուած է թերի կերպով եւ անընդունելի է,— Ամենայն Հայոց Հայրապետ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Շնորհազարդ Կաթողիկոսի նախագահութեամբ, 1956 Մարտ 5էն 6ին, Եգիպտոսի Հայոց Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ ի Գահիրէ գումարուած Եպիսկոպոսական Ժողովս կ'առաջարկէ լրացնել այդ թերին հետեւեալ պայմաններով.

Ա.— Տ. Զարեհ Սրբազան պիտի ստորագրէ ուխտագիր մը, ուր ճշդուած պիտի ըլլան Կիլիկիոյ Հայրապետին դիրքը հանդէպ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան եւ իր Հայրապետական իրաւասութիւններն ու պարտականութիւնները:

Բ.— Կիլիկիոյ Հայրապետը պիտի ընդունի գերագահութիւնը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան որ ի Ս. Էջմիածին, ենթարկուելով, ի հոգեւորս, դաւանաբանական, վարդապետական եւ ծիսական խնդիրներու մէջ — սոյն Կաթողիկոսութեան նախամեծար Աթոռին եւ պահելով իր անկախութիւնը վարչական — մատակարարական գործառնութեանց մէջ:

Գ.— Կիլիկիոյ Հայրապետութիւնը պիտի ունենայ իր սեփական կանոնադրութիւնը, համաձայն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ոգւոյն, սկզբունքներուն եւ կանոններուն եւ տեղական պայմաններուն նկատմամբ պատշաճեցուած Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան կողմէ վաւերացուած «Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ սահմանադրութեան», ապահովելով Կիլիկիոյ Հայրապետական իշխանութեան արժանավայել եւ ընդունելի դիրք եւ հեղինակութիւն: Մինչեւ սոյն կանոնադրութեան պատրաստութիւնն ու վաւերացումը, պիտի առկախուի եւ գործադրութենէ դադրի 1941ի կանոնադրութիւնը: Անոր փոխարէն, սակայն, պիտի կազմուի հոգեւոր խորհուրդ մը, իբրեւ գործադիր մարմին, բաղկացած չորս եկեղեցականներէ եւ չորս աշխարհականներէ եւ ընտրուած Կիլիկիոյ Հայրապետութեան Միաբանական Ընդհանուր Ժողովէն: Սոյն Խորհուրդի նախագահն է Հայրապետը:

Դ.— Կիլիկիոյ Հայրապետը պիտի ունենայ իր ընդհանուր փոխանորդը, ընտրուած Միաբանական Ընդհանուր Ժողովին կողմէ.

Ե.— Կիլիկիոյ Հայրապետի ընտրութեան պիտի մասնակցի Մայր Աթոռը երկու ձայնով, մէկ եկեղեցական եւ մէկ աշխարհական, վերջինը Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի անդամներէն, եւ ընտրեալ Հայրապետի օծումը պիտի կատարուի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կամ անոր ներկայացուցչին ձեռքով եւ վեց եպիսկոպոսներու մասնակցութեամբ».

Զ.— Կիլիկիոյ Հայրապետը ըստ եկեղեցական — իրաւական կանոնաց, պիտի չկրնայ կատարել կամ իր Աթոռին եւ վիճակաւոր եպիսկոպոսներուն արտօնել կատարելու որեւէ ձեռնադրութիւն կամ ձեռնադրուած եկեղեցականներ ուղարկել Կիլիկիոյ Հայրապետութեան սահմաններէն դուրս գտնուող թեմերուն համար, առանց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի յանձնարարութեան եւ հաւանութեան. իսկ քահանաներու ձեռնադրութեան եւ առաքման վերաբերմամբ Մայր Աթոռէն հաստատուած Առաջնորդներու խնդրանքին: Հակառակ պարագային ձեռնադրողին եւ ձեռնադրուողին նկատմամբ կը կիրարկուի կանոնական տրամադրութիւնը.

Է.— Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին անուան յիշատակութիւնը կը կատարուի, Ս. Պատարագի միջոցին, բոլոր հայ եկեղեցիներուն մէջ անխտիր, նաեւ հայրապետական մաղթանք յանուն Ս. Էջմիածնի եւ Ընդհանրական Հայրապետին: Պիտի կատարուի նաեւ անուան յիշատակութիւնը Կիլիկիոյ Հայրապետին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի անուան յիշատակութենէն անմիջապէս յետոյ:

Դիւան Եպիսկ. Ժողովոյ ատենապետ Եղիշէ արք., ատենադպիր Շնորհք եպիսկ.

ԻՆՉՊԷՍ ՊԷՏՔ Է ՈՒԽՏ ԿԱՏԱՐԷ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

ՈՒԽՏԱԳԻՐ

Ի մէջ տաճարիս Սրբոյ Լուսաւորչի ի Գահիրէ մայրաքաղաքին Եգիպտոսի, առաջի Աստուծոյ, Հօր Ամենակալի, Որդւոյն Միածնի եւ Հոգւոյն Ճշմարտի եւ առաջի պատուական Հայրապետին Ամենայն Հայոց Տեառն Վազգենայ Առաջնոյն Սրբազնագոյն Կաթողիկոսին եւ Ծայրագոյն Պատրիարքին Առաքելական Նախամեծար Մայր Աթոռոյ Սրբոյն Էջմիածնի, ի ներկայութեան Պատրիարքին Հայոց Թուրքիոյ Տեառն Գարեգնի Արքեպիսկոպոսի, Պատր. Տեղապահին Առաքելական Աթոռոյն Սրբոյ Երուսաղէմի Տեառն Եղիշէի Արք.ին եւ առաջի եպիսկոպոսական դասուն,— ուխտեմ կալ մնալ զամենայն աւուրս կենաց իմոց սպասաւոր հաւատարիմ եւ աւանդական սրբոյ եւ միոյ Առաքելական Եկեղեցւոյս Հայաստանեայց, եւ հնազանդ ի հոգեւորս յամենայնի, Նախամեծար Մայր Աթոռոյ սրբոյ Էջմիածնի եւ Գահակալի Նորին Տեառն Վազգենայ Առաջնորդոյ Շնորհազարդ Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց եւ յաջորդաց սորին:

Վասն որոյ, ես, ընտրեալ Հայրապետ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ի սահմանս Լիբանանու, Սուրիոյ եւ Կիպրոսի, վկայութեամբ խղճի մտացս, ստորագրեմ զայս գիր յանձնառական եւ անզրժելի ուխտի:

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

10 Մարտ, 1956, Նորին Ս. Օծութիւն Վեհափառ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց ի ԳԱՀԻՐԷ

Վեհափառ Տէր,

Ձերդ Վեհափառութիւնը Գահիրէի Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, եւ ի ներկայութեան Ս. Էջմիածնի եւ Կիլիկեան Աթոռի միաբան Սրբազան Եպիսկոպոսներու, 7 Մարտ 1956 Չորեքշաբթի առաւօտեան ժամը 11.30ին մեզի յանձնեց «Համաձայնագիր» մը, յարակից երկու թուղթերով, ստորագրուած Ձերդ Վեհափառութեան նախագահութեամբ եւ միայն Էջմիածնի միաբան Սրբազան Եպիսկոպոսներու մասնակցութեամբ գումարուած ժողովի մը դիւանին կողմէ:

Ձերդ Վեհափառութիւնը թէեւ յանձնարարեց մեզի յաջորդ օր մինչեւ ժամը 5 գրաւոր պատասխան մը տալ, սակայն նկատի ունենալով «Համաձայնագիր»ին ծանրակշիռ բովանդակութիւնը, նոյն օրուան մէջօրէին, յայտներ էինք Ձերդ Ս. Օծութեան, թէ պատրաստ էինք վերադառնալ Ս. Աթոռ Անթիլիաս, խորհրդակցելու համար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ընտրեալ Կաթողիկոս Ամենապատիւ Տ. Զարեհ Ս. Եպիսկոպոսին հետ խոստանալով մինչեւ Կիրակի, 11 Մարտ 1956, Ձերդ Վեհափառութեան ներկայացնել մեր պատասխանը:

Արդ, Ձերդ Վեհափառութեան մեզի յանձնած «Համաձայնագիր»ը ամենալուրջ քննութեան ենթարկած ըլլալով այսու կու գանք Ձերդ Ս. Օծութեան յայտնել թէ.—

1.— Եպիսկոպոսական վերոյիշեալ ժողովը կանոնական, պատմական եւ աւանդական ոեւէ իրաւասութիւն չունի զբաղելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան վերաբերեալ հարցերով:

2.— Կը յայտնենք նոյնպէս, որ 20 Փետրուար 1956ին, մեր նախագահութեան տակ կայացած Կիլիկեան Թեմերու Պատգամաւորական Ժողովը, Հայց. Եկեղեցւոյ եւ Ս. Աթոռիս աւանդութեանց վրայ հիմնուած, Սահմանադրական ոգիով կազմուած եւ կիրարկութեամբ նուիրականացած Կանոնադրութեան համաձայն, օրինականօրէն եւ անթերի կերպով կատարեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նոր Գահակալի ընտրութիւնը: Թոյլ տուէք նաեւ յիշեցնելու Ձերդ Վեհափառութեան, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսները անցեալին մէջ ալ նոյն հիմունքներով ընտրուած են

3.— Պարտք կը զգանք Ձերդ Ս. Օծութեան կարեւորութեամբ յիշեցնելու, որ Կիլիկեան Թեմերն ու Ս. Աթոռը կը կառավարուին Ազգային Սահմանադրութեամբ եւ Կանոնադրութիւններով որոնք պետականօրէն հաստատուած եւ ընդունուած են, եւ տասնեակ տարիներու գործադրութեամբ նուիրականացած, եւ որոնց խախտումը ծանրակշիռ հետեւանքներ կրնայ ունենալ մեր ժողովուրդին համար, եւ գործնապէս ալ անկարելի է:

4.— Այս առթիւ, Վեհափառ Տէր, կու գանք անգամ մը եւս յայտարարել թէ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հետ գոյութիւն ունեցող Կիլիկեան մեր Աթոռին եղբայրական, սիրալիր եւ սերտ յարաբերութիւնները պիտի պահուին ըստ առաջնոյն, հաւատարիմ մնալով Հայց. Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ միութեան ոգիին:

Վեհափառ Տէր, թոյլ տուէք աւելցնելու, որ Հայց. Եկեղեցւոյ Ս. Աթոռներուն ինքնիշխան գոյութիւնը Հայց. Առաք. Ս. Եկեղեցւոյ տեւականութեան հիմքը կը կազմէ Հայ ժողովուրդի անցեալի եւ ներկայի ապրած պայմաններուն մէջ:

Արդ, ի պատասխանի Ձերդ Վեհափառութեան մեզի յանձնած «Համաձայնագիր»ին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հիմնական այս սկզբունքները պարզող սոյն գրութիւնը մատուցանելով Ձերդ Ս. Օծութեան,

Մնամք որդիական ամենախորին յարգանօք եւ ի համբոյր Ձերդ Վեհափառութեան Ս. Աջոյն Խոնարհ Աղօթակից

ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ԿԱԹ. ՏԵՂ. ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

ՆՒԷՐ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Այն ատեն փորձեցին զինուորական գաղութներ հաստատել, այդ ալ ապարդիւն անցաւ:

Պատճառն այն էր, որ հոն կացողները բացարձակապէս անծանօթ էին տեղացի ժողովուրդի բարքերուն, յարատեւութեան ոգի չունէին եւ կ'ուզէին հարստութիւն դիզել առանց աշխատելու: Կլիմայի փոփոխութեան պատճառաւ շատեր հիւանդացան, նորահաստատ զինուորական խիստ վարչաձեւը կարգ մը արգելքներ հանեց անոնց դէմ: Դրամագլուխի պակասը մէկ կողմէն, զանազան շրջաններու մէջ տիրող պատերազմական վիճակը միւս կողմէն այն հետեւանքն ունեցան, որ կառավարութիւնը յուսահատեցաւ եւ յանգեցաւ այն եզրակացութեան, որ կարելի չէր գաղթականութիւն հաստատել Ալժերիոյ մէջ:

Այս անյաջող փորձերէն վերջ, մտածեցին վանական միաբանութիւններ հաստատել Ալժերիոյ մէջ եւ անոնց միջոցաւ զարկ տալ երկրագործութեան: Վանականներն են միայն, որ անսահման համբերութիւն ունին եւ կը տոկան ամէն կարգի յոգնութեանց՝ կարգապահութեամբ եւ չեն վախնար վտանգներէ:

1842ին Թրափիստներու միաբանութիւնը վանք մը հիմնեց Սթաուէլիի դաշտին մէջ, ստանալով 1200 հեկտար հող: Վանականները հերոսաբար կուրծք տուին տաժանելի աշխատանքներու եւ յաջողեցան լաւ արդիւնք ձեռք բերել: Սակայն այդ վանքը կառուցուած ըլլալով վատառողջ շրջանի մը մէջ, հիւանդութիւնը ծայր տուաւ եւ քանիցս նոր վանականներ բերուեցան հիւանդացողներուն տեղ: 6–7 տարի աննպաստ պայմաններու մէջ, առանց յուսահատելու չարաչար աշխատեցան վանականները, մինչեւ որ կրցան լաւ անունդ, հագուստ եւ բնակարան ապահովել:

Ուրիշ կրօնական միաբանութիւն մը նոյն փորձը կատարեց Փրանս. Կիւյանայի մէջ ԺԸ. դարուն վերջը եւ յաջողեցաւ: Անկէ առաջ, 1610ին Փարակուէյի եւ Փարանայի խոպան երկրներուն վրայ Յիսուսեան միսիոնարներ նման գաղթականութիւններ հաստատեցին, նպատակ ունենալով տեղացիները կաթոլիկ դարձնել եւ կաթոլիկ մեծ պետութիւն մը հիմնել: Հակառակ այդ ճախճախուտ շրջաններու ներկայացուցած բոլոր աննպաստութեանց, անխոնջ եռանդով ամբողջ մէկուկէս դար աշխատեցան այդ ժէզուիթները՝ բովանդակ աշխարհի հիացումին արժանանալով:

Պարպիէ տիւ Պոքաժ այս երեք օրինակները յիշելով, կուգայ այն եզրակացութեան, թէ գաղթականութիւն հաստատելու լաւագոյն տարրերը վանական միաբանութիւններն են: Անոնք իրենց շուրջ համախմբելով կրօնասէր ժողովուրդ մը, պիտի կրնան ցարդ ձեռք բերուածէն աւելի լաւ արդիւնքի մը հասնիլ:

Ուրեմն անհրաժեշտ է գտնել ժողովուրդ մը, որ լրացնէ այս կարեւոր պայմանը, ժողովուրդ մը, որ ոչ միայն վարժուած ըլլայ Ալժերիայինին նմանող կլիմայի մը, այլ բնական հակամիտութիւն մը ունենայ դէպի առեւտուրն ու երկրագործութիւնը, ասկէ զատ անդիմադրելի ուժէ մը մղուած ըլլայ իր ծննդավայրը ձգելով արտագաղթելու: Ֆրանսայի շահը կը պահանջէ գտնել այսպիսի ժողովուրդ մը՝ զայն քաշելու համար դէպի իր ափրիկեան ստացուածքները:

Նախաբանէն ետք, Պարպիէ տիւ Պոքաժ հետեւեալ կերպով կ'ամփոփէ իր մտքերը.

1. Պէտք է գտնել ժողովուրդ մը, որ կլիմային շատ չազդուի:

2. Որ ըլլայ կրօնասէր, աշխատասէր եւ հողագործ:

3. Որ զօրաւոր պատճառի մը բերումով, ստիպուած ըլլայ ձգել իր երկիրը:

«Արդ, այս կարեւոր պայմանները լիովին կը լրացնէ հայ ժողովուրդը, որուն երկիրը այսօր բաժնուած է Ռուսիոյ, Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի միջեւ:

Հայոց կրօնքը, նկարագիրն ու պատմութիւնը վերջին ծայր հետաքրքրական կը դարձնեն զանոնք: Հակառակ իրենց դրացիներու անդադրում ճնշումին, անոնք մնացած են հանդարտ ու աշխատասէր, ցանկալով միայն խաղաղութիւն: Ամէն անգամ, որ զիրենք շրջապատող հակառակ իրարու դէմ կռուին, կ'աւերուի իրենց երկիրը, հրոյ ճարակ կը դարձնեն իրենց քաղաքները եւ յաճախ զիրենք ալ կը գերիվարեն: Հայաստան այսօր հաստատուն դիրք մը չունի, սահմանները անորոշ են, այդ անունը հին թագաւորութիւնը կազմող նահանգներէն հազիւ մէկ քանիին վրայ միայն մնացած է:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(2) (Շար.)

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

ՌՄԲ.— Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը, հանդէս մը սարքած էր Վարդանանց տօնին առթիւ, բայց յետաձգուեցաւ: Տեղի կ'ունենայ վաղը, կիրակի: Այս առթիւ հետեւեալ գրութիւնը.—

Ամէն տարի Վարդանանց տօնակատարութիւնը տեղի կ'ունենայ արժանավայել կերպով, եւ անցած է Առաքելական եկեղեցւոյ Տօնացոյցին մէջ:

Վարդանանցը կը տօնուի թէ ազգայնական եւ թէ կրօնական ջերմեռանդ զգացումով: Իր տարած յաղթանակը, անցած է պատմութեան:

Դժբախտաբար, ոմանք կան որ Վարդան կրօնամոլ էր, եւ նոյնպէս ազգասէր. Ասոր ալ գէշ չէ: Բայց Յազկերտի այն օրերու Հայերէն, կրօնական պահանջն էր, ուրանալ քրիստոնէութիւն եւ դառնալ կրակապաշտ:

Ահա իր հրովարտակին պատճէնը.

Միհրներսեհ վզրուկ հրամանատար, Իրան եւ ան Իրան Հայոց Մեծաց ողջոյն շատ: — «Գիտցէք ամէն մարդ որ կը բնակի երկնքի տակ, եւ չունի օրէնքը Դենիմազդեզի, խուլ է եւ կոյր, եւ Հարամանի դեւերէն խաբուած»:

Զրադաշտական կրօնը գովելէ վերջ, կը փորձէ ծաղրելու քրիստոնէական մոլութիւնները, եւ այն որ քրիստոնեաներ կը հաւատան որ Աստուած ստեղծած է բարին եւ չարը, ինչպէս եւ մահը:

— Դուք Հայերդ ալ մոլորուած էք Յոյներու նման: Սակայն, պէտք է դառնալ այն հաւատքին, ինչ որ ունի ձեր տէրը եւ դուք պարտաւորած էք զայն ընդունիլ: Արդ, երկու բան կայ ձեր առջեւ, կամ բառ առ բառ պատասխան հրովարտակին, կամ գալ դուռը, կանգնիլ մեծ ատեանին առջեւ:

Հրովարտակին լուրը, կայծակի արագութեամբ, անցաւ Հայաստանի մէկ ծայրէն միւս ծայրը: Եւ ամէն կողմ շուարում ահրեկ սուգի ատրեան:

Սպարապետ Վարդանը նոր կը վերադառնար Արտաշատի վանքէն իր թիկնապահ Արծրունիի հետ: Ամրոցի կողմէն ձիաւոր մը սլանալով, բարեւի կեցաւ սպարապետին առջեւ եւ ըսաւ.

Տէր սպարապետ, հիւրեր ունինք. Ամատունեան Վահան նախարար, Արշակունեաց վերջին Հայաստանի հազարապետ: Մոկաց Արտակ նախարար, Արծրունեաց Ներշապուհ նախարար, եւ Ռշտունեաց Արտակ Նախարար:

Զօրավարը կանգ առաւ հիւրանոցի չէմքին, եւ քաղցրաժպիտ ողջունեց հիւրերը, եւ եռանդով ողջագուրուեցան: Զօրավարը խզեց լռութիւնը եւ ըսաւ.

— Անշուշտ բոլորդ ալ լսած կ'ըլլաք Արքայի հրովարտակի մասին ուղղուած կաթողիկոսին եւ իշխաններուն:

Տեղի ունեցաւ անախորժ վէճեր նախարարներու մէջ: Վարդան անմիջապէս հասկցաւ անոնց միտքը եւ պայուսակէն մագաղաթ մը հանելով, երկարեց Արտակ իշխանին.— Առ եւ կարդայ, թող յայտնի լինի բոլորին: — «Արդ Արքայի հրովարտակը սաստկապէս շփոթել է այստեղ ամէնքին: Թող յայտնի լինի Ձեր Մեծութեան, որ այս շփոթը, եւ երկպառակութիւնը, վտանգաւոր դարձած է: Հաւիր շուտով, դալիր խմբումը, եւ ազգը ստուքի հանիր, յապաղում մահու դուռ կը բանայ»: (Ստորագրութիւններ):

Ուրեմն, փակենք բոլոր վէճերը, եւ շարունակենք ճամբան դէպի Արտաշատ, ըսաւ Վարդան, խրոխտ եւ վճռական:

Հազիւ դուրս ելած հիւրանոցէն, իրենց դէմ գտան Մեծ Տիկին Վարդանի մայրը, որ խորապէս յուզուած եւ չարագուշակ ձայնով մը գոչեց. — Հայրենիքը վտանգի մէջ է, Շապուհ գերեզմանէն ետ եկած է, Հայոց աշխարհը արմատէն հանելու:

Իր աչքերը կը նայէին հեռուն, խորհրդաւոր աշխարհ մը, ուր այդ պահուն կը կատարուէր ամենաքստմնելի եղեռնագործութիւնը: Դառնալով նախարարութեան. շարունակեց.

— Գացէք ազատեցէք Հայոց աշխարհը: Իսկ դուն, որդիս, ճակատիդ գրուած է.— Նախնեացդ սուրը չարատաւորես, չյաղթած չվերադառնաս:

Վարդան դարձաւ նախարարներուն, — Երբ ազգովին կանգնած ենք, կենաց եւ մահու առջեւ, այլ եւս չկայ ոչ Հայոց մեծ, ոչ ալ փոքր: Ոչ նախարարութիւն, ոչ հոգեւորականութիւն: Ազգովին պէտք է պատասխանենք հրովարտակին: Աւարտենք մեր գործը, տէր ու պաշտպան կանգնինք հայրենիքին: Կամովին Պարսկաստանը չի փրկեր մեզ Թերեւս, ծածուկ յուսացողներ կան ... Յազկերտը գիտէ որքան ալ խօսքով Պարսկանանք, դարձեալ մեր աւանդութիւններով կը մնանք Հայ, դարձեալ վտանգաւոր կը լինինք իրեն եւ Բիւզանդիայի միջեւ: Ան պիտի չզգուի արտաքսելէ եւ փճացնելէ մեզ Կամովին կուտա՞նք մեր իշխանութիւնը, մեր հայրենիքը. Զայներ, ոչ, չենք տար:

Այն ատեն շատ խորհեցէք, վճռեցէք, եւ ջանացէք գտնել արքային համար խաղաղութեան բանաձեւ մը: Բայց մի մոռնաք որ մեր նախահայրերը մեզ կտակած են Ազգն ու հայրենիքը: Անոնք արիւնով պաշտպանեցին մեր ազատութիւնը, մեր հայրենիքը, եւ մեզ պատուէր թողին անբասիր պահել այդ սրբութիւնները: Տէր կանգնինք եւ պաշտպանենք մեզի կտակուած գանձերը: Մեռնինք ու չտանք թշնամուն եւ ոչ ինչ:

Յազկերտ կրօնական պահանջի բերումով, Հայերը կը պարսկացնէր, սակայն հրովարտակին պատասխանը կատղեցուցած էր գոռոզ արքան:

Մասնիկ մը հրովարտակին պատասխանէն:

— Տէր Արքայ, եւ հազարապետ Արաց, մեր հաւատից չեն կարող խախտել, ոչ հրեշտակ, ոչ մարդիկ, ոչ հուր, ոչ սուր: Այլ դու, Արքայ, այս ամէն բանի մասին մեզ մի հարցներ, որովհետեւ, ոչ թէ մարդու հետ է մեր հաւատի ուխտը, որ խաբուինք իբրեւ երախաներ, այլ անխզելի Աստուծոյ հետ, որ չի կարելի քանդել եւ հեռու նետել, ոչ այժմ, ոչ ապա, ոչ յաւիտեանս եւ ոչ յաւիտենից յաւիտեան:

Գազանացած Յազկերտ, այս կտրուկ պատասխանին վրայ, կը մռնչէ:

— Գիտուններ էք, իմաստուններ էք, քննեցէք դատեցէք, վճռեցէք. — Արդ Արքայի դէմ այսպիսի յանդգնութիւն, ստորնագոյն համարեն մեզ, գոռոզ ազգ եւ դառաց ոգի: Ատեանի առջեւ բերէք, քննեցէք եւ բերնէն լսեցէք:

Առաջինը Վարդան կը ներկայանայ ահեղ ատեանին առջեւ: Կը ներկայանար սառնասիրտ եւ քաջ համոզումներով, իր վրայ կեդրոնացնելով ամբողջ ատեանին ուշադրութիւնը: Եւ կ'ըսէ — ուրախ եմ որ ինձ խօսելու միջոց տուիք: Թող յայտնի լինի, Տէր Արքայ եւ հազարապետ ; ես կը գտնուիմ Արաց զօրութիւն ստեղծող Դատի առջեւ, եւ գիտեմ թէ ինչ եմ խօսել եւ գրել, թող յայտնի լինի ձեզ որ մենք կը կռուինք Արաց պետութեան արտաքին թշնամիներու դէմ, կուտանք տէրութական հարկեր, բայց ոչ այսքան միայն .. Իսկ այն որ աւանդ ենք առեր մեր նախնիքներից — մեր հայրենիք, մեր ազատութիւն, մեր իշխանութիւն — զա չենք տայ ոչ ոքի. Ահա այդ ենք գրել մենք ; Հաճո՞յ է, թող գնանք ազատ ապրինք մեր աշխարհում: Հաճոյ չէ՞, ահա մենք, ահա դուք, ըրէք ինչ որ կը կամենաք: Հրովարտակի պատասխան գրուած է եւ ինչ որ գրուած է չի ջնջուիր: (Քաղուած Դ. Դեմիրճեանի Վարդանանք վէպէն):

Պատիւ Տ. Տ. Հայր. Միութեան, որ չի մոռնար պանծացնել Վարդանանց դարաւոր յիշատակը: Լիայոյս եմ որ նկատի առած են Տարօնի անթիւ նոր Վարդանները եւ անոնց փառքը յաւերժացնելու համար ջանք պիտի չխնայեն:

Իսկ Ամերիկայի Տ. Տ. Հայր. Միութիւնը իր լեղին կը քամէ Տարօնի նոր Վարդաններ հրապարակ բերելու համար Կը մաղթեմ ջանք եւ կորով

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

Ի ՊԱՏԻՒ Գ. Ա. ԶԱՔԸՃԵԱՆԻ

Համազգային ընկերութեան Փարիզի վարչութիւնը շաբաթ գիշեր սեղան մը սարքած էր ի պատիւ «Յուսաբեր» ընկերակցութեան նախագահ Գ. Աւ. Զաքըճեանի: Ճաշասրահը լեցուած էր անդամներով եւ բարեկամներով: Վարչութեան նախագահը, Գ. Գարսամեան, բացումը կատարելով, հրաւիրեց մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել ողբացեալ Դրոյի յիշատակը: Ետքոյ ներկայացուց հիւրը, որ ծանօթ է իր հանրօգուտ գործունէութեամբ եւ առատաձեռնութեամբ: Յաջորդաբար խօսք առին Շ. Նարդունի, Շ. Միսաքեան, Հ. Զրուանդեան, Տիկին Տ. Միսաքեան, Ս. Տէր Թովմասեան, Գ. Լազեան եւ Հրանտ Սամուէլ, շեշտելով թէ հայկական մշակոյթին զարգացումը տարրական պայման է ազգապահպանման համար եւ մաղթելով որ ուրիշներ ալ հետեւին Գ. Զաքըճեանի օրինակին:

Ամէնէն վերջ խօսեցաւ օրուան հիւրը, շնորհակալութիւն յայտնելով եւ խոստանալով իր կարելի աջակցութիւնն ընծայել հանրօգուտ ձեռնարկներու

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՄԽԻԹԱՐ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐ ԴԷՄՔԸ: Գրեց Հ. Սահակ վրդ. Տ. Մովսէսեան: Գին 100 Ֆրանք: Կեդրոնատեղի Պարսամեան գրատուն:

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ՄԻԼԱՆՈՅԻ ՄԷՋ

ՄԻԼԱՆ, 11 Մարտ.— Այս տարի եւս, Միջինքի առիթով, Մարտ 10ին գիշերը Հայկ. Տան մէջ տեղի ունեցաւ աւանդական պարահանդէսը, նախաձեռնութեամբ Հայ Տիկնանց Բարեսիրական Միութեան եւ Իտալիոյ Հայ Մշակութային Միութեան:

Հասոյթը՝ ի նպաստ Հայկ. Տան եւ վերոյիշեալ Միութիւններուն: Սրահը լի էր հանդիսականներով: Կազմակերպումը՝ շատ յաջող եւ հաճելի: Տեղի ունեցան վիճակախաղ եւ ուրիշ անակնկալներ:

× Հայ Մշակութային Միութեան տարեվերջի եւ տարեգլխի ընդհ. ժողովին մէջ, վարչութիւնը կատարեց իր գործունէութեան հաշուետուութիւնը, զոր ընդհ. ժողովը գնահատեց եւ վաւերացուց: Երկրորդ ժողովին, նորընտիր վարչութիւնը ներկայացուց իր ապագայ գործունէութեան նախահաշիւը եւ ծրագիրը: Այս ժողովին, Միութեան կանոնագիր-ծրագրին մէջ կարգ մը փոփոխութիւններ կատարուեցան: Տասը հայրենակիցներ անդամագրուեցան: Նորընտիր վարչութեան կազմն է — Բժ. Արամայիս Սրապեան, ճարտարապետ Արման Սարեան, Գ. Գ. Զաւէն Մնոիկեան, Վազգէն Բամպուկեան եւ Յարութիւն Ալեքսանեան: Պաշտօնավարութեան տեւողութեան շրջանը երկու տարի:

× Օր. Մայտա Մնոիկեան, իր երրորդ նկարահանդէսը կը սարքէ Միլանոյի Կաւէոլի պատկերասրահին մէջ, Փետրուար 27էն Մարտ 9: Իր արուեստին յատկանիշն է պարզութիւն եւ անմիջականութիւն: Առաւելապէս՝ բնանկարներ, որոնցմէ յիշատակելի են Սկիւտարի գերեզմաննոցը, Առաւօտն ու Միջօրէն, Բրնձի դաշտերուն վրայ եւայլն:— Ա.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ինչպէս նախատեսած էինք, Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Փոր. Սէն Լուիի խաղարկութիւնը առիթ տուաւ որ առաջին անգամ ըլլալով Հ. Մ. Ը. Մ.ը կոտրէ փրոմօսիոն տ'օնէօրի հանդիսականներու մրցանիշը:

Ներկայ էին 300 հոգի: Ինքնաշարժներուն համար տեղ չէր մնացած մարզադաշտին մէջ: Թէեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի համար պատուաբեր է հաւասար մնալը, բայց մերոնք պէտք էր շահած ըլլային յաղթանակը: Դժբախտաբար չկրցան նշանակէտի վերածել այն «փէնալթի»ն որ իրենց վիճակուած էր:

Երկուշաբթի «Փրովանսալ»ի մարզական աշխատակիցը ջերմապէս կը գովէր Հ. Մ. Ը. Մ.ի կանոնաւոր եւ մաքուր խաղարկութիւնը:

Այս կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մրցի իր Պոմոնի մարզադաշտին վրայ, Պեոի օդանաւային խումբին դէմ: Կը յուսանք որ մերոնք գեղեցիկ խաղարկութեամբ մը կրկին պիտի բարւոքեն իրենց դասաւորումը:

ՎԱՀԱՆ ՇԱՄԼԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (2)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

I

ԵՐԿՈՒ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿՆԵՐ

Մերթ անյայտանում էր նա, մերթ երեւան էր գալիս, աւելի ահարկու կերպարանքով. Ձիաւորը հասկացաւ նրա ինչ լինելը: Նա մի ակնթարթում ձիու թամբից սողաց դէպի գաւակը, որ նրա բեռը թեթեւացնէ: Բռնեց ագիից, սկսեց շոյշոյել նրան: Օրհասական ժամը մօտենում էր քանի որ թանձր, այլանդակ հրէշի նման մօտենում էր, մթին կոյտը: Նրա որոտը խլանում էր ամէն ձայն: Պէտք էր փախչել նրանցից, եթէ ոչ, մի թեթեւ տաշեղի նման կը տանէր թէ՛ ձիուն, թէ՛ ձիաւորին: Ձին անգամ զգաց մօտալուտ վտանգը եւ կրկնապատկեց իր ուժերը: Անհնարին արագութեամբ կտրում էր նա կոհակները: Հրէշը անցաւ: Դա ուրիշ ոչինչ չէր, եթէ ոչ մերձակայ անտառների մի մասը, որ հեղեղը արմատախիլ անելով, իր պտոյտների մէջ կծկել էր, դալարել էր, եւ մի այնպիսի այլանդակ գունդի ձեւ էր տուել:

Ձիաւորը կրկին անգամ գոհութեամբ երեսը խաչակնքեց, երբ ոտք դրեց ցամաքի վրայ:

Նա իր հագուստը քամեց, ցամաքացրեց, յետոյ սանձը դրեց ձիու բերանը, եւ շարունակեց ճանապարհը, ինքը գնալով ոտով, իսկ ձիուն իր ետեւից քաշ տալով, որ փոքր ինչ հանգստանայ: Բայց ձին դժուարութեամբ էր հետեւում նրան: Որքան նա ջրի մէջ արագընթաց էր, այնքան ցամաքի վրայ դանդաղկոտ դարձաւ Տէրը վերաբերւում էր այդ նրա յոգնածութեանը.

Գետեզերքից բաւական հեռանալով, այժմ մօտեցաւ նա Բարձր լերան բարձրաւանդակներին: Ճանապարհը զառիվեր էր, ոլորւում էր սարի լանջայ վրայով, իջնում էր խորին ձորերի, փապարների մէջ եւ դարձեալ բարձրանում էր բլուրների վրայ: Նա ծանօթ էր այդ անտառապատ լեռների հետ, գիտէր նրանց դժուարին անցքերն ու շաւիղները, երեխայութիւնից սնուել ու մեծացել էր այդ խոնաւ ծմակների մթութեան մէջ, ուր ցերեկի լոյսը երբեք չէր թափանցում: Նա ապառաժների ու անտառների որդի էր:

Կայծակը շանթեց մօտակայ ծառերի կատարներին եւ մերձակայքը լուսաւորուեցաւ բաց-վարդագոյն փայլով: Որոտի ձայնը ահեղ դղրդիւնով տարածուեցաւ մթին ձորերի մէջ: Ուղեւորը նայեց դէպի ամպամած երկինքը եւ շտապացրեց իր քայլերը: Նա չվախեցաւ գետից, բայց վախենում էր փոթորիկից: Փոթորիկը մեծ արհաւիրք է գործում այդ կուսական անտառների մէջ, մանաւանդ գիշերային պահուն: Ժայռերի բարձրութիւնից խլում է նա ողողուած, մերկարմատ ծառերը եւ նետում է ճանապարհի վրայ: Ծառերի հետ փուլ են գալիս եւ քարերի ահագին բեկորներ: Ամէն մի ճանապարհորդ կ'անհետանար այդ փլատակների տակ, եթէ դժբախտութիւն ունենար հանդիպելու:

Կրկին լսելի եղաւ որոտման ահեղ դղրդիւնը եւ նրա հետ անձրեւի խոշոր կաթիլները սկսեցին մաղուել երկնքից: Քամին մռնչում էր եւ անձրեւային տարափը, կարկուտի գնդակների նման, զարկում էր նրա բորբոքուած երեսին: Բայց նա ոչինչ չէր զգում: Նրա միտքը, նրա զգացմունքները լարուած էին դէպի մի նպատակ, որ կլանել էր նրա ամբողջ գոյութիւնը, որ ամենայն եռանդով առաջ էր մղում նրան, որպէս մի մարմնացած փութաջանութիւն: Նա շտապում էր մի քանի ժամ առաջ տեղ հասնել, քան կը հասնէր սեւ ձիաւորը:

Բայց ձին դժուարութեամբ էր հետեւում նրան: Այժմ միայն նկատեց, որ ետեւի ոտքից կաղում էր նա: Անշուշտ գետի հոսանքի հետ տարւող կոճղներից մէկը դիպչելով, վնասել էր նրան: Այդ դէպքը սաստիկ վրդովեցրեց անվեհեր ուղեւորին: Նա շտապում էր: Իսկ այժմ զրկուեցաւ իր արագընթաց երիվարից: Ի՞նչ պէտք էր անել: Թողնե՞լ նրան եւ այնպէս ոտքով շարունակել ճանապարհը: Բայց ի՞նչպէս թողնել այն սիրելի նժոյգին, որը այնքան տարիներ թէ պատերազմի դաշտում, թէ իր ճանապարհորդութիւնների ժամանակ, լաւ ընկեր էր եղել նրա հետ: Մի քանի րոպէ մնաց նա մտածութեան մէջ: Յետոյ թողեց մեծ ճանապարհը, բռնեց մի շաւիղ, որ տանում էր դէպի Աշտիշատի վանքը:

Վանքը շատ հեռու չէր այնտեղից, մէկ ժամից յետոյ հասաւ նա:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Ի՞ՆՉ ԸՍԱԾ Է ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

Տեղական թերթերը հակասական լուրեր կը հրատարակեն արտաքին նախարար Պ. Փինոյի եւ Եգիպտոսի վարչապետին խօսակցութեանց մասին։ Պ. Փինօ, որ Փարիզ վերադարձած է արդէն, լաւատես կ'երեւայ։ Իրեն ընկերացող պաշտօնեաները կը հաւատեն թէ այսուհետեւ Եգիպտոս իր ազդեցութիւնը ի գործ պիտի դնէ, ազատ ընտրութիւններ կատարելու համար Ալժերիոյ մէջ, իբրեւ առաջին քայլ դրական ելքի մը յանգելու։

Արտաքին նախարարը պա սասխանելով Ֆրանսական անթելի վարչութեան միջոցաւ եղած հարցումներու, հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ.

— Վարչապետ Կամալ Նասրի հետ ունեցած խօսակցութիւններուս գլխաւոր արժէքը այն է որ, առաջին անգամ ըլլալով եգիպտական եւ Ֆրանսական կառավարութիւնները սրտաբաց արտայայտուեցան օրուան խնդիրներու եւ մանաւանդ Հիւս. Ափրիկէի մասին։ Խօսակցութիւնը տեւեց երեք ժամ։ Մանաւանդ բացատրեցի թէ Ֆրանսա բացարձակապէս վճռած է չլքել Ալժերիան։ Միեւնոյն ատեն ըսի թէ Իսլամներուն պիտի տանք լաւագոյն վիճակ մը եւ քաղաքական իրաւունքներ։ Կը թուի թէ գնդ. Նասր հասկցաւ որ տարբերութիւն մը կայ Ալժերիոյ եւ Մարոքի ու Թունուզի միջեւ որոնք գերիշխան պետութիւններ են։ Կը կարծեմ թէ ան ալ շատ կ'ուզէ որ հարցը լուծուի խաղաղօրէն։ Դիւրին չէ եւ չեմ կրնար ըսել թէ ճշգրիտ եւ շօշափելի արդիւնք մը պիտի տեսնենք քանի մը օրէն։

Նախարարը ուրիշ հարցումներու ալ պատասխանելով, ըսաւ թէ դժուար է լուծել արաբական երկիրներու եւ Իսրայէլի միջեւ եղած գործնական խնդիրները, — ինչպէս տարագիրներու եւ Ներգաղթի հարցը։ Միեւնոյն ատեն հաստատեց թէ Նախայարձակման վախը կը տիրապետէ Միջին Արեւելքի մէջ եւ թէ անհրաժեշտ է որ արեւմտեան պետութիւնները եւ Ազգաժողովը կարելին փորձեն, մթնոլորտը մեղմացնելու համար։ Նախարարը Լիբանան, Սուրիա և Իսրայէլ հրաւիրուած է և հաւանական է որ մեկնի յառաջիկայ ապրիլին։

× Եգիպտոսի վարչապետը պատասխանելով ամերիկեան անթելի վարչութեան հարցումներուն, յայտարարեց.— «Խ. Միութիւնը եւ համայնավարութիւնը ուղղակի վտանգ մը չեն կազմեր Միջին Արեւելքի համար։ Վտանգը կուգայ Արեւմուտքի եւ Իսրայէլի աշխարհակալութենէն»։

× Գահիրէի տեսակցութեան առթիւ, համաձայնութիւն գոյացած է, առեւտրական պայմանագիր մը կնքելու համար Ֆրանսայի եւ Եգիպտոսի միջեւ։

ԿԻՊՐՈՍԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Լիմասոլի մետրոպոլիտը Անթիմոն եպիսկ. որ փոխանորդաբար կը վարէ արքեպիսկոպոսական Մակարիոս արք.ի պաշտօնը, յայտարարեց թէ չեն կրնար որեւէ բանակցութիւն կատարել ի բացակայութեան Մակարիոս արք.ի։

Երբ հարցուցին թէ չի՞ կարծեր որ Մակարիոս արք.ի եւ անգլիացի կուսակալին բանակցութիւնները ձախողած են՝ Թուրքերու միջամտութեամբ, Անթիմոն եպիս. պատասխանեց թէ չի գիտեր։ Յետոյ եւ րախտագիտութեամբ յիշեց թէ արաբական աշխարհը կ'օգնէ Կիպրոսի դատին, միջազգային գետնի վրայ եւ Ազգաժողովին առջեւ, բայց դէնք ճարելու խնդիր չկայ։

× Եգիպտոսի կառավարութիւնը արտօնեց որ Յոյները նոր ընկերակցութիւն մը կազմեն, Կիպրոսի դատը պաշտպանելու համար։ Թերթ մըն ալ պիտի հրատարակեն, «Կիպրոս» անունով։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնս կը ծանուցանէ, ի գիտութիւն, թէ կը պատրաստուի տօնել Վասպուրականի հերոսամարտի 41րդ տարեդարձը, 13 Մայիս 1956 կիրակի։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Մեծ Պահքի առթիւ Ալֆորվիլի եկեղեցիի հոգաբարձութիւնը հսկում ժամերգութիւնը կատարել կուտայ այս շաբաթ Մարտ 17ին, երեկոյեան ժամը 7ին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. ԱՑՐԷՍԷՆ Երուանդ եւ Սոֆիկ Մաթոսեաններ ի գիտութիւն իրենց բարեկամներուն կը ծանուցանեն թէ 1948ին երկրորդ կարաւանով Հայաստան մեկնած իրենց սիրելի մօր՝ ՋԱՐՈՒՀԻ ՄԱԹՈՍԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ, հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ապրիլ 8ին, (Նոր Կիրակի), քաղաքին Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին.

●

Այրի Տիկին Անթառամ Նուրիճանեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Տիկին Էլիզ Զորթեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր, մօրեղբօր՝

ՆՈՒՐԻՃԱՆ ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

■

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ — Այրի Տիկին Մարի Պէտիկեան եւ զաւակները, Այրի Տիկ. Եպրաքսէ Պետիկեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Ղարիպեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Պետիկեան եւ Խապալեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9.45ին, Սէն Շամոնի հայ կաթողիկէ եկեղեցին (ուեւ տը լա Շարիթէ), հանգուցեալ

ՅԱԿՈԲ ՊԵՏԻԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող բոլոր ազգականները, բարեկամները եւ ծանօթները։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ԱՆԿԵՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 18ին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Անկէն լէ Պէն 30 ռիւ տը լա Լիպէրասիօն։

Հովանաւորութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆԻ

(Երեսփոխան Սէն է Ուազի)

Կը խօսի Պ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կ'երգէ Պ. Վահրամ Տէվէճեան

Անկէնի Կապ. Խաչի «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքի աշակերտութեան կողմէ փոքրիկ ներկայացում մը։

Արտասանութիւն եւայլն։

Պարահանդէսը կը սկսի ժամը 18էն վերջ, Պ. ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆի համբաւաւոր նուագախումբով ճոխ պիւֆէ

Շոգեկառքը Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն կը մեկնի ժամը 15ին եւ 16.17ին։

Անկէնէն Փարիզ մեկնող վերջին շոգեկառքը 23.23ին է։ Օթօպիւս ժամը 0.40։

ԽՆՋՈՅՔ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան կողմէ, կիրակի, Մարտ 18ին, կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 24, Սալ Ֆրանքօ Պելժ, 59 ռիւ Վէրճիօ, Փարիզ (13)։

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ։

Կը խօսին Պ. Պ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ եւ ՊԵՏՐՈՍ ՉԱՐՈՅԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկին Մ. Ստառնի, Տիկին Արաքսի Մուրատեան, Պ. Հրաչ Տարօնեան, Անտիա Քիւփէլեան, Ստեփան Պօղոսեան, Յովսէփ Տօնիկեան, Մուրատ Սարգիսեան։ Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաչանի խումբը եւ Վիգէն Թորոսեան եւ ուրիշներ։ Նուագախումբ ՑԱՐԱՖԵԱՆ (վրտէթ տը լա ռատիօ է տէ տիսք եւ ԺԱՔ ՏԱԼ

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակց. միջոցներ.— Մեթրօ Քորվիզար եւ Թօլպիաք կամ օթօպիւս թիւ 62 օթասիօն Վէրնիօ։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

— ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ —

●

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջանի խումբերը եւ ենթակոմիտէները՝ հետեւեալ կերպով.—

ՆԻՍ.— Գ. Զավուշ խումբը Մարտ 19ին։

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի բոլոր խումբերու ժողովը երեքշաբթի 20 Մարտ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբի մէջ.

Այս ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գ. ԼԱԶԵԱՆ։ Կը թելադրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն Պարպոթ սրճարանը։

Կը խնդրուի խումբերու ընկերներէն ներկայ ըլլալ ճիշդ ժամուն։

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը։ Կարեւոր օրակարգ.

ԱՆԻԷՌ – ԳՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէն artիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն, ընկեր Նշանի բնակարանը։

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Շատ կարեւոր օրակարգ։

ՍԵՔ. ՄՈՒՐԱՏ Ուսումնասիրաց ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3.30ին Իսիի Խրիմեան սրահը։ Պ. Ա. Գմբէթեան տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Մարսիլիոյ հանդէսին մասին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՀՐԱՒԷՐ ԱՏԱՓԱՋԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 5ի խորհրդակցութեանց շարունակութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 15ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ։

Ջերմապէս կը խնդրուի հայրենակիցներէն, անձի թիւով ներկայ ըլլալ, այս խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը

Կրընոպլի մէջ 18 Մարտ, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին։

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 18 ՄԱՐՏ

DIMANCHE 18 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7632 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3343

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՇԱՐԺՈՒՆ ԳԱՆՁԱՐԱՆ

Անոնք որ քսան տարի անընդհատ հետեւած են «Հայ – Բոյժ»ի, անշուշտ նկատած են թէ բովանդակութիւնը կը դնէ կ'անցնի անունին կցուած սա տժգոյն բացատրականը, — «Տունին բժիշկը՝ ժողովրդական ամսաթերթ բժշկութեան եւ առողջապահութեան»:

Այո, «Հայ – Բոյժ» ամէն բանէ առաջ կոչուած է դառնալու ժողովրդական բժշկարան մը, տարածելու հին եւ նոր գիտելիքներ, որոնց այնքան պէտք ունի սփիւռքի ժողովուրդը: Մանաւանդ հիմա որ կտրուած է մայր հողէն եւ մանաւոր խնամքի կը կարօտի, մարմնով ալ ապրելու եւ աշխուժանալու համար:

Արդ, այս ծառայութիւնը լիուլի կատարելու համար ալ, «Հայ – Բոյժ» դարձաւ բացառիկ հրատարակութիւն մը՝ իր բազմակողմանի բովանդակութեամբ:

Առէք որեւէ թիւ, եւ պիտի տեսնէք որ կենսունակ աւիշ մը կը հոսի ամսաթերթին էջերէն:

Ամէնէն հասարակ նիւթն ալ ուշադրութիւն կը գրաւէ ոչ միայն գիտական մշակումով, այլ եւ լեզուով մը որ նէ գրական է եւ գիտական:

Գիտելիք եւ գիտութիւն տարածելու աշխատանքին մէջ, «Հայ - Բոյժ»ի հիմնական արժանիքը պիտի մնայ միշտ իր լեզուն, այնքան թարմ եւ հոսուն:

Գրագէտն ու գիտնականը իրար կը լրացնեն, ամէնէն պարզական ձեւով ներկայացնելու համար սովորական նիւթեր, — ախտանիշ մը, դեղ մը կամ ընկերային տեսակէտ մը:

Բառերն ու գաղափարները տօնական շապիկ հագած՝ կ'երգեն ձեր առջեւ, հնչեցնելով մայրենի լեզուին անսպառ հրաշալիքները:

Նարդունի չի գոհանար վարպետօրէն օգտագործելով ընթացիկ բառերն ու ոճերը:

Անոնց նոր շունչ տուած ատեն կ'աշխատի պակասը լրացնել, նոր բառեր եւ տարազներ ստեղծելով կամ Թանգարանէն դուրս քաշելով մոռցուած գանձեր:

Ախոյեան՝ տքնաջան աշխատանքի եւ գիտական պրպտումներու, Նարդունի տեւած մը Համայնագիտարանի վերածեց «Հայ – Բոյժ»ն ալ, մշակելով պատմական, գիտական - բժշկական եւ գործնական նիւթեր:

Մշակելը կատարեալ երկունք մըն է իրեն համար: Ցաճախ էջերը էջերուն կը յաջորդեն, բառի մը հին եւ նոր իմաստները ճշդելու, գիտելիքի մը ծուէն ու շիտակը ապացուցանելու համար:

Քննական, վերլուծական ոգին է որ կը գործէ իւրաքանչիւր տողի մէջ, մանրակրկիտ պեղումներով:

Տարակոյս չկայ թէ այս բոլորը կը պահանջեն արտակարգ ճիգ եւ յոգնութիւն:

Խմբագիրը գիտցեր է եւ կը գիտնայ այդ յոգնութեան:

Իր ամբողջ ուզածն այն է որ վարչական եւ նիւթական տագնապներ չխանգարեն իր մտաւոր աշխատանքը, որպէս զի կարենայ աւելի ճոխացնել «Հայ - Բոյժ»ը, — շարժուն գանձարան գիտութեան եւ մշակոյթի:

Դժուա՞ր է այդ գոհացումը պատճառել, կրկնապատկելով բաժանորդներուն թիւը:

«Հայ – Բոյժ»ը լիովին կը կատարէ իր պարտականութիւնը, ծառայելով ժողովուրդին անմիջական պահանջներուն. Ուրթնցնելով եւ պարզացնելով անոր միտքը: Միեւնոյն ատեն զարկ տալով գիտական լեզուի զարգացման:

Կը մնայ որ հասարակութիւնն ալ կատարէ իր պարտքը, բոլոր կարելի միջոցներով:

«Տունին Բժիշկը» ամէն տունի մէջ:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

"ՀԱՆՃԱՐԵՂ"Ը ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ «ԱՐԻՒՆԱՐԲՈՒ ԽԵԼԱԳԱՐ»

●

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԴՌՆՓԱԿ ՆԻՍՏԻ ՄԸ ՄԷՋ

Միջազգային մամուլը շռնդալից յայտնութիւն մը կը հրատարակէր երէկ Սթալինի ... ին, քաղելով դիւանագիտական աղբիւրներէ:

«Նիւ Եորք Թայմզ»ի աշխարհահռչակ թղթակիցը, Հէրիսըն Սալզպըրի, որ օր կը ծանուցանէր թէ Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Խրուշչեւ, գաղտնի տեղեկութիւններ հաղորդած է վերջին համագումարին մէջ, դռնփակ նիստի մը ընթացքին: Թղթակիցը կ'ըսէ թէ իր տեղեկութիւնները քաղած է դիւանագիտական տեղեկագիրներէ որոնք Ամերիկա հասած են Մոսկուայէն եւ թէ խորհրդային գրաքննութիւնը օտար թղթակիցներուն արգիլած է խօսիլ Խրուշչեւի ճառին ամբողջ դրոյթներու մասին:

Կեդր. Կոմիտէին քարտուղարը այդ ճառը խօսած է համագումարի Փետր. 24ի դռնփակ նիստին մէջ, որ արգիլուած էր օտար համայնավար կուսակցութեանց պատուիրակներուն: Քարտուղարը շօշափելով Լենինի մահէն (1924) վերջ ... տարուած գանդուածային «մաքրագործումներ»ու խնդիրը եւ Սթալինի կեանքին վերջին տարիները, յայտարարած է թէ իր նախորդը «կորսնցուցած էր ինքզինքը», թէ կասկածներ կը սնուցանէր նոյնիսկ իր գործակիցներուն հանդէպ, կարծելով թէ կը դաւադրեն իրեն դէմ:

Թղթակցին քաղած տեղեկութեանց համաձայն, բոլորովին չինծու էր Սթալինի կողմէ մահեչալ Տուխաչեւսկիի եւ ուրիշ բարձրաստիճան սպաներու դէմ եղած ամբաստանութիւնը 1937ին: Պ. Խրուշչեւի յայտարարութեամբ, Սթալինի վերջին տարիներուն Մոսկուան դարձած էր բոյն մը «դաւերու եւ սադրանքներու եւ մարդ չէր գիտեր թէ ո՛վ պիտի ըլլայ յաջորդ զոհը: Սթալինի մօտիկ գործակիցներէն շատեր չէին գիտեր իրենց բարեկամներուն ճակատագիրը: Ահաւոր սխալ մըն էր Տուխաչեւսկիի խնդիրը որ անդունդին եզր հասցուցած էր Խ. Միութիւնը, երբ Հիթլերական Գերմանիան յարձակում գործեց (1941): Կարմիր բանակը զըրկուելով իր պետերէն, գրեթէ ջախջախուած էր գերմանական յարձակումէն: Ոչ եւ է բացատրութիւն չէ տրուած Տուխաչեւսկիի եւ իր պաշտօնակիցներուն դէմ եղած ամբաստանութեանց մասին. բայց այն ատեն զրոյց կը շրջէր թէ կարմիր բանակին պետերը դաւ մը սարքած են Գերմանիոյ եւ Ճափոնի հետ, տապալելու համար Սթալինը օտար զինուորական աջակցութեամբ: Այս ամբաստանութեանց հաւատացին նոյնիսկ արեւմտեան շրջանակներու մէջ»:

Թղթակիցը յետոյ կ'ըսէ թէ համագումարին պատգամաւորները ընդունայն կը տարածեն Խրուշչեւի յայտնութեանց էական մասը եւ թէ կարգ մը իրազեկներու վկայութեամբ, հանրային կարծիքը պատրաստուելէ ետք, պիտի հրատարակուի Սթալինի դէմ արտասանուած ամբաստանագիրը:

× Լոնտոնի թերթերն ալ արձանագրեցին Խրուշչեւի յայտնութիւնները, քաղելով դիւանագիտական աղբիւրներէ: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, «Սթալին 1937ին սպաննել տուած է 133 Կեդր. Կոմիտէններու անդամներուն 70 առ հարիւրը, ամրապնդելու համար իր անձնական իշխանութիւնը»: (ԽՄԲ.— Կը յիշուի թէ Հայաստան ալ զոհ գնաց այս

ահաւելի ջարդին, կորսնցնելով առնուազն 250 ականաւոր դէմքեր՝ ամէն ասպարէզէ).

Այս տեղեկութիւնները առնէք մը իվեր կը շրջէին կարգ մը արեւմտեան մայրաքաղաքներու մէջ: Խրուշչեւ ձագկած էր անհատական ղեկավարութեան տեսութիւնը: Մոսկուա գաղտնի պահեց Խրուշչեւի ճառը, նախատեսելով անոր ծանր հետեւանքները արբանեակ երկիրներու մէջ: Նոյն աղբիւրին համաձայն Խրուշչեւ չորս անգամ փղձկեցաւ, երբ կը նկարագրէր Սթալինի կատարած մարդասպանութիւնները: Կեդր. Կոմիտէին քարտուղարը եզրակացնելով ըսած է.— Ջախջախանց գերագնահատուած է Սթալին, իբրեւ պատերազմի ղեկավար: Կարմիր բանակին զօրավարները նացիներուն յաղթեցին առանց իր օգնութեան: Այս յաղթանակը աւելի կանուխ շահած պիտի ըլլային, եթէ Սթալին 1937ին բնաջնջած չըլլար ռուսական սպայութեան ծաղիկը, գնդակահարելով Տուխաչեւսկին եւ ուրիշ եօթը առաջնակարգ սպաներ:

× Ռէյթըրի գործակալութիւնն ալ կը հաստատէ այս լուրերը, հետեւեալ մանրամասնութիւններով.— Խրուշչեւ Սթալինը պատասխանատու հռչակած է

երեսնամեայ տիրապետութեան ատեն գործուած ջարդերուն եւ չարչարանքներուն: Համառօտ պատմութիւն մը արդէն պատրաստուած է ժողովուրդին համար, իբր բացարձակապէս գաղտնի տեղեկագիր մը՝ Կեդր. Կոմիտէին համար, հիմնուելով Սթալինի գիւանաթղթերուն վրայ: Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ հինգ հազար սպաներ սպաննուած են Տուխաչեւսկիի դատավարութեան ...

Ուրիշ տեղեկութիւններ՝ յաջորդով:

....

Ռ. ՄԻՒՐԹԵԱՆ ելեկտրական ուժի նախարարը, Մալենկով Լոնտոն հասնելով, արժանացաւ ջերմ ընդունելութեան:

(Շար.ը կարդա՛ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

«ՄԻԱՅՆ ԽՕՍՔ ՏՈՒՐ ...»

Բրիտանական կառավարութիւնը պահանջած է Կիպրոսի հելլէն մեծամասնութեան առաջնորդներէն որ երաշխիքներ տան իրենց թէ երբ ինքնավարութիւն ստանան, դրական տալիք պիտի առնեն՝ կղզին թուրք փոքրամասնութեան իրաւունքները յարգելու համար:

Ասկէ ճիշդ երեսուններեք տարի առաջ, Բրիտանական կառավարութիւնը նման պահանջ մըն ալ ներկայացուցած էր Լօզանի մէջ, Իսմէթ Ինէօնիւ անունով մէկու մը՝ ի նպաստ մեզի:

Խորհրդաժողովին առաջին շաբաթներ., նոյեմբեր 20էն մինչեւ փետրուար 4, Թուրքերը վճռական «ոչ»ով մը դիմաւորեցին իրենց ներկայացուած պահանջները: Ապրիլ 23ին, նոր եկան, ու ո՛չ միայն այդ «ոչ»ը կրկնեցին աւելի բարձր ձայնով մը, այլեւ յաջողեցան «յաղթական» Դաշնակիցներուն դիմադրական կարողութիւնը քայքայել եւ առանց պարտադրել իրենց ուզած դաշնագիրը:

Խորհրդաժողովին երկրորդ պարբերութին էր որ Լորտ Քըրզըն, նախագահ, առաջարկեց Մուսթաֆա Քեմալի առաքեալին որ գոնէ իր խաթեր համար, խօսք տայ — միայն խօսք տայ.— հայ փոքրամասնութեան իրաւունքները յարգելու:

— Օլրայթ, թող ձեր բաղձը ըլլայ, ես յոգնեցայ, ալ չեմ դիմանար, չէ՞ք տեսներ արցունքներս: Բայց հանրային կարծիք ... բան մը կայ... Կը խնդրեմ, ... պաղատիմ, փաշա՛, եկուր չէ մի՛ ըսեր եւ սանձ, հրապարակաւ խոստացիր որ Հայերուն հետ աղէկ պիտի վարուիք... Ուզածս պարզ խոստում մըն է, ուրիշ բան չէ... Այդ խոստումը տուր, որպէս զի նակատարաց Լոնտոն վերադառնամ եւ սա Նուպար փաշային, Ահարոնեանին եւ Նարատունկեանին ձեռքէն ազատիմ... Կ'ըլլա՞յ ...

— Գացէ՛ք, Լորտ Քըրզըն, կը խոստանամ ... Դուք շատ լաւ գիտէք որ խոստում տալու արուեստին մէջ, մենք Թուրքերս, մրցակից չունինք... Բայց, պայման մը ունիմ — դաշնագրին մէջ Հայերուն մասին բա՛ռ գրուած պիտի չըլլայ եւ այդ մարդոցը անունն անգամ բերան պիտի չառնուի ...

— Կ'ընդունիմ... Տո՛ւր սա ձեռքդ, փաշա...

Յուլիս 23ին ստորագրուեցաւ հաշտութեան դաշնագիրը, որուն մէջ Հայ, Հայութիւն, Հայաստան բառերը բացարձակօրէն չկան: Բացէք ու փնտռեցէք, եթէ չէք հաւատար:

Պատմութեան մնացածը ծանօթ է մեր մեծ մայրիկներուն ու մեր դպրոցականներուն ալ: «Փոքրամասնութեանց իրաւունք» բացատրութիւնը ծաղրանկարի վերածուած է Թուրքիոյ մէջ: Պատրիարքարան ու ազգային վարչութիւն, դպրոց ու բանկալ, աւելի քան երբեք ենթարկուած են Անգարայի վարիչներուն քմահաճոյքին:

Դաշնակիցներն ալ ծանօթ են այդ կացութեան, բայց, «շատ զբաղած են» երեսուն տարիէ ի վեր եւ երկարօրէն խնդիրներով ժամանակ չեն կրնար ըլլալ:

Այսօր, Թուրքիա՝ անպատկառ ու շփացած, իր հարիւր հազարին դատը կը պաշտպանէ եւ իր կողմէ փաստաթուղթ նշանակած է Անգլիան...

Այս վերջինը, ուզէ չուզէ, պիտի պահանջէ Յոյներէն որ Թուրքերուն հետ աղէկ վարուին: Եւ դաշնագրին մէջ ալ, Թուրքերուն անունը պիտի յիշուի:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵ՞Ր ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

Վերջին պահուն հասած տեղեկութեանց համաձայն, մարտ 8ին ծանր խռովութիւններ ծագած են Թիֆլիսի մէջ (Վրաստան) եւ բազմաթիւ Ռուսեր սպաննուած են, երբ իմացուեր է Սթալինի դէմ եղած ամբաստանութիւնը (տես Ա. լուրը):

«Ֆրանս – Սուառ» արձանագրելով այս տեղեկութիւնը, կ'ըսէ թէ հեռաձայնով խօսեցաւ Մոսկուայի թղթակցին հետ, որ պատասխանեց թէ գրաքննութիւնը արգիլած է որեւէ լուր հաղորդել այս մասին: Նոյն աղբիւրին համաձայն, օտար դիւանագէտներուն արգիլուած է Վրաստան երթալ:

ՍԳԱԶԱՆԳԴԷՍ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՈՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

«Յուսաբեր»ի վերջին թիւերէն կ'իմանանք թէ Եգիպտոսի Կեդր. Կոմիտէն 15 օր սուգ յայտարարած է, ընկեր Դրոյի մահուան առթիւ: Իսկ այսօր, Կիրակի 18 Մարտ, սգահանդէս մը սարքուած է «Յուսաբեր»ի թատերասրահին մէջ:

Աթէնքի մէջ ալ ութ օր սուգ յայտարարուած է, Մարտ 11էն սկսեալ:

ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ «ԱՋ»Ը ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ

«Յուսաբեր» (15 Մարտ)ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Ս. Լուսաւորչի «Աջ»ը, որ ուրիշ մասունքներու հետ կը գտնուէր Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի լուսարարապետ Խադ արք.ի սենեակը, անհետացած է խորհրդաւոր պարագաներու տակ: Կաթող. տեղապահ Խորէն եպիսկ. եւ Գաւառ. ժողովի ատենապետ Պ. Միսաք Ալպիրեան Գահիրէ երթալով, լուրը հաղորդած են Խադ արք.ի որ անմիջապէս վերադարձած է Անթիլիաս, քննութիւն կատարելու համար:

ԻՆՉՈ՞Ւ ՀԱՅԵՐԷ՛Ն ԿԸ ԳՐԵՄ

Ճիշդ է, ի՞նչու հայերէն կը գրեմ: Թանի որ պահանջք չկայ, կարդացող գրեթէ չկայ: Միայն զարմացողներ եւ մեղքցողներ կան գրագէտներուն վրայ…

Բացառութիւններ միշտ ըլլալով անշուշտ, կարելի է ըսել թէ մշակութապէս, յետամնաց ժողովուրդ մըն է Հայը: Երաժշտութիւնը եւ նկարչութիւնը ամբողջովին մէկդի կը դնեմ: Կոմիտասին երգերէն անգին անցնողները, պէտք է ձեռքակալել գրեթէ, եւ գլասսութեան բերել… Գալով նկարչութեան, հին սուրբերու պատկերներէն եւ լուսանկարներէն տարբեր բանի վրայ նայողներն ալ, կրնան երաժշտասէրներուն քովը երթալ…

Կը մնան կարդացողները: Անշուշտ աւելի մեծ թիւ մը կը կազմեն, բայց անոնց ալ թիւը նօսրանալու վրայ է: Հիմա, շատ շատ, յաճախ հաւկնալի ալ պատճառներով, կարդալ սիրողները օտար լեզուներով կը կարդան: Իսկ օտար լեզուով չկարդացողն ալ, բնաւ չի կարդար… Ծոփալին լրագիրները կան սակայն:

Այնպէս որ հարցը ինքնին արդէն լուծուած է: Եւ այդպէս ալ, հայերէն գիրքը ինքնիրենը կ'անհետանայ, կը հիւլէանայ… ինչպէս կարելի չէ առանց պատեբազմողի պատերազմ ընել. Այնպէս ալ կարելի չէ, առանց ընթերցողի՝ գրականութիւն ընել…

Մենք, հայ գրագէտներս, մեր գրածը միայն մենք կարդալու դատապարտուած ըլլալու, նոյնքին համոզումը ունինք: Բայց եւ այնպէս, կը յամառինք գրել: Հայ գրագէտէն աւելի յամառ անձ չէ կարելի գտնել: Եւ կը յամառիմ գրել ես ալ, գործածելով հայերէն լեզուն:

Նախ, որովհետեւ, արուեստագէտները ընդհանրապէս խրատատեսներ են, իրականութիւնը չեն տեսներ, կամ եթէ տեսնեն ալ, կ'ուզեն անմիջապէս մոռնալ, իրենց ներքին գոյութիւնը անխառն պահելու, եւ կարենալ տոկալու համար, այս աշխարհին կարծր ափալթին վրայ…

Եւ ասոնցմէ եմ նաեւ ես անշուշտ: Պոլսոյ մէջ ուր ծնած եմ, եւ ապրած գրական կեանքիս առաջին շրջանը, իմ այս երազատեսութիւնս օգնած է ինծի, [illegible] դեղարուեստական գետին մը ճարած ինծի համար:

Շրջապատն ալ, սակայն, ինչքա՜ն օգնած է մեզի: Մենք, գրագէտներս, Պոլսոյ հայութեան զարդն ու պարծանքն էինք: Թանի՜նե՜ր, վէտեմ, պիտի զարմանան այս խածին վրայ…

Բայց ապահովաբար այդպէս էր: Ու մեր միջոցներէն օր մը անցած չէր ուրիշ խօսքը.— Ի՞նչու հայերէն կը գրեմ…

Բայց, ժամանակները եւ արժէքները փոխուեցան Աշխարհը գլխիվայր եղաւ: Եւ մեր ազգը, դժբախտաբար, իր առանցքը ամբողջապէս կորսնցուց: Ժողովուրդ մը, որ թէ արուեստագէտ ցրուեցան աշխարհին չորս կողմը:

Ես, երկար տարիներ, ինկայ, մինակս, լիբիական անապատին աւազներուն վրայ, Եգիպտոս: Հոն, տարիներ շարունակ, ինքզինքս այնպէս կը զգայի այնտեղի անծանօթ եւ անտարբեր հասարակութեան մէջ, իբրեւ թէ Եգիպտոսի պայծառ եւ կապոյտ երկինքէն, եթերային թելով մը առկախ, կը ճօճէի, մինակս, անբերրի եւ չորցած գետիններու վրայ, ուր ոչ մէկ տեղ կարելի չէր ոտք դնել, քանի որ կամ հախճախուտի մէջ կը կոխէի, եւ կամ շուրջիս տգիտութենէն եւ անգիտակցութենէն վիրաւոր, կը նախընտրէի ճօճիլ դարձեալ, այդպէս մինակս, պոնէ մաքուր եթերին մէջ…

Բայց եւ այնպէս, այդ յուսահատական կացութեան մէջ իսկ, տարիներ շարունակ գրեցի հայերէն: Եւ պիտի գրեմ միշտ հայերէն.

Նախ՝ որովհետեւ, համոզուած եմ որ հայերէնը, աշխարհիս ամէնէն հարուստ եւ մանաւանդ, ամէնէն ճկուն լեզուն է: Ամէն բան կարելի է արտայայտել հայերէնով, առանց ծիծաղելի դառնալու.

Թոյլ տուէք անձնական օրինակ մը մէջ բերել, բանաստեղծութիւններուս վերջին թարգմանութիւններուն առթիւ: Տառերուս մէջ կ'առնեմ սա տողը.—

«Այս առաւօտ արեւը սիրտիս մէջ արթնցայ…»

Յոյն թարգմանիչս — ամէնէն կարեւոր թարգմանիչը Յոյներուն, Փոլ Քէֆթօսոր կողմը որ դարձուց, յունարէն ազնանելի լեզուին մէջ, չգտաւ ճիշդ այդպէս խելու ձեւ մը, բառ մը, առանց ծիծաղելի ըլլալու, եւ ուրիշ բան մը դրած է տեղը:

Իսկ Ֆրանսերէնի մէջ, ես թարգմանեցի.— « Ce matin il y a du soleil dans mon cœur ».

Ինչ որ շատ տարբեր է, սիրտիս մէջ արեւով «արթննալու» պարագայէն: Բայց ծիծաղելի, պիտի ըլլար ըսել.—

« Ce matin je me suis réveillée… » եւայլն:

Ինչպէս ըսի, չկայ ուրիշ լեզու մը որ այնքան ճկուն ըլլայ, եւ գրագէտին տայ լայն կարելիութիւնը ճիշդ իր ուզածը ըսելու, որքան հայերէնը: Այո, «արեւը սիրտիս մէջ արթնցայ…»

Այս տողը, ոչ Յոյները, ոչ ալ Ֆրանսացիները գիտցան: Շատ բան չկորսնցուցին ապահովաբար… բայց տարբեր տպրում մըն է, որ միայն հայերէն գրող բանաստեղծը կրնայ ազատօրէն գրել:

Ցետոյ, ես կը յամառիմ հայերէն գրել, ուրիշներու պէս, որովհետեւ յուետեսութիւն է խորհիլ թէ հայերէն կարդացող չկայ։»

Ես հայերէն կը գրեմ, միտքս ու յոյսս սեւեռած այն ցիրուցան գանդուածներուն վրայ, որոնց մէջ, ապահովաբար, շատ հեռուները, թերեւս ալ շատ մօտերը — հայ աղջիկին, հայ կնոջ, հայ մեկուսացած տղուն համար, որուն պիտի հասնին, «անիծեալ բանաստեղծի»(poète maudit) գրածներս, եւ որ պիտի կարդայ ապահովաբար, հաղորդուելով ինծի հետ…

ՄԱՆԻԿ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Յաջորդով «Ազգային Հիմնադրամ»:

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Թ.

« Ֆրանսայի մէջ՝ երգով կը վերջանայ ամէն վէճ, մեր մէջ՝ կռիւով»: Նման խօսք մը ունի Գր. Մալխաս: Բայց, այն օրերուն (1901) երբ կռիւի ձեւ կ'առնէր Նորավէպ բառին շուրջ բացուած վէճը, ոմանք ալ սկսան գրիչ շարժել, նիզակ շարժելու ձեւով՝ դէմ առ դէմ, ճշդելու համար թէ ի՛նչ ծագում ունի շարականը բառը: Ապահովաբար դէթ մէկ անգամ ապացուցանելու համար, ինչպէս դիտել կուտար Տիգրան Արփիարեան, թէ Հայերս ալ գիտենք կռուիլ… երգելով, այն տարբերութեամբ միայն թէ մեր երգը… շարական մը կ'ըլլայ անպայման, չըսելու համար թէ մեր կռիւները տեղի կ'ունենան միշտ… շարականի մը շուրջ, խաչվառի մը շուրջ, կամ մոմի:

Նպատակ չունիմ շարականին վէճը եւս պատմելու այստեղ: Բայց հարկ կը համարիմ արձանագրել թէ ծանօթ վէճին լուսանցքին վրայ՝ Կ. Իւթիւճեան բերաւ կարեւոր առաջարկ մը,— կազմել տեսակ մը ակադեմական մարմին՝ հսկելու համար լեզուին մաքրութեան վրայ, դուրս վտարելու համար նորակերտ անճոռնի բառեր՝ որոնք կը բուսնին մամուլին անտէր պարտէզին մէջ, մոլախոտի պէս: Լեզուին կազմաւորումի եւ աճումի տագնապ մը կ'անցընէր այդ օրերուն,— Յովհ. Ասլեա եւ Եղիա Տէմիրճիպաշեան «նորահնար» բառեր կը նետէին հրապարակ՝ փուռէն տաք հաց հանելու ձեւով, դաւառացի գրողներ բառեր կը բերէին հայկական բնաշխարհէն՝ ծագումը յաճախ անստոյգ, մինչ գոքշ գրողներ «ապրանք» կը ծախէին կամ «տաղանդ»՝ գրական շուկային վրայ թափելով գպրոցականի իրենց ամբողջ «պակաժը»: Հորոյ, լեզուի ստիկան, Իւթիւճեան, աւանդական կանոններու պահապան, անզօր էին դարմանելու համար տագնապը:

Այսպէս բազմաթիւ բառեր «քաղաքացիութիւն» կը ստանային հայ լեզուին մէջ ու բնակութիւն կը հաստատէին նուիրագործումի իրաւունքով: Նոր չէր, անշուշտ, այս երեւոյթը: Ե. դարն ալ կը ճանչնայ լեզուական նման մաքսանենգութիւններ

Ուրեմն, նորավէպ բառը առաջինը չէր որ կը նուիրագործուէր նմանօրէն, քաղաքացիութիւն կը ստանար երկարատեւ գործածութենէ մը ետքը, անգոսնելով քերականական աւանդութիւններ եւ կանոններ՝ բարդութեան վերաբերեալ:

Հայերէն լեզուն մեծ յարմարութիւն ունի բարդ բառեր կազմելու: Բայց կարծուածին չափ դիւրին չէ բարդել բառերը,— կանոններ կան, ճաշակի պահանջներ կան: Ուստի, Բագրատունի զգուշութեան հրաւէր կը կարդայ. «Մի՛ խառն ի խուռն ինչ անհանճարաբար եւ անկիրթ եւ անարուեստ ի դուրս հանել զօր ամենայն՝ տապալելով զբարբառոյն շնորհ եւ գեղեցկութիւն»: Մեր լեզուին մէջ բարդ բառերը այնպիսի մեծ թիւ մը կը կազմեն, որ խորահմուտ հայկաբանը կը կարծէ թէ եկած է ժամանակը՝ յայտարարելու. «Բաւակա՛ն են առ ի նախնեաց կարգեալքն առ մեզ բարդք բառից՝ առ խրախճանիչիւր ումեք համապատրաստ սպասուս»: Եւ սակայն հակառակ բոլոր այդ խորհուրդներուն, ունինք մատենագիրներ, արժէքաւոր մատենագիրներ, որոնք տարօրինակ ախտ մը կը մատնեն՝ բարդ բառեր կազմելու համար, ինչպէս Ագաթանգեղոս, ինչպէս Նարեկացին, ինչպէս մանաւանդ Փիլոնի թարգմանիչը, չյիշելու համար արտառոց բառադրութեանց ախոյեանները՝ Բագրատունիի տուած խորհուրդն ետքը:

●

Այժմ քննենք Նորավէպ բառին բարդութիւնը:

Կազմուած է Նոր եւ վէպ բառերուն միացումով: Առաջին բառը ածական է, երկրորդը՝ բայարմատ: Արդ, Նոր բառը բարդութիւն կը կազմէ առաւելապէս բայարմատներու հետ, ու կազմուած բառը կ'ըլլայ ընդհանրապէս ածական. Նորաստեղծ = նոր ստեղծուած: Հետեւաբար նորավէպ բառը կը նշանակէ նոր պատմուած: Այս ձեւով կազմուած ամէնահին բառն է բազմավէպ, զոր Խորենացի (թարգմանաբար) կուտայ Աղեքսանդր պատմագրին՝ իբրեւ մակդիր,— կը նշանակէ բազմապատում:

Եւ սակայն բազմաթիւ բայարմատներ, յետին դարերու մէջ, դարձած են արմատածեւ գոյականներ, ինչպէս վէպ բառը, ծագումով օտար, սկիզբները բայական գործածութեամբ աւելի յաճախադէպ: Օրինակ՝ սիրավէպ = սիրային վէպ (ունի Մալխաս): Նմանօրէն կերտուած՝ աւանդավէպ, դիւցավէպ եւ այլ նմոյշներ բառարան չեն մտած սակայն:

Ուրեմն, նորավէպ բառը, ըստ բարդութեան արդի աւանդութեանց, հերետիկոս բառ մը չէ: Ճիշդ է կազմուած քերականօրէն

Գանք իմաստաբանութեան (սեմանթիք):

Հին ու նոր մեր բոլոր գրագէտները կը կարծեն թէ նորավէպ բառը ոչ միայն կը համապատասխանէ ֆրանսերէն նուվէլ (փոքր պատմուածք) բառին, այլ եւ կերտուած է թարգմանաբար կամ հետեւողութեամբ նոյն այդ ֆրանսերէն բառին: Այս կարծիքն ունին Դր. Զօհրապ, Թ. Յ. Պէշիկթաշլեան, Արտ. Ցարութիւնեան,— այս վերջինը կ'աւելցնէ նաեւ թէ նորավէպ բառին կազմութեան համար՝ նուվէլ ֆրանսերէն բառին նոր նշանակութիւնը չէր որ պէտք էր առնել, այլ լուր նշանակութիւնը (Թաշճեան կը միացնէ բառին երկու նշանակութիւնները եւ կուտայ նորալուր բառը՝ իբրեւ համարժէք):

Ֆրանսերէն նուվէլ բառը, նոր իմաստով՝ որ աւելի հին է, ծագումով՝ խնամութիւն մը ունի հայերէն նոր բառին հետ (սանսկրիտ նավա, յունարէն նէօս կամ նէարոս,— տես Ճեմէռ — Մէյյէ, Ստուգաբանական բառարան լատիներէնի,

---

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

●

Հեղինակը Հայոց ակարութեան պատճառ ցոյց կուտայ անմիաբանութիւնը: Բացի ներքին հակամարտութիւններէ, կրօնական երկպառակութիւններ ալ ունեցած են Հայերը, այդ պատճառով ալ չեն կրցած ուժեղ դիմադրութիւն մը ցոյց տալ թշնամիին: Կ'ըսէ թէ քաղաքային կռիւներու ընթացքին յաճախ կողմերէն մէկը օտարը կը հրաւիրէր գրաւելու Հայաստան աշխարհը:

Այնուհետեւ կը սկսի փաստել թէ ինչպէս Հայերը կը լրացնեն իր յիշատակած երեք պայմանները:

°Նախ կ'ըսէ թէ աշխարհագրապէս Հայաստան եւ Ալժերիա լայնութեան նոյն աստիճանին վրայ կը գտնուին, երկուքն ալ երկրաբանական եւ կլիմայական նոյն զանազանութիւններն ունին. երկու երկիրներու մէջ ալ քիչ թիւով ընդարձակ դաշտեր կան: Կովկասը Տաւրոսին միացնող լեռնաշղթան հազարումէկ ճիւղաւորումներ ունի, իր լեռներու եւ ձորերու յաջորդականութեամբ Հայաստան աշխարհի ամէնէն նկարչագեղ երկիրներէն մէկը կը կազմէ.

Երկու երկիրներն ալ, լեռներով կտրատուած, մեծ գետեր չունին: Երկուքն ալ զրկուած են անտառներէ: Թուրքերու յոռի վարչութիւնն է պատճառը թէ մէկ եւ թէ միւս երկրին մէջ: Թուրքերը իրենք են առաջինները, որ կը փճացնեն Հայաստանի անտառները, առանց անդրադառնալու անկէ գալիք վնասներուն: Ալժերիոյ մէջ ալ Թուրքերու տիրապետութեան շրջանին, անտառներու կորստեան մը աւերներ կը գործէր:

Մէկ խօսքով, Հայերը աւելի լաւ պիտի կրնան դիմանալ Ալժերիոյ կլիմային, քան հիւսիսային կամ կեդրոնական Եւրոպայի բնակիչները, որոնք չկրցան դիմանալ նոր կլիմայի պատճառած հիւանդութեանց:

Ուրեմն կլիմայի հարցը այս ձեւով լուծելէ ետք, ծրագրին հեղինակը կը ծանրանայ երկրորդ պայմանին վրայ, այսինքն՝ Ալժերիա հաստատուելիք գաղթականները պէտք է ըլլան կրօնասէր, աշխատասէր եւ հողագործ ժողովուրդ մը:

Ու անմիջապէս կը հաստատէ թէ՝ «Հայերը երկրագունդի ամէնէն կրօնասէր ժողովուրդներէն մէկն են: Ասիկա փաստելու համար հարկ պիտի ըլլար իր պատմութիւնը մանրամասնօրէն ներկայացնել, ուրեմն մեզի համար ընդունուած փաստ է, որ Հայերը վերին աստիճանի ունին այդ յատկութիւնը.

« Հայերը աշխատասէր են, ասիկա իրենց հիմնական նկարագիրն է: Կեդրոնացած իրենց երկրին մէջ, անոնք ցրուուած են ամբողջ աշխարհի մէջ եւ գրեթէ ամէնուրեք դարձած հարուստ վաճառականներ:

Զիրենք շրջապատող նուազ քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ աստիճանաբար իրենց ձեռքն առին բոլոր մեծ ձեռնարկները: Թուրքիոյ մէջ ելեւմտական բոլոր գործերը իրենց մենաշնորհն են դարձած: Օսմանեան կայսրութեան, ինչպէս նաեւ Պարսկաստանի ու Հնդկաստանի մէջ անոնք առեւտրական ամենամեծ հիմնարկութեանց կամ գլխաւոր դրամատէրերն են եւ կամ վարիչները:

Արեւմուտքի Հրեաներն անգամ չեն կրնար մրցիլ անոնց հետ, որովհետեւ Հայերը իրենց գործառնութեանց մէջ Հրեաներէն ոչ պակաս ընդունակութիւն եւ անոնց հաւասար յարմարութիւն ունենալէ զատ, աւելի մեծ աստիճանի վրայ կը գործեն եւ անոնց չափ չեն վախնար իրենց դրամագլուխը վտանգելէ: Հրեայ ցեղէն առած են իրենց սէրը առեւտուրի համար, բայց Հայերուն մօտ այդ սէրը բարեխառնուած է շնորհիւ քրիստոնէութեան եւ շնորհիւ իրենց ուշագրաւ կենսունակութեան եւ կորովին. Մնաց որ զարմանալի չէ այս ձգտումը, քանի որ իրենց բնութեան մէջ իսկ է ատիկա: Իրենց երակներուն մէջ հրէական արեան մասնիկ մը կայ, խառնուած հայկական հին արեան, ու ցեղերու այս միախառնումը անհրաժեշտօրէն մեծ փոփոխութիւններ առաջ պիտի բերէր իրենց բնաւորութեան մէջ: Իսրայէլի զաւակներուն պէս, Հայերն ալ կապուած են իրենց հին աւանդութեանց:

Առեւտուրի մէջ Հայերու ունեցած արտակարգ ընդունակութիւնը փաստելու համար, հեղինակը մէջբերումներ կ'ընէ ԺԸ. եւ ԺԹ. դարու եւրոպացի ճանապարհորդներէ

Փիթոն տը Թուռնըֆոր իր «Ճամբորդութիւն դէպի Արեւելք» (Փարիզ, 1717) երկհատոր գրքին մէջ կը գրէ թէ «Հայերը ճամբորդելէ չեն յոգնիր եւ եղանակի խստութիւններէն չեն նեղուիր, տեսանք շատ մը հարուստներ, որոնք ոտքով կ'անցնէին գետերէն, մինչեւ իրենց վիզը ջուրի մէջ, տապալած ձիերը վեր առնելու եւ իրենց մետաքսի հակերը ազատելու համար:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(3) (Շար.)

ԱՆԲՈՒԺԵԼԻ ՎԷՐՔԸ

Կինս երբեմն կ'ըսէ ինծի .

— Արդեօք մե՞նք ենք յանցաւորը, որ տղաքը չեն կարդար գրածներդ : Նուպարեան վարժարան ղրկեցինք, որ միջավայրում միայն հայ գիրն ու գրականութիւնը ։ Հապա եթէ իրենց պզտիկ տարիքէն օտար դպրո՞ց յաճախած ըլլային :

— Այն ատեն ալ, կարծեմ թէ կացութիւնը տարբեր պիտի չըլլար, կը պատասխանեմ :

— Ես եմ որ, կը շարունակէ կինս, երբեմն Հրայրին կուտամ «Ցուասրեր»ի կամ «Հայրենիք»ի թիւ մը՝ որուն մէջ գրութիւնք մը կ'ըլլայ քեզմէ : Եթէ ոչ՝ ինք — նախընտրաբար երբեք հայերէն թերթ չառնէր ձեռքը :

— Ես ալ, բսի, օր մը շատ մը հայերէն թերթեր տուի Ծահէնին : Գիտե՞ս, ինչ աստղեց ինծի . «Քեզմէ բան մը չկար թերթերուն մէջ» : Մինչդեռ երկու երեք էջեր կային ինձմէ : Ուրեմն, չէր բացած անգամ պանոնք :

Այսպէս, գլուխ գլխի, երբեմն մեր այրած սիրտերը կը բանանք իրարու : Երբ «այրած» կ'ըսեմ, դառնութեան պզպզում մը չեմ արտայայտեր զաւակներուս անտարբերութեան պատճառաւ՝ իմ անձիս հանդէպ : Անոնք կրնան չկարդալ իմ գրածներս : Բայց ուրիշներն ալ չեն կարդար : Ոչ թէ իմ տղաքս, այլ բոլոր միւս հայ տղաքը հայերէն կարդալ չեն սիրեր Մենք իրենց տարիքին՝ սրբազան բան մը կը համարէինք հայ գիրքը :

Թելադրեցի զաւակներուս, որ հայ գիրքի ցուցահանդէսին երթային . երկուքն ալ յօժարեցան :

— Օր մը կ'երթանք :

— Այսօր ցուցահանդէսը կը փակուի, ըսի առեն մը ետքը :

— Ո՜հ, այսօր պասքէթ պոլի կարեւոր մրցում մը ունինք, բաղդատանչեցին միաբերան :

— Յաղթեցի՞ք, հարցուցի հետեւեալ առտուան :

Զարաչար պարտուեցանք, պատասխանեց պզտիկս :

— Իսկ եթէ գիրքի ցուցահանդէսին երթայիք, տարբեր յաղթանակ մը տարած կ'ըլլայիք, բսի :

Զարմանքով երեսս նայեցան եւ չհասկցան խօսքիս իմաստը :

Ընդհանուր է այս ցաւը : Մեր ժողովուրդին հոգիին մէջ բացուած է խորունկ վէրք մը՝ զոր բուժելը ողբերգական դժուարութեանց կը կարօտի : Մեր տղաքը այսօր կ'ապրին աշխարհի մը մէջ՝ որուն սահմանները ոչ մէկ կողմէն հայրենական են : Ոչ մէկ դուռ կը բացուի հոն մեր պապերուն անցեալին վրայ : Հայրենաբոյր ոչ մէկ ծաղիկ կը զարդարէ անոր դետինը՝ ուր մեր մեհեաններուն եւ տաճարներուն աւերակներն իսկ չկան : Հայերէն կը խօսին : Բայց կը բաւէ՞ լեզուն, երբ այդ լեզուով ստեղծուած գանձերուն մասին գաղափար իսկ չունին : Ի՞նչ են սորված դպրոցը . Ո՛վ գիրենք այսպէս հեռու պահեր է մեր բանաստեղծներէն . Ինչո՞ւ տրուած չէ անոնց խորունկ ճաշակը բոլոր այն գեղեցկութեանց՝ որոնք մեր դպրութեան գանձարանը կը ներկայացնեն :

Եթէ հրաշքով եղած ըլլար կրակը եւ ոգեկան չունչ մը զայն շարունակաբար արծարծած, անշուշտ, որ մեր տղաքը, նախակրթարանէն ետքն ալ, պիտի փնտռէին հայ գրականութեան ոսկեշող բուրեղները : Բայց ընդվզեցուցիչ անտարբերութիւն մը ունին անոնք. Կարծես թէ բնաւ երբեք չեն լլացած անոնց աչքերը լուսահեղ այն տեսիլքներէն՝ որոնց մէջ Սիամանթոյի կամ Վարուժանի կերպարանքը կը յայտնուի :

Իսկ այժմ ի՞նչ կրնանք ընել

— Եթէ մեր տղոցը համար է, կ'ըսէ կինս, ես յոյսս կտրած եմ :

— Եթէ բոլոր հայ տղոց համար է, կը շարունակեմ, ես բոլորովին յոյսս կտրած եմ : Եթէ բան մը չփոխուի, եթէ հրաշք մը չկատարուի, տասնեակ մը տարի ետքը, հայ գիրքի մը էջերը բացող մատները պարձեալ մեր ձեռքին մատները պիտի ըլլան, դողահար ու վտիտ, եւ մութ հոգին լուսեղէն կարօտով զեղնած մեր մատները ...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Սորանա Կիւրեան անուն երիտասարդ կին, մը, որ տարիներէ ի վեր կը տառապի անողոք հիւանդութենէ մը (խլիրդ) իր տառապանքը նկարագրած է յաջող գիրքով մը՝ Պայքարի մը պատմութիւնը :

Հեղինակը տարիներէ ի վեր կը գտնուի հիւանդանոց մը եւ վայրկեանը վայրկեանին արձանագրած է իր մարմնական եւ բարոյական տառապանքները :

Սորանա տակաւին չի գիտեր թէ պիտի յաղթէ՞ խլիրդին : Իր բացառիկ քաջութիւնը, լաւատես խառնուածքը ամէն յոյս կը ներշնչեն : Բայց, ո՞վ կրնայ յաղթել բնութեան .

Այս գիրքով եւեւան կուգայ տաղանդաւոր գրող մը որ փոխան դառնութեան կ'արտայայտէ պայծառ տեսութիւններ՝ անդարմանելի հիւանդութեան մասին : Եւ կ'ապրի մտածելով մշտապէն — «Արդեօ՞ք յաղթեցի խլիրդին» (քանսէր) :

***

× Տեղական թերթի մը քննադատին կարծիքով, սխալ է այն կարծիքը թէ Ֆրանսական վէպը դանդաղօրէն դէպի մահ կը դիմէ, թունաւորուելով Սարթրի փիլիսոփայութենէն, ինչպէս եւ ամերիկեան արհեստագիտութենէն և իբրեւ օրինակ կը յիշէ Ֆրանսուազ Սականի « Այն ժպիտը ...» վէպը և Ստեֆան Հեգէի «Անոր կամ ապակիէ տղան», որոնք կ'ապացուցանեն թէ Ֆրանսական վէպը մեռած չէ եւ կենսունակութիւն ունի :

Ֆրանսական լաւ վէպին գլխաւոր արժանիքն է ընթերցողին ուշիմութեան դիմել : Հեղինակը աւելի դուրսակել կուտայ իր միտքը, յաճախ կարճ եւ թելադրական նախադասութիւններով :

Երիտասարդ տաղանդ մը մէջտեղ ելաւ երկու տարի առաջ, —«Բարեւ, Տխրութիւն» գիրքով մը : Հեղինակը 18 տարեկան էր, Ֆրանսուազ Սական, եւ գիրքը կը հրատարակուէր բնականաբար Ժիւլիար հրատարակչական Տան կողմէ : Բնականաբար, որովհետեւ Գ. Ռընէ Ժիւլիար մասնագէտ է պատանի - գրագէտներ մէջտեղ հանելու : Վերջին գիւտն էր — Մինու Տրուէ :

Սականի առաջին գիրքը հրապուրիչ եւ չահեկան էր հեղինակին տարիքին իսկ պատճառով : Քոլեժը լքեցնող ոճ մը, յանդուգն միտքեր, քիչ մը սինիզմ, փիլիսոփայական անբնական փորձառութիւն մը եւ այս ամբողջը արտայայտուած անկեղծ տողերու մէջ ուր չափահասի դառնութիւնները կը խառնուին երիտասարդի մը տխուր ժպիտով :

Շատ լաւ ծախուեցաւ Ֆրանսուազ Սականի գիրքը եւ անհամբեր կը սպասուէր երկրորդին : Քիչ մը չարութիւն ալ կար այս անհամբերութեան մէջ, որովհետեւ ընդհանրապէս գրագէտը երկրորդ գիրքէն կը դատուի : Ի՞նչ պիտի ըլլար այս երկրորդ գիրքը :

«Այն ժպիտը ...» (Un certain sourire) լոյս տեսաւ անցեալ չաբաթ : Այս անգամ ալ գիրքին արժէքը հեղինակին տարիքն է : Քսան տարեկան աղջիկ մը իրաւապատութեան կը հետեւի : Ուսանող է, ինչպէս կ'ըլլան շատ մը աղջիկներ բան մը ըրած ըլլալու համար կամ կեանքի ընկեր մը ճարելու մտահոգութեամբ : Հոգ չունի, ոչ նիւթական, ոչ ալ ուրիշ : Զինքը սիրող տղայ մըն ալ ունի, բայց ամբողջ գիրքին մէջ յայտնապէս կ'երեւայ որ այս աղջկան սիրտը կը նեղուի : Եւ երիտասարդ ընկերը ձգելով կը դառնայ անոր մօրեղբօր հոմանուհին, կնոջն ալ բարեկամուհին : Աղջկան տիպարը անկեղծ է, որովհետեւ շատ կը նմանի հեղինակին, իրար լաւ կը ճանչնան : Բայց գիրքը առանձին կարեւոր գործ մը չէ : Տեսակ մը պեղում սիրոյ զգացումի : Այս կարգի նիւթերու մէջ գրագէտի մըարժէքը՝ պատմելու ձեւին մէջ է : Ֆրանսուազ Սական կը գրէ ինչպէս կը խօսի, երբեմն շատ անյաջող :

***

× Իտալական երկու վէպեր — Տարօրինակ զուգադիպութեամբ մը երկու կարեւոր վէպեր — մէկը ութսունամեայ ականաւոր գրող՝ Մասիմօ Պոնթեմփելլիի «Մարդիկ ժամանակին մէջ», միւսը կին վիպասանուհիի մը գործն է՝ «Մեր երէկուան տարիները», երկու վէպերուն ալ գլխաւոր նիւթը ժամանակն է : Պոնթեմփելլիի համար ժամանակը մահն է, դիտակցութիւնը թէ վախճանի մը համար կ'ապրինք մեր ծնունդէն իսկ, եւ սակայն կ'ուզենք անգիտանալ եւ իրաւունք ունինք, որովհետեւ եթէ այս ճակատագրականութեան գիտակցինք, այլ եւս չենք կրնար ապրիլ : Եւ կուտայ կեանքը ընտանիքի մը որ զոհ է ճակատագրութեան մը : Ամէն հինգ տարին ընտանիքէն անդամի մը մահը կ'արձանագրուի, ինչ որ սարսափով կը լեցնէ ընտանիքին միւս անդամները : Ան կ'եզրակացնէ թէ առօրեայ անորոշութիւնը միակ միջավայրն է, ուր մարդ կրնայ ապրիլ :

Նաթալիա Կինցպուրկի համար ալ ժամանակը մահն է, բայց մահը զոր Պատմութիւնը յառաջ կը բերէ : Գրքին ամէն մէկ էջին վրայ Թաքուն կերպով կը բացատրուի յամառ կամք մը ինքզինք նկատելու իբրեւ ընկերային եւ քաղաքական անձ, մանկամիտ յոյսով մը՝ օր մը Պատմութեան մէջ մտնելու .

★

× Շաբաթ օր Վելոտրոմ տ'Իվերի մէջ տեղի ունեցաւ «Մարքսեան Գիրքի Վաճառման օր» մը :

Հոն կային վերհրատարակուած քննադատական հրատարակութիւններ Մարքսի եւ էնկէլսի : Վերջերս լոյս տեսած են նաեւ մարքսեան բազմաթիւ նոր գործեր եւ չահեկան աշխատութիւններ :

Ասոնց կարգին Տեսանթի ունի, «Ներածութիւն փիլիսոփայութեան պատմութեան» մը, Անրի Քլոտ «Մենաշնորհներ ապրին դէմ» եւն . :

Գրականութեան եւ արուեստի ճիւղին մէջ կան Արակոնի «Սովետական գրականութիւնները» Փիէր Տէքսի « Եօթ դար վէպ» եւ հատընտիր քերթուածներու հաւաքածոյ մը Մարքսէն եւ էնկէլսէն :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, մանկա - պատանեկան ամսագիր, պատկերազարդ : Ութերորդ տարի թիւ 1 (Յունուար 1956) : Հասցէ . — Ա. Արզումանեան, Ավինիւ Նաաերի Թեհրան (Իրան) :

կլ 682) : Նոյն բառը, լուր իմաստով՝ որ աւելի նոր է, խնամութիւն մը ունի նօէլ բառին հետ (ծննդեան երգ), որ ըստ Տէօփլէթ Գէօրդեանի՝ կը յիշեցնէ հայերէն աւետիս բառը (Ծննդեան երգին մէջ) : Արդ, նուվէլ բառը, պատմուածք իմաստով՝ որ շատ աւելի նոր է, առաջի՞ն թէ երկրորդ նշանակութենէն կը ստանայ իր բովանդակութիւնը, — ա՛յս է հարցը : Այստեղ է որ պիտի ճշդուի թէ ինչ կը նշանակէ ինչ որ կը կոչենք նորավէպ :

Շ . ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

«ՑԱՒԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ . 364 – 400)

Լ

ԵՐԿՈՒ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿՆԵՐ

Դարեւոր, նուիրական ծառաստանի խորքում, վաղեմի սրբազան բարձրութիւնների վրայ, հանգչում էր Տարօնի այդ հին սրբավայրը, իւր վսեմ, մեծափառ վեհութեան մէջ : Պատսպարուած բարձր շրջապարիսպներով եւ բրգաձեւ աշտարակներով գիշերային մթութեան մէջ, ներկայանում էր նա, որպէս մի անմատչելի ամրոց : Կատաղի մրրիկը, քամու մռնչիւնը, անձրեւի տարափը չէր վրդովեցնում նրա խաղաղ բարեպաշտական նիրհը :

Շրջապարիսպներից դուրս, մի առանձին շինուածքի նեղ լուսամուտից լոյս էր երեւում : Ուղեւորը դիմեց դէպի այն կողմը, մօտեցաւ փակ դռներին : Այստեղ դրան մի կողմում, փայտեայ սիւնից քարշ էր ընկած մի տախտակ, իսկ սիւնի պատուանդանի մօտ դրած էր նոյնպէս փայտեայ փոքրիկ օթակ . Ուղեւորը վեր առեց օթակը, երեք անգամ զարկեց տախտակի վրայ : Կոչնակի ձայնից լուսամուտը բացուեցաւ, մէկը ներսից քնաթաթախ գլուխը դուրս մեկնեց եւ վերեւից հարցրեց .

— Ո՞վ ես :

— Ճանապարհորդ եմ, — եղաւ պատասխանը :

Վանքի պարիսպներից դուրս, այդ շինուածքը տարաժամ ճանապարհորդների, օտարականների եւ պանդուխտների օթեւան էր : Դռնապանը բաւականացաւ ուղեւորի պատասխանով, բաց արեց դռները եւ ճրագը ձեռին յայտնուեցաւ սեմի վրայ .

Դու բոլորովին թրջուած ես, — ասաց նա մի առանձին հոգատարութեամբ, ներս համեցիր, եւ իսկոյն կրակ կը վառեմ, քո հագուստը չորացրու

— Շա՛տ շնորհակալ եմ քո բարեսրտութեանը համար, — պատասխանեց ուղեւորը, բայց ես կը խնդրէի քեզանից ընդունել ձեզ մօտ, որպէս հիւր, իմ ձիուն միայն :

— Ինչո՞ւ քո ձիուն միայն, հարցրեց դռնապանը զարմանալով :

— Նա կաղում է, վնասել է ոտքը .. իսկ ես պէտք է շարունակեմ իմ ճանապարհը :.

— Գոնէ ներս մտիր, մի փոքրիկ տաքցիր, ես իսկոյն կրակ կը վառեմ :

— Չեմ կարող ... ես շտապում եմ, պատասխանեց ուղեւորը եւ մօտեցաւ ճրագին .

Նա ծոցից հանեց իւր սանդրը, որ կիսալուսնի ձեւ ունէր, շինուած էր գոմէշի եղջիւրից, եւ ցոյց տալով դռնապանը, ասաց .

— Ճանաչիր այդ սանդրը, մի կողմի երկու ատամները կոտրած են, եթէ ես չվերադառնամ, ով որ քեզ ցոյց տալու լինի, ձին նրան կը յանձնես

— Իսկ դու ո՞վ ես, հարցրեց դռնապանը, փոքր ինչ կասկածելով :

— Ես զինուոր եմ ... պատասխանեց ուղեւորը :

Դռնապանը բաւականացաւ ուղեւորի անորոշ պատասխանով, որովհետեւ այդ տագնապալի ժամանակներում զինուորի հետ շատ հեռուն գնալ՝ փոքր ինչ դժուար էր :

Ուղեւորը բաց արեց ձիու թամբին կապած ճանապարհորդական թեթեւ խուրջինը, ձգեց իւր ուսին եւ, «բարի գիշեր» ասելով հեռացաւ .

Դռնապանը, ճրագը ձեռին, դեռ կանգնած սեմի վրայ, այպնութեամբ նայում էր նրա ետեւից, մինչեւ անյայտացաւ գիշերային խաւարի մէջ : Քամու մռնչիւնը խլացրեց նրա վերջին քայլերի ձայնը :

Հեռանալով վանքից, ուղեւորը բռնեց այն ճանապարհը, որ տանում էր դէպի Ողական ամրոցը :

2 .— ՏԱՐՕՆԻ ԱՌԱՒՕՏԸ

Փոթորկային գիշերին յաջորդեց գարնանային խաղաղ, հովասուն առաւօտը : Ողական ամրոցը շրջապատող ծառազարդ բլուրները մխում էին ձիւնի պէս ճերմակ գոլորշիներով : Սար ու ձոր, դար ու դաշտ պատած էին անթափանցիկ մառախուղով : Օդի մէջ լողացող ջրային շիթերը, արեգակի առաջին ճառագայթներից, վառվում էին միլիոնաւոր ոսկեայ ուլունքների նման : Ծառերի տերեւները, խոտերի ծղօտները, հովիտների նախշուն ծաղիկները, ցօղուած անձրեւային կաթիլներով, կարծես սփռուած լինէին գոյնզգոյն գոհարներով .

Այդ գեղեցիկ առաւօտը յիշեցնում էր այն վաղեմի հանդիսաւոր առաւօտներից մէկը, երբ Աստղիկը, Տարօնի դիցուհին, դուրս էր գալիս Աշտիշատի տաճարներից եւ շրջապատուած իւր անթառամ նաժիշտներով, իջնում էր Քարքէ լերան բարձրութիւններից, Արածանիի արծաթափայլ ալիքների մէջ լողանալու : Այդ . միջոցին Հայոց երիտասարդ դիցապուները թաքչում էին Աշտիշատի դիցանուէր անտառի մթին ծառաստանի մէջ, հեռուից դիտելու գեղեցիկ աստուածուհու լողարանը :

ՐԱՖՖԻ

(Շար .)

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Նախարարական խորհուրդը արտակարգ նիստի հրաւիրուած էր երէկ, պատրաստելու համար այն հրամանագիրները որ պիտի հրատարակուին, համաձայն լիազօրութեան օրէնքին։ Ալժերիոյ նախարարը, Ռ. Լաքոստ իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ շաբաթ օր։ Պատերազմական նախարարն ալ պիտի երթայ քանի մը օրէն։

Քապիլի շրջանին մէջ, Լաֆայէթի մօտ խումբ մը ապստամբներ պաշարուեցան անցեալ օր։ Ընդհարման միջոցին սպաննուեցան 107 ըմբոստներ։

Պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ Ալժէ քաղաքին մէջ, ուր չորս դիմակաւոր ահաբեկիչներ հնկայական կառատուն մը մտնելով, կապուին թափած եւ կրակի տրուած էին շէնքը։ Երկու խլամ գիշերապահներ յուսահատօրէն կը դիտէին, երբ աւելի քան հարիւր կառքեր կը վառէին եւ հրդեհը կը սպառնար եօթը յարկէ բաղկացած շէնքին։ Բարեբախտաբար կարելի եղաւ ժամանակին տեղափոխել յարկաբաժնին բնակիչները։

Նոյն գիշերը ուրիշ երկու ահաբեկիչներ փորձեցին հրկիզել երկրորդ կառատուն մը, դարձեալ քաղաքին կեդրոնը, բայց գիշերապահները օգնութեան հասնելով փախուստի մատնեցին հրձիգները։ Ուրիշ երկու եղեռնափորձեր ալ պատահեցան։ Այս դէպքերուն վրայ, կառավարութիւնը լուսարգել յայտարարեց։ Արգիլուած է տուներէն դուրս ելլել կէս գիշերէն մինչեւ առտուան ժամը 5։ Ալժէի մէջ կը բնակին 500.000 Ֆրանսացիներ եւ Իսլամներ եւ առաջին անգամ է որ այսքան ծանր դէպքեր կը պատահին։

Կառավարութիւնը կը շարունակէ օդանաւան զօրք ղրկել։ Մեքենաշարժ զօրաբաժին մը, որ Գերմանիա կը գտնուի, Հիւս. Ափրիկէ պիտի ղրկուի։

Ըմբոստները խզեցին հեռաձայնի եւ հեռագրի գիծերը Ալժերիոյ եւ Մարոքի միջեւ։ Տեղական թերթերը կը կարծեն թէ թշնամութիւնները պիտի դադրին Ռիֆի շրջանին մէջ (Մարոք)։

Ֆրանսացի զօրավար մը, Օլիէ, կը բացատրէ թէ «Ալժերիան կորսուած է, եթէ Ֆրանսա կորսնցնէ Քապիլի շրջանը»։ Զօրավարը անհրաժեշտ կը գտնէ ստուարաթիւ զինուորներ ղրկել։ «Ֆիկառօ» կը գրէ թէ «համայնավար կուսակցութիւնը ապօրինաբար կը շարունակէ իր պայքարը Ֆրանսայի դէմ, Կոստանդինէ շրջանէն մինչեւ Օրան»։

ՆՈՐԷՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԽՕՍՔԵՐ

Իսրայէլի վարչապետը, Պէն Կիւրիօն, զեկուցում տալով բոլոր կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն առջեւ, յայտարարեց թէ պատերազմը անխուսափելի պիտի դառնայ երեք ամիսէն, եթէ Իսրայէլ զէնք չստանայ իր պաշտպանութեան համար։ Իր կարծիքով, այդ պարագային Եգիպտոս պիտի փորձուի օգտագործել իր նոր զէնքերը երկրի մը դէմ որ բաւական սպառազինուած չէ արդիական զէնքերով։

Միեւնոյն ատեն վարչապետը կրկնեց թէ ամէն պարագայի մէջ Իսրայէլ կրնայ շահիլ պատերազմը եւ միշտ կը յուսայ թէ ի վերջոյ պիտի ստանայ ուզած զէնքերը։

× Եգիպտոսի վարչապետը, զնդ. Նասըր եւս հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէ նոյն օրը.— Եթէ Իսրայէլ փորձէ փոխել Յորդանան գետին ընթացքը, անխուսափելի հետեւանքը պիտի ըլլայ պատերազմ։ Սուրիա պիտի հարկադրուի ընդդիմանալ այդպիսի փորձի մը, իրեն ալ պիտի տան Յորդանան եւ Եգիպտոս։

ԿԻՊՐՈՍԻ մետրապոլիտին աքսորման առթիւ ընդհ. գործադուլ մը սարքուեցաւ Յունաստանի մէջ, տեւելով չորս ժամ։ Բանուորները վար դրին իրենց գործիքները, կառախումբերը, նաւերը եւ օդանաւերը դադրեցուցին երթեւեկը, հեռաձայնի եւ հեռագրի հաղորդակցութիւններն ալ ընդհատուեցան։ Իսկ վերջին կէս ժամուն բացարձակ լռութիւն եւ անշարժութիւն կը տիրէր։ Եկեղեցիներու կոչնակները տուին այս կէս ժամուան սկզբանշանը։ Կիպրոսի անգլ. իշխանութիւնները հակչուցած են իրենց զօրքի, եւ ոստիկանութեան թէ հարկ պիտի ըլլայ տունաւն վեց ամիս դոցծել, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար։ Պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ Նիկոսիոյ մէջ։ Յիսուն բնակիչներ դուրս հանուեցան իրենց տուներէն, իսկ քանի խանութներ ալ փակուեցան «Արիւնոտ Հրապարակ»ին վրայ ուր ահաբեկումներ կը կատարուէին հինգ ամիսէ ի վեր։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԴՐՈՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէին։

Ապրիլ 17, գիշեր, Սոսիէթէ Սավանթի մէջ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Երկար դադարէ վերջ, գարձի առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ Մարտ 4ին, Ֆոնթէնպլոյի դէմ իրենց դաշտին վրայ։

Մարտ 11ին, մեր խումբը այցելեց Սէն Ժերմէն։ Մեր խումբէն կը բացակայէին երեք լաւ խաղցողներ, Թոթոյեանը որ զինուոր գնաց, Պասմաճեանը որ գործունէութենէ ենթարկուած է տասնըհինգ օրէ ի վեր եւ վերջապահ Մէրօ, նոյնպէս հիւանդ։ Պարտուեցանք 2-1ով։ Ինչպէս անցեալ շաբաթ այս անգամ ալ, ձախողանք։ Մրցումը սաստիկ էր ու հետաքրքրական։

Այսօր կիրակի, կը հանդիպինք Իւ Էս Տէօյ-Կրօյէ, Ամիքայլի դաշտին վրայ, որ սիրայօժար տրամադրուած է մեզի։ Զ.Մ.

× Հայ Մարզականի բոլոր անդամները ցաւակցութիւն կը յայտնեն իր նախագահ Պ. Ոսկիան Գալայճեանի, իր աներհօր Պ. Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէս օրէ վերջ ժամը չորսին։ 32 ռիւ Տանթօն, Քրէմլէն Պիսէթրը։

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ կը ներկայացնեն՝

« ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ »

Կը մասնակցին՝ Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր։

Մուտք 150 ֆրանք։

Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ տ'Իթալիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ տը լա Քոնվանսիոն։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը։ Դասախօս Հրանտ Սամուէլ։ Նիւթը՝ «Հայերը Ֆրանսայի մէջ ԺԷ. դարուն»։

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան Թատերասրահին մէջ։

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները։

ՕՆՆԻԿ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆԻ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ապրիլ 8ին, կիրակի ժամը 17ին

SALLE GAVEAU

Ցայտագիրը.— Ե. Համանուագը (Հայրենիք), նուագախումբ Փասըլու։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Մարտ 31ին ՊՈՄՈՆԻ մէջ։

Երգահանդէս Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, ժամը 21ին։

1 Ապրիլ Մարսիլիոյ մէջ 6

ժամը 8.45ին հայածէս պատարագի երգեցողութիւն, քառաձայն (պիտի ձայնասփռուի) Էկլիզ տէ Ռէֆորմի մէջ։

ժամը 16ին հայկ. երգահանդէս մը, Սալ Մազընոյի մէջ, (88 ռիւ տ'Օպանեը)։

Ապրիլ 2ին, Պոլէնի մէջ։

Հայածէս Պատարագ ժամը 17ին, Ֆըրանսական եկեղեցւոյ մէջ։

Երգահանդէս ժամը 18ին, դիմացի սըրահին մէջ։

27 Մայիս, Փարիզի մէջ

Մեր երգահանդէսը, Սորպոնի Սալ Ռիշըլիէօի սրահին մէջ, ժամը ճիշդ 15.15ին։

ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

10ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Միջազգային փոլքլորի փառատօնին

Կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 14.30ին

Սորպոնի մեծ Անֆիթատրոնին մէջ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

հերթական դասախօսութիւնը, այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, 19 ռիւ Պլանշ, Փարիզ (9), Սալ թէ Էնժէնիէօր Սիվիլի մէջ, առաջին յարկը։

Դասախօս՝ ԲԺԻՇԿ Հ. ԳԱԼՃԵԱՆ

Նիւթը՝ «Յիսուն տարուան բժշկական նուաճումներ» (հայերէն)։ Մուտքը ազատ է։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը՝ Տէր եւ Տիկին Թաթուլեանի ընտանիքին, իրենց Ամերիկա մեկնումին առթիւ, կազմակերպած է թէյասեղան մը՝ Մարտ 24ին, շաբաթ երեկոյեան, 5 ռիւ Պօնըֆուա, Յոյներու սրահը, ժամը 8էն մինչեւ 12։

Կը հրաւիրուին ընկեր ընկերուհիները եւ բարեկամները։

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

1954 Դեկտ. 31էն մինչեւ 1955 Դեկտ. 31 մէկ տարուան ընթացքին կատարուած են.

122 Պսակ.— 28 խառն ամուսնութիւն, 7ը օտար այրերու եւ 21ը օտարուհիներու հետ։ (Անցեալ տարիէն տասը աւելի)։

174 Մկրտութիւն.— (Անցեալ տարիէ 18 աւելի)։ Հայ ընտանիքներու նիւթական պայմանները միշտ նկատի առնուած են։ Քառասունէ աւելի մկրտութիւններ կատարուած են ձրի։

305 Հոգեհանգիստ.— Հայր. Միութիւններու, ազգային եւ գրական դէմքերու համար եղած բոլոր դիմումները սիրալիր ընդունելութեան արժանացած են պաշտօնէութեան կողմէ

153 մահեր.— (Անցեալ տարուան թիւէն վեց պակաս)։ 25 քաղցկեղի, հինգը թոքախտի, քառասունը սրտի, 76ը ծերութեան, շաքարախտի եւ արկածներու հետեւանքով։

Այս առիթով հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ մեր բոլոր հայրենակիցները որ առանց մկրտութեան չթողուն երեխաները եւ դիմում կատարեն գրասենեակ որ հարկ եղած դիւրութիւնները պիտի տան, անխտիր բոլոր խնդրանքներուն։— Դիւան

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի եւ շրջանի խումբերը եւ ենթակոմիտէները՝ հետեւեալ կերպով.—

ՆԻՍ.— Գ. Զավրուշ խումբը Մարտ 19ին։

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի բոլոր խումբերու ժողովը երեքշաբթի 20 Մարտ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբի մէջ։

Այս ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Գ. ԼԱԶԵԱՆ։ Կը թելադրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Կառվարենց» խումբը խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Միհրան Շիրմանեանի, իր մօրը մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը, շնորհակալութեամբ ստացած է Օր. Մարինէթ Սիմոնեանի նշանախօսութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Վարժապետեանէ հազար ֆրանք։ Տիկին Թագուհի Սապաթեանէ հինգ հարիւր ֆրանք։

●

Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Պ. Գէորգ Պապըրճեանի, որ հաճած է գորգ մը նուիրել Աւագ խորանի առջեւ փռուելու համար։

■

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ եկեղեցւոյն հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Գուրգէն Ակոնայեանէ երկու հազար ֆր., ի նպաստ Ազգ. սրահի շինութեան։ Նոյնպէս Մոնթէքարլոյէն ստացած է երկու հազար ֆր., Պ. Կարօ Երամեանի միջոցաւ, Տիկին Լուսին Մուրատեանէ։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնուի Մայիս 6ի կիրակի օրը։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ։

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON [illegible]

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 20 ՄԱՐՏ • MARDI 20 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7633 — 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ. 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3344

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋԱԽԱՒԵՐ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Անցեալ Փետր. 24ին բացատրեցինք թէ ինչո՛ւ վիճելի կը գտնենք «եպիսկոպոսական» կոչուած ժողովի մը օրինաւորութիւնը:

Երեւոյթը կը նշանակէր եպիսկոպոսութիւն. Պարզ աշխարհական՝ Կղերապետութիւն:

Այնուհետեւ ուրիշներ ալ արտայայտուեցան, ժխտելով «եպիսկոպոսական» ժողովի մը գոյութիւնը Հայ. Եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ:

Այն առեն սրոշ վերապահութեամբ գրի առած էինք մեր մտածումները, նկատելով թէ վերջին պահուն կրնան անդրադառնալ եւ բարեփոխել ժողովին կազմը: Կամ բոլորովին չգլխել համարել:

Որքան լաւատես էնք եղեր...

Ժողովը գումարուեցաւ այնպէս ինչպէս ծրագրուած էր: Միայն ժողովատեղին փոխուեցաւ, բացուելով ու փակուելով Գահիրէի մէջ. վասն զի կարելի չէր եղած Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին անցագիրը վաւերացնել Երուսաղէմի համար: (Հանելուկ մըն ալ այս...):

Անցեալ ուրբաթ կարդացինք ժողովին որոշումները՝ օտարալեզու կրօնական ծխական հարցերու մասին. իսկ շաբաթ օր ալ՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան վերաբերեալ մասը:

Կատարեալ եպիսկոպոսապետութիւն՝ մէկ ծայրէն միւսը, նախատեսելու համար թէ Կիլիկեան Աթոռը եւ թէ ընտրեալ կաթողիկոսը:

Ամէնէն անհանդուրժելին այն է որ, երբ կաթող. տեղապահ Գահիրէ կը հրաւիրեն, իրենց թիւով «Համաձայնութիւն» գիրքը յանձնել կուտան Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին միջոցաւ, որպէսզի անոր ու անոր առաջարկէ մէկ օրինակը եւ իրեն վերադարձնէ:

Խորէն եպիսկ., մինչ արթուն եւ կորովի, բնականաբար կը մերժէ, խոստանալով Անթիլիաս առնել քննութեան համար եւ յաջորդ օրը բերել պատասխանը:

Եւ իսկապէս, Մարտ 12ին պատասխանը Գահիրէ առնելով կը յանձնէ կաթողիկոսին:

Բացորոշ փաստականութեամբ խմբագրուած այդ պաշտօնագիրը առաջին առթէն իսկ չառաջացնող գար մը կուտայ եպիսկոպոսական շինծու ժողովին.

1. Եպիսկոպոսական վերոյիշեալ ժողովը կանոնական, պատմական եւ աւանդական որեւէ իրաւասութիւն չունի զբաղելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան վերաբերեալ խնդիրներով:

Եթէ Երուսաղէմի Նորապսակ եպիսկոպոսները կամ Անթիլիասի «Թիթեռնիկ»ը եւ միւս «արքա»երն ու շարքերը լաւ չեն սորված Հայ. Եկեղեցւոյ պատմութիւնը, աւելի համեստ եւ փորձառու գէմքերն ալ չյիշեցին այս տարրական գիտելիքը.

Այս անտեղի միջամտութեամբ, «երկփեղկումը» փակուեցա՞ւ թէ փեղկ մը եւս յաւելցաւ, խորացնելով պառակտումը:

Որո՞վ իրաւամբ կը խախտեն եւ կը կախակայեն կանոնադրութիւն մը, որ հիմնուած է Ազգ. Սահմանադրութեան վրայ, որուն տրամադրութեամբ ընտրուած է վերջին կաթողիկոսն ալ, Գարեգին Ա.

Եւ դարձեալ, ի՞նչ յաւակնութեամբ կ'ուզեն Հոգեւոր Խորհուրդ մը պարտադրել Կիլիկեան Աթոռին, որ արդէն ունի անկախ կազմակերպութեան մը բոլոր առօրեաները.

«Եպիսկոպոսական»ը յո՞նք չինելու կոչուած էր թէ աչք հանելու

Կրակը մարելո՞ւ թէ վրան «որբոյսանի» իւղ լեցնելու:

Զմտնանք որ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան խնդիրը ամէն բանէ առաջ կապ ունի տարագիր բազմութեանց ապահովութեան հետ ?

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

300 ՕԴԱՆԱՒ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

ՆՈՐ ԶՕՐԱԿՈՉ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Նախարարական Խորհուրդը սկսաւ գործադրել տրուած լիազօրութիւնները, անմիջական հրահանգները տալով Ալժերիոյ նախարարին եւ հրամանատարութեան: Վերջին երկուքն ալ պիտի գործեն կարելի արագութեամբ, որպէս տպաւորութիւն մը ձգելու համար բնիկներուն վրայ: Զինուորական շատ կարեւոր միջոցներ ձեռք առնուած են: Միաժամանակ պիտի գործադրուին տնտեսական եւ ընկերային բարենորոգումները: Անշուշտ առաջին հողը պիտի կազմէ բարեկարգութեան վերահաստատումը: Ի հարկին բացարիկ միճակ պիտի յայտարարուի Ալժերիոյ կարգ մը մասերուն մէջ: Այս առթիւ տեղական թերթերը գրեցին կուսակցութիւնը լիազօրութեան օրէնքը քուէարկեց Փարիզի մէջ, բայց ըմբոստութեան կոչեր կ'ուղղէ Ալժերիոյ մէջ:

Բանակին զօրացման համար կառավարութիւնը հետեւեալ որոշումները առաւ.

Օդանաւային կամուրջ մը հաստատել, զինեալ զօրք փոխադրելու համար: Առաջին առթիւ պիտի փոխադրուին երկու միլիոնաչափ զօրամասիններ, որոնք ա- *(line illegible)* արամադրելի նաւերը եւ օդանաւերը պիտի ծառայեն այս փոխադրութեանց: Նոր *(...)* պիտի ... Զպյապէս պիտի աւելնան օդանաւային ուժերը: Առնուազն երեք հազար օդաչուներ պիտի մասնակցին գործողութեանց: Միեւնոյն առեն պիտի փութացնեն կարգ մը դասակարգ զօրակոչը, պիտի կանչուին 1953/1ի գինուորները Զօրակոչ անմիջապէս պիտի յայտարարուի, երբ հրամանատարութիւնը անհրաժեշտ նկատէ:

Յաջորդաբար հրամանագիրներ պիտի հրատարակուին, դատական գործողութիւնները փութացնելու, պաշտօնէութիւնը վերակազմելու եւ զինուորական հրամանատարութիւնը զօրացնելու համար: Պիտի աւելցնեն նաեւ պաշտօնեաներու թիւը, մասնաւոր յանձնախումբի մը միջոցաւ Պիտի բարձրացնեն հողագործ բանուորներու աշխատավարձքը: Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, որ Ալժէ մեկնած էր, Փարիզ պիտի վերադառնայ քանի մը օրէն, զեկուցում տալու համար կացութեան մասին: Նախարարական խորհուրդը դարձեալ բացառիկ նիստ պիտի գումարէ ուրբաթ օր: Պ. Լաքոստ եւ պատերազմական նախարարը տեղեկութիւններ հաղորդեցին մասնաւոր իրաւասութեանց մասին Այս առթիւ բացատրեցին թէ Ալժերիոյ խնդիրը կապ ունի Ֆրանսայի ճակատագրին հետ: Որոշուած է առաջին առթիւ գոհացնել տեղական պահանջները, զինուորական թէ վարչական: Միջոցներ ձեռք պիտի առնուին զէնքի մաքսանենգութիւնը եւ գաղտնի ժողովները արգիլելու համար:

Նոր ընդհարումներ պատահեցան շաբաթ եւ կիրակի: Քանի ըմբոստներ սպաննուեցան բուռն ընդհարումի մը հետեւանքով.

ԹՈՒՆՈՒԶ ԵՒ ՄԱՐՈՔ

Կառավարութիւնը միեւնոյն առեն կը ջանայ հարթել Թունուզի եւ Մարոքի խնդիրներուն կարգադրութեան առթիւ ծագած դժուարութիւնները: Շաբաթ օր ընդհատուած էին բանակցութիւնները՝ Թունուզի պատուիրակութեան հետ որ կը պահանջէր ազգային բանակ մը կազմել եւ նեղքին ինքնավարութիւնը անկախութեան վերածել: Վերջին լուրերու համաձայն, Թունուզի վարչապետը եւ Պ. Փինօ

Ո՛Վ ՊԱՐՊԵՑ ԿԱԹՈՂ. ԳԱՆՁԱՐԱՆԸ

Կիրակի օր գրած էինք թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի գանձարանէն անհետացած է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի «Աջ»ը:

Վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ դէպքը շատ աւելի ծանր հանգամանք ունի:

Ահա թէ ի՛նչ կը պատմէ Պէյրութի անկախ օրաթերթը, Այգ (15 Մարտ).

Գերշ. Տ. Խորէն Արքեպսկ. Կաթողիկոսական Տեղապահ բարոյապէս, եւ Գերշ. Տ. Խաժ Արք. Աճապահեան ընտրուեր էր լուսարարապետ եւ գանձապետ: Անհետացած մասունքները՝ թանկարժէք այլ իրերու կարգին, արծաթեայ արկղի մը մէջ պահուած էին կաթողիկոսարանի նորահաստատ թանգարանին ներս, որ կը պատմէ էր մինչ եւ որուն բանալին կը մնար Գերշ. Ս. Խաժ Արք. Աճապահեանի մօտ.

Նկատելով որ այս Կիրակի Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Տօնն է եւ Ս. Աջերով լուռ ավարտութեան թափօր կատարուելու է Կիրակի օր՝ Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին պատասխանը Ամենայն Հայոց Հայրապետին յանձնելու համար Գահիրէ գացած ըլլալով, Տ. Խորէն Արք.՝ Տ. Խաժ Արք.ին ուղած է անձամբ բանալին, Ս. մասունքներն ու եկեղեցական այլ իրեր վերցնելու համար: Խաժ Արք. յանձնած է բանալին, նախապէս դժկամելով եւ յայտարարելով. «Այս տարի առանց Լուսաւորչի Աջին տօնախմբութիւնը կատարենք»

Երեկոյեան մը Պէյրութ վերադառնալով եւ ... Գերշ. Տ. Խորէն Արք., 9 Միաբաններու եւ աշխարհականներու խումբի մը հետ կ'երթայ Գանձատուն ու ներս մտնելով, կը զուգակարգէ դատուած բոլոր իրեղէնները եւ ապշահար կը հաստատէ, որ անհետացած են Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի, Սեբաստիոյ Հայրապետի եւ Նիկողայոս Սքանչելագործ Հայրապետի Աջերը, ինչպէս նաեւ Պարսամայ Ծղնուրին մասունքները, Կենաց փայտը, եւ Ս. Գեղարդը, որոնք մինչ արծաթեայ արկղի մը մէջ պահուած կը մնային: Անհետացած է նաեւ արծաթեայ արկղը:

Վասքէն Ներս կատարուած փնտռտուքները երբ ապարդիւն կը մնան, Գերշ. Տ. Խորէն եպիսկ. կ'որոշէ Գահիրէ մեկնիլ անմիջապէս եւ հաստատուած անհետացումին մասին խօսիլ Տ. Խաժ Արքեպս.ին: Եւ իրօք, Տ. Խորէն Ս., երէկ առաւօտ, Ազգ. Գաւառ. Ժողովի ատենապետ Պ. Միսաք Ալլերեանի ընկերակցութեամբ օդանաւով մեկնեցաւ Գահիրէ.

Երբ կ'ըսուի կաթողիկոս Գերշ. Տ. Զարեհ Արք. Դերենիկ Արք.ին կը դիմէ եւ այս մասին լուսաբանութիւն կը խնդրէ, Տ. Դերենիկ եպիսկ. կը պատասխանէ.— «Վերջը կը խօսինք այդ մասին»:

Չենք գիտեր, թէ ո՞վ է կամ որո՞նք են հեղինակները պատմութեան էջերուն յանձնուելիք այս անհետացումին: Մեր տխրական ձայնով առանց ... փարանքի կը դատապարտենք ՋԱՆՈՆՔ, ՈՎ ՈՐ ԱԼ ԸԼԼԱՆ, որովհետեւ գործուած արարք՝ ինչո՞ւ մեր թզկտեալ հասարակական բարքի մը ըլլալէ, կը ձգտի տապալել համբաւով վիրաւորել Տանն Կիլիկիոյ Աթոռը եւ յարաբերութեանց ընդհանուր բաժանումը, էջն ու առեղծուածը: Եթէ գործուածը առեւանգութիւն մըն է՝ մեղադրեալին հասցէն Տանն Կիլիկիոյ Ա. ... կայ ... ինքն ՀԵՂԻՆԱԿ, ... կը ... բաշխ. որովհետեւ նման ... կ'ունենան — (վկայ է պատմութիւնը) հեշտ հակառակ արդիւնք. ... եւ բազմութիւն աւելի ամրօրէն կը փարի իր Եկեղեցին:

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

ՎՐԱՑԻՆԵՐՈՒ ՑՈՅՑԵՐԸ Ի ՆՊԱՍՏ ՍԹԱԼԻՆԻ

Կիրակի օր արձանագրած էինք Թիֆլիսի մէջ պատահած դէպքերը:

Միջազգային մամուլը կը հաստատէ թէ իրապէս խռովութիւններ ծագած են Վրաստանի մայրաքաղաքին մէջ, իբրեւ հետեւանք Սթալինի դէմ կատարուած մերկացումներու Այս տեղեկութիւնը բխած է դիւանագիտական շրջանակներէ եւ կը հաստատուի պանդայն աղբիւրներէ.

Ուէօթեր գործակալութեան Վիէննայի թղթակիցը կը հեռագրէ.— Ի նպաստ

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

այսօր պիտի ստորագրեն համաձայնութիւնը: Կը կարծուի թէ վերջին դժուարութիւններն ալ հարթուած են: Կը վախցուի որ ծայրայեղ ազգայնականը՝ Սալահ Պեն Եուսէֆ ապարդիւն ըլլայ. եթէ գոհացում չտրուի չափաւոր ղեկավարին՝ Պուրկիպայի Առաջի, բացարձակ անկախութիւն կը պահանջէ

Մարոքի մասին հրատարակուած լուրերու համաձայն, Ռիֆի ըմբոստները որոշած են իրենց տուները վերադառնալ, լսելով Սուլթանին կոչը: Կը կարծուի թէ կռիւները պիտի դադրին այդ շրջանին մէջ

× Վարչապետը, արտաքին նախարարը եւ Ալժերիոյ նախարարը ճառեր խօսելով օրուան խնդիրներու մասին, բացատրեցին թէ միայն Ֆրանսան չէ որ դժուարութեանց մատնուած է: Պ. Լաքոստ անգամ մը եւս շեշտեց թէ կ'ուզեն որ Ալժերիան Ֆրանսական մնայ:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ

Միլանէն հեռաձայնով կը հաղորդեն.— Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Հռոմ հասաւ կիրակի գիշեր, ընկերակցութեամբ իր քարտուղարի եւ գաւազանակիր արեղային: Քանի մը օր Հռոմ մնալէ վերջ, պիտի հանդիպի նաեւ Միլան, ետքը Փարիզ պիտի գայ:

Ինչպէս կ'երեւայ, կաթողիկոսը չէ կրցած Երուսաղէմ երթալ, Յորդանանի վիզան մերժուած ըլլալով

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Շաբաթ երկրաշարժի բուռն ցնցումներ տեղի ունեցան հարաւային Լիբանանի մէջ: Ցարդ երեւան հանուած են 132 դիակներ եւ աւելի քան երկու հարիւր վիրաւորներ: Ոստիկանները եւ զինուորները խուզարկութիւններ կը կատարեն 25 աւաններու եւ գիւղերու մէջ: Ժողովուրդը խուճապի մատնուելով դաշտերը ապաստանած է: Ամէնէն աւելի վնասուած է Շեհիմ գիւղը, ուր 35 դիակներ հանուեցան առաջին առթիւ: Կիները կուլան կ'ողբան փողոցներուն մէջ: Դիակները փոխադրուեցան բաց դաշտերու մէջ

Շարժը պատահեցաւ գիշերանց, փողոց թափելով գիւղացիները, որոնք կը գոչային անձրեւէն եւ ցուրտէն: Բոլորն ալ չկրցան իրենց տուներէն դուրս ելլել ժամանակին: Վեց հոգինոց ընտանիք մը, որ բնակած էր, ամբողջովին ոչնչացաւ, Պէյրութի մէջ ալ պատեր սարսեցան եւ փլան, բայց վնասը մեծ չէ: Արկածեալ վայրերէն հարիւր հազար հոգի ծովափ ապաստանած են. Ցնցումներ զգացուեցան նաեւ Կիպրոսի, Սուրիոյ, Յորդանանի եւ Իսրայէլի մէջ

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Մինչեւ Միջին – Դար, լատին ժողովուրդներու մօտ՝ կը տիրապետէին հելլենեւհռոմէական աւանդութիւնները (Լէ Լէժանտ տը լ'անթիքիթէ)։ Դիցաբանական աշխարհ մը կը պատկերացնէր, սակայն, անոնց հոգիներուն մէջ, — երեւակայական հերոսներ՝ հրաշալի գործողութիւններով։ Շուրջը դիտել, օրուան կեանքը սիրաբանել, իրական աշխարհը ցոլացնել՝ սովորութիւն չէր առնել գրականութեան։ Սկարրոն, որ յարգարեց Մոլիէրի ճամբան, կը հիմնէր Սպանացիներուն վրայ, սրանք, Իտալացիներուն հետ, աըրըէրբէրին տիրապետութենէն եւ հմայքէն ազատագրուած, փոքրիկ պատմութիւններ կը հիւսէին, նիւթը առնելով իրականութենէն կամ օրուան կեանքէն։ Այդ փոքրիկ իրական պատմութիւնները (մանրավէպ) կը կոչուէին նուվէլ։ Արդ, ի՞նչ կը նշանակէ, այսանց, նուվէլ բառը,— նորի գաղափա՞րն է որ կը լեցնէ բառը թէ լուրի գաղափարը։ Ոչ մին, ոչ միւսը։ Կամ եթէ կ'ուզէք՝ երկուքն ալ. Պատմելու հին ձեւերուն ու նիւթերուն փոխարէն՝ օրուան կեանքին արձագանգով թեթեւ եւ իրականութեան բարոյախօսներով լեցուն նուվէլները, երկելու հին եղանակներուն ու լեզուին (լատիներէն) փոխարէն՝ ժողովրդական եւ ազգային երանգներով թեթեւուն նօէլները(*) յեղաշրջում մը կը կատարէին առեղծուածային հոգի եւու մէջ՝ այն օրերուն երբ լատինական քրիստոնէութեան միջնադարեան երկաթեայ կարգապահութիւնը կը փշրուէր, տեղի տալով ազգային քրիստոնէութեան մը կենդանի եւ գունաւոր խօսքին։

Ժողովրդական կամ ազգային փոքր պատմուածքներու ձեւը, որ ծնունդ պիտի տար արդի նուվէլին՝ իր ակզբնական նկարչութիւնը առնելով իտալական եւ սպանական ժողովուրդներէն, տարբեր պատմութիւն մը ունի Արեւելքի մէջ, բայց մեր նիւթէն դուրս։

Հայերէն նորավէպ բառը կուտա՞յ այն նշանակութիւնը, որ նուվէլ բառը կը ներկայացնէ իր պատմութեամբ։ Անոնց քննադատութեան խնդիր հանելու, պէտք է ըսել թէ նորավէպ, թաւ իր բառակազմութեան, կը նշանակէ միայն նոր վէպ, — ոչ ծագման խնդիր կայ՝ բառ ձեւի, ոչ ալ իրականութեան՝ բառ բովանդակութեան։

Անշուշտ յեղաշրջում մը կատարուած է, հիմա, ֆրանսական նուվէլը, որուն սահմանադրութիւններով՝ որոնք գինը կը ցուցադրէն ռէսիլէն ու քոնթէն, բայց սամա–

(*) Ըստ լատինագէտներու, նօէլ ազատուած ձեւն է նաթալիս լատիներէն բառին (ծնունդ), — քրիստոնէական ասուածային իմաստ։

կը վէպ կոչել նոր՝ ճիշդ չէ նորավէպ կոչել նուվէլը

Այսուհանդերձ ժամանակը նուիրագործած է, — կ'ընդունինք ու կ'անցնինք։

Այս հարցին լուսանցքին վրայ, վերջացնել առաջ, հետաքրքրութեան համար կը յիշատակենք թէ Բաշխանի Նորավէպ բառին արժէքով՝ կուտայ գրակ բառը, «ազգ համառօտ շարադրածոյ ընդ մէջ պատմութեան (ռէսի կամ քոնթ) եւ վիպասանութեան (ռոման)։ Ընդհակառակն, Ս. Մալխաս կը մերժէ նման բառի մը գոյութիւնը եւ գրակ բառը կը կարգայ կարգ։ Պէտք է դիտել տալ թէ գրակ բառին մասին վկայութիւններ կան մեր մատենագրութեան մէջ։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ. Գ.— Ընթերցող մը կը հարցնէ թէ հայերէն տառերը բաւակա՞ն են արտասանելու համար հայերէն բոլոր բառերը (օրինակ՝ գաւառական բառեր)։ Բանասիրութիւնը բազմաթիւ տառեր ունի, օրինակ՝ այբի քանի մը ձեւեր, ինչպէս հայերէնի, նոյնպէս ալ լեզուներու մէջ Պատմական տաղաչափութեան մէջ եւս ծանօթ են երկար եւ սուղ այբի տեսակներ, այսօր այլեւս անիմաստ։ Յուշարկնը բազմաթիւ նշաներ կը գործածէր առաջ, մեր լեզուն եւս, ուղիղ վարելու համար արտասանութիւնը, նոյնիսկ տեղի չտալու համար նման գիրերու չփոթութեանց Բոլոր տառեր այսօր աւելորդ։ Մնաց որ այդ հարցը կապ չունի մեր նիւթին հետ, ոչ ալ գրական լեզուին հետ։ Գրական մեր լեզուին համար՝ շա՜տ են մեր տառերը, քիչ չեն Հայ բարբառներու մասին՝ դժբախտաբար չփոթութեան մէջ են ասոնք․ իրեն մեր բանասէրները,— կ'ուզէի յիշեցնել Ա. տը Մոնզիի հրավարտակը Ֆրանսական գաւառական բարբառներու մասին, թելադրելով որ ասոնց այդ կոր վարժելին վրայ՝ փարատելու համար չփոթութիւնը։

× Լեզուաբանութեան եւ բանասիրութեան երիտասարդ ուսանող մը, Սոհակեան, որ Փարիզ է եկած Եգիպտոսէն՝ հետեւելու համար Սորպոնի նոյն այդ գասընթացքներուն, հետաքրքրական եւ երկար գրութիւն մը ղրկած է «Յառաջ»ի խմբագրութեան՝ իմ այս յօդուածաշարքին առթիւ։ Բազմաթիւ կէտերու մասին կուսայ նոր նոր լուսաբանութիւններ, տեղ–տեղ անհամաձայնութիւն կը յայտնէ ինծի եւ կը պաշտպանէ տարբեր տեսակէտներ։ Դժբախտաբար օրաթերթի մէջ կարելի չէ վիճիլ նման հարցերու մասին մանրամասնօրէն, գիտաբարբառ՝ ըէֆիէ պատճառներով,— ոչ յունարէն կամ այլ լեզուներու տառեր կրնանք գործածել, ոչ ալ բանասիրական նշաններ՝ պատճառաբանելու կամ ապացուցանելու համար մեր տեսակէտները։

Գնահատելով իր աշխատանքը, խորհուրդ կուտամ հրատարակել Հանդէս Ամսօրեայ կամ Բազմավէպ հանդէսներուն մէջ, որոնք ունին ամէն յարմարութիւն։ Ուրախ եմ ողջունելով երիտասարդ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Հանրապետութեան խորհուրդի ելեւմտացոյցի ընդհ. տեղեկարարը ծերակուտական, Մարսէլ Փելան ընդարձակ եւ յանդուգն պատկեր մը գծած է Ֆրանսայի բնակարաններու շինութեան մասին։ Նախ կը բացատրէ բնակարաններու անհրաժեշտութիւնը եւ կ'եզրակացնէ թէ Ֆրանսա պէտք է առնուազն տարեկան երեք հարիւր հազար բնակարան շինէ, երեք տարի անընդհատ։

Ֆրանսայի բնակարաններուն երեքէն մէկը հարիւր տարուան հնութիւն ունի, ասկէ զատ պէտք է նկատի առնել որ ներկայիս տարեկան 350 հազար աւելի ծընունդ կ'արձանագրուի։

Միմիայն փարիզեան շրջանին մէջ 400 հազար հոգի պանդոկներու մէջ խռնուած կ'ապրին։ Յարուցին են ցարդ ձեռք առնուած միջոցները, գարման մը գտնելու համար այս տագնապալի կացութեան։ Նախարարներու յաւակնոտ նախաձեռնութիւնները չիրականացան։ Պ. Քլոտիուս Փըթի 145 հազար բնակարան խոստացած էր որոնց 75 հազարը միայն շինուեցան։ Եւ երբ Պ. Լըմէռ երկու հարիւր հազարի բարձրացուց այս թիւը, միայն 162 հազարը շինուեցաւ։ Իր նախորդը, Պ. Տիւշէ 250 հազար նախատեսած էր եւ միայն 205 հազարը վերջացան իր նախարարութեան օրով։

Պ. Փելան կ'եզրակացնէ թէ՝ «շինութեան քաղաքականութիւնը կատարելապէս ձախողանք մը եղած է վերջին տարիները։ Մինչեւ անգամ լաւագոյն մասնագէտները համոզուած են, որ նոյն ձախողանքը պիտի կրկնուի 1956ին ալ եւ թէ նախատեսուած 350 հազար բնակարանները պիտի չաւարտին։ Ասոր գլխաւոր պատասխանատուն կառավարութիւնն է որ չկրցաւ միջին ճամբայ մը գտնել շինութեանց ձեռնարկուներուն հետ»։ Բազմաթիւ բնակարաններ կը գտնուին թէ իրենց ապաւոր մակարդակը չէ բարւոքած 1951էն ի վեր, մինչդեռ իրենց գնելու կարողութիւնը 25 առ հարիւր աւելցած է։

Ֆրանսայի բնակարաններու շինութեանց չափազանց յամրաքայլ վիճակը՝ ցոյց հանրային կարծիքը եւ Ֆրանսացիներուն մէջ արմատացուց այն համոզումը

մը, որ ներկայ գործնապաշտ ու նիւթապաշտ դարուն մէջ՝ քաջութիւնը կ'անհետայ մասնագիտութիւն ընտրելու հայ լեզուն եւ հայ լեզուին գաղանիքները, ասոնք ... փոր չեն կչռայներ, ինչպէս կ'ըսէ ժողովուրդը։ Փոր չեն կչռայներ, ճիշդ է, բայց սառով իսկ կը մեծցնեն անհատը, կը բարձրացնեն փորը - կուշտ մարդոցմէն վեր։

(ՎԵՐՋ) Շ. Ն.

թէ այլեւս երբեք այդ վիճակէն դուրս պիտի չգան։ Ֆրանսայի մէջ բնակարան մը շինելու համար երկու տարի պէտք է, Մեծն Բրիտանիոյ մէջ մէկ տարի, իսկ վեց ամիս՝ Գերմանիոյ մէջ։

Շինութեանց մէջ աշխատանքի դանդաղութիւնը իր անդրադարձումը կ'ունենայ նաեւ գիներուն վրայ, որովհետեւ շատ մեծ թիւով բանուորներ երկար ատեն կ'աշխատին։

Ասկէ զատ ուրիշ հետեւանք մըն ալ կ'ունենայ, որ նոյնքան կարեւոր է։ 600 միլիառի վարկը որ կ'առնուի ամէն տարի ազգային եկամուտին վրայէն երկու տարուան շինութեանց համար, կը նշանակէ ոչ միայն անշարժութեան դատապարտել դրամը, այլեւ տարեկան յիսուն միլիառի կորուստ մը պատճառել։ Դանդաղօրէն շինել՝ կը նշանակէ սուղ շինել։

Ֆրանսայի մէջ աւարտած բնակարան մը 2·4 անգամ աւելի կ'արժէ Գերմանիայէն։ Միջին հաշուով երեք սենեակ-ի'որ – ժէ երկու միլիոն 900 հազար։ Դարձեալ Ֆրանսայի մէջ շինութիւնը վաթսուն առ հարիւր աւելի կ'արժէ Անգլիոյ գիներէն։ Ընդհանրապէս Ֆրանսա ամէնէն սուղն է բաղդատելով միւս երկիրներուն հետ։ Պ. Փելանի կարծիքով, արտադրութեան մէջ բնակարանի շինութիւնը տնտեսական միակ գործունէութիւնն է զոր կառավարութիւնը եա ձգած է, մինչդեռ առաջնակարգ տեղ մը պէտք է գրաւէր, եւ կը գտնէ որ արհեստաւորներու հնամենի մեթոտներն են պատճառը այս կացութեան։ Իբրեւ գարման մէկ լուծում կը գտնէ, — ճարտարարուեստի վերածել նաեւ բընակարաններու շինութիւնը։ Այսինքն կանոնաւորապէս նոյնանման տարրերու արտադրել, համաձայն գիտական մեթոտի մը։ Պ. Փելան օրինակներ ալ կուտայ թէ ինչ շահեր կարելի է ապահովել եւ ժամանակ խնայել բնակարաններու շինութեան մէջ եթէ ճարտարարուեստի վերածուի։

Օրինակ, 58 մեթր մակերեսի վրայ, ներկայ մեթոտովերեքսենեակ սենեակի համար բանուոր մը երեք հազար ժամ պէտք է աշխատի։ Մինչդեռ ճարտարարուեստի գրութեան հետեւելով, բնակարանի մը շինութեան համար 25 առ հարիւր խնայողութիւն մը կ'ըլլայ բանուորին աշխատանքին վրայ. Իսկ եթէ ծանր ճարտարարուեստը գործածուի, մեծ կառքերու գործածութեամբ, այս խնայողութիւնը կը հասնի մինչեւ 40 առ հարիւրի։

Այսպէս, բանուորի պակասը որ պիտի ջնջէր Ֆրանսայի մէջ բնակարաններու շինութիւնը, հետեւանքն է աշխատութեան հնամենի մեթոտներուն։ Ուստի կ'ըսէ Պ. Փելան, պէտք է արդիացնել այս մեթոտները։ Եւ մանրամասնութիւն մը տալով կ'ըսէ թէ չորս մեթրի վրայ երեքով տասնոտ մը շինելու համար, բաւ հին մեթոտին, մասնագէտ մը ութ ժամ կ'աշխատի, ընդհակառակն ութ վայրկեան միայն պէտք է եթէ ան գործածէ մեծ եւ պատրաստի տախտակներ։

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Ի զուր կ'ամբաստանեն զանոնք թէ գինի շատ կը խմեն, մենք երբեք չհամեցինք թէ անոնք չափը կ'անցնէին ընդհակառակն, պէտք է ընդունիլ որ բոլոր հոն բնակողներուն մէջ Հայերը ամէնէն ժուժկալը, խնայասէրը եւ խոհարհամբերն են»։

Ցաւցալի Հայերը կը հաւատային դեռ թէ պիտի կրնան վերականգնել իրենց անկախութիւնը, աշխատեցան շրջակայ բոլոր երկիրներու առեւտուրը կեդրոնացնել իրենց երկրին մէջ։

«Սակայն այսօր, կ'ըսէ Պարպիէ տիւ Պոքաժ, իրենց գործունէութեան կեդրոնը ընդարձակուած է, ու անշուշտ յուսահատելով որ դեռ երկար տարիներ պիտի չկրնան ինքնավար դառնալ, մեծ մասամբ գացին դէպի ամենահեռաւոր երկիրները՝ հոն որոնելու համար բարօրութիւն մը, զոր չէին կրնար գտնել իրենց երկրին մէջ։ Շատեր իրենց գաւառներէն կ'երթան Պոլիս, ու հոն, ապրուստի միջոցներ չունենալով, բեռնակիր կը դառնան, մինչեւ որ քիչ մը դրամ հաւաքելով

պզտիկ առեւտուրի մը ձեռնարկեն։ Երեսուն հազար կարելի է հաշուել թիւը այդ տեսակ Հայերու, որոնք թրքական կայսրութեան մայրաքաղաքին մէջ կ'աշխատին իրենց ապրուստը ճարել ամէն տեսակ արհեստներով»։

Ցետոյ կը յիշէ թէ «այս հին ցեղի զաւակներէն» կան Ափրիկէի, Հնդկաստանի, Հարաւային Ռուսիոյ, զանազան նաւահանգիստներու, Աւստրիոյ, Իտալիոյ, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ մէջ. «Եւ այս բոլոր երկիրներուն մէջ նշանաւոր կը հանդիսանան, իրենց մեծ յատկութիւններով։ Անոնք գիտնական են Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ մէջ, հողագործ՝ Ռուսիոյ եւ մեծ կալուածատէր՝ Աւստրիոյ մէջ. ամէն տեղ կրօնասէր են անոնք եւ առեւտրական Մէկ խօսքով, ընդունակութիւն ունին ամէն բանի»։

Ցետոյ նաեւ «Հայերը կ'երեւան Արեւելքի բոլոր շուկաներուն մէջ, — Պոմպէյ, Կալկաթա, Մատրաս, Սիամ, Չինական կայսրութեան սահմանին վրայ Սինկափուրի, նոյնիսկ Պէնկոլի ամէնէն հարուստ եւ ամէնէն յարգուած վաճառականները Հայերն են։ Անոնք իրենց յաջողութիւնները կը տարածեն մինչեւ Աղեքսանդրիա եւ Գահիրէ, մինչեւ Եթովպիա, այսինքն Ալժերիայէն աւելի տար երկիրներ Հայերու կը հանդիպինք նաեւ Թորնէօյի, Ճավայի եւ Կելլը. Ապիոյ մէջ։ Ցետոյ դէպի մեր կողմերը գալով, գանոնք կը տեսնենք Նիժնի Նովկորոտի, Օտեսայի, Թիֆլի եւ նոյնիսկ Լայփցիկի մէջ։ Այս վերջին շուկային մէջ անոնք կը գտնեն արեւմտեան Եւրոպայի ճարտարարուեստի արտադրութիւնները, զորս ետքէն կարաւաններով կը տարածեն ամբողջ Արեւելքի մէջ»։

Ու եզրակացնելով, կ'ըսէ. «Այս իրողութիւնները անվիճելի փաստ մըն են թէ Հայերը առեւտուրի մեծ ընդունակութիւն ունին։ Բայց սատի անոնք կարեւոր հրաշխաւորութիւն մըն են այն նոր երկրին համար, ուր բնակելու պիտի սահմանուին»։

Ըստ հեղինակին, միայն առեւտուրը բաւական չէ գաղթավայր մը ծաղկեցնելու համար. հողագործութիւնն ալ անհրաժեշտ է։ Արդ, կ'ըսէ, Հայերը հողագործ են, եւ լաւ հողագործ։ Կողոպուտն ու կեղեքումը թոյլ չեն տար, որ Հայերը իրենց երկրին մէջ մնայուն կերպով նուիրուին հողագործութեան։ Ժամանակին Հայաստանի բերքերն էին, որ Տիգրիսէն եւ Եփրատէն իջնելով կը կերակրէին Նինուէն ու Բաբելոնը։ Երբ Հայերը հանգիստ շրջաններ ունեցած են, իրենց հայրենիքի արգաւանդ հողը հարուստ հունձքերով ծածկուած է։ Սակայն յարմեհենէ Մոնկոլներ, սելճուքեան եւ օսմ. Թուրքերը, Պարսիկները, Քիւրտերն ու Ռուսերը անցած են իրենց երկրէն եւ զայն աւերած, Հայերը չեն ուզած մշակել այն հողը, ուսկից

ոսեւէ բերք պիտի չկրնային քաղել. Հայ գիւղացին այսօր հազիւ կը համարձակի մշակել կտոր մը հող՝ կորսուած իր լեռներուն մէջ, ու կը յուսայ թէ թալանիչները պիտի չուզեն գալու յոգնութիւնն առնձնել։

Հայերը նոյնպէս ընդունակ են անասնաբուծութեան, ինչ որ անհրաժեշտ ծառայութիւն պիտի մատուցանէ Ալժերիոյ, ուր երկրագործութեան այնքան օգտակար այս ճիւղը բոլորովին անտեսուած է։

Աւստրիոյ, Հունգարիոյ եւ Թրանսիլվանիոյ մէջ Հայերը անասնաբուծութեան մէջ բացառիկ հմտութիւն ցոյց կուտան Իբրեւ մեծ կալուածատէրեր եւ ագարակպետներ՝ ունին անսահման տարածութեամբ արօտավայրեր, զորս կ'օգտագործեն։ Իրենց արջառի հօտերու վաճառումէն մեծ շահեր կ'ապահովեն։ Անոնցմէ շատեր այս շահերը առեւտուրին շնորհիւ հսկայ հարստութեան տէր դարձած են։

Հայաստանի մէջ կ'աճին ցորեն, գարի, վարսակ, հաճար, այսինքն ամէն տեսակ արմտիք «Հայաստանի պտուղները հին հին դարերէ ի վեր շատ նշանաւոր եղած են Արեւելքի մէջ, ու թէեւ այսօր լաւ չեն մշակուած եւ նուազ առատ են, սակայն, ոչինչ կորսնցուցած են իրենց հին համբաւէն»

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(4) (Շար.)

ԻՆՉՈ՞Ւ ՖՐԱՆՍԱ ՉԻ ԿՐՆԱՐ ԼՔԵԼ ԱԼԺԵՐԻԱՆ

Մինչ ղեկավար եւ հայրենասէր տարրեր ամէն գնով կը պայքարին Ալժերիան պահելու համար, անդին նոյնքան ղեկավար եւ հայրենասէր տարրեր (անշուշտ խօսքը համայնավարներուն մասին չէ), կարծես համակերպած են լքելու Ալժերիան կամ ճանչնալու անոր անկախութիւնը, ինչպէս եղաւ Թունուզի եւ Մարոքի համար։

Նախ Թունուզ եւ Մարոք նոյնքան կենսական չեն Ֆրանսայի համար որքան Ալժերիա։ Առաջին երկուքը արդէն որոշ անկախութիւն ունէին եւ իրենց այսօրուան կարգավիճակը նախատեսուած էր նոյնիսկ Լիոթէյի կողմէ։

Աւելի քան հարիւր տարի կործելով, Ալժերիոյ մէջ, Ֆրանսա անհրաժեշտ բարելաւումներ ստեղծած է։ Հազարաւոր ճամբաներ, հարիւրաւոր հիւանդանոցներ եւ ուրիշ առողջապահական հաստատութիւններ նուիրուած են մահմետական ժողովուրդին։ Հարիւրաւոր դպրոցներ, բարձրագոյն վարժարան եւ համալսարան Ալժերիան վերածած են արդիական երկրի մը։ Բայց այս բարելաւումներուն կողքին ալ ժողովուրդի բնակութիւն վաստակը մնացած է տարեկան 20.000 ֆրանք, այսինքն ոչ աւելի քան 63 ֆրանք օրական։ Եւ այս համաձայն երեսփոխանական ժողովին առջեւ անցեալ շաբաթ արուած պաշտօնական զեկուցման։

Տեղական մեծ օրաթերթի մը անուղղակի վերջերս Ալժերիա երթալով շատ շահեկան յօդուածաշարք մը գրած էր։ Ան վարեւ որ լաւ ուսումնասիրած է ալժերիական խնդիրը, ճշմարտօրէն կը պարզէ կացութիւնը։ Երկար խօսած է կարեւոր գործարանատէրի մը որ մեծ հեղինակութիւն ունի Եւրոպացիներու ինչպէս նաեւ բնիկ գործաւորներու հետ։ Իր խիստ փորձառութեամբ, գործատէրը կը բացատրէ թէ բնիկ գործաւորը նոյնքան կ'արտադրէ որքան եւրոպացին եւ երբ բնիկին տաս շաբաթով աշխատավարձ, ան կը դառնայ միակին, կ'ունենայ միայն ... Այս գործը ...

ուժերին համար թէ որքան կեանքի մակարդակը բարձրանայ, այնքան ծնունդները կը պակսին։ Անտարակոյս պէտք է բարենորոգումներ կատարել Ալժերիոյ մէջ եւ անյապաղ։ Անցեալ շաբթու, երբ վարչապետ Մոլէ երեսփ. ժողովին մէջ կ'ըսէր. «Եթէ պէտք ըլլար պատրաստել խաղաղութեան մը զարգացումը, կ'ըսէ — ոչ մեր միջոցով», համայնավար երեսփոխան մը կը պոռայ.— «Բայց ոչ ալ այդպիսի բան կը մտածէ, Պ. վարչապետ»։

Եւ սակայն, կան մարդիկ որ կ'ըսեն — Ֆրանսան ալ թող ըլլայ Գերմանիա մը կամ Զուիցերիա մը։ Նոյն պայմանները չեն, եւ աշխարհագրական, տնտեսական եւ պատմական պատճառներ թոյլ չեն տար որ Ֆրանսան հրաժարի իր կարեւորագոյն գաղթավայրէն։

Ֆրանսայի արտածումներուն 30 առ հարիւրը յատկացուած է Հիւսիսային Ափրիկէի։ Աւելի մանրամասնութեանց մէջ մտնելով հետեւեալ թիւերը հարկ եղածին չափ խօսուն են եւ ոեւէ բանէ աւելի կը բացատրեն թէ ինչու Ալժերիան պէտք է մնայ ֆրանսական։

Ա.— Բամպակեղէնի ճարտարարուեստ.— 1954ին Հիւսիսային Ափրիկէի ծախած է իր արտածումներուն 1/4ը, այսինքն 15 միլիառ։ Այս 15 միլիառին կարուսար անգործութիւն կը զատապարտէ 5000 բանուորներ Հիւս. Ֆրանսայի մէջ, 2000 Ալզասի մէջ, 4500 արեւելեան Ֆրանսայի շրջանը, 2000 Նորմանտի, եւ 1500 Ռոան, այսինքն 15 հազար գործաւոր որ 1954ին ստացած են 4200 միլիոն ֆրանք իբրեւ աշխատավարձ։

Բ. Խեֆճաշարժի ճարտարարուեստը 1955ին ամբողջ արտածումներու 43 առ հարիւրը ղրկուած է Հիւսիսային Ափրիկէ, այսինքն 25.380 պատյաւ կառք, 8200 բեռնատառ, 3070 թոն մեքենաշարժ արար։ Եթէ այս շուկան փակուի, Ֆրանսայի համար տասը հազար բանուորներ եւ հարստաբաշխներ անգործ կը մնան։ Անոնց աշխատավարձը վեց միլիառ ֆր.։

Գ. Մետեճական ճարտարարուեստ. 15.000 գործաւորի արտադրութիւնը որ 1954ին արտածուած է Ալժերիա։

Դ. Ռատիօ — Ելեկտրական արտադրութեանց արտածումներու 35 առ հարիւրը, քարիւղի արտածումներուն 40 առ հարիւրը, գոհարեղէնի 50 առ հարիւր, շաքար 50 առ հարիւր, կաթնեղէն վաթսուն առ հարիւր, ընդհանուր ձեւով միայն հողագործութեան ճիւղին համար 45 միլիառի արտածում կ'ըլլայ տարեկան։

Ասոնք միայն քանի մը օրինակներ են։ Այս ամէն կը յիշեցնեն թէ ինչ ակնառու հետեւանքներ ունեցաւ Հնդկաչինի կորուստը արեւելեան Ֆրանսայի կերպասեղէններու ճարտարարուեստին համար. Ալժերիոյ կորուստը աղէտաւոր թիւր կ'ըլլայ քան ատ հարիւրէն բարձրացնել մինչեւ յիսուն առ հարիւր։

Մնաց որ Ալժերիան եթէ կորսնցնէ Ֆրանսան պիտի սախպուի ուրիշ տեղ գիտել կարգ մը գնումներու համար, նաւոց լաւ պայմաններով Հիւսիսային Ափրիկէ. առաջին հայթայթիչն է Ֆրանսայի պտուղներու եւ փրփրօրներու (Ալժ. ծախումներու 68 առ հարիւրը) նարինջ - լի-

Շուրջ 95 առ հարիւր է խնայողութիւնը։

Պ. Փելան կ'եզրակացնէ թէ գոյութիւն ունեցող մեթոտներով անկարելի է տարեկան 300 հազար բնակարան շինել, որովհետեւ ատոր համար պէտք պիտի ըլլայ 730 միլիառ ֆրանք եւ 450 հազար բանուոր։ Արդ, ոչ մէկը, ոչ ալ միւսը ունինք կ'ըսէ (անցեալ տարի 370 հազար բանուոր գործածուեցաւ)։

1945ին 162 հազար բնակարաններ արժեցին 540 միլիառ ֆրանք, 1955ին 600 միլիառ ծախսուեցաւ, 205 հազար բնակարանի համար. Այսպիսին համար անհրաժեշտ է շատ աւելի շինել նուազ ծախսելով։ Իր համոզումով այս բոլորը կարելի է եթէ միայն ճարտարարուեստի վերածուի։

մոն (54 առ հարիւրը), ձուկի պահածոյ (91 առ հարիւրը), ամբողջ ֆոսֆաթը, մանկանկի վաթսուն առ հարիւրը, կապարի եւ գինիի 90 առ հարիւրը։

Ահա թէ ինչ կ'արժէ Ալժերիան Ֆրանսայի համար։

ՄԵԾ ԿՈՐՈՒՍՏԸ

Միւնիխի Ազատութեան ռատիօն ընկեր Դրոյի մահը հաղորդեց այս խորագրով եւ հետեւեալ բովանդակութեամբ։ (Զեկուցումէն առաջ եւ վերջը կը լսուէր Շոփէնի մահերգը).—

Խորապէս ցցուած, դառն կսկիծը մեր սրտերի եւ հոգիների մէջ կուժում ենք ձեզ մահը՝ հայ ազգային հերոս, անմոռանալի զօր. Դրոյի։

Կան մահեր, որոնք սուգ եւ տխրութիւն են սփռում բարեկամների, ընկերների, անգամ ստուար բազմութիւնների մէջ։ Բայց կան մահեր, որոնք խորապէս ցնցում են բոլոր մարդկային հոգիները եւ պատճառ դառնում համազգային ամբողջական սուգի։ Լինի հայրենիքում, լինի Սփիւռքում, այսօր չկայ մի հայ մարդ, որ չճանաչի զօրավար Դրոյին, անոր անունը, իր կենդանութեան օրերին իսկ անցել է ժողովրդական երգերի մէջ։ Որովհետեւ Դրօն ոչ միայն հանրային եւ քաղաքական գործիչ էր, ոչ միայն Հայաստանի Հանրապետութեան զինուորական նախարարն էր, այլեւ հերոս էր բառիս ամենալայն ու ամենախորունկ իմաստով։ Նրա հուժկու բազուկը հասնում էր ամենուրեք, ուր վտանգուած էր լինում հայ ժողովուրդի ֆիզիքական գոյութիւնը։ Ու նրա ամբողջ կեանքը եղաւ փառահեղ յաղթանակների երկար շարան, որոնց երախտապարտ կը մնայ բովանդակ հայ ժողովուրդը առ յաւէտ։

Ճակատագրական պայքարի օրերին, Բաշ-Ապարանի զօրամասին գլուխը անցնելով, Դրօն Արամի հետ միասին եղաւ անկախ եւ ազատ Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնադիրը։

Սփիւռքում իր շուրջը հաւաքեց երիտասարդութիւն, որ պատրաստ է շարունակելու պայքարը յանուն Հայաստանի ազատութեան։ Դրօն դարձաւ ազատութեան խորհրդանիշ՝ ընդդէմ բռնակալութեան. Նա այսօր մարմնապէս մեզ հետ չէ այլեւս, բայց յաւիտենապէս կենդանի կը մնայ հայ ժողովուրդի սրտի եւ հոգու մէջ, որպէս նրա սիրուած հերոս զաւակը։ Մնում ենք Դաշնակցութեան մէջ, իր մկրտութիւնը առաւ. նրա գաղափարական աւանդում եւ դարձաւ սեփականութիւնը բովանդակ հայ ժողովուրդի։

Հայ ժողովուրդը երբեք չի մոռանայ իր արանչելի, ազնիւ, խիզախ հերոս - զաւակին։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎՐԱՑԻՆԵՐՈՒ ԱԶԳ. ՔԱՂԱՔ. ԿԵԴՐՈՆԷՆ.— Կը մասնակցինք ձեր հայրենակիցներու եւ Դաշնակցութեան սուգին, անդարմանելի կորուստին համար զօր.

Դրոյի որ իր ամբողջ կեանքը նուիրեց Հայաստանի անկախութեան եւ ազատ կովկասի խնդրին.— Նախկին սպարապետ Կոբիաշվիլի, Ն. Աբաշիձէ, Բագրատիոն, Պապարիձէ, Զուրաբիշվիլի։

× Վրաց Ազգ. Խորհուրդի հետեւեալ նամակը ուղղած է Հ. Հ. Պատուիրակութեան

«Պատմական ճակատագրով կապուած հայ ժողովուրդին, խորապէս կը բաժնենք ձեր սուգը։ Զօր. Դրոյի կորուստը կը թողու բաց մը որ դատնօրէն պիտի զգացուի։ Իր յիշատակն ու գործը, ատամնակուռ յատկապահուած, պիտի փոխանցուին սերունդէ սերունդ եւ ներշնչումի աղբիւր պիտի դառնան նոր ուժերու, պայքարը շարունակելու համար. Ցինցաձէ

Դատնօրէն կ'ողբանք մեր աշխատակից սիրելի մեծ ընկերոջ՝ Դրոյի անփոխարինելի կորուստը։ Խոնարհում ենք նրա թարմ գերեզմանի առջեւ «ԱԼԻՔ»

«ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ»

Ինչպէս գրած էինք (Մարտ 6) հրատարակուած երկու ցանկերէն առաջ վճարուած է համագումար 700.000 ֆր. Ահաւասիկ ցանկը.—

Ա.

Անդրանիկ Մանուկեան, Լիոն	2000
Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր Կոմիտէ, Մարսէյլ	6500
Հ. Յ. Դ. Ս. Ժերմի խումբ, Մարսէյլ	3000
Տիկ. Սրապեան, Սէն Ժերմէն	2000
Արմենակ Փափազեան, Սէն Ժերմէն	1000
Վահրամ Մոսկոֆեան Սէն Ժերմէն	1000
Յովհ. Թորոսեան, Սէն Ժերմէն	2000
Հ. Յ. Դ. Համազասպ խումբ, Մարսէյլ	3000
Արփիար Մարտիրոսեան, Առնուվիլ	5000
Ղազարոս Դաղաքճեան, Փարիզ	2000
Յով ան Արքահամեան, Փարիզ	10 000
Գարեգին Վարդանեան, Փարիզ	3000
Վահէ Օշական	1000
Հ. Յ. Դ. Վարդան Ենթակոմիտէ, Առնուվիլ	2500
Սերգօ Պէրպէրեան	2000
Խաչիկ Խաչատուրեան	3000
Ստեփան Պալեան	5000
Փիլիպպոս Յովհաննէսեան, Փարիզ	5000
Սերգօ Աբրահամեան, Փարիզ	5000
Յովհ. Ջէրչեան, Ալֆորվիլ	5000
Արմենակ Ցակոբեան, Փարիզ	5000
Հայկ Թավմասեան, Փարիզ	3000
Եղիա Սերոբեան, Իսի	5000
Հ. Յ. Դ. Արդութեան խումբ եւ Շավիլի Նոր Սերունդ	5000
Հ. Յ. Դ. Գ. Զավուշ խումբ, Նիս	3000
«Հայաստան» թերթէն	3000
Հ. Յ. Դ. Արծիւ Ենթ. Քաշան	5000
Հ. Յ. Դ. Անտոք կոմիտէ, Ս. Էթիէն	10.000

(Շար.)

ՎՐԻՊԱԿ.— Բ. ցանկին մէջ (Մարտ 8) Անդրէաս Պարսամեան պիտի ըլլայ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ, Թորոս Նաթալեան՝ ՆԱԳԱՇԵԱՆ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (4)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ. 364 - 400)

Հ. - ՏԱՐՕՆԻ ԱՌԱՒՕՏԸ

Բայց Սասունը Մուշի ամբողջ դաշտը վարագուրում էր մառախլապատ մշուշով եւ իր լեռնային անտեսանելի էր կացուցանում ... հեռաւորութիւնից

Վարդգեան մառախուղը հեռացնում էր, նրբանում էր, որքան արեւը բարձրանում էր հորիզոնի վրայ։ Այժմ մշուշի միջից, որպէս թափանցիկ շղարշի միջից, սկսեցին նշմարուել հեռաւոր պատկերները. Երեւում էր Սիմ լեռան կանաչազարդ շղթան, մերթ ալեհերով եւ ձիւնապատ գագաթներով, որոնք արեւի ճառագայթների առջեւ փայլում էին վարդագոյն ներկով։ Իսկ աւելի հեռու, դէպի Կրկուռ եւ Նէմրութ լեռների կողմերը, մանիշակագոյն ժապաւէնի նման, երեւում էր Բզնունեաց ծովակի միայն նեղ շերտը։ Երեւում էին Քարքէ լեռան բարձրութիւնները իրանց մթին ծմակներով եւ մայր անտառներով, որոնք իրանց անմատչելի թաւուտների մէջ անուցանում էին մի մայր ժողովուրդ։ Ցէշեալ լեռների հակառակ շրջանակի մէջ, որպէս մի օձատ չէր պատկեր, երեւում էր Մուշի ընդարձակ դաշտավայրը, հարթ, հանգոյն, իբրեւ մի լայնածաւալ, նախշուն գորգ։ Այդ կանաչազարդ գորգի վրայ սփռուած էին Տարօնի բազմաթիւ գիւղերը, ասոնք Հայկական քաղաքները։ Ահա Մուշը խորին պատկառանքով բազմած է Տաւրոսի լանջից վրայ։ Ահա Մեղրի գետի ջանր պուրակ ափերի մօտ երեւում են Օձ քաղաքի բարձր աշտարակները։ Ահա Վիշապ քաղաքը, վիշապի լայն բերանը պէս բացուած, անտառ դաշտերով։ Ահա Կուաշ քաղաքը... ահա սրբազան Զիւնակերտը

Արածանին կէս է կիսում Մուշի լայնատարած դաշտավայրը։ Նրա արքունական ափերի մօտ, բացի բնիկներից, ապրում էր մի ժողովուրդ, որ սանդղակաւորութիւն էր գտել այստեղ Գանդէսի ափերից, եւ հնդիկ ժողովրդի արօրի խոփը փայլում էր Հայոց արեգակից, եւ հնդիկ հերկավոր հայկական երգը հնչեցնում էր Տարօնի լուսապայծառ առաւօտի լռութիւն։

Արածանիի ափերի մօտ ապրում էր եւ մի այլ ժողովուրդ, որ հիւրասիրուել էր այստեղ Հռոմէացի ափերից, եւ գեղեցկաբարձր սիւներին, բոլորովին հայկական դէմք ստանալով, մշակում էր Հայոց երկիրը։ Նրանց բազմաթիւ անտառները արածում էին Արածանիի չամբուռ ափերի մօտ, նրանց գեղեցիկ կանայքը քարգեներով «օրդան կարմիր» ջէին հաւաքում կանաչ ցօղապատ մարգագետիններից, որ իրանց նուրբ ձեռաքործներով զարդարեն Հայոց իշխանազուններ տաղաւարները։

Զարդարած է այս առաւօտ Արածանին։ Բայց նրա գարդերը մայրական է, չէ վախեցնում հարազատ սրտին։ Ահա նրա զօրեղ կոհակները տանում են իրանց հետ մի ամբողջ նաւատորմից — նախնական մարդու նաւատորմիղը։ Բարեկամները ափերի մօտ կանգնած, «յաջողութիւն» են բարեմաղթում։ Նաւորդները գետի միջից «մնաք բարեաւ» են ասում։ Եւ թեթեւ մաքսաբար նաւակների խումբը, բեռնաւորուած Հայոց երկրի բարիքներով, լողում է դէպի հեռաւոր աշխարհ, դէպի Բաբելոն։ Նաւորդների երգը, նրանց ամբոխակային աղաղակները, միախառնուելով գետի խուլ որոտման հետ, թնդեցնում են շրջակայքի խորին անդորրութիւնը։

Մուշի դաշտավայրը, չորեքկողմից շրջապատուած լինելով բարձր լեռներով, այդ բնական ամրութիւնները, հսկայական պարսպի նման, պաշտպանում էին երկիրը թշնամու յարձակումներից։ Բացի բնական ամրութիւններից, նոյն լեռների բարձրաւանդակների վրայ գրած էին Տարօնի իշխանների անմատչելի բերդերը եւ նրանց առանձին ամրոցները, որոնցից էին՝ Եղիսուր, Մեծամոր ամրոցը, Աստղաբերդը, Այծիկ բերդը եւ Ոզական։

Աշտիշատի վանքից շատ հեռու չէր Ոզական ամրոցը, նա կանգնած էր Քարքէ լեռան ապառաժների վրայ, եւ խոխոմ, վեհապանծ դէմքով նայում էր դէպի իր ոտքերով հոսող Արածանին։ Զանազան գաղտնի անցքեր, ստորերկրեայ ճանապարհներով, իջնում էին ամրոցի բարձրութիւնից կամ դէպի գետը, պաշարման ժամանակ ջուր ստանալու համար, եւ կամ տանում էին դէպի անտառի խորքերը, դրսի հետ գաղտնի հաղորդակցութիւն ունենալու համար։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Սթալինի բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան իր ծննդավայրին՝ Վրաստանի մէջ։ Ամբողջ Թիֆլիսի կուսակցական գրասենեակին եւ «Զարիա Վոստոկա» թերթին խմբագրատան վրայ յարձակելով պատռեցին Խ. Միւթեան ներկայ վարիչներուն պատկերները։ Ոստիկանութիւնը մերժեց միջամտել. Մարտ ութին հազարաւոր քաղաքացիներ խռնուած էին Թիֆլիսի փողոցներուն մէջ, Սթալինը փառաբանող նշանաբաններով։ Ոչ արիւն թափեցաւ, ոչ ալ զօրական գործողութիւններ տեղի ունեցան։ (Ռուսինկթըն հասած լուրերու համաձայն, չատեր սպաննուած կամ վիրաւորուած են)։ Ցուցարարները գրաւեցին Կեդր. Կոմիտէին գրասենեակը, նամակատունը եւ թերթին խմբագրատունը։ Կ'ըսուի թէ Ֆրանսայի հանրապետութեան նախորդ նախագահը, որ Թիֆլիս կը գտնուէր, փախուստով հազիւ ազատեր էր քաղաքէն, որպէս զի չտեսնէ անցուդարձը։ Քաֆէնհաքէն հասած հեռագրի մը համաձայն, նոյն օրը Տանը մարզայի վարչապետը, Հանս Հանսէն, Թիֆլիս պիտի երթար, բայց խորհրդային իշխանութիւնները յարմար չտեսան, ատարկելով թէ օդը լաւ չէ։ Ուրիշ զրոյցի մը համաձայն, համալսարանը եւ դպրոցները չորս օր փակուած են, ցոյցերուն հետեւանքով։ Կը թուի թէ Վրաստան չէ հետեւած վերջին համագումարի հրահանգներուն։ Կեդր. Կոմիտէին պաշտօնաթերթը, «Զարիա Վոստոկա» Մարտ 9ին խմբագրական մը կը հրատարակէր, փառաբանելով «ժողովուրդներու հանճարեղ հայրը», ինչպէս կ'ըսէին Սթալին կենդանութեան ատեն. Մինչդեռ Խ. Միութեան միւս թերթերը լռութիւն պահած էին Սթալինի մահուան տարեդարձին առթիւ։ Խմբագրականը հրատարակուած էր տարեդարձէն եւ խռովութիւններէն չորս օր առաջ, իբրեւ թէ կիրքերը մեղմացնելու համար. Բայց նոյն թերթը Մարտ 15ին մասամբ կը բանար վարագոյրը ցոյցերու մասին, պահանջելով «զօրացնել ընկերվարական օրինաւորութիւնը եւ խստօրէն գործադրել բարեկարգութիւնը եւ արդարութիւնը զորս անտեսած են կարգ մը տեղական իշխանութիւններ։ Դատարանները պէտք է ջախջախեն օրէնքի եւ բարեկարգութեան խախտումները Վրաստանի մէջ»։

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ մայրաքաղաքին եւ հաւանաբար ուրիշ քաղաքներու մէջ պատտօրէն կը խօսին Խրուշչեւի յայտնութեանց մասին, իբրեւ չատ կարեւոր խնդիր մը Ռուսիոյ համար։ Կուսակցութեան եւ երիտ. կազմակերպութեան 26 միլիոն անդամներուն ճշգրիտ զեկուցում մը հաղորդուած է Խրուշչեւի յայտնութեանց մասին։ Ուրիշ տեղեկագիրներ ալ պատրաստուած են աւելի լայն խաւերուն համար։ Այժմ Կեդր. Կոմիտէի քարտուղարին ձառը խօսակցութեան գլխաւոր նիւթն է ամբողջ երկրին մէջ. Հազարաւոր քարոզիչներ կը շրջին երկրի մէջ, բացատրելու համար օրուան վարիչներուն նոր տեսակէտները։ Միայն Թիֆլիսի մէջ 15.000 փորձառու գործիչներ ղրկուած են, կարգի հրաւիրելու համար Սթալինի վերջին հետեւորդները։ Կեդր. Կոմիտէն այժմ կը քննէ հետեւեալ խնդիրը — ի՞նչ ընել ժողովուրդին՝ յայտարարութիւն մը տալով կամ յօդուած մը հրատարակելով կուսակցութեան պաշտօնաթերթին մէջ։

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը տեղեկագիր մը ստացած է Մոսկուայի դեսպանէն՝ Խրուշչեւի յայտնութեանց մասին շրջած զրոյցներու առթիւ։ Տեղեկագիրը կը հաստատէ Կեդր. Կոմիտէի քարտուղարին ամբաստանութեանց էական մասերը։

Լոնտոնի «Տէյլ Մէյլ»ը, որուն Մոսկուայի թղթակիցը հաղորդած էր առաջին լուրերը, կը հեռագրէ թէ Սթալինի պատկերները վար կ'առնեն ամէն տեղ։ Իր արձանները ալ կը տեղափոխուին յամրաբար։ Խրուշչեւի յայտնութիւնները մասնաւոր նամակներով հաղորդուած են կուսակցական մարմիններուն։

••••••••••••••••••

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետ, Ատնան Մէնտէրէս երէկ հասաւ Քարաչի, պաշտօնական այցելութեան մը համար։ Իրեն կ'ընկերանայ արտաքին նախարարը, Ֆուատ Քէօփրիւլիւ։ Վարչապետը եօթն օր պիտի մնայ Փաքիստանի մէջ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԿԻՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ, Տիկ. Ժոլիօ Քիւրի մեռաւ հիւանդանոցին մէջ։ Արդ [illegible] կատարի.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԴՐՈՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէին։
Ապրիլ 14, չաբաթ, Սոսիէթէ Սավանթի մէջ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքչաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Քառէի վերնայարկը։ Դասախօս Հրանտ Սամուէլ։ Նիւթը՝ «Հայերը Ֆրանսայի մէջ ԺԷ. դարուն»։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Վիէնի Նոր Սերունդի կողմէ, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 21էն մինչեւ 3, Քաղաքապետարանի սրահին մէջ։ Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սերունդի բոլոր անդամները։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէս օրէ վերջ ժամը չորսին։ 32 ռիւ Տանքօն, Քրէմլէն Պիսէթր։
Փարիզահայ ծանօթ գերասաններ կը ներկայացնեն՝

« ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ »

Կը մասնակցին Օր. ԱՏՐԻՆԷ ԱՍԱՍԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆ, ՍՄԲԱՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր։
Մուտք 150 ֆրանք։
Հաղորդակց. միջոց — Փորթ տ'Իթալիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ տը լա Քոնվանսիոն։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի մեծ համերգը տեղի պիտի ունենայ կիրակի, Մայիս 13ին, ժամը 17ին Սալ Կավոյի մէջ, ղեկավարութեամբ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆի։ Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Միւթուալիթէի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22. Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ
Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Cherchons représentant placement fournitures pour confectionneurs, tricoteurs et tailleurs. Chiffre d'affaire assuré.

Կը փնտռենք ներկայացուցիչ մը որ հիւսուածեղէնի, դերձակի եւ քոնֆէքսիոնի նիւթեր տեղաւորէ։
Ճանչուկ գործ։
Դիմել ատտուները՝
COMPTOIR de FOURNITURES
113, Rue d'Aboukir. Central 12-43.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

հերթական դասախօսութիւնը, այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, 19 ռիւ Գլանշ. Փարիզ (9), Սալ թէ Էնժէնիէօր Սիվիլի մէջ, առաջին յարկը։
Դասախօս՝ ԲԺԻՇԿ Հ. ԳԱԼՃԵԱՆ
Նիւթը՝ «Յիսուն տարուան բժշկական նուաճումներ» (հայերէն)։ Մուտքը ազատ է։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփիրնիի չքեղ սրահներուն մէջ
ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ԼԻՈՆ. – Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը՝ Տէր եւ Տիկին Թաթուլեանի ընտանիքին, իրենց Ամերիկա մեկնումին առթիւ, կազմակերպած է թէյասեղան մը՝ Մարտ 24ին, չաբաթ երեկոյեան, 5 ռիւ Գօնրֆուա, Ցոյներու սրահը, ժամը 8էն մինչեւ 12։
Կը հրաւիրուին ընկեր ընկերուհիները եւ բարեկամները։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնուի Մայիս 6ի կիրակի օրը։

Ֆ. Կ. Խաչի Աանուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին։

ՍՊԱՍՈՒԵԼՈՒ ՎՐԱՅ ԵՆ

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐԻ

Երկու վէպերը՝
«ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ»
և «ՅԱՐԱԼԷԶՆԵՐՈՒ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»
Երկու հատորը 1500 Ֆր.։ Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Արշակ Մկրեանէ երկու հազար Ֆր., փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի Չէնկիլէրցի մահուան առթիւ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. – Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկին Թեքլի Սօլօզեանէ երկու հազար Ֆր. փոխան ծաղկեպսակի Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ
Նոյն առթիւ Տէր եւ Տիկին Քրիստ Նէտիլեան եւ Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Բաղումեան երկու հազարական ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր Վարդանեան ընտանիքին, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Գալայճեանի, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Բաղումեանի եւ իրենց պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, փեսային, հօր եւ ազգականին, Ողբացեալ Յովհաննէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ։

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի բոլոր խումբերու ժողովը երեքշաբթի 20 Մարտ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբի մէջ.
ԱՆԻԷՌ – ԳՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ. – Հ. Յ. Դ. Արամ Ենթակոմիտէին ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, 149պիս, Ավընիւ տ'Արժանթէօյ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԵՐ ԵՐԳԱՐԱՆԸ, կազմեց Հ. Աւ. Վ. Թալաթինեան, լուսանկարներով ձոխացած եւ հեղինակներու կենսագրութեամբ։ (Երգեր ազգային, հայրենասիրական, ժողովրդ. եւ հայաստանեան) Տպ. Վենետիկ, 1956։

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Փարիզէն վեց քիլ. հեռու արուարձանի մը մէջ երկու սենեակ եւ խոհանոցով յարկաբաժին մը՝ օժտուած ամէն յարմարութիւններով՝ կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, կ'ուզուի փոխանակել Լիոնի կամ Կրընոպլի մէջ համապատասխան յարկաբաժինով մը։ Իմացնել՝
Androyan, 1bis Rue Rouget de l'Isle
Choisy-le-Roi (Seine).

ԾԱԽՈՒԻ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

(Ամէն կարասի եւ մեքենայ մէջը)
Վիթրի սիւր Սէն
Կոկիկ եւ մեծ պողոտայի վրայ, դըպրոցի, [illegible] եւ գեղարանի մօտ, սենեակային գծմով [illegible] յարման։
Գինը (մէկ միլ. երկու հարիւր), վճարումի դիւրութիւններ։
Հեռաձայնել LEC. 29 - 10

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մեծ սիրի հոլասեի համար գործաւորուհիներ։ Ապահովուած գործ ամբողջ տարուան համար։
Դիմել Մէզոն Միշէլ, 165 ռիւ տը Վիլ, մէթրօ Ֆէլիքս Ֆօռ։ Ամէն օր 10-12, կէսօրէ առաջ։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 21 ՄԱՐՏ • MERCREDI 21 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7634 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ. 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3345

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԵՌ ԿԸ ՊԱՐԾԵ՞ՆԱ՞Ն…

1921 Մարտ 16:

Թերեւս դուք մոռցած էք. բայց Մոսկուայի մէջ երբեք չեն մոռնար այս պանծալի՛ թուականը, երբ կնքուեցաւ Թուրքեւռուս դաշնագիրը, տապանագար մը եւս դնելու համար Հայկական Դատին վրայ :

Բուն դաւը կը սկսէր 1918 Մարտ 4/17-ին, Պրեստ-Լիթովսքի դաշինքով եւ՛ հետեւեալ յանձնառութեամբ .

— « Ռուսիա պիտի ընէ իրմէ կախուած ամէն բան՝ ապահովելու համար թէ արագ պարպումը Անատոլուի արեւելեան շրջաններու եւ թէ անոնց օրինական փոխանցումը Թուրքիոյ: Արտահանի, Կարսի եւ Պաթումի ռուսական զօրքերն ալ անյապաղ պիտի պարպուին» ; Եւայլն :

Այսպէս, ամբողջ արեւմտեան Հայաստանը կը պարգեւէին Թուրքիոյ, անոր տրամադրութեան տակ դնելով նաեւ պատառներ՝ արեւելեան Հայաստանէն :

Այս անպատիւ զիջումները նուիրագործուեցան 1921 Մարտ 16ի դաշնագրով (Մոսկուա), յետոյ 1921 Հոկտ. 13ի դաշնագրով (Կարս) եւ, ի վերջոյ, 1953 Մայիս 30ի յայտարարութեամբ որ հրապարակաւ ետ կ'առնէր որեւէ հողային պահանջ՝ յանուն Հայաստանի ու Վրաստանի:

Աւելորդ է արձանագրել ուրիշ նահանջներ եւ՞ պարգեւներ, միշտ ի նպաստ դինակից Թուրքիոյ եւ ի վնաս Հայաստանի ու հայ ժողովուրդին :

Միջանկեալ յիշեցինք այս քանի մը կէտերը, տեսնելով որ Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը՝ «Փրաւտա» եւ կառավարականը՝ «Իզվէստիա» պարծանքով կը յիշեն 1921 Մարտ 16ի դաշինքին տարեդարձը :

Երկուքն ալ մասնաւոր խմբագրականներ հրատարակեցին եւ Անատոլուի գործակալութիւնը անմիջապէս [illegible] լուրը :

— « Երկու թերթերը բացորոշապէս կը զգացնեն թէ խորհրդային կառավարութիւնը մօտերս Մոսկուա պիտի հրաւիրէ Թուրքիոյ վարիչները: Ռուսիա Թուրքիոյ «հաննիի գլլպու» քաղաքականութիւն մը կը հետապնդէ»:

Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ երկու պաշտօնաթերթերը պարծանքով կը յիշեն թէ «Թուրքեւռուս յարաբերութիւնները ներդաշնակօրէն կ'ընթանային Մ. Քեմալի եւ Իսմէթ Ինէօնիւի օրով: Այնուհետեւ աւրուեցան»:

Թուրք թերթերը մասնաւոր հաճութեամբ կ'արձանագրեն հետեւեալ պարագան .

«Իզվէստիա» կը գրէ թէ «Խ. Միութիւնը չարք մը անտեղի յայտարարութիւններ ըրաւ, խանգարելով այդ յարաբերութիւնները » :

Այս բանաձեւը առածի կարգ անցած է այլեւս :

Առաջին անգամ Խրուշչեւն էր որ կը խոստովանէր թէ իրենք ալ յանցանք ունին յարաբերութեանց խանգարման մէջ : Ուրիշ խօսքով, անտեղի կը գտնէր Կարս-Արտահանի մասին եղած պահանջը:

Այդ օրէն ի վեր Մոսկուայի թերթերը, անթենք եւ պաշտօնական շրջանակները պարբերաբար կը շողոմեն Թուրքիան, բացատրելով թէ ռուսեւթուրք յարաբերութեանց բարւոքումը ոչ միայն օգտակար պիտի ըլլայ երկու երկիրներուն համար, այլեւ պիտի նպաստէ Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի խաղաղութեան :

Եւ այս շողոմանքը ճիշդ այն պահուն երբ շնդալից յայտնութիւններ կ'ըլլան Սթալինի երեսնամեայ տիրապետութեան չարիքներու մասին :

Անաստաս Միկոյեան որեւէ առեն յիշե՞ց թէ այդ չարիքներուն լեղին ցմրուր քամեց իր իսկ հայրենիքը, անձամբ Հայաստան …

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷ՞Ջ ԱԼ ԴԷՊՔԵՐ ՊԱՏԱՀԱԾ ԵՆ

Ռէօյթըր գործակալութեան Մոսկուայի թղթակիցը հեռաձայնով կը տեղեկացնէ թէ Սթալինի պաշտամունքին դէմ բացուած պայքարը ցոյցերու տեղի տուած է ոչ միայն Թիֆլիսի, այլ եւ Երեւանի եւ Բագուի մէջ (Ազրբէջան): Բազուած տեղեկութեանց համաձայն, որոնք տակաւին հաստատուած չեն, ուսանողները ցուցադրած են Սթալինի նկարները, բայց ծագած անկարգութիւնները այնքան ծանր չեն որքան Վրաստանի մէջ:

× «Ն. Ե. Թայմզ»ի Մոսկուայի նախկին թղթակիցը, Հէրիսըն Սալզպրի, կը գրէ թէ՝ ամերիկացի դիւանագէտներու ստացած տեղեկութեանց համաձայն, ապահովութեան միջոցներ ձեռք առնուած են եւ մասնաւորապէս հսկողութիւն հաստատուած է տեղափոխութեանց մասին՝ Խ.Միութեան կարգ մը շրջաններուն մէջ:

× «Ն. Ե. Հէրըլտ» Մոսկուայի թղթակիցը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Թիֆլիսի խռովութեանց մասին, դիտել տալով թէ «պատմութիւնը խստօրէն գրաքննուած է».— Խրուշչեւի յայտնութեանց մասին լայն տեղեկութիւններ հրատարակուեցան արտասահմանի մէջ, բայց ոչ այստեղ: Կուսակցութեան գործիչները կը շարունակեն լուսաբանութիւններ տալ մասնաւոր ժողովներու մասին: Այս լուսաբանութիւնները վերապահուած են միայն կուսակցութեան անդամներուն: Բացորոշ է որ «վերադաստիարակման» պայքար մը կը մղուի, ջնջելու համար Սթալինականութեան պաշտամունքին վերջին հետքերը: Ցայտնի չէ թէ Սթալինի տեղը ի՛նչ պիտի ըլլայ պաշտօնական պատմութեան մէջ: Բացորոշ է որ ժողովուրդը Սթալինի փառաբանութեամբ կերակրուած է լման երեսուն տարի եւ թէ հետեւանքները չեն կրնար անհետանալ մէկ օրէն միւսը: Ապացոյց՝ Թիֆլիսի դէպքերը: Վրաստանի կեդր. Կոմիտէին պաշտօնաթերթը, «Զարիա Վոստոկա» Մարտ 9ին իր ամբողջ Ա. էջը նուիրած էր Սթալինի փառաբանութեան եւ անոր մեծ լուսանկարը տպած էր Լենինին հետ: Միակ թերթն էր որ կ'ոգեկոչէր Սթալինի մահուան Գ. տարեդարձը, Մարտ 5ին: Միեւնոյն առեն կը ծանուցանէր թէ յիշատակի հանդէսներ սարքուած են Սթալինի համար: Թիֆլիսէն եկած ճամբորդներ պատմեցին թէ ցոյցեր տեղի ունեցան փողոցներու մէջ, ուսանողներու նախաձեռնութեամբ, ի պատիւ Սթալինի .

Նոյն թերթին Մարտ 13ի թիւը, որ Մոսկուա հասած է, կ'ապացուցանէ թէ կուսակցութեան խմբագիրները մտահոգութեան մատնուած են երիտասարդութեան ընթացքէն: Թերթը խմբագրականով մը կը պահանջէր որ իշխանութիւնները «երեւան հանեն ամէն տեսակի զզուելիները, ստահակները (խուլիգան) եւ թշնամի տարրերը — բոլոր անոնք որ կը խախտեն ընկերվարական օրէնքը եւ բարեկարգութիւնը »: Կ'ըսէր նաեւ թէ «դատարանները պէտք է անխնայ ջախջախեն օրինազանցութեան ամենաթեթեւ արտայայտութիւնը »:

× Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ», իր թղթակցին բերնով կը պատմէ թէ Խրուշչեւի տեղեկագիրը կը պարզէ «Սթալինի արժանիքները եւ սխալները» 1934էն 1953: Տեղեկագիրը դիտել կու տայ թէ Սթալինի «սխալը այն եղաւ որ կամաց-կամաց ինքզինքը վեր դասեց կուսակցութեան վարիչ օրկաններէն եւ հաւաքական ղեկավարութեան տեղ հաստատեց անհատական ղեկավարութիւնը: Այսպէս իրեն համար ստեղծուեցաւ պաշտամունք մը որ հակառակ է կուսակցութեան ոգիին եւ վնասակար: Մեծ յաղթանակներ տարուեցան, բայց թերեւս շատ աւելի սուղ արժեցին քան հարկ էր: Պատերազմէն առաջ, անոր միջոցին եւ անկէ վերջ տրուած անհատական որոշումներ արատաւորուեցան սխալներով: Հետեւանքը եղաւ ժխտական՝ դիմադրութեան պատրաստութեան, ինչպէս եւ կարգ մը գործողութեանց մէջ »:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ալժերիոյ նախարարը, Գ. Ռ. Լաքոստ իրեն տրուած լիազօրութիւնները գործադրել սկսաւ երկուշաբթի, 19 Մարտ : Առաջին գործը եղաւ սահմանափակել ճամբորդութիւնը Ալժերիոյ մէջ : Կարգ մը բացառութիւններէ զատ, բոլոր անոնք որ Ալժերիա մտնել կ'ուզեն պէտք է արտօնութիւն ստանան իրմէ կամ ուրիշ Ֆրանսացի բարձր պաշտօնատարէ մը : Այս որոշման ենթակայ են ոչ միայն Ֆրանսացիները եւ բնիկները, այլեւ Ամերիկացիները եւ կարգ մը օտարականներ որոնք ցարդ կրնային Ալժերիա մտնել պարզապէս իրենց անցագիրը ցոյց տալով: Հրամանագրէն կը հետեւի թէ կառավարութիւնը նկատի ունի մասնաւորապէս Ալժերիոյ այն Իսլամները որոնք երկրէն դուրս կը գտնուին եւ կ'ուզեն վերադառնալ արտակարգ բազմութեամբ: Կառավարութիւնը գիտած է որ Ալժերիացիները զանգուածային ներգաղթ մը կը փորձեն երկու շաբաթէ ի վեր, շատերը հաւանաբար ապստամբներուն միանալու համար : Արդէն իսկ վերադարձած են 4-5000 հոգի, օգտուելով ծովային եւ օդանաւային դիւրութիւններէ: Ֆրանսական իշխանութիւնները կ'ըսեն թէ շատերը կը վերադառնային այն սպառնալիքին տակ թէ իրենց ընտանիքները պիտի սպաննուին, եթէ զինուորական տարիք ունեցողները չվերադառնան :

Զինուորական կարգադրութեանց առթիւ, Ալժերիոյ նախարարը պատուիրած է սահմանապահ ոստիկաններուն մեղմութեամբ վարուիլ այն բարեկամ ճամբորդներուն հետ որոնք ճամբան են եւ չեն կրնար համակերպիլ նոր հրամանին :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, ապստամբական գործողութիւնները մեղմացած են, ձմրան պատճառով. բայց կրնան սաստկանալ գարնան, որ սկսաւ երէկ: Իրազեկներ կը հաւատեն թէ ըմբոստները աւելի նպաստաւոր դիրք մը ունին այսօր, 17 ամսուան գործունէութենէ մը ետք: Կարգ մը շրջաններու մէջ, Նեմենչայի լեռներուն (հարաւ. արեւելք), Քապիլեան լեռներու (Ալժէի մօտ), նոյն իսկ այդ քաղաքին մէջ ըմբոստները կա՛մ ամբողջովին կը տիրապետեն ամբողջ տարածութեանց վրայ եւ կամ յանդուգն արշաւներ կը կատարեն: Զինուորական իշխանութիւնը կ'ըմբռնէ կացութեան ծանրութիւնը և անոր համեմատ կը դասաւորէ իր ուժերը: Վերադարձող Ալժերիացիները մեծ մտահոգութիւն կը պատճառեն Ֆրանսացիներուն. մանաւանդ որ այժմ դէպի Ֆրանսա գաղթելու եղանակն է, եւ ոչ թէ երկիր վերադառնալու :

× Պատրաստութիւններ կը տեսնուին Ալժերիոյ օդակայաններուն մէջ, հազարաւոր օժանդակ զինուորներ ընդունելու համար, յառաջիկայ շաբթու: Առ նուազն 60.000 զինուոր կը սպասուի, առաջին առթիւ: Տասը օր առաջ հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսա արդէն իսկ 200.000 զինուոր ունի Ալժերիոյ մէջ, մէկ քառորդը՝ իսլամ :

× Ալժերիոյ ընդհ. ժողովը նիստի հրաւիրուած էր երէկ: Նախագահը հրաժարեցաւ, իբրեւ բողոք Ֆրանսայի նոր քաղաքականութեան դէմ: Ազգայնական կազմակերպութիւնը կը ճնշէ ժողովին վրայ, այնպէս որ խորհրդակցութեանց ելքը անորոշ կը մնայ :

× Բացառիկ օրէնքին համաձայն հրատարակուած հրամանագիրը մասամբ կամ ամբողջովին կ'արգիլէ անձերու, կառքերու եւ կենդանիներու շրջագայութիւնը, կը սահմանափակէ կարգ մը անհրաժեշտ նիւթերու արտածումը, ներածումը, վաճառումը կամ ամբարումը: Ո՛վ որ օտարական մը կ'ընդունի իր տան մէջ պէտք է անմիջապէս լուր տայ : Արգիլուած են հրապարակային կամ գաղտնի ժողովները եւն.: Անսաստողները կը դատապարտուին ութ օրէն մինչեւ երկու տարի բանտարկութեան կամ հինգ հազարէն մինչեւ երկու միլիոն ֆրանք տուգանքի

(Շար-ը կարդալ Դ. էջ)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 18 Մարտ.— Անհուն կսկիծով կ'ողբանք հայ ժողովուրդի մեծ զաւակին՝ անզուգական հերոս եւ մեծ մարտիկ ընկեր ԴՐՕյի ցաւալի կորուստը : Կ'ուխտենք շարունակել իր գործը: Հանգիստ իր ոսկորներուն :

Հ. Յ.Դ. Ներկայացուցչական Ժողով

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կ'ողբանք հայ ժողովուրդի հերոսին եւ Հ.Յ.Դաշնակցութեան մեծ մարտիկին ընկեր ԴՐՕյի մահը: Իր յիշատակը անմահ պիտի մնայ մեր սիրտին մէջ:

Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէն եւ ընկերները անհուն ցաւով կ'ողբան Հայկ. Դատի պաշտպան մեծ հայրենասէրին, ազատութեան ախոյեան ռազմիկին դառնաղէտ մահը :

× Հ. Յ. Դ. Նոր Սեբաստիոյ «Վարդգէս» խումբը կ'ողբայ մեծ ընկերոջ եւ անվեհեր յեղափոխականին՝ ԴՐՕյի դառնակսկիծ մահը :

ԿՐԸՆՈՊԼ, 18 Մարտ.— «[illegible]-բայրեան» կոմիտէն ընկերահամախմբական ցերեկոյթ մը սարքած էր ընկեր ԴՐՕյի յիշատակին: Ողբացեալ ընկերոջ կեանքին եւ գործունէութեան մասին խօսեցան ընկերներ Հայկ Սէրէնկիւլեան եւ Սիսակ Սիսլեան: Կոմիտէն խոնարհելով անփոխարինելի ընկերոջ յաւէտ խնկելի յիշատակին առջեւ, տասը հազար ֆրանք կը տրամադրէ Փարիզի Մշակոյթի տան հիմնադրամին :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր կոմիտէն խորապէս կ'ողբայ անփոխարինելի կորուստը մեծ հերոսին՝ ընկեր ԴՐՕյի :

ԱՐՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն երկիւղածութեամբ կը խոնարհի անզուգական հերոսին՝ ԴՐՕյի յիշատակին առջեւ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ.Դ. Ռա. Սեւակ խումբը խորապէս կը սգայ մեծ ընկերոջ՝ ԴՐՕյի անդարմանելի կորուստը :

ՊԱՆԵՒԹ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէն խորապէս ազդուած անմահական հերոսին՝ ընկ. ԴՐՕյի դժնդակ մահուան գոյժէն կ'ողբայ անոր անդարմանելի կորուստը:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն կը խոնարհի մեծ ընկերոջ՝ հերոս ԴՐՕյի գերեզմանին առջեւ :

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի բոլոր ընկերները կ'ողբան մեծ կորուստը անսասան հայրենասէրին, հայութեան պաշտպան մեծ ռազմիկին եւ անվեհեր ահաբեկիչին՝ ԴՐՕյի կսկծալի մահը եւ խոնարհելով իր թարմ հողակոյտին առջեւ, կ'երդնուն անվհատ քալել իր եւ նմաններուն գծած ճամբէն :

ՓԱՐԻԶ.— Ցաւում եմ իմ խորին վիշտս: Անդարմանելի է ցաւս, իմ թանկագին զօրավար եւ մանկութեանս ընկեր ԴՐՕյի մահուան առթիւ: Չեմ ուզում հաւատալ թէ Դրօն այլեւս չկայ :

Ա. Շահխաթունի

ԲԻՉ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

Ա.

Պատմական պարագաներու հետեւանքով, Հայ. Եկեղեցւոյ կաթողիկոսական եւ պատրիարքական Աթոռներու թիւը աւելցաւ եւ Եկեղեցւոյ միութիւնը պահպանելու համար, ծագեցան իրաւասութեանց խնդիրներ, որոնց լուծումը պայքարներու յանգեցաւ: Երեք կաթողիկոսական Աթոռներու իրաւասութիւններ, Պոլսոյ Պատրիարքական Աթոռի հեղինակութիւն՝ եկեղեցական պատմութիւն մը պիտի կերտէին եւ որոնց տնտեսական, ընկերային եւ քաղաքական հետեւանքները կը մնան ուսումնասիրելի

Աթոռի փոխադրութիւնը Սիսէն Էջմիածին աւելցուց Աթոռ մըն ալ, բայց չարդարացուց Մեծօփեցիի եւ համախոհներուն յոյսերը: Ամբողջ դարեր հայ ժողովուրդը վճարեց անմռունչ Էջմիածնի Աթոռին թեկնածուներուն կողմէ Երեւանի խաներուն վճարուելիք կաշառքները. Նուիրակներ շրջեցան յաճախ միւռոն վաճառելու, Պարսկաստանի վարիչները գոհացնելու համար: Եղաւ ժամանակ մը, երբ Պոլիս ըմբոստացաւ՝ յայտնելով թէ Թրքահպատակ Հայերու դրամները օսմանեան կայսրութեան թշնամիներուն կը տանին Թուրքիոյ դէմ զինուելու համար: Կախուեցան նուիրակներ՝ իբրեւ լրտես եւ դաւաճան:

Այսպէս, Պոլսոյ մէջ Պատրիարքական Աթոռի մրցակիցներ իրարու դէմ կը դաւէին, սակարկութեան կը մտնէին փաշաներու հետ եւ չգիտեմ, թէ որքան նստած է հայ ժողովուրդի վրայ կաշառքներու եւ Աթոռին գնումին գումարը: Անդին Երուսաղէմ միշտ պարտքի տակ, հանգանակիչներու դիմած է պարտքերը վճարելու համար: «Հայ ժողովուրդը — կը գրէ Րաֆֆի — միլիոններ եւ միլիոններ տուած է Երուսաղէմի, չգիտեմ թէ ինչ տուած է Երուսաղէմը հայ ժողովուրդին»:

Աթոռները կը տարբերին ընտրական ձեւերով, կանոնադրական տեսակէտով եւ պետական վաւերացումով: Իրենց պայքարներուն մէջ երբեք նկատի չէին առնուած պետական իրաւունքը, անկախ հակադրութիւններ ունեցեր են, տանելի ըմբռնելու, թէ վերջին խօսքը պետութեան կը պատկանի ցարական եւ սուլթանական վաւերացումը՝ Ուխազով եւ Պերաթով:

Էջմիածին՝ կռթնած «Պոլոժենիա»յով, ջանացած է իր հովուապետական իշխանութիւնը պարտադրել այլ Կաթողիկոսութեանց, Պատրիարքարանը, ՝ շնորհիւ սուլթանական «պերաթ»ին, աշխատած է իր ազդեցութեան տակ պահել Սիսի եւ Աղթամարի Աթոռները: Կաթողիկոսները, որոնք օծում եւ ձեռնադրութիւն տուած են, եպիսկոպոս ձեռնադրելու եւ միւռոն օրհնելու իրաւունք ունին, պարտաւոր պիտի ըլլային արտօնութիւն ստանալու եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան համար, դիմելու Պատրիարքին որ եպիսկոպոս մըն էր եւ չունէր իրաւունք եպիսկոպոս ձեռնադրելու, միւռոն օրհնելու, որուն պաշտօնը ժամանակաւոր էր, եկեղեցիէն դուրս իշխանութենէ մը տրուած, մինչդեռ կաթողիկոսներուն պաշտօնը մնայուն էր եւ եկեղեցական իշխանութենէ ստացուած

Էջմիածինը, իբրեւ նախամեծար Աթոռ, կը փափաքէր բովանդակ Հայութեան, Հայ. Եկեղեցիի զաւակներուն հոգեւոր միութիւնը պահպանել: Դաւանական բաժանումի մը խնդիր չկար, որովհետեւ Լուսաւորիչ Աթոռը Էջմիածին հաստատուած ըլլալով՝ անոր անընդմիջական յաջորդ կը համարուէր: Պետական օրէնքը այդ իրաւունքը կուտար, բայց քաղաքական նկատումներով: Ընդհանրական ընտրութեամբ Կաթողիկոս մը գերադաս կ'ըլլար միւս Աթոռներէն, որոնք մասնակի ընտրութիւններ ունէին:

Այդ տեսակէտը կը բաժնէին Պոլսոյ ժողովականները, երբ կաթողիկոսական Յանձնաժողովը կ'ընդունէր, որ Մայր Աթոռը՝ Էջմիածին է «համօրէն հայկազանց հոգեւոր միութեան կեդրոնը» եւ Ազգ. Ժողովն ալ ընդունած է 27 Մայիս 1866ին: Կ'առաջարկեն որ Սիսն ալ, Աղթամարն ալ հպատակին Էջմիածնի եւ ձեռնադրուին Էջմիածնի մէջ, ինչպէս երբեմն կը ձեռնադրուէին Աղուանից եւ Վրաց կաթողիկոսները, ենթադրելով՝ որ քաղաքական ընկերային պայմանները նոյնն են եւ պետութիւններն ալ անտարբեր:

Եկեղեցական մասնաժողովը 1867ին կը պատրաստէ կանոնադրութիւն մը հետեւելով սկզբունքի մը.

Ա.— Սսոյ եւ Աղթամարի կաթողիկոսները կ'ընտրուին վիճակներէն եւ ընդհ. ժողովէն եւ կ'առաջարկուին Էջմիածնի կաթողիկոսի վաւերացման:

Բ.— Սսոյ եւ Աղթամարի կաթողիկոսները կ'օծուին Էջմիածնի ընդհանրական կաթողիկոսէն ինչպէս Վրաց, Աղուանից, Ասորւոց կաթողիկոսները՝ երբեմն:

Գ.— Կաթողիկոսները կրնան եպիսկոպոս ձեռնադրել հաւանութեամբ Էջմիածնի:

Դ.— Սսոյ եւ Աղթամարի թեմերուն մէջ յիշատակուելու է ընդհանրական Հայրապետի անունը:

Ե.— Կրօնական դժուարին խնդիրներու մէջ կաթողիկոսները պարտաւոր են որոշումը ընդունիլ Հայրապետէն Ամենայն Հայոց:

Զ.— Կաթողիկոսը իր մօտ ունենալու է չորս եպիսկոպոսէ կազմուած խորհուրդ մը՝ կրօնական խնդիրները լուծելու համար:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԲԱՆԱԿԸ

■

Ինչպէս գրեցինք, Գերմանիոյ երեսփ. ժողովը Մարտ վեցին վաւերացուց «Զինուորի Օրէնքը»: Նոր բանակը պիտի կոչուի «Պունտավեր» (Դաշնակցային բանակ):

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, «Նոր զինուորը» պիտի չհագնի մոյկեր, այլ ծղախէժէ ներբանով կօշիկներ, պիտի չքալէ սագի քայլերով, այլ պիտի ըլլայ մեքենայէն եւ «զէնքով պատուի առ»ը դուրս ձգուելով զօրանոցի դասընթացքներէն, պիտի վերապահուի այն զինուորներուն որոնք ներկայացուցչական մասնաւոր պաշտօն մը ունին:

Այս մանրամասնութիւնները ցոյց կու տան թէ գերմանական բանակը դէպի նոր ուղի մը կ'ընթանայ:

Ցամաքային բանակին քննիչը, զօր. Լաֆկելեր քանի մը շաբաթ առաջ կ'ըսէր. —«Պէտք է պատրաստ ըլլանք ամէն վայրկեան յարմարելու նոր պահանջներուն»: Ինչ որ միւսները գործնապէս լուծեցին, մենք տեսականօրէն ըրինք: Սխալ է այն կարծիքը թէ գերման զինուորական դաստիարակութիւնը կայուն է, ընդհակառակն միշտ յեղաշրջումի մէջ է 1813էն ի վեր»

Դաշնակցային բանակին առաջին օրէնքներէն մէկն է յարմարիլ հիւլէական դարաշրջանի պահանջներուն: Առաջին երեք ամիսները, երբ «Նոր զինուոր»ը իր առաջին ընդհ. դաստիարակութիւնը կը ստանայ, նախքան մասնագէտ դառնալը, «պէտք է՝ դաստիարակութեան խիստ շրջան մը անցընէ: Միայն քանի մը ժամ պիտի յատկացուի շքերթի վարժութեան համար, այսինքն ժամանակին հինգ առ հարիւրը, մինչդեռ նախապէս 30 առ հարիւր էր»:

Ասոր հակառակ գիշերային ասպատակութի համար դաստիարակութիւնը ժամանակին 30 առ հարիւրը պիտի գրաւէ (նախապէս 30 առ հարիւր էր): Զինուորը առաւօտուն ժամը 5.30ին պէտք է ելլէ եւ օրական ինը ժամ վարժութիւն ընէ, հինգ ժամ ալ շաբաթ օրերը:

Գալով երիտասարդ սպաներուն, անոնք նախ պարզ զինուորական մարզանք պիտի կատարեն եւ ցամաքային ուժերու Ակադեմիային անցնելէ ետք, ընդհ. զինեալ ուժերու Ակադեմիա պիտի երթան: Այս Ակադեմիան պէտք է գտնուի համալսարաններու քաղաքի մը մէջ, որպէսզի «Նոր զինուորը» ամբողջացնէ իր ընդհ. զարգացումը:

Յուլիս մէկին պիտի սկսի ինը վաշտերու կազմութեան աշխատանքը:

Շնորհիւ սահմանապահ ուժերուն, որոնք վերադարձան, կարելի պիտի ըլլայ հինգ վարիչ դասի զօրաբաժին կազմել

Ասկէ զատ, երկու լեռնային եւ երկու օդանաւակիր վաշտեր պիտի կազմուին ցամաքային ուժերէն, ստեղծելու համար ինքնավար գունդեր.

Ըստ պաշտօնական նախատեսութեան 96 հազար կամաւորներ զինուորագրուած պիտի ըլլան 1956ի վերջը:

Ամէն զրահապատ զօրաբաժին պիտի ունենայ կրակի եւ հարուածային ուժ աւելի բարձր քան նախորդ պատերազմին:

Զրահապատ զօրաբաժինները արեւմտեան Գերմանիոյ հիւսիսային եւ հարաւային մասերուն մէջ պիտի համախմբուին:

Կը նախատեսուի նաեւ նոր զէնքերու գործածումը: Հակօդային պաշտպանութեան զօրամասերը պիտի ստանան հրթիռներ եւ ըստ պատերազմական նախարար Պլանքի, Դաշնակցային Բանակը պիտի կրնայ գործածել հիւլէական ամենավերջին զէնքերը: Գերմանիա թէեւ կրնայ ունենալ հիւլէական զէնքեր, սակայն անոնց արտադրութիւնը արգիլուած է, Փարիզի համաձայնութեամբ:

Միացեալ Եւրոպայի կազմակերպութեան Ֆրանսայի ներկայացուցիչը անցեալ դեկտեմբերին բողոքեց Պալթեան նաւատորմի գերմանական ծրագիրներուն դէմ, երբ վերջինը կը պատրաստուէր 18 յածանաւերու շինութեան: Ֆրանսա այս թիւը 12ի իջեցնել տուաւ, եւ նկատի ունենալով յածանաւի մը արժէքը, քուէարկութեամբ այս թիւը իջեցուցին ութի.

Այս նաւատորմը պիտի գործածուի պաշտպանելու համար Պալթիկի նեղուցները: «Քաղաքային զինուորի» դրութիւնը պիտի չգործադրուի ո՛չ այս տորմիղին մէջ, ոչ ալ օդատորմիղի կայաններուն մէջ: Առաջին փոքր նաւաբաժինները հրապարակ պիտի ելլեն 1957ի գարնան, եւ մասնագէտները անգլիական եւ ամերիկեան օդանաւերու վրայ պիտի կատարեն փորձերը:

50 ՄԻԼԻՈՆ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ինը հոգիէ բաղկացած ամերիկեան կրօնական պատուիրակութիւն մը, որ կը ներկայացնէ Ազգ. Եկեղեցիներու Խորհուրդը, Մոսկուա գացած եւ տեսակցութիւն մը ունեցած է Մետրոպոլիտ Նիկոլայի հետ, որ փոխանորդն է Ալեքսի պատրիարքին: Այցելուներուն տեղեկութեանց համաձայն, համայնավար իշխանութեան հաստատուելէն 38 տարի ետքն ալ, յիսուն միլիոն հաւատացեալներ կան Խ. Միութեան մէջ, առանց հաշուելու զանազան աղանդներ, — մկրտչական, լուտերական, իսլամ եւ Հայկ. եկեղեցիները: Ուրեմն 220 միլիոն բնակչութեան աւելի քան մէկ չորրորդը հաւատացեալ է, եւ կրօնական կապեր կը պահէ:

Այս տեսակցութեանց ընթացքին Մետրոպոլիտ Նիկոլա յայտնեց թէ ռուս օրթոտոքս եկեղեցին կը մասնակցի խաղաղ-

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Եւրոպական բոլոր երկիրներու պտուղները կարելի է գտնել հոն, խնձորէն սկսեալ մինչեւ Նարինջ եւ Ձիթապտուղ, քանի մը պտուղներ, ինչպէս ծիրանը Հայերն է որ հայթայթած են ամբողջ աշխարհի: Մեղրի առեւտուրը Հայաստանի եկամուտի գլխաւոր աղբիւրներէն մէկն է. Նոյնը՝ շերամաբուծութիւնն ու բամպակի մշակութիւնը, որոնք Ալժերիոյ ճարտարարուեստի երկու ամէնէն կարեւոր ճիւղերն են:

Որթատունկի մշակութիւնը, Նոյ Նահապետէն աւանդ մնացած, ազգային արհեստ մը դարձած է Հայերուն համար: Նոյնպէս վարպետ են կանեփի մշակութեան մէջ:

Հեղինակը Հայերու այս բոլոր առաւելութիւնները մեծ համակրանքով յիշատակելէ վերջ, կ'եզրակացնէ թէ ճիշդ ու ճիշդ այդ մշակութիւններն են, որ կ'ուզուի ներմուծել Ալժերիոյ մէջ: Ուրեմն եթէ Հայերը հոն երթան, անմիջապէս մեծ աստիճանաչափով կրնան արժեցնել իրենց բոլոր գիտցածները, դուրս սորված են մայր հայրենիքին մէջ:

Ալժերիան Հայերով շէնցնել ուզող Ֆրանսացի հրապարակագիրը երրորդ պարման մը եւս նկատի առած էր: Այն՝ թէ Ալժերիա հաստատուելիք գաղթականները զօրաւոր պատճառ մը պէտք է ունենան իրենց հայրենիքէն հեռանալու.

Հայերը մէկ տեսակ չէ, հազար տեսակ պատճառ ունին, գաղթելու ըստ հեղինակին — «աւատապետական պատերազմներ, կրօնական կռիւներ, արտաքին պատերազմներ, ու, ի յաւելումն ի վերայ այսր ամենայնի, բարբարոսներու մշտական յարձակումներ»:

Գարդէլ տիւ Պօքաժ յետոյ կարգ մը տեղեկութիւններ կուտայ Հայոց քաղաքական եւ կրօնական պատմութեան վրայ, սուտն ու իրաւը իրար խառնելով: Ուղղափառի եւ «հերձուածող»ի խնդիր յարուցանելով, Հայերը առաքելական դաւանութեանց ծնունդ(?) համարելով, եւն.:

Իր նպատակն էր ցոյց տալ թէ Հայերը որքան դժբախտ եղած են անցեալին մէջ, ամբողջ 36 դար, իսկ այսօր աւելի քան երբեք թշուառ են եւ չարչարեալ:

Մէկ դար առաջ հետեւեալ ուշագրաւ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Ֆրանսացի գրողը —

«Մեծ մասը Թուրքերուն, միւս մասը Պարսիկներուն՝ անգութ ու բարբարոս յաղթականներուն տիրապետութեան ենթարկուած՝ Հայ ազգը անհրաժեշտօրէն պիտի հակի դէպի այն հաստատուն քաղաքակրթութիւնը, որ Հիւսիսէն կուգայ. Ասիկա ամէնէն կարեւոր եւ սակայն ամէնէն աւելի արհամարհուած կէտերէն մէկն է այն մեծ խնդրին, որ կը բաժնէ այսօր Եւրոպան: Հակառակ թրքական բոլոր բանակներուն, Ռուսերը ատեն պիտի գայ, որ անվիճելի տէրը պիտի դառնան Արեւելեան Ասիոյ եւ Մեծն Հնդկաստանի ճամբուն, եթէ արեւմտեան պետութիւնները դարման մը չգտնեն: Թուրքիոյ ձեռքն են այսօր, բացի «փոքր Հայաստանի թագաւորութենէն» (Կիլիկիա), ամբողջ մեծ Հայաստանը, որուն մաս կը կազմեն Տրապիզոնի, Ախալցխայի, Կարսի, Պայազիտի, Վանի, Մուշի, Էրզրումի, Տիարպէքիրի եւ Կեսարիոյ փաշալըքները, այսինքն հայկ. հին թագաւորութեան երեք քառորդը

Ռուսական բաժինը կը պարունակէ այն հողամասերը, որ կը տարածուին Կուրի, Արաքսի եւ Կասպից ծովու եզերքներուն միջեւ, մինչեւ Աստարա:

Գալով Պարսիկներուն, Թիւրքմէնչայի դաշնագրէն վերջ անոնց ձեռքը մնաց միայն Ատրպատականի մէկ մասը, ուր ալ շատ մը հովիտները անկախ քիւրտ պարագլուխներու իշխանութեան ենթարկուած են:

Պարսիկ տիրապետութեան տակ քիչ թիւով Հայեր մնացած են: Պատճառն այն է, որ պարսիկ կառավարիչները իրենց բռնակալութեամբ թշուառ վիճակի մատնած էին զանոնք, այնպէս որ ոչ մէկ բանով կապուած էին այդպիսի կառավարութեան մը, ու երբ 1828ին, Թիւրքմէնչայի դաշնագրէն առաջ տեղի ունեցած պատերազմին ատեն Ռուսերը արշաւեցին պարսկական հողին վրայ, Հայերը ընդ առաջ գացին անոնց՝ նուիրելով ուտելիք եւ բանակին անհրաժեշտ ամէն ինչ: Բայց պատերազմէն վերջ, Պարսիկները յիշելով իրենց թշնամիներուն տրուած աջակցութիւնը, կրկնապատկեցին իրենց կեղեքումներն ու հալածանքները Հայերուն դէմ, որոնք օգտուելով դաշնագրին մէկ յօդուածէն, զանգուածային կերպով անցան սահմանը եւ ապաստանեցան Ցարին բաժին ինկած հողամասերուն վրայ:

Հեղինակը կը յիշէ նաեւ թէ ինչպէս 1603ին Շահ Աբբաս Ջուղայի Հայերը քշեց դէպի Սպահան (սխալմամբ Թեհրան կը գրէ), ուր անոնք հիմնեցին Նոր Ջուղան: Այս վերջնոյն բնակիչները մեծ դիրքերու տիրացան՝ ձեռք առնելով Հնդկաստանի առեւտուրը: Անգլիացի ճանապարհորդ Ճէք Մարիէրէն առնելով կը յիշէ թէ ինչպէս կաթոլիկ քահանայ մը, որ միենակը կը մնար եկեղեցիին մէջ, յաճախ հրացանի կը դիմէր՝ արգիլելու համար աւազակներու յարձակումները:

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

(Շար.)

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

«ԳՆԱԿ ՄԸ ԿԵՐԱԿՈՒՐ»ի տարեկան միօրեայ հանդանակութիւնը (Պէյրութ) տեղի ունեցաւ Մարտ 11ին: Այս ձեռնարկը ամէն տարի կը յաջողի մէջ: Հանգանակիչ յանձնախումբերը քաղաքի զանազան շրջաններուն մէջ դիմումներ կատարելով, հաւաքած են աւելի քան 14 հազար լ. ոսկի, անցեալ տարուանէն հազար լ. ոսկի աւելի:

ՀԻՒՍ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ «Հայրապետաց հաստատ»թեմին պաշտօնաթերթը, «Հայ. Եկեղեցի», կը գրէ թէ պատգ. ժողովին մէջ առաջարկուեցաւ եկեղեցիներուն արբանեկը արամադրել Նոյ. 29ի տօնակատարութեան: Թեմական Խորհուրդի անդամներէն Նշան Ծաւիկեան բացատրեց թէ Թեմ. Խորհուրդին որոշումով, եկեղեցիներուն սրահները պէտք չէ գործածուին քաղաքական հանդիսութեանց համար. — Թեմական խորհուրդը քննեց նաեւ միութենականութեան հարցը: Ժողովական մը հարցուց թէ նախորդ տարուան պատգ. ժողովէն ի վեր ի՞նչ աշխատանք կատարուած է միութենականութեան մասին եւ թէ ի՞նչ է Կաթողիկոսին տրամադրութիւնը: Պատասխանուեցաւ թէ Ն. Ս. Օծութիւնը կը ցաւի այս բաժանման համար եւ կ'ուզէ միացած տեսնել Հայ. Եկեղեցին Ամերիկայի մէջ: Առաջնորդը Մամբրէ արք. ը - սաւ թէ ինք ալ այդպէս կը բաղձայ, և թէ միութենականութիւնը կրնայ իրականանալ եթէ բաժանեալ հատուածը ճանչնայ կաթողիկոսին եւ Հայրապետահաստատ Առաջնորդի իշխանութիւնը եւ Թեմին Կանոնագրութիւնը: Միաձայնութեամբ որոշուեցաւ որ այս պարագան հրատարակուի «Հայ. Եկեղեցին պաշտօնաթերթին մէջ եւ Առաջնորդը յանուն միութենականութեան յորդոր եւ հրաւէր ուղղէ անջատեալ կողմին:

ՌԱԳԳԱՅԻ (Սուրիա) մէջ մօտ հարիւրաւոր Հայեր կ'ապրին (469 անձ): Կը գրուին վաճառականութեամբ եւ հողագործութեամբ: Թաղականութիւնը շատ գործունեայ է, եւ կ'աշխատի վառ պահել ազգ. ոգին: Դպրոցը այս տարի ունեցաւ իր նորակերտ շէնքը, շուրջ օդաւոր եւ կոկիկ դասարաններով, մանկապարտէզի մեծ սրահով, ուսուցչարան - ուսուցչարանով, բակով եւ «վոլի պոլ»ի խաղավայրով: Շէնքը բարձրացաւ Գ. Սեպուհ Մեսրոպեանի տրամադրած գումարով: Գաղութը ունեցաւ նաեւ աղգագրական իր խնդիրները որոնք չատ պիտի նպաստ[...]

ՄԱՆՈՒԿ ԳԷՅԻ ԹՈՒՂԹԵՐԸ

Գուլպէնկեան հնագիտութեան եւ պատմութեան Թանգարանը պիտի վերաբացուի յառաջիկայ օգոստոսին: Գուլպէնկեանի թերթերը կը գրեն թէ այս Թանգարանին մէջ են Մանուկ Միրզայեանի (Մանուկ պէյ) հինգ հարիւր դիւանաթուղթերը, մեծ մասով գրուած թուրքերէն, մէկ մասը հայերէն, ռուսերէն, յունարէն եւ ռումաներէն: Նիւթերը՝ ընկերային, տնտեսական եւ քաղաքական են: Մանուկ Միրզայեանց ծնած է Ռուսճուք 1769ին, հայրը վաճառական, ծնած է Կարբի (Երեւանի մօտ) 1802ին կը ստանայ սարդարի տիտղոս ռումանական երկրի իշխանէն եւ յորդորներ կ'ունենայ տնտեսական կեանքին մէջ: Մանուկ պէյ գործնականապէս օգնած է ռուսական բանակներուն, Թուրքերու դէմ մղած պատերազմին մէջ չահելով յաղթանակը: Ամէնէն ետք կ'ապաստանի Վիէննա, ուր կը հանդիպի Աղեքսանդր Ա. ցարին, որ հրամանագրով մը զայն կ'անուանէ պետական խորհրդական: 1817ին

Մանուկ Միրզայեան իր դրամով կառուցանել կուտայ Գուլպէնկեանի հայկական վարժարանը 1817ին յանկարծամահ կ'ըլլայ կասկածելի պարագաներու տակ:

Մանուկ Միրզայեանի վաւերագիրներուն մէկ մասը կը կազմեն իր Փեթերպուրկ կամ Պոլիս ղրկած տեղեկութիւնները, վիճակագրական տեղեկութիւններ Աղեքսանդր ցարին, արտաքին գործոց նախարար Քանիս տ'Իստրայի, Պոլսոյ ռուս դեսպան Պառոն Սարպոնովի հետ ունեցած թղթակցութիւնները.

Այս թուղթերուն մէջ կարելի է գտնել ժԹ. դարու սկիզբին տեղի ունեցած բարենորոգչական շարժումը եւն.: Գուլպէնկեանի պատմութեան Թանգարանը այս փաստաթուղթերը ամբողջացնելու եւ լիակատար ուսումնասիրութիւն մը հրատարակելու համար, սկսաւ թղթակցիլ Երեւանի Մատենադարանին եւ Վիէննայի հայկ. գրադարանին հետ

տեն Ազգ. վարժոցի ելեմուտքին: Դպրոցը ունի երեք ուսուցիչ, երեք ուսուցչուհի (երկուքը արաբ, չորսը հայ): Բաղդադի Հ. Մ. Ը. Մ.ի անդամները լծուած են աշխատանքի: Շնորհիւ տոքթ. Լեւոն Տադրպալեանի աշխատանքներուն, տղաքը ունեցան իրենց ակումբը, փինկ - փոնկի սեղանով, սրահով եւ ժողովասենեակով:

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ հայ թատերական միութիւնը որոշած է յառաջիկայ ապրիլին տօնել վաստակաւոր դերասան Ա. Շահխաթունիին բեմական գործունէութեան յիսնամեայ յոբելեանը:

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ (Հիւս. Ամերիկա) անդրանիկ ձեռնարկը տեղի ունեցաւ Փրովիտէնսի Պրաուն համալսարանին մէջ, նախագահութեամբ Գ. Էթմէքճեանի, հայերէնի ուսուցիչ իրիկուան դասերուն: Գ. Բիչըրտ Ցրուայ խօսած է Հայոց պատմութեան հնդյութեան կարիք Ուրարտացիներու մասին, Գ. Մ. Եանք խօսած է երեք հարիւր հազարի հանգանակութեան մասին (Հարվըրտ համալսարանի հայագիտական ամպիոնին համար):

350 ԱՐԻ – ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐ իրենց երդման արարողութիւնը կատարած են «Թէհրանի «Արարատ» միութեան հանդէսին, ազգ. Ետաղոյինին առջեւ, խոստանալով «հաւատարիմ ըլլալ ազգին ու ծառայել հայրենիքին, մինչ օրհնել արիւնին, իբրեւ պարտականութեան գիտակից արի եւ վեհանձն մարդ»:

ՏԽՈՒՐՍԻ.— Հիւս. Ամերիկայի թերթերը կը գրեն թէ Վեր. Փառնակ Իսկէնտէրեան մեռած է խոր ծերութեան մէջ: Շրջանաւարտ էր Մարզուանի Աստուածաբանական Ճեմարանէն 1890ին: Հովուական պաշտօն վարած է Հաճի գիւղի, վէգիր Քէօփրիի, Նիկոմիդիոյ, Սամսոնի եւ քանի մը տարի ալ Սկիւտարի մէջ:

ԿՈՉ՝ ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ՝

Հեռու թէ մօտ երկիրներ ու քաղաքներ բնակող կարգ մը հայրենակիցներու դիմումին վրայ, ձեռնարկած եմ կազմելու, իմ ալ սրտիս շատ մօտ եղող նիւթի մը՝ Շ. Գարահիսարի եւ իր հերոսամարտին պատմութեան հատորը:

Պատմականութեան օրերուս, ներկայ եղած այդ պատմութեան կերտումին. Այդ բանին համար բախտաւոր կը զգամ ինքզինքս, եւ՝ պարտական:

Հերոսներու յիշատակը պատմութեան ու անմահութեան փոխանցելու քաղցր ու նուիրական պարտքս է որ առա կը ձեռնարկեմ կատարել:

Ու որպէսզի այդ գործը ըլլայ լման ու հնարաւոր չափով անթերի, այս կոչը կ'ուղղեմ հեռու թէ մօտ բնակող բոլոր հայրենակիցներուս:

Եգիպտոս՝ Բժիշկ Խաթանասեանին, Պէյրութ՝ պարոնայք Մամբրէ Հիւսրեանին, Գանարեանին, Խ. Գարիկեանին, Իրաք՝ բժիշկներ Սահակեանին եւ Գ. Փափազեանին, Փարիզ՝ պարոնայք Մ. Քիպարեանին, Մ. Գալանճեանին, եւ բոլոր մասնաւորական կամ համեստ ու սիրելի հայրենակիցներուս, որ, բարի ըլլան, հրնարաւոր չափով շուտ ինծի ուղարկել թէ յարութիւն, թէ. կենսագրական կամ ծայրերը նիւթ՝ որ կրնայ առաջացրած հատորիս լիակատար կազմութեան օգնել ու փրկուիլ կորուստէ: Պէտք ունիմ մանաւանդ նկարներու, եւ շրջանի գիւղերու, եկեղեցիներուն եւ քահանաներուն անուններուն՝ վիճակագրական տախտակ մը ամբողջացնելու համար:

Խմբագրական աշխատանքներուն մէջ ինծի կ'աջակցին Գ. Գ. Մխիթարեան ու Կարմիրեան:

Ուրախ պիտի ըլլամ նաեւ եթէ որեւէ մարմին, պաշտօնապէս տէր կանգնի այս ձեռնարկին: Ծախին, մնային, նիւթական հայերուն, տպագրութեան, ցրուումի,

«ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ»

Բ.

Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէն, Վիէն	5·000
Ֆ. Կապ. Խաչի Տէյրիի մ. ճիւղ	5·000
Հ. Յ. Դ. Տէյրիի կոմիտէն	2·000
Հ. Յ. Դ. Մուրատ խումբ, Գորտօ	10·000
Հ. Յ. Դ. Սէն Լուի ենթ. Մարսէյլ	3·000
Գուրգէն Արամ Տէր Մինասեան, Համպուրկ	3·000
Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղ	5·000
Անդրանիկ Սահակեան	500
Վարդան Վարդանեան	1·000
Անչէն Կարօտունի	5·000
Հ. Յ. Դ. Վարուժան ենթ. Ս. Շամոն	2·000
Օր. Մարի Գորգիկեան	1·000
Ս. Թորոսեան, Քաշան	2·000
Կարապետ Ճանիկեան, Մարսէյլ	3·000
Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէ Կրընոպլը	20·000
Ֆ. Կ. Խաչի Կրընոպլի մ. ճիւղ	10·000
Հաւաքոյթի մէջ Սարգիս Ղուկասեանի կողմէ հանգանակուած (Թալոտիէր)	7·000
Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբ, Փարիզ	10·700
Յակոբ Հիւսյեան	5·000
Ֆ. Կ. Խաչի Տէյրիի մ. ճիւղ	30·000
Ստեփան Թէլլեան	20·000
Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէ	10·000
Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւն	25·000
Ժ. Ռսկեանի նշանտուքին առթիւ Նիսի մէջ հանգանակուած	15·000
Յակոբ Տօլպաշեան, Մարսէյլ	4·000
Յարութիւն Մինասեան, Փարիզ	7·000
Հ. Մ. Մ. Փարիզ	5·000
Գարեգին Սարգիսբէկեան	10·000
Մինաս Այթունեան	2·000

(Շար.)

զանձումի եւ նման սեւ աշխատանքներու, վերջապէս, բոլոր մէկ մասը վերցնէ՞ ու - սերէս:

Առաջարկած հատորս ըլլալու է մօտաւորապէս 300 էջ: Լաւորակ թուղթի վրայ՝ մաքուր տպագրութեամբ. լաթակազմ եւ լիովին պատկերազարդ:

Ամէն թղթակցութիւն, յղուած կամ նիւթ ուղարկել հասցէիս:

Հայրենակցական բարեւներով՝
ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

Հասցէ. –
63-07 Everton St. Rego Park,
L. I. N. Y. 74

Բոլոր թերթերէն կը խնդրուի արտատպել այս կոչը:

ՍՈՒՐԻՈՅ նախկին նախագահ, դոկ. Շիշէքլի, որ Զուիցերիա կը գտնուէր, Սէուտի Արաբիա հասաւ առջի օր: Կը կարծուի թէ մօտերս պիտի ստանձնէ արաբական բանակին հրամանատարութիւն,

ցուցեան ի Նոյեան մղուած պայքարին եւ զարմացաւ որ միւս Եկեղեցիները զուրս կը մնան

Այցելուները պատասխանեցին թէ «Համաշխարհային խաղաղութեան խորհուրդը» ճանչցուած է իբրեւ համայնավարական ճակատ: Հետեւաբար ամերիկեան Եկեղեցին չի կրնար մասնակցիլ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (5)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ. 364 – 400)

2.— ՏԱՐՕՆԻ ԱՌԱՒՕՏԸ

Այդ տնկերի մուտքերը յայտնի էին միայն ամրոցի տէրերին: Ամրոցի բարձր շրջապարիսպը, անառիկ բուրգերը, բարձր աշտարակները դարերով մարտնչում էին բնութեան արհաւիրքի եւ թշնամու յարձակման դէմ, եւ միշտ մնում էին անպարտելի: Նա հովանաւորուած էր իր հսկայ կողմերով, որոնց վերամբարձ կատարները միչտ յամում էին ամպերի հետ:

Այդ ամրոցը ամենահին ժամանակներում, Քրիստոսից շատ դարեր առաջ, պատկանում էր Սլկունեաց իշխաններին, որոնք Տարօնի նախկին տէրերն էին: Իսկ Վաղարշակ Ա.ի օրերում, Քրիստոսից 150 տարի առաջ, Սլկունիները աւելի նշանակութիւն ստացան, որովհետեւ Վաղարշակը, Հայոց բոլոր նախարարութիւնները կարգի գնելով, Սլկունիների քաջ եւ արտոյութեան մէջ յաջողակ իշխաններ եւս նախարարութեանց կարգն անցուց եւ նրանց յանձնեց արքունի սրադրութեան գլխաւորութիւնը: Բայց Տրդատի օրերում, 320 թուին Քրիստոսից յետոյ, Սլկունիները ապստամբուեցան թագաւորի դէմ. Տրդատը խռովեցաւ, թէ Սլկունիների ամրոցն ժառանգութիւնը, Տարօնը, նրան կը նուիրէ, եթէ մէկը կը ձերբակալէ ապստամբ Սլուկին ձեռնցի Մամգուն իշխանը յանձն առեց կատարել թագաւորի ցանկութիւնը եւ գաւառանութեամբ սպաննեց Սլուկին՝ նրա բոլոր տոհմը օրի ճարակ եղաւ Ողական ամրոցի մէջ: Իսկ Մամգունը այդ ծառայութեան համար ստացաւ, որպէս ժառանգութիւն, թէ Ողական ամրոցը եւ թէ Տարօնը: Մամգունից առաջ եկաւ Մամիկոնեան մեծ նախարարութիւնը, որոնք որդւոց որդի ժառանգեցին Տարօնը.

Այս առաւօտ, դեռ լոյսը չծագած, երկու անձինք մուտք գործեցին Ողական ամրոցում Մէկը առջեւի մեծ դռնից, միւսը անտառի մէջ թաղնուած գաղտնի անցքից: Առաջինը սեւ ձիաւորն էր, իսկ երկրորդը՝ կապուտակ ձիաւորը:

3. – ԳՈՒԺԿԱՆ

Ողական ամրոցի սենեակներից մէկի մէջ, թանկագին զորգով պատած գահաւորակի վրայ, որի երեք կողմը դրած էին շքեղ կերպասներով պատած բարձեր, նստած էր մի երիտասարդ: Նա, ինչպէս երեւում էր նրա քնէած դէմքից, դեռ նոր էր դուրս եկել իր քնարանից եւ դուրս էր եկել իր զարթնելու ժամից շատ վաղ: Ոչ հագնուել էր, ոչ լուացուել էր եւ ոչ սանտրուել էր: Մի լայն, սարեայ, նուրբ վերարկուի մէջ սփածուած էր նա, եւ բաց գլխի երկար գիսակները, գագաթից իջնելով, մեղմ ալիքներով սփռուել էին թիկունքի վրայ, եւ երբեմն աքօղում էին նրա գեղեցիկ, գունաթափ դէմքը: Նրա անհանգիստ մատները անդադար ոլորում էին՝ փոքր ինչ ուսած, կարմրագոյն շրթունքի նորաբոյս ընչացքը, թէեւ ոլորելու շատ պաշար չէին գտնում: Այդ ցոյց էր տալիս սրտի խորին խռովութիւնը: Իսկ սեւորակ, նշաձեւ աչքերի մէջ նըշմարւում էր մի անբացատրելի վրդով մունք: Քսան եւ հինգ տարեկան հազիւ կը լինէր նա, նուրբ կազմուածքով եւ փոքր ինչ մոյգ գեղնագոյն դէմքով, որ պահպանուել էր նրա մէջ ժառանգական առնից:

Երիտասարդը Վահան Մամիկոնեանի որդի Սամուէլն էր:

Սենեակը, որտեղ նստած էր նա, ներկայացնում էր նրա ննջարանը: Յատակը պատած էր նախշուն, բըդեղէն օթոցներով. անկիւններում դրած էին զանազան ձեւով, ծանր եւ թեթեւ նիզակներ, տէգեր, գեղարդներ, ջիդաներ, աշտէներ եւ երկաթեայ ահագին լախտեր, բոլորը գեղեցիկ քանդակներով զարդարած, բոլորը ոսկեհուռ դրուագներով պատուած Իսկ սենեակի այն ճակատի վրայ, որ կողմը դրած էր նրա գահաւորակը, պատի վրայ մեխած էր մի լայն վագրի մորթի: Այդ գազանին նա ինքն էր սպաննել որսորդութեան ժամանակ, երբ դեռ տասն եւ ութ տարեկան էր: Նրա վրայից քարշ էին ընկած զանազան զէնքեր. կապարճ՝ լի նետերով, աղեղ՝ լայնալիճ, սաղաւարտներ՝ երկաթեայ երկար կոթով, թեթեւ վահան՝ ուղտի թափանցիկ կաշուց պատրաստուած, ծանր սաղար՝ պղպղատից շինուած եւ խոշոր կոճակների նման բեւեռներով զարդարուած, գաւազաններ՝ կամ տէգի պէս սուր կատարներով, եւ կամ մաղէ ցցուեքներով, զրահ՝ երկաթեայ մանր օղակներից գործուած, պղնձեայ հաստ լանջապան, որի մէջտեղում բարձրաքանդակ գիրքով դուրս էր նայում գալարուած վիշապ, զանազան թրեր, դաշոյններ, վաղրներ, երկար եւ կարճ, ուղիղ եւ կեռ, միասայրի եւ երկսայրի որոնց պատեանները պատած էին ոսկով ու արծաթով, որոնց կոթերը զարդարած էին տեսակ-տեսակ գոհարներով, եւ որոնցից շատերը երկաթահար էին ու դեղած.

Այդ սենեակը աւելի զինարանի նմանութիւն ունէր, քան թէ ննջարանի: Երիտասարդ իշխանը սիրում էր իրան շրջապատել այն առարկաներով, որ իւր սրտին շատ մօտ էին. Միակ առարկաները, որ յիշեցնում էին, թէ գա եւ հիւրանոց էր, էին մի քանի փառաւոր բազմոցներ, որ դրած էին պատերի մօտ, պատուաւոր հիւրերի համար.

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

145 ՄԵՌԵԱԼ, 500 ՎԻՐԱՒՈՐ

Եւրոպայի ամերիկեան ռդանաւային հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ մեծ քանակութեամբ անհրաժեշտ պիտոյք պիտի ղրկէ Լիբանան, երկրաշարժի զոհերուն համար: Այս պիտոյքները կը բաղկանան վերմակներէ, վրաններէ եւ ախոժի փոխանցման գործիքներէ: Փոխադրութիւնը սկսած է շաբաթ օր: Օգնութիւնը փութացնելու համար հեռագիր մը ուղղած էր Պէյրութի ամերիկեան դեսպանատունը: Անցեալ շաբթու ալ ամերիկեան օդանաւեր մեծ քանակութեամբ ուտեստ եւ 125 վրան փոխադրած էին Թուրքիա, վերջին ողողումներէն, հրդեհներէն եւ շարժէն վնասուած արկածեալներու համար:

Մալթայի ծովային իշխանութիւնները շոգենաւ մը ճամբայ հանեցին դէպի Պէյրութ, վերմակներով, սաւաններով, դաշտային անկողիններով եւ մէկ շաբթուան ուտելիքով: Նաւը Պէյրութ կը հասնի արդօր, չորեքշաբթի:

Լիբանանի արտաքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ուրբաթ օրուան երկրաշարժին հետեւանքով մեռած են 145 հոգի, վիրաւորուած՝ 500: Անպատսպար կը մնան 25.000 հոգի: Նախարարութիւնը ստիպողաբար կը խնդրէ վրաններ եւ վերմակներ հասցնել: Շարժէն կործանած են Ազուր եւ Գիսրի գիւղերը: Քարուքանդ եղած են հինգ հազար տուներ, ուրիշ տասը հազար ալ՝ աւերուած: Վնասը կը հաշուեն 35 միլիոն տոլար: Միջերկրականի անգլ. տորմիղն ալ օգնութեան հասած է արկածեալներուն:

ԿԻՊՐՈՍԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Կիպրոսի բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար վեց ամսուան պայմանաժամ կը նախատեսէ անգլիացի հրամանատարը, մարաջախտ Հարտինկ:

Մարտ 19ին արիւնալի կռիւ մը ծագեցաւ Կիպրոսի Վալիզիա գիւղին մէջ, Յոյներու եւ Թուրքերու միջեւ: Կ'ըսուի թէ գիւղին 800 Յոյներէն հարիւրը յարձակեցան Թուրք համայնքին վրայ որ կը բաղկանայ 200 անձերէ: Տասնըհօթը հոգի վիրաւորուեցան: Անգլիացի ոստիկաններ ցրուեցին յարձակողները: Անգլիացի զինուոր մը սպաննուեցաւ տասը մղոն անդին, Լափիթոս գիւղին մէջ: Զինուորական իշխանութիւնը 7000 սթերլին տուգանքի դատապարտեց գիւղը:

✕ Կիպրոսի Թրքական կոմիտէին նախագահը, Նեւզատ Գարակիլ ճառ մը խօսելով Անգարայի մէջ, պահանջեց անմիջապէս փակել Իսթանպուլի յունական գպրոցները: «Եթէ ցանկալի արդիւնքին չհասնինք, պէտք է խորհիլ Պատրիարքարանի ջնջումին վրայ: Ամէնէն չիտակ գործն է Թուրքիոյ Յոյները փոխանակել Յունաստանի Թուրքերուն հետ»:

••••••••••••••••••

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը պատգամագիր մը ուղղելով խորհրդարանին, առաջարկեց հինգ միլիառ տոլար տրամադրել արտասահմանի օգնութեան համար, յանուն արդար խաղաղութեան: Ծրագիրը կը պարունակէ շատ մը նորութիւններ: Մասնաւորապէս կ'առաջարկէ 1640 միլիոն տոլարի զինուորական վարկ՝ Ասիոյ եւ Միջին Արեւելքի երկիրներուն համար, «նկատի առնելով նախայարձակման ծանր վտանգները»:

12.000 ԱԼԺԵՐԻԱՑԻՆԵՐ գործադուլ մը սարքեցին Մոզելի հովիտին մէջ, իբրեւ բողոք Ֆրանսայի նոր քաղաքականութեան դէմ: Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ խորտակել ալժերիական ահաբեկիչ կազմակերպութիւն մը որ կը գործէր Մոզելի հովիտին եւ շրջանին մէջ: Այսկազմակերպութեան կը վերագրուի հազարաւոր Ալժերիացիներու վերադարձը դէպի երկիր: Ռուպէի մէջ խումբ մը Ալժերիացիներ յարձակեցան այն սրճարաններուն վրայ որոնց Ալժերիացի տէրերը մերժած էին օգնել ազգային դատին: Սրճարանատէր մը սպաննուեցաւ:

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ստուգման եւ պանծման համար, ներքին նախարարը՝ Պ. Ռամատիէ (ընկերվարական) պատուիրեց պաշտօնեաները վարուին «խոհականութեամբ, քաղաքավարութեամբ եւ ուղղամտութեամբ»: Որեւէ ներսում պիտի մերժուի ցորչափ կը չարունակուին ցոյցերը հարկահանութեան դէմ (փուժառեան չարժում): Նախարարը պատուիրած է նաեւ ստուգում չկատարել շատ հեռաւոր ժամանակներու համար:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շահինեան, Աղասեան, Պիպէրեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ողբացեալ՝

ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

⁂

Տիկին Թագուհի Գօյաճեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր քրոջ՝

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ

ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ

Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ:

Գին 1000 ֆրանք

★

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Տպ. «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ:

Գին թղթակազմ 1000 ֆրանք:

Դիմել «Յառաջ»ի:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը: Դասախօս Հրանտ Սամուէլ: Նիւթը՝ «Հայերը Ֆրանսայի մէջ ԺԷ. դարուն»:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՐՕՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէին:

Ապրիլ 14, շաբաթ, Սոսիէթէ Սավանթի մէջ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէս օրէ վերջ ժամը չորսին: 32 ռիւ Տանթօն, Քրէմլէն Պիսէթրը:

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ կը ներկայացնեն՝

« ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ »

Կը մասնակցին Օր. ԱՏՐԻՆԷ ԱՍԱԱԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆ, ՍՄԲԱՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր:

Մուտք 150 ֆրանք:

Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ տ'Իթալիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ տը լա Քոնվանսիոն:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան - Կոմիտաս Երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները:

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Մարտ 31ին ՊՐՄՈՆԻ մէջ:

Երգահանդէս Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, ժամը 21ին:

1 Ապրիլ Մարսիլիայ մէջ 6

Ժամը 8.45ին հայածէս պատարագի երգեցողութիւն, քառաձայն (պիտի ձայնասփռուի) Էկլիզ տէ Ռէֆորմի մէջ:

Ժամը 16ին հայկ. երգահանդէս մը, Սալ Մազընոյի մէջ, (88 ռիւ տ'Օպաներ):

Ապրիլ 2ին, Պոլէնի մէջ:

Հայածէս Պատարագ ժամը 17ին, Փրանսական եկեղեցւոյ մէջ:

Երգահանդէս ժամը 18ին, դիմացի սրահին մէջ:

27 Մայիս, Փարիզի մէջ

Մեր երգահանդէսը, Սորպոնի Սալ Ռիշըլիէօի սրահին մէջ, ժամը ճիշդ 15.15ին

ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը յառաջիկայ Ապրիլ 15ի կիրակի օրը, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Սորպոնի մէջ, կը տօնէ անմահն Կոմիտասի ծնունդեան 85ամեակը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Վիէնի Նոր Սերունդի կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21էն մինչեւ 3, Քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սերունդի բոլոր անդամները:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ԼԻՈՆ.—Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը՝ Տէր եւ Տիկին Թաթուլեանի ընտանիքին, իրենց Ամերիկա մեկնումին առթիւ, կազմակերպած է թէյասեղան մը՝ Մարտ 24ին, շաբաթ երեկոյեան, 5 ռիւ Պօնըֆուա, Յոյներու սրահը, ժամը 8էն մինչեւ 12:

Կը հրաւիրուին ընկեր ընկերուհիները եւ բարեկամները:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

հերթական դասախօսութիւնը, այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, 19 ռիւ Պլանշ, Փարիզ (9), Սալ դէ Ընժէնիէօր Սիվիլի մէջ, առաջին յարկը:

Դասախօս՝ ԲԺԻՇԿ Հ. ԳԱԼՃԵԱՆ

Նիւթը՝ «Յիսուն տարուան բժշկական նուաճումներ» (հայերէն): Մուտքը ազատ է:

ՀԱՆԴԷՍ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութիւնը եւ Եկեղեցւոյ Շինութեան Յանձնախումբը հանդէս մը կազմակերպած են այս կիրակի ժամը 16ին, Թաղապետական սրահը, բարձր հովանաւորութեամբ՝ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Այս առթիւ պիտի ցուցադրուի էջմիածնի շարժանկարը ձայնաւոր գործիքի վըրայ պիտի լսուի Ամենայն Հայոց Հայրապետի ընդունելութիւնը Փարիզի մէջ:

Գեղարուեստական բաժին:

Մուտքը ազատ է:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Սեւակ» Ուսախումբի ժողովը այսօր չորեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԱՆԻԷՌ - ԿՈՒՐ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ Ենթակոմիտէին ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, 149պիս, Ավընիւ տ'Արժանթէօյ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ

ՄԵՌՆՈՂ ԳԻՒՂԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

(Յուշեր Մանկութեան, պատանեկութեան եւ Սանասարեանի ուսանողական կեանքէն, ինչպէս նաեւ

ԳՐԱԿԱՆ ԴԻՄՔԵՐ)

Գինը՝ 800 ֆրանք, Ամերիկայի համար երեք տոլար, թղթատարի ծախքով՝ 850:

Միակ կեդրոնատեղի ԴՐ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
46, RUE RICHER - PARIS (9e)
Tél.: PROvence 64-90
C. C. P. Paris 3630-66

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՎՐԱՅ ԵՆ

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐԻ

Երկու վէպերը՝

«ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ»

և «ՅԱՐԱԼԷԶՆԵՐՈՒ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

Երկու հատորը 1500 Ֆր.: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՇԱՒԻԼ.— Դպրոցի հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Գալուստ Քիւլլէճեանէ հազար Ֆր., Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Փափազեանէ հազար, Տէր եւ Տիկ. Արթաքի Գալայճեանէ 500 Ֆր., Կարպիս Գէոլեպեանի մահուան առթիւ:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

10ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Միջազգային փոլքլորի փառատօնին

Կիրակի. Ապրիլ 29, ժամը 14.30ին

Սորպոնի մեծ Անֆիթատրոնին մէջ

Ապրիլ 20, ժամը 21ին Սալ տը լ'Էֆոյ Նորմալ:

Aux Tryptiques

ԼՈՏԻԱ ԿԱՐԻՆԻ

(ԻՉՔԱԼԱՑԵԱՆ)

Դասական երգերու երեկոն

Մասնակցութեամբ՝ Փիէռ Տառքէն (դաշնակ) եւ ջութակահար՝ Տանիէլ Լըգիր եւ Մարսել Տըլանուա:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 22 ՄԱՐՏ • JEUDI 22 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7·35 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ. ԹԻՒ 3346

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓԵՏՐԱԹԱՓ ԱԳՌԱՒԸ

Ինչպէս կ'երեւայ, բարոյական դիպլոմատութեան մը ենթարկուած է «Հանճարեղը», բոլշեւիկեան 20րդ համագումարէն ի վեր:

Տակաւին կանուխ է, իմանալու համար Խրուշչեւի շնորհալից յայտնութեանց բոլոր մանրամասնութիւնները:

Բայց, ինչ որ տեղի կ'ունենայ այս միջոցին, Խ. Միութեան սահմաններէն ալ դուրս, կ'ապացուցանէ թէ կուռքը տապալած է վերջնապէս: Եւ այժմ Կեդր. Կոմիտէն տքնաջան աշխատանքի լծուած է, «ուղեղները լուալու համար»:

«Վերադաստիարակման» այս ապարախտ աշխատանքին կապուած են հազարաւոր մասնագէտ քարոզիչներ (պրոպագանդիստ): Իսկ «լուսաւորարարներուն» գլուխը կը գտնուի հայազգի փոխ-վարչապետը, Ա. Անաստաս Միկոյեան, որ վարագոյրը կիսովին բացած էր համագումարին մէջ:

Մոսկուայի ազդանշանին վրայ, միւս հանրապետութեանց մէջ ալ «վերաքննահատումներ» կը կատարուին, աւելի կամ նուազ ուժգնութեամբ:

Այդ առթիւ էր որ լուրեր տարածուեցան՝ Կովկասի մէջ պատահած դէպքերու մասին, թէեւ պաշտօնական տեղեկութիւններ կը պակսին:

Լեզուները բացուած են, մանաւանդ Խ. Միութենէն դուրս:

Ամէնէն խիզախ արտայայտութիւններն ունեցան Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Թոլիաթթի, եւ արեւելեան Գերմանիոյ բոլշեւիկ ղեկավարը, Ուլպրիխտ:

Երկուքն ալ իրենց տեսակէտները կը յայտնեն առանց վերապահութեան: (Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Իտալիոյ կարմիր ղեկավարին քննադատականը կը բաղկանայ 38 սիւնակներէ):

Որոշ վերապահութիւն կը տիրէ Փարիզի մէջ, Կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ»ն առ այժմ կը գոհանայ ամփոփելով պաշտօնական լուրերը:

Ցարդ հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Ստալինի վրայ կը ծանրանան հետեւեալ մեղքերը.

1. Ինքզինքը կուսակցութենէն վեր համարելով, ստեղծած է անձի պաշտամունքը:

2. Կուսակցութեան եւ պետութեան պատմութիւնը գրած կամ գրել տուած է համաձայն իր հայեցողութեան: Ուրիշ խօսքով, յերիւրած կամ խեղաթիւրած է, ի փառս իր անձին:

3. Իրեն վերագրած է երկրորդ աշխարհամարտին ճարտար ղեկավարութիւնը:

4. Հիթլերական յարձակումը նախատեսուած ըլլալով հանդերձ, չէ լսած իր զինուորականներուն ազդարարութիւնը եւ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք չէ առած: Այդ պատճառով ալ, շատ աւելի սուղ արժած է պատերազմը:

5. Վիճելի են իր տնտեսական եւ ընկերային տեսութիւնները.

Դեռ ուրիշ յայտնութիւններ ալ պիտի լսենք, ժամանակի ընթացքին:

Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, «Ժողովուրդներու Հայրը» պարզապէս Քաջ Նազար մը եղած է եւ կամ «թոկից փախած» խելագար մը, միշտ ահուսարսափ տարածելով իր շուրջը:

Գիտէ բոլոր թէ ինչո՞ւ երեսուն տարի վերջը կը խոստովանին այս ճշմարտութիւնները — այն ալ կիսկատար:

Որովհետեւ «Արեւ — Արծիւ»ը խաւարած է, իբրեւ յիշատակ ձգելով փետրաթափ ագռաւ մը որ այլեւս վախ չի պատճառեր:

Արդէն իսկ շատեր սկսած են զինքը բաղդատել Հիթլերի հետ:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՆՈՒԶՆ ԱԼ ԱՆԿԱԽ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՈՒԺ ԿՈՒՏԱՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ

Երեքշաբթի օր, 20 մարտ, Փարիզի մէջ ստորագրուեցաւ նոր համաձայնութիւն մը որ կը ճանչնայ Թունուզի անկախութիւնը. Ցառաջիկայիս բանակցութիւններ պիտի կատարուին, որպէսզի նոր պետութիւնը սերտօրէն կապուած մնայ Ֆրանսայի: Անկախութեան հռչակումը պէտք է վաւերացուի Ֆրանսայի խորհրդարանին կողմէ: Նոր համաձայնութիւնը ստորագրուեցաւ Թունուզի վարչապետին՝ Թահար Պէն Ամմարի եւ Ֆրանսայի արտաքին գործերու նախարարին՝ Գ. Քրիստիան Փինոյի կողմէ, արտաքին գործերու պաշտօնատան ժամացոյցի պատմական սրահին մէջ:

Այսպէս կը վերջանայ բանակցութիւն մը որ կը տեւէր վեց տարիէ ի վեր, երբեմն խզուելով եւ արիւնահեղութեան յանգելով: Այժմ երկու կողմերն ալ կ'ուզեն որ անյապաղ վաւերացուի համաձայնութիւնը: Այն ատեն Ֆրանսան ազատած պիտի ըլլայ հոգէ մը, իր ամբողջ ուշադրութիւնը նուիրելու համար Ալժերիոյ:

× Փարիզի ամերիկեան դեսպանը, Տիլըն, առջի օր ճառ մը խօսելով Ֆրանսայի դիւանագիտական մամուլի ընկերակցութեան սարքած ճաշին առթիւ, յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը լիովին կը գնահատէ Ֆրանսայի ճիգերը՝ Հիւս. Ափրիկէի եւ մասնաւորապէս Ալժերիոյ խնդիրներուն կարգադրութեան համար: «Մենք համաձայն ենք որ կարելի եղածին չափ սերտ յարաբերութիւններ հաստատուին Ֆրանսայի, Թունուզի եւ Մարոքի միջեւ, անկախութեան հիման վրայ: Ալժերիան Ֆրանսայի ամբողջական մասը կը կազմէ: Ֆրանսա կրնայ յոյս դնել մեր աջակցութեան վրայ՝ պատշաճ լուծում մը գտնելու համար: Մ. Նահանգները կը դատապարտեն կոյր ահաբեկչութեան մը եւ արտաքին միջամտութեանց արարքները. Բայց անհրաժեշտ է որ խռովարարները չկարենան օգտագործել որեւէ պատրուակ արեւմտեան ճակատին վրայ: Անոնք որ ահաբեկումներ կը կատարեն պէտք չէ կարծեն թէ իմ կառավարութեանս կամ հանրային կարծիքին աջակցութիւնը կը վայելեն: Ֆրանսական կառավարութիւնը լայնամիտ ծրագիր մը ունի Ալժերիոյ մասին, ապահովելու համար Ֆրանսացի եւ իսլամ հասարակութեանց համակեցութիւնը: Ազատ ընտրութիւններ կատարելու իր խոստումը բոլորովին կը համապատասխանէ ազատութեան եւ արդարութեան իտէալներուն»:

Դեսպանը այս առթիւ բացատրեց թէ Ալժերիոյ խնդիրը բոլորովին կը տարբերի Թունուզի եւ Մարոքի հարցերէն: «Ալժերիոյ չորս նահանգները ֆրանսական հող են: Մէկ միլիոն 200.000 Ֆրանսացիներու համակեցութիւնը ութ միլիոն Իսլամներու հետ բարդ եւ դժուարին հարց մը կը ներկայացնէ: Կը յուսամ թէ իմ յայտարարութիւններուս վրայ Ֆրանսա պիտի կրնայ զանազանել իր բարեկամները ու թշնամիները»:

Անցեալ շաբթու բրիտանական դեսպանն ալ իր կառավարութեան աջակցութիւնը խոստացած էր: Այս երկու յայտարարութիւնները մեծ տպաւորութիւն գործեցին Փարիզի մէջ:

× Ալժերիոյ զօրքին հրահանգուած է «պաշտպանել բնակչութիւնը, կռուիլ ըմբոստներուն դէմ», որոնց թիւը կը հաշուեն տասը հազար: Առջի օր բազմաթիւ ընդհարումներ տեղի ունեցան Քապիլի եւ Կոստանդինի շրջաններուն մէջ: Երեսուն ըմբոստներ սպաննուեցան:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ԺԱՖ»ԻՆ «ԿԱՖ»Ը

Անցեալ շաբթու զարմանքով իմացայ թէ «*Ժաֆ*»ը մերժեր է մասնակցիլ Ապրիլ 11/24ի Համազգային Սգատօնին:

Իրազեկի մը հարցուցի,— պատասխանեց թէ այսպէ՞ս-այսպէ՞ս բաներ կան, բայց կարելի է կարգադրել, փոխադարձ բարեացակամութեամբ:

Եւ իմացայ թէ այս երկուշաբթի օրուան ժողովին ալ չեն մասնակցեր:

«Բանից դուրս կուգայ» որ այս տղաքը շատ աւելի կենսակա՞ն, իսկապէս երիտասարդակա՞ն գործի մը լծուած են այս միջոցին,— թուղթիկ ցրուել:

Այո՛, հատընտիր հաւաքածոյ մը պիտանի, այլ մանաւանդ անպիտան գիտելեաց,— «Ի՛նչպէս *«ընտրուեցաւ» Կիլիկիոյ կաթողիկոսը*»:

Ստորագրութիւնը — «*Ֆրանսահայ Երիտասարդաց Միութեան (Ժաֆ) Կեդր. Վարչութիւն*»:

Բայց, կրնաք վստահ ըլլալ թէ Միութեան ֆրանսախօս անդամներէն շատ քիչերը լուր ունին բովանդակութենէն: Կարդան ալ, բան չեն հասկնար:

Բացումը կը սկսի սրտառո՞ւչ «Նախաբանով» մը, որ կը պատմէ թէ «հայ ժողովուրդը արդար ընդվզում մը ունեցաւ այդ ընտրութեան վերաբերեալ», «Հայ ժողովուրդը խորապէս վիրաւորուեցաւ», «հայ ժողովուրդը վշտացաւ խորապէս», եւայլն:

Յետոյ, պարտք սեպեր են «լուսաբանել» հանրային կարծիքը, «պատանց մեր կողմէ յանձնուածական մտքեր յայտնելու»:

Միայն այս նախաբանին հնոտի եւ բարեպաշտ ոճէն դատելով, ամէնէն համբակն ալ պիտի ըմբռնէ թէ անոր հեղինակը հեռաւոր կապ անգամ չունի ֆրանսահայ երիտասարդութեան հետ, այլ մսակոր կապած դպիր մըն է, որ կը շահագործէ *Ժաֆ*ին անունը:

Իսկ այս վերջինը կառապետ *կաֆ* մըն է որ կը գործէ, ցրուելով ցնդաբանութեան թուղթիկը:

Աւելի գէշ, եթէ գիտակցաբար կը կատարէ գրգռիչ գործակալի այդ անփառունակ դերը:

Տասներչորս էջերու վրայ փռուած շլթաբերականը կը բացուի Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին այն ճառով որ խօսուեցաւ պատգմ. ժողովին գումարման առթիւ (14 Փետր.):

Եւ կը փակուի դարձեալ կաթողիկոսին կողմէ Գահիրէի ռամկավար թերթին եղած յայտարարութեամբ:

Մնացեալը՝ խառնիխուռն արտատպում՝ Պէյրութի եւ Հալէպի փողոցներէն հաւաքուած լուրերու, տասն անգամ հերքուած ստերու, պաշտօնապէս լուսաբանուած հարցերու, «չենք ճանչնար»եան խեղկատակութեանց, ֆրանսերէն (Մարէն) եւ արաբերէն (Տիյար) թերթերէն քաղուած «զգայացունց» տեղեկութեանց:

Հատուած մըն ալ՝ այն շինծու, ստայօդ եւ գրգռիչ «գաղտնի տեղեկագիր»էն որ թխուած էր անցեալ տարի, հնչակեան «Արարատ»ի կողմէ:

Արտատպուած նիւթերէն մէկուն խորագիրն ալ արձանագրեմ եւ դուք դատեցէք.

— *«Լիբանանեան կառավարութիւնը միջամուխ կ'ըլլայ կաթողիկոսական ընտրութեան եւ իր միջնորդութիւններով կը թելադրէ հարց մը որ ... մթնոլորտի մը մէջ պէտք էր կարգադրուէր» (էջ 6):*

Չէ՞ք մեղքնար այս տղոց, Ժաֆ կոչուելու թէ Կաֆ:

Վ.Ա.Հ.

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ՀԱԿԱՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՑՈՅՑԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ պայքար մը կը մղուի ֆրանսական արտադրութեանց դէմ, թէ Իրաքի եւ թէ Սուրիոյ մէջ: Մարտ 20ին, փոթորկալի նիստի մը միջոցին, Իրաքի խորհրդարանը որոշեց բողոքել Ֆրանսայի քաղաքականութեան դէմ՝ Արաբական Դաշնակցութեան նստաշրջանին առթիւ որ պիտի բացուի Մարտ 29ին: Այս առաջարկութեամբ կապեր պիտի հաստատուին Ասիական դաշինքի անդամներուն հետ: Կարգ մը երեսփոխաններ պահանջեցին կառավարութենէն արգելք դնել ֆրանսական արտադրութեանց դէմ, նկատի առնելով Ֆրանսայի «նուաճողական» քաղաքականութիւնը Հիւս. Ափրիկէի մէջ. Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ Իրաք համաձայն է որ արաբական երկիրները հաւաքական քաղաքականութիւն մը վարեն Ֆրանսայի դէմ.

Նոյն օրը Իսլամ Եղբայրութեան անդամները ցոյցեր կատարեցին Դամասկոսի փողոցներուն մէջ, պահանջելով քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային պոյքոթ Ֆրանսայի դէմ: Նոյն կազմակերպութիւնը հեռագիր մը ուղղած է բոլոր արաբական երկիրներուն, որպէսզի միջամտեն, պաշտպանելու համար Ալժերիոյ Իսլամները: Բողոքագիր մըն ալ յանձնուած է Դամասկոսի Ֆրանսական դեսպանին:

× Իրաքի արտաքին նախարարը յայտարարած է խորհրդարանին առջեւ.— Կառավարութիւնը բոլորովին համաձայն է երեսփոխաններու տեսակէտին եւ կը դատապարտէ Ֆրանսական աշխարհակալութիւնը: Կառավարութիւնը կ'աջակցի եւ պիտի շարունակէ աջակցիլ Հիւս. Ափրիկէի Արաբներու պայքարին՝ ամբողջական ազատութեան եւ անկախութեան համար: Մենք կը հաւատանք տնտեսական պայքարին իբրեւ գործնական միջոց Ֆրանսայի դէմ եւ անկեղծօրէն կը յուսանք թէ այդպիսի միջոց մը հաւաքաբար պիտի գործադրուի արաբական բոլոր պետութեանց կողմէ»:

× Յորդանանի Թագաւորը մօտերս պիտի այցելէ արաբական երկիրները: Այս առթիւ յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի շարունակէ չէզոքութեան քաղաքականութիւնը եւ պիտի չյարի որեւէ դաշինքի, ոչ Թուրքեւիրաքեան, ոչ ալ սուրիա-եգիպտական:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ԱՆԻԷՌ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէն դառնօրէն կ'ողբայ քաջարի ռազմիկին եւ աննկուն հայրենասէրին՝ ընկեր ԴՐՕյի անփոխարինելի կորուստը:

ՊՈՒԹՕ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբը կ'ողբայ մեծ հերոսին՝ ընկեր ԴՐՕյի դառնակսկիծ մահը:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդարութեան» խումբը երկիւղածութեամբ կը խոնարհի անվեհեր ռազմիկին եւ մեծ հայրենասէրին՝ ընկեր ԴՐՕյի գերեզմանին առջեւ:

ՅՈՅՆԵՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԿԸ ԿՌՈՒԻՆ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Նիկոսիայէն կը հեռագրեն թէ Մարտ 20ին հինգ հարիւր Թուրքեր օրն ի բուն կռուեցան Յոյներուն դէմ, քարեր նետելով, խանութներ խարտակելով կամ աւարի տալով: Ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ արտասուաբեր կազ գործածել ցուցարարները ցրուելու համար, բայց անոնք համախմբուելով ուղղուեցան դէպի Ս. Սոֆիա եկեղեցին: Յետոյ յայտարարեցին թէ Վագիլիա գիւղը պիտի երթան, վրէժ լուծելու համար այն Յոյներէն ո-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

«ԿԱԽԱՐԴՕՐԷՆ ՔԱՋ»Ը

•

1936 Մարտ 8ին, երեկոյեան ժամը 8.45ին, Հեռաւոր Ամերիկայի մէջ, փակուեցաւ վերջին էջը յիսուն եւ աւելի տարիներու զործօն պատմութեան, որուն առաջին էջին վրայ գրուած էր կարճ անուն մը — ԴՐՕ։

Դեռ մինչեւ երէկ կեանք էր. հիմա դարձաւ պատմութիւն։

Դեռ մինչեւ երէկ զործ էր. հիմա դարձաւ ոգի։

Մահուընէն քառորդ ժամ առաջ մահկանացու մարդ էր. մահուընէն քառորդ ժամ ետք դարձաւ եղաւ խորհրդանիշ մը։

Աշխարհէն հեռացաւ՝ մտնելու համար այն Ոսկեմատեանին մէջ, որ կը կոչուի Հայոց Նորագոյն Պատմութիւն։

Սերոբ, Գէորգ Չաւուշ, Քեռի, Խէչօ, Մուրատ, Անդրանիկ, Սեպուհ, Դրօ եւ այնքան ուրիշներ, — զինուորեալներ հայրենի հողին եւ հայրենի ժողովուրդին, — ասոնք բոլորը իրենց ձեռքով գրեցին Հայկական Դիւցազներգութիւնը վերջին 60ամեակի ընթացքին.

Շրջան մը կը փակուի իրմով, ուրիշ շրջան մը կը բացուի դարձեալ իրմով։

Բանաք տակաւին. — Այս մէկը մարմինով մեռաւ դուրսը, բայց հոգիով մնաց ներսը։ Մարմինը թաղուեցաւ հիւրընկալ, այլ օտար հողի մէջ, բայց սիրտը մնաց հայրենի երկրին մէջ։

Հայ էր. քառասուն հազար եղբօր սիրով կը սիրէր իր ժողովուրդը։

Հայ էր. «այս նիւթին վրայ պատրաստ էր մրցիլ որու հետ, մինչեւ թարթիչներն այլեւս չշարժուեն», ինչպէս որ կ՚ընէր Շէյքսփիր՝ Համլետի բերնով։

Հայ էր։ Ոչ այն Հայերէն, որոնց ներկայութեան կարելի է վտարանդել հայութիւնը, այլ այն Հայերէն, որոնց մօտ ոչ ոք կը համարձակի անպատիժ բառ արտասանել հայութեան դէմ։

Յովհ. Թումանեան տողով մը կը գրէր Ալեքսանդր Խատիսեանի մասին, «Այնքան Հայ էր, միակը ամբողջ հայութեան մէջ, որ ես իսկ նրա ներկայութեանը վախենում էի վատ խօսք ասել հայ ժողովուրդի հասցէին»։

Եթէ «այնքան» Հայ էր Ալեքսանդր Խատիսեան, տասնեակ Հայ էր Դրօ Կանայեանը, որուն ոչ թէ ներկայութեան, այլ բացակայութեան իսկ կարելի չէր «վատ խօսք ասել հայ ժողովուրդի հասցէին»։

Հայ էր եւ Մամիկոնեան, թերեւս վերջին շառաւիղներէն Մամիկոնեններու առասպելական տոհմին, որ «արութեան գործեր» արձանագրեց Հայոց Պատմութեան մէջ։

Դրօ Կանայեա՞ն. ոչ, Դրօ Մամիկոնեան, — խիզախ, յանդուգն, ձեռքը միշտ սուրին վրայ, ամէն վայրկեան պատրաստ մեռնելու «վասն հայրենեաց»։

Ոչ միայն ապստամբական շունչ էր, այլեւ բաբախուն սիրտ։

« Շատերէն մէկը» չէր, այլ «շատերուն մէջ մէկն» էր։

Մեծ էր՝ երբ ողջ էր. կարծես աւելի մեծցաւ՝ երբ ողջ չէ այլեւս։

Իր բազուկը խնայել չէր գիտեր թշնամիին, բայց կը դառնար գուրգուրոտ ձեռք՝ հարազատին ու բարեկամին համար։

Քանի անգամ բարձրացած էր իր անվեհեր բազուկը՝ անխնայ պատուհասելու համար հայատեաց, հայաջինջ ու հայադաւ իշխանաւորները, պարզ ոստիկան ըլլային թէ իշխան կամ փոխարքայ։

Իր կեանքը, մրրկայոյզ ու ալեծուփ, անվերջ նուիրում եղաւ, անվախճան զոհաբերութիւն իր ժողովուրդին եւ հայրենիքին համար։

Համեստ էր, խոնարհ, գրեթէ միշտ բացակայ, երբ իր մասին խօսուէր։

Կը դառնար սակայն խօսուն, առատաբան, գրեթէ ճարտասան, երբ խօսք ըլլար ուրիշներու մասին։

Քաղցր էր առօրեայ կեանքի մէջ, մեղր ու կարագով ծեփուած շաքարահացի պէս քաղցր էր, բայց խստասիրտ ու դաժան՝ անոնց հանդէպ, որոնք կրնային, որոնք կ՚ուզէին ոչ թէ «վատ գործել» իր ժողովուրդին համար, այլ «վատ խօսել» անոր հասցէին։

Համակ ժպիտ էր հարազատներուն հետ։ «Կը մարիմ կոր», կ՚ըսէր կատակով կամ անմեղ հեգնանքով, երբ ունկնդիր ըլլար, — ակամայ ունկնդիր, — քաղցր պզտացումի մը արտայայտութեան իր անունին, համայքին, համբաւին կամ անցեալին մասին։ Եւ խօսքը կը դարձնէր ուրիշ կողմ։

Իր աշխարհը հայրենիքն էր, Երկիրը, իր զինակիցները։ Անխառն հաճոյքով, անսահման հիացումով կը խօսէր մանաւանդ իր «մեծ ուսուցիչ»ին՝ Նիկոլ - Դումանի մասին։

Նիկոլ - Դումանը կուռք մըն էր իրեն համար, ինչպէս որ ինք կուռք մըն է հիմա մեզի եւ այլոց համար

Ռոմանտիկ էր։ Իր նկարագրին, իր խառնուածքին, նախասիրութիւններուն, կարողութիւններուն, տաղանդին, թերեւս նոյնիսկ հանճարին տիրական գիծը տըւած կ՚ըլլանք այս երկու բառերը անգամ մը եւս կրկնելով. — Ռոմանտիկ էր։

Գիտի չվարանինք ըսելու, թէ այդ «գիծ»ը կրնար մարաջախտի գաւազան մը շահեցնել իրեն, եթէ ապրած ու գործած ըլլար ուրիշ ժողովուրդներու մէջ եւ ուրիշ ժողովուրդներու համար։ Բայց նախընտրեց «զինուոր» ըլլալ իր ժողովուրդին, քան «մարաջախտ» ուրիշներու համար։

Կը հաւատանք սակայն, թէ մեր խօսքը ոչ կ՚աւելցնէ, ոչ կը նուազեցնէ հերոսին փառքը։ Որովհետեւ փառքը, որուն հասաւ ան իր ողջութեան, որուն կը հասնի տասնապատիկ նաեւ իր մահէն ետք, աւելի է, քան մարաջախտի գաւազանը, աւելի՝ քան տրուած կամ առնուած շքանշանները։

Մեզի համար, իր ընկերներուն եւ բարեկամներուն համար, զինք սիրողներուն եւ չսիրողներուն համար, Հայոց Աշխարհին եւ Հայոց ժողովուրդին համար, Դրօն՝ հիմա բացակայ, բայց միշտ ներկայ, յիսուն տարուան պատմութիւն մըն է, յիսուն տարուան դիւցազներգութիւն մը, յիսուն տարուան յաղթերգութիւն մը։

Ինչ որ հողեղէն էր իր մէջ, պիտի երթայ միանալու հողին։ Ինչ որ ոգեղէն էր իր մէջ, պիտի մնայ եւ պիտի երկարաձգուի իրմէ անդին, ժամանակին եւ տարածութեան մէջ։

Ան յաղթեց ժամանակին եւ տարածութեան

Եւ այս է փառքը, մեծ, իրական, անկորնչելի փառքը։

Հիմա որ փակուած է դագաղը, եւ փակուելու վրայ է նաեւ հողակոյտը, մեզի կը թուի, թէ իր հին զինակիցները, որոնք միասին կռուեցան, բայց միասին չմեռան, պիտի ըսեն իրեն.

« Պէ՞տք է, որ դո՛ւն մեռնէիր, մանաւանդ դո՛ւն, երբ մենք ողջ ենք դեռ...»

(Խմբագրական՝ ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ՔԻՉ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

Բ.

Ընտրեալ կաթողիկոս Գէորգ Դ. համամիտ է պայմաններուն եւ մինչեւ մահ պիտի աշխատի ենթարկել Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը Մայր Աթոռին։ Պոլիս կ՚ուզէ պահել Կիլիկիոյ Աթոռը, «Տանն Կիլիկիոյ» անունով, ջնջելով «Ամենայն Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ» ստորագրութիւնը, կաթողիկոսին տալով «Ամենապատիւ» տիտղոսը, Ն. Ս. Օ. նախատառերը վերապահելով էջմիածնի Հայրապետին։ Կիլիկիոյ կաթողիկոսը տիտղոսով կը մնայ Պատրիարք, օծումով ունի սուրբ օծութիւն, կը մոռցուի որ բոլոր եպիսկոպոսները նուիրապետութեան մէջ համաստիճան են, կաթողիկոս մըն ալ համանման ձեռնադրութեամբ, իրաւունք ունի եպիսկոպոսապետ ըլլալու

Հարցը կը գրուի Ազգ. ժողովին եւ տարիներ պիտի տեւեն վիճաբանութիւնները, տարիներով պիտի դրաղին Աղթամարի եւ Սսոյ խնդիրներով, Խաչատուր եւ Մկրտիչ կաթողիկոսներով, աւելի կենսական հարցեր՝ քան հարստահարութեանց խնդիրը։ Մուրատեան վրդ. կը հարցնէ. «Սսոյ ձեռնադրած եպիսկոպոսները չէ՞ն. միւռոն առած Հայերը մեր եղբայրները չէ՞ն»։ Եկեղեցական պատմութեան մէջ ապագայ ընտրեալ կաթողիկոսը պիտի գրէ. «Որքան ատեն որ քաղաքական տարբեր պայմաններու մէջ կ՚ապրինք, մասնաւոր կաթողիկոսութիւնները պէտք է մնան եւ անհրաժեշտ են»։

Ռուսինեան համամիտ է Աթոռին պահպանման եւ թեմական ընտրութեան։ Իր բանաձեւն է. «ընտրութիւնը գաւառէն — Կիլիկեան թեմէն —, վաւերացումը՝ ժողովէն»։ Ռուսինեան նկատի ունի Ազգ. ժողովի իրաւասութիւնը եւ համոզուած է, որ վաւերացումով Կիլիկիոյ թեմը ենթակայ պատրիարքութեան, կաթողիկոսը կապուած կը մնայ ընդհանրական Հայրապետութեան։ Կը մոռնայ որ Ազգ. ժողովի վաւերացուցած ընտրութիւնը կրնայ անվաւեր մնալ պետութեան կողմէ։ Կաթողիկոս եւ Պատրիարք օսմանեան հպատակներ են, ընդհանրականը օտարահպատակ։ Կը բաժնէ նախապէս ընտրական եւ օծման իրաւունքները, միացնելու համար կաթողիկոսական պաշտօնը։ «Ժողովուրդը իր ընտրութեամբ հովուական իշխանութիւն կուտար, եկեղեցին իր սրբարար խորհուրդին մատակարարութեամբ հոգեւոր իշխանութիւն կուտայ անոր։ Եթէ եկեղեցին միջամտէ ընտրութեանց, ժողովուրդը կը զրկէ, եթէ ժողովուրդը յանդգնի իր աշխարհական դէմքովը սրբազան խորհրդոց միջամտութեան՝ եկեղեցին կը զրկէ»։

Օտեան Գրիգոր համամիտ է Կիլիկիոյ Աթոռին պահպանման եւ նոյն իսկ անկախութեան։ Էջմիածնի Թուրք. համակիրներ, Գէորգ Դ.ի մենատիրութեան կողմնակիցներ, կ՚առաջարկեն նոյնիսկ աթոռին ջնջումը եւ կ՚ամբաստանեն Աթոռին պահպանման կողմնակիցները որպէս «քաղաքականութեան ծառայողներ»։ Ուրեմն կ՚ըմբռնեն, թէ Կիլիկիոյ աթոռին անկախութիւնը պահելով պետական տեսակէտը պաշտպանած կ՚ըլլան եւ չեն մըտածեր որ իրենք ալ քաղաքականութեան մը հնազանդ կ՚ըլլան, որ տարբեր է տիրող պետութեան տեսակէտէն։ Պոլսոյ ռուս դեսպան Իկնատիեւ բարեկամ Գէորգ Դ.ի եւ իր մտերիմը՝ Խորէն Նարպէյ, կը փափաքին ռուս քաղաքական ազդեցութիւնը զօրացնել օսմանեան Հայերուն վրայ, կառավարութիւնն ալ իրաւունք պիտի ունենայ չէզոքացնել այդ ազդեցութիւնը իր հպատակներուն եկեղեցիին վրայ։ Օտեան կը բողոքէ արդար զայրոյթով ամբաստանութեան դէմ։ «Ամբաստանեցին որ քաղաքականութեան մը կը ծառայենք։ Երբեք անիծեալ ըլլայ ան, որ իր պատիւին եւ շահուն զոհէ դժբախտ ազգի մը շահերը, որ օտար քաղաքականութեան մը ծառայէ։ Էջմիածնի կաթողիկոսը համայն ազգին կաթողիկոսն է։ Ոչ թէ Էջմիածնայ քաղաքին յարած եմ, քաղաքին յարելու չէ երբեք, մեր նախնիք չյարեցան քաղաքի մը, Էջմիածին, Դուին, Անի, Սիս։ Հոգեւոր գլուխն է ան ամէնուն։ Եթէ Էջմիածնի կաթողիկոսը մերն ալ չըլլայ, ազգին երկու մեծհատուածները կը բաժնուին իրարմէ։ Բայց այն օրէն որ Էջմիածնայ ենթարկուի Սսոյ կաթողիկոսը, այն օրէն ոչ եւս է կաթողիկոս եւ ոչ եւս մեր ակնկալած արդիւնքներուն

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Հետաքրքրական են իր տեղեկութիւնները՝ Օսմանեան կայսրութեան մէջ ապրող Հայերու մասին, «որոնց վիճակը գրեթէ նոյնն է Պարսից տիրապետութեան ենթականերուն հետ, մանաւանդ երբ նըկատի ունենանք ասիական Թուրքիոյ նահանգները, ուր փաշաները համարեա անկախ են։ Միակ տարբերութիւնն այն է, որ անդադար հաղորդակցութեան մէջ ըլլալով Պոլսոյ հետ, մենք աւելի լաւ ծանօթ ենք Թուրքեւհայ յարաբերութեանց եւ յաճախ առիթ ունեցած ենք միջամտելու ի նպաստ իրենց»։

Յետոյ կ՚ըսէ թէ Օսմ. կայսրութեան Հայերը երկու մասի կը բաժնուին, բացի անոնցմէ, որ դեռ հայկ. նահանգները կը բնակին։ «Նախ այն գաղթականները, զորս սուլթանները բռնի տեղափոխեցին քանիցս՝ շէնցնելու համար այն քաղաքները որոնց բնակիչները ջարդած էին. յետոյ այն դժբախտները, որ բռնակալութեան, պատերազմի եւ ամէն կարգի կեղեքումներու պատճառաւ ստիպուեր են ձգել իրենց հայրենի երկիրը։ Այս վերջինները հաստատուած են Պոլիս, ինչպէս նաեւ Անատոլուի եւ Ռումէլիի շատ մը քաղաքներ. Ասոնք շնորհիւ ճարտարարուեստի եւ առեւտրական ճիւղերու մէջ ունեցած իրենց զործունէութեան, յաջողած են նախ տեղացիները սիրաշահիլ, յետոյ երբ շնորհիւ զանազան շահաբեր ձեռնարկներու քիչ մը դրամ դիզեցին, իրենց դրամագլուխը օգտագործելու եղանակը՝ երկրին համար անհրաժեշտ տարր մը դարձուց զիրենք։ Այս կերպով հին գաղթականներուն հաւասար աստիճանի հասան եւ անոնց հետ միախառնուեցան։

Այդ հիներէն ոմանք, առեւտուրի մէջ դրամ շահած ըլլալով, փաշաներու սեղանաւորներն էին դարձած եւ հետզհետէ իրենց ձեռքն անցուցած՝ կայսրութեան ելեւմտական գործառնութեանց մէկ մեծ մասը։ Կարգ մը տուներ հսկայական հարըստութեանց տիրացան։ Սակայն շատ չանցած Օսմանցիներու նախանձը գրգռուեցաւ եւ յաճախ պատահեցաւ, որ խիստ մեծ հարստութեանց տէր մարդիկ իրենց կեանքը վրայ տուին։ Այս վտանգին ենթակայ են մանաւանդ կաթոլիկները, որովհետեւ հերձուածողները (լուսաւորչականներուն կ՚ակնարկէ) զանոնք կը մատնանշեն Թուրքերու ատելութեան, իրենց գլխուն սպառնացող փոթորիկը անոնց վրայ դարձնելու նպատակով։

Հեղինակը յետոյ մէջբերումներ կ՚ընէ Ֆրանսայի կրօնաւոր Էօժէն Պորէի Հայոց մասին գրած ուսումնասիրութենէն, հրատարակուած «Իւնիվէր փիթորէսք» Մատենաշարի «Ռուսիա» բաժնին մէջ (Բ. հատոր)։ Կը պատմէ թէ Յունաստանի անկախութեան պատերազմէն վերջ, արեւմտեան պետութիւնները Բարձրագոյն Դուռնէն պահանջեցին, որ հայ կաթոլիկները այլեւս չհալածուին եւ ազատօրէն պաշտամունք կատարեն։ Ֆրանսա իր հովանաւորութիւնը տուաւ անոնց. Կ՚ըսէ թէ Նաւարինի պարտութենէն վերջ, Թուրքերը սաստկացուցած էին կաթոլիկներու դէմ հալածանքը։ Իբրեւ թէ Լուսաւորչական Հայերն ալ, նախանձէ ու ատելութենէ գրգռուած, գրգռած էին օսմանեան կառավարութիւնը, որպէսզի հայ կաթոլիկ գլխաւոր սեղանաւորները գործէ հանէ, անոնց տուները գրաւէ եւ զանոնք, ինչպէս նաեւ բոլոր կաթոլիկ Հայերը Պոլսէն դուրս աքսորէ։

Այս առթիւ կը յիշէ մեծահարուստ Տիւզեաններու պարագան։ Սուլթանը անոնց վստահած էր փողերանոցի վարչութիւնը, սակայն նախարարի մը նախանձը պատճառ դարձաւ, որ Տիւզեան հինգ եղբայրներէն չորսը կախաղան հանուին. հինգերորդը ազատեցաւ՝ բացակայութեան պատճառաւ, սակայն ետքէն ան ալ ամբողջ Տիւզեան գերդաստանի անհատներուն հետ միասին աքսորուեցաւ։ Թուրքերը գրաւեցին եւ ստիպեցին Հայերը, որ չափազանց բարձր գիներով գնեն զանոնք, նախարարին եւ Սուլթանին գանձը մտցնելու համար կաթոլիկներու հարստութեան մեծագոյն մասը։

Հեղինակին նպատակը ըլլալով ցոյց տալ թէ ինչ դժնդակ պայմաններու մէջ կը գտնուին կաթոլիկ Հայերը Թուրքիոյ մէջ, իր պատմութեանց մէջ սուտն ու իրաւը իրար խառնած է։

Կ՚ըսէ թէ հայ կաթոլիկները աւելի մեծ թիւ մը կը կազմեն Թուրքիոյ արեւմտեան շրջանին մէջ, կարծես պահանջ զգացած ըլլային աւելի մօտ ըլլալու իրենց պաշտպանակից ժողովուրդներու եւ անոնց պաշտպանութեան տակ մտնելու։

Հակառակ բոլոր նեղութեանց, կաթոլիկներու թիւը օրէ օր կ՚աճի։ Ու մէջբերում մը կ՚ընէ գնդապետ Ռոթիէրսի մէկ գրութենէն, ուր կ՚ըսուի թէ «Հայ հերձուածողները (այսինքն Լուսաւորչականները) այսօր կը սկսին հասկնալ թէ իրենց այնքան կազմալուծուած աղանդը չկարենալով կապուիլ քրիստոնէութեան մեծ ճիւղերէն մէկուն, օրին մէկը պիտի կլանուին մասամբ լատինական, մասամբ ալ օրթոտոքս եկեղեցիին կողմէ»։

Ինչպէս կը տեսնուի, հարիւր տարի վերջ ալ դեռ այդ «օրին մէկը» չէ հասած, ասկէ վերջ ալ հասնելիք չունի։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(6) (Շար.)

ԻՐԷՆ ԺՈԼԻՕ-ՔԻՒՐԻ

•

Իրէն Ժոլիօ - Քիւրի, հռչակաւոր կին-գիտնականը, մեռաւ 59 տարեկան հասակին։ Դարուս քանի մը կին գիտուններէն էր, աղջիկը՝ Մառի եւ Փիէռ Քիւրիի։ Կանուխէն նետուած էր գիտական ասպարէզ, աշխատելով իր հօրը եւ մօրը գիտական աշխատանոցին մէջ։ Ամուսնացաւ Ֆրետերիք Ժոլիոյի հետ, որ նմանապէս կ'աշխատէր իր մօր՝ Մառիի Ռատիումի կաճառին մէջ։

Երկու գիտուն ամուսինները միասին կ'աշխատէին, եւ պայքարի ծանր շրջան մը անցուցին հաստատուած եւ արմատացած գիտական գաղափարներու դէմ։ Հակառակ տիրող ընդհանուր սկեպտիկութեան, 1933ին Սոլվէի ընկերութեան համաժողովին մէջ յամառօրէն պաշտպանեցին իրենց տեսակէտը, և 1934ին կրցան յայտարարել իրենց արուեստական ճառագայթման (ռատիօաքթիվ) գիւտը։

Այն ատեն իրենց գործածած նիւթերը այսօր ծիծաղ պիտի պատճառեն, մինչեւ անգամ ամէնէն համեստ գիտական աշխատանոցներուն մէջ։ Ջայնափիւռի հին գործիք մը եւ պզտիկ արոյրէ կաղապարի գործիք մը, ինը վոլթ, վայրկեանը 200 մղումով։ Եւ երբ անոնք կը վերակոչէին այդ տարիներուն աշխատանքները, ուրախ էին որ այդ գործիքներով աշխատած էին։ Պէտք է կարելի եղածին չափ շատ պատուհաններ բանալ անծանօթին վրայ, եթէ փորձ մը կը կատարուի։

Օր մը քիմիագէտ մը տեսնելով խողովակին մէջէն մը ցոյց տալ, Փոսֆորը ա-[illegible] բաժնելու երեք վայրկեանէն։ Քիմիագէտը ձեռքերը երկինք բարձրացնելով ըսաւ թէ քիմիականութիւնը երբեք այդ անկիւնէն դիտած չէր։ Ժոլիոները իրենց ձեռք բերին այդ արդիւնքը։

Անոնց միջոցով կարելի դարձաւ բազնիումի հերձումը, եւ հիւլէական ուժի արձակումը։ Այսպէս, կենսաբանութեան եւ բժշկութեան առջեւ նոր հնարաւորութիւններ բացուեցան եւ 1935ի Նոպէլեան մրցանակին արժանացան։

Բացի իրենց գիտական աշխատանքներէն, Ֆրետերիք Ժոլիօ - Քիւրի կը դասաւանդէ Քոլէժ տը Ֆրանսի մէջ, իսկ Իրէն՝ Ռատիումի Կաճառին գիտական բաժնին մէջ։ 1936ին Լէոն Պլում Իրէն Ժոլիօ Քիւրիի կը վստահէր Գիտական Հետազօտութեանց խորհրդականութիւնը։ 1945ին Ֆրետերիք Ժոլիօ նշանակուեցաւ վերատեսուչ հիւլէական ուժի հաստատութեան, բայց վերատեսչութենէ արձակուեցաւ 1949ին, իր քաղաքական համոզումներուն պատճառաւ (իբրեւ համայնավար)։

Անցեալ տարի, պաշտօնական արարողութեան մը ատեն, երբ Գիտութեանց Ակադեմիան Մորիս Պրէօյի միջոցաւ, անոնց կուտար Լավուազիէի ոսկի շքանշանը, Ֆրետերիք Ժոլիօ ոգեկոչեց իր վարպետները, գլխաւորաբար Փոլ Լանժըվէնը, իր ամուսնութիւնը Իրէն Քիւրիի հետ ընտանեկան աշխատանոցին մէջ, երկուքին աշխատանքը, իրենց մեթոտն ու կանոնները, իրենց կեանքը «լեցուն եւ երջանիկ»։ Բառ չարտասանեց այն հիւանդութեան մասին որ կը կրծէր իր կինը, ճառագայթնիւթերու հետեւանքով։

Թէեւ երկուքն ալ գիտէին թէ ինչ վտանգներու ենթարկուած էին, իրենց աշխատանքին բերումով, սակայն երբեք չմտածեցին լքել եւ վերջ տալ հետազօտութեանց։ Տակաւին տասնըհինգ օր առաջ Իրէն Ռատիումի Կաճառին մէջ աշխակերտներուն միջեւ կը գտնուէր։ Շաբաթ մը առաջ անկողին ինկաւ, գիտնալով թէ ինչի հետեւանք էր տկարացումը։ Ամիսներէ ի վեր չէր յաջողեր դարմանել անարիւնութիւնը եւ հիւանդութիւնը անցաւ թոքերուն։

Իրէն Ժոլիօ Քիւրի հրատարակած էր 54 գիտական գիրքեր։ Պատուոյ Լեգէոնի սպայ էր։

Ա. Աշխարհամարտին իր մօր հետ միասին աշխատեցաւ Ք. ճառագայթներու վրայ Ֆրանսական Բանակին մէջ։ Ցետոյ մօրը հետ շրջապտութեան դասեր տուին ամերիկեան սպաներուն։

Իր մարմինը ցուցադրուած է Լոմոն փողոցի Քիւրի հիւանդանոցին մէջ։ Բազմաթիւ այցելուներուն մէջ էր նաեւ Նոպէլեան պսակաւոր իշխան Լուի տը Պրէօյ, որ ըսաւ.— «Տիկ. Ժոլիօ Քիւրիի մահը անդարմանելի կորուստ մըն է գիտութեան համար — ան ապրեցաւ գիտութեան համար եւ մեռաւ գիտութեան համար»։

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

Դ.

Կըրնոպլի ընկերներէն (Ս. Սիւլեանի միջոցաւ)	2.800
Աղբիւր Սերոբ եւ Եօթնեղբայրեան խումբ, Փարիզ	10.000
Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն, Լիոն	1.000
Յակոբ եւ Նազրէկ Պէրպէրեան, Լիոն	1.000
Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղ	20.000
Խաչիկ Մկրտիչեանէ	2.000
Հ. Յ. Դ. Վարդան Ենթակոմ. Առնուվիլ	3.000
Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղ	11.000
Օննիկ Թորանեան	4.000
Հայկակ Տատուրեան	3.000
Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ-Քաշանի մասնաճիւղ	9.000
Հր. Ակոնայեան	2.000
Օր. Սիրանոյշ Մուրատեան, Մարսէյլ	1.000
Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէ, Իսի	20.000
Հ. Յ. Դ. Եգիպտացի կոմիտէ, Փարիզ	15.000
Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթ. Քաշան	2.000
Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբ, Փարիզ	2.000
Յակոբ Այվազեան	10.000
Սիսակ Սիւլեան	13.000
Յովհ. Թորոսեան	3.000
Գ. Խաչիկեան	2.000
Գ. Գեւորկեան	1.000
Գուրվար Օտտօ, Մարսէյլ	2.000
Հ.Յ.Դ. Քրիստափոր կոմ. Մարսէյլ	2.000
Վաղարշ Տէր Վարդանեանի միջոցաւ, Մարսէյլ	6.200
Օր. Փառանձեմ Պաղտասարեան	1.000

(Շար.)

կը ծառայէ »

Այդ համբաւաւոր ճառին մէջ, խօսուած խորունկ համոզումով եւ յուզումով, Օտեան կը գոչէ. «Պէտք է պահել Կիլիկիոյ Աթոռը էջմիածնի համար »։

Իզմիրլեան կ'արդարացնէ Հայ. Եկեղեցիի անկախութիւնը Կեսարիոյ թեմէն՝ հիմնուելով Նիկիոյ ժողովին որոշման վրայ, «Ամէն մէկ գաւառ ու եկեղեցիներ ալ որ իրենց եպիսկոպոսներով եւ այլ աստիճանաւոր պաշտօնեաներով եւ ժողովուրդով ամբողջութիւն մը կազմեն, կ'ունենան միեւնոյն իրաւունքները եւ ինքնակառավարական առանձնաշնորհութիւն»։ Կաւելցնէ որ Պոլսոյ ժողովին մէջ (366) Կեսարիոյ արք. Հեղատիոս ստորագրութիւն չըրաւ Ս. Ներսէսի դէմ որպէս անկախ ձեռնադրուած

Եփեսոսի ժողովն ալ հաստատեց Կիպրոսի եկեղեցիին անկախութիւնը՝ բաժնելով Անտիոքի եկեղեցիէն։ Եւ սակայն ջերմ պաշտպան է ընդհանրական հայրապետութեան եւ հակառակորդ մը Սսոյ եւ Աղթամարի կաթողիկոսութեանց անկախութեան։ Կը յիշէ Աղթամարի Դաւիթ կաթողիկոսը, որ ձեռնադրութիւնը ստացած է Կիրակոս կաթողիկոսէն, ենթադրելով որ պայմանները նոյնն են։ Կը յիշէ Նիկիոյ ժողովին որոշումը. «Երեք եպիսկոպոսներ նախաթոռը (հայրապետը) ձեռնադրել»

Գէորգ Դ. 1871 Դեկտ. 15 թուակիր կոնդակով մը կը հրաւիրէ Մկրտիչ կաթողիկոսը շրջմանել պաշտօնը։ Ցետոյ դիտողութիւն կը ընէ Ազգ. Երեսփ. ժողովին, որովհետեւ առանց հայրապետական հաւանութեան վաւերացուցած է Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոսին պաշտօնը։ Ժողովը կը վրդովի, բուռն վիճաբանութիւններ տեղի կ'ունենան, թեր ու դէմ ուժեղ արտայայտութիւններ։ Կը յիշեցնեն Սահմանադրութեան տրամադրութիւնը թէ կրօնական ժողովէն վեր համազգային եկեղեցական ժողով կայ, իսկ երբ այս ժողովին ալ իր ձեռնհասութենէն վեր նկատէ հարցի մը լուծումը, կը դիմէ Մայր Աթոռին։ Իւթիւճեան կը յայտնէ թէ Մայր Աթոռէն վեր ալ Ազգը կայ. որ Մայր Աթոռին տէրն է եւ անոր վերոն ալ հարկաւ կրնայ ելնել։ Մայր Աթոռը չի ճանչնար Աղթամարի կաթողիկոսութիւնը, Աղթամարցիներն ալ չեն ճանչնար Մայր Աթոռը։

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Բարեգործականի Փարիզի գրասենեակը «Յառաջ»ի (Մարտ 16) ուղղուած նամակով մը «անտեղի ենթադրութիւն կ'որակէր» մարտ 3 թուակիր գրութեանս մէկ հատուածը, աւելցնելով, թէ Հ. Բ. Ը. Մ.ը մարդասիրական ընկերութիւն մըն է եւ կը մերժէ որեւէ քաղաքական գործակցութիւն։

Իմ ակնարկս մասնաւորապէս առնչութիւն ունէր Լիբանանի եւ Սուրիոյ դէպքերուն հետ։ Բարեգործականի Փարիզի գրասենեակը երեւի մոռցած է հետեւեալ [illegible] դէպքը, զոր կը հաղորդէր «Յառաջ»ի (Փետր. 28), քաղելով «Ազդակ»էն.

— «Ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանանք թէ Խալտէի այդ տգեղ ցոյցերուն մասնակցած են նաեւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Դարուհի Ցակոբեան աղջկանց վարժարանի ուսուցչուհիներն ու աշակերտուհիները, Ազգ. վարժարաններու մէջ պաշտօնավարող եւ Բարեգործականի կողմէ վճարուող ուսուցչուհիներ եւ հայ գործարանատիրոջ մը աշխատանոցին մէջ աշխատող հայ եւ արաբ գործաւորներ։

Այս իրողութիւնն իսկ ցոյց կուտայ թէ Բարեգործականի Դարուհի Ցակոբեան վարժարանի ուսուցչուհիներն ու աշակերտուհիները, ինչպէս նաեւ Բարեգործականի կողմէ վճարուող ուսուցչուհիները, օգտակար գացած են ոչ թէ վեհին ողջերթ մաղթելու, այլ իրենց յանձնուած «պաշտօնը» կատարելու համար»։

Որ եւ է մեկնութեան կը կարօտի՞ այս դէպքը։

Գ. ԼԱԶԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԵՌՆՈՂ ԳԻՒՂԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ (Մանկութեան, պատանեկութեան եւ ուսանողական յուշեր, գրական դէմքեր). Գրեց՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, 190 էջ ընտիր տպագրութեամբ։ Գին 800 Փրանք։ Արտասահման երեք տոլար։ Դիմել Պարսամեան գրատուն, 46, րիւ Ռիշէ։

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Փետր. 28ին թաղեցինք Այրի Տիկին Աղաւնի Զաքը Ցակոբեանը, ընիկ Գանտրմացի, որ մեռաւ Գոմոնի մէջ։ Ամէնէն տարեցն էր, համեստ եւ բարեխառն։

Ողբացեալ Տիկինը, ինչպէս նաեւ իր ամուսինը, որ վերջին արտագաղթին քաղաքը մնալով զոհ գացած էր թրքական անողոք [illegible], Գանտրմացի են եւ մասնաւորապէս համեստ բնակչութեան շրջանին հայրենասիրական դեր կատարած են։ Իրենց բնակարանը թուրքերով շրջապատուած էր, եւ սակայն առանց կասկածի տեղի տալու հիւրընկալած են ղանազան կուսակցութեանց ճամբորդ ներկայացուցիչներ եւ գործիչներ, ամէն ապահովութիւն ձեռք առնելով։ Հակառակ իրենց տնտեսական համեստ կացութեան, ջանք ու ճիգ չեն խնայած ազգային կրթութիւն տալու համար իրենց հինգ աղջիկ զաւակներուն։ Բոլորն ալ ամուսնացած են հայ գիւղից եւ պատուաբեր երիտասարդներու հետ, եւ կազմած օրինակելի ընտանիքներ, ինչ որ մեծ ուրախութիւն կը պատճառէր ողբացեալ մայրիկին.

ՊԱՆՏՐԱՑԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (6)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

3.— ԳՈՒԺԿԱՆ

Սենեակի դռները ներսից փակած էին եւ լուսամուտների ծիրանեգոյն վարագոյրները, պարզարած ծանր, ոսկեթել ծոպերով, ցած էին թողած։ Մի դուռ միայն բաց էր մնացել, որ տանում էր դէպի ննջարանը։ Այդ դրան մօտ կանգնած էր մի տղամարդ, երկու ձեռքերը իւր դաշոյնի կոթի վրայ դրած նա հագած ունէր սուրհանդակի թեթեւ զգեստ. մի կարճ մուշտակ, որի մորթեղէն կողմը դէպի ներս, իսկ մաշկեղէնը դէպի դուրս էր թողած, մէջքը պնդած էր կաշեայ լայն գօտիով, որ պատել էր կուրծքի մի մասը՝ մինչեւ փորի ստորին մասերը, որպէսզի ձիու սրարշաւ ցնցումներից փորոտիքը չը խախտուէին։ Կաշեայ նեղ վարտիքը՝ սրունքների վրայ՝ ամրացրած էր նոյնպէս կաշեայ գանկապաններով։ Ոտներին հագած ունէր մաշէ թանձր տրեխներ, նոյնպէս մաշէ տակերով։ Գըլխին դրած ունէր թաղիքեայ բոլորակ գըխարկ, որի վրայի կերպասեայ փաթոթի ծայրերը ծածկում էին մերկ պարանոցը եւ ծածանւում էին լայն թիկունքի վրայ։ Նրա տարիքը դեռ չէին անցել երեսուն եւ հինգից, բայց կարճ գանգրահեր մօրուքի մէջ արդէն նկատւում էին սպիտակ մազեր։ Բնականից թուխ դէմքը աւելի մռայլ գոյն էր ստացել եղանակների խըստութիւնից եւ երկար ժամանակ արեւի տակ այրուելուց։ Բայց այդ այրական դէմքի մռայլ արտայայտութիւնը մեղմանում էր, պայծառանում էր երկու լուսափայլ աչքերով։

— Ուրեմն քեզ նամակ չը տուի՞ն, Սուրէն, — ասաց իշխանը, չարունակելով ընդհատուած հարց ու փորձը։

— Չտուին, տէր իմ, — պատասխանեց սուրհանդակը, զգուշացան, որ նամակը կարող էր բռնուել ճանապարհին։ Իսկ ես հազիւ կարողացայ հասցնել ինձ իմ տիրոջ մօտ, որպէս կենդանի նամակ։ Ամէն ինչ պատմեցի ձեզ, դուք այժմ գիտէք բոլորը . .

— Բայց դու լաւ չբացատրեցիր ինձ, Սուրէն, — հարցրեց իշխանը խռովուած ձայնով, թէ ի՞նչը հրապուրեց իմ հօրը ուրանալ իւր կրօնը եւ անձն առնել մի այդպիսի ամօթալի գործ... Միթէ Մերուժան չարագո՞րծը խլեց հանեց նրան ... Ես Արծրունիներին ճանաչում եմ ... նրանք իմ քեռիներն են... փառքի, իշխանութեան եւ պատուի համար ամէն սրբութիւն կը վաճառեն նրանք ... Բայց իմ հա՞յրը... այդպէս չէր իմ հայրը, մի՞թէ նա՞ էլ խաբուեցաւ

Վերջին խօսքերի միջոցին երիտասարդի ձայնը սկսեց դողալ, ձեռքը տարաւ դէպի ճակատը, գլուխը խոնարհեցրեց եւ մի քանի րոպէ մնաց տխուր մտախոհութեան մէջ։ Սուրէն խորին ցաւակցութեամբ նայում էր նրա վրայ։ Երբ կրկին գլուխը վեր բարձրացրեց նա, Սուրէն պատասխանեց.

— Չխաբուեցաւ, տէր իմ։ Այլ այն օրից, որ ձեր հօրեղբօրը բռնեցին Տիզբոն, եւ այն օրից, որ Շապուհ արքան այնպիսի չարաչար մահով սպանել տուեց ձեր հօրեղբօրը,—ձեր հայրը հետամուտ եղաւ սպանել Հայոց սպարապետութիւնը, Շապուհը տուեց նրան այդ, եւ ձեր հայրը կատարեց Շապուհի կամքը։

— Այժմ հասկանում եմ... խօսեց երիտասարդը ինքն իրան։ Պատմիր, Սուրէն, ի՞նչպէս եղաւ իմ հօրեղբօր մահը։

Սուրհանդակը դժուարանում էր պատմել քաջ հերոսի մահը, որի թիկնապահներից մէկն է եղել ինքը, որի կռիւների մէջ այնքան երկար տարիներ մասնակցել էր ինքը։ Բայց երբ երիտասարդը կրկին թախանձեց նրան, պատմեց։

— Ձեզ յայտնի է, տէր իմ, թէ որպիսի խորէութեամբ Շապուհ արքան մեր Արշակ թագաւորին եւ ձեր հօրեղբօրը հրաւիրեց Տիզբոն։ Թագաւորին երկաթեայ շղթաներով աքսորեց Խուժաստանի Անյուշ բերդը։ Այդ ես պատմեցի ձեզ։ Ցետոյ բերել տուեց ձեր հօրեղբօրը դատելու։ Այն օրը Շապուհի դիւանի ամբողջ հրապարակը լի էր բազմութեամբ. Ներկայ էի եւ ես։ Երբ կանգնեցրին ձեր հօրեղբօրը դիւանի առջեւ, երբ Շապուհը նայեց նրա վրայ եւ, տեսնելով անձով փոքրիկ, արհամարհանքով հարցրեց, «Դո՞ւ էիր, որ այդքան տարի կոտորում էիր արիներին (Պարսիկներին). դո՞ւ էիր, որ այդքան ժամանակ անհանգստացնում էիր մեզ»։ Ձեր հօրեղբայրը համարձակութեամբ պատասխանեց.— «Այո, ես էի արքայ»։ — «Աղուէս», ասաց Շապուհը զայրանալով, «աղուէսի մահով սպանել կը տամ քեզ»։ Ձեր հօրեղբայրը այսպէս պատասխանեց արքայի սպառնալիքին. «Այժմ դու տեսնելով ինձ անձով փոքրիկ, արհամարհում ես, միթէ այդքան ժամանակ չհասկացա՞ր իմ մեծութեան չափը։ Մինչեւ այսօր ես քեզ համար առիւծ էի, իսկ այժմ աղուէ՞ս»։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

րոնք առջի օր խոշտանգած էին իրենց ազգակիցները։ Թուրքերը երբեք նկատի չէին առներ ոստիկանապետին հանդար֊տութեան կոչերը որոնք միշտ կը կրկ֊նուէին բարձրախօսներու միջոցաւ ։ Ի վերջոյ քշուեցան յարակից փողոցներու մէջ, իրենց ետին ձգելով աւերակոյտեր եւ ջարդուփշուր ապակիներ։ Անգլ. զօրքը նախատեսած էր դէպքը եւ զինուորական շղթայ մը կազմած էր Թրքական թաղին շուրջը. բայց անօգուտ ։

Կիպրոսի Թուրք հասարակութեան ա֊ռաջնորդը, բժ. Ֆազըլ Քիւչիւք կ՚ըսէ. « Թուրքերու զայրոյթը զագաթնակէտին հասած է ։ Անոնք «ակն ընդ ական, ա֊տամն ընդ ատաման» կ՚ուզեն։ Մինչեւ հի֊մա ես յաջողեցայ Թուրք հասարակութիւ֊նը ետ կեցնել վրէժխնդրական արարքնե֊րէ. բայց եթէ այս կարգի դէպքերը պի֊տի կրկնուին, ինծի համար դժուար է ար֊գիլել յարձակումը Յոյներու դէմ»։ Կիպ֊րոսի մէջ կան 80.000 Թուրքեր 400.0000 Յոյներու դիմաց .

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ ցոյցը յառաջապէս կազմակերպուած էր։ Երկու հարիւրէն մինչեւ հազարթուր֊քեր առտուն կանուխ համախմբուած էին Նիկոսիոյ կեդրոնը, Աթաթիւրքի հրապա֊րակին վրայ։ Իրիկուան դէմ բժ. Ֆազըլ Քիւչիւք ամբոխը ցրուելու համար ըսաւ. — Եթէ Անգլիացիները լքեն Կիպրոսը, Թուրքիա պիտի գրաւէ կղզին ։

✕ Վերջացաւ տասնօրեայ գործադուլը որ սարքուած էր Կիպրոսի մէջ, Մակա֊րիոս արք.ի աքսորման առթիւ։ Աշխա֊տաւորները սկսան բանիլ, թերթերը կրկին լոյս տեսան եւ ժողովուրդը խանութները կը խուժէ, պարէն ամբարելու համար ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ հանրապետութեան նախա֊գահը, Ճէլալ Պայար, շնորհակալութեան հեռագիր մը ուղղեց Խ. Միութեան նա֊խագահին՝ մարաջախտ Վորոշիլովի, որ շնորհաւորած էր 1921 Մարտ 16ի դաշնա֊գրին տարեդարձը։ Առաջին անգամ է որ Խ. Միութիւնը հանդիսաւորապէս կը յի֊շէ 1921ի «բարեկամութեան եւ յաւիտե֊նական եղբայրութեան դաշնագիրը» ։

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ պատրաստութիւններ կը տեսնուին, ընդունելու համար Խ. Միու֊թեան վարչապետը, մարաջախտ Բուլկանին եւ Կեդր. Կոմիտէին քարտուղարը, Խրուշ֊չեւ։ Վարչապետ Իտըն բացատրեց թէ մեծ կարեւորութիւն կ՚ընծայեն այս այ֊ցելութեան, որ քիչ մնաց պիտի ջնջուէր անցեալ յունուարին, երբ Խրուշչեւ սլաք֊ներ կ՚արձակէր Անգլիոյ դէմ, Հնդկաս֊տանի մէջ եւ այլուր ։

ԻՐԱՆԻ Շահը ներում շնորհեց յիսուն սպաներու, որոնք երկարատեւ բանտար֊կութեան դատապարտուած էին, իբրեւ համայնավար։ Մէկը Տոքթ. Մոսատեղի տնտեսական խորհրդականն է, Ալի Շայե֊կան, որ տասը տարի բանտարկութեան դատապարտուած էր ։

ՍԹԱԼԻՆԻ դէմ քննադատական գրու֊թիւն մը հրատարակեց Թիֆլիսի Կեդր. Կոմիտէին պաշտօնաթերթը, « Զարիա Վոստոկա», խստօրէն դատապարտելով անձի պաշտամունքը, բայց առանց Սթա֊լինի անունը տալու։ — Ելեկտրական ու֊ժի նախարարը, նախորդ վարչապետ Մա֊լենկով, որ Լոնտոն կը գտնուի, հարցու֊մի մը պատասխանելով ըսաւ.— «Խրուշ֊չեւի ճառը մաքրեց մթնոլորտը ։ Այլեւս դիկտատուրա պիտի չտեսնէք Խ. Միու֊թեան մէջ»։ — Կորքի քաղաքին լենինեան տունէն անհետացած է Սթալինի թիկնա֊թոռը. կը մնայ միայն Լենինի աթոռը ։

ԴԷՊԻ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ճամբայ ելան 1800 ամերիկացի ծովային հրացանակիր֊ներ, իրենց ամբողջ կազմածով ։ Պիտի մասնակցին զանազան ռազմափորձերու. բայց ամէն բանէ առաջ կապ ունին Միջին Արեւելքի կացութեան հետ ։

« ՓԱՆՑՈՒԱԾ » գաղտնիքներու դատա֊վարութիւնը կը շարունակուի ամէն օր, յուզումնալից տեսարաններ պարզելով ։ Կարգ մը նախարարներ եւ վարչապետներ ալ վկայութեան կանչուած են։ Առջի օր֊ուան նիստին մէջ Ապահովութեան տեսու֊չը, Մերի, յայտարարեց թէ ոստիկանա֊պետ Փելատոնի միջեւ։ Ուրիշ վկայու֊նած է Փարիզի ամերիկեան դեսպանա֊տան։ Վկան մերժեց յայտնել իր տեղե֊կութեանց աղբիւրը։ Բուռն միջադէպ մը ծագեցաւ ոստիկանութեան նախկին վե֊րատեսուչին եւ Մենտէս Ֆրանսի դիւանա֊պետ Փելատանի միջեւ։ Ուրիշ վկայու֊թեան մը առթիւ քիչ մնաց որ կռփամարտ մը տեղի ունենար ։

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հա֊սարակութիւնը ներկայ ըլլալ, հետեւեալ արարողութիւններուն .—

Այս ուրբաթ առաւօտ ժամը 9.30ին վերջին Արեւագալ իսկ երեկոյեան 4.30ին Խաղաղական եւ Հսկում ։

Այս կիրակի Ծաղկազարդ հանդիսաւոր քառաձայն Ս. Պատարագ, ժամը 10ին ։ Նոյն օրը երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4.30ին։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթա֊լիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէս օրէ վերջ ժամը չորսին ։ 32 ռիւ Տանթօն, Քրէմլէն Պիսէթրը։

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ կը ներկայացնեն՝

« ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ »

Կը մասնակցին Օր. ԱՏՐԻՆԷ ԱՍԱՍ֊ԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆ, ՍՄԲԱՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր։

Մուտք 150 Ֆրանք ։

Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ տ'Իթա֊լիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ տը լա Քոնվանսիոն ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը պա֊րանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ։

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները ։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈՂՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփիմկի շքեղ սրահներուն մէջ ։

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET [illegible]

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՕՐԸ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբել֊եանը կը տօնուի Մայիս 6ի կիրակի օրը։

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի մեծ համերգը տեղի պիտի ունենայ կիրակի, Մայիս 13ին, ժամը 17ին Սալ Կավոյի մէջ, ղեկավարութեամբ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՎՐԱՅ ԵՆ
ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐԻ

Երկու վէպերը՝

«ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ »

և «ՑԱՐԱԼԷԶՆԵՐՈՒ ԴԻՒԱՆԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

Երկու հատորը 1500 Ֆր.։ Դիմել «Յա֊ռաջ»ի վարչութեան ։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
10ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Միջազգային փոքլորի փառատօնին կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 14.30ին Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Այրի Տիկին Լիւսի Տէր Վարդանեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Գոհարիկ Տէր Վարդանեան, Տէր եւ Տիկ. Ոսկիան Գալայճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Փապուճեան եւ զա֊ւակները, եւ բոլոր ազգականները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ա֊մէն անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով եւ նուէրներով մասնակցեցան իրենց սու֊գին, իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ ազգականին՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան առթիւ ։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

SALLE GAVEAU, 45 Rue de la Boetie

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 8, ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Հովանաւորութեամբ՝ Կաթող. Պատ. եւ Փարիզի առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՀԱՅ ՍԷՆՖՈՆԻՔ Ե֊ՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ Ա. ունկնդրութիւն՝

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

3րդ համանուագին «ՀԱՅՐԵՆԻՔ »

Փառըլուի նուագախումբով, ղեկավա֊րութեամբ հեղինակին ։

Յայտագրին մաս կը կազմեն նաեւ Աշոտ Սաթեանի, Ա. Խաչատուրեանի, Ա. Տէր Ղեւոնդեանի. Բաբխուբարեանի եւ Կոմի֊տաս վարդապետի գործերը։

Սոլիստներ՝ Տիկին Վերոնիկ Վան-Լո֊ձինեան, Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան եւ Պ. Ժաք Սփաժեր ։

Տոմսերը՝ 200էն 300 Ֆրանք ։

Դիմել՝ Իչխալացեանի, 9 ռիւ Ժուլ Ռուվ, Փարիզ (20), Մասիս 21 ռիւ Սոլնիէ, Պօ֊յաճեան 83 ռիւ տ'Ապուքիր եւ սրահը ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Վիէնի Նոր Սերունդի կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21էն մինչեւ 3, Քաղաքապետարանի սրահին մէջ։ Կը հրաւիրուին շրջանի Նոր Սերուն֊դի բոլոր անդամները ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ԼԻՈՆ.—Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը՝ Տէր եւ Տիկին Թաթուլեանի ընտանիքին, ի֊րենց Ամերիկա մեկնումին առթիւ, կազ֊մակերպած է թէյասեղան մը՝ Մարտ 24֊ին, շաբաթ երեկոյեան, 5 ռիւ Գօնըֆուա, Յոյներու սրահը, ժամը 8էն մինչեւ 12 ։ Կը հրաւիրուին ընկեր ընկերուհիները եւ բարեկամները։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

հերթական դասախօսութիւնը, այս հինգ֊շաբթի, ժամը 21ին, 19 ռիւ Պլանշ, Փա֊րիզ (9), Սալ ըէ Էնժէնիէօր Սիվիլի մէջ, առաջին յարկը։

Դասախօս՝ ԲԺԻՇԿ Հ. ԳԱԼՃԵԱՆ

Նիւթ՝ «Ցիսուն տարուան բժշկական նուաճումներ» (հայերէն)։ Մուտքը ա֊զատ է ։

ՀԱՆԴԷՍ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութիւնը եւ Ե֊կեղեցւոյ Շինութեան Յանձնախումբը հանդէս մը կազմակերպած են այս կիրա֊կի ժամը 16ին, Քաղաքապետական սրահը, բարձր հովանաւորութեամբ՝ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ ։

Այս առթիւ պիտի ցուցադրուի էջմիած֊նի շարժանկարը ձայնաւոր գործիքի վը֊րայ պիտի լսուի Ամենայն Հայոց Հայրա֊պետի քարոզախօսութիւնը Փարիզի մէջ ։

Գեղարուեստական բաժին։

Մուտքը ազատ է ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Միհրան Շիշմանեանի, իր մօր Տիկին Ա֊նուշ Շիշմանեանի կսկծալի մահուան առթիւ ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՆԻՍԷՆ Պ. Առաքել Ատալեան երկու հա֊զար Ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչի Ալ֊ֆորվիլի մասնաճիւղին, հազար Ֆր. Մը֊շակոյթի Տան հիմնադրամին, Յովհան֊նէս Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ

ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ

Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ ։

Գին 1000 ֆրանք

★

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Տպ. «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ ։

Գին թղթակազմ 1000 Ֆրանք ։

Դիմել «Յառաջ»ի ։

ԸՆԿ. ԴՐՕՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Տէր եւ Տիկին Վ. Վարպետեան փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆր. կը նուիրեն Մշակոյթի Տան ։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԿՈՄՍԻ

ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ

Երրորդ գիրքը

Ստանալ Հրանտ Սամուէլ գրատունէն ։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

25 Մարտ, կիրակի Ծաղկազարդի, ժա֊մը 9.30ին ժամերգութիւն, Անդաստան, Ուսօրհնէք ժամը 10.30ին, ձայ֊նաւոր պատարագ, ժամը 16ին, երե֊կոյեան ժամերգութիւն եւ Դռնբացէք ։

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն։ Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հա֊ղորդութիւն։ Ժամը 16ին Ոտնլուայի ա֊րարողութիւն։ Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն ։

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 10.30ին ճաշու ժամերգութիւն եւ երկըր֊պագութիւն Ս. Խաչի Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրինոյի մատուռին մէջ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնս կը ծանուցանէ, ի գիտութիւն, թէ կը պատրաստուի տօ֊նելու Վասպուրականի հերոսամարտի 41րդ տարեդարձը, 13 Մայիս 1956 կիրա֊կի ։

Համաչարսանճագի Հայր. Միութեան մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանե֊կան խնջոյք հաւկթախաղ, Զատկի ... թիւ, Ապրիլ 8ին, Յոյներու սրահը, 5 ռ' Գօնըֆուա։ Մանրամասնութիւնները տե֊ղին վրայ ։

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 փր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 փր. կամ $ 10 : Հատը 12 փր.

ՈՒՐԲԱԹ 23 ՄԱՐՏ • VENDREDI 23 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 7636 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3347

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՄՐՏԱԳԻ՛Ն ԿՈՉ»

■

Այս խորագրով յօդուած մը կարդացինք Պոլսոյ թերթերուն մէջ, Գարեգին պատրիարքի ստորագրութեամբ.

Ինչպէս կ'երեւայ, Պատրիարքը խորապէս ազդուած է հայկական մամուլի ալեբասան բառերէն, որոնք անցեալ ու բարդուածեցան Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ ալ:

Կարգ մը թերթեր պարզապէս փողոցի վերածուեցան Պէյրութի, Հալէպի, Գահիրէի եւ Պոլսոյ մէջ:

Ամէն օր դժբախտութիւն մը կը հասէր իւրաքանչիւրին սիւնակներէն ու տողերէն, ամբոխին կեր ճարելու համար: Իրենց անհաճոյ եպիսկոպոսները դարձան ոչ միայն անարժան, դաւաճան, ծախուած, *այլեւ* ... չեպիսկոպոս, *մէջն ըլլալով նորընտիր կաթողիկոսը:*

Մէկ խօսքով՝ կատարեալ խուժանավարութիւն, որ մինչեւ այսօր ալ կը շարունակուի: Բառերն ու խօսքերը կորսնցուցած են իրենց իմաստը, եւ կը ծառայեն միայն թոյն հոսեցնելու:

Պատրիարքը իրաւամբ գիտել կու տայ.

— «Կիրքի եւ ատելութեան բոցը. վրիժառութեան շունչով արծարծուած անդուլ, կը խանձէ ու կը փճացնէ ինչ որ կայ մեր մէջ իբրեւ առաքինական ծիլ ու արժէք. եւ քակտելով միութիւնը կը տկարացնէ ու կը քայքայէ մեր բարոյական զօրութիւնն ու տոկունութիւնը: Ուշինչ կը շահինք եւ ամէն բան կը կորսնցնենք»:

Եւ հայրաբար կը թելադրէ «ինքնաքննութեամբ սրբագրել նախ ուրիշները»: Մանաւանդ որ, «ինչպէս մեր հայրենիքը, նաեւ մեր համայնքը կը կարօտի անվրդով խաղաղութեան»:

Պէտք ուզէինք որ Գարեգին պատրիարք նոյնքան սրտագին կոչ մը, աւելի ճիշդ՝ սաստ մը ուղղէր այն կղերականներուն որոնք իւղ կը լեցնեն կրակին վրայ, օգտուելով իրենց հանգամանքէն:

Ինք շատ լաւ կը ճանչնայ այդ հարցընտիր տիպարները,—հին կամ նոր եպիսկոպոսներ կամ վարդապետներ, ոմանց հետ անձնական չփումներ ալ ունեցաւ իր այցելութեան ընթացքին:

Շարք մը իրողութիւններ կ'ապացուցանեն թէ մթնոլորտը այնքան պիտի չթանձրանար եւ հատորակ ամբոխավարներ այնքան յառաջ պիտի չերթային, եթէ իբրեւ ներշնչարան կամ ուղեկից չունենային այդ շնաշխարհիկ տիպարները:

Անոնց մէջ կան հին աղուէսներ: Կան եւ քանի մը «նորապսակներ» որոնց աստիճանի բարձրացումը առանձին պատմութիւն մը կը կազմէ:

Կը կարծենք թէ Գարեգին պատրիարք հառաչանք մը եւս արձակեց, Գահիրէի պիսկոպոսական ժողովին առթիւ, որուն ձախաւեր եզրակացութեանց պատասխանատուներէն մէկն ալ ինքն է:

Անհաւասիկ նոր պարագայ մը, — Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի մասունքներուն անհետացումը:

Գարեգին սրբ. կը հաւատա՞յ թէ կարելի էր այդ չարագործութիւնը կատարել առանց իրադէկ միաբանի մը կամ խումբ մը միաբաններու մեղսակցութեան:

Պատահական զուգադիպութի՞ւն է, թէ յատկապէս կազմակերպուած սադրանք*, վարկաբեկելու համար նորընտիր կաթողիկոսը եւ տեղապահը:*

Վանքին մէջ, վանքին շուրջ ծուարած գաւազանիներ կան որոնց համար վեղարն ու փիլոնը պարզ անցագիր են, զանազան «ալֆաղողութիւններ» սարքելու համար:

«Եպիսկոպոսական ժողովը» կարգ մը միջոցներ ծրագրած է, Հայ. Եկեղեցւոյ բարեկարգութեան եւ կղերին բարձրացման համար:

Այդ բոլորը պիտի մնան մեռեալ տառ, եթէ անմիջական մաքրագործումներ չկատարուին, իբրեւ կենդանի ապացոյց: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

10 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ՅԱՒԵԼՈՒՄ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ

●

ՏԱՐԵԿԱՆ 31,200 ՖՐԱՆՔ ԱՒԵԼԻ Ի ՆՊԱՍՏ 4.400.000 ԾԵՐԵՐՈՒ

Նախարարական խորհուրդը որոշեց տարեկան 31.200 ֆրանքի յաւելուածական նպաստ մը վճարել 4.400.000 ծերերու, ստեղծելով «Համերաշխութեան ազգային ֆոնտ մը»: Առաջին քայլն է այս: Ծախքը՝ 120 միլիառ ֆրանք, որ պիտի ճարուի զանազան ձեւերով: Սկզբունքով որոշուած է տասը առ հարիւր աւելցնել ուղղակի տուրքերը (եկամուտի եւն.), ինչպէս եւ 8000 ֆր.ի նոր տուրք մը դանձել ինքնաշարժներու վրայ:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ այս առթիւ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան տնտեսական եւ ընկերային գործերու նախարարներուն՝ Ռամատիէի եւ Կազիէի մշակած օրինագիծներու մասին: Մասնաւորապէս հակաճառեց նախորդ վարչապետը, Մենտէս Ֆրանս, գիտել տալով թէ գիները պիտի բարձրանան, իբրեւ հետեւանք նոր ծրագրին: «Արդէն իսկ 1100 միլիառ ֆրանքի բարձրացած է տուրքերու գումարը: Զմեռնային սահմանիքը պակսեցուց հողագործական արտադրութիւնները, իսկ Ալժերիոյ դէպքերը կը հարկադրեն կրկնապատկել մեր ելմտական ճիգը: Եկամուտի տուրքին յաւելումը անգամ մը եւս պիտի ազդէ աշխատաւորներուն եւ պաշտօնատարներուն վրայ: Զգուշացէք ընկերային անդրադարձումներէն»:

Վարչապետը, Կի Մոլէ, պատասխանելով, յայտարարեց թէ «աշխատաւոր բազմութիւնները վստահութիւն ունին մեր վրայ: Ցուսախաբութի՞ւն պիտի պատճառենք: Ընկերվարականները չեն կրնար ուրանալ իրենց վերջին համագումարը եւ ծրագիրը: Ալժերիոյ դէպքերը մեզ կը ստիպեն դիմագրաւել անհաւոր կացութիւն մը, տալ որոշումներ, որոնք խղճմտանքի խնդիր մը կը կազմեն ընկերվարական կուսակցութեան համար: Մենք խոստացած ենք ճիգ մը փորձել ի նպաստ այն Ֆրանսացիներուն որոնք նիւթապէս անճար են»:

Կրթական նախարարը գոհ չմնաց այս բացատրութիւններէն եւ յիշեցուց թէ 8000 նոր դասարաններ պիտի բացուին: Ելմտական նախարարն ալ խօսք առնելով պաշտպանեց իր ծրագիրը: «Միշտ հարկ եղած է ընկերային բարենորոգումներ կատարել վտանգներու մէջ: Պէտք է վտանգներ աչք առնել, երբ կ'ուզէք բան մը կատարել, անշուշտ մնալով բանաւոր սահմաններու մէջ: Ծերունիները չեն կրնար սպասել: Պէտք է դրամ ճարել անոնց հանգստեան թոշակին համար, առանց ազդելու գիներուն վրայ:

Աւելորդ է ըսել թէ վիճաբանութիւնը պիտի շարունակուի Ազգ. Ժողովին մէջ

× *Կառավարութեան ծրագիրը տուրքերու տասը առ հարիւր յաւելումով 41.7 միլիառ ֆրանք հասոյթ կը սպասէ անհատներէ, 30 միլիառ ալ ընկերութիւններէ: Ցետոյ չորս միլիառ՝ հարիւր առ հարիւր աւելցնելով ալքոլախառն ըմպելիներու տուրքը, 16–18 միլիառ՝ 8000 ֆրանքի տուրք մը հաստատելով ինքնաշարժներու վրայ, երկու միլիառ՝ քսան առ հարիւր աւելցնելով արձանագրութեան եւ դրոշմաթուղթի տուրքը եւն.:*

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ *գաղտնի ոստիկանութեան վերատեսուչը, զօր. Սերով որ Բերիայի պաշտօնը կը վարէ, Լոնտոն հասաւ այսօր: Պիտի խորհրդակցի Անգլիոյ ապահովութեան տեսչութեան հետ, անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնելու համար, մառեշալ Բուլկանինի եւ Ն. Խրուշչեւի այցելութեան առթիւ:*

ՆՈՐ ՍՈՒԳԸ.— ՍԱՍՈՒՆՑԻ ՄՈՒՇԵՂՆ ԱԼ ԳՆԱՑ

●

Անցեալ շաբաթ օրէն ի վեր, երբ կը ծանուցանէինք թէ ծանր վիճակի մէջ հիւանդանոց փոխադրուած է Սասունցի Մուշեղ, ամէն օր անձկութեամբ կը սպասէինք նոր լուրի մը:

Եւ ահա նորէն գոյժ մը,— Սասունցի Մուշեղն ալ (Աւետիսեան) յաւիտենապէս փակեց իր աչքերը՝ Մարտ 19ին, Պէյրութի ամերիկեան հիւանդանոցին մէջ:

Իր մահով օղակ մը եւս կը փրթի ֆետայիներու սերունդէն:

Սասունցի Մուշեղը Սասնոյ տան խոյլերէն էր, ծնած Խիանքի շրջանի Ալըանց գիւղին մէջ 1887ին: Գիւղին մէջ քանի մը տարի Ա. եւ Բ.ին ծանօթանալէ ետք, կը ղրկուի Մշոյ Ս. Կարապետի վանքը եւ կ'աւարտէ ժառանգաւորաց վարժարանը, դառնալով Վարդան վարդապետի սիրելի պաշտպանեալներէն եւ հաւատարիմ սուրհանդակներէն մէկը 1904 – 1906 թուականներուն:

1905 – 1906ին իբրեւ սուրհանդակ եւ կռուող պատանի կը գործէ Գէորգ Չաւուշի խումբին հետ: Վտանգուած էր եւ կը հետապնդուէր: Այդ պատճառով Մուշեղ կը ղրկուի Կովկաս, ուր կը մնայ մինչեւ 1908ի օսմ. սահմանադրութիւնը:

1908ի աշնան Մուշեղ վերադարձաւ Տարօն եւ անմիջապէս գործակիցը դարձաւ Գարմէնին եւ Ռուբէնին: Գործեց նշանաւոր Խուլբի, Խիանքի, Ֆարղինի շրջաններուն: Եղաւ մարտական խումբերու կազմակերպիչ, զէնք փոխադրող եւ աւելի ուշ մասնակցեցաւ Դուրան Բարձրաւանդակի Կ. Կոմիտէի գործունէութեան եւ Շրջանային ժողովներուն:

1915ին Սասուն էր իր խումբով: Հոն կեդրոնացան Ռուբէն, Կորիւն, Մշեցի Մճօն իրենց խումբերով: Սասուն դիմադրեց հինգ վեց ամիս թրքական զօրքերուն եւ քրտական վոհմակներուն:

Սասունցի Մուշեղը Տալւորիկի շրջանի հրամանատարն էր եւ կը պաշտպանէր Սասնոյ հարաւային ճակատները:

1915 Սեպտեմբերի վերջերը, երբ այլեւս դիմադրութեան ոչ մէկ հնարաւորութիւն ունէին, Ռուբէնի, Սասունցի Մանուկի եւ Կոմսի հետ անցաւ Կովկաս:

1916էն սկսեալ Սասունցի Մուշեղ կրկին վերադարձաւ Մուշ, Խնուս եւ Վարդօ, ու անցաւ ժողովրդական զինեալ խումբերու գլուխը Սասունցի Մանուկի, Մօրուք Կարոյի եւ Զօլոյի հետ՝ հայ բնակիչներն ապաստանելու եւ թշնամին պատժելու համար:

1918 Ցունուարին, երբ հայութիւնը մի – մինակը մնաց Թուրքիոյ դէմ, ռուսական բանակներու քաշքաշումէն վերջ, Մուշեղ հրամանատար նշանակուեցաւ Խնուսի շրջանին. Երեք ամիսներու կռիւներէն ետք, Տարօնի զինեալ ուժերուն հետ հասան Արարատեան դաշտը, մաքրագործելով իրենց անցած ճանապարհները:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

●

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՆԻՍՏԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐՈՒԻ

Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը առաջարկեց նիստի հրաւիրել Ապահովութեան Խորհուրդը, համախորհուրդ՝ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ հետ: Հաւանական է որ ժողովը տեղի ունենայ յառաջիկայ շաբթուան սկիզբը: Օրակարգի գլխաւոր խնդիրն է արաբ – իսրայէլեան վէճը:

Վերջին խորհրդակցութիւններէն կը հետեւի թէ կացութիւնը վտանգաւոր աստիճանի մը հասած է: Այդ խորհրդակցութեանց կը մասնակցէր Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, որ վերջերս քննական պտոյտ մը կատարեց Միջին Արեւելքի մէջ: Ամերիկեան պատուիրակը Ապահովութեան Խորհուրդին ուղղած նամակին մէջ կ'ըսէ թէ կացութիւնը յարաճուն մտահոգութիւն կը պատճառէ իր կառավարութեան, թէ երկու կողմերը կը շարունակեն զինուոր համախմբել զինադադարի սահմանագծին վրայ, ինչ որ կրնայ վտանգել միջազգային խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը:

Արեւմտեան պետութեանց նոր ծրագիրը կը նախատեսէ միաձայնութեամբ որոշել եւ Միջին Արեւելք ղրկել լիազօր մը, քննութիւն կատարելու համար: Այդ միջնորդը պէտք է ըլլայ միջազգային դէմք մը, որպիսի առարկութիւններ չըլլան: Ամէնէն հաւանական թեկնածուն կը համարուի Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, Համերշըոլտ: Իրեն տրուելիք իրաւասութիւններով ընդհ. քարտուղարը պիտի կրնայ կարգադրութիւններ ընել տեղին վրայ կամ յանձնարարութիւններ՝ վերադարձէն ետք:

× *Նախագահ Այզընհաուըր իր վերջին լրագրական ասուլիսին մէջ բացատրեց թէ ծանր ընդհարում մը Միջին Արեւելքի մէջ պիտի ըլլայ աղէտ մը արեւմտեան աշխարհին համար: Այս առթիւ ըսաւ թէ Եւրոպան աւելցուցած է իր քարիւղի սպառումը՝ բաղդատելով անցեալին հետ «Արդ, այն քարիւղը որուն Եւրոպա բացարձակապէս պէտք ունի կուգայ Միջին Արեւելքէն»:*

Այզընհաուըր յետոյ կրկնեց թէ արաբ-իսրայէլեան ընդհարումէ մը խուսափելու համար, Մ. Նահանգները առաջնակարգ դեր մը կու տան Ազգաժողովին:

Հիւս. Ափրիկէի դէպքերու մասին ալ խօսելով, նախագահը համաձայնութիւն յայտնեց Փարիզի ամերիկեան դեսպանին յայտարարութեան զոր հրատարակեր էինք երէկ: Իր քարտուղարը անմիջապէս հերքեց այն ենթադրութիւնը թէ Մ. Նահանգները միջնորդի դեր պիտի կատարեն՝ Ալժերիոյ հարցին լուծման համար: Եւ վերջապէս, ակնարկելով Սթալինի դէմ բացուած պայքարին, Այզընհաուըր յայտարարեց թէ դաշնակիցները պատրանքներ չեն սնուցաներ: «Սթալինի նսեմացումը Խ. Միութեան ներկայ վարիչներուն կողմէ չի նշանակեր թէ փոխուած են համայնավարութեան հիմնական

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն սրտի գառն կսկիծով կ'ողբայ մեծ յեղափոխականին եւ հայ ժողովուրդի անմահ հերոսին՝ Հ. Յ. Դաշնակց. վեթերան ընկերոջ՝ ԴՐՕյի դառնաղէտ մահը: Կ'ուխտենք հաւատարմօրէն շարունակել «կէս մնացած» գործը.

15000 ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼՆԵՐ ԵՒ 6500 ՈՍԿԻ ԴԱՐՊԱՍ

«Ազգակ»էն կ'իմանանք թէ Մարտ 18ին, Ս. Գր. Լուսաւորչի Վիրապամուտի տօնին առթիւ, Անթիլիասը դարձած է ուխտատեղի բազմահազար հաւատացեալներու համար: Բազմութիւնը կը հաշուեն աւելի քան 15.000 հոգի. Այցերու եւ մասունքներու անհետացման հետեւանքով կարելի չէ եղած կազմել աւանդական թափօրը, բայց ուխտը կատարուած է մեծ հանդիսաւորութեամբ: Այս առթիւ ողջունիչ քարոզ մը խօսած է նորընտիր կաթողիկոսը՝ Զարեհ Ա.: Բարեպաշտ հաւատացեալները 6500 ոսկի դարպաս վճարած են կաթողիկոսարանին, մինչ նախորդ տարիներուն այս գումարը երբեք չէ անցած 1600 լ. ոսկին:

ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ "ԱՋ"Ը

Ա.

«Յառաջ» արձանագրեց Լուսաւորչի «Աջ»ին անհետացումը Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանէն, «խորհրդաւոր պարագաներու տակ».

«Աջ»ը պահուած է եղեր լուսարարապետ Աջապահեան Յայր. սրբ.ի սենեակին մէջ եւ «գողութիւն»ը կատարուած է այն պահուն, երբ նախկին կաթողիկոսական տեղապահը Գահիրէ կը գտնուէր:

Տարակոյս չկայ թէ հակառակորդները այս «քաջագործութեամբ» ուզած են վրէժ լուծել եւ տաղտուկ պատճառել նորընտիր կաթողիկոս Զարեհ Ա.ին:

Արդարեւ, ըստ ոմանց թիւր կարծիքին, Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան վաւերականութեան ապացոյցներէն մէկն ալ այն է, որ Լուսաւորչի Աջը իր մօտ կը գտնուի եւ կաթողիկոսին օծումն ալ պէտք է կատարուի Լուսաւորչի Աջով:

Առաջին անգամ չէ որ Աջը կ'անհետանայ: Պատմութիւնը ուրիշ նման «գողութիւն»ներ կամ «անյայտացումներ» արձանագրած է:

Գրիգոր Լուսաւորիչ մեռած կը համարուի Նիկիոյ առաջին տիեզերական ժողովէն ետք, 325ի վերջը կամ 326ի սկիզբը:

Ըստ Վարդան պատմիչի, Գառնիկ ճգնաւոր կը գտնէ Լուսաւորչի նշխարները Սեպուհ լերան վրայ եւ կը տանի Թորդան, ուսկից Զենոն կայսրը Պոլիս կը փոխադրէ զանոնք: Ետքէն Գրիգոր Պատրիկի ձեռքով կրկին Հայաստան կը տարուին:

Ղազար Փարպեցի կը պատմէ թէ Վարդանանց պատերազմէն (451) առաջ, Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարները յարգանքի առարկայ էին Հայաստանեայց եկեղեցւոյն մէջ: Ու երբ հայ նախարարները առ երեսս քրիստոնէութիւնը ուրանալէ վերջ, Յազկերտի Տիզբոնի պալատէն Հայաստան կը վերադառնային, եկեղեցական դասուն կողմէ դիմաւորուեցան խաչով եւ Լուսաւորչի նշխարներով:

Նոյնպէս Յովհան Մանդակունի կաթողիկոս (478 - 490) խաչով եւ Լուսաւորչի նշխարներով կ'օրհնէր Վահան Մամիկոնեանն ու իր զինակիցները:

Ներսէս Գ. Իշխանցի Շինող կաթողիկոսը (641 - 661) Էջմիածնի մօտ Զուարթնոց փառաւոր մայր եկեղեցին կառուցած ատեն, անոր գմբեթաւոր չորս սիւներուն տակ թաղել տուած է Լուսաւորչի նշխարները, բացի գլուխէն, ինչպէս կը յիշէ Յովհան պատմաբան.

Երբ «Նշխարք»ի մասին կը խօսին, մեր յիշատակած պատմիչները չեն մասնաւորեր «Աջ»ը: Ուստի յայտնի չէ թէ ե՞րբ եւ որո՞ւ ձեռքով Աջը կամ Աջերը բաժանուեցան ամբողջ կմախքէն:

Բաբգէն կաթողիկոս Կիւլէսէրեան իր «Պատմութիւն կաթողիկոսաց Կիլիկիոյ» գրքին մէջ կը գրէ (էջ 1275).

— «Միայն սոյնչ կերպով գիտենք թէ Լուսաւորչի Աջը Կիլիկեան թագաւորութեան շրջանին, Փրկչական սուրբ խաչի նշանէն ետքը ուրիշ նուիրական անօթներու շարքին կը յիշատակուի եւ կը գործածուի հանդիսաւոր արարողութիւններով՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսարանին մէջ: Դարձեալ Կիլիկեան շրջանին է որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան եւ Լուսաւորչի Աջին մէջ կը գրուի այնպիսի հաւկացողութիւն մը, կապ մը, որ սոսր է մեր եկեղեցւոյ ոգւոյն եւ շնորհաբաշխութեան հոգեւոր իմաստին: Այնպէս որ կաթողիկոսական Աթոռին արժանաւոր եւ նոյնիսկ անարժան թեկնածուներուն խելքով, ո՛վ որ տէրն է Լուսաւորչի Աջին, ա՛ն է Հայոց Կաթողիկոս, եւ այսպիսի անհիմն հասկացողութեան հետեւանքներով է որ Աջեր գողցուեցան կամ անյայտացան, յայտնուեցան կամ նոր Աջեր շինուեցան, եւ նոյնիսկ պատմիչ մըն ալ, Առաքել Դաւրիժեցին, տարուելով Աջին շուրջ կազմուած այդ թիւր կարծիքներէն ու պայքարներէն, համարձակեցաւ ըսել թէ «ի վերայ Աջոյն եւ Էջմիածնի ամենայն ազգն Հայոց կապեալ կան» (Առաքել Դաւրիժեցի, էջ 200):

Աղթամարի կաթողիկոսութիւնը ստեղծուեցաւ 1113 թուականին Դաւիթ արք. Թոռնիկեանի կողմէ, որ կը հաւաստէր թէ իր մօտ կը գտնուին Լուսաւորչի Սեղանը, Գօտին, Գաւազանը, մաշկեղէն գօտին, մանաւանդ անոր Սուրբ Աջը եւ Ս. Հռիփսիմէի հողաթափը:

Նոյն 1113 թուականին Հռոմկլայի մէջ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս ընտրուած էր Գրիգոր Գ. Պահլաւունի (1113 – 1166): Տարի մը վերջ, 1114ին Սեւ լերան մէջ գումարուած ժողովը մերժեց ճանչնալ Թոռնիկեանի կաթողիկոսութիւնը եւ նզովքի ենթարկեց Աղթամարի աթոռը Նզովք՝ որ վերցուեցաւ միայն 1441 թուականին, երբ Ամենայն Հայոց Հայրապետութիւնը Կիլիկիայէն Էջմիածին փոխադրուեցաւ եւ կաթողիկոսական Աթոռին վրայ բազմեցաւ Կիրակոս Ա. Վիրապեցի:

Ըստ Չամչեանի, Սեւ լերան ժողովէն քանի մը տարի վերջ, Աղթամարէն գողցան Լուսաւորչի Աջը, Գաւազանը եւ Գօտին, եւ բերին Հռոմկլայ՝ Գրիգոր Գ. Պահլաւունի կաթողիկոսին: Օրմանեան չի հաւատար, որ Աջը երբ եւ իցէ Աղթամար գտնուած ըլլայ.

Բաբգէն կաթողիկոս կը ջրէ ոմանց այն կարծիքը՝ թէ «կաթողիկոսներուն օրհնութեան եւ օծման առթիւ անհրաժեշտ է Ս. Լուսաւորչի Աջին ներկայութիւնը. այն ատեն հարկ կ'ըլլայ ըսել թէ կաթողիկոսական շարք մը ձեռնադրութիւններ թերի եղած պիտի նկատուին, զոր օրինակ՝ նոյն ինքն Գրիգոր Գ. Պահլաւունիի ձեռնադրութիւնը, քանի որ այդ միջոցին Աջը Աղթամար կը գտնուէր Թոռնիկեան Դաւիթի ձեռքին տակ: Այսպէս նաեւ Բարսեղ Անեցին, որ Գրիգոր Գ. Պահլաւունիի հաւանութեամբ եւ յանձնարարութեամբ կաթողիկոս ձեռնադրուեցաւ Հաղբատի մէջ, Ալուանից Ստեփան Կաթողիկոսի ձեռքով, բուն Հայաստանը կառավարելու համար, իբրեւ գործակից կամ «Աթոռակից» Պահլաւունիի եւ ձեռնադրուեցաւ առանց Լուսաւորչի Աջին: Բայց Դաւիթ Թոռնիկեան, որ Լուսաւորչի Աջով կաթողիկոս օծուած էր Աղթամարի մէջ, մերժուեցաւ Սեւ լերան ժողովի վճռով:

«Ուրեմն, իրողութեան մէջ, Լուսաւորչի Աջը էական չէ եղած կաթողիկոսական իշխանութեան լրման կամ վաւերականութեան համար»: (էջ 1278):

Կաթողիկոսութիւն եւ Լուսաւորչի Աջ սերտ կապ ունեցած են իրարու հետ: Մասնաւորապէս Ներսէս Շնորհալի կաթողիկոս (1166 – 1173) «Թուղթ ընդհանրական»ին եւ մէկ կոնդակին մէջ իր «սիրոյ եւ խաղաղութեան ողջոյն»ը կը գրէ «... եւ ի սուրբ Լուսաւորչէն մերոյ Աջէս եւ յԱթոռոյս»:

Ուրիշ կաթողիկոսներ եւս ետքէն գործածած են նոյն բացատրութիւնը:

Սիւնեաց պատմիչ Ստեփաննոս Օրբէլեան, 1286ին Սիսի Մայր եկեղեցիին մէջ ներկայ գտնուած է Կոստանդին Բ. Կատուկեցիի կաթողիկոս օծման՝ «ձեռամբ թագաւորին Հայոց Լեւոնի» եւ այդ առթիւ տեսած է Լուսաւորչի Աջին գործածութիւնը: Ինք ալ նոյն եկեղեցիին մէջ Սիւնեաց Աթոռին համար եպիսկոպոս ձեռնադրուած է Կոստանդին կաթողիկոսէն:

Այս վերջնոյն հրաժարումէն վերջ, Աջը կը տեմնուի Հռոմկլայի մէջ, Ստեփաննոս Դ. Հռոմկլայեցի կաթողիկոսի օրով (1290 – 1293): Եգիպտոսի սուլթան Աշրաֆ 1292 Յուլիս 28ին գրաւեց Հռոմկլան, ու կաթողիկոսը, Լուսաւորչի Աջը եւ կաթողիկոսարանի բոլոր սրբութիւնները գերի տարաւ Գահիրէ, ուր 1293ին վախճանեցաւ տարագիր կաթողիկոսը:

Ըստ Օրբէլեանի, Գահիրէի քրիստոնեաները սուլթան Աշրաֆէն հրաման առին եւ «տարան յեկեղեցի Հաբաշի Ասորեացն հայկական բոլոր սրբութիւնները, «որ կորեան անհետ եւ անգիւտ, եւ բնաւ ոչ երեւեցան», թէեւ Հեթում թագաւոր քանիցս փնտռել տուաւ զանոնք.

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՍԹԱԼԻՆԸ ԿԱՐԱՒ ԼԵԶՈՒՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԵՑԱՆ

●

Խ. Միութեան հետեւելով, արտասահմանի համայնավարներն ալ հետեղհետէ ասպարէզ կ'իջնեն, քննադատելու համար «Հանճարեղ»ը:

Բաներորդ համագումարին աշխատանքներուն մասին զեկուցում տուած ատեն, գերման համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Ուլպրիխթ առաջիններէն էր, իբրեւ օտար համայնավար, որ քննադատեց Ստալինը: Ըսելէ ետք թէ «պատրաստուածմարքսական»մըն էր, աւելցուց 17. համագումարէն (1934) ետք, հետզհետէ չէզոքացաւ Ստալինի ինքնակամ գործունէութիւնը: Կեդր. Կոմիտէի եւ Քաղաք. Բիւրոյի նիստերը նըւազեցան եւ անձի պաշտամունքը տեղի տուաւ բազմաթիւ վրիպումներու:

Պատասխանելով համայնավարներուն այն յայտարարութեան թէ Ստալինն էր որ ջախջախեց հիթլերական ֆաշականութիւնը, Գ. Ուլպրիխթ ըսաւ.— «Թոյլ տըւէք յիշեցնելու ընկերներուն թէ մեր կուսակցութեան դիւանաթուղթերուն համաձայն, հիթլերական ֆաշականութիւնը ջախջախուեցաւ շնորհիւ կարմիր բանակին եւ Խ. Միութեան ժողովուրդին հերոսութեան: Ստալինի կենսագրութեան մէջ գրուած է թէ ան պատերազմին հանճարեղ ղեկավարն էր եւ թէ առանձին առաջնորդեց իր ժողովուրդը դէպի յաղթանակ Պատմականօրէն ճիշդ չէ: Ստալինն ինքն էր որ իր կենսագրութեան մէջ դնել տըւաւ ատիկա»:

«Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութեան պատմութիւնը» գրքին մէջ, Ստալինի կենսագրութիւնը գրած է յանձնախումբ մը եւ Ստալինի հաւանութեամբ ենթարկուած:

Գալով գերմանեւսովետ պատերազմին, Ուլպրիխթ ըսաւ թէ, Ստալին պէտք եղածին պէս չէր պատրաստած իր երկիրը, թէեւ հիթլերական յարձակումը նախատեսուած էր: Ստալին երեք տարբեր աղբիւրներէ գիտէր Խ. Միութեան դէմ ծրագրուած յարձակումը, ինչպէս եւ զինուորական ծրագիրները: Այդ գիծերն իսկ, գերման զինուոր մը, պարզ բանուոր մը, անցաւ գիծը եւ յայտնեց խորհրդային իշխանութեանց թէ յարձակումը տեղի պիտի ունենայ առաւօտեան ժամը 4ին: Մինչեւ անգամ այս տեղեկութիւնը նկատի չառնուեցաւ: Պատերազմի մէջ բազմաթիւ պարագաներ եղան ուր Ստալին մօտիկ չըրաւ իր նախարարները, որոնց ըսածները ճիշդ կ'ելլէին:

Իր քննադատութեան վերջը, Գ. Ուլպրիխթ դատապարտեց Ստալինը թէ տեսական սխալներ գործած է, եւ թէ ինք ներկայիս ի վիճակի չէ մանրամասնօրէն քննելու. «Կարելի չէ ըսել թէ Ստալին դասականներու մէջ կը կարծէ: Ձենք ալ կրնար ըսել թէ ինչ որ գրած է սխալ է, թէ պէտք չէ օգտագործել իր գիրքերը, իր դերը եւ գործունէութիւնը իրենց տեղը գրուեցան հիմա:

Ուլպրիխթ եզրակացնելով, շեշտեց թէ պէտք է աշխատինք որ Խ. Միութիւնը եւ իր արբանեակները աւելի առաջ անցնին դրամատիրական երկիրներու զարգացման մակարդակէն:

× Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը Թոլիաթթի, որ մեծ յարգանք կը վայելէ Խ. Միութեան մէջ տասներհինգ տարիէ ի վեր, նոյնպէս խստօրէն քննադատեց Ստալինը Կեդր. Կոմիտէին առջեւ:

«Ստալին մարքսական մեծ մտածող մըն էր իր գրութեանց մէջ... Սակայն ինչ որ գրեց եւ բանաձեւեց պէտք չէ ընդունիլ իբրեւ ճշմարիտ եւ վերջնական

Լենինի մահէն ետք, լենինականութեան պաշտպանութեան ատեն էր որ Ստալին հեղինակութիւն ստացաւ: Հակառակորդին դէմ պայքարը վարելու իր եղանակն էր որ մասնաւոր փայլ մը տուաւ իր անձին, եւ իր շուրջ հաւաքեց Լենինի հաւատարիմ աշակերտները իր մեծագոյն սխալը այն եղաւ որ ինքզինք հետզհետէ աւելի բարձր դասեց կուսակցութեան ղեկավար տարրերէն, հաւաքական ղեկավարութեան տեղ դնելով անձնականը

Այսպէս սանձուեցաւ անձի պաշտամունքը, որ հակառակ է կուսակցութեան ոգիին, եւ անկարելի էր որ վնասներ չպատճառէր: Կուսակցութեան ղեկավար մարմինները այլեւս կանոնաւորաբար չէին գումարուեր: Զգտում կը նկատուէր կուսակցութեան հաւաքական հարցերը եւ որոշումները փոխել անհատական որոշումներու.

Պէտք է նկատի ունենալ թէ մինչեւ անգամ պայքարի ամէնէն խիստ շրջաններուն, երբ Լենինը ողջ էր, համագումարները կանոնաւորաբար տեղի կ'ունենային, լուծելու համար բարդ հարցեր: Ընդհանրապէս, համագումարները եւ Կեդր. Կոմիտէն այլեւս կանոնաւոր ժողովի չէին հրաւիրուեր: Եւ ասիկա բացասական ազդեցութիւն ունեցաւ տնտեսականզարգացման վրայ, զանգուեցաւ երկրագործական հարցերու լուծումը, եւ հաւանօրէն վատթար ազդեցութիւն ունեցաւ նաեւ պատերազմին վրայ... Անձին պաշտամունքը պատճառ կ'ըլլար որ միակ անձ մը վարէ գաղափարական հարցերը եւ արգիլէ վիճաբանութիւնը, առոր տեղ դնելով պատրաստ եւ շինուած նախադասութիւններ... Որով պատմական դէպքերն ալ այնպէս մը կը ներկայացնէին որ չէր համապատասխաներ իրականութեան, այլ անձնական փառաբանանքի ալիք մըն էր, որ կը պարտադրուէր: Այս բոլոր վրիպումները պէտք է քննութենէ անցընել, եւ հրապարակային քննութենէ.

Թոլիաթթիի ճառին ամբողջական բնագիրը քանի մեծ սիւնակ կը բռնէ եւ հրատարակուեցաւ իտալական «Ունիթա»-թերթին մէջ:

ԻՆՉՈՒ ԿԱՐԵԼԻ ՉԷ

ԽՄԲ.— Փարիզի Աղքատախնամէն բացատրած ենք հետեւեալ բացատրութիւնը, անցեալ Յունուար 25ին հրատարակուած դիտողութեան մը առթիւ.—

— Ճի՞շդ է որ կան ծերեր, որոնք չեն կրնար ընդունուիլ ծերանոցներուն մէջ, որովհետեւ իրենց բնակավայրին նահանգապետութիւնը մեր ծերանոցներուն օրական վճարումը շատ բարձր գտնելով, կը մերժէ ստանձնել այս ծերերուն հոգատարութիւնը:

— Այո, գաւառի մէջ օրական վճարումները շատ վար են փարիզեան շրջանի վճարումներէն, ուրեմն կարգ մը նահանգապետութիւններ կը վարանին մեզի ղրկել ծերեր, որոնց հոգատարութիւնը աւելի պիտի ծանրացնէր իրենց օգնութեան գործին ելեւմուտքը, քան եթէ այդ անկարները պատսպարուէին նահանգին ծերանոցին մէջ: Դժբախտաբար, առաջարկուած լուծումները չեն կրնար նկատի առնուիլ, որովհետեւ.—

1) Նախ՝ մեր Տուներու օրական վճարումը (Փժ) որոշուած է Վերատեսչի նահանգապետութեան կողմէ, քանի որ այս Տուները կը գտնուին Սէն է Ուազի մէջ: Այս վճարումը, փոփոխական ամէն տարի, ստիպողաբար աւելի բարձր է փարիզեան շրջանին մէջ, քան կարգ մը գաւառներու մէջ: Մոնմորանսիի մեր Տան օրական վճարումը որոշուած էր 750 ֆրանք 1954ի իր առաջին տարին: Շնորհիւ մեր վարչական յանձնաժողովի ջանքերուն եւ մեր խնայողութեանց, մենք յաջողեցանք կանոնաւորաբար եւ յաջորդաբար իջեցնել 736ի 1955ին եւ 722ի՝ 1956ին: Մենք կ'աշխատինք դարձեալ զեղչել օրական այս վճարումը յառաջիկայ տարիներուն համար: Բայց, եթէ նոյնիսկ յաջողինք իջեցնել 700 ֆրանքի, խնդիրը լուծուած չըլլար, քանի որ գաւառին մէջ կան ծերանոցներ՝ օրական 500 ֆրանքէն ալ պակաս

2) Մեր Տուներուն թոյլատրուած է ընդունիլ միայն 1905ի Յուլիս 14ի օրէնքէն օգտուողները: Մեզի արգիլուած է ընդունիլ վճարովի պատսպարեալներ: Մեր պատսպարեալները բոլորն ալ տեղաւորուած են այն նահանգապետութեանց կողմէ, որոնք ստանձներ են իրենց հոգատարութիւնը եւ ենթակայ են անոնց հսկողութեան, Սէն է Ուազի նահանգապետութեան կողմէ որոշուած օրական վճարումով: Ուրեմն կարելի չէ ընդունիլ ծերեր աւելի նուազ վճարումով, նոյնիսկ եթէ ազգային սնտուկ մը ստեղծուած ըլլար լրացնելու համար տարբերութիւնը:

3) Աւելցնենք վերջապէս, որ ժամանակաւոր նահանգապետութեան մէջ ապրող ծերունիի մը ի նպաստ ձեռք առնուած միջոցները (շնորհիւ պատկառելի ազգային զոհաբերութեան մը զոր պէտք է վերանորոգել տարիներու ընթացքին) կը դառնան սուղ նահանգապետութեան մը մէկ ուրիշ ծերունիին դէմ (փարիզեան կամ Լիոնի շրջան, օրինակի համար) որ պիտի չկարենար տեղ գտնել մեզ մօտ: Որովհետեւ, դժբախտաբար, մեր բոլոր անկողինները բռնուած են եւ թեկնածուներու մեր ցանկերը արդէն իսկ լի են երկար տարիներու համար: Առաջարկուած կեդրոնացումը պիտի յանգէր, մէկ խօսքով, մերժելու պետութեան կողմէ վճարուած ծերունի մը՝ ընդունելու համար մասնաւորներուն կողմէ վճարուած ծերունի մը: Արդ, մեզ համար, բոլոր ծերերը արժանի են նոյն հոգատարութեան: Վճարող

ՀԱՐՑՆՈՂ-ՓՆՏՌՈՂ ՉԿԱՑ

ԱԼԺԷ, (Ցառաջ) — Գլխաւորն Ալժէ հազիւ յիսուն եւ հինգ մղոն հեռաւորութեամբ մը բաժնուած ենք, երբեմնի տաք սիրտ բարեկամներէ: Մեր հայրենակիցները այն աստիճան խորթացած ու քէն կապած են որ, կը խուսափին մարդկային տարրական պարտականութիւններէ

Ես պատմեմ, դուք մտիկ ըրէք.—

Սուրիոյ նախկին որբերէն մենաւոր հայորդի մը, Կէմլէյիկցի, կը հիւանդանայ իր բնակած պանդոկին մէջ, բոլորովին լքուած: Օրեր վերջ կը փոխադրուի Ալժէ, հիւանդանոցի մը անկիւնը նետուելով: Կ'անցնին օրեր ու ամիսներ: Ոչ հարցնող կայ, ոչ փնտռող: Առտու մը կը սթափին եւ լուր կը զրկեն որ երթամ տեսնեմ տարաբախտ Ստեփան Գավունեանը, որովհետեւ պանդոկապետը երկու ամսուան վարձք կը պահանջէ եղեր ...

Լրաբերը կը լսեմ, զայրոյթս խեղդելով: Կը զարմանամ ու չեմ հաւատար,— կարելի՞ բան է որ մարդ արարածը այս աստիճան անտարբերութիւն ցուցնէ հայրենակիցի մը, բոլորովին անճար, անտէր տղու մը հանդէպ ....:

Երկու օր վերջ, ծրարիկ մը բռնած կը շրջագայիմ հիւանդանոցին մէջ, որուն սրահ: Ազարըլին: Ճարահատ կը դիմեմ հիւանդապահուհիի մը որ կ'առաջնորդէ գրասենեակ: Այնիւ օրիորդը կը քրքրէ տետրակները, աչքէ անցընելով որուն սրահ փոխադրուած հիւանդներու ցանկերը: Քիչ վերջ իրեն հետ ես ալ շունչ մը կ'առնեմ,— տեղափոխուած է Սալ Թոշաւ, թիւ 7 սենեակը. Հապճեպ քայլերով կը յառաջանամ ցոյց տրուած սենեակը, բայց խեղճ Ստեփանը հոն չեմ գտներ: Այս անգամ կը դիմեմ վերակացուհիս որ զիս կ'առաջնորդէ բժշկապետին գրասենեակը: Կը հարցնեմ գրասեղանին առջեւ նստած երկու հիւանդապահուհիներու.

Պարոն, դուք ազգակա՞ն էք, Պ. Գավունեանը կը ճանչնա՞ք: Խեղճը իր վերջին վայրկեաններուն շատ մը անծանօթ բառեր արտասանեց, հայրենակիցներ փնտռել, իր դժբախտ ճակատագիրը անիծեց հոգեվարքի ժամերուն: Մենք վարժուած այսպիսի դժբախտութեանց, սակայն Պ. Գավունեանի պարագան բոլորովին ընկճեց մեզ: Մի՛ գք որ երկու օր առաջ չհասաք: Խեղճ տղան մաքառեցաւ մահուան դէմ, հողին աւանդեց անցեալ փետրուարին ...

Ուշ էի մնացել: Խորապէս ընկճուած՝ չկրցայ աւելին իմանալ: Ցանցանքի վրայ բռնուած տղու մը պէս կարմրեցայ, կակազեցի, ձեռքիս ծրարը գրասեղանին վրայ ձգելով հեռացայ .... Ինծի այնպէս կը թուէր թէ մեղադրանքներու տարափ մը կը թափէին վրաս, որբ ընկեր մը, անտէր Հայորդի մը, վերջին մխիթարանքէն զրկելուս համար:

Օտար հողի ծանրութիւնը կը թեթեւնա՞յ այս քանի մը տողերով, սիրելի Ստեփան: Թող քու հայրենակիցներդ, Կէմլէյիկցի կամ ազգականներդ իմանան թէ Ստեփանը որբ մնաց մինչեւ վերջին շունչը, կարօտ քաշելով մայրենի բարբառին ...

ԱՆՇԷՆ ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

կազմակերպութեան փոփոխութիւնը չի փոխեր իրենց իրաւունքը: Միակ տրամաբանական եւ զարծնական ելքն է ստեղծել նոր տուներ ածան – նահանգապետութեանց մէջ (Ալփ Մարիթիմ կամ Վառ, օրինակի համար): Եթէ հանրային հոգատարութիւնը զործի պիտի ձեռնարկէ, պէտք է աշխատի այս իմաստով:

Ներկայիս մէկ անկողնի ծախքն է մօտաւորապէս մէկ միլիոն Ֆրանք: Եւ նպատակայարմար պիտի ըլլար նախատեսել 35 - 50 անկողինոց կեդրոններ:

Ազգասէրներու տեղծեց ծերերու ա* առջին Հայ Տունը իր սեփական միջոցներով, Անուիյլի մէջ, ուր ունինք 30 դասապարկալներ Շնորհիւ ԻՐՕի 4 հանձն նուիրատուութեան, հաստատեցինք Մոնմորանսիի Տունը, ուր կը պատսպարենք 90 ծերեր: Այսօր կատարեցինք բազմաթիւ դիմումներ Իրայի 1 կազմակերպութեան եւ Ֆրանսական իշխանութեանց մօտ՝ ստանալու համար անհրաժեշտ դրամը նոր Տուներու հաստատման համար: Դժբախտաբար, այս դիմումները չեն կրնար դրական արդիւնքի յանգիլ՝ որովհետեւ ներկայիս Նուիրատու կազմակերպութիւնները տրամադրելի գումար չունին:

Վերջերս, կոչ մը ուղղեցինք Բարեգործական ծախսերին, որ կխավին միայն լսուեցաւ, եւ, այս իսկ պատճառով, յանգեցաւ ձախողանքի մը:

Եթէ նուիրատուներու խումբ մը՝ խորապէս ազդուելով ի տես յուսահատութեան դատապարտուած մեր բազմաթիւ ծերերու, կարենար հաւաքել անհրաժեշտ գումարները նոր տուներու հաստատման համար, Ազգասէրներու պիտի չմերժէր ի հարկին տրամադրել իր փորձառութիւնը ի սպաս այս գործին:

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ

★

ԱԴՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ երգի եւ պարի պետական խումբը ներկայացումներ տուաւ Երեւանի Ֆիլհարմոնիայի սրահին մէջ: Այս տարի նկատելի յառաջդիմութիւն կը ցուցնէ խումբը, ուր մեծ տեղ կը գրաւեն մշակուած ժողովրդական երգերը, ինչպէս եւ քնարական երգերն ու պարերը, որոնք աչքի կը զարնեն արտայայտութեամբ, ուրախութեամբ եւ կեանքի բերկրանքով: Սակայն թերութիւններ նկատելի եղած են մանաւանդ նուագի մէջ, ինչպէս գիտել կուտան Երեւանի թերթերը:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԽԱՐԲԵՐԴ – ՄԷԶՐԷ այցելելով Սահակ Ծ. Վ. Փափազեան պատարագած է Ասորիներու եկեղեցին մէջ: Մէզրէի մէջ 180 տուն Հայ կայ: Տնտեսապէս բարեկեցիկ են, միայն ոչ եկեղեցի, ոչ ալ դպրոց ունի: Ցարմար առիթի կը սպասուի աղօթատուն - հաւաքավայր մը հաստատելու համար: Ամէն տարի սակայն, անոնք կ'ընդունին այցելութիւնը հոգեւոր հովիւի, ինչպէս եւ Կաղանդի եւ Զատկի առթիւ Պոլսոյ պատրիարքի օրհնութեան թուղթերը:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Լառնաքայի մէջ (Կիպրոս) Ցունուար 7ին մեռած է ընկեր Գ. Թօսունեան: Ծնած էր 1880ին Գոնիա: Աւարտած է Երուսաղէմի Ժառանգաւորացը: Տարիներով ուսուցչական պաշտօն վարած է Մերսին, Լառնաքա ազգային վարժարաններու մէջ: Միշտ ջերմութեամբ պահեց իր մէջ Դաշնակցութեան գաղափարականը.

ՆՐԵՔ ՑՈՒՆԱՀԱՅԵՐ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ.— «Թուս Ցեղափոխական Ուժերու» կողմէ հրապարակ հանուած թռուցիկի մը մէջ կ'րսուի թէ հինգ հեղինահարատակներ գնդակահարուած են, մասնաւոր հրաւիրողով Սովետ Միութիւն հասնելէ անմիջապէս ետք: Երեքը Հայեր են.— Արմենակ Զպուքճեան (մսագործ) հին Գոքինոյէն, Գրիգոր Մէնէմէնչեան (ապուխտավաճառ) Պիրէոնէն, Աստուր Գարաթաուզեան (Նպարավաճառ): (Ազատ Օր. յունուար 12):

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրկին հաւասար արդիւնքով մը (1 – 1) վերջացուց իր խաղարկութիւնը Պէրի օգանաւային խումբին դէմ եւ կրկին վրիպեցնելով այն փինալքին, որ իրեն վիճակուած էր: Այս եզանակի ընթացքին չորրորդ անգամն է որ մերոնք չեն յաջողիր օգտագործել Ներկայացուած առիթները.

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը մեծ պատիւ կը վայելէ փրոմօսիօն տ'օնէօրի մէջ: Մեր մարզիկները պէտք է ամէն միջոց ի գործ դնեն որ միութեան անունը աւելի բարձրանայ:

Այս վերջին երկու հաւասար խաղերը կատարելով ձախողանք մը եղան, որովհետեւ մերոնք կարող էին եւ պէտք է յաղթէին:

Այս կիրակի հեռաւոր Պօս Ալփի Վինօն ֆիւզաքաղաքին մէջ պիտի մրցին տեղական խումբին դէմ որ փրոմօսիոնօ'օնէօրի ամէնէն արագ խումբն է: Կը յուսանք թէ մեր մարզիկները վերջապէս սթափելով ցոյց պիտի տան Հ. Մ. Ը. Մ.ի վայել խաղարկութիւն մը: Հ. Մ. Ը. Մ.ը վարձած է մեծ օթոքար մը որ ճամբայ պիտի ելլէ ժամը 11ին Միութեան հաւաքատեղին, Պար տիւ Կյապ.

Վահան Շամլեան

« ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ »

Դ.

Խաչատուր Եղիազարեան	1·000
Գ. Գասապեան	3·000
Մարգարեան, Վալանս	1·000
Հ. Յ. Դ. Վալանսի կոմիտէ	5·000
Համալեան, Ս. Էթիէն	500
Նուպար Նիկողոսեան	5·000
Հրանտ Սամուէլ	2·000
Աւետիս Եազուպեան	1·000
Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդէն Փարիզ	23·000
Խաչիկ Մկրտիչեան	1·000
Գարեգին Վարդանեան	1·000
Քիւփէլեան, Մարսէյլ	1·500
Տիկին Հուրի Իփէքեան-Պուտաքեան	2·000
Թաթուլեան, Լիոն	1·000
Հ. Յ. Դ. Ս. Ժերմէի կոմ.	2·000
Հ. Յ. Դ. Եզիպտոսի կ.էն	2·000
Գրիգոր Կիւլեան	2·000
Կուտսուզեան	1·000
Տէր եւ Տիկ. Գէորգսեան	1·000
Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբ	2·500
Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մ.ճիւղ	4·000
Լիոնի հանգանակութիւն	54·000
Կարպիս Ցակարեան	5·000
Հ. Յ. Դ. Սէն Ժէրմէի Հայաստան կոմիտէ	3·000
Աւստոյեան	2·000
Հայրապետեան Մարսէյլ	1·000
Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կ.	2·000
Կարօ Երանեան	2·000
Թորոսեան, Ս. Էթիէն	1·000
Հ. Յ. Դ. Համազասպ խումբ Ս. Մարկրիթ	3·000
Հ. Յ. Դ. Ս. Էթիէնի կոմիտէ	2·000
Ս. Էթիէնի Նոր Սերունդ	1·000
Ալիքեան, Կրընոպլ	2·000
Տէր եւ Տիկին Ծ. Մխաքեան	5·000
Ստ. Վահանեան	3·000
Ցովիկ եւ Գ. Եղիազարեան եղբ.	10·000

(ՎԵՐՋ)

ՏԻՐՈՒՆԻ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Մարտ 18ին Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մէջ մեռած է Օր. Նունիկ Տէր Ղեւոնդեան յետ երկարատեւ հիւանդութեան: Ենիկ Թոխաթցի էր: Երկար տարիներ ուսուցչական պաշտօն վարած է իր ծննդավայրին մէջ: Կ'աշխատակցէր զանազան թերթերու, որձակ թէ ոտանաւոր գրութիւններով:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ կացութիւնը քննելու համար, ամերիկեան պատուիրակութիւնը առաջարկեց նիւթի հրաւիրել Ապահովութեան Խորհուրդը:

ԻՐԱՔԻ քարիւղի ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ նոր նաւթահոր մը գտնուած է Թել – Աֆարի մէջ (հիւս. Իրաք):

ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՈՒՄԸ դժուարացնելու համար տեղեկագիր մը պատրաստած է անգլիական յանձնախումբ մը, որ կը տնէր հուկէս տարիէ ի վեր: Տեղեկագիրը կը բաղկանայ 300·000 բառերէ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (7)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

■

3.— ԳՈՒԺԿԱՆ

Լսիր, արքայ, ես այն Վասակն եմ, որ մի հսկայ էի, մէկ ոտս մէկ լեռան վրայ էր դրած, միւս ոտս մի այլ լեռան վրայ. երբ աջ ոտիս վրայ էի յենվում, աջակողմեան լեռը գետնի տակն էի տանում, իսկ երբ ձախ ոտիս վրայ էի յենվում, ձախակողմեան լեռը գետնի տակն էի տանում»: Շապուհը հարցրեց.

«Ասա՛ ինձ, որո՞նք են այն երկու լեռները, որ դու գետնի տակն էիր տանում»: Նա պատասխանեց.— Երկու լեռներից մէկը դու էիր, միւսը Յունաց թագաւորը: Քանի որ Հայոց նախարարների մէջ միաբանութիւն կար, քանի որ նրանք կապուած իրանց թագաւորի հետ, եւ քանի որ մենք պահում էինք մեր հայր Ներսէսի խրատները,— այնքան ժամանակ Աստուած մեզ հետ էր եւ մենք կարողանում էինք խրատել մեր աշխարհի թշնամիներին, որոնց թւում եւ քե՛զ, արքայ. Բայց երբ մեր նախարարների երկպառակութիւնը մատնեց մեր թագաւորին քո ձեռքը, այն օրից մենք ինքներս մեր կործանումը պատրաստեցինք ... Այժմ ինչ որ կամենում ես արա, ես պատրաստ եմ, արքայ». Հրապարակի վրայ հաւաքուած ամբողջ բազմութիւնը զարմանում էր ձեր հօրեղբօր համարձակութեան վրայ, զարմացաւ եւ ինքը Շապուհ արքան, եւ գովեց նրա քաջութիւնը, բայց յետոյ հրամայեց մորթել նրան, կաշին տիկ հանել, լցնել խոտով եւ տանել Անյուշ բերդը: Այնտեղ դրուած է նա, իբրեւ նախատինք, չլթայակապ Արշակ թագաւորի աչքի առջեւ, եւ դժբախտ թագաւորի աչքից արտասուքը չէ պակասում, քանի նայում է իւր քաջ, հաւատարիմ սպարապետի վրայ

Երիտասարդը, լսելով ցաւալի պատմութիւնը, թաշկինակը տարաւ դէպի լըճացած աչքերը եւ ծածկեց իւր արտասուքը:

— Հերո՛սը հերոսի նման մեռաւ,— բացականչեց նա: Նրա ոգին, Մուշեղը, կարող էր պարծենալ հօր մահուամբ Բայց ես ... ես ինչո՞վ կարող եմ պարծենալ ... ես պէտք է յաւիտենական նախատինքի տակ մնամ ... Իմ հայրը իւր եղբօր սպարապետութիւնը ստանալու համար, դառնում է նրան սպանել տուող Շապուհի ձեռքում մի անարգ գործիք ... եւ այժմ Պարսից զօրքով գալիս է ողողելու Հայաստանը արիւնով: Թշուա՛ռ եմ ես, թշուառ: Ինչո՞վ պէտք է քաւեմ այդ նախատինքը:

Արեգակի առաջին ճառագայթները ընկնելով ծիրանեգոյն վարագոյրների վըրայ, լցրին սենեակը ծիրանեգոյն լուսով: Երիտասարդը սոսկալով նկատեց, որ օրը լուսացել էր: Նա դարձաւ դէպի սուրհանդակը, ասելով.

— Շնորհակալ եմ, Սուրէն, ես քո ծառայութիւնը չեմ մոռանայ: Այժմ կարող ես գնալ, քանի որ ամբողջում դեռ քնած են: Երբ հարկաւոր լինես, կրկին կը կանչեմ քեզ: Սուրէնը, մինչեւ յատակը խոնարհուելով, գլուխ տուեց

— Դու, ի հարկէ, ձեր տա՞նը կը մնաս — հարցրեց երիտասարդը:

Ոչ, տէր իմ, ես երդուել եմ իմ կնոջ, իմ զաւակների երեսը չտեսնել, մինչեւ ..

Նա չաւարտեց խօսքը, բայց երիտասարդը հասկացաւ, թէ ինչ կամենում էր ասել Բարի եւ քաջ գինուոր, ամբողջ հինգ տարի հայրենիքից տարակայ էր նա, ծառայում էր Պարսկաստանի հայկական հեծելազօրքի մէջ, մասնակցել էր շատ արշաւանքների Քուշանաց դէմ, իսկ այժմ վերադարձել էր իւր հայրենիքը: Նրա հայրենի աւանը, Խորնին, շատ հեռու չէր Ողական ամրոցից, նա չէր ցանկանում իւր տնակը տեսնել, որովհետեւ նրան ըղբաղեցնում էր մի գործ, որ աւելի մօտ էր նրա սրտին, քան թէ կինը, որդին, բարեկամը:

— Ուրեմն դու ո՞րտեղ կը մնաս.

— Աշտիշատի վանքում, պատասխանեց նա, այնտեղ չեն ճանաչի ինձ, կը մընամ, ուպէս մի օտարական: Ես իմ ձին այնտեղ եմ պահ տուել

Երիտասարդը ցած իջաւ դահաւորակի վրայից եւ, աւելի պինդ փաթաթուելով իւր լայն վերարկուի մէջ, անցաւ քնարանը. Սուրէնը հետեւեց նրան. Նա մօտեցաւ իւր մահճակալի եւ ձեռքով մի կողմ ծալեց մահճակալի առջեւ փռած գորգը: Ցետոյ մատը սեղմեց երկաթեայ հազիւ նշմարուող զսպանակի վրայ, խակոյն յատակը տախտակամածը բարձրացաւ եւ յայտնուեցաւ մի քառակուսի ծակ:

— Դու ծանօ՞թ ես այս անցքի հետ, դարձաւ նա դէպի Սուրէնը:

— Ի՞նչպէս ծանօթ չը լինել, տէր իմ, պատասխանեց Սուրէնը մի առանձին ըզգացմունքով, այդ սենեակը հանգուցեալ սպարապետի քնարանն էր, ես դեռ պատանի էի, իմ երեսի մի մազի հետք անգամ չկար, երբ այդ սենեակի յատակը ուսելում էի ...

Սուրէնը մանկութիւնից սնուել, մեծացել էր այդ ամրոցում: Մամիկոնեանների գիւղացին լինելով, իբրեւ մի շնորհալի եւ մաքուր տղայ, նրան բերեցին ամրոցը:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

նպատակները ։ Մ. Նահանգներուն դաշնակիցները լիովին կ'ըմբռնեն այս պարագան եւ պիտի չարունակեն աջակցիլ ձեզ»։

ՆՈՐ ՏԱԳՆԱՊ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

●

ՌՈՒՄԲ ՄԸ ԳՏՆՈՒԵՑԱՒ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉԻՆ ԱՆԿՈՂՆԻՆ ՏԱԿ

Մարտ 21ին զօրաւոր եւ լարուած ռումբ մը գտնուեցաւ Կիպրոսի կառավարիչ եւ ընդհ. հրամանատար մառաջախ Սըր Ճոն Հարտինկի անկողնին մէջ։ Ռումբը տեղաւորուած էր ներքնակին մէջ եւ հրամանատարը վրան պառկած։ Մասնագէտներ անմիջապէս հեռաւոր վայր մը տանելով պայթեցուցին ռումբը։ Կառավարիչը, որ օրուան մեծ մասը անցուցած էր Ֆամակուսթա այցելելով, Նիկոսիա վերադարձաւ իրիկունը։ Անգլիական տեղեկատու դիւանը յայտարարութիւն մը հրատարակեց որուն համաձայն կառավարիչը ըսեր է. — «Այս գիշեր աւելի հանգիստ քնացայ քան սովորական առեն»։

Կ'ենթադրուի թէ ռումբը տեղաւորած է յոյն յեղափոխական կոմիտէին՝ խմբայի մէկ անդամը։ Ամէնէն յանդուգն ձեռնարկն է այս եւ մեծ իրարանցում պատճառեց։ Անգլիական իշխանութիւնները կ'ըսեն թէ երիտասարդ յոյն ծառայ մը, որ վարձուած էր վեց ամիս առաջ, չերեցաւ այդ առտուն։ Անմիջապէս խուզարկութիւն մը կատարուեցաւ ամբողջ Կիպրոսի մէջ։ Ռումբը գտաւ հրամանատարին անձնական ծառան, անգլիացի տասնապետ մը։ Դեռ անցեալ կիրակի հրամանատարը կ'ըսէր թէ խօսան դաւեր չի սարքեր իրեն դէմ։ Երեւի ուզած են ապացուցանել թէ ամէն բան կրնան ընել, Մակարիոս արք.ի աքսորին վրէժը լուծելու համար։

Նոյն օրը անգլիացի զինուոր մըն ալ սպաննուեցաւ եւ երկու հոգի վիրաւորուեցան Ֆամակուսթայի մէջ, երկու ռումբեր նետուած ըլլալով արճարանէ մը, կառավարիչին ժամանումէն քիչ առաջ։ Ցարդ սպաննուած անգլիացի զինուորներու եւ ոստիկաններու թիւը կը հասնի քանի։

× Յունաստանի նախարարներէն Քապիմաթիս, որ Գահիրէ կը գտնուի, յայտարարեց թէ Եգիպտոսի վարչապետը խոստացած է աջակցիլ Կիպրոսի հարցին լուծման համար։

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԶԷՆՔ ՊԻՏԻ

ԶԳՈՐԾԱԾՈՒԻ, ԵԹԷ...

Ազգամողովին զինաթափութեան յանձնախումբը, որ նիստ կը գումարէ Լոնտոնի մէջ, առջի օր քննեց Ժիւլ Մոքի ծրագիրը։ Կ'ըսուի թէ բաւական մօտեցած են արեւմտեան պետութեանց տեսակէտները։ Այսպէս, իրենց սկզբնաւորութիւն՝ հինգ մեծ պետութիւնները — Մ. Նահանգներ, Խ. Միութիւն, Չինաստան, Ֆրանսա եւ Մեծն Բրիտանիա — հանդիսաւորապէս յանձն պիտի առնեն հիւլէական զէնքեր չգործածել, բացի այն պարագային երբ ստիպուած են պաշտպանել նախայարձակումի մը։ Եթէ համաձայնութիւն գոյանայ սկզբունքի մասին, զինաթափութեան միջազգային կազմակերպութիւն մը պիտի ստեղծուի Ազգաժողովին հովանաւորութեամբ։ Եւ բոլոր պետութեանց հրաւէր պիտի ուղղուի որպէսզի մասնակցին։ Գործադիր մարմին մը պիտի հսկէ զինաթափութեան դաշինքին գործադրութեան վրայ։ Երեք տարբեր շրջաններ (հանգրուան) կը նախատեսուին այս գործունէութեան համար։

× Անգլիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ վերջերս կարգ մը նոր հիւլէական փորձեր կատարած են Խ. Միութեան մէջ։

ՅՈՅՆ ՕՐԹՈՏՈՔՍ Հայրապետը, Սպիրիդոն արք., որ Կիպրոսի պայքարին ամենուրդներէն մին կը համարուի, մեռաւ մարտ 21ին, Աթէնքի մէջ։ 82 տարեկան էր։ Հայրապետական պաշտօնը կը վարէր 1949էն ի վեր։ Գործօն դեր կատարած է ազգային քաղաքականութեան մէջ, մանաւանդ իտալական գրաւման առեն, ինչպէս եւ երբ Եպիրոսը Թուրքիոյ տիրապետութեան տակ էր։ Երկու պետութիւններն ալ մահուան դատապարտած էին զինքը։ Աթէնքի 100րդ' եպիսկոպոսն էր։

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ Փաքիստան մեկնեցաւ բազմանդամ պատուիրակութեան մը հետ, հանրապետութեան հռչակման տարեդարձին առթիւ։ Պիտի այցելէ նաեւ Աֆղանիստան, Պիրմանիա, Հնդկաստան, Հնդկաչին եւ Չինաստան։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՋԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլայ, հետեւեալ արարողութիւններուն. —

Այս ուրբաթ առաւօտ ժամը 9.30ին վերջին Արեւագալ իսկ երեկոյեան 4.30ին Խաղաղական եւ Հսկում։

Այս կիրակի Ծաղկազարդ հանդիսաւոր քառաձայն Ս. Պատարագ, ժամը 10ին։ Նոյն օրը երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4.30ին։

∴

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

25 Մարտ, կիրակի Ծաղկազարդի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն, Անդաստան, Ուղօրհնէք ժամը 10.30ին, ձայնաւոր պատարագ, ժամը 16ին, երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Դռնբացէք։

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն։ Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն։ Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն։ Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն։

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 10.30ին ճաշու ժամերգութիւն եւ երկըրպագութիւն Ս. Խաչի Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրինոյի մատուռին մէջ։

∴

ՊՈՄՈՆ

Պոմոնի Ս. Գ. Լուս. եկեղեցւոյ, այս կիր. Ծաղկազարդ, առաւօտ Սկզբ. ժամը 8ին, Սուրբ Անմահ Պատարագ 10ին, երեկոյեան ԴՌՆԲԱՑԷՔԻ արարողութիւնք ժամը 5ին։

27 Մարտ, Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին Ցիշատակ ՏԱՍԸ Կուսանաց ժամը 5ին։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէս օրէ վերջ ժամը չորսին։ 32 ռիւ Տանքօն, Քրէմլէն Պիսէթրը։

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ կը ներկայացնեն՝

« ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ »

Կը մասնակցին Օր. ԱՏՐԻՆԷ ԱՍԱՍԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆ, ԱՄԲԱՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր։

Մուտք 150 ֆրանք։

Հաղորդակց. միջոց. — Փորթ տ'Իթալիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ Տը լա Քոնվանսիոն։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան Թատերասրահին մէջ.

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները։

ՀԱՆԴԷՍ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութիւնը եւ Եկեղեցւոյ Շինութեան Յանձնախումբը հանդէս մը կազմակերպած են այս կիրակի ժամը 16ին, Թաղապետական սրահը, բարձր հովանաւորութեամբ՝ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի։

Այս առթիւ պիտի ցուցադրուի Էջմիածնի շարժանկարը ձայնաւոր գործիքի վըրայ պիտի լսուի Ամենայն Հայոց Հայրապետի ընդունելութիւնը Փարիզի մէջ։

Գեղարուեստական բաժին։

Մուտքը ազատ է։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

10ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Միջազգային փոքլորի փառատօնին

Կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 14.30ին

Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինի ․․․ սրահներուն մէջ։

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ՆՈՒԷՐՆԵՐ ՄԱՆՈՒԿԻ ՄԸ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Զիլինկիրեան իրենց սիրեցեալ զաւկին՝ Սերժ Զիլինկիրեանի կսկծալի մահուան առթիւ իր յիշատակին կը նուիրեն տասը հազար ֆրանք, Կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանի մանուկներուն, տասը հազար Կապ. Խաչի օգափոխութեան կայանին, տասը հազար եկեղեցւոյ հայերէնի դասընթացքի մանուկներուն։

Տէր եւ Տիկին Վահէ Զիլինկիրեան նոյն դժբախտ առիթով հինգ հազարական ֆր. կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի եւ Կ. Խաչի կայանին։ Այրի Տիկին Ս. Խաչատուրեան նոյն տխուր առիթով հինգ հազար ֆրանք Կապոյտ Խաչի կայանին։ Օր. Այտա Զիլինկիրեան նոյնպէս փոքրիկն Սերժի վշտալի մահուան առթիւ երեք հազար ֆր. Կարմիր Խաչին։

Օր. Տորա Սրմաքէշեան փոխան ծաղկեպսակի երեք հազար ֆր. կը նուիրէ Կապ. Խաչին, փոքրիկն Սերժի ցաւալի կորուստին առթիւ։

Տէր եւ Տիկին Կասեր երեք հազար ֆր. նոյն տխուր առիթով, Կարմիր Խաչին։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շահինեան, Աղասեան, Պիպէրեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ողբացեալ՝

ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՇԱՀԻՆԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

Տիկին Թագուհի Գօյաճեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր քրոջ՝

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

■

Տէր եւ Տիկին Վերժին Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Փեհլիվանեանի եւ զաւակներուն փափաքին համաձայն հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, եւ աներձայրին ողբացեալ

ԼԵՒՈՆ ԿԻՒՐԻՒՆԼԵԱՆի

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, այս կիրակի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

× Գ. Օհանիկ Հայրապետեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՄԱՐԻԱՄ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

Այս Կիրակի (Ծաղկազարդ) Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբ.

ՏԻԿԻՆ ՀՆԱԶԱՆԴ ՏԻՐՈՒՀԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ (Մարսէյլ). — Պ. Պ. Արշակ եւ Սեպուհ Արսլանեան եւ քոյրեր եւ Այրի Տիկին Վերոն կը ծանուցանեն թէ՝ իրենց եղբօր, հօրեղբօր, հօր, մօր, հօրեղբօր եւ ամուսնոյն ողբացեալ Տէր Բարգէնի, Երիցուհի Սանդուխտի և Ցարութիւն Արսլանեաններու յիշատակին պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուին այս կիր. Սէն Ժերոմի Սուրբ Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ԼԻՈՆ. — Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը՝ Տէր եւ Տիկին Թաթուլեանի ընտանիքին, իրենց Ամերիկա մեկնումին առթիւ, կազմակերպած է թէյասեղան մը՝ Մարտ 24ին, շաբաթ երեկոյեան, 5 ռիւ Գօնըֆուա. Ցոյներու սրահը, ժամը 8էն մինչեւ 12։

Կը հրաւիրուին ընկեր ընկերուհիները եւ բարեկամները։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

■

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Սէն Անթուանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20ին հայրենակից Գէորգ Պօղոսեանի բնակարանը։ Կարեւոր է բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը։

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր և Տիկ. Խաչիկ և Ինա Ուշտունի ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց Բ. զաւկին Կարենի ծնունդը Մարտ 21ին, 1956, Փարիզ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԱՊՐԻԼ 11/24Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը յայտարարէ թէ համազգային Սգահանդէսը այս տարի տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 29ին։ Բոլոր միութիւններէ կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ. — Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ ի նըպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան Պ. Արսէն Թէրզեանէ հինգ հազար ֆր.։

■

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը շընորհակալութեամբ ստացած է հինգ հազար ֆրանք Տիկին Ք. Չէրքէզեանէ՝ իր ամուսնոյն՝ Հրանտ Չէրքէզեանի յիշատակին։

■

Որբերու Օգն. Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է տասը հազար ֆր. բարեսէր ազգայինէ մը, Տիկին Օ. Գօյաճեանի ձեռքով։

Ինչպէս նաեւ Պ. Մինաս Աթալլահէ երեք հազար ֆր. փոքրիկն Պերճ – Սերժ Զիլինկիրեանի կսկծալի մահուան առթիւ

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

- LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 փր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 փր. կամ $ 10 : Հատը 12 փր.

ՇԱԲԱԹ 24 ՄԱՐՏ — SAMEDI 24 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7637 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3348

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ՆՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Այսօր, շաբաթ, 24 Մարտ, կը բացուի Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի 27րդ Շրջ. ժողովը։

Օրակարգին վրայ կան խնդիրներ որոնք լուրջ քննութեան կը կարօտին, թէ՛ շարքերուն խտացման եւ թէ՛ գաղութին աշխուժացման տեսակէտով։

Անհրաժեշտ է ազդու միջոցներ մշակել, պարպուած դիրքերը լեցնելու համար, համաձայն իւրաքանչիւր շրջանի պահանջներուն։

Այս տեսակէտէն, մասնաւոր ուշադրութիւն կը պահանջէ Նոր Սերունդին ուժեղացումը։

Միութեան անդամներուն թիւը մինչ հեւէջ մը կը ներկայացնէ, իբրեւ հետեւանք տեղական պայմաններու։

Ամէն մասնաճիւղ քանի մը տարի գործելէ վերջ, երբ քիչ-շատ հասունցած կը համարուի, անդամները մեծ մասամբ կը զինուորագրուին։ Ուրեմն, հարկ է վերակազմութեան ձեռնարկել, որպէսզի շարժումը կանգ չառնէ։

Վերակազմութեան այդ աշխատանքին կրնան օգնել տարեց ընկերները իրենք, Նոր Սերունդին անդամագրելով իրենց զաւակները։

Երբ իրենք տարիներով կապուած են կազմակերպութեան, հաւատարմութեամբ եւ անձնուիրութեամբ, ինչո՞ւ օրինակ պիտի չհանդիսանան իրենց հարազատներուն։

Սերունդի փրկութեան պայքար մըն է որ կը մղենք, եւ առաջին փորձերը պէտք է սկսին տունէն,— մասնաւորապէս դաշնակցական ընտանիքէն։

Միս–ոսկոր կապած շարքերը իրենք իրենց վրայ եւս ճիգ մը կատարելու են, սովորական պարտականութիւններէն աւելի բան մը կատարելու համար։

Դաշնակցութիւնը երիտասարդացման ազդակ մը եղած է սկիզբէն ի վեր։

Այդ ոգին քանի զօրանայ եւ ծաւալի, այնքան լուսաւոր հետքեր կը ձգէ, նոյնիսկ ամէնէն համեստ շրջաններուն մէջ

Ֆրանսայէն դուրս ալ, հարեւան գաղութներու մէջ կան պիտանի տարրեր, «տունը մնացած» Դաշնակցականներ որոնք ի վիճակի են նոյն աշխատանքը կատարելու, իրենց իսկ շրջապատին համար։

Շրջ. ժողովին օրակարգը չի սահմանափակուիր միայն ներքին հոգերով։

Գաղութին ազգային կազմակերպութեան խնդիրը նոյնքան կարեւոր տեղ կը բռնէ մեր մտահոգութեանց մէջ։

Դաշնակցութեան կ'իյնայ դառնալ կենդանի ազդակ մը, զօրացնելու համար ինքնապաշտպանութեան ճակատը որ չափազանց տժգոյն պատկեր մը կը ներկայացնէ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ։

Մենք ոչ տրամադրութիւն, ոչ ալ տրամադրելի մարդ ունինք, բանկալները գրաւելու համար։

Բայց կ'ուզենք մեր պարտականութիւնը կատարել իբրեւ մղիչ ուժ եւ ուղեցոյց՝ կեդրոնական իշխանութեան մը հաստատման համար։

Այդ գիտակցութենէն կը բխի Մշակոյթի Տան ծրագիրը, որուն իրականացման համար իր բոլոր ուժերը լարած է Արեւմտեան Եւրոպայի կազմակերպութիւնը։

Շրջ. ժողովին պատգամաւորները այս գետնին վրայ եւս արդիւնաւոր գործ մը պիտի կատարեն, գործնական յանձնառութիւններ ստանձնելով և ժողովրդականացնելով ձեռնարկը։ Այն վստահութեամբ թէ ծրագրուած հաստատութիւնը պիտի ըլլայ Ժողովուրդի Տուն, ոչ թէ սովորական Ակումբ մը։

Ողջո՛յն Շրջ. ժողովին։ Եւ դէպի նոր ուժ, նոր աշխատանք։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԶՕՐՔԸ ՊԻՏԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒԻ

Միջազգային մամուլը կը շարունակէ վրդովիչ տեղեկութիւններ հաղորդել Միջին Արեւելքի կացութեան մասին, քաղելով պաշտօնական աղբիւրներէ։

Արտաքին նախարարը, Գ. Փինօ, առջի օր զեկուցում տալով արտաքին գործերու յանձնաժողովին առջեւ, յայտնեց թէ առաջարկած է Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու իր պաշտօնակիցներուն՝ եռանդամ խորհրդաժողով մը գումարել Միջին Արեւելքի համար, Ատլանտեան դաշինքի գործնական նստաշրջանին առթիւ։

Այս խորհրդաժողովը հաւանաբար գումարուի Մայիսին, իբրեւ գլխաւոր նպատակ ունենալով յստակօրէն մշակել հաւաքական քաղաքականութիւն մը արաբական երկիրներու եւ Իսրայէլի վերաբերմամբ։ Միեւնոյն ատեն պիտի առաջարկուի ժողով մը հրաւիրել Միջին Արեւելքի բոլոր պետութիւնները, վերջ տալու համար ուժերու հաւասարակշռութեան խանգարման որ կրնայ բռնահարում յառաջ բերել ամէն վայրկեան։

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան բանբերը հաստատելով այս լուրը, [illegible] թէ եղածը պարզ [illegible]թիւն մըն է։ Այս միջոցին [illegible]գլիական եւ ամերիկեան կառավարութիւնները այլ ծրագիրներ կ'որոճան, նոր պատերազմի մը վտանգները կանխելու համար։ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը Մայիս 5ի թուականը յիշելով իր առաջարկած խորհրդաժողովին համար, նկատի ունի հետեւեալ պարագաները.— Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարին կատարելիք քննութիւնը Լոնտոնէն մինչեւ Միջին Արեւելք — Փինոյի պտոյտը՝ ապրիլ 5էն սկսեալ, Իսրայէլի, Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ։ — Ռ. Միութեան վարիչներուն այցելութիւնը Լոնտոն, ապրիլ 15ին։ Աւելորդ է ըսել թէ այս վերջին պետութեան դիրքը մեծապէս պիտի ազդէ ծրագրուած խորհրդաժողովին վրայ։

× Գ. Փինօ իր զեկուցման ընթացքին տեղեկութիւններ հաղորդեց, նաեւ, Եգիպտոսի վարչապետին հետ ունեցած խօսակցութեան մասին։ Բացատրեց թէ գնդ. Կամալ Նասըր որեւէ պահանջ դրած չէ Հիւս. Ափրիկէի խնդիրներու լուծման մասին։ «Գնդապետը երբեք անկախութիւն չպահանջեց Ալժերիոյ համար»։ Գալով ապստամբներուն սպառազինութեանց, Գ. Փինօ յայտարարեց թէ չեխական զէնքերը ափրիկեան Տրիպոլիս կը ղրկուին Թրիէսթէի ճամբով, ապստամբներուն բաժնուելու համար։ Ցետոյ բացատրեց թէ ձախողման դատապարտուած է սպառնալիքի քաղաքականութիւն մը Եգիպտոսի հանդէպ, բայց եւ այնպէս հարկ է վճռական լեզու մը գործածել։ Ապստամբներուն տրամադրուած օգնութիւնը այնքան կարեւոր չէ այժմ։

× Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ նախագահ Այզընհաուըր մասնաւոր իրաւասութիւններ պիտի պահանջէ խորհրդարանէն, օգտագործելու համար Միջին Արեւելքի ամերիկեան ուժերը, եթէ ձախողին Ազգաժողովին ձեռք առնելիք միջոցները։ Այս լուրին հրապարակութենէն առաջ, Այզընհաուըր ժողովի հրաւիրած էր արտաքին գործերու նախարարը եւ երկու մեծ կուսակցութեանց ներկայացուցիչները, լսելու համար Գ. Տըլըսի տեղեկագիրը իր վերջին ճամբորդութեան մասին։ Պաշտօնական լուրերու համաձայն, ժողովը նկատի առած է Միջին Արեւելքի կացութեան ծանրացումը, լըջօրէն քննելով մասնաւոր իրաւասութեանց առաջարկը։

× Արաբական Դաշնակցութեան հաստատման տարեդարձին առթիւ, Ցորդանանի Թագաւորը միութեան կոչ մը ուղղեց արաբական աշխարհին, ընդդէմ սիոնականութեան, «որ կ'օգտուի անարդարութեան ուժերու աջակցութենէն եւ կը սպառնայ Արաբներուն՝ իրենց իսկ բոյնին մէջ։ Պաղեստինի գրաւումով Սիոնականութիւնը ոտքի տակ առաւ արաբ ժողովուրդին իրաւունքները եւ թոյլ չտուաւ որ անոնք խաղաղօրէն ապրին հայրենի հողերուն վրայ»։

× Առջի օր հրացանաձգութիւն մը տեղի ունեցաւ Կազայի շրջանին մէջ։ Եգիպտական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ եւ իսրայէլեան զինուորական կառքեր եգիպտական հողը մտած են 180 մեթր խորութեամբ, կրակ բանալով յառաջապահ դիրքի մը վրայ։

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ՄՈՒՇԵՂ

Երէկ հրատարակեր էինք ողբացեալ Մուշեղի համառօտ կենսագրականին մէկ մասը։ Ահաւասիկ մնացեալը.—

1918 Ապրիլի վերջերը Սասնոյ հեծելագունդը Սասունցի Մանուկի ղեկավարութեամբ, եւ Խնուսի գունդը Մուշեղի ղեկավարութեամբ բարձրացան Արագածի լանջերը, մաքրեցին քառասուն կտոր գիւղերը թշնամիներէն եւ այնտեղ տեղաւորեցին Տարօնի ժողովուրդը։

Դէպքերը ելեկտրականօրէն իրարու կը յաջորդէին։ Թրքական բանակները երեւցան Սարդարապատի եւ Բաշ–Ապարանի առջեւ։ Հայ ժողովուրդը իր ամբողջ ուժերը տուեալ դաշտը նետեց Սարդարապատի եւ Բաշ–Ապարանի ճակատներուն վրայ։ Այդ ճակատամարտներուն մէջ եղան Սասունցի Մուշեղը եւ Մանուկը, իրենց խմբապետներով եւ զինեալ ուժերով։

1918 Յունիսի հաշտութենէն վերջ, Սասունի եւ Խնուսի գունդերը անցան Լեռնահայաստան եւ դարձան բանակը Լեռնահայաստանի Ազգ. Խորհուրդին։

Այդ շրջանին Մուշեղի եւ Մանուկի ղեկավարութեամբ կրցան մաքրել Ազուտի-Վաղուտի թաթարական շրջանը եւ ապահովել Լեռնահայաստանի գոյութիւնը։

Առավ չբաւականանալով՝ Տարօնի ուժերը անցան Ծրղնիի ձորը եւ Դարալագեազէն մինչեւ Երեւանի գիծերը մաքրեցին նոթանաւան թաթարական գիւղեր, Արտաշատի եւ Սիւնեաց աշխարհներու [illegible] ինկած այս սեւօր վերցնելով։

1919ին Մուշեղի եւ Մանուկի ղեկավարութեամբ Տարօնի ժողովուրդը փոխադրեցին Արագածի շրջանը եւ տեղաւորեցին այն գիւղերուն մէջ, զոր 1918 Ապրիլին մաքրագործած էին։

1920ին, Մայիսեան համայնավար ապստամբութիւնը զսպել վերջ, Սասունցի Մուշեղը Շիրակի նահանգի սահմանապահ ոստիկանութեան պետ պաշտօնը ստանձնեց եւ վարեց մեծ կորովով։

1920 Սեպտեմբեր 25ին երբ Հայաստանը Թուրքիոյ հետ պատերազմի բռնուեցաւ, Սասունցի Մուշեղ իր ոստիկանական վաշտերը, հինգ հարիւր հոգի, պատերազմի ճակատը հանեց եւ կռուեցաւ մինչեւ Ալեքսանդրապոլի անկումը։

1921ին Փետրուարեան ապստամբութեան վարիչներէն մէկը հանդիսացաւ եւ Էջմիածնի գրաւման յառաջապահը եղաւ։ Այդ թուականէն սկսեալ, գիշեր ու ցերեկ կռուի ճակատը մնաց եւ հերոսաբար վարեց իր ձեռքի տակ եղած ուժերը։

Սասունցի Մուշեղը անձնուրաց ֆետայի մըն էր, գնդակին դէմ աչք չթարթող հերոս մը եւ բոլոր կռիւներուն մէջ առիւծի պէս խոյացող Դաշնակցական մարտիկ մը։

Արտասահման անցնելէ ետք, ողբացեալ ֆետային քանի մը տարի մնաց Աթէնք եւ փոխադրութեան գործերով կը զբաղէր հոն ալ ամուսնացաւ։ Ցետոյ փոխադրուեցաւ Պէյրութ, ուր ծխախոտի կրպակ մը կը բանեցնէր իր կնոջը հետ։ Եւ կար ու տուն ի վեր կը տառապէր [illegible] հիւանդութենէ մը։

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

Միլանի մեր թղթակիցը կը հեռաձայնէ.—

Հինգշաբթի օր Միլան հասաւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, ընկերակցութեամբ գաւազանակիր Պարգեւ եպիսկոպոսի եւ քարտուղար Հայկ Առաքելեանի։ Հայրապետը կը հիւրասիրուի Էքսէլսիոր հիւրանոցը։ Հայրապետը դիմաւորելու համար Միլան եկած է Հ. Եղիա Վ. Փեչիկեան, յանուն Մխիթարեան միաբանութեան։

Ի պատիւ Կաթողիկոսին ընդունելութիւն մը սարքուած է Հայ Տան մէջ։ Երկուշաբթի Մխիթարեան միաբանութեան հրաւէրով Վազգէն Ա. կ'երթայ Վիեննա, Վիեննայի վանքը, ուրկէ նորէն Միլան պիտի գայ եւ պիտի մեկնի Փարիզ։

ԽՄԲ.— Ինչպէս կ'երեւայ, Հռոմի մէջ հայրապետը հանդիպում-չէ ունեցած Պապին հետ։

⁂

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Կաթող. պատուիրակը, Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան, որ Անթիլիաս մեկնած էր Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հետ եւ ապա մասնակցած՝ Գահիրէի «Նախակոչական ժողով»ին, Փարիզ վերադարձաւ Եչ. գիշեր։

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ԳՐ. ԱԼՈՅԵԱՆ

Վերջին պահուն ցաւով կ'իմանանք թէ յանկարծամահ եղած է Վիէնի մեր ընկերներէն Գրիգոր Ալոյեան։

Ընկ. Տարօնցի, որբացեալ ընկերը կանուխէն մտած է Դաշնակցութեան շարքերը, կատարելով գործնական աշխատանքներ։ Վիէնի կոմիտէին հիմնադիրներէն է եւ երկար ատեն եղած է անդամ տեղական կոմիտէի վարչութեան։

Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Ալոյեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն։

ՆՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ.— ՀՈՂԱՒՈՐԾԱԿԱՆ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄ.— ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԶԵՌՆԱՐԿՆԵՐ.— ԱԼԺԵՐԻԱ ՊԻՏԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻՆ ԱՅՆ ԲՈԼՈՐ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ ՈՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՉԵՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Նախարարական խորհուրդը երէկ նորէն նիստ գումարեց, մասնաւորապէս զբաղելով Ալժերիոյ կացութեամբ. Օրակարգի գլխաւոր խնդիրներն էին վարչական, տնտեսական եւ ընկերային բարենորոգումներ որոնք զուգընթաց պիտի կատարուին զինուորական գործողութեանց հետ։

× Փարիզեան մամուլի ընկերակցութիւնը Եչ. օր սեղան մը սարքած էր Օթէլ Ռիցի մէջ, ի պատիւ Գ. Կի Մոլէի։ Ներկայ էին 150 թերթերու տնօրէնները, «Յառաջ»ի կողմէ՝ Օր. Ա. Միսաքեան։ Վարչապետը այս առթիւ ճառ մը խօսելով, պարզեց Ալժերիոյ համար ծրագրուած բարենորոգումները։ Ցետոյ ըսաւ թէ Ալժերիոյ բանակը նոր ուժեր պիտի ստանայ՝ համաձայն վերակազմութեան ծրագրին։ Երկու լիտր զօրաբաժիններ ճամբայ ելած են արդէն։ «Այն բոլոր զինուորները որոնց ներկայութիւնը բացարձակապէս անհրաժեշտ չէ եւրոպական հողին վրայ պիտի ծառայեն Հիւս. Ափրիկէի

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ "ԱՋ"Ը

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հակառակ Ստեփաննոս Օրբէլեանի հաւաստիացումներուն, թէ Լուսաւորչի Աջը Եգիպտոս տարուելէ ետք անհետ կորսուեր է 1293ին, Օրմանեան կը կարծէ թէ «Օրբէլեանի պատմութիւնը հեռուհետէ գրուած ըլլալով, կրնանք ըսել թէ Օրբէլեան այն հաստատը վրած ատեն տակաւին Աջին դարձուելուն լուրը առած չէր. Անհնարին չէ, Եգիպտացիներու պէտք չունենալով, թէ Աջին գերեդարձը տեղի ունեցաւ Անաւարզեցիին առաջին տարիները, եւ պահուեցաւ Սիսի մէջ, ուր Անաւարզեցին հաստատեց իր հայրապետանոցը, քանի որ Հռոմկլայ քանդուած էր եւ Եգիպտացւոց ձնշած, եւ միանգամայն ազգային ազատութեան համաձայն էր՝ քաղաքական իշխանութեան կեդրոնին մէջ հաստատել հայրապետանոցն ալ»։ (Ազգապատում, էջ 1741)։

Սմբատ Սպարապետի Տարեգիրքին շարունակողն ու Սսեցի ուխիթոս Ներսէս Պալիենց (որ կը գրէր 1348ին), կը պատմեն թէ Հեթում Բ. թագաւոր «առօրէն-ներէն» գնեց Աջն ու միւս սուրբ մասունքը եւ բերաւ Սիս։

Գրիգոր Է. Անաւարզեցի (1293-1307) 1289 Յուլիս 23ին Սիսի մէջ թագաւոր օծեց Սմբատ թագաւորը, Լուսաւորչի Աջով։

Անհետ կորսուած ըլլայ կամ ոչ, պատմութիւնը ցոյց կուտայ թէ Լուսաւորչի Աջ մը միշտ գոյութիւն ունեցած է Սիսի կաթողիկոսարանին մէջ, 1292 – 1298։

Ըստ Բաբգէն կաթ.ի, «Աջը անհրաժեշտութիւն մը նկատուած էր կաթողիկոսութեան համար, եւ վերջապէս այդ կարգաւոր կազմակերպած եւ Եգիպտոս տարուած եւ անհետ եղած նուիրական աւանդը կամ պէտք էր ձեռք բերուէր ամէն գնով, եւ կամ անոր տեղը լեցնելու համար նոր մը պէտք է շինուէր իբրեւ խորհրդանշան Ս. Լուսաւորչի Աջին» (էջ 1288 1290)։

Ու հակամէտ է ընդունելու Սմբատայ «Տարեգիրք»ին շարունակողին հաւաստումը թէ Հեթում Բ. վերջապէս յաջողած ըլլայ ձեռք բերել Եգիպտոս տարուած Աջը եւ միւս Սրբութիւնները եւ վերահաստատած Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանին մէջ։

Արդէն թէ ինչպէս, Լուսաւորչի Աջը պահուած է հոն, մինչեւ Հայրապետական Աթոռին էջմիածին փոխադրուելու թուականը (1441), երբ յանկարծ անհետ կ'անյայտանայ։ Օրմանեան (Ազգապատում, Բ. հատոր, էջ 2009) կը յիշէ երկու հին ձեռագրերու յիշատակարանները, որոնցմէ մէկը 1439ին, միւսը 1440ին պատահած ցոյց կուտայ Աջին անյայտացումը, սակայն յարմարագոյն կը նկատէ 1440ի վերջին ամիսները եւ մեղսակից կը նկատէ այն կիլիկեցի եպիսկոպոսները, որոնք իրենց նամակով Արեւելեաններս կը քաջալերէին էջմիածին փոխադրել կաթողիկոսական աթոռը եւ այդ նպատակով Թովմա Մեծոփեցի եպիսկ.ին կը դիմէին։

Ուրեմն Կիլիկիոյ եւ արեւելեան Հայաստանի եպիսկոպոսները փոխադարձ համաձայնութեամբ անյայտացուցեր էին Աջը, որպէսզի նեղը դնեն Գրիգոր Թ. Մուսաբէկեանց կաթողիկոսը, որ կ'ընդդիմանար ամենայն Հայոց հայրապետութեան աթոռին Սիսէն էջմիածին փոխադրութեան։

Սիսի մայրավանքէն անյայտացած Աջը յանկարծ էջմիածնի մէջ կը յայտնուի։ «Կամ կը գողցուի Սիսէն եւ կը բերուի էջմիածին, կամ նոյնիսկ Սիսի մէջ անյայտ կ'ըլլայ ատեն մը եւ յետոյ կը գտնուի հոն» (Պատմ. Կաթող. Կիլիկիոյ, էջ 1290)։

Այս անյայտացումը կը տեւէ հինգ տարի, որու ընթացքին «խափանեալ մնաց» Սիսի Աթոռը։ Եւդոկիացի Կարապետ կաթողիկոս (1446 – 1475), որ յաջորդած էր Գրիգոր Մուսաբէկեանին, կը գտնէ Աջը եւ կը նորոգէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական Աթոռը։

Լուսաւորչի Աջին պահպանութիւնը յանձնուած էր Աջպահներու տոհմին, հին ժամանակներէ ի վեր։ «Արդեօք Աջպահներու վրայ բռնութի՞ւն ի գործ դրուեցաւ՝ որ Աջը ձեռքէ հանեցին. արդեօք կաշառուեցա՞ն», կը հարցնէ Բաբգէն Ա. Մուսաբէկեան կաթող. եւ իրեն համախոհ եպիսկոպոսները շատ «չարչարուած» են Աջին անյայտացման պատճառաւ։

Առաքել Դաւրիժեցին 1645ին իբրեւ նուիրակ դէպի Արեւմուտք կը ղրկուի Փիլիպպոս կաթողիկոսին կողմէ։ Ամասիոյ մէջ կը հանդիպի Սեբաստիոյ առաջնորդ Ներսէս եպիսկ.ին (որ 1648 – 1654 կաթողիկոս եղաւ Կիլիկիոյ)։ Այս վերջինը կը հարցնէ Դաւրիժեցիին թէ՝ (գայց որ Լուսաւորչի Աջ ասեն, աջո՞յ Աջն է թէ ձախոյ»։ Դաւրիժեցին կը պատասխանէ՝ «աջոյ Աջն է»։

Ներսէս եպիսկ. կը հաստատէ, որ Լուսաւորչի աջ ձեռքը Սիս գտնուածն է Դաւրիժեցին կը լռէ։ Բայց իր ծանօթ Պատմութեան գրքին մէջ պանազան ձեռագիրներու յիշատակարաններէն փաստեր կը բերէ, ապացուցանելու համար, որ թէեւ նախապէս Աջը Սիս կը գտնուէր, սակայն ետքէն էջմիածին տարուած է։

Այդ ձեռագիրները բոլորն ալ Աղթամարի կաթողիկոսութեան շրջանակին մէջ եւ Զաքարիա կաթող.ի օրով գրուած ըլլալուն, վստահելի աղբիւր մը չեն նկատուիր։

Լուսաւորչի՝ մէկէ՞ աւելի ձեռք միայն ունէր, մինչդեռ ո՛չ միայն Սիս եւ էջմիածին, այլ նաեւ Աղթամար եւ Երուսաղէմ ալ ունին Լուսաւորչի Աջեր, արծաթեայ աջաձեւ մասնատուփի մէջ պետեղուած։ Ուրեմն, «Աջ»եր «շինուած» են Հայոց կաթողիկոսարաններուն մէջ, «ճիշդ այնպէս ինչպէս որ խաչեր կը շինուէին», «կենաց փայտի» մասունքով կամ առանց այդ մասունքի, եւ առանց ամէնքն ալ, նուիրական անօթներ ու աւանդներ բոլոր քրիստոնէական եկեղեցիներու մէջ»։ (Պտմ. Կաթ. Կիլ., էջ 1298)

1460ին էջմիածնի վարդապետներէն Սարգիս «գողացեալ յէջմիածնայ զԱջ Լուսաւորչին տարաւ ի Դաւրէժ»։ Սակայն Աղթամարի կաթողիկոս Զաքարիա սիրաշահելով Ջահանշահը, որուն իշխանութեան ենթարկուած էր Հայաստանը, յաջողեցաւ Թաւրիզէն էջմիածին բերել տալ Աջը եւ ինք ալ դարձաւ ամենայն Հայոց կաթողիկոս։ Բայց երկար չկարենալով մնալ էջմիածին, 1462ին գաղտնի խոյս տուաւ մայր աթոռէն եւ վերադարձաւ Աղթամար, հետը տանելով Աջը եւ այլ սրբութիւններ։

Աջապօղ Սարգիս վրդ. ետքէն էջմիածնի կաթողիկոս եղաւ (1469 – 1474) եւ Աղթամար ղրկեց Օծոպեցի Վրթանէս եպս.ը, որ բոլորովին ծպտուած, յաջողեցաւ գողնալ Աջը, գայն պահեց Ջուղայեցի փեսեպակի մը էջերէն մէկուն կուրծքին մէջ։ Այս ձեւով Աջը ապահով հասաւ Ջուղա, անկէ մեծ շուքով փոխադրուեցաւ Նախիջեւան եւ հուսկ յետոյ՝ էջմիածին։

Ասով չի վերջանար Աջի պատմութիւնը։ Առաքել Դաւրիժեցի, յուզիչ էջերու մէջ նկարագրած է Շահ Աբբաս Ա.ի չահատակութիւնները։ Պարսկաստանի ինքնակալը, Թուրքերու յառաջխաղացումին առջեւ ուզելով օսմ. հպատակ Հայերը Պարսկաստան փոխադրել, քանդեց վաճառաշահ Ջուղա քաղաքը եւ բնակիչները տարաւ Սպահան, հոն կառուցանելու համար Նոր Ջուղան, եւ որպէսզի կաթողիկոսական Աթոռն ալ փոխադրէ իր մայրաքաղաքը, ծրագրեց էջմիածնի տաճարին քարերով նոր էջմիածին մը շինել Սպահանի մէջ։ Սակայն Խօճա Նազարի խնդրանքով կը հրաժարի այդ գաղափարէն եւ տաճարի չնչքէն կարեւոր քարեր տանելով Սպահան, կը ծրագրէ տեղական քարերով կառուցանել նոր էջմիածինը

Դաւիթ եւ Մելքիսէդ աթոռակից կաթողիկոսներու հակառակութեան պատճառաւ, Շահ Աբբաս Սպահան կը տանի Աջը, մէկ ոսկետուփ եւ մեծագին աւետարան, եւ մէկ արծաթեայ խաչ։ Ասոնք Սպահան՝ Խօճա Սաֆարի մօտ կը մնան մինչեւ Փիլիպպոս Ա. Աղբակեցիի (1632 - 1655) կաթողիկոսական աթոռ բարձրանալը։ 1638ին Փիլիպպոս Ա. անձամբ կ'երթայ Սպահան եւ թանկագին նուէրներով կը յաջողի Պարսկաստանի պատանի թագաւոր Շահսէֆիէն (Շահ Աբբասի թոռը) առնել Աջը եւ Նոր Ջուղայեցիներէն գաղտնի փոխադրել կուտայ զայն Ամենափրկչեան վանքը, անկէ Թաւրիզ ու էջմիածին։

Այդ թուականէն ի վեր Լուսաւորչի մէկ Աջը կը մնայ էջմիածին, միւսը՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանին մէջ։

Թէ առ երկու «Աջ»երէն ո՞րն է վաւերականը, մասնագէտները չեն կրցած եզրակացութեան մը յանգիլ։

էջմիածնի ներկայի Աջը շինուած է 1657ին Յակոբ Դ. Ջուղայեցի (1655-1680) կաթողիկոսին օրով «քանդակեալ արծաթուչէն» է։

Կիլիկիոյ մէջ կան, բացի Լուսաւորչի Աջէն, Ս. Սեղբեստրոսի եւ Ս. Նիկողայոսի Աջերը։ Ասոնց արծաթապատ արկղը շինուած է 1765ին, Սսեցի Գաբրիել Աջապահեան կաթողիկոսի օրով (1758-1770)։

Աջին հետ սերտիւ կապուած է Աջապահեան գերդաստանը, որուն ծագումը ըստ աւանդութեան կը հասնի մինչեւ ԺԳ. դար։ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը այս տոհմին ժառանգութիւնը եղած է երկար ատեն։ Ղուկաս Սսեցիէն (1731 1737 մինչեւ Կիրակոս Բ. Սսեցի (1855-1866), 135 տարիներու ընթացքին, Աջապահեան իր կաթողիկոսներ բազմած են Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին վրայ, ժառանգական իրաւունքով։

Անթիլիասի կաթողիկոսարանի լուսաբարապետ Խադ արք., որուն սեննակէն «անյայտացած է» Աջը, շառաւիղն է Սիսի Աջապահեան գերդաստանին։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՋՈՒՆԻԷԻ ԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

●

Գէյրութի այս ազգ. հաստատութիւնը ամէն տարի տեղեկագիր մը կը հրատարակէ։ Ձեռքի տակ է վերջինը, 1955 Յունուար 1էն Դեկտ. 31։ Պարզ ակնարկ մը բաւական եղաւ համոզուելու թէ կ'արժէ արտաքինով համեստ, բայց իր բովանդակութեամբ այնքան խօսուն տետրակը լայնօրէն ծանօթացնել մեր գաղութին։

Երբ հիմնարկութեան թուականը տեսայ (1924, 32 տարի առաջ, հիացումի եւ միանգամայն հպարտութեան զգացում մը համակեց զիս։ Հայու հպարտութիւն։

Եթէ հետեւինք այդ 32 տարուան մէջ Բուժարանին կատարած վերելքին, դուք ալ պիտի տեսնէք թէ ամէն Հայ իրաւունք ունի պարծենալու այդ հաստատութեամբ։

Վայրկեան մը պատկերացուցէք 32 տարի առաջ Լիբանան ապաստանած հայ գաղթականութեան վիճակը, կոտորածէն մազապուրծ ազատած բեկորներ, Թուրքիոյ ամէն կողմերէն, մասնաւորաբար Կիլիկիայէն։ Մեծ մասը երկու անգամ տեղահանուած էին քանի որ Դաշնակիցները կը լքէին Կիլիկիան, եւ ընչազուրկ՝ բարձ մը կը փնտռէին իրենց յոգնած գլուխը դնելու համար։ Թիթեղէ շինուած հիւղակներ էին իրենց բնակարանները, «կայաններ» ուր մեր հայրենակիցները իրարու քով սեղմուած՝ մէկ ապահովութիւն միայն ունէին։ Գիտէին թէ հիւրընկալ եւ բարեկամ երկրի մէջ են եւ ապահով։

Շատ չանցած, այդ թիթեղէ քաղաքներուն մէջ սկսան բացուիլ դպրոցներ եւ եկեղեցիներ։ Եւ ահա քանի մը տարի վերջ հիւծախտաւորներու բուժարանը։ Անհրաժեշտութիւն մը՝ «անտանելի մերկ, քաղցի, հիւանդներու աղքատիկներու եւ ախտաժէտ բնակչութեան շատ մը գահերուն համար» ինչպէս իր առաջին կոչով Սահակ կաթողիկոս կը յիշեցնէ հանրութեան, Բարեկենդանի օրը հրատարակած «Բուժարանի Օր» (1931)։

Այդ համեստ հաստատութիւնը որ հազիւ 30 – 40 անկողիններ ունէր իր առաջին տարիներուն, կը ծաւալի, կը բարգաւաճի, ատաղձանաբար կ'օժտուի արդիական յարմարութիւններով։ Յարակից շէնքերը կը բազմապատկուին եւ 1955ի ընթացքին, արդէն 341 հիւանդներ կրցած են դարմանուիլ բուժարանին մէջ եւ 183ը տուն վերադարձած են բուժուելէ վերջ

Այս յառաջդիմութիւնը եւ ընդարձակումը պարիկի մը պատրաստիկավ չէ եղած անշուշտ։ Խնամակալութեան ջանքերով, բժշկական մարմնին եւ ներքին պաշտօնէութեան անխոնջ աշխատանքով, եւ մեր անձնուէր ժողովուրդին լումաներով «Շէն ու պայծառ է» ան։ Բարի նախանձով մը սկսած են իրար գերազանցել։ Մէկը մատուռ է շինած, ուրիշ մը բր-

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

★

Ինչպէս կը տեսնուի, հարիւր՝ տարի վերջ ալ դեռ այդ «օրին մէկը» չէ հասած, ասկէ վերջ ալ հասնելիք չունի։

Իբրեւ եզրակացութիւն իր այս տեսակէտներուն, հեղինակը կը գրէ թէ «հակառակ կամաց կամաց տեղի ունեցող դաւանափոխութեանց, հայ ազգը, ինչպէս ամենուրեք, տակաւին բաժնուած է երկու աղանդներու, որոնք իրար կ'ատեն։ Հերձուածող աղանդը ոչ մէկ առիթ կը փախցնէ կեղեքելու եւ նեղելու համար այն որ լատինական եկեղեցիին կապուած մնացած է. այս վերջինը թէեւ թիւով քիչ է, սակայն իր մէջ կը պարունակէ ամէնէն լուսաւորեալ եւ քաղաքակիրթ մասը».

Ըստ իրեն, օսմ. կայսրութեան Հայերուն թիւը է երկուքուկէս միլիոն։ Թուրքերը կը հանդուրժեն անոնց, սակայն դանոնք կ'առնեն իբրեւ անհատ եւ ոչ իբրեւ կազմակերպուած ազգ։ Արդէն ամէն կողմ հալածանքներու ենթակայ են, ըլլայ հայկական վաղեմի նահանգներուն մէջ, ուր կ'ապրին իբրեւ ժողովուրդ, ըլլայ կայսրութեան միւս մասերուն մէջը ուր ցրուած կ'ապրին։

«Վերջապէս, այսօր ինչպէս միշտ, ամէն անգամ որ կաթոլիկ Հայեր կեղեքուին, իրենց աչքերը կը դարձնեն դէպի Ֆրանսայի դեսպանն ու հիւպատոսները։ Անոնց համար լատին ըսելը Ֆրանսացի ըսել է. մենք անոնց բնական պաշտպաններն ենք եւ անոնք մեզմէ կը սպասեն իրենց վերածնունդը».

Կը յիշէ նաեւ թէ Էրզրումի եւ մանաւանդ Տրապիզոնի մէջ, հայ կաթոլիկները կարեւոր թիւ մը կը կազմեն։

Կաթոլիկ Հայերը Ալժերիա գաղթեցնելու ծրագրին հեղինակը քանի մը խօսք ալ կ'ընէ Ռուսիոյ տիրապետութեան տակ ապրող Հայերու մասին, որոնց վիճակը, կ'ըսէ, անկասկած աւելի լաւ է։ Ռուսական բռնակալութիւնը կարելի չէ բաղդատել Թրքական ու պարսկականին հետ «Ռուսացի բռնակալութիւն մըն է անիկա, որ թէեւ կ'ըմբոստացնէ արեւմուտքցիները, սակայն նոյն տպաւորութիւնը չի թողուր Արեւելքի ժողովուրդներուն վրայ։

«Այդ խելացի բռնակալութիւնը փոխանակ վանելու իրենց գրաւած երկիրներու բարբարոս ժողովուրդները, կը սիրաշահի եւ զօրաշարժի կ'ենթարկէ զանոնք, եթէ կարելի է այսպէս ըսել, ու կը քաղաքակրթէ այնպիսի ձեւով մը, որ անշուշտ վիրաւորական է, քանի որ վերջ կուտայ անոնց անկախութեան, սակայն փոխարէն աւելի մեծ բարօրութիւն մը կը պարգեւէ անոնց, ստտիճանաբար, բայց ապահով կերպով աւելի քաղցր կեանքի մը կը վարժեցնէ զանոնք։

Ճիշդ է թէ, կ'ըսէ, փաստաթուղթերէն է, որ ցարի բանակները մղեց դէպի Կովկասի հարաւը գտնուող հողամասերը, սակայն առանց բնակիչներուն օգնութեան աղաղակներն ալ նուազ չնպաստեցին անոր։ Դէպի հարաւ յառաջանալով, անոնք վստահ էին աջակցութեանը հարստահարեալներու, որոնք մեծ թիւով կ'ապրէին իսլամական տիրապետութեան տակ։ Երբ Ռուսերը հրաւէր կ'ուղղեն Արեւելքի քրիստոնեաներուն, իբրեւ անհերքելի օրինակ անոնց ցոյց կուտան այն նահանգները, որ երկար ատենէ ի վեր իրենց տիրապետութեան տակ կը գտնուին եւ որոնց բարգաւաճ վիճակը լաւագոյն խայծը կը կազմէ։

«Երբ Թուրքերն ու Պարսիկները պատերազմ մղեն, ընդհանրապէս ամէն բան կ'աւերշտկեն, ընդհակառակն Ռուսերը յաղթանակէն անմիջապէս վերջ կարգ-կանոն կը հաստատեն։

Այս առթիւ կը յիշէ թէ՝ երբ մարաջախտ Պասկեւիչ, «Կոմս Երեւանի», Կարսը գրաւեց 1828 Յունիս 24ին, կոչ մը ուղղեց, յայտարարելով, որ ռուս կառավարութիւնը իր պաշտպանութեան տակ կ'առնէ իսլամ բնակչութիւնը, որուն կրօնքը, բարքերն ու ստացուածքները պիտի յարգուին եւ անեղծ պահուին։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(7)

(Շար.)

միջկլիմու տունը, գաղութ մը յարկ մը բարձրացուցած է շէնքին վրայ, ծանօթ բարերար մը — դարձեալ Քալիֆորնիայէն բուժարանի գործադիրներուն բնակութեան շէնքը կը բարձրացնէ, ուր 30 գործաւորներ արդէն տեղաւորուած են: Մէկ ուրիշը բացօթեայ բեմը, գրադարանը եւայլն: Չեմ յիշեր տակաւին զանազան մեքենաներ, անհրաժեշտ գործիքներ: Գիտական պտկաններու լրացնող անհատ նուիրատուները կամ գաղութները:

Գ. յարկի շինութեամբ (Լոս Անճելոսի գաղութին նուէրը), 30 անկողին եւս աւելցած է հաստատութեան վրայ, եւ այս տարի ունեցած են 200 անկողին: Բուժարանը ունի 70 պաշտօնեայ, երեքը մնայուն բժիշկներ, քան հիւանդապահ — հիւանդապահուհիներ

Լիբանանի եւ շրջակայ դրացի երկիրներու մէջ իր վայելած վարկին շնորհիւ տասը հիւանդներ կը ղրկեն մեր բուժարանը, մասնաւորաբար Յորդանանէն, Սէուտի Արաբիայէն, Սուրիայէն, Իրաքէն, մեծ մասը պետութիւններու վճարումով:

Կարելի է ըսել թէ այս հաստատութեան գլխաւոր բարերարը դարձեալ Ամերիկայի մեր առատաձեռն գաղութն է: Շատ մը շրջաններու մէջ օժանդակ մարմիններ կազմուած են որոնք ամէն տարի գումար մը կը յղեն, նպաստելով բուժարանին բարգաւաճման: Անշուշտ Լիբանանի հայութիւնը անմասն չէ այս նպաստէն, իր կանճանակներով, «Բուժարանի Օրերուն նուէրներով եւայլն.

Եթէ անմասն մնացող մը, կայ Ֆրանսայի գաղութն է որուն ձեռքը եւ սիրտը հեռուէն կը կծկուին, դժբախտաբար:

Հաստատութիւնը այնքան մօտ է Լիբանանի ժողովուրդի սրտին որ, մէկ տարուան ընթացքին 18 անգամ զանազան գեղարուեստական հանդէսներ տրուած են հիւանդներուն համար, թատերական խումբերու, երգիչներու եւ երգչուհիներու, դաշնակի կամ ջութակի արուեստագէտներու կողմէ: Տիկնանց Միութիւններ Կաղանդի, Ծնունդի կամ Զատկի առթիւ սեղաններ պատրաստած եւ նուէրներ բաժնած են հաւասարապէս հիւանդին թէ աշխատաւորին: Հայկական սփիւռքի թերթեր ձրի ղրկուած չեն անոնք, շնորհիւ քաղաքայիններու ազնուութեան, համակրութիւններով եւայլն.

Լրագիրներու համար բուժարանին բնորոշ պատկերը, կ'արժէ տալ նաեւ քանի մը թիւեր:

Հաշուեկշիռին ելեւմուտքը եղած է 811 հազար լիբանանեան ոսկի մօտ (85 միլիոն ֆրանք), որուն 332 հազարը սնունդի, պաշտօնէութեան եւ զանազան անհրաժեշտ ծախքերու, 35 հազարը շինութիւններու: Այս պակասելի գումարին 329 հազարը Լ. Ո. գոյացած է վճարովի հիւանդներէ, 103 հազարը յ. ս. նուէրներէ, 132 հազար զանազան հասոյթներէ

Վարով հիւանդներուն 1953ի ընթացքին 341 հիւանդ դարմանուած են որոնց 183ը տուն վերադարձած է: 1953ի սկիզբը ունեցած են 140 հիւանդ, իսկ տարուայ վերջը 151: Մահացած են 7 հիւանդներ:

Ու հիմա «Բուժարանին կարիքները»: Չեմ գիտեր թէ պիտի գտնուի՞ մեր գաղութէն մէկը որ խորհի լրացնել զանոնք: Հիւանդապահուհիներու բնակութեան համար շէնք մը: Մեծ ժամացոյց մը հիւանդանոցին ճակատը զետեղուելու համար: Ներքին հեռաձայնի դրութիւն մը: Պնակ լուալու եւ լուացքի լման կազմած մեքենայ: Օդի բարեխառնութեան կազմած մը գործողութեան սենեակին համար: Թրթռումներ... Ելեկտրական շաղքանութեան մեքենայ մը սրտի համար (էլեկտրոքարտիոկրաֆի) գործողութեան սենեակի սեղան մը: Վիրաբուժական գործիներ Քիմիական աշխատանոցի կազմածք:

Ահա առիթ մը ուր կրնայ փայլիլ նաեւ Ֆրանսահայ գաղութը այս «սրտի պարծանք» հաստատութեան մէջ:

Տ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՃԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

●

ԱՆԿԷՆ.— Մարտ 18ին տեղի ունեցաւ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին «Կապոյտ Խաչի Օրերուն տարեկան հանդէսը: Ներկայ էին հանդիսականներ շրջականերէն եւ Փարիզէն, Ազգ. ժողովին միակ հայ անդամը, բժիշկ Լեւոն Ցովնանեան, նոյնպէս եկած էր իր ընտանիքով սիրայօժար ստանձնած ըլլալով հանդէսին հովանաւորութիւնը: Ինչպէս ամէն տարի, ներկայ էր Պ. Մօրիս Պուշէ, Անկէնի քաղաքապետը, իր տիկնոջ հետ: Սէն Կրասիէնի եւ Տէօյ-Լաղառի քաղաքապետները նամակով ներողութիւն խնդրած էին որ պիտի չկրնան ներկայ գտնուիլ, ուրիշ ժամադրութիւններ ունենալով: Ներկայ էին նաեւ Տէօյ Լաղառի փոխ քաղաքապետ Պ. Մանուկ Մանուկեան եւ Տիկինը, Անկէնի եւ Սէն Կրասիէնի Ֆ. Կարմիր Խաչի համակրելի նախագահը՝ Տիկ. Ալիս Պէնու, Կապոյտ Խաչի շրջանային վարչութեան կողմէ՝ Տիկին Ա. Թադէոսեան, «Լ'Էյ տ'Անկէն – Մոնմորանսի»ի խմբագրապետ Պ. Մահիէօ եւն.:

Օրուան բանախօսը, Պ. Նուպար Նիկողոսեան որ ի յարգանս քաղաքապետին եւ Ֆրանսացի հիւրերուն, նախ Ֆրանսերէն սահուն լեզուով մը պարզեց մեր միութեան նպատակը եւ ջերմ շնորհակալութիւններ յայտնելով երեսփոխան բժիշկ Լեւոն Ցովնանեանի, որ ընդունած էր հովանաւորութիւնը, Անկէնի քաղաքապետին որ ամէն տարի սիրայօժար կը տրամադրէ Սալ տէ Ֆէթի գեղեցիկ սրահը, Տէօյ-Լաղառի քաղաքապետին որ 1947էն ի վեր մեր հայերէնի «Սահակ Մեսրոպ» դասընթացքին համար ձրիաբար տրամադրած է քաղաքապետարանի մէկ սրահը, ամէն հինգշաբթի, կէսօրէ վերջ:

Յետոյ հայերէն կուռ ճառով մը ներկայացուց Կապոյտ Խաչին անխոնջ գործունէութիւնը, կրթական թէ մարդասիրական ճակատի վրայ:

Գեղարուեստական բաժինն սկսաւ «Սահակ – Մեսրոպ» դասընթացքին հետեւող փոքրիկներով, որոնք շատ յաջող արտասանութիւններ ըրին Ֆրանսերէն եւ հայերէն: Կարճ դադարէ մը վերջ՝ գողտրիկ եւ բարոյալից ներկայացում մը տուին, գեղեցկօրէն կատարելով իրենց դերերը, ինչ որ մեծ խանդավառութիւն պատճառեց ներկաներուն:

Այս փոքրիկ դերակատարները մեծ մասով հայերէն խօսիլ չէին գիտեր եւ սակայն այնչափ լաւ առոգանութեամբ սերտած էին իրենց դերերը: Այս մեծ յաջողութիւնը կը պարտինք Տիկին Հերմինէ Բարսեղեանի անխոնջ ջանքերուն:

Օր. Մոնիք Ծիրմէճեան այս տարի եւս Ֆրանսերէն եւ հայերէն գեղեցիկ արտասանութիւններով գնահատուեցաւ ներկաներէն: Յետոյ, հազիւ 10-11 տարեկան Ժան-Գլօտ Խաչիկեան, արդէն ծանօթ Ֆրանսական շրջանակին, դաշնակի ընկերակցութեամբ իր «Փանթէզի»ներով՝ մեծ գոհունակութիւն պատճառեց հանդիսականներուն: Ծանօթ երգիչ Պ. Վահրամ Տէվէճեան իր հնչեղ եւ ախորժալուր երգեցողութեամբ խորապէս յուզեց ներկաները, երգելով երգեր սիրոյ եւ կարօտի, որոնց խորքը հայրենիքի պաշտամունքն է: Յուզիչ էր մանաւանդ «Կռունկ»ը: Ֆրանսացիներն ալ հիացում յայտնեցին երգիչին գեղեցիկ ձայնին մասին: Գեղարուեստական յայտագիրը կը վերջանար բուռն ծափերով: Ժամը 19ին սկսան պարերը, տեւելով մինչեւ կէս գիշեր:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

★

Խմբագրութեան ուղղուած զեկոյցէ մը կը տեղեկանանք թէ Հայ Գրողներու Ընկերակցութիւնը Յունուար 19ին ընդհ. ժողով գումարելով ընտրած է նոր վարչութիւն մը, նախագահութեամբ Պ. Յակոբ Տէր Յակոբեանի, հետեւեալ առաջադրութիւններով.—

Ա.— Ստեղծել բոլոր հայ գրողներու միջեւ ընկերական, մտերմական յարաբերութեանց մթնոլորտ մը, կազմակերպելով յաճախակի հանդիպումներ, ճաշի եւ գինեձօնի ձեւով:

Բ.— Կազմակերպել վիճաբանական հաւաքոյթներ, առ հասարակ գրական հարցերու շուրջ:

Գ.— Ժող. գրական – գեղարուեստական հանդէսներ, տարեդարձներու եւ «Հայ Մշակոյթ»ի օրուան առթիւ

Դ.— Թէյասեղաններ սարքել ի պատիւ հայ արուեստագէտներու, գրագէտներու եւ մտաւորականներու

Ե.— Կապ պահել Ֆրանս. Գրողներու Միութեան հետ եւ դասախօսելու հրաւիրել ծանօթ Ֆրանսացի մտաւորականներ:

Առաջին հրապարակային ձեռնարկը տեղի կ'ունենայ Ապրիլ 15ի կիրակի օրը Սորպոնի մէջ, նուիրուած Կոմիտասի ծննդեան 85ամեակին:

ԽՄԲ.— Կը յուսամք թէ ուղղամտօրէն պիտի գործադրուին այս առաջադրութիւնները, խուսափելով անցեալի կողմնակի մարզանքներէն եւ սայթաքումներէն: Յաջողութիւն:

ԼԻՈՆԻ 38ՐԴ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ԵՐԹԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

★

Ա. ՕԴԱՆԱՒՈՎ.— Փարիզէն ամէն օր, Ապրիլ 7էն 16: Օրլին կը մեկնի ժամը 7.55:

Տօնավաճառ կը հասնի ժամը 10.15ին: Վերադարձ օդանաւով միեւնոյն օրը Մեկնում Տօնավաճառէն ժամը 19ին: Օրլի կը հասնի ժամը 21.20ին:

ՓՈՍՏՈՑԷՆ - ՄԵՔԵՆԵԱՔ.— Ապրիլ 10ին, մեկնում ժամը վեցին: Մեկնում Թուլուզ – Գլանեաքէն ժամը 7.30ին: Տօնավաճառ կը հասնի ժամը տասնին: Մեկնում միեւնոյն օրը Տօնավաճառէն ժամը 19.30ին: Թուլուզ կը հասնի ժամը 22ին. — Փարիզ ժամը 23.30ին.

Նախատեսուած են բազմաթիւ հաղորդակցութիւններ Լոնտոնի, Միլանի, Ամսթերտամի եւ Պրիւքսէլի հետ:

Բ. ՇՈԳԵԿԱՌՔՈՎ.— Այն ճամբորդները որ Լիոնի Տօնավաճառը պիտի երթան պիտի օգտուին քսան առ հարիւր զեղչէ, Ապրիլ վեցէն 17, որ պիտի տրուի ամէն առեւտրական տան երկու ներկայացուցիչի:

Լիոնի շուրջ բաւական լայն տարածութեան մը մէջ, երթեւեկի տոմսեր պիտի տրուին, մէկ օրուան արժէքով, ամէն կարգի միայն Լիոնի համար, առանց ճամբան կանգ առնելու իրաւունքի եւ ամէն մարդու պիտի տրուի երեսուն առ հարիւր զեղչով ապրիլ 9-15:

Կառքերու համար հետեւիլ կառավարութեան նոր հրահանգներուն:

ՀՐԵԱՅ ԼՐԱԳՐՈՂ ՄԸ, Լէոն Քրիսթոլ, որ վերջերս Մոսկուա գացած էր, ստուգեր է թէ վեց տարիէ ի վեր անհետացած հրեայ գրագէտներ գնդակահարուած են 1952 Օգոստոս 12ին: Մոսկուայի ընդհ. դատախազը իր մօտ հրաւիրելով գրագէտներուն ընտանիքները, յաւով յայտներ է թէ իրենց հայրերը կամ եղբայրները «զոհ գացած են դատական սխալի մը»: Դատախազը խոստացեր է վերահաստատել անոնց պատիւը: Զոհերուն թիւը՝ երեսուն:

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (8)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

■

3.— ԳՈՒԺԿԱՆ

Երբ բուսական վարժուեցաւ, սենեկապետի պաշտօն էր կատարում Երիտասարդը պատուհանից վեր առեց սպիտակ կայծհանը, կայծքարը եւ աբեթը, կարկեց միմեանց, կայծերը ցայտեցին, աբեթը վառուեցաւ, նրանով վառեց ծծումբի լուցկին, իսկ վերջինով վառեց մոմապատի կծիկը, տուեց Սամուէլի ձեռքը, ասելով.

— Դէ, անցիր:

Սամուէլը կրկին անգամ լռութեամբ գլխու տուեց եւ, իբր սովորութեան համեմատ, երեսը խաչակնքեց, յետոյ ցած իջաւ քառակուսի նեղ ծակից, որտեղից մի մարդ հազիւ կարող էր անցնել: Երիտասարդը ցած թողեց տախտակեայ փոքրիկ կափարիչը եւ անցքը ծածկեց գորգով:

Այդ ամրոցի յատակի տակ կային բազմաթիւ ստորերկրեայ անցքեր, որոնք, ցանցաձեւ լաբիւրինթոսի նման տանում էին դէպի զանազան կողմերը: Գլխաւոր սենեակները, որոնց մէջ բնակւում էին ամրոցի տէրերը, ունէին իրանց առանձին գաղտնի անցքերը, որոնք յատակի խորքերում միանում էին եւ այդպիսով պահպանւում էին հաղորդակցութիւն թէ միմեանց մէջ, եւ թէ դրսի հետ:

Ի.— ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

Սամուէլը կրկին մտաւ իւր ընդունարանը:

Այս առաւօտ այդ կոկիկ, ընդարձակ սենեակը, կարծես, խեղդում էր նրան: Նա մօտեցաւ լուսամուտին, յետ քաշեց ծանր կերպասեայ վարագոյրը եւ բաց արեց փեղկերից մէկը, որ փոքր ինչ թարմ օդ ներս թողնէ: Յետոյ բաց արեց դռները սպասաւորի համար: Սպասաւորի փոխարէն ներս մտաւ նրա գեղեցիկ, ոսկեգոյն բարակը: Այդ խելացի անասունը, կարծես, նախասենեակում սպասում էր դռները բացուելուն: Նա այն առաւօտ քրքուչ եւ նրբակազմ էր, որ դրսից կարելի էր բոլոր կողերը համարել: Երկար պարանոցի վրայ կրում էր արծաթեայ օղամանեակ: Նա մօտեցաւ եւ կանգնելով ետեւի թաթիկների վրայ, առջեւի թաթիկները բարձրացրեց, դրեց իւր տիրոջ կուրծքի վրայ, եւ մի առանձին քաղցրութեամբ նայում էր նրա երեսին, աշխատելով գուշակել թէ ինչու էր նա այնքան տխուր: Երիտասարդը ձեռքով փայփայեց նրա սիրուն գլուխը, երկար ականջները, նուրբ դունչը, եւ բարակը մխիթարուելով այդ փաղաքշանքից, ցած թողեց թաթիկները, հեռացաւ սենեակի մի անկիւնում եւ այնտեղ պառկեց, չդադարելով իւր հեզ աչքերով հետեւել, թէ որպէս իւր սիրելի տէրը գնում գալիս, անհանգստաբար քայլերով շարունակում էր անց ու դարձ անել սենեակի մէջ:

Նրա սիրտը ալեկոծութեան մէջ էր. Երիտասարդական ջերմ արիւնը եփ էր գալիս նրա մէջ: Որքան մտածում էր պալոց այցելուի մասին, այնքան չարիքը իւր բոլոր դարհուրանքներով մեծանում էր նրա աչքում: Հայաստանը մնացել էր բոլորովին անտէր եւ անպաշտպան: Հայոց Արշակ թագաւորը, երկաթի շղթաների մէջ, հեծում էր Անյուշ բերդում: Հայոց թագաժառանգը, Պապը, իւր կնոջ՝ Զարմանդուխտի եւ երկու որդիների՝ Արշակի եւ Վաղարշակի հետ, պահուած էին Կ. Պոլսում: Թագաւորին աքսորել էր պարսից Շապուհ արքան, իսկ թագաժառանգին կալանաւորել էր յունաց Վաղէս կայսրը: Հայաստանի քահանայապետը, հայրենիքի հզօր պաշտպանը, Ներսէս Մեծը նոյն կայսրի հրամանով աքսորուած էր Պատմոս անբնակ կղզում: Հայաստանը մնացել էր անտէր: Նրա երկու պաշտպանները — թագաւորը եւ քահանայապետը — չկային: Յունաց կայսրը մէկ կողմից, պարսից արքան միւս կողմից, երկու անյագ վիշապների նման, բերանները բաց արած, մաքառում էին միմեանց հետ, թէ որը աւելի շուտ կը կլանէ անտէր մնացած երկիրը:

Այդ ցաւալի մտածութիւններն էին, որ ալեկոծում էին երիտասարդի սիրտը եւ նա սոսկալով տեսնում էր իւր հայրենիքի մեծ տագնապը — նրա մօտալուտ օրհասը:

Միւս կողմից տեսնում էր նա Հայոց նախարարների մէջ երկպառակութիւն. ոմանք ցանկանում էին ընդունել Յունաց գերիշխանութիւնը, եւ հարկատու լինել Յոյներին, իսկ ոմանք ցանկանում էին ընդունել Պարսից գերիշխանութիւնը եւ հարկատու լինել Պարսիկներին: Հայրենիքի անկախութիւնը սիրող եւ նրա ինքնակայութեան նուիրուած նախարարները տառապում էին անհնարին յուսահատութեան մէջ, թէ ինչ միջոցով ազատեն հայրենիքը անդառնալի կորուստից: Չը կար մէկը, որ նրանց մէջ համաձայնութիւն կայացնէր: — Չկար թագաւորը, չկար քահանայապետը:

Կային դաւաճաններ:

Եւ այդ դաւաճանները Հայոց երկու ամենահզօր նախարարութիւնների ներկայացուցիչներն էին — Վահան Մամիկոնեանը եւ Մերուժան Արծրունին:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

մէջ: Նաւատորմը պիտի կեդրոնանայ Ալժերիոյ նաւահանգիստներուն մէջ»:

Գ. Կի Մոլէ պատասխանելով զանազան հարցումներու, գոհունակութիւն յայտնեց Փարիզի ամերիկեան դեսպանին եւ նախագահ Այզընհաուըրի վերջին յայտարարութեանց առթիւ, որոնց համաձայն Մ. Նահանգները ջերմապէս կը գնահատեն Ֆրանսայի ճիգերը: Ի պատասխան ուրիշ հարցումի մը, բացատրեց թէ Ալժերիոյ հարցին լուծումը կը տարբերի Թունուզի եւ Մարոքի խնդիրներէն:

× Ալժերիոյ նախարարը, Գ. Ռ. Լաքոստ հետզհետէ կը գործադրէ իր ստացած լիազօրութիւնները: Առջի օր ալ արգիլեց զէնքերու ներածումը եւ վաճառումը, սկսելով ամենափոքր հրացէնէն: Արգիլուած են նաեւ վառօդը, պայթուցիկները, նոյնիսկ պարապ փամփուշտները: Ո՛վ որ պէտք ունի արգիլուած զէնքերուն պէտք է մասնաւոր արտօնութիւն ստանայ: Այս արգելքը սկսան գործադրել երբ զինուորական իշխանութիւնը կը ծանուցանէր թէ զգալապէս աւելցած է ապստամբներուն ճնշումը, մասնաւորապէս խաղաղ բնակչութեան վրայ: Բազմաթիւ երեւոյթներ կ՚ապացուցանեն թէ ապստամբները կը փորձեն միացեալ ճակատ մը կազմել, ութ միլիոն Արաբները կաղմակերպելով 1·200·000 Եւրոպացիներու դէմ: Անոնք վարպետօրէն կ՚օգտագործեն ցեղային եւ կրօնական զգացումները եւ խստօրէն կը պատժեն իրենց ընդդիմացողները: Զէնքի ներածման եւ վաճառման արգելքը պիտի ազդէ նաեւ Ֆրանսացի գաղթականներուն վրայ: Զանազան խուզարկութեանց ընթացքին, զէնքեր գտնուած են նաեւ իբրեւ թէ մեռած Ալժիրիացիներու դագաղներուն մէջ:

× Մարսէյլի ոստիկանութիւնը արգիլեց 300 Ալժերիացիներու մեկնումը, երբ կը փորձէին նաւը նստիլ քարափէն: Բոլորն ալ իրենց եկած քաղաքները վերադարձուեցան:

× Թունուզի ազգայնական փարիզը՝ Պուրկիպա, իր երկիրը վերադառնալով խանդավառ ընդունելութեան մը արժանացաւ: Այդ միջոցին երեք հազար հոգինոց բազմութիւն մը թափոր կազմած էր փողոցներուն մէջ, ալժերիական դրօշներ պարզելով, առաջնորդութեամբ ծայրայեղ ազգայնականներուն: Շատ չանցած ընդհարում մը տեղի ունեցաւ եւ ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ ջուր հոսեցնել եւ արտասուաբեր կազ գործածել: Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան: Ֆրանսական զօրքը շարունակելով գործել կարգ մը ցեղախումբերու դէմ, 133 ըմբոստներ սպաննեց:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ն. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ապահովութեան վերատեսուչին՝ զօր. Սերովի Լոնտոն ժամանումը մեծ տհաճութիւն պատճառած է: Թերթերը չնդալից խորագիրներ կը գործածեն, հանրային կարծիքին վրայ ազդելու համար, — «Իւան Ահեղ Անգլիա եկած է» եւայլն: Արտաքին նախարարութեան բանբերը բացատրեց թէ «մենք հրաւիրեցինք խորհրդային կառավարութիւնը որ պաշտօնեայ մը ղրկէ, գործակցելու համար ապահովութեան ձեռնարկներուն, Բուլկանինի եւ Խրուշչեւի այցելութեան առթիւ: Անոնք ընտրած են զօր. Սերովը եւ անշուշտ գիտէին թէ ինչ ազդեցութիւն պիտի գործէ»:

ԿԻՊՐՈՍԻ զինուորական հրամանատարը, մարեչալ Հարտինկ, որ ութ ժամ հանգիստ քնացած էր իր անկողնին մէջ տեղաւորուած ռումբին վրայ, դժկամակութեամբ որոշեց ճամբել յոյն ծառանները: Ուրիշ զգուշական միջոցներ ալ ձեռք առնուեցան: Ցարդ երեւան հանուած չէ ռումբ յանցաւորը: Զինեալ պահակախումբ մը դրուած է կառավարչատան առջեւ, սուինաւոր զինուորներով: Առջի օր ռումբեր նետուեցան Նիկոսիոյ մէջ:

ՍԹԱԼԻՆԻ դէմ բացուած պայքարին առթիւ, իրապէս հաւանական կը դառնան որ Կոմինֆորմը լուծուի: Մեծ խրաբանցում կը տիրէ Իտալիոյ համայնավարներուն մէջ: Ընդհ. քարտուղարը, Թոլյիաթթի, հարկադրուեցաւ լուսաբանութիւններ տալ: Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան կեդր. Կոմիտէն բացառիկ նիստ մը գումարեց, այս խնդիրը քննելու համար: Մորիս Թորէզ ներկայ չէր եւ իր դերը կատարեց Տիւքլօ:

ԴԱՀԻՐԷԻ ճեպընթացը Ջրանցքին ի վար գլորեցաւ հարաւային Եգիպտոսի մէջ: Կ՚ըսուի թէ հարիւրաւոր ճամբորդներ մեռած են:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլայ, հետեւեալ արարողութիւններուն.—

Այս ուրբաթ առաւօտ ժամը 9·30ին վերջին Արեւագալ իսկ երեկոյեան 4·30ին Խաղաղական եւ Հսկում:

Այս կիրակի Ծաղկազարդ հանդիսաւոր քառաձայն Ս. Պատարագ, ժամը 10ին: Նոյն օրը երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4·30ին:

●

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 25· Կիր· Ծաղկազարդ, ժամը 8-12 եւ 16·30 Դռնբացէք:

Մարտ 27 Աւագ Գշ. Ցիշատակ Տասը Կուսանաց 16·30:

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի: (ԿՆԻԹ)

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

25 Մարտ, կիրակի Ծաղկազարդի, ժամը 9·30ին ժամերգութիւն, Անդաստան, Ուռօրհնէք ժամը 10·30ին, ձայնաւոր պատարագ, ժամը 16ին, երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Դռնբացէք:

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9·30ին ժամերգութիւն: Ժամը 10·30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն: Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն: Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն:

ՊՈՄՈՆ

Պոմոնի Ս. Գ. Լուս. եկեղեցւոյ, այս կիր. Ծաղկազարդ, առաւօտ Ակգր. ժամը 9ին, Սուրբ Անմահ Պատարագ 10ին, Երեկոյեան ԴՌՆԲԱՑԷՔի արարողութիւնը ժամը 3ին:

27 Մարտ, Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին Ցիշատակ ՏԱՍԸ Կուսանաց ժամը 3ին:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, կիրակի 25 Մարտ, կէս օրէ վերջ ժամը չորսին: 32 ռիւ Տանբօն, Քրէմլէն Պիսէթրը:

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ կը ներկայացնեն՝

« ԱՇԽԱՐՀԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ »

Կը մասնակցին Օր. ԱՏՐԻՆԷ ԱՍԱՍԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ս. ՍՈՒՐԷՆ, ԱՄԲԱՏ ԹԱԿՈՐԵԱՆ եւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարող ուժեր:

Մուտք 150 Ֆրանք:

Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ տ՚Իթալիէն առնել 47 եւ 125 թիւ օթօպիւսները եւ իջնել ռիւ տը լա Քոնվանսիոն:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը պարանցիկ հաւաքոյթ մը կը կազմակերպէ Ծաղկազարդի կիրակին, 25 Մարտ, ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները:

ՀԱՆԴԷՍ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շավիլի Կրօն. Ընկերակցութիւնը եւ Եկեղեցւոյ Շինութեան Յանձնախումբը հանդէս մը կազմակերպած են այս կիրակի ժամը 16ին, թաղապետական սրահը, բարձր հովանաւորութեամբ՝ Կաթող. պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

Կապոյտ Խաչի զինեձօնին առթիւ հաւատարիմ բարեկամ մը հինգ հազար Ֆր. կը նուիրէ Կապոյտ Խաչին, իբրեւ մասնակցութիւն ծախքերու:

Ստացայ «Յառաջ»էն:

× Ֆ. Կ. Խաչի Գանեէօ Քաշանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Աղապապեանէ կարի մեքենայ մը, իրենց քրոջը մահուան տարելիցին առթիւ:

Վիէն.— Այրի Տիկ. Մ. Ալոյեան եւ Մարգարեան ընտանիքը խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ԱԼՈՅԵԱՆԻ

կսկծալի մահը.

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, շաբաթ, ժամը 16ին ռիւ Սէն Մարթէնի եկեղեցին:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շահինեան, Աղասեան, Պիպէրեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ողբացեալ՝

ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

Տիկին Թագուհի Գօյաճեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր քրոջ՝

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ,

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

■

Տէր եւ Տիկին Վերժին Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Կիւրիւնլեանի, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Փեհլիվանեանի եւ զաւակներուն փափաքին համաձայն հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, եւ աներձագին ողբացեալ

ԼԵՒՈՆ ԿԻՒՐԻՒՆԼԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, այս կիրակի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

■

Տիկին Աղնիւ Տէրոյեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին իր ամուսնոյն Տիգրան Տէրոյեանի մահուան հինգերորդ տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

■

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Սէն Անթուանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20ին հայրենակից Գէորգ Գօղոսեանի բնակարանը: Կարեւոր է բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Ջիլինկիրեան եւ զաւակը Ջիլինկիրեան, Ջիթունի, Գվողլեան, Գասմաճեան, Դարբինեան, Թուլաճեան, Գադանճեան, Աճէմեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր, ծաղկեպսակով կամ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով մասնակցեցան իրենց խոր վիշտին

ՓՈՔՐԻԿՆ ՍԵՐԺ ՋԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

ղառնակսկիծ մահուան առթիւ:

●

ՏԷՍԻՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի վարչութիւն հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները.— Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Տէսինի մասնաճիւղէն փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Հռիփսիմէ Պետրոսեանի մահուան առթիւ 2000 Ֆրանք, Տիկին Ալթուն Տավուտեանի մահուան առթիւ հազար Ֆր., նոյն առթիւ կաթնավաճառ Lyaudet 500 Ֆրանք, Սերաստիոյ «Մուրատ» Ուսումնասիրացէն՝ իրենց ներկայացումին առթիւ երեք հազար Ֆր., Տէր եւ Տիկ Վահան Քէչիչեանէ 500 Ֆր.:

× Տավուտեան – Faggion ընտանիքը եւ ազգականներ, իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, գրաւոր թէ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին, իրենց կնոջ, մօր, զոքանչին ու ազգականին՝ Տիկին Ալթուն Տավուտեանի (ծնեալ Տօնապետեան) ցաւոն մահուան առթիւ:

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 25 ՄԱՐՏ — DIMANCHE 25 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7638 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3349

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԻՉ ՄԸ ԳԱՐՈՒՆ...

■

Գարուն է եւ Ծաղկազարդ :

Օդը քմայքներ կը սարքէ ամէն օր։Նոյն իսկ օրը քանի մը անգամ։ Երբեմն արեւ-շող, երբեմն ամպոտ։ Հովեր կը փչեն եւ անձրեւ ալ կը տեղայ։

Եւ սակայն, կարճ կը տեւէ քմայքը : Գարնան երկունքն է, որ ի վերջոյ պիտի յանգի արդասաւոր պայծառութեան եւ ջերմութեան :

Մէկ բառով՝ վերածնութիւն :

Մեր ազգային աւանդութեանց մէջ ինքնուրոյն տեղ մը կը գրաւէ Ծաղկազարդը, իբրեւ աւետաբեր օր մը գարնանային եղանակի, կամ իբրեւ անոր լրացուցիչ մասը :

Ջերմութիւն կը հոսի ընդարմացած սիրտերու մէջ, եւ մարդիկ ակնդէտ կը սպասեն Զատիկին, որ դարձեալ ուրիշ հմայք մը ունի, հայկական մեծապէս :

Այդ բոլորէն շատ բան մոռցուած, կոր-սուած է այսօր:

Եւ սակայն, երբ գարուն է եւ Ծաղկա-զարդ, ամէնէն ցամաք հոգիներն ալ կը խլրտին, բնականաբար :

Անբնական՞ն է սպասել որ նոյն բարե-նշան երեւոյթը պարզուի, նաեւ, մեր հայկական, հաւաքական կեանքին մէջ :

Քիչ մը գարուն՝ ազգային – քաղաքա-կան հորիզոնին վրայ, որպէսզի մշուշը փարատի եւ կարենանք աւելի պայծառօրէն տեսնել չարն ու բարին :

Վէճեր եւ պայքարներ միշտ ալ պիտի ունենանք, ինչպէս գարունն անգամ ունի ամպամած երկինք, «անձրեւաբեր հողմունք» եւ ուրիշ անակնկալներ :

Բայց, ի վերջոյ տեղ մը կանգ պիտի առնենք, պահելով հաւասարակշռութիւնը եւ որոշ ներդաշնակութիւն :

Լրագրական, վարդապետական կամ ա-ղասիրական ամէնէն բանուոր պայքարն ալ չի կրնար աւելի ծանր կշռել քան տաբաւիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան դատը :

Երբ օրն ի բուն թունաւոր նետեր ու նիզակներ կ'արձակուին սաստկացող մոլեգնութեամբ, երբ գրիչները թոյն կը սրսկեն եւ մաղձ կը հոսի բերաններէն, գաղթը Ծաղկազարդ կամ Զատի՞կ պիտի ըլլայ, թէ «Օր Մեռելոց»:

Ահա վերջին տխրագանդ ժխորը,— Փետրուար 20ի կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ։ Ամուլ եւ տմարդի խաչակրութիւն մը, որ կ'այլասերի ու կը ճապաղի, փոխադրուելով գաղութէ գաղութ։ Նոյնիսկ նիւթ ճարելով օտար շրջանակներու :

Մեր լրագրական – եկեղեցական պատմութեան մէջ հազուադէպ է այսքան անճոռնի ղալմաղալ, ի հեճուկս բացորոշ իրողութեանց :

Ինչպէս միշտ, այս գիմակաթափ խուժանավարութեան առթիւ ալ դաւադիրներ կը շարունակեն իրար խառնել հին ու նոր առասպելներ, մշուշը թանձրացնելու եւ սրամ ցանելու համար :

Միջին Արեւելքի մէջ «ազգասէր» եւ «եկեղեցասէր» թերթեր կան որոնց չորս էջերէն երեքը յատկացուած է այս աղմուկը ժխորին.

Ո՞ւր էր որ գարնանաշունչ հով մըն ալ այդ ջղագար խաչակիրներու վրայէն փչէր, եթէ ոչ Հայ. Եկեղեցւոյ, գոնէ իրենց ընթերցողներու բարիքին համար :

Քիչ մը գարուն, քիչ մը «Հայու արիւն» — ինչպէս կ'ըսեն իրենք — «ի սէր ազգութեան»։ Ի շահ Էջմիածնի եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեանց, եւ մանաւանդ ցիրուցան բազմութեանց որոնք ամէն բանէ առաջ խաղաղութեան եւ ապահովութեան կը կարօտին :

Այդ խաղաղութեան համար հիմնական պայման է անխախտ պահել մեր ինքնորոյման իրաւունքը

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ

■

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ ՄՇԱԿԱԾ ԵՆ

Կը հաստատուի թէ Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները լրջօրէն նկատի առած են Ֆրանսայի առաջարկը՝ Միջին Արեւելքի խորհրդաժողովի մասին, որ պիտի գումարուի Մայիս 5ին, Փարիզ : Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը կարգ մը լուսաբանութիւններ խնդրած է։ Նախարարութեան պաշտօնական բանբերը յայտարարեց թէ Անգլիա պիտի օգտուի Ատլանտեան Խորհուրդի ժողովէն, քննելու համար Միջին Արեւելքի տագնապը՝ Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն հետ .

Միջին Արեւելքի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ սուր հետաքրքրութեամբ կը հետեւին այս ձեռնարկին, մանաւանդ որ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Գ. Փինօ, մօտերս ճամբորդութիւն մը պիտի կատարէ դէպի Լիբանան, Սուրիա եւ Իսրայէլ :

Ազգ. ժողովի առջի օրուան նիստին մէջ Գ. Փինօ պատասխանելով նախկին նախարարի մը հարցումներուն, կրկնեց անգլեւամերիկեան մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ ըրած յայտարարութիւնները.

« Ֆրանսական կառավարութիւնը երբեք մտքէ չէ անցուցած հրաժարիլ մեր աւանդական վինակցութիւններէն եւ Ատլանտեան դաշինքէն։ Բայց իրատեսութիւն չէ ժխտել միջազգային կացութեան մէջ յառաջ եկած բարեփոխումները. Մենք կը կարծենք թէ այսօր ապահովութեան հարցէն աւելի կարեւորութիւն ունին ընկերային եւ տնտեսական խնդիրները։ Ահա թէ ինչու հարկ է մեր բոլոր ճիգերը ուղղել կեանքի պայմանները բարելաւելու։ Ամէն բանէ առաջ կառավարութեան ուշադրութիւնը պէտք է դրուէ պայքարը՝ թշուառութեան դէմ, որ գըլխաւոր աղբիւրն է խլրտումներու։ Ցետոյ պէտք չէ անտեսենք տնտեսական մրցակցութիւնը։ Անհրաժեշտ են մարդկային շփումներ զանազան պետութեանց պատասխանատուներուն միջեւ ։ Անհրաժեշտ է ներկայութեան քաղաքականութիւն մը վարել »։

Դէպի Հնդկաստան եւ Եգիպտոս կատարած այցելութեան մասին խօսելէ ետք, նախարարը յայտարարեց .

— « Գահիրէի մէջ խօսակցութիւններ ունեցայ որոնց շնորհիւ կարելի եղաւ փարատել փառ'ղուոր թիւրիմացութիւններ. Խաղաղեցման միեւնոյն տրամադրութեամբ Սուրիա, Լիբանան եւ Իսրայէլ պիտի երթամ յառաջիկայ ապրիլին »։

Հարցազննող երեսփոխանը, Գ. Մ. Շումանի այս առթիւ գիտել տուաւ . «Կը մաղթեմ որ վարչապետը եւ արտաքին գործերու նախարարը Մոսկուա գացած ատեն չմոռնան յիշեցնել թէ չեխական զէնքեր կը ղրկուին Ալժերիա, ափրիկեան Տրիպոլսոյ ճամբով »։

× Անգլ. կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ ծրագիր մը յօրինած է, ի հարկին զինուորական միջամտութիւն կատարելու համար Միջին Արեւելքի մէջ։ Այս յայտարարութենէն կը հետեւի թէ արեւմտեան պետութիւնները վճռած են խափանել որեւէ նախայարձակում արաբական երկիրներու կամ Իսրայէլի կողմէ։ Միեւնոյն ատեն կ'ապացուցանէ թէ երեք պետութիւնները շատ ծանր կը նկատեն պատերազմի մը վտանգը : Անգլիական ծրագիրը կը նախատեսէ արագ միջամտութիւն մը։ Այս առթիւ կը յիշէ 1950ի երրեակ յայտարարութիւնը որուն համաձայն Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ.

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ՄՈՒՇԵՂ
որ մեռաւ Մարտ 19ին, Պէյրութի մէջ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍԻՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

●

Նախարարական խորհուրդը վաւերացուց Ալժերիոյ նախարարին՝ Գ. Լաքոստի հրագիրը, որուն համաձայն պիտի փութացնեն հողերու օգտագործումը։ Առայժմ սոր զօրակոչ պիտի չկատարուի, եթէ կացութիւնը չծանրանայ։ Գ. Լաքոստ տարրերով կացութիւնը. յիշեցուց թէ պէտք է այնպէս շարժիլ որ Ալժերիան ալ պատերազմի չմատնուի Հնդկաչինի պէս. Տեղական թերթերը կը գրեն թէ այս առթիւ բուռն բանավէճ մը ծագեցաւ Ալժերիոյ նախարարին եւ Մենտէս Ֆրանսի միջեւ. Այս վերջինին ձէկ գիտողութեան վրայ, Գ. Լաքոստ իր թուղթերը ժողվեց եւ դէպի դուռը գնաց, պոռալով .— « Այս պայմաններուն մէջ թող ուրիշը գան իմ տեղս»։ Հանրապետութեան նախագահը, վարչապետը եւ ուրիշներ անմիջապէս միջամտեցին եւ միջադէպը փակուեցաւ .

Ներքին գործերու նախարարն ալ զեկուցում տալով, ըսաւ թէ բանակին զօրացումը եւ ոստիկանութեան գործունէութիւնը մեծ տպաւորութիւն ձգած են Ալժերիոյ բնիկներուն մէջ : Կարգ մը գիտողութեանց վրայ, այն եզրակացութեան յանգեցան թէ անհրաժեշտ պիտի ըլլայ հարիւր հազար օգնական զօրք ղրկել, խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար :

× Լաքոստի բարենորոգման ծրագրին համաձայն, այն ընկերութիւնները որոնք Ալժերիոյ մէջ կը գործեն կառավարական պայմանագիրներով պէտք է գործ ճամբ բնիկներուն, երբեմ, 50 առ հարիւր։Ցարդ Եւրոպացիներուն վերապահուած էր շահաբեր գործերու առիւծի բաժինը, թէ կառավարական եւ թէ անհատական ձեռնարկներու մէջ։ Բնիկները ցարդ հազիւ հունձքին մէկ ութերորդը կը ստանային։ Այս բաժինը ալ պիտի աւելնայ։ Տասնեակ հազարաւոր արտավար հողեր սպասուած արդիւնքը չեն տար, վասն զի ջրաբաշխական կազմակերպութիւնները թերի են եղեր։

× Վերջին լուրերու համաձայն, ընդհարումները եւ սպանութիւնները հետզհետէ կ'աւելնան Ալժերիոյ եւ Թունուզի մէջ։ Ֆրանսական զօրքը անընդհատ հետապնդէ 3000 հոգինոց հրոսախումբ մը որ կը գործէ Հարաւային Թունուզի մէջ : Առջի օր 47 ըմբոստներ եւ 17 քաղաքացիներ սպաննուեցան։ Ընդհարումները միշտ կը շարունակուին Ալժերիոյ արեւելեան ճակատին վրայ :

× Ազգ. ժողովը 99ի դէմ 477 ձայնով լիազօրութիւն տուաւ կառավարութեան, քաղաքական եւ վարչական փոփոխութիւններ կատարելու համար անդրծովեան երկիրներու մէջ (գաղթավայր)։ Քուէարկուած բանաձեւը կապ չունի Մարոքի եւ Թունուզի հետ որոնք անկախ հռչակուեցան եւ որոնց մասին անջատ բանակցութիւններ պիտի կատարուին։ Բանաձեւը կը նախատեսէ որոշ ինքնավարութիւն՝ Մատակասքարի մէջ որ խիստ կարգ։ սարքի մը ենթակայ է Բ. աշխարհամարտէն ի վեր, ըմբոստութեան մը հետեւանքով։— Ժողովը արձակուրդ առաւ մինչեւ Ապրիլ 17 :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

●

ԽՄԲ.— Առջի օրուան հեռաձայն թղթակցութենէն ետք, զոր հրատարակեր էինք երէկ, ստացանք նաեւ հետեւեալ նամակը .—

ՄԻԼԱՆՕ, 22 Մարտ (Ցառաջ).— Այսօր, կէսօրուան ժամը ճիշդ 12ին, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, Վազգէն Ա. Հռոմէն հասաւ Միլանոյի Մալփենսա օդակայանը, ընկերակցութեամբ իր քարտուղարին, գաւազանակիր արեղային եւ Գ. Երուանդ Հիւսիսեանի։ Օդակայան փութացած էին Իտալիոյ Ազգ. կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները եւ բազմաթիւ հայրենակիցներ։ Ներկայ էին նաեւ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան ընդհ. քարտուղար եւ Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի տեսուչ Հ. Եղիա վրդ. Փէշիկեան եւ «Բազմավէպ»ի օգնական խմբագիր Հ. Ներսէս վրդ. Տէր Ներսէսեան։

Վաղը, ուրբաթ, ազգային կազմակերպութեանց վարչական մարմինները պիտի տեսակցին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հետ։ Ինչպէս հեռաձայնով հաղորդուած էր արդէն, կիրակի, Մարտ 25, ժամը 17ին Ն. Ս. Օծութիւնը պիտի պատուասիրուի թէյասեղանով Հայ. Տան մէջ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Ա.

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

●

Գ. ՑԱՆԿ

Իմն (Ա. Ջ.)	100.000
Ս. Ե.	50.000
Արմենակ Թորիկեան։ Քլամար	25.000
Տիկ. Արշալոյս Սիսլեան, Կրընոպլը	25.000
Յակոբ Իմրատեան, Իսի	10.000
Սարգիս Գիճիրեան, Իսի	5.000
Տէր եւ Տիկին Սթաւեան	5.000
Յովհաննէս Զըլըլեան	2.000

☘

Նախորդ ցանկերէն (լոյս տեսած Գ. էջ)	
Վիէնի մէջ հանգանակուած է	28.250
Նուպար Նիկողոսեան	10.000

Նոր արձանագրութիւններու եւ վճարումներու համար առ այժմ դիմել՝ Librairie H. SAMUELIAN, 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e.

Կամ «ՅԱՌԱՋ»ի
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Կը խնդրուի այս կարգի վճարումներու համար չօգտագործել թերթին «չէք-փոսթալ»ի թիւը որ վերապահուած է միայն Յառաջի հաշիւներուն :

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՕՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Տէր եւ Տիկին Արշամ Խոնդկարեան յարգելով յիշատակը իրենց վաղեմի բարեկամ՝ Դրօյի, փոխան ծաղկեպսակի 3000 ֆրանք կը նուիրեն Փարիզի Մշակոյթի Տան հիմնադրամին :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ երեսփ. ժողովը որոշեց զինուորական ծառայութեան պայմանաժամ նշանակել 12 եւ ոչ թէ 18 ամիս :

ՆՈՒԻՐՈՒՄԸ

1905 – 1906 տարիները ...

Դեռ չէր ցամքած Սասունի եւ Տարօնի նահատակ ժողովուրդի եւ յեղափոխական մարտիկներու արիւնը. դեռ չէր դադրած մոլեգին թիւրքահայու կրծքին վրայ քայքայած վէրքին . մանաւանդ ցաւագինօրէն թարմ էր դեռ Կովկասէն Սասունին օգնութեան փութացող խումբերու բնաջնջման կսկիծը, բնաջնջուած՝ ռուս եւ թիւրք զօրքերու կողմէ միաժամանակ ...: Այդ շրջանին էր, որ ցարական Ռուսաստանը, չնական պատրաստակամութեամբ, ընդառաջ կ'երթար բարենի Թուրքիոյ բոլոր պահանջներուն: Տնտեսական եւ ռազմական մեծ անկարողութիւններ ունէր Ռուսաստանը ի հաշիւ Թուրքիոյ. Գերմանիայէն կ'ուզէր խլել անոր գերակայութիւնը եւ համեղ պատառները ... :

Ռուսաստան ունէր նաեւ ներքին պատճառներ անհաշտ աչքով նայելու Կովկասի հայութեան վրայ: Հայութիւնը, յանձին Դաշնակցութեան, ոտքի ելած էր պայքարի ուղին նաեւ ռուսական բռնապետութեան դէմ :

Կովկասեան հայութիւնը իր ձեռքը առած էր երկրին բովանդակ արդիւնաբերութիւնը եւ վաճառականութիւնը. բոլորած էր մշակութային հարուստ կեանք,— հայ դպրոցներ, հրատարակչական, բարեգործական եւ նման քաղաքակրթիչ հաստատութիւններ: Անհանդուրժելի էին այս ամէնը, երբ մանաւանդ, այդ շրջանին, հայ տարրը դաշնակից կը դառնար Ռուսաստանի յեղափոխական կուսակցութիւններուն .

Մտածեց եւ յղացաւ անմիջապէս ազգամիջեան կռիւներ յարուցանելու գիւային գաղափարը , — հայ – թաթարական երկարամեայ պատերազմը եղաւ անոր արդիւնքը :

Թուրք – թաթար ոճիրը եւ աղանդը յարմար տարրեր էին այդ ձեռնարկին համար: Եւ ռուս իշխանութեան քթին տակ, կողակներու բարոյական — երբեմն նաեւ ուղղակի — օժանդակութեամբ, թաթար խուժանը յանկարծակիի բերաւ եւ խուժեց հայ քաղաքներ ու գիւղեր: Ահաւոր էին զարմանալի թաթարներու շահատակութիւնները, — ջարդ, թալան, հրդեհ եւ աւերում: Կատարուած բարբարոսութիւնը հասաւ հոն, որ, իրենց դուռներուն ետին պահուըտած, ուռկաններով Հայեր կ'որսային եւ ներս կը քաշէին մորթելու համար ...

Բագուն Հայերու արդիւնաբերական ձեռնարկներն էր. Գանձակը, Թիֆլիսը, Ղարաբաղը եւ Երեւանեան նահանգը հոծ հայութեամբ բնակուած էին. հարուածները գլխաւորապէս այդ կէտերուն էին ուղղուած: Հարիւրաւոր հայ գիւղեր օրհասական ճգնաժամ ապրեցան :

Սարսափելի անակնկալ մըն էր ռուս – թաթարական այս հարուածը:

Բայց հայութիւնը արագ ուշաբերեցաւ: Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը շուտով թօթափեց վայրկեանի շուարութիւնը. անմիջապէս ինքնապաշտպանութեան եւ ապա յարձակողական խումբեր ստեղծեց, կազմակերպեց եւ ղեկավարութիւնն իր ձեռքը առաւ: Հայ ժողովուրդը կեցաւ Դաշնակցութեան կողքին եւ լծուեցաւ կեանքի ու մահուան պայքարի :

Արտակարգ, գերմարդկային ճիգերով զինուեցաւ մեր ժողովուրդը. կազմուեցան դիմադրական ճակատներ, պատժիչ խումբեր եւ զօրակոչի ենթարկուեցան մեծէն մինչեւ փոքրը, ինչպէս եւ բոլոր փորձառու հին մարտիկները:

Տարօնի աշխարհի եւ Սասունի «հուրն ու սուրը» անցած հրաշք մարտիկները, Վասպուրականէն եւ միւս նահանգներէն Կովկաս գտնուող հին հայդուկները ստանձնեցին շրջաններու ղեկավարութիւնը: Եռացեր, եռանդ, ինքնուրացում: Անհունօրէն սարսափելի հարուածներ տրուեցան թուրք եւ թաթար խուժաններուն.

Հարուածը այնքան ծանր էր եւ ահաւոր, որ թաթար խաները ու պեկերը հաշտութեան ձիթենիներով կը փորձէին մօտենալ եւ կոկորդիլոսեան արցունքով «չէյթանին» (Ռուսերուն) կը վերագրէին ստեղծուած դժոխքը ....

★

Երեւանեան լայնատարած նահանգի ինքնապաշտպանութեան ընդհ. հրամանատարը Նիկոլ – Դուման էր, մէկը մեր մարտական մեծագոյն ղեկավարներէն :

Անխնայ էր ան ծայրայեղօրէն թշնամիին նկատմամբ. հրամանները՝ դաժան, զէնք կ'արձակէր առանց մկան մը իսկ շարժելու իր դէմքին վրայ. «Այս բարբարոսներուն միայն սարսափով կարելի է խելքի բերել», կ'ըսէր յաճախ: Յատուկ արգիլած էր ձեռք դպչնել կանանց և երեխաներու: Բայց երբ դաւադրօրէն Հայ մը սպաննուէր, մէկի տեղ 3-5 Թուրքեր պիտի իյնային :

Ծանր ճգնաժամեր ունեցան մասնաւորաբար Ղարաբաղը, Բագուն, Հին – Նախիջեւանը եւ Շարուրը: Զգալի էր պակասը փորձառու եւ կորովի ղեկավարներու.

1906ի սկիզբները, կռիւները գրեթէ անխնայ յօշոտելու աստիճանին էին հասած:

Նիկոլ – Դուման, լարուած մեքենայի մը պէս, գիշեր – ցերեկ հրամանատարական ղեկին գլուխն էր: Անախորժ կամ փոքրագոյն որեւէ անյեկութիւն կամ բացառական վիճակ չէր խախտեր անոր հանդարտ, պաղարիւն վճռականութիւնը, այդպիսի պարագաներու՝ տեղէն կ'ելլէր, կը քալէր անկիւնէ - անկիւն եւ յանկարծ՝ բութամատն ու ցուցամատը միացուցած՝ հատու եւ որոշ կուտար իր հրամանները, ոչ մէկ առարկութիւն. պէտք էր անպատճառ կատարել այդ հրամանները :

Օր մը Զանգեզուրէն սուրհանդակ մը կը հաղորդէր իրեն, թէ Թուրքերը նեղը դրած էին չեմ յիշեր որ շրջանը: Մեր ուժերը բաւարար էին հոն, բայց կը պակսէին գործօն եւ կորովի ղեկավարներ :

Դուման, իր սեղանին վրայ, ռազմական քարտէսին քով (որուն վրայ կարմիր – կապոյտ անհամար կէտեր էր գծած) ակնէր տրամադրելի ղեկավար ուժերու ցուցակը :

Ճիշդ այդ օրը, գաւառական քաղաքի մը մէջ, օգտուելով իր արձակուրդէն, պիտի ամուսնանար երիտասարդ, յանդուգն եւ Դումանի կողմէ սիրուած մարտական նոր ղեկավարներէն մէկը :

Գաւառական այդ քաղաքը մեծ խրախճանքի մէջ էր. Ամբողջ տեղի յայտնի ընտանիքն էր եւ սիրուած ողջ երիտասարդութեան :

Պսակը պիտի կատարուէր իրիկունը : Եկեղեցին լուսաւորուած, [illegible] տօնական հագուստներով խռնուած էին եկեղեցիի մուտքին մօտ :

Ահա եւ փեսան եկեղեցի կը մտնէ իր զինակից ընկերներով շրջապատուած

Կուգայ նաեւ հարսը հարսնեւորներով: Արարողութիւնը կը վերջանայ. հարսն ու փեսան զոյգով կը յառաջանան դէպի ելքը, այդ վայրկեանին մարդ մը արագ քայլով կը մօտենայ փեսային եւ թուղթ կտոր մը կը յանձնէ անոր:

Հեռագիր մըն էր (գրուած պայմանական լեզուով). Նիկոլ Դումանը կը հրամայէր՝ անմիջապէս մեկնիլ Զանգեզուր. .

Խմբապետ փեսան, վայրկեան մը շշմած, կ'արձանանայ. շուրջինները իրար կ'անցնին, բայց շփոթութիւնը ակնթարթ մը միայն կը տեւէ, խմբապետը՝ անվրդով եւ դանդաղ՝ կը շարունակէ իր երթը հարսին քովէն, բայց երբ դուռէն կը հանէին եւ ընտանիքի հարազատները կը բոլորէին նորապսակներու շուրջը, նոր փեսան կը մօտենայ իր հօրը եւ կ'ըսէ .

— Հայրիկ, հրաման է եկեր Դումանէն, պիտի երթամ անմիջապէս... կինս քեզի կը յանձնեմ, պիտի պահես ինչպէս քու աղջիկը ...:

Հայրը, աւանդապահ, ծանրախոհ իշխանաւոր, կը շփոթի, կարծես չըմբռնելով իմաստը տղայի խօսքերուն, ապա կը մրմնջէ.

— Աղաք չէ՛, բալէս... մեղք է... վաղը կ'երթաս :

— Չէ, հայրիկ ջան, չի ըլլար, հրամանը հրաման է, կռիւ է .. եւ դառնալով իր զինակից ընկերներուն .

— Դէ, տղերք ջան, ձիերը թամբեք :

Ապա արագ կը մօտենայ հօրը եւ մօրը, ջերմօրէն կը համբուրէ անոնց դողդոջ ձեռքերը, կը շոյէ հարսին գլուխը եւ դուրս կուգայ ...:

Պսակէն ուղիղ դէպի մահ կ'երթայ անխռով Այսպէս էր սերունդը այն ատեն :

ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԽՄԲ. - Այդ փեսան մեր ողբացեալ ընկերն Էր՝ Դիրօն :

ԵՂՆԻԿԸ

— «Մի անգամ որսորդ բարեկամս մեր հանդի անտառոտ սարերից մի եղնիկ նուէր բերեց երեխաներիս համար»:

Այսպէս սկսեց ընկերս աշնանային մի երեկոյ, երբ նստած միասին նրա պատշգամբում, հիացած նայում էինք հեքիաթական վերջալոյսով վառվռուն սարերին, որոնց վրայ մակաղած հօտերի նման, մեղմօրօր հանգչում էին ոսկեզօծ ամպերը :

Այդ մի մատաղ ու խարտեաշ եղնիկ էր, խորունկ սեւ ու ջինջ աչքերով, որ ծածկւում էին երկար, նուրբ թարթիչների տակ :

Երբ բռնում էի նրան, քնքոյշ մարմինը կուչ էր գալիս գրկիս մէջ եւ սիրտը վախից թրթռում էր այնպէս արագ՝ թռչունի նման .

Կամաց - կամաց սովորեց նա մեզ, չէր փախչում, չէր վախենում մեզանից, մանաւանդ շատ մտերմացել էր երեխաներիս հետ: Նրանց հետ միասին վազվզում էր, պարախաղում, նրանց հետ ճաշում էր, նրանց հետ քնում՝ ուղիղ նրանց ծոցում :

Մի բան ինձ շատ էր զարմացնում, եղնիկը թէեւ այնքան ընտելացել էր մեզ, սովորել էր մեր տանն ու դռանը, բայց մէկ – մէկ մեզնից թաքուն բարձրանում էր այս պատշգամբը եւ ուշադրաւ լուռ նայում էր հեռու, անտառներով փաթթուած սարերին, ականջները լարած՝ խորասոյզ լսում էր անտառների խուլ եւ անդուլ շառաչին, որ երբեմն ուժեղանում էր, երբեմն թուլանում, նայելով հովերի թափին .

Նայում էր նա այնպէս անթարթ եւ այնպէս ինքնամոռաց, որ երբ պատահում էր՝ բարձրանում էի պատշգամբ, նա ինձ երկար ժամանակ չէր նկատում եւ երբ յանկարծ ուշքի էր գալիս, նետի պէս թռչում էր մօտիցս ..

Արդեօք գիտէ՞ր նա, որ ինքն այդ անտառների ազատ զաւակն է եղել, որ իր մայրն այնտեղ է կաթ տուել իրեն, որ այնտեղ է իր հայրը եղջիւրները խփում կաղնիներին: Արդեօք գիտէ՞ր, որ այդ խուլ շառաչը անուշ անուշ օրօրել է իրեն առաջին անգամ եւ երազներ է բերել իրեն, սիրուն երազներ ...

Խեղճ եղնիկ... կարօտ իր սիրած զուրզուրող անտառներից, իր խարտեաշ մօրից եւ [illegible] հովերի հետ վազող ընկերներից՝ հիմա տանջւում, տառապում է մեզ մօտ, մտածում էի ես եւ այնպէս սրտանց ցաւակցում էի նրան... Չէ՞ որ նա էլ մեզ պէս մտածող եւ զգայուն հոգի ունի...

Ես շատ էի յարգում նրան, [illegible] վրաս, այնքան, որ երբ նա բարձրանում էր պատշգամբը հեռացնում էի երեխաներին եւ թողնում էինք նրան մենակ՝ իր քաղցր յուշերի հետ ...

Ես գրկում էի նրան՝ այդ նազելի էակին եւ նայում էի լեռնային աղբիւրների նման վճիտ աչուկների մէջ՝ տեսնում էի այնտեղ մի թախծալի, երազուն կարօտ..

Մի գիշեր,— մի քամի գիշեր էր. ամպերից անսանձ փչում էր քամին դուռն ու լուսամուտը ծեծում ու ծեծկում, պարզ լսւում էր, որ այնտեղ անտառում, դարաւոր կաղնիներն ու վայրենի ընկուզենիները ճակատում էին հողմի դէմ: Ահ. մրկում ու գոռում: Եւ քամին բերում էր անընդհատ՝ անտառի այդ [illegible] խուչոցն ու մռունչը, ու թւում էր թէ հէնց մեր դռան առջեւն է աղմկայոյզ հողմածին անտառը :

Երեխաներս վախից կուչ էին եկել, մինչդեռ եղնիկը դողում էր մի խենթ սարսուռով, աչքերը կայծակին էին տա –

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈՂԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

★

Ու իբրեւ օրինակ ցոյց կուտար Ադրբեջանը, որուն համար օրհնութիւն մը եղած էր ռուսական տիրապետութիւնը :

Ռուսական յաղթանակին շնորհիւ, 1828-ին 47.000 հայ ընտանիքներ պարսկականէն անցան ռուսական իշխանութեան տակ :

Իբրեւ քրիստոնեայ, Հայերը հաւասարապէս կ'ատեն, կ'ըսէ, պարսկական եւ թրքական լուծը եւ կը ձգտին մերձենալ քրիստոնէական մեծ ընտանիքին . «Հերձուածողները» (իմա լուսաւորչական), կը հակին դէպի Ռուսիա, որ իր կողմէ ամէն բան կ'ընէ քաջալերելու համար այդ ձգտումը, մինչ կաթոլիկները կը ջանան միանալ արեւմուտքի լատին ժողովուրդներուն :

Հեղինակը դժգոհ է, որ Անգլիա եւ Ֆրանսա, որոնք կրնային ռուսական ծաւալումին առաջքն առնել, ոչ մէկ լուրջ ձեռնարկ կ'ընեն աշխարհի այդ մասին մէջ, ընդհակառակն իրարու հակամարտ քաղաքականութիւն մը կը վարեն: Ի պատիւ Ֆրանսայի պէտք է ըսել սակայն թէ, կը գրէ, Խաչակիրներու օրէն ի վեր միշտ օգնութեան փութացած է Արեւելքի քրիստոնեաներուն և իր միսիոնարները մեծ անձնազոհութեամբ յաջողած են նորադաւաններ ապահովել կաթոլիկ եկեղեցիին:

Ուրեմն Ֆրանսացիներուն կ'իյնայ աջակցիլ իրենց կրօնակիցներուն եւ պաշտպանել զանոնք առաւել քան երբեք: Ատոր համար ալ անհրաժեշտ է սեւական յարաբերութիւններ հաստատել Ֆրանս. հողամասի մը եւ Արեւելքի միջեւ, յարաբերութիւններ, որոնք նպաստելով հանդերձ քաղաքակրթութեան տարածման, շուտով նոր ուղիներ պիտի բանան ֆրանսական առեւտուրին համար:

«Կը կարծենք թէ, կը տրամաբանէ հեղինակը, ան կաթոլիկ Հայերուն որոնք ամէն օր կը ձգեն օսմ. կայսրութիւնը՝ բախտ որոնելու համար զանազան երկիրներու մէջ, կրնանք առաջարկել Ալժերիոյ մէջ իրենց շնորհալից հողերու խայծը, նուազագոյն արտօնութիւններով : Մեր օրէնքներուն եւ մեր բանակին պաշտպանութիւնը այս կամաւոր աքսորականներէն շատերը պիտի համոզեն խաղաղութիւն եւ բարօրութիւն գտնելու այնտեղ, մանաւանդ երբ հոն ունենան իբրեւ միութեան կեդրոն, իրենց ազգէն մէկ կամ քանի մը վանքեր»

Ենթադրենք, կ'ըսէ, ժամանակի ընթացքին 20 – 25.000 Հայեր երթան հաստատուիլ մեր արտասահմանեան հողերուն վրայ եւ, ինչպէս հաւանական է, բարգաւաճին այնտեղ, ինչ մեծ օգուտներ պիտի քաղէ անկէ կաթոլիկութեան տարածումն ու քաղաքակրթութեան ծաւալումը Արեւելքի մէջ:

Իբրեւ ծանօթութիւն, հեղինակը կը յիշէ թէ աշխարհի մէջ ցրուած Հայերուն ընդհանուր թիւը 4.000.000 է: Եւ որովհետեւ կաթոլիկները կը կազմեն ազգին 100ին 16րդ մասը, հայ կաթոլիկներուն թիւը, իր հաշուով, կ'ըլլայ 250.000: Բայց կարելի չէ ազդել ասոնց բոլորին վրայ, քանի որ շատեր իրենց ծննդավայրը լքելով ապաստանած են ուրիշ երկիրներ :

Այսպէս 25.000 հոգի կը բնակին Աւստրիոյ արեւելեան նահանգներուն, Թրանսիլվանիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ. Նոյնպէս ալ հարաւային Ռուսիոյ, մանաւանդ Տոնի աւազանին մէջ, ուր հաստատուեցան անոնք՝ Սուվարոֆի արշաւանքին ատեն՝ Ղրիմը լքելէ վերջ: Թերեւս 12.000ի չափ ալ ցրուած ըլլան աշխարհի միւս մասերուն մէջ: Որով Օսմ. կայսրութեան մէջ գտնուող հայ կաթոլիկներուն թիւը կը հաշուէ շուրջ 190.000 հոգի եւ ասոնց վրայ է, որ կ'առաջարկէ բանեցնել ֆրանսական ազդեցութիւնը: Միայն Պոլսոյ մէջ ապրող Հայերուն թիւն է 250.000, որոնց մօտ 20.000ը՝ կաթոլիկ: Միւս հայ կաթոլիկները ցրուած են Անատոլուի եւ Սուրիոյ մէջ: Ունին երկու պատրիարք, մէկը կը նստի Հալէպ. Անատոլուի մէջ, միւսը, շնորհիւ Ֆրանսայի միջամտութեան, կը բնակի օսմ. կայսրութեան մայրաքաղաքին մէջ եւ ուղղակի ենթակայ է Պապին, որ սակայն միայն կրօնական հարցերու մասին հեղինակութիւն ունի :

ՀՐԱՆԴ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(8) (Շար.)

ԱՐՇԱԿ Բ.

●

ԽՄԲ. «Սով. Հայաստան» օրաթերթէն կ'ամփոփենք հետեւեալ տեղեկութիւնները .—

Հայաստանի արուեստագէտները եւ գեղասէրները մեծ պատրաստութեան մէջ են, Մոսկուայի հայկական արուեստի եւ գրականութեան տասնօրեակը արժանավայել կերպով տօնելու համար: Բացի «Անուշ» պարախաղէն, պիտի ներկայացնեն Տիգրան Չուխաճեանի «Արշակ Բ.»ը պատմա-հայրենասիրական օփերան:

Այս տարի առաջ գրուած այս հայկական երաժշտական ստեղծագործութեան նիւթը առնուած է հայ ժողովուրդի պատմական անցեալէն (4րդ դար): Շնորհիւ երաժշտութեան եւ արտայայտչական միջոցներուն, արժանավայել տեղ կը գրաւէ մեր դասական երաժշտութեան գանձարանին մէջ: Արշակ Բ.ի շրջանին Հայաստանի ժողովուրդը հերոսաբար կը պայքարէր իր անկախութեան համար:

Տ. Չուխաճեան կը յաջողի կերտել ամբողջական երկ, պատկերելով հերոսներու բնաւորութիւնն ու մարդկային զգացումները: Օփերան գրուած է Թ. Թէրզեանի գրական հիման վրայ, բեմադրութեան նոր լիբրետօն գրած է Ա. Գուլաքեան:

Այս նոր հրատարակութեան մէջ բացի Արշակի անձնական կեանքէն, սիրոյ, վըրէժխնդրութեան, դաւաճանութեան չարաժամութիւններէն, ուժ տրուած է կեդրոնացած պետականութեան ստեղծման՝ ընդդէմ բռնակալութեան:

Սուլթանական տիրապետութեան եւ գրաքննութեան խիստ հետապնդումներու ծանր պայմաններուն մէջ ծնունդ առաւ «Արշակ Բ.» օփերան.

Գրուած է 1868ին: Աւելի քան երեք քառորդ դար ետք, իբրեւ ամբողջական երկ բեմադրուեցաւ առաջին անգամ Երեւանի Պետ. Օփերայի մէջ, 1945ին: Չուխաճեան չտեսաւ իր օփերայի ամբողջական բեմադրութիւնը:

«Արշակ Բ.» գրուած է եւրոպական դասական օփերաներու աւանդութիւններով եւ Վերտիի, Ռոսինիի եւ ուրիշներու ստեղծագործութեանց հաւասար արժէքով եւ երաժշտական — թատերական մեծ չափանիշով:

Օփերան ամէնէն առաջ արժէքաւոր է իր մեղեդիական գիւտանքով: Գործիքի եւ ձայնական արուեստի գեղարուեստական բարձր մակարդակով՝ Չուխաճեան կերտած է թատերական սուր հակադրութիւններով օժտուած գեղարուեստական լիարժէք օփերային ստեղծագործութիւն: Հոս գոյութիւն ունին ողբերգութեան բաղկացուցիչ մասերը կազմող համանուագի բոլոր գործօնները: Հերոսներու երաժշտական դուէտները, եռերգները եւ խմբերգները կը կազմեն օրկանական ամբողջութիւն մը:

Կարուած ըլլալով մայր հողէն, Պոլսոյ մէջ, Չուխաճեան ստիպուած էր եւրոպական երաժշտական միջոցներով կազմակերպել հայ երաժշտական կեանքը:

Նոր ներկայացման մէջ որոշապէս ընդգծուած է օփերայի հայրենասիրական ոգին, որ կ'արտայայտուի բազմամարդ տեսարաններուն մէջ նաեւ Արշակի, Վասակ սպարապետի, Փառանձեմի անձնաւորութեանց մէջ.

Բեմադիր Վ. Վաղարշեան յաջողած է ստեղծել բազմամարդ տեսարաններու հարուստ եւ ամբողջական ներկայացում Մանաւանդ նախավերջի պատկերին մէջ: Նկատելի թերութիւն է առաջին պատկերը, ուր մեծ գործողութիւն մը չկայ բեմին վրայ, իսկ մնացեալ բազմամարդ տեսարաններ պէտք է աւելի ուժական դարձնել: Բնագիրը պէտք եղած ուշադրութիւնը չէ դարձուցած գեղարուեստականներու կերպարներուն, աւելի կենդանի եւ շարժուն դարձնելու համար: Անհրաժեշտ է նաեւ բարձրացնել խօսքի մշակումը:

Երաժշտական ղեկավար՝ Մ. Զարիքեան յաջողած է գեղարուեստական ներդաշնակ մարմնաւորում ստեղծել: Խմբավար Կ. Կարապետեան նաեւ յաջողած երգչախումբը բարձր մակարդակի վրայ դնել: Սակայն թէ՛ բեմադիրը եւ թէ խմբավարը տակաւին չեն հասած համանուագի եւ երգեցիկ խումբի լիակատար ներդաշնակութեան. Տեղ տեղ նուագախումբը կը խլացնէ եւ կը խեղդէ մեներգողներու եւ խմբերգներու ձայները:

Նկարիչ Ա. Միրզոյեան յաջողած է բեմադրութեան մէջ: Բանաստեղծական գոյներով ձեւաւորած են պարտէզը, լճակը եւ այդ տեսարանի համապատասխան յարակից մասերը:

Որոշ խայտաբղետութիւն կայ զգեստներու մէջ: Այլ մարդոց հագուստներու գոյները համապատասխան չեն զգեստաւորման ընդհանուր ոճին:

Մ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

լիս, անթարթ նայում էր լուսամուտին եւ ամբողջովին լսելիք դարձած՝ ականջ էր դնում անտառի շառաչին, որ խօսում էր նրա հետ մայրենի լեզուով:

— «Անտառը կանչում է նրան, ընկերների ազատ վայրին է տանում նա մթին թաւուտների մացառոտ ժայռերն ի վեր» — մտածում էի ես:

Մի փոքր յետոյ աւելի սաստկացաւ քամին՝ փոթորիկ դարձած, մէկ էլ աղմուկով բացուեցին լուսամուտի փեղկերը եւ մի հուժկու շառաչ միանգամից ներս խուժեց, եղնիկը յանկարծակի մի ոստիւնով ցատկեց լուսամուտի գոգը՝ աչքերը սուզելով շառաչուն խաւարի մէջ, ես իսկոյն վրայ վազեցի բռնելու. սակայն նա մի ակնթարթի մէջ սուրաց լուսամուտից դուրս եւ ծածկուեց խաւարի մէջ:

Դէհ, հիմա գնա ու գտիր նրան իր հայրենի անծայր անտառներում ...

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԼՈՒԻ ԳՐՈՄՖԻԼԴ

Մարտ 18ին Օհայոյի մէջ (Մ. Նահանգներ) մեռաւ Ամերիկացի ականաւոր վիպասանը, Լուի Գրոմֆիլտ, 59 տարեկան:

1926ին Փուլիցըր մրցանակը ստացած էր իր «Կանուխ աշնան» գրքին համար, որ կը ներկայացնէ դասական ընտանիքի մը կեանքը: Իր գրած աւելի քան քսան վէպերը շարժանկարի առնուած են:

Իր երիտասարդութեան կ'ուզէր կա՛մ գրագէտ դառնալ եւ կամ գիտական երկրագործ մը: Ատեն մը իր ծնողքին ագարակին մէջ աշխատելէ ետք, ի վերջոյ ուրիշ գրագէտի ասպարէզը ընտրել: Ա. Աշխարհամարտին երկու տարի ծառայեց Ֆրանսական բանակին մէջ, եւ վարձատրուեցաւ Ֆրանսայի Պատերազմական Խաչով եւ Պատուոյ Լէգէոնով: Ամերիկա վերադարձին աշխատակցեցաւ թերթերուն իբրեւ երաժշտական քննադատ: Կը գրէր նաեւ միջազգային քաղաքական հարցերու եւ երկրագործութեան մասին.

1925ին դարձեալ վերադարձաւ Ֆրանսա իր կնոջ հետ, բայց այնքան կը սիրէր ագարակի կեանքը, որ սկսաւ աշխատիլ ագարակի մը մէջ, Սէն է Ուազ: Իսկ 1938ին երբ նոր պատերազմի մը շշուկները կը մթագնէին հորիզոնը, Գրոմֆիլտ վերադարձաւ Ամերիկա: Իր երազը իրականացնելու համար, ծնողքը ագարակ մը գնեց, ուր սկսաւ գործադրել իր սիրելի ծրագիրները — ջուրի եւ հողի պահպանում, ինքնաբաւութիւն՝ ուտեստի արտադրութեան մէջ, եւն.: Իր այս ագարակը զոր Մալապար Ագարակ կը կոչէր, դարձաւ նաեւ հաւաքավայր մը ծերակուտականներու, պետական դէմքերու, գրագէտներու, դերասաններու համար: Հոն էր, շարժանկարի քանի մը աստղեր ամուսնացան:

Գրոմֆիլտ իր «Անձրեւը եկաւ» (Մուսոն) վէպը ամէնէն աւելի կը սիրէր: Այս վէպը հնդկական կեանքէ առնուած է եւ շարժանկարի վերածուեցաւ 1939ին: Առատ արտադրող մը ըլլալով, ատեն եղաւ որ Գրոմֆիլտ ամէն տարի մէկ վէպ կը գրէր:

●

ՆՈՐ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ ՄԸ ՌՈՓՍ

Ֆրանսական Ակադեմիան իր մէջ ընդունեց Դանիէլ Ռոփսը, որ կրտսերագոյնն է: Ծնած՝ է 1901 Յունուար 19ին: Ֆրանսայի բոլոր գրագէտներէն Ռոփսի գիրքերն են որ ամէնէն շատ սպառում ունին: «Յիսուս իր ժամանակին» գործը կէս միլիոն սպառում ունեցաւ, «Սրբազան պատմութիւնը» 450հազար, իսկ միւս գիրքերը 120 հազարէն վար չեն:

Ակադեմիային մէջ ան գրաւեց Լը Բուայի աթոռը, թիւ 7ր աթոռը, ուր Լամարթին ալ նստած է:

Ականաւոր կաթողիկէ գրագէտ մըն է. Քաղաքական հարցերը զինք այնքան չեն շահագրգռեր որքան կրօնականը: Կը բաւէ որ ունենայ իր մօտ Աստուած, Պասքալ եւ քանի մը միլիոն կաթոլիկներ, ցրուած աշխարհի մէջ: Իր գործերը թարգմանուած են 14 լեզուներով, մէջն ըլլալով չինարէնը եւ ճափոներէնը: Իբրեւ եկեղեցիի պատմաբան, իր գործերուն մէջ չե՛ն երեւար ոչ սեւ հրեշտակներ, ոչ ալ դեւեր:

Դանիէլ Ռոփս արդէն ծանօթ վիպասան էր, երբ օր մը 1941ին պատմաբան Օքթաւ Օպրի, որ Արթեմ Ֆայառ գրատան մէջ հաւաքածոյի մը հրատարակութիւնը կը վարէր, խնդրեց գիրք մը գրել: Այդ նոյն առաւօտ իսկ Գերմանները հրամայած էին Հրեաներուն որ «Դաւիթի Աստղը» նշանը կրեն իրենց կուրծքին վրայ: Իբրեւ բողոք, վիպասանը որոշեց գիրք մը գրել «Սրբազան պատմութեան» վրայ, ուր պիտի կրնար ցոյց տալ հրէական ողբերգութիւնը եւրոպական քաղաքակրթութեան մէջ: Փարիզի գերման գրաքննիչը որեւէ անպատեհութիւն չտեսաւ այս գիրքին հրատարակութեան մէջ, սակայն Պերլինէն գիտել տուին թէ հականացի նկարագիր ունի: 1943 Յուլիս 20ին, քանի օր ետք գրքին հրատարակութենէն, բոլոր օրինակները գրաւուեցան Կեսթափոյի կողմէ: Մինչեւ անգամ տպարանի կաղապարը փճացուցին: Ռոփս կ'ըսէր թէ իրապէս անհեթեթ ժողովուրդ մըն է: Հրատարակիչը յաջողեցաւ երեք հազար օրինակ փրկել, գաղտնօրէն դէպի ազատ շրջանը՝ հարաւային Ֆրանսա ղրկելով: Թուլուզի մէկ տպարանը յանձն առաւ տպագրել պատերազմէն անմիջապէս ետք: 1944ին երբ գիրքը հրատարակուեցաւ, մեծ յաջողութիւն գտաւ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Զնգուն ու զուլալ քո աղբյուրներից
Անկեղծություն եմ ես խմել կյանքում ,
Դու ազնության հուրը ես տվել ինձ
Եվ հպարտության պատիվը մաքուր:

Ինչ մարդու համար քաղցր է ու անգին
Դու տվել ես ինձ տվել առհավետ,
Եվ ամբողջովին քոնն է իմ հոգին
Եվ ես աշխարհում հզոր եմ քեզ հետ:

Ես կը փաթաթում քո քարտեզներին
Քեզ ամբողջովին կը զգամ կրծքիս տակ,
Ինչպես կարոտից հորս ուսերին
փաթաթվում էի մանուկ ժամանակ:

Եր պառկեմ կանաչ քո մարգագետնին
Եվ ես ինձ կը զգամ մայրական գրկում ,
Սիրտս երազներ, խոհեր կը գտնի,
Ինչպես այն պայծառ մանուկ հասակում:

Ես բախտավոր եմ իմ ազատությամբ ,
Քո տված բախտով գոհ եմ առավել ,
Ու երգս կ'ասի իմ խինդը անափ .
Թէ ումից առել եւ ում եմ տվել :

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (91)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

●

4.— ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

Մէկը երիտասարդի հայրն էր, միւսը երիտասարդի մօրեղբայրն էր: Երկուսն էլ ուրացել էին քրիստոնէութիւնը, երկուսն էլ ընդունել էին պարսից կրօնը եւ Շապուհ արքայի ձեռքում դարձել էին մի սոսկալի զէնք, ոչնչացնում ամէն ինչ, որ սուրբ էր, որ նուիրական էր Հայաստանում:

Այդ սարսափեցնում էր երիտասարդին եւ մի եւ նոյն ժամանակ՝ նրա սիրտը լեցնում էր մի անբացատրելի կատաղութեամբ: «Մոգերով ու մոգպետներով է գալիս իմ հայրը»... մտածում էր նա խորին դառնութեամբ, եւ իւր հետ բերում է, որպէս օգնական պարսից զօրութիւնը ... գալիս է ոչնչացնելու մեր եկեղեցիները, մեր դպրոցները, մեր դպրութիւնը ... գալիս է պարսկացնելու մեզ: Նա գալիս է ձեռք ձեռքի տուած Մերուժանի հետ: Թագաւորութիւնը սպանեցին; այժմ պէտք է սպանեն ազգութիւնը, կրօնը... Մենք այսուհետեւ պէտք պարսկերէն խօսենք եւ պարսկերէն աղօթենք.. Եւ իմ հայրը մի այդպիսի եղեռնագործութեան պէտք է մասնակից լինի, յաւիտենական նզովք դնելով Մամիկոնեանի տոհմի վրայ:

Նրա վարդագոյն շրթունքները բոլորովին գունաթափուեցան, ծնկները դողացին, աչքերի առջեւ մթնեց եւ հազիւ հազ կարողացաւ իրան հասցնել դահաւորակի մօտ, եւ ծանրացած գլուխը բաց թողնել բարձի վրայ: Երկար նա, երկու ձեռքով գլուխը բռնած, գտնւում էր մի տեսակ տենդային շփոթութեան, մի տեսակ հիւանդոտ այլայլութեան մէջ: Մթին մառախուղի նման՝ անորոշ մտքեր պտտւում էին նրա բորբոքուած երեւակայութեան մէջ: Յանկարծ ցնցուեցաւ նա, եւ կրկին վեր թռաւ պառկած տեղից, ինքն իրան խօսելով.

— «Մամիկոնեանը ծնում է դաւաճաններ ... Մամիկոնեանը ծնում է եւ հերոսներ... Երբ իմ հօրեղբայր Վարդանը արքայազն Տիրիթի հետ ապստամբուեցան մեր Արշակ թագաւորի դէմ եւ դիմեցին պարսից Շապուհ արքային, — դարձեալ իմ հօրեղբայր Վասակն էր, որ գնաց նրանց ետեւից, եւ, ճանապարհին բռնելով, սպանեց թէ Տիրիթին, եւ թէ իւր եղբօրը ... Նրա ձեռքը չդողաց թափել իւր հարազատի արիւնը, որ դաւաճանում էր իւր թագաւորին եւ իւր հայրենիքին ... Իսկ ես՞ս »...

Վերջին խօսքը արտասանելու միջոցին, կարծես, նրա շրթունքները կրակով այրեցին, նա չկարողացաւ վերջացնել, կրկին ընկաւ դահաւորակի վրայ եւ, աչքերը բանելով, սկսեց դառն կերպով հեկեկալ: — «Ա՜խ, հայր իմ ... ա՞խ, հայր իմ»... կրկնում էր նա եւ արտասուքը հեղեղի նման թափւում էր աչքերից.

Նա սիրում էր իւր հօրը, սիրում էր որդիական ջերմ, անկեղծ սիրով: Բայց սիրում էր եւ իւր հայրենիքը: Նրա կրթութիւնը այնպիսի անձանց խնամքով էր կատարուել, որ պատրաստել էին նրանից մի անձնանուէր որդի՝ նախ հայրենիքի, եւ ապա ծնողաց:

Ընդունարանի դուռը բացուեցաւ, ուշիկ քայլերով ներս մտաւ մի պառաւ, նայեց երիտասարդի վրայ եւ, ստուերի նման, կանգնած մնաց պատի մօտ:

Պառաւին լաւ հագնուած սենեկային մանկլաւիկի տպաւորութիւն էր գործում: Ծիածանի բոլոր գոյները կային նրա հագուստների վրայ. գունաւոր էր գլխի թեթեւ ապարօշը, որ թեք կերպով կապած էր թասակի վրայ, ծածկում էր աջ կողմի յօնքը, իսկ ձախ կողմի յօնքը ճակատի մի մասի հետ բաց էր թողած. գունաւոր էին նրա երկար, ոսկեայ զամպուղները, սփռուած էին ուսերի վրայ. գունաւոր էր բեհեզեայ գօտին, որ խաչաձեւ փաթթուածքներով մի քանի անգամ բարակ մէջքից անցնելուց յետոյ, անփոյթ վերջաւորութիւններով ծածանւում էր ծնկների վրայ. գունաւոր էր նրա բաճկոնակը, կուրտիկը, վարտիքը, որ մանր ծալքերով իջնում էր մինչեւ ծնկները եւ այնտեղ կապուած էր նոյնպէս գունաւոր սռնապաններով, եւ իւր ծալքերի շարունակութեամբ ծածկում էր սռնապանները, իջնելով մինչեւ սրունքները: Գունաւոր էին եւ նրա նախշուն տրեխները, որ պատրաստուած էին գոյնզգոյն մետաքսեայ թելերից եւ կատուի թաթիկների նման, ոտքերը գետին դնելու ժամանակ ձայն չէին հանում: Ձախ ականջին կրում էր արծաթեայ օղակ. դա արդէն նշան էր, որ նա իշխանական սենեակի սպասաւոր է:

Նա դեռ ապշած նայում էր իւր տիրոջ վրայ: Նրա գեղեցիկ, խաժ աչքերը արտայայտում էին եւ զարմանք եւ հեզնութիւն: Զարմանում էր, թէ ինչ էր պատահել, որ նա այնպէս շուտ էր զարթնել եւ, առանց լուացուելու, առանց հագնուելու, դուրս էր եկել ննջարանից:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Նահանգները յանձն կ'առնեն խափանել արաբեւիսրայէլեան ընդհարում մը՝ Ազգաժողովին միջոցաւ կամ առանց անոր:

Կը կարծուի թէ ընդհարման մը պարագային անմիջապէս գործի պիտի ձեռնարկէն Կիպրոսի անգլ. օդազօրքը եւ Միջերկրականի տորմիղը:

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Տըլըս, մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց անթելով եւ հեռատեսիլով, Ասիոյ մէջ կատարած ճամբորդութեան մասին: Այս առթիւ բացատրեց թէ Մ. Նահանգները պատրաստ են օգնել յետամնաց ժողովուրդներուն, այլապէս «բռնակալութեան ուժերը պիտի տիրեն անոնց»: Յետոյ շեշտեց թէ Խ. Միութեան եւ կարմիր Չինաստանի տնտեսական պայքարը լուրջ վտանգ մը կը կազմէ Ասիոյ համար:

× Լոնտոնի կարեւոր թերթերէն «Տէյլի Թէլէկրաֆ» կը գրէ թէ Չեխոսլովաքիա 300 մեծ հրասայլ, 200 «Միկ» օդանաւ եւ 50 ռըմբեթաց ռմբաձիգ խոստացած է Եգիպտոսի: Նոյն աղբիւրին համաձայն, մասնաւոր մարզարան մը հաստատուած է լեհական հողին վրայ, Կոմինայի շրջակաները, եգիպտացի սպաներ եւ ենթասպաներ մարզելու համար: Խորհրդային մարզիչներ պիտի սորվեցնեն արդիական զէնքերու գործածութիւնը:

× Անգլ. կառավարութիւնը որոշեց շարունակել Յորդանանի յատկացուած վարկերուն վճարումը: Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ տարեկան 9.158.000 ոսկիի պիտի վճարուի արաբական լեգէոնին համար, (անցեալ տարիէն 42.000 ոսկիի պակաս): Միեւնոյն ատեն պիտի վճարուի 2.250.000 ոսկի (500.000 ոսկ. աւելի), Յորդանանի նիւթական հաւասարակշռութեան համար:

ՍԹԱԼԻՆԱԳԱՑՈՒՄ

Սթալինի դէմ բացուած պայքարին առթիւ, Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէն ալ բանաձեւ մը քուէարկեց, առջի օրուան բացառիկ նիստին մէջ: Բանաձեւը կ'ըսէ թէ «Սթալինի կարգ մը գործերը կը պարունակեն սխալ կամ ծայրայեղ տեսակէտներ, օրինակ՝ դրամատիրութեան ընդհանուր տագնապի արտայայտութեանց մասին»: Յետոյ կը հաստատէ թէ հաւաքական ղեկավարութեան խախտումը Սթալինի կողմէ ծանրապէս վնասեց կուսակցութեան»: Եւ կը թելադրէ Ֆրանսական կուսակցութեան զգուշանալ նմանօրինակ սխալներէ: Բոլոր մասնաճիւղերը եւ բջիջները վիճաբանական ժողովներ պիտի գումարեն, բոլշեւիկեան 20րդ համագումարին որոշումները քննելու համար: — Անգլիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Փոլիթ, որ յաճախ, կը հիանար «Հանճարեղ Առաջնորդին» վրայ, հարցումի մը պատասխանելով յայտարարեց. — Երբ խլիրդը (քանոնը) երեւան հանուած է, պէտք է գործողութիւն կատարել»: — Իտալիոյ մէջ 187 մանչուկներ Սթալինի անունով մկրտուած են եւ այժմ նոր անուններ կը փնտռեն:

Լեհաստանի համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը «ոճրագործ պոլիտիկոս» կ'անուանէ Սթալինը: Անթեղով ալ յայտարարուեցաւ այս դրութիւնը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ, որ Քարաչի գացած է Փաքիստանի Հանրապետութեան հռչակումը տօնելու համար, բացառիկ պատիւներու արժանացաւ: Երբ լրագրողներ տեղեկութիւններ հարցուցին Վրաստանի խռովութեանց մասին, պատասխանեց թէ անդորրութիւն կը տիրէ ամբողջ Խ. Միութեան մէջ:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ապահովութեան վերատեսուչը, զօր. Սերով, տասը նիւթ կը ճարէ անգլ. մամուլին: Կարեւոր թերթ մը հարցուցած էր թէ անմեղներու արիւն կա՞յ իր ձեռքերուն վրայ: Զօրավարը պատասխանեց. — «Շունը կը հաջէ, հովը կը փչէ»: Ուրիշ թերթ մը, «Տէյլի Միրըր», զօրավարը կը կոչէ «պարշելի անապայ, բանտապետ, մասնագէտ մարդասպանութեան»:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ անդամալուծութեան (փոլիօ) հետեւանքով 200 հոգի մեռած է Արժանթինի մէջ: Առ նուազն 1800 վարակեալներ, մեծ մասով մանուկներ, կրնան անդամալոյծ դառնալ:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ֆրանսական (Ֆրէրներու) ճեմարանին դէմ ռումբեր նետուեցան, առջի օր. Միայն ապակիներ խորտակուեցան: Դասարանները պարապ էին, հինգշաբթի օրուան արձակուրդի առթիւ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ, հետեւեալ արարողութիւններուն.

Այս կիրակի Ծաղկազարդ հանդիսաւոր քառաձայն Ս. Պատարագ, ժամը 10ին: Նոյն օրը երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4.30ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 25. Կիր. Ծաղկազարդ, ժամը 8-12 եւ 16.30 Դռնբացէք:

Մարտ 27 Աւագ Գշ. Ցիշատակ Տասը Կուսանաց 16.30:

Մարտ 29 Աւագ Եշ. Ցիշատակ Ընթրեաց 8-12 եւ Ոտնլուայ ու Խաւարում 17-22:

Մարտ 30 Աւագ Ուրբաթ, Ցիշատակ Խաչելութեան 9-12 եւ Թաղում 17-19:

Մարտ 31 Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց 8.30-12 եւ 16-19:

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7.30-

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8-12:

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8-12:

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի: (ԿՆԻՔ)

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ ՓԱՐԻԶ

25 Մարտ, կիրակի Ծաղկազարդի, ժամը 9.30ին Ժամերգութիւն, Անդաստան, Ուռօրհնէք ժամը 10.30ին, ձայնաւոր պատարագ, ժամը 16ին, երեկոյեան Ժամերգութիւն եւ Դռնբացէք:

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9.30ին Ժամերգութիւն: Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն: Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն: Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն:

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 16ին ժամերգութիւն եւ երկրպագութիւն Ս. Խաչի, Իսի լէ Մուլինօ Սէն Գրէնոյի մատուռին մէջ:

ՊՈՄՈՆ

27 Մարտ, Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին Ցիշատակ ՏԱՍԸ Կուսանաց ժամը 5ին:

Այրի Տիկին Օննիկ Գասպարեան, զաւակները եւ թոռը, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ եւ Թագուհի Թոփուզեան եւ ազգականներ խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր եւ մօրեղբօր՝

ՕՆՆԻԿ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ

մահը:

Յուղարկաւորութիւնը այս երկուշաբթի առաւօտ ժամը 10.30ին, Թիլիէօ Սիւր Ավր: Հաւաքուիլ իր բնակարանը:

SALLE GAVEAU, 45 Rue de la Boetie
ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 8, ԺԱՄԸ 17ԻՆ
Հովանաւորութեամբ՝
Կաթող. Գատ. եւ Փարիզի առաջնորդ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՀԱՅ ՍԷՆՖՈՆԻՔ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ Ա. ունկնդրութիւն՝

ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

5րդ համանուագին «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

Փառըլուի նուագախումբով, ղեկավարութեամբ հեղինակին:

Յայտագրին մաս կը կազմեն նաեւ Աշոտ Սաթեանի, Ա. Խաչատուրեանի, Ա. Տէր Ղեւոնդեանի, Բաբխուբարեանի եւ Կոմիտաս վարդապետի գործերը:

Մենակատարներ՝ Տիկին Վերոնիկ Վան-Լոձինեան, Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան եւ Պ. Ժաք Ափամեր:

Տոմսերը՝ 200էն 500 ֆրանք:

Դիմել՝ Իշգալացեանի, 9 րիւ Ժուլ Ռուվ, Փարիզ (20), Մասիս 21 րիւ Սոյնիէ, Պօյաճեան 83 րիւ տ'Ապուքիր եւ սրահը:

ԿՈՓԱՄԱՐՏ. — Շատոյ Իսմէդ կոփամարտի Եւրոպայի ախոյեանը (միջին ծանրութիւն) ուրբաթ գիշեր պարտուեցաւ Նիւ Եորքի մէջ Թակրը ձեռնէն: Այս յաղթանակը վճռելի կը համարուի, քանի որ սերը հաղիւ մէկ երկու կէտի առաւելութիւն [illegible]

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Ազնիւ Տէրոյեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին իր ամուսնոյն Տիգրան Տէրոյեանի մահուան հինգերորդ տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Մարտ 31ին ՊՈՄՈՆԻ մէջ:

Երգահանդէս Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, ժամը 21ին:

1 Ապրիլ Մարսիլիոյ մէջ

ժամը 8.45ին հայածէս պատարագի երգեցողութիւն, քառաձայն (պիտի ձայնասփռուի) էկլիզ տէ Ռէֆորմի մէջ:

Ժամը 16ին հայկ. երգահանդէս մը, Սալ Մազընոյի մէջ, (88 րիւ տ'Օպանեը):

Ապրիլ 2ին, Պոլէնի մէջ:

Հայածէս Պատարագ ժամը 17ին, Ֆըրանսական եկեղեցւոյ մէջ:

Երգահանդէս ժամը 18ին, գիմացի սըրահին մէջ:

27 Մայիս, Փարիզի մէջ

Մեր երգահանդէսը, Սորպոնի Սալ Ռիշըլիէօի սրահին մէջ, ժամը ճիշդ 15.15ին

ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՎԻԷՆ. — Գաղանճեան Անդրանիկ, զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները, Տիկին Լ. Գաղանճեան (Լիոն), Մինասեան եւ Զուլֆեան ընտանիքները (Շավանէ) իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք մասնակցեցան իրենց կենակցի սուգին

ԱՆՆԱ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ
(Մինեայ Քրպըյեան)

վաղահաս եւ ցաւալի մահուան առթիւ, (16 Մարտ 1956):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ. — Նոր Սերունդի Խարգէն Սիմի խումբի ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 20.30ին, ընկերուհի Երեմեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ.

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

10ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Միջազգային փոլքլորի փառատօնին
Կիրակի, Ապրիլ 29, ժամը 14.30ին
Սորպոնի մեծ Ամֆիթատրոնին մէջ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սիփան — Կոմիտաս երգչախումբի մեծ համերգը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, Մայիս 13ին, ժամը 17ին Սալ Կավոյի մէջ, ղեկավարութեամբ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆի: Մանրամասնութիւնները յաջորդով

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ Նախկին շրջանաւարտներու կողմէ կազմակերպուած է թատերական եւ գեղարուեստական ցերեկոյթ մը, Մայիս վերջի կիրակի օրը, Ազգ. Տան մէջ, ժամը 15ին: Պիտի ներկայացուի Սիպիլի Առաքինութեան Մրցանակը:

ԿՈՒԶՈՒԻՆ խոհարար մը եւ սպասուհի մը Ֆ. Կ. Խաչի օգտակարութեան կայանին համար (Ժիւրա):

Կ'ուզուին նաեւ մանկաբարձուհիներ վկայեալ կամ ոչ:

Դիմել հեռախօսով Թրիւտէն 27-35 ժամադրուելու համար:

[illegible] ARAXES. 46. rue Richer-Paris(9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 27 ՄԱՐՏ — MARDI 27 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7639 32e ANNEE — Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3350

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓԱ՛ՍՏ ԿԸ ՊԱԿՍԻ

Նախապէս վերապահ դիրք մը բռնելէ ետք, Թուրք թերթերը այժմ լայնօրէն կը խօսին մառեչալ Վորոշիլովի եւ Ճելալ Պայարի միջեւ փոխանակուած հեռագիրներու մասին։

Ինչպէս կը յիշուի, Խ. Միութեան նախագահը ջերմապէս շնորհաւորած էր 1921 Մարտ 16ի «բարեկամութեան եւ յաւիտենական եղբայրութեան» դաշինքը։

Այս առթիւ, Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», եւ կառավարականը՝ «Իզվեսթիա» խմբագրականներ հրատարակեցին, փառաբանելով դաշինքը եւ մաղթելով որ վերահաստատուին երբեմնի սիրալիր յարաբերութիւնները։

Անցեալ շաբթու, Թուրք թերթերը իրենց կարգին խմբագրականներ կը հրատարակէին, փոխադարձ բարեացակամութեամբ, սակայն կարգ մը դիտողութիւններով։

Միջանկեալ յիշելով երբեմնի պահանջները՝ Նեղուցներու եւ Կարս – Արտահանի մասին, անկեղծութեան փաստեր կը պահանջէին։ Ինչպէս եւ ինքնորոշման իրաւունք՝ արաբական երկիրներու համար։

Ուրիշ խօսքով, կը յիշեցնէին Ատլանտեան կամ արեւմտեան ճակատին մէկ պահանջը, առանց անդրադառնալու որ իրենք միշտ սեւերես կը մնան այդ գետնին վրայ։

Ապերախտութիւն չէ՞ «անկեղծ բարեկամութեան եւ եղբայրութեան» փաստեր պահանջել Մոսկուայէն, երբ այնքան պերճախօս ապացոյցներ արձանագրուած են ժամանակակից պատմութեան մէջ։

Այսօրուան Մոսկուան չէ՞ր որ 1917ին «Դէկրէ տու՛ն» ազդանշանը արձակեց, պարպելով ամբողջ արեւմտեան Հայաստանը, Սեւ ծովու ափերէն մինչեւ Տարօն ու Վասպուրական։

Այդ իբրեւ թէ յեղափոխական ազդանշանին վրայ, 1915 – 1916ի նախճիրէն փրկուած, հազիւ տեղ-տեղ չուկած հայկական բեկորներն ալ կոտորուեցան, եւ այսօր բուեր են որ կը վայեն արեւմտեան Հայաստանի մէջ, եւ հրանօթներ կը դիզուին վաղուան պատերազմին համար։

Կամաւոր փրկիչ՝ կիսակործան Թուրքիոյ, նոյն Մոսկուան չէ՞ր որ 1918 Մարտ 4/17ին հանդիսաւորապէս կը վաւերացնէր այս խայտառակ դասալքութիւնը, Պրեստ-Լիտովսքի դաշինքով։

Միշտ հաւատարիմ՝ նոյն թրքանպաստ քաղաքականութեան, Խ. Միութիւնը չէ՞ր որ ստորագրեց 1921 Մարտ 16ի եւ 1921 Հոկտ. 13ի դաշնագիրները, Անիի աւերակներն անգամ Անգարայի յանձնելով։

Նոյն «եղբայրական» զգացումները չէ՞ն ապացուցաներ Նախիջեւանի անջատումը եւ «ինքնավարութիւնը» ընդ հովանեաւ Ատրպէջանի։ Կարճ խօսքով՝ երկսայրի դաշոյն մը՝ Հայաստանի կողին։

Թուրք թերթերը ի՞նչ շուտ մոռցան բարեկամութեան վերջին փաստը, — 1953 Մայիս 30ի յայտարարութիւնը, որով Խ. Միութիւնը հանդիսաւորապէս կը յայտարարէր թէ Հայաստան եւ Վրաստան հողային պահանջներ չունին Թուրքիայէն։

Վաղուան վա՞խն է որ անկեղծութեան նոր ապացոյցներ պահանջել կու տայ։

Այն ատեն, ինչո՞ւ իրենց օրինաւոր տէրերուն չեն վերադարձներ յափշտակուած կամ իբրեւ նուէր բաշխուած հողերը, համաձայն ինքնորոշման իրաւունքին։

Եւ «ռէալիստ» Մոսկուան ինչո՞ւ այդքան կը նուաստանայ, երբ կը տեսնէ որ յղփացած Անգարան չլսելու կը զարնէ, իր ականջը տուած ըլլալով այլապէս հրապուրիչ եւ հնչուն ձայներու …

Աւաղ իրենք բաժնեցին, եւ Թուրքիա այժմ կոնակը ուրիշին տուած է, զայն պահելու համար։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆՍՏՈՒԳՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՔՆՆԻ՞Չ ՊԻՏԻ ՂՐԿԷ

Ապահովութեան Խորհուրդը նիստի հրաւիրուած է, քննելու համար այն բանաձեւը որ կը տրամադրէ Միջին Արեւելք ղրկել Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, քննութիւն մը կատարելու համար կացութեան մասին։ Այս քննութիւնը պիտի տեւէ մէկ ամիս։ Ընդհ. քարտուղարին պիտի ընկերանան խումբ մը մասնագէտներ եւ խորհրդականներ։ Ուրեմն, Ապահովութեան խորհուրդը քննութեանց արդիւնքը եւ համապատասխան յանձնարարութիւնները պիտի ստանայ Մայիսի սկիզբը։

Այն ատեն, արեւմտեան երեք պետութեանց առաջադրած ժողովը պիտի կրնայ գումարուիլ Մայիս 5ին, այսինքն Ատլանտեան խորհուրդին նստաշրջանէն վերջ

Մինչ այս մինչ այն, վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հասնին զինուորական կացութեան մասին։ Ուաշինկթընի հասած լուրերու համաձայն, Արաբները զինուոր կը համախմբեն զինադադարի սահմանագծին երկու կողմերը։ Կը թուի թէ գործողութեան ծրագիր մը կազմուած է Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Արաբիոյ միջեւ։ Մասնագէտներու կարծիքով, Իսրայէլ ի վիճակի է ճակատելու այդ երկիրներէն իւրաքանչիւրին դէմ, զատ զատ, բայց չի կրնար երկար դիմանալ միացեալ ճակատի մը յարձակման։

Միւս կողմէ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը կը հաստատէ թէ եգիպտացի սպաներ կը մարզուին Չեխոսլովաքիոյ եւ Լեհաստանի մէջ, իսկ անցեալ դեկտեմբերէն ի վեր համայնավար զինուորական մասնագէտներ կը գործեն Եգիպտոսի մէջ

× Իսրայէլի սպարապետը, զօր. Տայան ճառ մը խօսելով Յորդանանի հովիտին հողագործներուն առջեւ, յայտարարեց թէ պատերազմ մը կրնայ ծագիլ այս ամառ։ Այս առթիւ հաւաստեց թէ ինք վստահ է Իսրայէլի յաղթանակին վրայ, «նոյն իսկ եթէ թշնամի ռմբաձիգ օդանաւերը ծանր կորուստներ պատճառեն եւ թշնամի զօրքը հողեր գրաւէ առաջին օրերը։ Իսրայէլի բանակը իր արհեստագիտական եւ բարոյական գերազանցութեան շնորհիւ պիտի կրնայ ետ մղել թշնամին, մինչեւ անգամ կարեւոր տարածութիւններ գրաւելով»։

× Եգիպտոսի վարչապետը, գնդ. Կամալ Նասըր շաբաթ օր քաղաքական խօսակցութիւններ ունեցաւ Աղեքսանդրիոյ մէջ, Սուրիոյ հանրապետութեան նախագահին հետ։ Այս վերջինը ունկնդրութեան ընդունելով ժամուլի ներկայացուցիչները, յայտարարեց թէ Արաբիոյ թագաւորին եւ գնդ. Նասրի հետ կատարած խօսակցութիւններէն ետք համոզուեցաւ որ «արաբ ազգը դէպի միութիւն կ'ընթանայ»։

× Գահիրէի թերթերը կը գրեն թէ զինուորական համաձայնութիւն մը կնքուած է Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Յորդանանի միջեւ, միացեալ ճակատով գործելու համար Իսրայէլի դէմ։ Այս համաձայնութեամբ Յորդանան կը միանայ Եգիպտոսի, Արաբիոյ եւ Սուրիոյ միջեւ կնքուած դաշինքին, եւ արաբական երկիրներէն մէկուն դէմ կատարուած որեւէ յարձակում պիտի համարուի բոլորին դէմ ուղղուած։ Ուրիշ լուրի մը համաձայն, Սուրիոյ սպարապետը եւ Յորդանանի Արաբական Լեգէոնին նոր հրամանատարը տեսակցութիւն մը ունեցած են օրուան խնդիրներու մասին։

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՍՐԲԱԶԱՆ» ԹԻՒ 1

Գահիրէի «Եպիսկոպոսական ժողով»ին որոշումներուն մէջ կար հետեւեալ յօդուածը, Գարեգին պատրիարքի շարագրութեամբ.

— «Գ. Բծախնդիր եւ զգուշաւոր ըլլալ, ըստ առաքելական հրահանգի, ձեռնադրութեանց եւ եկեղեցական աստիճաններու եւ տիտղոսներու տուչութեանց մէջ, կատարելով զանոնք պահանջելի արժանիքներու եւ յարմարութեանց ամենայուրջ նկատառումով»։

Այս առթիւ յիշեցի անցեալ հոկտեմբերին կատարուած եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնները՝ Էջմիածնի մէջ։

Չեմ գիտեր թէ «պահանջելի արժանիքներն ու յարմարութիւնները» ո՞ր կշիռով չափեցին, այս կամ այն վարդապետը եպիսկոպոս ձեռնադրած ատեն։

Դրուագ մը ինծի կը հաղորդէ նորապսակներէն մէկուն պատմութիւնը, իբրեւ լուսաբանութիւն մնացեալին համար։

Գիտէք որ անցեալ հոկտեմբերի սկիզբը եպիսկոպոս ձեռնադրուեցան երեք վարդապետներ, որոնց անուններն ալ հրատարակուեցան պաշտօնապէս.

Հոկտեմբերի վերջերը, երկու նորապսակներ ալ աւելցան, մէկը՝ Լոնտոնի հոգեւոր հովիւը, Պսակ Ծ. Վ., միւսը՝ Դամասկոսի առաջն. փոխանորդը Շաւարշ վարդապետ։

Առաջինը ծանօթ է Լոնտոնի համայնքին, իր «կուսակրօն» խայտառակութիւններով, որոնք տարին քանի մը անգամ կը նորոգուին, իբրեւ կենդանի շարժանկար։

Օր մը կ'իմանաք վերջինը, իր ռասփութինեան մանրամասնութիւններով։

Արդ, ի՞նչպէս ստիպեալ բարձրացում ստացաւ այս շնորհոսմանկը, որ քանի մը տարի առաջ արտաքսուած էր Աղեքսանդրիայէն։

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ վարդապետը Էջմիածին կը մնայ միւս պատգամաւորներուն մեկնումէն ետք, յաջողցնելու համար իր եպիսկոպոսացումը։

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը կը մերժէ։ Վարդապետը կը պնդէ, դիմելով կառավարական միջամտութեան։

Այս առթիւ, իբրեւ անվիճելի արժանիք եւ բարի վարուց վկայական, կը պատմէ թէ վեց տարի առաջ Եգիպտոսէն արտաքսուած է իբրեւ… «յառաջդիմական»։

Եւ կաթողիկոսը կը հարկադրուի կատարել եպիսկոպոսական օծումը։

Մեղքը պատմողին վիզը։ ՎԱՀԷ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍԻՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Ալժերիայէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, ըմբոստներու գործունէութիւնը թուլութեան նշաններ կը ցուցնէ։ Ֆրանսա կը շարունակէ զինուորական ուժեր ղրկել բուն երկրէն եւ արեւմտեան Գերմանիայէն։ Երէկ Ալժերիա հասած պիտի ըլլար 7րդ մեքենաշարժ զօրաբաժինը։ Ութերորդն ալ Գերմանիայէն մեկնելու կը պատրաստուի։ Վերջին 48 ժամերու ընթացքին սպաննուած են 72 ըմբոստներ։

Ալժերիոյ նախարարը, Պ. Ռ. Լաքոստ, յայտարարեց թէ ծրագրուած առաջին բարենորոգումներուն գործադրութիւնը կը վերահաստատէ վստահութիւնը։ «Ալժերիոյ Ֆրանսացիները գիտեն որ Ֆրանսա ջանք պիտի չխնայէ իրենց պաշտպանութեան համար։ Իսլամներն ալ սկսած են լսել մեզ»։

× Թունուզի սահմանադրական ժողովին ընտրութեանց մէջ մեծամասնութիւն շահեցան չափաւոր հոսանքները, ղեկավարութեամբ ծանօթ ազգայնական Պուրկիպայի։ Ծայրայեղ թեւը պատուիրած էր ձեռնպահ մնալ, սակայն կը հաստատուի թէ 750.000 ընտրողները մասնակցած էին 70 - 90 առ հարիւր։

Վարչապետը, Թահար Պեն Ամմար, յայտարարեց թէ «Ֆրանսական զօրքին ներկայութիւնը արգելք մը չէ մեր անկախութեան համար»։

× Մարոքի Սուլթանը ունկնդրութեան ընդունելով Փարիզի ամերիկեան դեսպանը, յայտարարեց թէ «Ֆրանսա, որ գիտցաւ լուծել Մարոքի եւ Թունուզի խնդիրները, պիտի կրնայ գոհացնել նաեւ Ալժերիոյ բնակիչներուն իղձերը, յարգելով անոնց բոլոր իրաւունքները։ Հիւս. Ափրիկէն շատ կարեւոր կէտ մըն է հաւաքական պաշտպանութեան համար. Սրանոց կը մաղթենք որ բանականութիւնը եւ իմաստութիւնը յաղթանակեն Ալժերիոյ մէջ։ Զինեալ ուժը միջոց մը չէ խնդիրներ լուծելու համար»։

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ վարչապետը, մարեշալ Բուլկանին եւ Կեդր. Կոմիտէին քարտուղարը, Խրուշչեւ Լոնտոն հասած ատեն պիտի հիւրընկալուին Օթէլ Քլարիճ։ Մոսկուայի Ապահովութեան վերատեսուչը, զօր. Սերով (Բերիայի յաջորդը) յիսուն ռուս թիկնապահներ պիտի փոխադրէ Անգլիա, ապահովելու համար իր մեծաւորներուն պաշտպանութիւնը՝ անգլիական իշխանութեանց հետ։

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՈՅԻ ԹԱՂՈՒՄԸ

Պոսթընէն կը հեռագրեն (18 Մարտ).— *Զօր. Դրոյի փառաշուք յուղարկաւորութեան մասնակցեցան 2500 հոգի, հակառակ երեք օր շարունակ տեղացող ձիւնին։ Ներկայ եղան պատուիրակութիւններ Քալիֆորնիայէն, Շիքակոյէն, Տիթրոյթէն եւ Մ. Նահանգներու զանազան քաղաքներէն։ Բազմաթիւ ծաղկեպսակներ, հարիւրաւոր հեռագիրներ։ Տասնըհինգ ներկայացուցիչներ դամբանական խօսեցան զանազան կազմակերպութիւններու եւ միութիւններու կողմէ։ Սուգի այս օրը անմոռանալի պիտի մնայ։*

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Ց. Կ. Խաչի Վալանսի մասնաճիւղը 20 հազար ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի տան, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ ընկեր Դրոյի յիշատակին։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

Պ. Լեւոն Կիւլէզեան (Սարսէլ) 2000 ֆրանք, նոյն տխուր առթիւ։

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ ՓԱԿՈՒԱ՞Ծ

«Ն. Ե. Թայմզ»ի ռուսագէտ աշխատակիցը կը գրէ թէ Թիֆլիսի համալսարանին ուսանողները դասադուլ յայտարարած են, հակաստալինեան պայքարին առթիւ եւ թէ նոր տեղեկութեանց համաձայն հաստատութիւնը փակուած է։ Ամերիկեան հեռագրական գործակալութեան Մոսկուայի թղթակիցը հեռաձայնով տեղեկութիւն խնդրած է համալսարանին վերատեսուչէն, որ պատասխանած է թէ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ Թիֆլիսի մէջ։

ԿԻՊՐՈՍԻ բնակիչները իրենց տուներուն մէջ փակուած մնացին կիրակի օր, Յունաստանի անկախութեան տարեդարձին առթիւ։ Հրամանատարութիւնը 24 ժամ արգիլած էր շրջագայութիւնը, որպէս զի անկարգութիւններ չպատահին, բայց եւ այնպէս ռումբ մը նետուեցաւ Քթիմա քաղաքին մէջ. Անգլ. զինուորները, 18 հազար հոգի, կը հսկէին բարեկարգութեան։ Նոյն օրը քանի մը դէպքեր պատահեցան Աթէնքի մէջ. Ուսանողական խումբերը քարեր նետելով եւ բիրեր շարժելով կը պահանջէին զէնք ճարել Կիպրոսի յեղափոխական կոմիտէին

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՑՔԱՐԸ

Գ.

ԽՄԲ.— Ա. եւ Բ. մասերը տես Ցոլաց Մարտ 21 եւ 22.—

Արդարեւ Աղթամարցիներն ալ կը մերժեն Մայր Աթոռի հեղինակութիւնը։

Աշտարակեցի ալ Յակոբ Պատրիարքին հրահանգած էր Աղթամարի կաթողիկոս ձեռնադրել չտալ։Աղթամարցիները բողոքեցին եւ ձեռնադրուեցաւ Պետրոս կաթողիկոս, առանց վարչութեան ալ հարցնելու. Կաթողիկոս կ'օծուի նաեւ յաջորդը Խաչատուր եպիսկ. առանց Պոլսոյ մարմիններուն հաւանութեան, չորս եպիսկոպոսներով, 10 - 12 վարդապետներով եւ Թեմական իշխաններու ներկայութեան։ Վանի առաջնորդը կը բողոքէ կուսակալին, Աղթամարցիներն ալ կը յայտնեն թէ «աւելի մեր հնաւանդ, անխորտակելի սովորութիւնն է 750 տարիէ ի վեր»։ Վարչութիւնը կը մերժէ վաւերացնել իրողութիւնը, տեղացիները կը սպառնան դաւանափոխութեան դիմել (1867)։ Պոլիս տեղի կուտայ։

Երեսփ. ժողովը օրակարգի կ'անցընէ Գէորգ Դ.ի կոնդակը, կը պաշտպանուի ժողովին վաւերացնելու իրաւունքը։ Նարպէյ կը կրկնէ կաթողիկոսին «հերձեալ, հեստող, հակաթոռ» բառերը. «1441էն ի վեր Սիս հերձեալ կը տեսնուի Մայր Աթոռէն որ դարեր իշխեր է բոլոր Հայերու սրտերուն եւ խիղճերուն վրայ, հոն կը դիմեն աշխարհի բոլոր Հայերուն իղձերն ու յոյսերը։

«Տխուր են այն օրերը երբ Հայաստանեայց եկեղեցին հեծեց եկեղեցիի անմիութեան երեսէն եւ ուրախ եղանք երբ ներդաշնակութեան սիրոյն վաւերացուցինք Սսոյ կաթողիկոսի ընտրութիւնը, որովհետեւ վստահ էինք թէ միութիւնը պիտի իրականանար»։

«Երեք տարիներ կը սահին եւ վերջապէս Ազգ. ժողովը կը պատասխանէ 21 Մարտ 1875ին, կաթողիկոսի կոնդակին՝ ընդունելով տիտղոսներով «Աստուածարեալ Մեծի եպիսկոպոսապետ եւ Ս. Պատրիարքիդ համազգական նախամեծար Աթոռոյ Արարատեան առաքելական Մայր Եկեղեցւոյ Սրբոյ Կթողիկէ Էջմիածնի, արժանաժառանգ Աթոռակալիդ սրբոյ առաքելոցն Թադէոսի եւ Բարթողիմէոսի եւ Հօրն Հաւատոյ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի»։ Կը հաւատայ իր հաւատարմութիւնը Մայր Աթոռին, որուն իրաւասութիւնները միշտ յարգուած են եւ պիտի յարգուին։Տրուած տիտղոսները կը յայտնեն արդէն ժողովի բոլոր անդամներուն հաւատարիմ ըլլալը Էջմիածնի, հիմնուած Լուսաւորիչէ, յաջորդ առաքեալներու։ Տաճկաստանի Հայերը միշտ որդիական գորով ունեցած են Էջմիածնի Աթոռին, այսօր եւ յաւիտեան պիտի մնան առաքելական Աթոռին հովանիին տակ, անխաթար պահելով իր իրաւունքները, հաստատօրէն հաւատալով որ Մայր Աթոռի միութեամբ պիտի կանէ միշտ կեանք եւ սփոփանք»։

Մայր Աթոռի պահակալը չի գոհանար, կ'անդրադառնայ Սսոյ եւ Աղթամարի ի՛ դիրներուն եւ անգամ մըն ալ կը կրկնէ թէ միակ կաթողիկոս մը կրնայ ըլլալ, այն է Էջմիածնի կաթողիկոսը։(27 Դեկտ.1875)։

Պատրիարք եւ վարչութիւն պահ մը հանդիստ կը թողուն Սիսի գահակալը եւ կը զբաղին Աղթամարով։ Խաչատուր կաթողիկոս, որ ամբաստանուած էր նախորդին սպանութեան մեղսակցութեամբ, Պոլիս կը գտնուէր։ Փոխադարձ համաձայնութեամբ կը ստորագրէ հետեւեալ պայմանագիրը (16 փետր. 1876)։

Ա. Հովեւսր հնազանդութիւն առ Հայրապետն Ամենայն Հայոց գահակալ Մայր Աթոռոյ, որ է օրինաւոր յաջորդ Սրբոց Առաքելոց Բարթողիմէոսի եւ Թադէի եւ Վեհափառ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց ընդ աշխարհ համօրէն։

Բ — Յիշատակութիւն ի ժամ պատարագի նախ անուն Վեհ. Հայրապետին եւ ապա անուն Ամեն. Կաթողիկոսի Տանն Աղթամարայ։

Գ.— Եպիսկոպոս ձեռնադրել թեմին՝ կանխաւ հաճութիւն առնելով Պատրիարքին եւ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան։ (Ատենագր. նիստ ԺԹ. 20 Փետր. 1876)։

Անշուշտ պատճէնը կը հաղորդուի Մայր Աթոռ։ Միւս կողմէ Մկրտիչ կաթողիկոս իր հրաժարականը կը ներկայացնէ Պատրիարքին։ Էջմիածնի կաթողիկոսը կը մեղմանայ եւ վերջին կոնդակով մը կը հաղորդէ «Թէեւ ցաւալի անցք մըն է երեք կաթողիկոսութիւն մէկէն ունենալ, բայց ժամանակը, քաղաքականութիւնը հարկ կը դնեն միւսներն ալ ընդունիլ պիտակ անունով» (12 մարտ 1876ի նիստ)։

Փոթորիկը կը սարսէ Պալքանները, զօրահաւաք կը կատարուի Էջմիածնի շրջականները եւ Տաճկահայերու սրբազնութ հայրը, երբեմն ինքն ալ Օսմ. հպատակ, կը նախատեսէ վտանգ մը իր զաւակներուն համար։

Էջմիածնի Հայրապետը սառն անտարբերութիւն մը ցոյց տուաւ Հայկական խնդրին հանդէպ՝ հակառակ իր իրաւունքները Պոլսոյ մէջ ջերմօրէն պաշտպանող իր ձեռնասուն եպիսկոպոսին, Մատթէոս Իզմիրլեանի դիմումին։ Կարինի եւ Վանի՝ սովերը չյուզեցին իր հայրական սիրտը, բուռն քննադատութեանց ենթակայ եղաւ. ժողովրդականութիւնը պակսեցաւ եւ առիթ տուաւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին անկախութեան ձգտելու. «Թէ Մայր Աթոռէն թէ Պոլսոյ վարչութենէն»։ Պոլսոյ մէջ պետական շրջանակներու մօտ իր հետապնդումները պատճառ եղան վերադառնալու անցեալին, Աղթամարի կաթողիկոսը ստորագրած էր պայմանագիր մը, Մկրտիչ ալ ստորագրելու էր եկեղեցիի միութիւնը պահելու համար։

Կրօնական Ատեանը կը պատրաստէ պայմանագիրը, Պատրիարքը 11 Դեկտ. 1880ին կը յղէ Մկրտիչ կաթողիկոսի. բաստորագրելու համար.

Ա) Հովեւսր հնազանդութիւն առ Հայրապետն Ամենայն Հայոց՝ Գահակալ Մայր Աթոռոյ Ս. Էջմիածնի, որ է օրինաւոր յաջորդ Սրբոց Առաքելոց Թադէի եւ Բարթողիմէոսի, եւ Սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին եւ Վեհափառ կաթողիկոս Ամենայն Հայոց ընդ աշխարհս համօրէն»։

Բ) Ի ժամ սրբոյ պատարագի յիշատակել նախ անունը Վեհ. Հայրապետին ամենայն Հայոց, ապա Ամենապատիւ կաթողիկոսին Տանն Կիլիկիոյ։ Յիշատակութիւն պէտք է ըլլայ Ամենապատիւ կաթողիկոսէն» եւ թեմակալներէն։

Գ) Ձեռնադրել եպիսկոպոս թեմական վիճակներու Տանն Կիլիկիոյ կանխաւ գ. բաւսր հաճութիւն առնելով Ամենպ. Ս. Պատրիարքէն եւ Ազգ. Կեդր. վարչութենէն։

Դ) Զհանել եկեղեցականները Կիլիկիոյ վիճակներէն, պաշտօնավարելու համար Կիլիկիոյ սահմաններէն դուրս, առանց նախապէս հաճութիւն առնելու Ամենպ. Պատրիարքէն եւ ազգ. կեդր. վարչութենէն։

Ե) Ս. Միւռոն օրհնել միայն Կիլիկիոյ վիճակին համար, նուիրակներ չղրկել Տանն Կիլիկիոյ սահմաններէն դուրս Ս. Միւռոն բաշխելու համար, առանց գրաւոր հաճութեան Ամենպ. Պատրիարքին Պոլսոյ յանուն Վեհ. Հայրապետին ամենայն Հայոց»։

Մկրտիչ Կաթողիկոս պիտի ստորագրէր. «Զվերոգրեալ վեցեակն յօդուածս պայմանագրոյս յանուն կաթողիկոսութեան Տանն Կիլիկիոյ ընդունիմ սրտի մտօք եւ խոստանամ գործադրել ընդ բովանդակ կեանքս իմ»։

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

(Քաղուած ամերիկեան թերթերէ)

●

Արաբական աշխարհի ամէնէն լաւ կազմակերպուած բանակը արաբ. Լեգէոնն է որ կը բաղկանայ քսան հազար զինուորէ եւ կը գտնուէր անգլիացի Կլըպ փաշայի հրամանատարութեան տակ։

Աւելի քան քառորդ դար է որ Կլըպ փաշան կը գործէր Միջին Արեւելքի մէջ, մասնաւորապէս Յորդանանի։ Նախքան Բ. աշխարհամարտը երկար ատեն հակաֆրանսական քաղաքականութիւն կը վարէր Միջին Արեւելքի մէջ։ Ան կ'ըսէր թէ՝ Ֆրանսացիները հիանալի մարդիկ են իրենց երկրին մէջ, բայց հոն ալ պէտք է մնան, ձգելով որ Մեծն Բրիտանիան կազմակերպէ այդ շրջանը։ «Միայն անգլիական միտքն է որ կրնայ յարմար լուծում մը գտնել արաբական հարցին մէջ»։ Եւ իբրեւ օրինակ կ'ըսէր թէ Անգլիա շատ գրամ կը ծախսէ սակաւաթիւ մարդոցմով, մինչդեռ Ֆրանսան զինուորական ծանր բեռան տակ մտած է, զբաւելու համար Սուրիան եւ Լիբանանը։ Իրեն հաւկցուցին թէ աւելի լաւ էր որ ձգէր Ֆրանսայի օձիքը եւ չարունակէր պնդ. Լորէնսի կէս ձգած գործը.— «Սանզծել արաբական կայսրութիւն մը որուն ղեկը պիտի դարձնէր Լոնտոն ոսկի եւ մետաքս թելերով»։

Յորդանանի վերջին խռովութեանց հետեւանքով Կլըպ փաշայի դիրքը խախտեցաւ, որովհետեւ իր Լեգէոնը պարզ հանգիստեսի դիրքին մէջ մնաց Ալապայի և Քեբրոնի մթերանոցներու կողոպուտին առջեւ եւ ամերիկեան գրօշին պատառոտ ատեն։ Կլըպ փաշայի դիրքը Յորդանանի մէջ խախտեցաւ նաեւ 1951ին, երբ իր առաջին տէրը՝ Յորդանանի Ապտալլա Թագաւորը սպաննուեցաւ Օմարի մզկիթի մըտած պահուն։ Անոր յաջորդին՝ Թալալի խելագարութեան հետեւանքով իր տասնըվեց տարեկան տղան Հիւսէյին Ա. գահ բարձրացաւ։ Լոնտոն վայրկեան մը մտածեց թէ այս երիտասարդ Թագաւորը իր ձեռքն է, քանի որ կրթութիւնը Անգլիոյ մէջ ստացած էր։

Կլըպ փաշա իր դիրքը հաստատ հիմերու վրայ դնելու համար, հակահրէական քաղաքականութիւն մը վարեց, ըսելով թէ Իսրայէլ կը մտածէր գրաւել Յորդանանը։Միեւնոյն ատեն Արաբներն ալ խորթ աչքով կը նայէին, ներշնչուած Երուսաղէմի Մեծ Մուֆթիէն։

Իր քսան հազարնոց լեգէոնը մէկէն չփոշցուեցաւ։ Պզտիկ կորիզով մը սկսաւ եւ հետզհետէ աճեցաւ, երբ Անգլիա մտածեց թէ իրեն համար կրնար գլխաւոր պաշտօն դեր մը չխնել արաբական երկիրներէն — Եգիպտոս, Սուրիա, Իրաք եւ Արաբիա։ Այս նպատակով Լոնտոն տասներկուքուկէս միլիոն տոլար ծախսեց, որ Ամմանի եկամուտին երեք չորրորդը կը ներկայացնէ։ Գումար մը որ մեծապէս զինուացուց Կլըպ փաշայի գործը, եւ զարձուց զայն տէրն ու տիրականը կայսրութեան։ Ան իր լաւագոյն զինուորները Պետուիններէն կ'առնէր, որոնք նախ Ալլահը կը ճանչնան, ապա Կլըպ, յետոյ Էմիրը։

Իսրայէլի պատերազմը միայն պիտի ցնցէր այս ամուր եւ հնարամիտ կառուցուածքը։ Միայն Արաբական Լեգէոնը խոյս չտուաւ Հրեաներուն առջեւէն, որ հերոսական պայքար կը մղէր։ Թէեւ այս յաղթութիւնը ճակատագրական եղաւ, որովհետեւ 500 հազար արաբ տարագիրներ բեռ դարձան Յորդանանի վզին ուսերուն։

Միջին Արեւելքի սրտին վրայ բացուած վէրք մը կը կազմեն այս տարագիրները, որոնց հողը ստանձնած է Ազգաժողովը։

Իսրայէլի կարծիքով դժուար չէ յարմար լուծում մը գտնել զանոնք վերջնապէս տեղաւորելու համար։ Անոնք ցոյց կուտան Իրաքը, որ բազմամարդ չէ եւ հինգ միլիոն հոգիի պէտք ունի լեցնելու համար Միջագետքը։ Իսրայէլ մինչեւ անգամ պատրաստ է հատուցում տալու։ Այս տարագիրներուն հարիւր հազարը Լիբանան, հարիւր հազարը Սուրիա եւ 250 հազարը Կազա կը գտնուին։

Յորդանանի 500 հազար տարագիրներուն, միայն 11 հազարը տնտեսական անկախութիւն ձեռք ձգած են ութ տարուան ընթացքին։

Ազգաժողովը, որ ստանձնած է այս տարագիրներուն հոգը, օրական 1500 զօլ կամ ջերմուժի (քալորի) սնունդ կը բաշխէ, որ բաւարար չէ։ Ասոր հակառակ տարագիրները իրենց ամբողջ կատաղութիւնը կը թափեն Ամերիկացիներուն վրայ, մեղադրելով թէ Իսրայէլի պետութիւնը ստեղծեցին եւ կը պահեն։ Անոնք նոյնպէս խորթ աչքով կը նային Հրեաներուն քան անոնց պաշտպաններուն։ «Բրիտանական հովանաւորութեան ատեն Հրեաներուն հետ աւելի լաւ համակեցութեամբ եւ ներդաշնակութեամբ կ'ապրէինք», կ'ըսեն։

Անցեալ Դեկտեմբերի խռովութիւնները ծագեցան, երբ Անգլիա կ'առաջարկէր

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Այս բոլորը պարզելէ վերջ, Պարպիէ տիւ Պոքաժ, անգամ մը եւս կը հաստատէ թէ «կաթոլիկ Հայերը լիովին կը գոհացնեն այն երեք պայմանները, զորս գրած էինք իբրեւ սկզբունք եւ որոնցմէ կը կարծենք թէ պէտք չէ հեռանալ, եթէ կ'ուզուի լուրջ արդիւնքներ ձեռք բերել»։

Ֆրանս. գաղթավայրը ոչ միայն պիտի օգտուի հայկական բազուկէն՝ զարգացնելու համար իր երկրագործութիւնն ու ճարտարարուեստը, այլեւ առեւտուրի համար Հայերուն ունեցած սէրը եւ Ալժերիայինին նմանող կլիմայի մը իրենց վարժութիւնը ընդունակ պիտի դարձնեն զանոնք այնպիսի աշխատանքներու, զորս Եւրոպացիք չեն կրնար գլուխ հանել։ Օրինակ, Սուտանի՝ Ափրիկէի կեդրոնի առեւտուրը Եւրոպայի հետ այսօր դրեթէ ամբողջովին տեղի կ'ունենայ Մարոքի կամ Թունուզի միջոցաւ, ուր անկէ կ'օգտուին բոլոր ազգերը, մանաւանդ Անգլիացիները։

Եւրոպացիները չկարենալով երկար ատեկալ անապատի կլիմային, այս փոխադրութիւնը ամբողջովին յանձնուած է Արաբներուն, որոնք զայն կը կատարեն առանց որեւէ երաշխաւորութեան եւ ծայրայեղօրէն դանդաղ կերպով։ Ասկէ զատ, կարողութիւն ալ չունին տալու այնպիսի տեղեկութիւններ, որոնց շնորհիւ կարելի պիտի ըլլար ընդարձակել փոխանակութիւնները, ճանչցնել երկիրները, ուսկից կ'արտադրուին այն բերքերը՝ որոնց առեւտուրով կը զբաղին եւ հաստատել տեւական կապեր։

Այն ատեն Մարոքն ու Թունուզը Ֆրանսական թեւարկութեան ենթակայ չէին։ Որով Ֆրանսայի շահը կը պահանջէր կեդրոնական Ափրիկէի առեւտուրը կատարել Ալժերիոյ նաւահանգիստներուն միջոցաւ։ Ատոր համար ալ անհրաժեշտ է առեւտրական տուներ հաստատել գլխաւոր նաւահանգիստներուն մէջ եւ խելացի թըղթակիցներ ունենալ երկրէն ներս։

Եւրոպացիները, մանաւանդ Ֆրանսացիները ընդունակ չեն այս գործերը կատարելու. նախ՝ կլիմային վարժ չեն, յետոյ երկար ատեն բաժնուած պիտի մընան հայրենակիցներէ

«Միայն Հայերը կրնան տոկալ կլիմային եւ մեկուսացման, անվեհեր ճամբորդներ ըլլալով, պիտի չվարանին կըտրել անցնիլ այն ամայի դաշտերը, որոնք իրարմէ կը բաժնեն Սահարայի ովասիսները։ Վարժ՝ կլիմային եւ երկար ու տաժանելի ճամբորդութեանց խոնջէնքին, այս մարդիկը, անգամ մը որ Ալժերիա հաստատուին, պիտի ընեն ինչ որ մեր բնութիւնը թոյլ չի տար ընելու։ Շատ չանցած յարաբերութիւններ պիտի սանդծեն իրարու հետ եւ հետզհետէ իրենց առեւտրական հիմնարկները պիտի տարածուին առաջին ովասիսներէն յաջորդներուն։

«Հայերը մեզմէ աւելի ընտանեցած են եւ վարժ իսլամական բարքերուն, որոնց Ֆրանսացիներէն նուազ կը վախնան ափրիկեան քաղաքներու մէջ բնակելէ։ Ասկէ զատ, առեւտուրի համար ունեցած իրենց իսկապէս զերազանց խելացութիւնը եւ լեզուներ սորվելու դիւրութիւնը տարակոյս չկայ, որ աւելի մտերմական պիտի դարձնեն իրենց յարաբերութիւնները տեղացիներուն հետ։ Այնպէս որ քանի մը տարիէն պիտի տկարացնեն, եթէ ոչ պիտի մարեն ազդեցութիւնը Մալթացիներուն, որոնք չահադիտութիւնն ունենալով միակ նպատակ, ի վնաս երկրագործին կ'իւրացնեն դրամագլուխներու մեծագոյն մասը»։

Հայերու մասնայատկութեանց մասին իր ըսածները փաստելու համար, հեղինակը իբրեւ օրինակ կը յիշէ Թուսերը, որոնք Հայերէն լաւագոյն օգուտը քաղելու համար, զանոնք հաստատած են Նախիջեւան, Տոնի Քաղաքներու երկրին եւ համանուն գետին վրայ։

Այս ձեւով, Ռուսիա յիշեալ խումբուած ցեղերուն մէջ ուզեց կազմել քաղաքակրթութեան կեդրոն մը եւ իր նպատակին հասաւ։ Ժամանակին բարբարոս այդ գետը դարձաւ սիրուն քաղաք մը, ուր կը հոսին աշխարհի բոլոր երկիրներու բերքերը։ Արեւմուտքէն կապ հաստատած են Լայփցիկի կարեւոր շուկային հետ, արեւելքէն Աստրախանի, Կասպից ծովու եւ ամբողջ Թաթարիստանի հետ, հարաւէն Վրաստանի, Հայաստանի եւ Անատոլուի, Նոր Նիժնի - Նովկորոտի հետ։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(9) (Տար.)

ՏՈՄՍԵՐ

ԵՐԲ ԽՕՍԻԼ ՁԵՆ ԳԻՏԵՐ

●

Տեսարան առաջին։

— Բարեւ, բարեւ պարոն Արիստակէս. ինչպէ՞ս էք… Քանի տարի է ձեր սուրբ երեսը տեսած չունինք… Ո՞ւր էք ; տնեցինե՞րը ինչպէս են… Տիկի՞նը …

— Է՜հ, մեր ցաւերուն հետ կ'ինանք, կ'ելլանք.. Սի՞րտ կը մնայ մարդուս վրայ որ մէջտեղները պտտի… Տիկինը լրջօրէն հիւանդ է …

Ի՞նչ ունի…

— Շաքարախտ, շատ մտահոգ եմ ։։

— Իրաւունք ալ ունիք… Ներոջս այ–բօրը կի՛ն ալ ունէր, շատ չդիմացաւ … Վիզ ամիս քաշեց եւ մեռաւ… Է, Աստուած հեռերնիդ ըլլայ… Օր մը կը հանդիպիմ …

Տեսարան երկրորդ ․

— Ինչ մեղքս պահեմ, Սաթենիկ, քեզ բնաւ չճանչցայ… Ա՛ս որչափ ծերացեր ես… Քանի մը տարի առաջ, պզուտ, կայտառ, սիրուն աղջիկ մըն էիր… Հիմա հալեր, մաշեր ես… Սա մազերդ ալ ներկէ, Աստուածդ կը սիրես։ Տարիքդ՝ ամէնէն քիչը, տասը տարի մը կը պակսի … Իրաւ, շատ ինկեր ես, վախ եմ ըսեր … Ատ նիհարութեանդ չեմ հաւնիր կոր, ուշադրութիւն ըրէ… Մալվինան ալ ատանկ, մէկէն ի մէկ ինկաւ եւ երկու ամսեց… Առողջութիւն …

Տեսարան երրորդ ․

— Շատ մեղք եղաւ ձեր տղուն ալ… Ինչ ջահել, ջիւան երիտասարդ էր ․․ Տունը քանդուի ան Թուրքին, որ մեր տղաքը կախաղան հանեց… Ո՞ւր կախեցին, Մաքրուհ հանըմ …

— Երզնկայ …

— Ե՞րբ …

— 1915ին…

— Վախ, եաւրում, վախ… Աստուած ողորմի հոգուն …

Տեսարան չորրորդ ․

— Ուրեմն հիւանդանո՞ցն է, հիմա … Զըսէ՞ս, ալ յոյս չկայ։ Արդէն ատ հիւանդանոցին անունը լսեցի նէ Ստեփանին բ–ոի որ կնկանը գործը լմնցած է… Ատիկա դանակով ալ անցնելիք ցաւ չէ… Մեղք եղաւ մօրդ, աղէկ կնիկ էր։ Աստուած զաւակներդ պահէ …

Տեսարան հինգերորդ ․

— Աս հագեձնոյն ալ չտայիր նէ կ'ըլլար քա, Թագուհի … Էւելօք ծախքերու տակ մտեր ես… Սա, քաջ նայիմ, նշանուած ատենդ գիտէի՞ր Ֆի ատ հիւանդութիւնը ունէր …

— Չէի գիտեր…

— Ըսել է Ֆի տեղէ մը առեր է… Էրիկմարդ չէ՞ն մի… Անպատճառ, ապուր մը կերած է՝ մէկու մը հետ… Դուն ալ, գիտես, ես ալ գիտեմ որ ատանկ հիւանդութիւնները ինտոր կուգան …

․ Ատանկ մարդ չէր ….

— Դուն անանկ կը կարծես … Տիրիկրն ալ անանկ կը կարծէր։ Անոր էրիկն ալ սա ձեւով գնաց… Ա՛խ, ա՛խ սա էրիկները…

Տեսարան վեցերորդ ․

— Այջիկդ նշաներ ես, հա՞… Աչքդ լոյս… Որո՞ւն տղան է …

— Մեզի հայրենակից Արջ Գէորգսին թոռն է, շնորհքով տղայ մըն է ․․

— Ատանկ շնորհքովներէն վախցիր, քա Նոյեմի…. Նայէ որ մինչեւ չպսակուին, առանձին դուրս չելլեն… Վերջը, գիտե՞ս ես․․ Ձե՞ս յիշեր, քանի մը տարի առաջ, Սուրբուհին ինչ պատահեցաւ․․ Անոր աղջկան նշանածին համար ալ «շնորհքով է» բսին… Ես ըսել՛քս ըսի, մնացածը դուն գիտես ….

Ինչ յիմարներ ու տխէտներ ունինք, որոնք իրենց բերանը կը բանան ճիշդ այն պահուն, երբ պէտք է գոցէին։

Այս տխմարներուն համար է որ Ֆրանսացին կ'ըսէ ․

— Կախաղան հանուած մարդուն տունը, չուանի մասին խօսք կը բանան …

Ջուան մըն ալ այս շատախօսներուն լեզուն, որ քիչ մը կարճնալու պէտք ունի․․

ԻՒՐՈՒԳԱՑԻ

ԶԱՏԻԿ ԵՒ ԾՈՄԻ ՕՐ

●

Զատիկ է…

Յ․ Կ․ Խաչի Շրջ․ վարչութիւնը կը շնորհաւորէ Զատիկը բոլոր հայրենակիցներուն եւ ընկերուհիներուն, հանդերձ ընտանեօք ։

Վերածնութեան եւ կեանքի փառաբանութեան տօնն է Զատիկը ։

Ապրողը պէտք ունի իր հանապազօրեայ հացին, որպէսզի կեանքը քաղցրանայ ։

Ու սակայն կան ընդհանրապէս ու նաեւ մեր գաղութին մէջ հայրենակիցներ, որոնք զուրկ են հացէն հանապազօրեայ Անոնց համար Զատիկը չէ տօն կեանքի փառաբանութեան ։ Անոնք պէտք ունին եղբայրական օգնութեան ։

Յ․ Կ․ Խաչի Ծոմի օրուան ձեռնարկը կոչուած է ծառայելու այդ նպատակին ։

Ընտանեզուրկ հայրենակիցներ հիւանդանոցներու եւ ապաքինարաններու մէջ, տկար ու անկար հայրենակիցներ իրենց անշուք բնակարաններու մէջ կը սպասեն, որ բախտաւոր հայրենակիցներ քաղցրացնեն նաեւ իրենց Զատիկը ։

Մի սպասէք, հայրենակիցներ, որ Խաչուհիներ մասնաւորապէս զարնեն ձեր դռները, ձեր սրտերը Ծոմի օրուան տուրք, նուէր գանձելու համար։ Գիտէք իրենց հասցէն ամէն տեղ, ծանօթ են ձեզի մասնաճիւղեր, անհատ Խաչուհիներ, ունիք նաեւ հասցէն Շրջ․ վարչութեան։ Օր առաջ տուէք Ծոմի օրուան ձեր նուէրը, որպէսզի ձեզմով ճոխացած խաչուհին, ձեր սրտաբուխ տուրքը հասցնէ հիւանդին ու կարօտեալին ։

15րդ պատգամաւորական ժողովի հաշիւներէն երեւաց, որ Կապոյտ Խաչը երկու տարուան մէջ (մէկ ծայրէն միւսը) հիւանդներու եւ կարօտեալներու համար տրամադրած է 893․138 Ֆրանք, այսինքն, ինչ որ տուեր է ժողովուրդն այդ նպատակի համար ։

Գթութեան հաւաքական ձեր իսկ ձեռքն է Կապ․ Խաչի ձեռքը ։

Օժտեցէք լայն միջոցներով, որպէս զի տեւէ գթութեան գործը մեր շուրջը, մեր հոգիներուն մէջ ։

Զմոռնանք Ծոմի օրը, հայրենակիցներ ։

Զատիկ է

Հասցէ՝

Compte Courant — No. 5.985.07

ՇՐՋ․ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Յորդանանի որ մասնակցի Պաղտատի դաշինքին։ Լեգէոնականները Գաղեստինցի տարագիրներու կողմը բռնեցին, ինչ որ շատ աղդեց Կլըպ փաշայի վրայ։ Հետզհետէ սկսաւ մթագնիլ արքայական ընտանիքին եւ Կլըպ փաշայի յարաբերութիւնները։ Մայր թագուհին կ'ընդդիմանար Պաղտատի դաշինքին, եւ կ'ուզէր թօթափել Անգլիոյ պաշտպանութիւնը։ Ժողովուրդին ճնշումին տեղի տալու համար էր որ Հիւսէյին Թագաւորը որոշեց հրաժարեցնել Կլըպ փաշան։ Տամըլեց ժամ միայն տուաւ երկրէն հեռանալու եւ անոր քառորդ դարու ծառայութեան փոխարէն իր նկարը նուիրեց ձեռագիր ձօնով մը։ Մեծ ուրախութիւն պատճառեց այս որոշումը եւ խանդավառ ցոյցերու մէջէն կը լսուէր «կեցցէ Նասր», իբրեւ արաբ ուժականութեան առաջնորդը։

Պաղտատ Գահիրէի հակառակ բեւեռն է։ Կամալ Նասրի դէմ Պաղտատ ունի գօր․ Նուրի էս Սաիտ փաշա։ Նասր 36 տարեկան է, կը սէրի Ֆելլահ ընտանիքէ, եւ զաւակն է նամակի ցրուիչի։ Նուրի Սաիտ Թրքական բանակի սպայ էր նախքան Ա․ աշխարհամարտը եւ Անգլիոյ կողմն անցնելով Ալլէմպիի սպայակոյտին պետը դարձաւ ։ Բուռն հակամայնավար է, հարուստ, խելացի եւ ճարպիկ ։

Կլըպ փաշայի պաշտօնանկութիւնը կը նշանակէ մասամբ կորուստը Նուրի Սաիտի, որ տեղեկացուցած էր Լոնտոն թէ իր դիրքը անտանելի պիտի դառնայ, եթէ արաբ պետութիւնները չմիանան Անգլիոյ հետ ․

Միջին Արեւելքի այս հնոցին մէջ Իսրայէլի ձայնն ալ կը լսուի։ Վարչապետ Պէն Կիւրիոն կ'ըսէր որ՝ եթէ պատերազմ ծագի, աշխարհի այս անկիւնը երկու երկիրներ պիտի ըլլան պատասխանատուները,—«Ռուսիան որ կը զինէ Արաբները եւ Ամերիկան, որ կը մերժէ զէնք տալ մեզի»։

ՆՈՐԱՀԱՍՆԵՐՈՒ ՑԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ․ Բժշկական քննութեանց հիւանդանոցներու Էճսթերնայի մրցումին յաջողեցաւ Տոքթ․ Ժաք Դարբինեան ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԽՄԲ․— Կարճ կապելու համար կարգ մը բոհ – բառներ, կը հրատարակենք այս նամակը, ամբողջ պատասխանատուութիւնը ձգելով ստորագրողներուն վրայ եւ սպասելով իրաւասու մարմիններու լուսաբանութեանց ․ ․

ՀԱՇՈՒԵՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Ս․ Յովհ․ Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան

(1953, 1954 եւ 1955 տարիներու)

Ա․ ՆԱԽԱԲԱՆ․— Գործադրելով 1955 Հոկտեմբեր 12ի լիակատար նիստին մէջ միաձայնութեամբ տրուած որոշում մը եւ իբրեւ լաւագոյն պատասխան զանազան զրոյցներու, Հոգաբարձութիւնս պատիւ ունի հրապարակելու վերջին երեք տարիներու իր հաշուետուութիւնը, մինչեւ 31 Դեկտ․ 1955։

Բ․ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ․— Նախ քան թուանշաններու անցնիլը կ'արժէ յիշել որ 1951ին կազմուած Հոգաբարձութիւնը գործի ձեռնարկած է պարտական սնտուկով մը։ Արդարեւ 1951 Յունուար 1ին դրամատուներու մէջ ունէինք պատրաստ գումար 254․793 Ֆր․, մինչ Ս․ Էջմիածնի Մայր Աթոռին կը պարտէինք մօտ 500․000 Ֆրանք ։

Վերջին տարիներու ընթացքին ալ վարչութեան, ապա հրաժարեալ վարչութեան դիւանի հրահանգով Եկեղեցւոյս սովորական ծախքերէն զուրս հինգ միլիոն Ֆրանքէ վեր գումար մը ծախսուած է ։

(ԽՄԲ․— Մանրամասնութիւնները զանց կ'առնենք)։

Գ․ ՀԱՇՈՒԵՏՈՒՈՒԹԻՒՆ․— Հակառակ այս արտասովոր ծախքերուն, 1956 Յունուար 1ին Եկեղեցին սնտուկը ունէր, հաշուելով Իսիի Եկեղեցաշէնի աւանդը 750․000 Ֆր․

Ա․ պատրաստ գոյդ դրամատուններու մէջ	2․287․000 Ֆր․
Բ․ պատրաստ դրամարկղին մէջ	135․000 Ֆր․
Գ․ պահանջք Մայր Աթոռէն	145․000 Ֆր․
Դ․ պահանջք Ազգ․ Տան վարչութենէն	150․000 Ֆր․
Ե․ պահեստի օտար արժեթուղթեր	685․500 Ֆր․

Զ․ պահեստի Ազգ․ Տան բաժնեթուղթեր վարչութեան ձեռքը ․ ստուգելի ։

Դ․ ՎԵՐԱԳԱՀՈՒՄՆԵՐ․— Հոգաբարձութիւնս կը ցաւի որ Կաթող․ պատուիրակինովանաւորութիւնը վայելողվարչութիւնը դիւանատան պաշտօնէութեան հրահանգած է արգելք հանդիսանալ հաշիւներու մանրամասն քննութեան, որուն ձեռնարկած էինք Փետր․ի սկիզբը եւ, ընդհակառակն թոյլատրած է որ մեր բացակայութեան՝ եկեղեցւոյ գանձանակներն ու դրամարկղը բացուին եւ աւելին, առաջին անգամ ըլլալով մեր եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ, հաշուետոմարները փոխադրուին անձնական գրասենեակ մը։

Այս պատճառներով իսկ վերը յիշուած հաշուական ամփոփումը եւ ներկայիս կցեալ բաղդատական ցուցակը հիմնուած են առնենին դիւանապետին կողմէ մեզի տրուած տեղեկագիրներու կամ բերանացի տեղեկութիւններու եւ մասամբ ալ Փետր․ սկիզբը պահ մը մեր տրամադրութեան տակ դրուած հաշուետոմարներու վրայ ։

Կրօն․ Ընկ․թեան անդամներուն անձեռնմխելի իրաւունքն է սակայն, պահանջել ըստ օրինի պարտաւորիչ տարեկան ընդհ․ ժողովի մը գումարումը, եւ հաշիւներու քննութիւնը․ (Պետ․ Օրէնք 1905 Դեկտ․ 9․ յօդ․ 17րդ)։

Փարիզ, 12 Մարտ 1956

Հոգաբարձութիւն Ս․ Յովհ․ Մկրտիչ Եկեղեցւոյ Բնաղիրը ստորագրած են․ — Պ․ Պալըգճեան (ատենապետ), Գ․ Աղլաղանեան (գանձապահ), Ս․ Նալպանտեան (ատենադպիր), Վ․ Կիւլպէնկեան, Հ․ Ազայէկեան, Հ․ Թօփաքեան, անդամներ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

■

4․— ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

★

Նա երբեք սովորութիւն չունէր այդքան վաղ վերկենալու իր անկողնից։ Իր մտքում ծիծաղում էր, թէ իր միշտ ուրախ, միշտ զուարթ տէրը անպատճառ մի «փորձանք» կ'ունենար, որ այդպէս տխուր էր, եւ, սգաւորի նման, ընկած էր երեսի վրայ, գլուխը չէր բարձրանում։ Այդ բոլորը բացատրում էր նա իր տեսակէտից։

Երբ նկատեց, որ իր վրայ ուշադրութիւն չեն դարձնում, եւ իր ներկայութիւնը զգալ տալու խորամանկութեամբ, կամաց մօտեցաւ բարակին եւ նրա ոտքը պինդ կոխեց։ Շունը մի օտարոտի հառաչանք արձակեց, որ նշան էր սաստիկ վիրաւորանքի։ Իշխանը գլուխը վեր բարձրացրեց, նայեց դէպի այն կողմը։

— Յուսիկ, այդ դո՞ւ ես։

— Այո, տէր իմ, պատասխանեց սպասաւորը, գլուխ տալով ։

Ժամա՛ ակի սովորութեան համեմատ, սպասաւորը ամէն ծառայութեան համար պէտք է իւր տիրոջ աչքին երեւար մի–այն․ նա համարձակութիւն չունէր իւր կողմից առաջարկութիւններ անելու, այլ պէտք է լուռ սպասէր հրամանին։ Այժմ նրա լուացուելու եւ հագնուելու ժամանակն էր։ Սպասում էր, արդեօք իւր տէրը կը բարեհաճէ՞ր ջուր պահանջել։ Այդ մասին ոչինչ պատուէր չստացաւ պատանին․ մտածեց փարատել իշխանի տխրութիւնը ։

— Գիտէ՞ք, տէր իմ, այս գիշեր ինչ պատահել ամրոցում, — ասաց նա խորամանկ ժպիտով ։

— Ի՞նչ է պատահել, — հարցրեց իշխանը ։

— Մկները Պապիկի մօրուքի մի կողմը կրծոտել են ։

Ամրոցի ծերունի դռնապանի մասին էր խօսքը ։

— Երէկ երեկոյեան, չարունակեց պատանին, նա ծծուել էր, խղուել էր, գնացել էր իւր փեսային տեսնելու․ այնտեղից հարբած եկել ու պառկել էր, գիշերը մկները մի լաւ ընթրիք էին անում արել նրա բարձերի վրայ ։

Իշխանը նայեց պատանու անհանգիստ․ վառվռուն աչքերի մէջ եւ բարկութեամբ ասաց․

— Զարաճճի։ Այդ անպատճառ քո գործը կը լինի ։

— Չէ, Աստուած է վկայ ։

— Իմ գլխովը երդուիր ։

Պատանին կարմրելով կանգ առեց ։

— Տեսնո՞ւմ ես, անպիտան․ միւս անգամ այդպիսի յիմարութիւն չանես ։

Կատակը անյաջող անցաւ։

— Ապա ի՞նչ անէի… ամօթից գլուխը քարշ ձգած մրմնջաց պատանին, — այնպէս հարբած եկել, քնել էր, գիշերը մարդ է մտնում ամրոցը, նա չէ զարթնում ։

— Ի՞նչ մարդ, հարցրեց իշխանը աւելի լուրջ կերպով։

— Մի սուրհանդակ․ ես բաց արի նրա համար դուռը․ Նա ուղղակի գնաց տիկնոջ մօտ ։

— Դու այդ ժամանակ արթո՞ւն էիր։

— Ես ամբողջ չեմ քնել …

Վերջին խօսքերը արտասանելու միջոցին պատանու դէմքը աւելի կարմրեցաւ ։

— Երեւի «նրա» սենեակի շուրջը քնում էիր… հարցրեց իշխանը աւելի մեղմ ձայնով ։

— Ինչպէս իմ տիրոջ առջեւ իմ մեղքս ծածկեմ … այդպէս էր։

Պատանին սիրահարուած էր իշխանին մօտ աղախիններից մէկի վրայ եւ այդ գիտէր նրա տէրը։ Եւ նրա վարմունքը ծերունի դռնապանի մօրուքի հետ՝ այդ սիրահարութեան հետեւանքներից մէկն էր, որովհետեւ անհամբեր ծերունին շատ անգամ արգելք էր լինում պատանու գիշերային աքչաւանքներին … Բայց իշխանը թողեց այդ խնդիրը եւ, խօսքը փոխելով, հարցրեց նրանից ․

— Դու ճանաչեցի՞ր սուրհանդակին։

— Սասանայի պէս ։

— Ո՞վ էր ։

ՐԱՖՖԻ

(Շար․)

× Ամմանէն կը հեռագրեն թէ համաձայնութիւն մը կնքուած է Անգլիոյ եւ Յորդանանի միջեւ, Արաբական Լեգէոնին մէջ մնալիք անգլիացի սպաներու մասին։ Այս վերջիններուն թիւը գրեթէ կէս պիտի կրճատուի։ Առաջին զօրաբաժնին անգլիացի հրամանատարը, զօր. Քուք հրաժարեցաւ եւ իրեն յաջորդեց Յորդանանցի զօրավար մը։ Ուրիշ փոփոխութիւններ ալ կատարուեցան։

× Շաբաթ օր աւելի հազար ուսանողներ որոնք գաղաղուլ յայտարարած էին, թափօր մը կազմեցին Դամասկոսի փողոցներուն մէջ, պահանջելով տնտեսական եւ քաղաքական պոյքոթ մը հաստատել Ֆրանսայի դէմ։ Ուսանողները կը պահանջէին նաեւ փակել արաբական աշխարհին մէջ հաստատուած ֆրանսական կրթարանները։ Ուրիշ քաղաքներու մէջ ալ ցոյցեր կատարուեցան Ֆրանսայի դէմ, անոր ամերիկեան քաղաքականութեան առթիւ։ Պաշտօնական զեկոյցը կ՚ըսէ թէ տասնեակ հազարաւոր քաղաքացիներ կը մասնակցէին ցոյցերուն, ամբողջ Սուրիոյ մէջ։ Դամասկոսի ցոյցերուն ատեն պարզուած էին Ալժերիոյ ըմբոստներուն դրօշները։ Ցուցարարները փորձեցին ֆրանսական դեսպանատունէն երթալ, բայց ոստիկանութիւնը արգիլեց։ Արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած էին, ֆրանսական դեսպանատունը եւ ուրիշ հաստատութիւններ պաշտպանելու համար։

× Գ. Կի Մոլէ առջի օր ունկնդրութեան ընդունելով 40 ամերիկացի լրագրողներ, որոնք վերջերս պտոյտ մը կատարած էին Հիւս. Ափրիկէի եւ Միջին Արեւելքի մէջ, ըսաւ թէ անհրաժեշտ է զէնքերու արտածման արգելք մը հաստատել Միջին Արեւելքի համար, Ազգաժողովին հսկողութեան տակ։ Այս առթիւ նաբէն յիշեցուց թէ Ֆրանսայի կարծիքը առած չեն Պաղտատի դաշինքի մասին։

× Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, գանգատելով թէ Եգիպտոսի վարչապետը կը շարունակէ թշնամական քաղաքականութիւն մը վարել Մեծն Բրիտանիոյ դէմ։ Լոնտոնի մէջ կը մտածեն վերաքննել իրենց դիրքը Եգիպտոսի հանդէպ։

× Այգընհաուըր նամակ մը ուղղելով Իսրայէլի նախագահին, համբերութիւն թելադրեց։ Այս առթիւ կ՚ըսէ թէ Մ. Նահանգները անկեղծօրէն կը ջանան լուծել արաբա-իսրայէլեան վէճը։

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ անձրեւները անհաշուելի վնասներ պատճառեցին Միջերկրականի ափերուն վրայ, մասնաւորապէս Նիսի շրջանին մէջ։ Սէն Թրոփէզ գրեթէ կղզիացած էր։ Ջուրերը ողողած էին Սէն Թռափայէլի խճուղին։ Մոնթէ Քարլօ եւս վնասուեցաւ։ Բազմաթիւ կառքեր գժուարութեան մատնուեցան։ Հողը տեղ-տեղ սկսաւ սահիլ Նիսի մէջ։ Ռոն գետը յորդեցաւ եւ ջուրերը 3 մեթրէն բարձրացան 5.50ի, Պոքէռի մէջ։ Նիսի մէջ ամբողջ ընտանիքներ այլուր փոխադրուեցան։ Ուժգին փոթորիկ մը մեծ աւերներ գործեց Իտալիոյ մէջ, տեւելով 30 ժամ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ սպայակոյտը որոշեց մասնաւոր զօրաբաժին մը կազմել հիւլէական զէնքերով, օդաչուներու համար։ Զօրաբաժինը պիտի բաղկանայ տասը հազար զինուորներէ։

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ խնամական հանրապետութեան հռչակման հանդիսութեանց առթիւ, 3-4000 հոգի խռնուած էին կամուրջի մը վրայ։ Կամուրջը փլաւ, 35 հոգի մեռան, իսկ 60 հոգի վիրաւորուեցան։

ՉԱՏԿԻ տօներուն առթիւ 1.500.000 բնակիչներ դուրս մեկնեցան։ Փարիզ լեցուած է օտարականներով։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ուրբաթ իրիկուան ԻՃէզի պարտութենէն վերջ, Ֆրանսացիները ուրիշ քանի մը պարտութիւններ ալ կրեցին Պասքէթի մէջ Պուլկարները յաղթեցին Ֆրանսացիներուն 45ի դէմ 48 կէտով։ Նոյն օրը (շաբաթ) Կալէսը բոկսիի մէջ յաղթեց Ֆրանսայի 3ի դէմ 5 կէտով։ Կիրակի օր ֆութպոլի մէջ Ֆրանսան պարտութեան մատնեց Աւստրիան Քոլոմպի մէջ, մէկի դէմ երեք կէտով։ Շատ գնահատելի էր այս յաղթանակը, նկատելով որ ազգային խումբին մէջ կը պակսէին երկու կարեւոր խաղացողներ։ Ֆրանսական երկու առաջին կէտերը նշանակուեցան առաջին կիսախաղին։ Երկրորդին նշանակուեցան երրորդ մը եւ նոյնիսկ չորրորդ մը զոր դատաւորը մերժեց։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

●

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

Մարտ 29.— Աւագ Հինգշաբթի, յիշատակ ընթրեաց Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։ Առաւօտեան Ս. պատարագը ժամը տասնին, Ոտնլուայ երեկոյեան ժամը չորսին, կարգ խաւարման կը կատարուի երեկոյեան, կը սկսի ժամը ութին։

Մարտ 30.— Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Չարչարանաց եւ Խաչելութեան եւ Թաղման Թափօր երեկոյեան ժամը հինգին։

Մարտ 31 Աւագ Շաբաթ Ճրագալոյց Ս. Զատկի, սկիզբն ժամերգ. երեկոյեան ժամը 3.30ին, պատարագ ժամը 5ին։

Ապրիլ 1.— Կիրակի Ս. Զատիկ, տօն Յարութեան, սկիզբն ժամերգ. ժամը 7.30ին, Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ։

Ապրիլ 2.— Երկուշաբթի յիշատակ Մեռելոց, պատարագ ժամը տասնին, յաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ննջեցելոց։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 29Աւագ Եշ. Յիշատակ Ընթրեաց 8-12 եւ Ոտնլուայ ու Խաւարում 17-22։

Մարտ 30 Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ Խաչելութեան 9-12 եւ Թաղում 17-19։

Մարտ 31 Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց 8.30 – 12 եւ 16-19։

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7.30-

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8-12։

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8-12։

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Գ. Վ. Սարգսեանի։ (ԿՆԻՔ)

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն։ Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն։ Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն։ Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն։

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 16ին ժամերգութիւն եւ երկրպագութիւն Ս. Խաչի, Իսի լէ Մուլինօ Սէն Գրինոյի մատուռին մէջ։

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ ժամը 17ին ժամերգութիւն Ս. Զատկի Ճրագալոյցի, ձայնաւոր պատարագ եւ Նախատօնակ։

Ապրիլ 1.— Զատիկ, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն։ Ժամը 10.30ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն։

Ապրիլ 2.— Օր Մեռելոց, ժամը 10.30ին հոգեհանգստեան պատարագ, ժամը 16ին գերեզմանօրհնէք, Պանթէնի մէջ։

ՊՈՄՈՆ

Մարտ 29.— Աւագ Հինգշաբթի, Յիշատակ Ընթրեաց, առաւօտեան ժամերգ. ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10, Ս. Հաղորդութիւն կը տրուի երկսեռ մանկանց, Ոտնլուայի արարողութիւնք ժամը 5ին, Խաւարային արարողութիւնք ժամը 8ին, «Ո՜ւր ես մայր իմ» եւ «Որդեակ իմ Յիսուս»ը պիտի երգեն — Ամերիկայէն եկած յայտնի երգչուհի — Տիկին Սիւզան Քիպրիթճեան Սիմոնէ եւ սարկ. Պ. Ալպէռ Շիրինեան։

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ երեկոյ, Կարգ Թաղման ժամը 5.30ին։

31 Մարտ, Աւագ Շաբաթ, Զատկիճրագալոյց, երեկոյեան Խթման արարողութիւն ժամը 4.30ին։

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տան մէջ աշխատող գործաւորուհիներ շրմիզիէի համար։ Դիմել Դաւիթեան հաստատութեան՝

19, Bld. St. Denis, Paris
կամ Ալֆորվիլ
40, Rue des Fleurs

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Հայ կին մը տարեց կնոջ մը ընկերութիւն ընելու համար, լաւ պայմաններու մէջ։ Դիմել

Mme Buyukian, 100bis Rue Raspail
Bois-Colombes (Seine)

ԱՊՐԻԼ 11-24Ի ՀԱՄԱԶԳ. ՍԳԱՏՕՆԸ

Ապրիլ 24ին, Փըթի Ժուռնալի սրահին մէջ, 21 ռիւ Քատէ, Փարիզ (9)։

Մեծ հանդիսաւորութեամբ եւ մասնակցութեամբ փարիզահայ բոլոր կազմակերպութեանց։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

⁂

ԱՊՐԻԼ 11/24Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը յայտարարէ թէ համազգային Սգահանդէսը այս տարի տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 29ին։ Բոլոր միութիւններէ կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը։

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԹԱՏԵՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԱՊՐԻԼ 15ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Ց. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին։

ՎԻԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ

ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Մարտ 31ին ՊՈՄՈՆԻ մէջ։

Երգահանդէս Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, ժամը 21ին։

1 Ապրիլ Մարսիլիոյ մէջ 6

ժամը 8.45ին հայածէս պատարագի երգեցողութիւն, քառաձայն (պիտի ձայնասփռուի) էկլիզ տէ Ռէֆորմի մէջ։

Ժամը 16ին հայկ. երգահանդէս մը, Սալ Մագրնոյի մէջ, (88 ռիւ տ'Օպաներ)։

Ապրիլ 2ին, Գալէնի մէջ։

Հայածէս Պատարագ ժամը 17ին, ֆրանսական եկեղեցւոյ մէջ։

Երգահանդէս ժամը 18ին, դիմացի սրահին մէջ։

27 Մայիս, Փարիզի մէջ

Մեր երգահանդէսը, Սորպոնի Սալ Ռիշըլիէօի սրահին մէջ, ժամը ճիշդ 15.15ին։

ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ

ԴԷՊՔԵՐ, ԴԷՄՔԵՐ, ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ
Տպ. «Յուսաբեր», Գահիրէ։
Գին 1000 փրանք

■

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Տպ. «Յուսաբեր» 1955, Գահիրէ։
Գին թղթակազմ 1000 ֆրանք։
Դիմել «Յառաջ»ի։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէն.— Հ. Յ. Դ. Կոմիտէն իր կազմով, Ց. Կ. Խաչի վարչութիւնը եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկերուհի Մարի Ալօեանի, Տէր եւ Տիկին Մարգարեանի եւ զաւակներուն իրենց բոլորին սիրելի ողբացեալ ընկեր Գ. Ալոյեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Բարսեղ Սերճանեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Ց. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, Հելէն Պագրըճեանի (ծնեալ Շահլամեան) մահուան առթիւ

Ստանալ «Յառաջ»էն։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ
ՄԵՌՆՈՂ ԳԻՒՂԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

(Յուշեր Մանկութեան, պատանեկութեան եւ Մանաւարեանի ուսանողական կեանքէն, ինչպէս նաեւ

ԳՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ)

Գինը՝ 800 ֆրանք, Ամերիկայի համար երեք տոլար, թղթատարի ծախքով՝ 850։
Միակ կեդրոնատեղի Գր. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
46, RUE RICHER - PARIS (9e)
Tél.: PROvence 64-90
C. C. P. Paris 3630-66

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ խոհարար մը եւ օգնական մը Ց. Կ. Խաչի օդափոխութեան կայանին համար (Ժիւրա)։

Կ՚ուզուի նաեւ սանիթերիստ վկայեալ կամ ոչ։

Դիմել հեռախօսով Թրիւտէն 27 – 35, ժամադրուելու համար։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 · R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՄԱՐՏ
MERCREDI 28 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7640 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3351

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՆ ԱԼ

●

Հ. Յ. Դ. Երք. ժողովէն ետք, որ փակուեցաւ երէկ, ահա Նոր Սերունդն է որ կը գումարէ իր պատգ. ժողովը, օգտուելով Զատկի արձակուրդէն:

Նորութիւն մը՝ այս անգամ ։

Պատգ. ժողովը պիտի գումարուի գաւառի մէջ, Տէսին, ուր Դաշնակցութիւնը սեփական տուն մըն ալ ունի, բոլոր յարմարութիւններով:

Անշուշտ առաւելութիւն մը կը ներկայացնէ այս տեղափոխութիւնը: Մանաւանդ որ, որոշուած հաւաքատեղին կը գտնուի Ֆրանսայի կեդրոնը, հաւասար հեռաւորութեամբ ։

Որքան գիտենք, պատգ. ժողովին գլխաւոր հոգերէն մէկը պիտի ըլլայ զարկ տալ Նոր Սերունդի ծաւալման, աւելի գործնական միջոցներ մշակելով ։

Ինչքան տարածուի այս երիտասարդական կազմակերպութեան ցանցը, այնքան կը զօրանայ նոր սերունդին փրկութեան պայքարը ։

Երբ վարդապետներ եւ քահանաներ կը յաջողին 50 - 100 երիտասարդներ համախմբել, յանուն Հայ. Եկեղեցւոյ պայծառութեան, պատճառ չկայ որ գիտակից եւ հաւատն երիտասարդներ անճրկին ։

Այս բոլոր ճիգերը կը փորձուին գաղութին ինքնապաշտպանութեան համար ։

Զափազանց լայն է ճակատը: Որքան բազմապատկուին օղակները, այնքան կ՚աճի մեր դիմադրական կորովը ։

Վէճ, [illegible] խառնանքի մը կը կարօտի մեր գաղութը, ամէն տեսակէտով ։

Այդ աշխատանքին ամէնէն արդիւնաւոր մասը պիտի կատարէ երիտասարդութիւնը, ո՛ւր որ ալ գտնուի:

Օրուան նշանաբանը պիտի ըլլայ, — կազմակերպել երիտասարդութիւնը եւ կապել հայկական կեանքին ։

Երբ այս տարրական աշխատանքը կատարուի, ան բնականաբար կը գտնէ իր ճամբան: Այլապէս, իր հորիզոնը պիտի կազմեն փողոցն ու սրճարանը ։

Մեր Նոր Սերունդին ծրագիր - կանոնագիրը նախատեսած է բոլոր արդիական պահանջները:

Ծրագիրը ուղեցոյց մըն է թէ ազգային քաղաքական դաստիարակութեան, թէ ինքնազարգացման եւ թէ զբօսանքի համար: Ծրագրուած միջոցները ոչ միօրինակ են, ոչ ալ ճապաղ ։

Ուր որ օրանց գործի կոչուած են պատասխանատուներ, արդիւնքը եղած է օրինակելի ։

Իբրեւ երիտասարդական Միութիւն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը միշտ կը մնայ ազատ կանխակալ կարծիքներէ եւ մոլեռանդութենէ ։

Ան կը հաւատայ իր կոչումին եւ կ՚ուզէ իր դերը կատարել շինարար տրամադրութեամբ: Ոչ թէ ատելութիւն սերմանելով յանուն աղանդի մը եւ հայրենասիրութիւնը մենաշնորհի վերածելով ։

Սրբութիւններ, յիշատակներ, սարեւ - դարձներ կան որոնց հանդէպ երիտասարդութիւնը չի կրնար երկդիմի դիրք բռնել կամ քաղաքականութիւն խաղալ: Օրինակ՝ Ապրիլ 11/24ը ։

Քրէական յանցաւորներ են անոնք որ երիտասարդութիւնը կը մոլորեցնեն եւ ծիծաղելի «չերտաւորումներ» կը փորձեն ։

Յաջողութիւն մաղթելով Նոր Սերունդի պատգ. ժողովին, պիտի ուզէինք որ վերանորոգման աշխատանքին մէջ, նկատի ունենային, նաեւ, Հարեւան գաղութներու երիտասարդութիւնը ։

Ամէն պարագայի մէջ, դժուար չէ կապեր հաստատել, թմրածները արթնցնելու համար ։

Ամէն տեղ ալ կան պիտանի տարրեր, դժբախտաբար ցիրուցան եւ անտէր ։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐԷՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

●

ԳԱՂՏՆԻ ԾՐԱԳԻՐՆԵ՞Ր ԱԼ ԿԱՆ

Ապահովութեան խորհուրդը Բշ. օր քննեց օրակարգի խնդիրը, — Միջին Արեւելք ղրկել Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը: Վերջնական որոշումը յետաձգուեցաւ այսօրուան (չորեքշաբթի) : Ամերիկեան պատուիրակը բացատրեց թէ կացութիւնը շատ ծանր է եւ կը պահանջէ անմիջապէս ի գործ դնել Ազգաժողովին ամբողջ հեղինակութիւնը: Նո՛յն օրը Իսրայէլի եւ արաբական չորս երկիրներու՝ Սուրիոյ, Լիբանանի, Յորդանանի եւ Եգիպտոսի ներկայացուցիչները ունկնդրութիւն խնդրած էին, իրենց տեսակէտները պարզելու համար: Ապահովութեան խորհուրդին անդամները մասնաւոր տեսակցութեանց ընթացքին թելադրած էին որ պատուիրակները զգուշանան ամուլ վիճաբանութիւններէ: Ունկնդրութիւնը պիտի տեւէր առ նուազն մէկ օր. ուստի անհրաժեշտ էր յետաձգել վերջնական որոշումը: Ընդհ. կարծիքը այն է թէ ի վերջոյ պիտի ընդունուի քննիչ մը ղրկելու առաջարկը: Ուաշինկթընի մէջ լուրջ մտահոգութեամբ կը հետեւին կացութեան ելեւէջներուն եւ անհրաժեշտ կը գտնեն մեղմացնել յարաբերութիւնները ։ Իրենց թեկնածուն է Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, Համըրշիոլտ, որուն քննական պաշտօնը պիտի տեւէ մէկ ամիս.

Ֆրանսական պատուիրակն ալ խօսք առնելով, դիտել տուաւ թէ բուն իսկ զինադադարը վտանգուած է: Այս առթիւ յիշեց զանազան դէպքեր զինադադարի սահմանագծին վրայ, կասկածելի զինուորական շարժումներ երկու կողմէն, ինչպէս եւ զանազան յայտարարութիւններ ։ Եւ եզրակացուց թէ այս մթնոլորտը կըրնայ յանգիլ առ նուազն փոխադարձ հրացանաձգութեան, յանգելով լուրջ ընդհարումի մը: «Այս հեռանկարին առջեւ Ազգաժողովը չի կրնար անշարժ կենալ: Ան պարտաւոր է ամէն կարելի ճիգ փորձել ընդհարումը խափանելու համար ։

Լոնտոնի մէջ որոշ վերապահում կը տիրէ, մանաւանդ որ արտաքին գործերու նախարարութիւնը առջի օր յայտարարութիւն մը հրատարակած էր Եգիպտոսի բռնած դիրքին դէմ: Քաղաքական շրջանակներու մէջ շփոթութիւն պատճառած են այն լուրերը թէ Անգլիա ի հարկին պիտի միջամտէ, եթէ ծանր ընդհարումներ պատահին Միջին Արեւելքի մէջ: Կը կարծուի թէ գաղտնի ծրագիրներ մըշակուած են: Միւս կողմէ, Անգլիա համաձայն չերեւար Ֆրանսական ծրագրին, որ կը նախատեսէ Միջին Արեւելքի համար խորհրդաժողով մը գումարել ոչ թէ երեք Մեծերով, այլ ուրիշներու ալ մասնակցութեամբ ։

× Վերջին լուրերու համաձայն, հետզհետէ կը չէզոքուի Անգլիոյ բացասական դիրքը Եգիպտոսի հանդէպ: Լոնտոնի մէջ կը զարմանան որ հակառակ Սուէզի եւ Սուտանի մասին կնքուած համաձայնութեանց, Եգիպտոս կը շարունակէ հականգլիական քարոզութիւններ կատարել ամէն տեղ, մինչեւ Ափրիկէի խորերը ։ Կ՚ըսուի թէ կառավարութիւնը հրահանգած է Գահիրէի բրիտանական դեսպանին բողոքել այս քարոզութեանց դէմ ։ Արտաքին գործերու պաշտօնատան վերջին յայտարարութենէն կը հետեւի թէ լրջօրէն պղտորած են երկու երկիրներուն սիրալիր յարաբերութիւնները որոնք սկսան 1954ին եւ թէ Լոնտոն կը խորհի վերաքննել իր քաղաքականութիւնը: Անգլիոյ վարչապետը այն եզրակացութեան յանգած է թէ զնդ. Կամալ Նասր կը փորձէ խախտել Մեծն Բրիտանիոյ դիրքերը Միջին Արեւելքի մէջ ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ՈՒՐԵՄՆ, ԳԻՏԷԻՆ ԵՒ ԳԻՏԵ՛Ն

Վերջին թղթաբերէն կ'իմանամ թէ տակաւին կը փնտռուին Անթիլիասի կաթողիկոսարանէն անհետացած մասունքները, — Ս. Գր. Լուսաւորչի Աջը եւայլն:

Տարակոյս չկայ թէ ուշ կանուխ պիտի բացուի գաղտնիքը ։

Ամէն պարագայի մէջ, գռեհիկ խեղկատակութենէ մը տարբերութիւն չունի այս բռնավարի արարքը:

Ո՞վ կրնայ երաշխաւորել թէ «գերապատիւ» կամ «սրբազան» կամ «դիպլոմատիկական» ձեռքեր խառնուած չեն այս աջագողութեան, «այլուր» փոխադրելու համար նուիրական մասունքները ։

Ճամբո՞րդ կը պակսի փոխադրութեան համար ...

Պէյրութի «Ազդակ»ը ուշագրաւ խոստովանութիւն մը կ'արտատպէ, այս առթիւ ։

Սոց. - դեմոկրատ հնչակեան հրձիգը. *Արարատ*, գրեր է 1956 Փետր. 28ին.

— «*Դաշնակ բիւրօյականները միանգամ ընդ միշտ համոզուեցան թէ իրենց հետ է տոլարը, սթեռլինը, թէ իրենց հետ են անոնց կամակատարները:*

Եւ սակայն, իրենց հետ չեն հայ ժողովուրդը, հայ ժողովուրդին սուրբերը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի պահապան Աջը:

Եւ ճիշդ այդ պատճառով իսկ, զրկուած ժողովուրդէն, զրկուած Ս. Գրիգորի պահապան Աջէն, *կը դիմեն դէպի անդունդ, դէպի վախճան »*:

Արդ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Աջին եւ ուրիշ մասունքներու անհետացումը յայտնուեցաւ Մարտ 13ին: Ուրեմն, երկերես դաւադիրը, «*Արարատ*», անհետացումը գիտէր Փետր. 28էն առաջ, լուրէն *առնուազն տասնըհինգ օր առաջ* ։

Տարակոյս չկայ թէ կը ճանչնայ նաեւ անհետացնողը կամ անհետացնողները ։

Քիչ մըն ալ սպասեցէք եւ առտու մը պիտի լսէք թէ ուրիշ բանե՛ր ալ գիտէ ։

Ահա թէ ո՛րքան գռեհկացան, իբրեւ թէ Եկեղեցի եւ Աթոռ փրկելու համար...

Այլապէս պժգալի ոգի մը կը մատնէ հրձիգին աջ թեւը, «Զարթօնք» (ռամկավար), ցնծութեամբ աւետելո՛վ թէ բարեպաշտուհի մը, Տիկին Ս. Աիրամեան, որ կաթողիկոսարանին կտակած էր իր մէկ տունը, ջնջած է այդ կտակը ։

«*Ազդակ*» արտատպելով այս լուրը, կը ծանուցանէ թէ 500 ուխտաւորներ որոշած են տարեկան 200 լ. ոսկի նուիրել, կաթողիկոսարանին անսասան եւ անկախ պահպանման համար:

Չեմ գիտեր թէ այս ապտակն ալ արձանագրեցի՞ն, նոյն «բարեպաշտութեամբ»:

ՎԱՀԷ

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Միջազգային մամուլը նշանակալից տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Վրաստանի վերջին դէպքերու մասին, քաղելով Թիֆլիսի «Զարիա Վոստոկա» թերթէն:

Կեդր. Կոմիտէի այս պաշտօնաթերթին Մարտ 24ի թիւը Մոսկուա հասած ըլլալով, օտար թղթակիցները անմիջապէս արտասահման հաղորդեցին անոր բովանդակութիւնը: Այսպէս, թերթը կը պատմէ թէ պաշտօնէ արձակուած է Թիֆլիսի համալսարանին կուսակցական քարտուղարը, Ս. Ծորպենացէ, թէ ուսանողները անցեալ սեպտեմբերէն ի վեր խմբովին բացակայած են Մարքս - Լենինեան վարդապետութեան դասերէն, թէ նոր տարեշրջանին սկիզբէն ի վեր 41 ուսանողներ ձերբակալուած են ոստիկանութեան կողմէ, թէ երկու ուսանողներ արտաքսուած են համալսարանէն, «ամենայն բրտութեամբ խախտած ըլլալով հանրային բարեկարգութիւնը և կարգապահութիւնը »:

Թերթը մասնաւորապէս դիտել կու տայ թէ ուսանողներուն աւելի քան կէսը չի հետեւիր Մարքս - Լենինեան դասերուն ։ Յետոյ կը մեղադրէ թէ դասախօսները չեն հետաքրքրուիր երիտասարդութեան բարոյական դաստիարակութեամբ: Համալսարանին գիտական ընկերութիւնը, որ 14 շարք ուսումնարաններ ունի, իբրեւ նիւթ կ'ընտրէր հարցեր որոնք անմիջական կապ չունէին ժամանակակից հողերու եւ համայնավարութեան կառուցման գործնական պահանջներուն հետ: Մասնաւորապէս պատմութեան ուսումնարանը «կը հակի դէպի հեռաւոր անցեալը, փառաբանելով հին բարի ժամանակները »:

Թերթը կը պատուիրէ Վրաստանի բոլոր համայնավարներուն եւ երիտասարդներուն (կոմսոմոլ) վճռական պայքար մղել քաղաքական աշխատանքի թուլութեան դէմ և բարձրացնել երիտասարդութեան գաղափարական մակարդակը, զարկ տալով համայնավարական ամենօրեայ դաստիարակութեան ։

Կեդր. Կոմիտէին պաշտօնաթերթը միեւնոյն ատեն խստօրէն կը քննադատէ Թիֆլիսի համալսարանին վերատեսուչը, Վրաստանի հողագործական կաճառին տնօրէնը, ինչպէս եւ ուրիշ ականաւոր անձեր, Սթալինի ծննդավայրին՝ Կորիի կուսակցական քարտուղարը: Թերթը համալսարանական վարիչները կը մեղադրէ ոչ միայն չնշմարելով թէ «կարգապահութեան ծայրայեղ թուլութիւն կը տիրէ ուսանողներուն մէջ», այլեւ անոր համար որ չեն կրցած գոհացուցիչ բացատրութիւններ տալ վերջին ժողովներու ընթացքին:

Ինչպէս կ'երեւայ, Սթալինի դէմ բացուած պայքարէն շատ առաջ, Վրաստանի ուսանողները եւ ուրիշ քաղաքացիներ թունդ ազգայնականութեան երեւոյթներ կը պարզէին ։

Միշտ համաձայն պաշտօնաթերթին տեղեկութեանց, անցեալ Սեպտեմբեր 1էն մինչեւ Դեկտեմբեր 31 ջնջուած են 94.083 դասաժամեր, առանց որեւէ բացատրութեան: Ուսանողները իրենք խումբեր կազմելով սինեմա կ'երթային փոխանակ դասարան յաճախելու, իսկ դասախօսները իրենց դիմացը կը գտնէին գրեթէ պարապ լսարաններ: Մասնաւորապէս այսպիսի խումբեր կազմուած էին համալսարանի արեւմտեան լեզուներու եւ գրականութեան ճիւղին մէջ, որուն հետեւած է նաեւ բնագիտութեան բաժինը: Թերթը կ'ըսէ թէ 1955ի սկիզբէն ի վեր ընկերվարական բարեկարգութիւնը խանգարուած է 170 անգամ եւ շատ մը ուսանողներ պատժուած են ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Կառավարութիւնը այսօր - վաղը պիտի որոշէ թէ ո՛ր զօրագասերը զէնքի տակ պիտի առնուին, Ալժերիա փոխադրուելու համար: Ալժերիոյ նախարարը, Պ. Ռ. Լաքոստ, անհրաժեշտ կը գտնէ հարիւր հազար նոր զինուոր: Վարչապետը կարելի եղածին չափ կը ձգձգէ զօրակոչը, սպասելով զինուորական նոր դասաւորման արդիւնքին: Առ այժմ պիտի գոհանան Ալժերիա փոխադրելով Եւրոպայի եւ գաղթավայրերու մէջ եղած տրամադրելի զինուորները ։

× Ելմտական նախարարը, Պ. Ռամատիէ, միջոցներ կը փնտռէ, օրական ութ միլիառ Ֆրանք խնայելու համար: Տուրքերու օրէնքին բարեփոխման մասին ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ Ապրիլ 17ին: Ածուխի գիներուն բարձրացումն ալ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ ։

× Թունուզի սահմանադիր ժողովին ընտրութեանց մէջ 98 աթոռ շահած է չափաւոր հոսանքը, Նոր Տեսթուր ։

× «Ֆիկառօ» կը գրէ թէ գաղտնի թըռուցիկ մը երեւան հանուած է, որուն համաձայն համայնավարները կը մասն—

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

Դ.

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը կը մերժէ ստորագրութիւնը ընել պայմանագիրի մը տակ, որ խմբագրուած էր Եկեղեցիի միութիւնը պահպանելու նպատակով՝ ընդհանրական հայրապետութեան հեղինակութեան տակ եւ ազգային միութիւնը ամրապնդելու՝ Պոլսոյ վարչութեան եւ [illegible], նոյնիսկ եպիսկոպոս ձեռնադրելու համար.

Պատմականօրէն անհերքելի իրողութիւն մը պայմանագրութեան մը մէջ մտնելը կ'ենթադրէ կաթողիկոսին համար ինքնայուրոյն գործունէութեան մը կասկածը: Կիլիկիոյ կաթողիկոսը կ'ընդունի նման կասկածի մը դէմ [illegible]

«Վասն Միութեան Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ — կ'ըսէ պայմանագիրը — Կիլիկիոյ Ազգ. Աթոռ եւ անոր կաթողիկոսութիւնը իր հաստատութեան թուականէն ի վեր իր Թեմական Եկեղեցիներով հանդերձ՝ թէ [illegible] սուրբ հաւատքի ծէսով ու արարողութեամբ Առաքելական Ս. Եկեղեցիի միութենէն անբաժան մնացած է ընդ միշտ»:

Կը փնտռէ Կիլիկիոյ Աթոռին բազմադարեան իրաւասութիւնները. «Կիլիկիոյ Աթոռը ոչ եւ [illegible] էմ, ոչ Ազգ. Կեդր. Ներկայ Վարչութիւնը, այլ վեց դարեան Ազգ. Աթոռ եւ Կաթողիկոսութիւն մըն է, Կիլիկիա հաստատուած, [illegible] կարէ ի վեր Ազգ. եկեղեցական պատմութեան. մէջ [illegible] կաթողիկոսութեան Կիլիկիոյ ստորագրելով չեմ կարող Կիլիկիոյ Հայրապետական Ս. Աթոռին բազմադարեան իրաւասութիւնները զոհել, [illegible] սերունդներուն մեղադրանքներուն արժանի ձախողող հանդէպ եւ յիշատակութեան մը ձգել: Հայաստանեայց Առաքելական եւ Հայրապետական Աթոռները կը պատուադրէ ըստ ամենայնի մեր Ս. Նախորդներուն հետեւիլ: Ազգ. Պատմութիւնն ալ չի տար մեզ այնպիսի օրինակ մը կամ ապացոյց մը ընդունելու համար թէ հին վեց եկեղեցականներէ բաղկացած Առաջին կամ ժողով մը ձեռնհաս եւ կարող ըլլալ կաթողիկոսութեան նկատմամբ պայման առաջարկել, մինչեւ [illegible] եւ կիրառման սրբագործութիւնը պաշտպանել տալ ընել:

Կաթողիկոսը կը յիշեցնէ Էջմիածնի փափագը եւ Կիլիկիոյ Ներսէս կաթողիկոսներու համակրանքը, երկուստեք զոհողութիւնը, [illegible] եկեղեցականներու պատրաստութեամբ: Կիլիկիոյ եպիսկոպոսներն ալ կը հաղորդէ թէ «Պատրիարքարանը պարզ ձեւականութիւն մը կ'ուզէ ճանչնալ Կիլիկիոյ Հայրապետութիւնը, որ մինչ Ս. Լուսաւորչի աթոռին յաջորդութեամբ հաստատուած եւ մինչեւ այսօր շարունակուած Հայրապետութիւն մըն է, Կիլիկիոյ գահուն գոյութեան եւ զօրաւոր իրաւասութեանց ջնջումը [illegible]

պատրաստել պայմանագիր մը ստորագրելով իր ծածուկ վրայ վստահութիւն առանց զրկուելու չտալու համար հերքելի զայն:

Մխիթար կաթողիկոս կը յաջողի առանձին «պերատ» ստանալ կառավարութենէն (20 Յուլիս 1881): Հրովարտակին մէջ ջնջուած էին Պոլսոյ պատրիարքութեան ենթակայ ըլլալը եւ կարգ մը առանձնաշնորհներ.

Ներսէս Պատրիարք պաշտօնատարէն կը պահանջէ կաթողիկոսին պերատ [illegible], կը տեսնէ իրաւասութեանց մէջ քանիին ջնջումը, Պատրիարքարանէն անկախ [illegible], կը բողոքէ եւ կը հրաժարի: Պետութիւնը սկսած էր կասկածիլ հայ եկեղեցականներու վրայ: Ոմանք հարցաքննուած էին, ոմանք [illegible] Թեմերէն: Հրաժարած մնաց 13 Նոյ. 1881էն 29 Նոյ. 1882: Օրմանեան կը յիշէ մէկ քանի պարագաներ Պատրիարքին հրաժարումին, կը մնան [illegible]: «Զրոյց կը շրջի ազգային շրջանակներու մէջ թէ Թուրքիա մտադիր է գրաւելու Կարինը» («Մասիս» 1-12-1881 թիւ 3047):

«Թայմզ» խմբագրականով մը կ'անդրադառնայ հայկական խնդրին: Արփիարեան կը յիշէ մէջբերում մը, Զօպանեան ալ յիշած է [illegible]: Պատրիարքը պալատ կ'երթայ շնորհակալութեան [illegible] զանազանութիւնը: Առաջին քարտուղարը կ'ըսէ. «Ն. Վեհափառութիւնը շատ զբաղած է, ձեր [illegible] տեղեկագիրները կ'ուսումնասիրէ»:

Պայմանագրի մերժումէն վերջ Տանն Կիլիկիոյ Թեմին կազմակերպութեան նախաձեռնութեամբ կը կազմուի «Կաթողիկոսական Յանձնաժողով» մը, որ կը պատրաստէ ծրագիր մը, որուն առաջին մասը թէեւ մերժուած էր, [illegible] կաթողիկոսին իրաւասութիւնները:

1.— Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռոյ պատիւը [illegible] ընդհանրական Հայրապետին Ամենայն Հայոց, որուն ընդունելութեան կը մասնակցին նաեւ Կիլիկիոյ Թեմականները. Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը [illegible] կը ճանչնայ եւ պիտի ճանչնայ անձեռնմխելիութիւնը:

2.— Ամենայն Հայոց Հայրապետը պարտաւոր է ճանչնալ եւ յարգել Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, իբրեւ [illegible] նուիրական Աթոռներէն մէկը [illegible] Ազգ. ժողովի եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետի միջեւ [illegible] Կիլիկիոյ Ս. Աթոռոյ վրայ [illegible]

Կը նշանակէ թէ Էջմիածնի Կաթողիկոսը կ'արհամարհէ Ազգ. ժողովի որոշումը, կը յարգէ [illegible] Կիլիկիոյ Աթոռը.

3. Կիլիկիոյ [illegible] Ազգ. Կեդր. Վարչութեան կ'ուղարկէ իր

դաւանական ընդհ. ժողովը եւ ընտրական գործողութեան տեղեկագիրը կը ղրկէ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին:

Տանն Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը ընտրական գործողութեանց օրինաւորութիւնը նախաքննելէ եւ եթէ սահմանադրական թերի մը ունի, լրացնել տալէ յետոյ, տեղեկագիրը կ'ուղարկէ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան ի վաւերացումն: Վարչութիւնը անոր ընտրական օրինաւորութիւնը ստուգելէ յետոյ կը վաւերացնէ զայն եւ կը ծանուցանէ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին իր վաւերացումը, որպէս զի իր օրհնութեան կոնդակով հաստատէ զայն վիճակին ժողովրդեան:

4.— Եթէ վիճակի մը ժողովուրդը փափաքի [illegible] եպիսկոպոս ձեռնադրել տալ, խնդրագրով պէտք դիմէ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին, որ ընծայացուին արժանաւորութիւնը քննելէ եւ Ազգ. Վարչութեան հաւանութիւնը ստանալէ վերջ կը ձեռնադրէ զայն:

Կաթողիկոսը եպիսկոպոս ձեռնադրելու իրաւասութիւն ունի, բայց ձեռնադրելու համար հաւանութիւնը պիտի առնէ վարչութենէն, որուն կրօնական անդամները եպիսկոպոս եւ քահանաներ են: Կաթողիկոսը կ'առարկէ այս յօդուածին դէմ, պատրիարքն ալ կը պատասխանէ, թէ Էջմիածնի կաթողիկոսն ալ առանց վարչութեան վկայութեան եպիսկոպոս չի ձեռնադրեր:

13.— Կիլիկիոյ Աթոռանիստ վանքը պէտք է ունենայ միաբանութիւն մը, [illegible] կանոնագիր մը, [illegible]

16.— Տարին անգամ մը որոշեալ եղանակի մը մէջ, Կիլիկիոյ վիճակին առաջնորդները, ինչպէս նաեւ վանականներէն ընտրուած [illegible] հաւաքուին Սսոյ վանքին մէջ եւ [illegible] Կաթողիկոսին նախագահութեան տակ, վիճակին [illegible] քննել եւ զայն բարւոքելու համար պէտք եղած միջոցները անօրինել եւ Կիլիկիոյ [illegible] վիճակին ազգային, մտաւորական եւ բարոյական յառաջդիմութեան վրայ խորհիլ եւ արժանին ի գործ դնել համաձայնութեամբ» («Մասիս», 29 Նոյ. 1881):

Վանք մը [illegible] Եկեղեցական կանոնները [illegible] էին: Առանց [illegible] «[illegible]» (Թող. 3): «[illegible]» (Թող. 8): Քահանաներ, սարկաւագներ [illegible] ձեռնադրութիւն, [illegible] Ժողովրդեան [illegible] Գ. [illegible], Պոլիս 1884. էջ 255):

Գէորգ Դ. [illegible] Ներսէս Պատրիարք եւ երեսփոխանները պահանջած էին, [illegible]

ՇԱՀԵԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Անցեալ Մարտ 16ին, ծանօթ հրապարակագիր եւ ազգային գործիչ Պ. Գաբրիէլ Լազեան, ղեկեցիկ դասախօսութիւն մը կատարեց Ֆրանսական ամփիթատրոնին մէջ, Համազգայինի հրաւէրով:

Հաւաքոյթը բացաւ Պ. Արամ Թէրզիպաշեան, պատուակալ նախագահ Մարսէյլի Համազգայինի մասնաճիւղին, եւ խնդրեց Պ. Կ. Փօլատեանէն որ ներկայացնէ դասախօսը:

«Ամէնքս ալ կը ճանչնանք Պ. Լազեանը, որ մարդիկ զանելու զարմանալի կարողութիւն մը ունի: Երկար տարիներ առաջ, երբ Եգիպտոս գացինք, երեք օր վերջ գիտէր արդէն ոչ միայն իւրաքանչիւրին գտանուանները, այլ եւ ամէն մէկուն մասին հիմնական գնահատանք մը կազմած էր:

«Ցուցարար»ի գեղակերտ շէնքը իրեն կը ներկայանար [illegible], որուն մէջ պանդուխտ [illegible] անկարելի հայրենիք, կը մտնէր [illegible] բարձրաբերձ շէնքին: Պ. [illegible] «Ցուցարար»ի բնակիչներուն: Պ. Լազեանը կոչեց «վարչապետ»: Այդպէս ալ կը կոչէ մինչեւ հիմա: Ու ես կը խորհիմ թէ լաւագոյն բնորոշումն է այս, զոր կրնայինք ընել այս լուրջ հանրային գործիչին մասին: Մէկդի ձգելով այդ «վարչապետ» բառին խորհուրդ եւ [illegible] կարող եւ [illegible] ... երկար տարի [illegible] հանրային գործունէութիւնները իրարու կը համապատասխանէ, [illegible] 1915ին Թիքաքի բանակին մէջ, 1919ին հայկական, 1921ին յունական, 17 տարի [illegible] Ցանկային հայ գաղութը: Վարչական տարբեր եւ աշխատակից

[illegible] տեղին ժողովին մէջ: «Բարեկարգութիւնը գլխէն սկսելու է, նախ Էջմիածնի կաթողիկոսին անկախութիւնը վերահաստատելու է, յետոյ միւս աթոռներուն վիճակը բարեկարգելու է: Էջմիածնի կաթողիկոսին անկախ վիճակը [illegible] ներքին բանադրանքը»:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Այս ձեւով գէպի Թունիս կը բաշխուէր [illegible] բոլոր երկիրներու բերքերը եւ զանոնք կը փոխանակէր Տոնի երկրին գործերին եւ ղինքին հետ: Այս առեւտուրին [illegible] անուանումները վերածուած էն բարբերբ գաշտերու, այն այսօր կը ծաղկին ամէնէն հարուստ արմտիքները:

«Նայինք ուրեմն, որ մեր թշնամիներէն (Թուրքը բանլ կ'ուզէ) նոյեալ խելացի եւ նախատեսող չըլլանք»:

«Սեպենք որ [illegible] Հայերը հաստատուին Թունթի շրջանին, օրինակ Քնապայի մէջ եւ հոն ունենան հնկայական մթերանոց մը, կարենալ ըլլալու համար մեծ առաւպանքէն մեկնող բոլոր կարաւաններու մթերքները, կեղէն զանոնք ծախելու համար Թիֆլիզի կամ Տէ. Կէլչէկի մէջնայու եւ Թերատի կամ Տէ. Արուամի, Թարտնինի կամ Պու Սաատայի եւ վերջապէս Ալճէի մէջ.

Հայերու այս բոլոր ճամբաներուն վրայ պաշտպանութիւն եւ ապահովութիւն պիտի գտնեն, շնորհիւ այն արագութեան, որով զինեալ հաղորդակցութիւնը, արագութիւն՝ որուն հետեւանքները պիտի զգան անոնք դէպ վերջերս Ֆիգուիկի եւ Մէկարինի, այսինքն այդ ապրեցնող շրջաններուն մէջ: Մենք իբրեւ նուաճողներ այնքան ուժեղ պիտի չըլլանք խառնուիլ այդ ժողովուրդներուն հետ, որքան Հայերը, իբրեւ վաճառականներ: Անոնք մեծապէս պիտի աջակցին առեւտրական գործառնութեանց ապահովութեան եւ պիտի զինուորելու Թշնամի ցեղախումբերու զայրոյթը, շարունակ տեղեակ պահելով մեզ անոնց [illegible] մասին:

«Անգամ մը որ Թուաթի մէջ հաստատուին, Հայերը [illegible] պիտի հաղորդեն [illegible] պիտի [illegible] թեան եւ [illegible] մասը, ու նոյնիսկ յարաբերութիւններ պիտի

հաստատեն Թումպուկթուին հետ, որոնք կը ղրկեն [illegible] Ու նոյնիսկ [illegible] եթէ [illegible] Թերես պիտի յանդգնին կարելու այն 50 - 60 փարսախ ամբողջութիւնը, որ այն [illegible] պիտի բաժնէ զիրենք [illegible] Թումպուկթուի [illegible] քին է, ու սիրաշահին անոնցմէ մաս մը:

«Եւ արդէն [illegible] երբ կարգը գայ փոփոխութեան եւ առաւ [illegible] բանել կարելու, հաւանաբար յետագային Նուպիոյ եւ Հապէշիստանի արեւէլն շարունակող Հայերը պիտի երկնան մինչեւ Թումպուկթու, առաջինը [illegible] պիտի ծառայեն [illegible] պիտի [illegible] Սենեկալի եւ Թումպուկթուի եւ [illegible] մէջեւ, մեր երկրին պիտի պարգեւեն մենաշնորհը հսկայական առեւտուրի մը, որ մեզի համար պիտի դառնայ այն [illegible] պիտի [illegible] հայրենիքին պիտի արժանապրէն համաշխարհային քաղաքակրթութեան

պատմութեան ամէնէն գեղեցիկ էջերը »:

Այսպէս փաստաբանելու յաւակնութիւններ վերագրել վերջ Հայերուն, Ֆրանսացի հրապարակագիրը կ'եզրակացնէ.

«Հաւանաբար բոլոր միջոցներով քաջալերելով ու ըսել կաթոլիկ Հայերուն Ալժերիա ներգաղթը: Հոն կ'ունենանք զօրաւոր եւ ճարտար ժողովուրդ մը, վասն կլիմային, ու մեծապէս տեղեկացող Աֆրիկէի հետ մեր յարաբերութեանց հաստատման համար»:

Գիտենք, թէ Ֆրանսա իր գրութիւնը կը վերջացնէ «[illegible]»:

Հայ կաթոլիկները Փրանսացիներու եւ գաղթն Ալժերիոյ մէջ հաստատուելու համար [illegible] Հայկական վանք մը հաստատել [illegible] փափուրին յանկարծ այնքան [illegible] հանդէպ [illegible] Հայերը պէտք է ըսեն իր օտարով եւ հոն հաստատել փախչելը, Հայերը, իր [illegible] իրեն հեղինակ աշխատակցել գանոնք:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

(10)

(Շար.)

...օրաթերթի մը ու նաեւ հրատարակիչ։ 1939ին Գահիրէի մէջ է ու գտած կործու-նէութեան աւելի դեղեցիկ միջավայր մը։ Տասը տարի վերջ աղջէն կը բարձրանար «Ցուսաբեր»ի չէնքը, համանուն հրատարակչական կը սկսէր իրարու եւեւէ լոյս ընծայել անկը մ[illegible] չքեղ հատորներ։

«Ցուսաբեր»ի այս գեղեցիկ կրադոր-ծումը կը պարտինք [illegible] նախ այն կազմակերպութեան, որուն մէկ ան-դամն է միայն Պ. Լաչեան, կը պարտինք նաեւ մեր ժողովուրդի այն աղնիւ տար-րին, որուն համար մեր ազգային մշակոյ-թը «օրրուԹեանց սրբոց» է։ Պ. Լաչեան իր բաժինն է բերած այս աշխատանքնե-րուն մէջ, այն վերջին տարիներուն իր ամբողջ [illegible] Հրատարակ-չականին [illegible] թիւններով Ֆրանսա եկած է։ Կը [illegible] մշակոյթի վատարանները հիմնել նաեւ մեր գաղութին մէջ։ Համազգային եւ ամբողջ ազգային հայութիւնը իրեն հետ է այդ կենսական եւ անչափ կարեւոր գործին մէջ։ Կատարեալ յաջողութիւն կը մաղթենք իր առաքելութեան մէջ եւ կը յայտնենք նաեւ մեր [illegible] շնորհակալութիւններ անոր, որ եղբայրաբար մեզի կուգայ, մե-զի համար աշխատելու »։

Ապա Պ. Լաչեան սկսաւ իր դասախօսու-թեան Սփիւռքի մշակութային կազմակեր-պութիւններուն վրայ։

Ան իր պարզ եւ գործնա-կան խօսքերով պատկերը Սփիւռքի մէջ այդ ճակատին վրայ կատարուած աշ-խատանքներուն։ Տրուած պայմաններուն մէջ, պանդուխտ հայութեան իրագործում-ները, [illegible] շատ աւելի [illegible] քան [illegible]։ «Սփիւռքի մէջ 18 օրաթերթ ունինք։ Գի-տէ՞ք ինչ կը նշանակէ օրաթերթ մը հրա-տարակութիւնը » ․․ Հսկայ աշխա-տանք մըն է, իրագործելի միայն պետա-կան միջոցներով։ Կը խօսի մեր հայրե-նիքին մէջ կատարուած շինարարական աշխատանքներուն մասին։ Ո՞վ չուրախա-նար. Բայց ինչո՞ւ ուրիշ աչքով կը նա-յինք հոն, Սփիւռքի ամէն մէկ անկիւնին մէջ կատարուած աշխատանքներուն վը-րայ։ Հայրենիք աւելի եկեղեցիներ ենք շի-նած, վերջին 30 տարուան ընթացքին, [illegible] քան [illegible], թաղականներ, [illegible] չեն [illegible]։ 30.000 հայ աշակերտ ունինք Միջին Արեւելքի մէջ․․․։ Գեղեցիկ չէ՞ այս գոր-ծը, շատ աւելի դժուարին պայմաններու մէջ։

Բաւարար չեն սակայն եղածները, պէտք է բազմապատկենք մեր ճիգերը նոր իրա-գործումներու համար, ամէն տեղ։

Հայութեան [illegible] վիճակը դը-րական բարւոքած է այսօր։ Շնորհիւ իր կամքին եւ շինարար ոգիին, մեր ժողո-վուրդը ստեղծած է բարեկեցիկ անտեսա-կան վիճակ, ամէն տեղ, Միջին Արեւել-քէն մինչեւ Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաները, մինչեւ Ֆրանսա։

Պէտք է նոր թափով եւ աւելի մեծ մի-[illegible] ձեռնարկենք [illegible] գործ․․ փրկենք մեր նոր սերունդ, [illegible] պանդուխտ [illegible] [illegible]ումներով »։

[illegible] Ֆերմանշա [illegible] այս դրական գեղեցիկ մտածումները։ Օ[illegible] նախագահ Թարիքեան [illegible] տացաւ բոլոր ներկաներուն, երբ կը փա-կեմ [illegible] սրտանց [illegible] ռեւով։

«Շատ մը յոգնածներ կարդալ, ենք, կրնայինք [illegible] կարդալ, այ-նիւթին վրայ, մեր այսօրուան դասախօսը կարճ ժամանակի մը մէջ մեզի տուաւ [illegible], [illegible] ար-ժէքն պէտք [illegible] ընդառաջ եր-թայինք իրեն, իր մտածումները իրակա-նութեան վերածելու աշխատանքին մէջ։ Կրնայ վստահիլ մեզի, իւրաքանչիւր ող-ջամիտ հայ պիտի չթերանայ իր պարտա-կանութեան մէջ։ Մենք բոլորս պիտի կա-տարենք մեր հայու պարտականութիւնը։

Տարիքով [illegible] համագաղութա-յին նախագահին այս խանդա-վառ խօսքերը եւ բոլոր ունկնդիրները մեկնեցան գոհ, ու պատրաստ նաեւ ամէն աջակցութեան։

Թ.Դ.ԹՈՒԿԻՑ

ՌՈՒՍԵՒԹՈՒՐՔ ՄԵԾ ԱՍՈՒԼԻՍ
ՋԱՐԱՇՈՒՔ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

●

ԽՄԲ. — Թուրք մամուլը խոշոր տառե-րով արձանագրեց Խ. Միութեան նա-խագահ մարաջախտ Վորոշիլովի եւ Թուր-քիոյ նախագահ Ճելալ Պայարի միջեւ փո-խանակուած հեռագիրները՝ 1921 Մարտ 16ի «բարեկամական եւ յաւիտենական եղբայրութեան» դաշնագրին տարեդար-ձին առթիւ։ Միեւնոյն ատեն լայնօրէն արտատպեցին Մոսկուայի Փրաւտա եւ Իզվեստիա թերթերուն փաղաքշական գը-րութիւնները։

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները՝ այս անցու-դարձի [illegible] ։

[illegible] Անգարայի քաղաքական շրջանակնե-րուն մէջ գիտել կուտան թէ Ռուսիա, որ իր անհիմն ու ոչ - բարեկամական պա-հանջներով վշտացուցած էր Թուրք ազգը եւ անոր վստահութիւնը կորսնցուցած, [illegible] թիւնները, պէտք է շարժի այնպէս, ինչ-պէս Եւրոպայի հետ։ Այսինքն խորհր-դային պաշտօնական անձնաւորութիւննե-րուն Անգարա այցը առաջին հանգրուանը պիտի կազմէ.

Ռուս թերթերուն հրատարակութիւննե-րէն կը հասկցուի թէ ռուս ղեկավարը դա-տարկ ձեռքով Անգարա չէ վերադարձած եւ հրահանգներ առած է Թուրք եւ ռուս յարաբերութեանց մէջ հետապնդուելիք ուղեգծին շուրջ.

Արդ, ներկայիս Ռուսիոյ հին որ դարձ-եալ կը ջանան շահիլ Թուրք-ռուս յարա-բերութիւնները, մինչ 1945ին միակողմա-նի կերպով ջնջած էին 1921ի դաշինքը.

Սակայն ինչ որ ալ ըլլայ մեր կասկած-ութիւնը իր կնքած դաշինքներէն ամենա-գոյն չափով պիտի չըլլայ ինչպէս կ'ըսեն յիշեալ քաղաքական շրջանակները։

«Ճիւմհուրիյէթ»ի մէջ Պ. Նատիր Նատի «Ոչ թէ խօսք, այլ գործք» խորա-գրին ներքեւ [illegible] մը [illegible] Ասփոփելով կը [illegible]։

[illegible] մը չկարենալով այ[illegible] պատասխանել մասին, որոնք ռուս ղեկա-վարները ցոյցեր Ստալինը վերադարձեա-լու։ Այս կարգի անկիւնադարձը արդիւն-քը պիտի ըլլայ ներքին քաղաքական կարգ մը հաշիւներու։ Ամէն պարագայի մէջ միտքէ չէր անցներ այսօր ատաղակ հաշ-կել այն պետը, զոր դեռ երէկ կ'աստուա-ծացնէին եւ համեմարեալ կը հռչակէին։ Դուրսէն շատ դժուար է հետեւիլ Ռուսիոյ ներքին կացութեան։ Սակայն արտաքին քաղաքական տեսակէտով հնարաւոր է իր ժառանգորդ Ստալինը վերակարեւորել այս շարժումը։

Ստալինի օրով Ռուսիա յարձակողա-կան, ծայրայեղ ազգայնական ծաւալապաշտ եւ պառակտող ուղեգիծ մը բռնած էր։ Այս պատճառաւ ալ պատա ազգերը սարսափեցան [illegible] [illegible] բերել։ Այդ ծայրայեղ ծաւալապաշտ [illegible] [illegible] կացութեան մասնաւորապէս Ազատ աշխարհի մէջ զօրեղ համայնավար կուսակցութիւն-ները։

Բայց ասկէ [illegible] Ստալինի համայնավար գաղափարախօ-նութիւնը սկսաւ հանդարտ, անըն-դունելի է որ դուրս Ռուսիոյ շահերուն տե-սակէտով իր երկրին ծառայեց։ Հիմա ա-նոր ժառանգորդ նոր ղեկավարները երեւի հին բռնաքաղաքականութեան սխալները դար-մանելու կը ձգտին։ Ասոնք հաշտարար ա-ղերծ մը հետեւելով կը ձգտին ապացու-ցել թէ Ստալինի խիստ կարգերուն շը-նորհիւ ձեռք բերուած նուաճումներ չարժելեր ու թէ Ռուսիոյ համար նոր յաղթանակ-ներ, երբ ազատ ազգերուն մէջ Ռուսիոյ հանդէպ տիրող կասկածները մեղմանան կամ փարատին եւ համայնավար կուսակ-ցութիւններն ալ լայն զանգուածներու մէջ համակրանք գտնեն։

«Հին պետը գետնէ գետին զարնող փոփոխութիւնը արդեօք ռազմական անկեղծ փափաքի մը արտայայտութի՞ւնն է։ Աշխարհի վրայ տակաւին նոր ջայնկացող մարդ չկայ։ Միայն չի բաւեր Ստալինը վարկա-բեկել եւ պատասխանել գալիք ազատ ազգե-րուն։ Պէտք է բանակցութեան [illegible] սխալներն ալ դարմանել, օրինակ ազատ [illegible] Արեւելեան Եւրոպայի [illegible] երկիրներ [illegible] ազատութեամբ [illegible] քուէներ չեն առներ, սխալ է [illegible] [illegible]։

× «Թէրճումանի խմբագրապետ Ճի-հատ Պապան «Ա՛, այս Ստալինը» խորա-գրով կը գրէ․

— Միկոյեան, որ Թիֆլիսի մը պէս մութ - մանկաբանական Ստալինը տապալեց եւ կրցաւ պահպանել իր դիրքը խորհրդային վարչաձեւի առաջնակարգ ղեկավարնե-րուն շարքին մէջ, երէկ Քարաչի հասաւ։ Այս անձնաւորութիւնը հոն պիտի փարմա-նէ այն սխալները, զոր „Բոլշեւիկ“ կը Թուրքիոյ գործած էին Հնդկաստանի մէջ։

Միկոյեան այս այցելութեան առթին պի-տի ծանօթանայ Մենտերէսի. Զենք գիտեր պիտի աշխատի՞ հիմնել գետին մը պատ-րաստել եւ առեւտրական փոխանակու-թեանց [illegible] մասին [illegible]։ Սակայն եթէ նոյնիսկ Թուրքիոյ [illegible] խաղաղ յարձակողականին, [illegible] չկայ թէ Միկոյեան պիտի մնայ չէզոք ատեն մը։

Զկայ մէկը որ չփափաքի Թուրքիա [illegible] յարաբերութեանց բարելաւման եւ չցան-կայ որ վստահութեան վրայ բարեկամա-կան զգացումներ հիմնուին, յարաբերու-թեանց բարելաւումը աշխարհի խաղաղու-թեան պիտի ծառայէ։ Արեւմտեան ալ խարհն ալ տարիներէ ի վեր ծանր բեռ-ներու տակ կը գտնուի։ Սակայն այս բոլոր ցանկերուն գարմանը ոչ թէ մեր այլ ռուս ղեկավարներուն ձեռքն է։ Թուրքիա ա-զատ եւ անկախ, անդորրութեան եւ ա-պահովութեան ցանկացող երկիր մըն է։ Մինչեւ Բ. Աշխարհամարտ սկիզբը Ռու-սիոյ հանդէպ իր ունեցած բարեկամու-թեան բոլոր պարտաւորութիւնները յար-գեց եւ Նեղուցները ապահով վիճակի մէջ դնելով Սեւ Ծովը Գերմանիոյ դէմ պաշտ-պանեց։ Ասոր փոխարէն [illegible] Նիոյ հետ համաձայնեցաւ եւ Մոլոթով [illegible] Նեղուցներու [illegible] համար Մոսկուա, Կարսի եւ Արտահանի հարցն ալ բարձրացաւ։

Արդ, մեր բարեկամները հիմա կ'ըսեն.

— Մեր հետապնդած քաղաքականու-թիւնը սխալ էր, մեղաւորը Ստալինն է։ Սակայն այդ սխալ քաղաքականութիւնը վարող Մոլոթովը նոյն դիրքին վրայ է։ Ասանկ փտած հիմի մը վրայ շէնք կը շի-նուի՞։ Տակաւին համայնավար կուսակցու-թիւններ Մոսկուայէն հրահանգ կը ստա-նան. Եւ տակաւին ալ Երկաթէ Վարա-գոյրի ետեւը ապրող ազգերուն թոյլ չեն տար իրենց ուզածին պէս վարչաձեւ հաս-տատել։ Ասանկ շարժումներ մը մեծապէս պիտի նպաստէր աշխարհի խաղաղութեան եւ մենք ալ պիտի հաւատայինք Ռուսիոյ անկեղծութեան։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԽՄԲԱԳԻՐ ՄՈՒՇԵՂԻ յոբելեանական տօնա-կատարութիւնը կատարուած է Մարտ 21ին Պէյ-րութի Ս. Նշան եկեղեցիին մէջ, իր ներ-կայութեան բարեկամներու եւ ընկերնե-րու հոծ բազմութեան մը. Ցոյցերկրու-թեան կէսը կատարուած է Թորէն ե[illegible] պետ. Բարոյեան շրջապատուած Տօնա-կան Պ. Ուրֆալեանէ եւ Արտակ Վ. Մա-նուկեանէ եւ քահանաներէ, ու խօսած հոգեշունչ դամբանական մը։ Բազմաթիւ ծաղկեպսակներ դրկած են կուսակցական մարմիններ, միութիւններ եւ բարեկամ-ներ։ Գերեզմանատան մատրան մէջ դամ-բանականներ խօսած են ընկերներ Եղ. Տարօնեան եւ Կարօ Սասունի, պատկերելով «Մուշ — Ասիածի» մարտիկի նկարագիրը եւ հերոսի պատկերը։ Մարմինը ամփոփ-ուած է Ցրոնքի Մաւրատի մարմնոյն քով եւ Հայաստանի առեր հողէն պարունակ մը հող խառնուած է հողակոյտին։ Ընկերնե-րը «Մենք անկեղծ զինուոր նեկած կուգան են, իբրեւ վերջին յարգանք։

ԱԹԷՆՔԻ Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը որոշած է վաւերացնել առ... Ընտրութեան ընկերակցութեան ծրագիր կանոնագիրը, պատկան նախարարութենէն։ Պիտի խնդ-րուի Երուսաղէմի պատր. տեղապահէն ալ եկեղեցական մը զրկէ երկու ամսուան հա-մար, նկատի ունենալով ի հարկին անոր դպրոցը սիւզումը իբրեւ Աստղի [illegible] Արտաշատ է պատրաստական բոլոր պատարագներ ու [illegible] կատարելու Աստուծոյ [illegible] նորը գնուած գե-րեզմանոցին մէջ։

ՑԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ. 364 - 400)

●

ՄԻ ԱՆՁՆ ՄՏԻՐ ՍԱՐՍՈՒՄ է ՆՐԱ ՄԷՋ

★

— Գարեխեցի [illegible] [illegible] կ'երթ սպասէնց եւ իր եղբօր կինն առեց. [illegible] կ[illegible] կը քեռւ։

— Նա մնա՞ց տիկնոջ մօտ։

— Ոչ, նամակը յանձնեց, ինձական խօ-սելին, յետոյ էլի մթնով դուրս [illegible]։

Գիւղը եւ բացարի։

— Այդ մասին լեզուդ լուռ կը պահես։

— Թող ու մանկի պէս։

[illegible], մարդամիտ պատանին ոչ սակաւ անգամ փանում էր իր տիրոջ [illegible] ոչինչ, եւ ոչ սակաւ անգամ իւր ծի-ծաղաշարժ յանդգնութիւններով, որ ազնուութիւն ունէր գործ դնել, ամբողջ համարձակութեան մէջ, կուսակցութիւն էր պատճառում նրան։ Բայց այժմ տասուաց հոգ չունեցող իւր՝ փորձառութիւններից նրա տէրը պարծեալ տխուր էր, պարծեալ դժնէացած էր մի անտոր, մռայլ տխրութեան մէջ։

Նա պատճառները շատ բան չգիտէր սուրհանդակի մասին, որքան ինքը գի-տէր. միայն բանը, որ հետաքրքիր էր նրա համար, այդ այն էր, թէ ինչու իւր մա, [illegible] էր սուրհանդակին. Ամէն [illegible], երբ պատահում էր սուրհանդակ ընդունել, նա սովորաբար կը մնար ամ-բողջ, այնքան ժամանակ, մինչեւ ըն-թած նամակի պատասխանը կը տանէր, յետոյ կը գնար։ Իսկ այժմ ինչն էր ստի-պել իւր տէրը թողնել սուրհանդակին, եւ թողնել ամբողջ [illegible] գի-շեր։

Նա ցանկալ դէպի պալատը այս խօսքերով [illegible]

Ցուսիկ, եթէ սուրհանդակը մինչ [illegible] պատ [illegible] եւ այդ իմանալ։

— Կարող եմ, — պատասխանեց պա-տանին վստահութեամբ։

— Ասի՞ց։

Նրանից․․, նաև, ամէն բան կ'առնէ ինձ։

Թօսքը տիկնոջ ողղակի մասին էր, որ սաստիկ սիրում էր պատանուն։

— Կարո՞ղ ես իմանալ եւ այն․․․ թէ սուրհանդակը ինչ կը խօսի տիկնոջ հետ։

— Այդ էլ կարող եմ։

Ի՞նչ միջոցով։

« Նրան » կասեմ, «նա» գեւի նման կը մտնէ մի ծակում, ականջ կը դնէ, յե-տոյ կը գայ բոլորը պատմէ ինձ։

— Բայց նա պիտի չգիտենայ, որ դու ինձանից պատուէր ես ստացել։

Ցուսիկը երեխայ չէ, նա այդ կարող է հասկանալ։

— Իսկ եթէ «նա» լեզուն չպահէ՞։

— «Նա» այնպիսի աղջիկ չէ։ Եւ նը-րան կ'ասեմ՝ բերանդ փակ պահիր, եւ նա էլ չըացնի։

Տիկնոջը մօտ նկած սուրհանդակը հա-սարակ մարդ չէր։

Նա Տարօնի ատենաւորներից մէկն էր։ Նրա մասնաւոր խօնարհութեան՝ [illegible] հետ՝ շատ բան կախուած էր դարձել իշխանի համար, եւ այդ էր, որ հետաքրքրում էր նրան։

Արեգակը արդէն բաւական բարձրացել էր Հարքեան վրայ եւ իշխանի մենեակը լցրել էր ջերմ, տաքեփայլ ճառագայթնե-րով։ Նա ցած իջաւ գահաւորակի վրայից եւ հրամայեց պատանուն, որ լուացուե-լու ջուր տայ։

Նա մտաւ ջնարանը։ Այնտեղ, ննջարանի մի կողմում, բոլոր վրայ տարածուած էր փափուկ, թանկագին օթոց. պատանին փռեց նրա վրայ մի պատառ բամբակ-եայ մաքուր գործուածքից, որի վրայ ծա-ղկապատիկ [illegible] իշխանը։ Այդ պատառը նրա համար էր, որ ջուրը չթափուի օթո-ցի վրայ։ [illegible], պատանին [illegible] իշխանին ձեռքերի վրայ կամացեայ սըփ-տակ զինջակը [illegible] գը-րեց նրա առջեւ։ Եղաքանդակ լայնը բո-լորակ տաշտի ձեւ ունէր, անհաւասար, ալեքաւոր շրթունքներով, որոնք բուն սղոցի ատամների էին նմանում։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

նակցին Ալժերիոյ ապստամբական շար֊ժումներուն լրտեսութիւն եւ զէնքի մաք֊սանենգութիւն կատարելով։

✕ Հիւսիսային Ափրիկէի ալժերիացի զինուորները գործադուլ մը սարքած են։ Շատ դէպքեր պատահեցան Թունզէի եւ Վալանսիէնի մէջ։ Տեղական թերթերը կը գրեն թէ շրջանին 16.000 իսլամ բանուոր֊ներէն 70-90 առ հարիւրը մասնակցած են գործադուլին, թափօրներ կազմելով, դրօշներ պարզելով եւ հայրենասիրական կանչեր արձակելով,—«Կեցցէ՛ ազատ Ալ֊ժերիան, կեցցէ՛ Մեսալի Հաճ, Սահմա֊նադիր ժողով կը պահանջենք»։ Ցոյցեր եւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան Փա տը Քալէի, Լիլի եւ ուրիշ քաղաքնե֊րու մէջ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պ. Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ, Խ. Միութեան Ա. փոխ֊վարչապետը, Փաքիստանէն Հնդ֊կաստան անցաւ, տեսակցելու համար վարչապետ Նեհրուի հետ։ Դիմաւորողնե֊րուն մէջ կը գտնուէին նախարար մը եւ Նեհրուի աղջիկը, որ ծաղկեփունջ մը մատոյց։ Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ երբ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգ֊ներու արտաքին նախարարները Նոր Տել֊հի այցելեցին, ոչ նախարարներ դիմաւո֊րելու գացած էին, ոչ ալ ծաղկեփունջ կար։

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ելեկտրական ուժի նա֊խարարը, Մալենկով, իր հետեւորդնե֊րուն հետ այցելեց Անգլիոյ հիւլէական ուժի կայանը։

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Բշ. օր ոսկին. կ'արժէր 455.000 ֆրանք, նափոլէոնը՝ 3010, զուի֊ցերիականը քան ֆրանքնոցը 3910, սթերլինը՝ 3900, տոլարը (20) 15.480։ Թղթադրամ տոլարը՝ 394, սթերլինը՝ 1025, զուից. ֆրանքը՝ 94.25 (ազատ շու֊կայ)։

ԿԻՊՐՈՍԻ դատը պաշտպանելու համար 25.000 Յոյներ ցոյց մը կատարեցին Նիւ Եորքի մէջ, Յունաստանի անկախու֊թեան 135րդ տարեդարձին առթիւ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ արաբ արհեստակցական Միութեանց առաջին համագումարը բանաձեւ մը քուէարկեց, պահանջելով շարժման մէջ դնել բոլոր ու֊ժերը եւ զէնք ճարել որեւէ աղբիւրէ, պայքարելու՝ համար սիոնականութեան դէմ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Գերա֊գոյն Խորհուրդը որոշեց Ապրիլ մէկէն սկսեալ 77 օրէն 112 օրուան բարձրացնել ծննդկան կիներու արձակուրդը։ Ցղի կին մը 56 օր լման վճարում պիտի ստա֊նայ երախային ծնունդէն առաջ, 56 օր ալ վերջը։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը, որոնք Փաքիստան գացած էին, վերադարձան Անգարա։ Այս առթիւ զեկոյց մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ երկու երկիրները կատարելապէս համա֊միտ են միջազգային խնդիրներու մէջ եւ թէ Պաղտատի դաշինքը զուտ պաշտպա֊նողական կազմակերպութիւն մըն է եւ կրնայ նպաստել հաստատուն վիճակ մը ստեղծելու Միջին Արեւելքի մէջ։

ՀՆԴՐՈՎԴԻՍԻ զէնքի եւ ուտեստի պա֊հեստները երեւան հանուեցան Մեռեալ ծովի բլուրներուն վրայ, ուրիշ հնու֊թեանց հետ։

ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ թոշակի յաւելումէն (31 հազար 200 ֆր.) օգտուելու համար պէտք է լրացնել հետեւեալ պայմանները. — 1. Ըլլալ ֆրանսացի եւ 65 տարեկան.— 2. Տարեկան եկամուտ ունենալ առ նուազն 195.000 ֆրանք, մէկ անձի, 250.000 ֆր. երկու անձի համար։

ՍԹԱԼԻՆԻ սխալներուն դէմ յօդուած մը հրատարակած էր Մորիս Թորէզ, երէկ֊ուան «Իւմանիթէ»ի մէջ, գիտել տալով թէ հանգուցեալը անտեսած էր կեանքի եւ կուսակցական ղեկավարութեան կարգ մը կանոնները։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

Մարտ 29.— Աւագ Հինգշաբթի առա֊ւօտեան Ս. պատարագը ժամը տասնին, Ոտնլուայ երեկոյեան ժամը չորսին, կարգ խաւարման երեկոյեան ժամը 8ին։

Մարտ 30.— Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Թաղման թափօր երեկոյեան ժամը 5ին։

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ ճրագալոյց Ս. Զատկի, սկիզբն ժամեր. երեկոյեան ժամը 3.30ին, պատարագ ժամը 5ին։

Ապրիլ 1.— Կիրակի Ս. Զատիկ, տօն Յարութեան, սկիզբն ժամերգ. ժամը 7.30ին, Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պա֊տարագ

Ապրիլ 2.— Երկուշաբթի յիշատակ Մե֊ռելոց, պատարագ ժամը տասնին, յա֊ւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 29Աւագ Եշ. Յիշատակ Ընթրեաց 8–12 եւ Ոտնլուայ ու Խաւարում 17–22։

Մարտ 30 Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ խաչելութեան 9-12 եւ Թաղում 17–19։

Մարտ 31 Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց 8.30 – 12 եւ 16–19։

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7.30-1

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8–12։

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8–12։

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Ե֊կեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմա֊ձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սար֊գսեանի։ (ԿՆԻՔ)

ԼԻՈՆ

29 Մարտ, Աւագ Հինգշաբթի. — Առա֊ւօտեան ժամերգութիւն առաւօտ ժամը 9ին, Ս. Հաղորդութեան պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայի արարողութիւն երե֊կոյեան ժամը 4ին, Չարչարանաց արարո֊ղութիւն (Խաւարում) ժամը 7.30ին։

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ.— Թաղման արարողութիւն ժամը 17ին։

Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, Ս. պատա֊րագ, ժամը 6ին.

Կիրակի, 1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ.— Հան֊դիսաւոր Ս. պատարագ առաւօտ ժամը 10ին։

Երկուշաբթի, 2 Ապրիլ, Մեռելոց.— Ս. պատարագ, առաւօտ ժամը 10ին, հոգե֊հանգիստ ժամը 11ին։

Նոր Կիրակի, 8 Ապրիլ.— Սկզբն. ժա֊մերգութեանց առաւօտ ժամը 8.30ին։

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն որ, հաճին նաեւ իւղաւինի իրենց մաս֊նակցութիւնը բերելու համար անցնին խորհրդարան ու արձանագրուին նուիրա֊տուութեան գումարով մը։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

29 Մարտ, Աւագ հինգշաբթի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն։ Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հա֊ղորդութիւն։ Ժամը 16ին Ոտնլուայի ա֊րարողութիւն։ Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն։

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 16ին, Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրինոյի մատուռին մէջ։

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ ժամը 17ին Ս. Զատկի Ճրագալոյցի ձայնաւոր պա֊տարագ եւ Նախատօնակ։

Ապրիլ 1.— Զատիկ, ժամը 9.30ին ժա֊մերգութիւն։ Ժամը 10.30ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հա֊ղորդութիւն։

Ապրիլ 2.— Օր Մեռելոց, ժամը 10.30֊ին հոգեհանգստեան պատարագ, ժամը 16ին գերեզմանօրհնէք, Պանեէօյի մէջ։

ՊՈՄՈՆ

Մարտ 29.— Աւագ Հինգշաբթի, Յիշա֊տակ Ընթրեաց, առաւօտեան ժամերգ. ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10, Ս. Հա֊ղորդութիւն կը տրուի երկսեռ մանկանց, Ոտնլուայի արարողութիւնք ժամը 3ին, խաւարման արարողութիւնք ժամը 8ին, «Ո՞ւր ես մայր իմ» եւ «Որդեակ իմ Յի֊սուս»ը պիտի երգեն — Ամերիկայէն եկած յայտնի երգչուհի — Տիկին Սիւզան Քիպ֊րիթեան Սիմոնէ եւ սարկ. Պ. Ալպէռ Շի֊րինեան։

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ երեկոյ, Կարգ Թաղման ժամը 5.30ին։

31 Մարտ, Աւագ Շաբաթ, Զատկիճրա֊գալոյց, երեկոյեան Խթման արարողու֊թիւն ժամը 4.30ին։

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՕ

29 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի.— Յիշա֊տակ Ընթրեաց, առաւօտ սկիզբ ժամեր֊գութեան ժամը 9ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, Ս. Հաղորդութիւն փոքրերու երե֊կոյ Ոտնլուայ ժամը 5ին, Խաւարում 8ին։

30 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ.— Յիշատակ Թաղման, երեկոյ ժամը 6.30ին.

31 Ապրիլ, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, երեկոյ, ժամը 5ին, Ս. Պատարագ ժամը 6ին, Նախատօնակ Ս. Զատկի 7.30ին։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

2 Ապրիլ, Երկուշաբթի առաւօտ, Զատկի առթիւ Ս. պատարագ պիտի մա֊տուցուի ուխտ մայր, Սէն Լուի սրահին մէջ։ Պիտի պատարագէ Թորգոմ քահանայ (Լիոնէն)։

ԱՊՐԻԼ 11-24Ի ՀԱՄԱԶԳ. ՍԳԱՏՕՆԸ

Ապրիլ 24ին, Փըթի Ժուռնալի սրահին մէջ, 21 ռիւ Քատէ, Փարիզ (9)։

Մեծ հանդիսաւորութեամբ եւ մասնակ֊ցութեամբ փարիզահայ բոլոր կազմակե֊րպութեանց։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

⁂

ԱՊՐԻԼ 11/24Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը յայտարարէ թէ համազգային Սգահանդէսը այս տարի տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 29ին։ Բոլոր միութիւններէ կը խնդրուի նկատի ունե֊նալ այս թուականը։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփիլիի շքեղ սրահներուն մէջ։
ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը ապրիլ 8ին։

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ԹԱՏԵՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԱՊՐԻԼ 15ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ կին մը տարեց կնոջ մը ընկերու֊թիւն ընելու համար, լաւ պայմաններու մէջ։ Դիմել

Mme Buyukian, 100bis Rue Raspail
Bois-Colombes (Seine)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Տէր եւ Տիկին Փողարեաններէ (Լիոն) հազար ֆրանք, խմբագրատան իրենց այցելու֊թեան առիթով։

Պ. Յ. Նիկողոսեանէ (Պուա Քոլոմպ) հազար ֆրանք։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Յակոբ Համալեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգիստի պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

յիշատակին։ Երկուշաբթի, Ապրիլ 2ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիս։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

⁂

Տիկին Մարի Միքայէլեան կը ծանուցա֊նէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Մեռելոցի երկուշաբթին (ապ֊րիլ 2) Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղե֊ցին իր ամուսնոյն՝

ՀԱՅԵԿ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ

յիշատակին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ՀԱՅԱՇԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի առաւօտ Սէն Վէնսան տը Փօլ եկեղեցւոյ մէջ (ռեֆորմէ) պիտի մա֊տուցուի հայածէս պատարագ մը նախա֊գահութեամբ Գեր. Տըլէյի Մարսէյլի Արք., եւ ի ներկայութեան ֆրանսացի եւ հայ բարձրաստիճան անձնաւորութիւն֊ներու։ Պատարագիչն է ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ։ Երգեցողութիւնը կը կատա֊րէ Վիէնի երգչախումբը, ղեկավարու֊թեամբ Լեւոնեան վարդապետի։

Այս հանդիսաւոր պատարագը փարի֊զեան ժամով պիտի ձայնասփռուի ժամը 8.45 արեւելեան ծէսերու շարքին։ Այս շարքը կը վարէ ՖՐԱՆՍԱ - ԱՐԵՒԵԼՔ կոմիտէի ընդհ. քարտուղար Ժերար Սթեֆանեսքօ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Լուսեւէն (Բորդոսսո) Պ. Է. ...եան 500 ֆր. կը նուիրէ Առնուվիլի եկեղեցիին նորոգութեան, եւ 500 ֆր. ալ Ֆ. Կ. Խա֊չի կայանին։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Իրենց տան մէջ աշխատող գործաւորու֊հիներ շըմիզիէի համար։ Դիմել Դաւիթ֊եան հաստատութեան՝

19, Bld. St. Denis, Paris
կամ Ալֆորվիլ
40, Rue des Fleurs

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 29 ՄԱՐՏ

JEUDI 29 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7641 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3352

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍԹԱԼԻՆԱՄԱՐՏ

●

Կեդրոնի ազդանշանին հետեւելով, Հայաստանի մէջ ալ ժողովներ կը գումարուին, վերադնահատումներ կատարելու համար, համաձայն 20րդ համագումարի բանաձեւերուն :

Աւելի պարզ խօսելով, լուսաբանութիւններ կը տրուին Սթալինի վրիպումներուն մասին, «ուղեղները լուալու» եւ դէպի նոր ուղղութիւն առաջնորդելու համար:

Երեւանի մէջ գումարուած առաջին ժողովին առթիւ մանրամասնօրէն խօսած է Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Ս. Թովմասեան, առանց շատ խորանալու:

Ուրիշներ ալ արտայայտուած են, որոշ խոհեմութեամբ :

Սթալինի անունը դրեթէ չարտասանուիր. բայց ամէնքն ալ համարձակօրէն կը խօսին հաւաքական ղեկավարութեան մասին, ժխտելով անձի պաշտամունքը .

Այդ կռապաշտութիւնը դերազդական ատրիճանի մը հասած էր մեր անճար հայրենիքին մէջ:

Տարեց թէ երիտասարդ բանաստեղծներ, գրագէտներ, հին եւ նոր աշուղ-գուսաններ կը մրցէին իրարու հետ, շող մը աւելի բարդելու համար «Արեւ»ին վրայ :

Այնպէս որ, առ այժմ դժուար է դարձ մը կատարել «դէպի աղբիւրը լոյսին», պայծառօրէն տեսնելու համար ծուռն ու շիտակը .

Ամէն պարագայի մէջ, պատմութիւնը արիւնալից տառերով արձանագրած է «Հանճարեղ»ին գործած ոճիրները, մասնաւորապէս Հայաստանի հանդէպ :

Զարմանալի չէ որ ուսանողական խլրտումներ ծագած են Սթալինի ծննդավայրին՝ Վրաստանի մէջ, անշուշտ ի նպաստ հանգուցեալին :

Թիֆլիսի Կեդր. Կոմիտէին պաշտօնաթերթը, «Զարիա Վոստոկա», իրականութեան մէկ մասը միայն արձանագրած էր Մարտ 24ի թիւին մէջ:

Ինչպէս կ'երեւայ, խլրտումները թունդ ազգայնական հանդամանք ունին եւ ծագած են հակասթալինեան պայքարէն ալ առաջ :

Այսպէս, կը հաստատուի թէ Թիֆլիսի համալսարանին ուսանողները կը մերժեն սորվիլ Մարքս — Լենինեան «դիալեկտիկան» եւ «պատմական մատերիալիզմ»ը, «հակելով դէպի հեռաւոր անցեալը եւ հին բարի ժամանակները » :

Կիրքերը աւելի կը բորբոքին, երբ կը սկսի Սթալինամարտը :

Աղբին, ազատ արտասահմանի մէջ, միջազգային մամուլը կը շարունակէ վերլուծումներ կատարել, Սթալինամարտին հետեւանքները պարզելու համար :

Նոյն հարցին առթիւ բացառիկ ժողովներ կը գումարեն կամ վիճաբանութիւններ կը սարքեն բոլոր երկիրներու համայնավար կազմակերպութիւնները :

Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, ամէնքն ալ աւելի շատ կը զբաղին տեսաբանական — վարչապետական խնդիրներով :

Բաղդատաբար խոհեմ դիրք մը բռնած է Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութիւնը

Սկիզբէն իսկ, դժկամակութեամբ շօշափեց հարցը, համագումար մը սարքելով, ուր կը հաստատէր թէ «հաւաքական ղեկավարութեան լենինեան սկզբունքին խախտումը Սթալինի կողմէ եւ իր անձնական մեթոտները տկարացուցած էին Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութեան ղեկավարութիւնը » :

Աւջի օր, Մորիս Թորէզ ալ իր տեսակէտները կը յայտնէր «Իւմանիթէ»ի երկու լայն էջերուն վրայ, դիտել տալով թէ «Սթալինի կարգ մը սխալները չեն կրնար նսեմացնել իր արժանիքները » :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

135 ՄԻԼԻԱՌ ՖՐԱՆՔԻ ՆՈՐ ՏՈՒՐՔ

★

Ելմտական նախարարը, Պ. Ռամատիէ, պաշտօնապէս հաղորդեց իր նոր ծրագիրը, որուն համաձայն 135 միլիառ ֆրանքի նոր տուրքեր պիտի հաստատուին, ծերութեան թոշակի յաւելման ծախքերուն համար: Օրինագիծը պիտի քննուի Ազգ. Ժողովի վերաբացումէն անմիջապէս ետք: Ծրագիրը կը պարունակէ հետեւեալ առաջարկները . —

Միջին հաշուով 8000 ֆրանք տուրք ինքնաշարժներու վրայ:— Յաւելեալ յառաջատուական տուրք: Տասը առ հարիւր յաւելում ուղղակի տուրքերու վրայ . — 30 առ հարիւր յաւելում սակարանի տուրքերու :Յաւելում ժառանգական տուրքի— Վերահաստատում չէնքերու համեմատական տուրքի: Հարիւրին հարիւր յաւելում ալքոլախառն ախորժաբերներու տուրքին վրայ.— 15 առ հարիւր յաւելում դրօշմատուրքի .

Եկամուտի տուրքին տասը առ հարիւր յաւելումէն կը յուսան ստանալ 74 միլիառ ֆրանք: Ինքնաշարժի տուրքէն՝ 26 միլիառ: Ժառանգական տուրքի վերականգնումէնէն՝ տասը միլիառ: Ոգելից ըմպելիներու տուրքին յաւելումէն ալ կարեւոր գումար մը կը սպասեն: Ելմտական նախարարը աշխատած է առաջարկել այնպիսի տուրքեր որ չազդեն գիներուն վրայ: Բայց մասնագէտներ վերապահութիւն կը յայտնեն այս մասին :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

★

ԳԱՂՏՆԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ԶՕՐԱԿՈՉԻ ՄԱՍԻՆ

Տեղական թերթերը հաստատելով հանդերձ նոր զօրակոչի յետաձգման որոշումը, դիտել կու տան թէ կառավարութիւնը գաղտնի կը պահէ իր եզրակացութիւնները : Տրուած որոշումները պիտի գործադրուին Զատկի տօներէն ետք: Միշտ օրակարգի վրայ է իրենց զինուորութիւնը լրացուցած բայց ի հարկին տրամադրելի զինուորներու զօրակոչի խնդիրը :

Ատլանտեան խորհուրդը, որ շարունակ տեղեկութիւններ կը ստանայ Ֆրանսայի զինուորական կարգադրութեանց մասին, հաւանութիւն յայտնած է որ Ալժերիա փոխադրուին Եւրոպայի մէջ հաստատուած ֆրանսացի զինուորները :

Մարտ 27ին Ալժերիա հասան 700 զինուորներ՝ արեւմտեան Գերմանիայէն: Բոլորն ալ կը պատկանին Դրդ. մեքենաշարժ զօրաբաժնին: Այս առթիւ թռուցիկներ բաժնուեցան զինուորներուն, բացատրելով թէ Ալժերիա կ'երթան ոչ թէ քանի մը ունեւոր գաղթականներ պաշտպանելու, այլ օգնելու որ Ֆրանսա կատարէ իր յանձնառութիւնները՝ իբրեւ Դաշնակիցներէն մէկը :

Նոյն օրը կարգ մը դէպքեր պատահեցան : Երկու ռումբեր պայթեցան Թունուզի սահմանագլուխին վրայ, սպաննելով կամ վիրաւորելով 20 հոգի: Ֆրանսական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ 40 ըմբոստներ սպաննուած են: Զինուորներուն ուղղուած շրջաբերականը կը բացատրէ թէ «օտար թշնամիներ կը փորձեն անկարգութիւններ յարուցանել , Ֆրանսան եւ միւս ազատ ազգերը տկարացնելու համար»:

Տեղական թերթ մը , «Քոմպա», խոշոր խորագիրներով կը բացատրէ թէ «Ալժերիոյ կացութիւնը օրէ օր կը ծանրանայ եւ կրնայ ողբալի դառնալ»: Թերթը ընդհ. ապստամբութեան մը նախանշանները կը տեսնէ կարգ մը դէպքերու մէջ:

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

■■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■■

■

ԵՕԹՆԻ ԴԷՄ ՔՍԱՆԸՄԷԿ

Ո՞րքան խօսուն է Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ վերջին տեղեկագիրը, որ հրատարակուեցաւ Մարտ 18ին:

Այսպէս, 1955ի ընթացքին կատարած են 122 պսակներ, որոնց 28ը խառն ամուսնութիւն,— եօթը՝ այրերու, 21ը՝ օտարուհիներու հետ :

Մահերու թիւը՝ 153: Հոգեհանգիստ՝ 305 (մօտաւորապէս ամէն օր մէկ հատ):

Անշուշտ ամէնէն նշանակալիցը ամուսնութեանց պարագան է :

Միայն եօթը տեղացիներ ամուսնացած են հայ աղջիկներու հետ, իսկ 21 պատուարժան հայորդիներ իբրեւ կողակից ընտրած են օտարուհիներ, թերեւս առանց ազգի կամ ցեղի խտրութեան :

Եւ տակաւին կը գանգատինք թէ ետ մնացած ենք «ինտերնացիոնալ» ճակատին վրայ:

Եթէ փորձէինք վիճակագրական քննութիւն մը կատարել, պիտի տեսնէինք որ «բազում գործս այլութեան» (կամ առնութեան) կատարուած են վերջին երեսուն տարիներու ընթացքին :

Ո՜րքան հայկական տուներ ծաղկեցան կամ խամրեցան այսէն ազգէ խառնեցումներով :

Ոչ միայն Եւրոպայի ու Ամերիկայի, այլ եւ Միջին Արեւելքի մէջ, Միջերկրականի ափերէն մինչեւ Եփրատ եւ Տիգրիս:

Այն եօթը օտարազգիները որ իրենց ճակատագիրը կապած են Հայուհիներու հետ, անշուշտ որոշ արժանիքներ տեսած են :

Հաւատա՞նք թէ մեր քաղաքէն նոր փեսաներն ալ իրենց եւրոպացի կամ ասիացի կողակիցներուն վրայ գտած են յատկութիւններ, որոնք իբրեւ թէ կը պակսին հայ աղջիկներուն :

Ես նախապաշարումներ չունիմ այսպիսի հարցերու մասին:

.Բայց, տարիներու ընթացքին տեսած կամ լսած եմ պատմութիւններ որոնք տուն կուտան դառն խորհրդածութեանց:

Ամէն ազգութիւն չի ճանչնար, կ'ըսեն :

Երանի՜ թէ մեր քաղաքէն արիները եւ ուրիշ հարիւրաւորներ իրենց օտար.Տիկ-ինէն ընտրած ըլլային սիրելով, եւ ոչ թէ բախտի բերումով կամ… արկածի մը հանդիպած ըլլալով : ՎԱՀԷ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԿԸ ՓԱԿԷ ԿԱՐՄԻՐ ԹԵՐԹԵՐԸ

Մ. Նահանգներու ներքին տուրքերու պաշտօնեաները մարտ 27ին բռնագրաւելով կղպեցին համայնավար կուսակցութեան Նիւ Եորքի, Ֆիլատելֆիայի, Սան Ֆրանչիսկոյի եւ Լոս Անճէլըսի գրասենեակները: Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ կուսակցութիւնը 389.265 տոլարի տուրք մը կը պարտի, 1951 տարեշրջանին համար: Յաւելուածական տուրք մըն ալ (146.049 տոլար) կը պահանջուի Նիւ Եորքի այն հրատարակչական տունէն որ կը տպէ կուսակցութեան օրաթերթը, «Տէյլի Ուըրքըր»: Պաշտօնեաները փակեցին նաեւ թերթին խմբագրատունը եւ վարչական գրասենեակը: Բայց թերթը լոյս տեսաւ ուրիշ տպարան մը որ կապ չունի սպառնացուած տուրքերուն հետ :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ բոլոր քաղաքներուն մէջ գործողութիւնները կատարուեցան միաժամանակ: Հարկային վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ քաղաքական կուսակցութեանց այն եկամուտները որ կը գործածուին կուսակցական ծախքերու եւ ոչ թէ անհատական շահերու համար տուրքէ ազատ են, բայց հարկ է տուրք վճարել շահաբեր ձեռնարկներու համար, ինչպէս են դասախօսութիւնները, պարահանդէսները եւն.:

× Փարիզի համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ» նոյնպէս կը հաստատէ կատարուած գործողութիւնը, «զարշելի» կոչելով զայն: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ «տարիներէ ի վեր ամերիկեան կառավարութիւնը կը ջանայ ջախջախել համայնավար կուսակցութիւնը եւ յառաջդիմական կազմակերպութիւնները, զանոնք ճզմելով յաւելուածական տուրքերու, տուգանքներու եւն. ծանրութեան տակ: Այժմ կառավարութիւնը աւելի բիրտ յարձակում մը կը կատարէ, փորձելով խափանել համայնավար մամուլի հրատարակութիւնը եւ կազմակերպութեանց գործունէութիւնը ».

ԿԻՊՐՈՍԻ կուսակալը յայտարարեց թէ զինուորական գործողութիւնները 2.384.876 սթերլինի ծախք մը պիտի պատճառեն այս տարի: Այս գումարէն դուրս կը մնան 18 հազար անգլիացի զինուորներու ծախքերը :— Ահաբեկչական արարքները կը շարունակուին: Աւջի օր անգլիացի տեղակալ մը եւ զինուոր մը սպաննուեցան Ֆամակուսթայի մօտ, երբ կրակ բացուեցաւ շրջուն պահակախումբի մը վրայ : Ամէն օր ռումբեր կը պայթին այս կամ այն քաղաքին մէջ :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԳԱՅ ԱՅՍՕՐ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Առաջնորդարան հասած հեռագրէ մը կը տեղեկանանք թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Փարիզ կը հասնի այսօր, հինգշաբթի, ժամը 20.35ին:

Միլանէն հաղորդուած տեղեկութեանց համաձայն, կիրակի թէյասեղան մը սարքուած է Հայ Տան մէջ, ի պատիւ Վազգէն կաթողիկոսի:

Իտալական թերթերը գրած էին թէ «Հռոմ կը գտնուի Գալճեան անուն հայ օրթոտոքս եպիսկոպոս մը որ փորձած է տեսակցիլ Գազէին հետ, բայց այս վերջինը մերժած է»:

Բուն իսկ Վատիկանի շրջանակներէն կը հաղորդեն թէ Վազգէն կաթողիկոս որեւէ փորձ չէ կատարած Պապէն ընդունուելու համար :

× Անթիլիասի կաթողիկոսարանը դատարկուած է, մասունքներու անհետացման առթիւ: Միաբանութեան անդամները Աւետարանին վրայ երդում ըրած են թէ տեղեկութիւն չունին Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Աջին եւ միւս մասունքներու անհետացման հեղինակներու մասին

ԸՆԿԵՐ ԴԻՄՈՅԻ ՍԻՐՏԸ

Ինչպէս գրեցինք, ընկեր Դրոյի մահէն ետք վիրաբուժական գործողութեամբ հանուած է թշնամիին գնդակը, որ 41 տարիէ ի վեր կը մնար իր ձախ թոքին մէջ: Հանուած է նաեւ ողբացեալ ընկերոջ սիրտը: Թէ գնդակը եւ թէ սիրտը կը պահուին Պոսթընի մէջ, յառաջիկային փոխադրուելու համար Դաշնակցութեան թանգարանը.

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Ապահովութեան վերատեսուչը, զօր. Սերով, որ Լոնտոն գացած էր մարաշալ Բուլկանինի եւ Ն. Խրուշչեւի պաշտպանութեան միջոցները ուսումնասիրելու համար, յանկարծ Մոսկուա մեկնեցաւ: Նորէն Լոնտոն պիտի վերադառնայ եւ հոն պիտի մնայ, մինչեւ հիւրերուն ժամանումը :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ խնդիրը երէկ նորէն քննուեցաւ Ապահովութեան խորհուրդին մէջ: Կարդացուեցան արաբական պետութեանց եւ Իսրայէլի ներկայացուցիչները: Արաբները անհրաժեշտ չեն դատեր Միջին Արեւելք ղրկել Ապահ. ժողովին ընդհ. քարտուղարը: Վերջնական որոշումը պիտի տրուի յառաջիկայ շաբթու

ՓԱՐԻԶԻ «Թաքսի»ներուն գիները կրկնապատկուեցան:

ՎՐԻՊԱԾ ՍԵՐՈՒՆԴ

●

Վաղուան մեր յոյսը կազմող անձնուէր ու գաղափարական երիտասարդներու կողքին բանակ մը կը ձեւացնէ նոյնպէս քարոյական առաքինութիւններէ զուրկ երիտասարդներու ուրիշ բազմութիւն մը, որ հաւաքուած կասկածելի ղեկավարութեան մը շուրջ, պայքարի դրօշակ կը պարզէ հայ կեանքի մէջ :

Կարմիր դաւանաբանութեան այս ըստրուկները իրենց կամաւոր տուրքը կը վճարեն Թերթաշ մոքով ապարարոյ տիպերու, մեղանչելով ամէն օր մարդկային արժանապատուութիւնը վիրաւորող համարակ առաքինութիւններու դէմ :

Սուտ, խեղաթիւրել, հակառակորդը հրջապատին Թշնամի ցոյց տալու իրենց ախտաւոր մտայնութիւնը անկասկած հոգեբանական խրուտքներէ անունց կը սաանայ :

Պիտի ուզէինք որ ժողովուրդը մօտէն ճանչնար այս վիժուկները : Գրականութիւն փորձող այս գարշելի ոզիները :

Ամէն կողմ են անոնք : Իրենց գրչէն Թոյն եւ ժահր կը կաթի ։

Իրենց կարկինը լայն կը բացուի՝ ամէն անգամ երբ կը խօսին իրենց փարախէն դրողներու մասին. փոխադարձ՝ ամբողջական եւ հեղձուցիչ բառեր կ'ունենան անոնց համար, որոնք տարիներ շարունակ կրնան սեղաններու առջեւ նստեցնել զիրենք ու ուսուցանել .

Բոլշեւիկ դիրք եւ հեղինակութիւն չի– նեն իրենց համար, կ'աշխատին ուրանալ ու ցեխոտել քաղաքական ու գաղափարական իրենց հակառակորդները :

Կարմիր Թառերէն չփոփող այս աքլորները կը յիշեցնեն առակին զորտը, որ արածող մեծղի եզներու տեսքէն վրդովուած՝ կ'ուռի, կ'ուռի ու կը ճայթի :

Ժամանակակից հայ կեանքը կը տառապի այս Թշուառականներու բարձրացուցած վիլուկէն :

Որքան ալ արհամարհելի ըլլան իրենք ու խեղճ, կ'ունենան միշտ, իրենց խըն – կարկուները ստկայն :

Ցիմար մը, կ'ըսէ Պուալօ, կը գտնէ միշտ իր վրայ հիացող խմէ աւելի յի – մար մը .

Խոստովանինք, որ այս ակռապլիկները զատած են միշտ երկու սեւէ միամիտներ, որոնց աչքին արդէն կուռք են իրենք ու հեղինակութիւն :

Այս բոլորը նկատի ունենալով, նոր պարտականութիւններ կը ստեղծուին մեր գաղափարական երիտասարդներուն համար :

Այս վերջինները պէտք է անցնին զոր – ծօն աշխատանքի :

Պէտք է ջանան ընդարձակել գործու – նէութեան իրենց շրջանակը :

Ամէն կողմ կան դեռ մաքուր երիտա – սարդներ :

Անոնք կրնան մէկ օրէն միւսը Թակար – դուիլ ու դառնալ զիրենք խաբող հրճիղներուն գոհը .

Երէկի մաքուր երիտասարդը կարմիր շարքայիններու մօտ, կը դառնայ նոյն Թթխմորով մէկը :

Ատով ալ բացատրեցէք բազմաթիւ խոստմնալից պարմանիներու մէկ օրէն միւսը հանդէպ ազգային բազմաթիւ արժէքներու, ըլլան մեր մշակոյթի Թէ յեղափոխական հերոսներու պատկանող — ունեցած բացասական եւ խեռ կեցուածքը :

Արդ, երբ կ'ըսենք, որ ազգային առողջ տեսակէտներով Թրծուած երիտասարդներու պարտականութիւնն է, լծուիլ գործօն աշխատանքի, մեր միտքը կ'երթայ հեռուները :

Սայթաքումներ եւ գաղափարական խոյանքներ կողք կողքի կ'ընթանան մեր կեանքին մէջ :

Հակառակորդ շարքերէն Դաշնակցութեան եւ իր մտաւորականութեան Թունաւոր նետեր արձակող երիտասարդներէն շատեր պարզապէս պաշտամունք եւ նըւիրում պիտի ունենային անոր հանդէպ, եթէ ինկած չըլլային ընդդիմադիր փարախին մէջ :

Կարմիր փրոփականտայի ղեկավարները կը դաստիարակեն իրենց ուղեկիցները եւ շարքայինները յատուկ ծրագրով :

Դուք չէք տեսներ անոնց Թերթերուն մէջ երկու տող Դաշնակցական ականաւոր գրողներու մահուան կամ գրական ստեղծագործութեան մասին, չէք գտներ մէկ հատիկ գործ Դաշնակցական գրական փաստակէն՝ անոնց ակումբներու գրադարաններուն մէջ

Վրիպած այս երիտասարդութեան խոսածը հակադաշնակցական չան – քարոզն է միշտ, ուր սուտն ու կեղծիքը, յերիւրածոն ու շինծուն տեղ կը գրաւեն առատօրէն .

Ցոյց տալ հակառակորդը որպէս Թըշնամի հայրենիքին եւ հայ ժողովուրդին, եղեր է ու կը շարունակուի մնալ անոնց գլխաւոր եւ քանաւոր փրոփականտային առանցքը :

Հակազդել այդ բոլորին, ու մանաւանդ Թոյլ չտալ որ անոնց ճանկերուն մէջ իյնան անմեղ եւ անփորձ երիտասարդներ, պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ կարմիր շարքայիններէ հեռու մնացող գաղափարակից հայ երիտասարդութեան ·

Այս երիտասարդութեան մաս կը կազմեն Սփիւռքի մէջ անոնք, որ կը գործեն Հ · Յ · Դաշնակցութեան դրօշին տակ ։

Տեղ մը անոնց անունն է Հ · Յ · Դ · Երիտասարդաց Միութիւն, Հարաւային Ամերիկայի մէջ՝ Արմենիա Երիտ · Միութիւն, եւայլն ։

Ուրին, որ կ'առաջնորդէ անոնց հոկայ զանգուածը, կը մնայ սակայն ամէն տեղ նոյնը · պատրաստուիլ հայ կեանքին համար, ծառայել հայ ժողովուրդին, հայ հայրենիքին ու կանգնիլ Հայկ · Դատին պաշտպան :

Ու այս բոլորը յեղափոխութեան եւ պայքարի ուղիով :

Ու այս բոլորը հայ լեզուին ու մշակոյթին անկորուստ պահպանման գնով :

Գաղափարական երիտասարդութիւնը պէտք է օրուան հերթական աշխատանք նկատէ այս ձեւ գործունէութիւն մը, վառած, որ իր ճիւղերը պիտի պտղաբերին, ու ան պիտի ունենայ համակրանքը բազմաթիւ ազնիւ հասակակիցներու

Գործի ուրեմն, խտացած շարքերով, գաղափարական նոր եռանդով, վրիպած սերունդի մը գործելիք աւերներէն վերծ պահելու համար հայ կեանքը :

ԱՐՄԷՆԻԱ

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

Ե.

Կաթողիկոսը, հաւատարիմ ցարական իշխանութեան, կը փափաքէր որ պատրիարք եւ կաթողիկոսներ հաւատարմագիր ուղղելով Էջմիածին, իր միջոցով հաւատարիմ մնան օտար պետութեան մը : Պատրիարքը, որ ի ծնէ օսմ · հպատակ ըլլալու էր, մայր եկեղեցիին մէջ, երեսփ · ժողովի առջեւ կ'երդնու հաւատարիմ մընալ օսմ · տէրութեան եւ հաւատարմութեան մէջ պահել օսմ · Հայերը : Կաթողիկոսը հպատակութեան փոփոխութեամբ, ծծումէն առաջ ցարին առջեւ կ'երդնու հաւատարիմ մնալ գահին եւ գահակալներուն եւ հաւատարմութեան բերել էջմիածնական հայութիւնը : « Մասիս » հըրատարակած էր երդմնագրին պատճէնը (1870, Թիւ 1022) : Պարտաւորիչ էր յիշատակել ցարին անունը կաթողիկոսին անունէն առաջ : Նման պարտաւորութիւն մը չկար Պոլսոյ մէջ : Պրոկուրոր մը կը հսկէր կաթողիկոսին վրայ . Պատրիարքարանը կաթողիկոսին նամակները կը ստանար ռուս դեսպանատունէն՝ փոխանցուած արտաքին նախարարութենէն եւ Կովկասի կառավարչութենէն : Կաթողիկոսը չէր կրնար Էջմիածնէն բացակայիլ, չորս ամիսէն աւելի, Մոսկուա, Փեթերսպուրկ երթալու համար ներքին գործոց նախարարութենէն արտօնութիւն ունենալու էր եւ Ռուսիոյ սահմաններէն դուրս չէր կրնար ելլել

Սահակ Կաթողիկոսի ընտրութիւնը կը կատարուի Աթոռին տարիներ Թափուր մնալէն յետոյ : Ռրիմեան կը շնորհաւորէ ընտրութիւնը, Սահակ Կաթողիկոս կը յիշատակէ ընդհանրական հայրապետին անունը, առաջին անգամն ըլլալով դարերէ ի վեր : Առաջին կոնդակին մէջ կը յիշէ «Հայրապետն Ամենայն Հայոց եւ Նախամեծար Աթոռոյն Ս · Էջմիածնի» :

Պոլիս այցելութեան առեն Օրմանեան իրեն ալ կը ներկայացնէ պայմանագիր մը՝ «յիշատակութիւն ընդհանրական Հայրապետի Կիլիկեան Թեմերու մէջ, եպիսկոպոս ձեռնադրելու համար ստանալ հաճութիւնը Ազգ · Կեդրոնական Վարչութեան. Կիլիկիոյ եպիսկոպոսները միայն Կիլիկեան Թեմերու մէջ կրնան պաշտօնավարել » :

Սահակ Կաթողիկոս կ'ընդունի պայմանները փոխադարձ պայմաններով : « Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին անունը յիշուելու է Պատրիարքական վիճակներու մէջ : Կիլիկիա ձեռնադրուած եպիսկոպոսներ իրաւունք ունենան պաշտօնավարելու Էջմիածնի վիճակներուն մէջ » :

Այս պայմանները անընդունելի պիտի մնան : Տարիներ վերջ Գէորգ Ե · պիտի ընդդիմանայ Մուշեղ եպիսկոպոսի պաշտօնավարութեան Ամերիկայի մէջ, որովհետեւ Կիլիկիա չէր կրնար վերադառնալ, մինչդեռ Ամերիկա հաստատուած Կիլիկեցիներ կը փափաքէին որ իրենց Թեմին Առաջնորդն ըլլայ :

Օրմանեան կը պաշտպանէր այն սկըզբունքը, Թէ «Հայութիւնը մէկ եկեղեցի է, մէկ կեդրոն ունի՝ Էջմիածինը, Տաճկահայութիւնը մէկ ազգ է, մէկ կեդրոն ունի Պոլիսը, ուրկէ Սիսը երկրորդական պէտք էր մնար, որպէսզի եկեղեցին եւ ազգը երկուքի չբաժնուէր» : Կը դատապարտէր Մկրտիչի, Պատրիարքարանէն անկախ հրովարտակ ստանալը, այսպէս «Կիլիկիա կը բաժնուէր Պատրիարքարանէն, Օսմ · Հայութիւնը մէկ ազգ, մէկ ժողովուրդ ըլլալէ կը դադրէր» :

Օրմանեան այսպէս կը պաշտպանէր համահայկականութիւն մը, առանց նկատի առնելու տիրող պետութեանց ներքին եւ փոխադարձ քաղաքականութիւնները :

Ռուսիա մեծ նշանակութիւն կու տար Էջմիածնի, երբ դեռ պարսկական տիրապետութեան տակ էր : Ռուսիա կը ջանար կաթողիկոս տեսնել Դանիէլը, դեսպանական դիմումները կասկածներ տըւած էին Պարսկաստանի եւ Թուրքիոյ դիւանագէտներուն : Ցարը հրամայեց Վըրաստանի հրամանատար իշխան Ցիանովին մտնել Երեւան եւ զէնքի ուժով կաթողիկոսական Աթոռի վրայ նստեցնել Դանիէլը : Պոլիս կը մերժէր Դանիէլը :

Երբ Եփրեմ բարձրացաւ կաթողիկոսական Աթոռը՝ Ռուսիայէն գալով, Նուիրակութեան պաշտօնով Պոլիս ղրկեց Յովհաննէս Արք · ին : Պոլսոյ հայ շրջանակները շփոթեցան եւ խնդրեցին Նուիրակ Սրբազանէն, որ անմիջապէս վերադառնայ : Պատրիարքը կը խոստանար Էջմիածնի համար եղած նուիրատուութիւնները անձամբ Էջմիածին ղրկել (1813) :

Ռուս – պարսկական եւ ռուս–Թրքական պատերազմներու առեն, Հայերը անվերապահ համակրութիւն յայտնեցին Ռուսիոյ, կամաւորական գունդեր կազմեցին ռուս բանակին օժանդակելու համար, նըպաստեցին բանակին պարենաւորման եւ պատերազմէն ետք մեծ Թիւով գաղթեցին Կովկաս :

Պոլսոյ եւ Էջմիածնի յարաբերութիւնները ընդհատուեցան, Էջմիածնի կաթողիկոսին անունին յիշատակութիւնը դադրեցաւ օսմ · երեք Թեմերու մէջ : Օսմ · կառավարութիւնը արտաքսեց Մայր Աթոռի միաբանները, արգիլեց Էջմիածնի հասոյթներուն Էջմիածին ղրկուիլը : Իսկ Էջմիածինը պիտի աշխատէր հայրապետական իրաւունքները պաշտպանելու Ռուսիոյ սահմաններէն դուրս գտնուող Հայերու : Ասոր համար լայն օժանդակութիւն պիտի գտնէր ռուս դիւանագիտութեան կողմէ :

Յովհաննէս Կարբեցի 1831ին կաթողիկոս ընտրուելով, հրաւիրեց օսմ · հպատակ Հայերը, Էջմիածին դիմելու կրօնական գործերու համար : Պոլսոյ եւ Երու-

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

●

Գաղթականներու տեղաւորման համար անհրաժեշտ գումարը փոխ պիտի տրուի կառավարութեան կամ մասնաւոր ընկերութեան մը կողմէ : Վանքը պիտի ըստանձնէ հողագործներու արու զաւակներուն կրթութիւնը մինչեւ որոշ տարիք մը : Բացի առեւտրական եւ հողագործական դասերէ, աշակերտները պիտի ուսանին Ֆրանսերէն, արաբերէն եւ հայերէն լեզուները, յառաջիկային անոնցմէ ոսաւ Թարգմաններ պատրաստելու համար :

Անգամ մը, որ հողերը արդիւնաբեր դառնան, շահին մէկ մասը, կառավարութեան կողմէ հաստատուելիք կանոններու համաձայն, պիտի յատկացուի Արեւելքէն ուրիշ աղքատ Հայեր Ալժերիա փոխադրելու :

Վերջապէս, կառավարութիւնը վանքին մօտերը կարելի եղածին չափ շատ ընդարձակ հողեր պէտք է վերապահէ, յառաջիկային հոն հաստատուելիք ուրիշ Հայերու յատկացուելու համար :

Իր ծրագրին իրականացման համար կը մատնանշէ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը, որ լաւագոյն միջնորդը կըրնայ ըլլալ Ֆրանսական կառավարութեան եւ հայ ազգին միջեւ

Ու մանրամասնութիւններ կու տայ Ս · Ղազարի վանքին հիմնարկութեան եւ Մըխիթարեան միաբանութեան գործունէութեան մասին : Կը յիշէ անոնց հիմնարկութիւնները Պոլսոյ, Տրապիզոնի, Քարասու Պազարի (Ղրիմ), Վիէննայի, Վենետիկի եւ Փարիզի մէջ :

Մէջբերումներ կ'ընէ Ատալպէր տը Պոմոնի մէկ գրութենէն, հրատարակուած « Ռըվիւ Օրիանթալ է Ալժէրիէն»ի մէջ, ուր կ'ըսուի ԹէՄխիթարեանները ուժգնօրէն կը պայքարին Արեւելքի մէջ շատ ընդհանրացած մտայնութեան մը դէմ, որ է դիմել ամենազօր Ռուսիոյ պաշտպանութեան, առանց մտածելու որ այդպիսով տէր պիտի փոխեն միայն եւ ոչ Թէ անկախութեան պիտի տիրանան : Միայն ասիկա կը բաւէ, որ մեր ամբողջ համակրութիւնը վայելեն » :

Այս միջնորդին է, որ պէտք է դիմէ Ֆրանս · կառավարութիւնը, ... ապահովելով նաեւ ուղղակի աջակցութիւնը Պապին, որուն հեղինակութիւնը մեծապէս օգտակար պիտի ըլլայ այս ձեռնարկին :

Հոս կը վերջանայ գրքոյկը :

Կաթոլիկ Հայերը Ալժերիա հաստատելու մասին Պարպիէ տիւ Պոքաժի այս ծրագիրը անմիջապէս արձագանգ գտաւ Փարիզի «Մասեաց Աղաւնի» Թերթին մէջ, որ 1855ին սկսած էր հրատարակուիլ երբեւ ամսագիր, հայերէն եւ Ֆրանսերէն լեզուներով, խմբագրութեամբ Գաբրիէլ վարդ · Այվազովսկիի .

Յաջորդական հինգ Թիւերուն մէջ, Մասեաց Աղաւնի յայնօրէն ներկայացուց այս ծրագիրը՝ «Առաջարկութիւն Հռովմէական հայ ժողովրդեան գաղթական տանելու ի Ճէզայիր» խորագրին տակ : Հեղինակին մասին կը գրէ՝ «Ճարտար մասնագէտ, որ աւելի զանազան օրագրաց մէջ գրած պիտանի հատուածներովը ծանօթ է մեզի» :

Թերթը տեղ տեղ դիտողութիւններ կ'ընէ հեղինակին յայտնած կարծիքներուն մասին, զորս չի բաժներ, երբեմն ալ ճշդումներ կը կատարէ :

Յիշենք կարեւորները :

Տիւզեան դերդաստանի մասին խօժէն Պոռէի գրուածքէն կատարած «ծուռ եւ շփոթ տեղեկութիւններով խառն» մէջբերումներուն առԹիւ կը գրէ ·

«Բնագրին մէջ գրած խօսքերն ու հակասութիւններն ալ յայտնի կը ցուցնեն որ հեղինակը պէտք եղած հմտութիւնը ոչ միայն չունի մեր ազգին հանգամանացը, այլեւ կարծես Թէ չէ ուզած ունենալ : Օրինակի համար՝ այս մէկ վճիռը յիշենք որ կ'ըսէ · «Ընդհանրապէս՝ հայ ազգը երբեք հարկաւոր չէ, արհամարհուած է» : Չենք կարծեր որ ասով բսել ուզէ Թէ Հայերը Ճէզայիր գաղթական տանիլ չկարենանք նէ՝ մենք Գաղղիացիքս ալ պիտի արհամարհէինք զիրենք : Ապա Թէ ոչ, կրնանք ապահովցնել զպատուական հեղինակն որ մենք Հայերս՝ ինչ գաւառնաքի տէր ալ ըլլանք՝ աւելի առատամիտ ենք ուրեմն որ ազգէ մը օգուտի մը ակընկալութիւն չունենանք ալ նէ՝ չենք արհամարհեր, այլ արժանաւոր համարումն ունինք ու կ'ունենանք վրան :

«Ցետոյ Հայոց ազգին վրայ ընդհանրապէս Ռուսաց տէրութեանը համակրութիւն մը կը ջանայ գտնել՝ խիստ Թեթեւ հիմանց վրայ հաստատելով մակաբերութիւնները · եւ խօսքը հոս կը բերէ Թէ «Տարաձայնները (Լուսաւորչականներուն ակնարկելով) Ռուսին կողմը մտնալ են, որ իր կողմանէ ամէն ջանք կ'ընէ այս յօժարութեան օգնելու · իսկ Հռովմէականները կը նային որ Արեւմուտքի լատին ժողովրդոց հետ միանան» :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(11) (Շար ·)

ՏՈՄՍԵՐ

ՆԱՄԱԿ «ԴՐՍԵՑԻ»ՆԵՐՈՒՆ

Սիրելի հայրենակիցներ, ի սփիւռս աշխարհի — ձեր ամերիկահայ եղբայրներէն ու քոյրերէն կողմէ, փոխանորդաբար, կը գրեմ այս երկտողը՝ քանի մը չիտակ խօսքեր ձեր ականջը հասցնելու եւ քանի մը բարեկամական խորհուրդներ տալու համար: Վերջապէս, գաղութ մը որ տարին, առնուազն, կէս միլիոն տոլար կը նուիրէ ազգին, իրաւունք ունի իր չէքին կցելու քանի մը բարեմիտ գանգատներ:

Ձեր ականջին օղ ըրէք հետեւեալ խորհուրդներս — ոչ թէ տարին մէկ օր պիտի ծափահարէք, այս ափերուն վրայ թառած մեր պատուական գաղութը, ոչ միայն Ծնունդին եւ Զատիկին, հանդիսաւոր կերպով, պիտի օրհնէք զայն եւ պիտի աղօթէք անոր արեւշատութեան համար, այլ այդ պարտականութիւնը պիտի կատարէք ամէն օր, տարին տասներկու ամիս:

Հիմա, պիտի ըսէք ըսէք թէ «եղբայր, աղաչանքով աղօթք եւ օրհնութիւն կ'ըլլա՞յ»: Գիտեմ, չըլլար, բայց պարտք դրուած է իմ վրաս որ ձեզի յիշեցնեմ քանի մը ճշմարտութիւններ, որովհետեւ այստեղ ամէն մարդ, նկատած է որ ձեր կողմերը գտնուող հարուստները կամաց կամաց չափը անցընելու վրայ են:

Ինծի այնպէս կը թուի թէ դուք, սիրելի հայրենակիցներ, այն տպաւորութեան տակ էք թէ Ամերիկայի մէջ կանանչ տոլարները ծառերէն վար կը թափին կամ այստեղ, մայթերուն վրայ, կանանչ տոլարներ ցանուած են — վար կը ծռիս, ափ մը կը ժողվես ու չիտակ՝ գրպանդ. մ[illegible]յու գնաց:

Ոչ, սիրելի եւ միամիտ հայրենակիցներ, այստեղ տոլարները աշնան տերեւներուն պէս ծառերէն վար չեն թափիր, կը սխալիք: Գոնէ մեր գանգուածին ձեռքը հասած տոլարները այդ ձեւով վար թափած չեն:

Այստեղ, ձեր եղբայրները, նոյնիսկ ձեր քիչ – շատ տարեց քոյրերը տքնաջան աշխատանքով է որ իրենց ապրուստը կը հանեն: Եւ, մի զարմանաք, չարաչար աշխատանքով իրենց օրերը անցընող ձեր եղբայրներն ու քոյրերն են որ ամէնէն աւելի դրամ կը նետեն ազգին գանձանակը: Մեղք չե՞ն:

Ընտանիքին հայրիկը, երբեմն, իր զաւակներուն բերնին հացը կը կտրէ, որպէսզի օգնութեան հասնի ձեր կողմերը գտնուող դպրոցներուն, հիւանդանոցներուն, կարօտեալներուն — ամէնուն:

Գործարանին մուխին ու ծուխին մէջ շարչրկուող ձեր եղբայրն է որ ձեզի տոլար կը հասցնէ: Ասեղին ծայրով, իր օրապահիկը վաստկող մայրիկն է որ կը մասնակցի ձեր անունով, ձեզի ի նպաստ կազմակերպուած հանգանակութեանց եւ հանգէսներուն:

Այո, գիտեմ, հարուստներ ալ կան: Բայց, քանի՞ հատ: Եղածներէն ալ քանի՞ հոգի առանց սիրտ փոր հասցնելու կը բարեհաճին հազարնոց մը նուիրել:

Այսքան տառապանքէն, այսքան հայրենասէր գաղութ չունինք ոչ մէկ տեղ: Յարգը գիտցէք անոր եւ չարաչար մի գործածէք անոր բարութիւնը:

Դուրսը ձեր կողմերը կազմակերպութիւն չկայ որ այս գաղութին չդիմէ: Չկայ նաեւ կազմակերպութիւն մը, որուն կոչը անտեսուի:

Ամէն գաղութի մէջ, ժողովի հրաւիրեցէք հարուստները եւ կարդացէք անոնց այս տողերս: Մեր ականջին ալ հասած է անոնց ալէլուիան — «Եղբայր, մեր ունեցա՞ծը ինչ է որ, թող Ամերիկան տայ»:

Ձեր հարուստներուն ունեցածն ալ բան մը կ'արժէ, վերջապէս: Կը վայլէ՞ իրենց որ մէկ կողմ քաշուին եւ Ամերիկահայ գործաւորին յանձնեն ազգին ցաւերուն դարման տանելու հոգը: Չի վայլեր:

«Ծափահարեցէք ու օրհնեցէք Ամերիկահայութիւնը, բայց դուք ալ ձեւ մը գտէք, որպէսզի ան ալ ձեզ ծափահարէ ու ձեզ օրհնէ»

Համը մի փախցնէք: Քիչ գրոյս շատ իմացէք եւ ընդունեցէք խորին յարգանացս հաւաստիքը:

ՆԻՐԱՊԱՅԻ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆ

Ինչպէս բովանդակ քրիստոնեայ աշխարհի եկեղեցիները դարերէ ի վեր սուգի շաբաթ մը նուիրած են Քրիստոսի չարչարանքներուն ու խաչելութեան յիշատակին, ահա այնպէս ալ գիտակից, սրտցաւ Հայեր Ապրիլ 24ի թուականը ընդունած են իբրեւ սուգի օր, 1915ի Մեծ Եղեռնի աւելի քան մէկ միլիոն հայ նահատակներու յիշատակին, եւ այդ եղած է սփիւռքի հայութեան համար, ընդհանրացած նուիրական պարտականութիւն:

Իրարու ծանօթ կամ անծանօթ արենակիցներ, ինչպէս նաեւ այն ահաւոր ըսպանդէն վերապրողներ, որոնց ամէն մէկը ունի իր սրտին մէջ հոգեխռով կսկիծը իր սիրելիներուն դաժան կորուստին, անոնք բոլորը սփոփանք մը կը գտան երբ առիթը կ'ունենան, գէթ տարին անգամ մը, հաւաքաբար, աղօթելու, իրենց սիրակցորդներուն դառնաղէտ մահը. մահը բոլոր անոնց, որ չունեցան գերեզման մը, խաչ մըն ալ վրան, ուր կարենային երթալ յիշատակի յարգանք մը մատուցանելու եւ ծաղիկներ սփռելու անոր վրայ:

Անատոլուն ամբողջովին, իր սարերովն ու ձորերովը, կարելի է ըսել, վերածուած է աշխարհիս մէկ ընդարձակ գերեզմանոցին, որուն հողը ողողուած է Հայու մարտիրոսական արիւնով եւ հայ մայրերու, քոյրերու յորդահոս արցունքով, ուր զոհուած են՝ կացինահար, դաշունահար կամ հուրի, ջուրի ճարակ, բազմաթիւ կրօնաւորներ, կոյսեր, բարի հայրեր, մայրեր, քոյրեր, անմեղուկ երիտասարդներ, դպրոցական պատանիներ ու անմեղունակ, նորաբողբոջ, հրեշտականման երախաներ, վասն կրօնի եւ ազգի:

Անցեալ տարուան Սեպտեմբեր վեցի պատահած բարբարոսական դէպքերուն առթիւ տեղւոյն նախարարապետին խօսքը, թէ՝ «եթէ հաստատուի որ կառավարութիւնը որեւէ կապ ունի այն դէպքերուն հետ, մարդկութենէ ալ կը հրաժարինք...», կ'ապացուցանէ նոյն այն երկրին մէջ, 1915ի Մեծ Եղեռնի կազմակերպիչ մարդկութենէ դուրս արարածներու սերունդին տեւական գոյութիւնը:

Հրատարակուած են, 1915 - 1918 արհաւրալի տարիներու առնչութեամբ, եղեռնապատում գրքեր, հատորներ, հայերէն թէ օտար լեզուներով, որոնց մէջ կը կարդանք սրտաճմլիկ նկարագրութիւններ, պատմուածքներ եւ այն ողբերգական կեանքը ապրած անհատներու կողմէ սակայն որեւէ գրիչ կամ պատմող պիտի չկրնայ պատկերացնել կատարուած զարհուրելի կոտորածը իր բոլոր մանրամասնութիւններով այնպէս, ինչպէս որ գործադրուեցան անոնք.

Այդ գիրքերը կրնան տարիներու ընթացքին մատենադարաններու փոշիներուն տակ մնալ ու մեր յաջորդ սերունդները կրնան անգիտանալ անոնց գոյութիւնը: Ահա թէ ինչո՞ւ ցանկալի պիտի ըլլար որ՝ մեր նահատակներուն յիշատակին յաւերժացումին համար ուշագրաւ յուշարձաններ կանգնուէր ուր որ կարելի է, օրինակի համար Վենետիկի Սուրբ Ղազար հայկական հռչակաւոր կղզիին վրայ, ուր վանքին վարդապետները առիթ կ'ունենան այցելու հիւրերուն ծանօթացնել, նաեւ հայկական մեծ ողբերգութիւնը:

Այդ յուշարձանները մարմարեայ տակուն քարերէ յղկուած, իրենց քար լռութեան մէջ իսկ պիտի դառնան, գալիք դարերու ընթացքին հայ ժողովուրդի տառապանքին ու մարտիրոսացման պատմիչները, ինչպէս Քրիստոսի խաչը եղած է նշան աստուածային մեծ զոհաբերումին:

Ո՞ր սրտցաւ Հայը պիտի չուզէր մասնակցիլ այդպիսի յուշարձանի մը կառուցման ծախքերուն:

ՕԹՈՆ ՀԷՔԻՄԵԱՆ

սաղէմի Պատրիարք նոյը ճանչնալով մէկտեղ Հայրապետական Աթոռին իրաւունքները, խնդրեցին որ նուիրակներ չղրկուին, որպէսզի օսմ. կառավարութիւնը կասկածներ չունենայ: Կարգեցի ռուս կառավարութեան միջնորդութեան դիմեց, խնդրելով որ պաշտպանէ էջմիածնի իրաւունքները օսմ. հպատակ հօտին վրայ: Ռուս դեսպանը Պոլսոյ մէջ պիտի պահանջէր՝ 1.— Կաթողիկոսի անունը յիշուի Պատրիարքի անուն, օսմ. թեմերու մէջ: 2.— Միւռոնը կաթողիկոսի կարգադրութեամբ, երեք տարին անգամ մը բաշխուի Թուրքիոյ Հայերուն: 3.— Էջմիածնի համար առաջուան նման գանձանակներ դրուին եկեղեցիներու մէջ: 4.— Պոլսոյ մէջ Էջմիածնի կողմէ ղրկուած գործակալ մը նստի, Աթոռի համար եղած նուիրատուութիւններուն վրայ հսկելու համար:

ԽԱՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՃՇԴՈՒՄ ՄԸ

Կը խնդրուի մեզմէ ճշդել թէ Անթիլիի ծերանոցին հաստատման ծախքերուն համար Փարիզի Ալֆորտվիլի օգտուած է լայնօրէն Նանսէնեան գրաշմներու հասոյթէն պահեստի գումարով, աւելի քան 2ուկէս միլիոն ֆրանք:

ՆՈՐԱՊՍԱԿ զոյգ մը շոգեկառքով կը ճամբորդէ: Քիչ վերջ կառաշարը փապուղիէ մը կ'անցնի: Երբ դուրս կ'ելլէ, ամուսինը կ'ըսէ կնոջը.

— Եթէ գիտնայի թէ այդքան ատեն մութին մէջ պիտի մնայինք, պիտի համբուրէի քեզ:

— Քիչ առաջ համբուրողը դուն չէի՞ր, կը հարցնէ կինը

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՑԱՌԱՋ»Ը

ՁԵՐ ՊԱՐՏՔԸ ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ

Սիրելի հայրենակիցներ, Զատիկը կը մօտենայ: Աշխարհ կը պատրաստուի տօնել Յարութեան տօնը: «Սիրեցէք զմիմեանս» — ահա սիրոյ եւ Գթութեան Մեծ Վարդապետին՝ — Յիսուսի — պատգամը մարդկութեան:

Ֆ. Կապ. Խաչի մասնաճիւղերը տօնական այս օրերուն կ'երթան հիւանդանոցներու մէջ անկողնին գամուած մեր հայրենակիցներուն, անոնց այրիներուն, անտէր բանտարկեալներուն, որբերուն եւ անկար ծերերուն: Տխուր է անոնց կեանքը, լի՝ զրկանքներով այս օրերուն մանաւանդ, երբ իրենց շուրջը կը տեսնեն տօնական ուրախ եռ ու զեռ:

Ֆ. Կապ. Խաչը, ինչպէս միշտ, այս տարի ալ կազմակերպած է ՆՈՄԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՕՐ, օգնելու համար մեր այս հայրենակիցներուն:

Հայ կի՛ն, դուն որ ամէն ինչ կ'ընես, որպէսզի սիրելիներդ ուրախ եւ գոհ դիմաւորեն Զատիկը, մի՞թէ անտարբեր պիտի մնաս մեր կոչին:

Հայ այրե՛ր, դուք որ ամէն զոհողութիւն յանձն կ'առնէք որպէսզի հարազատները չզրկուին որեւէ բանէ, պիտի չուզէ՞ք ուրախութիւն պատճառել ուրիշ կարօտեալներու:

Հայ մանուկներ, դուք որ բախտն ունիք ձեր ծնողքին սէրն ու գուրգուրանքը վայելելու, պիտի չուզէ՞ք օգնել ձեր այն տարեկիցներուն, որոնք զրկուած ծնողքներէ եւ հարազատներէ, կարմիր հաւկիթ մը անգամ կարօտը կը քաշեն:

Տուէք ձեր լուման առանց վարանելու, վստահ թէ պիտի ծառայէ իր անմիջական նպատակին — ուրախութեան եւ յոյսի շող բերելով հիւանդին, [illegible], անկարին, բանտարկեալին եւ որբին:

Որքան ալ փոքր ըլլայ ձեր նուէրը, անհուն շնորհակալութեամբ կ'ընդունուին ձեր հանգանակիչ – ընկերուհիներուն կողմէ:

Կանխայայտ շնորհակալութեամբ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

Նուէրներ կարելի է ղրկել նաեւ Ֆր. Կ. Խաչի «չէք - փոստալ»ով 398507 Փարիզ

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 12

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

4.— ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

Իսկ լքթունքների մէջ ագուցած էր մի տափակ, ցանցատեսակ խուփ, մանր ծակոտիքներով, որ զանազան նկարներ էին ներկայացնում: Հեղած ջուրը ծակոտիքներից մաղւում էր լագանի մէջ եւ լուացուողը իւր անմաքրութիւնը չէր տեսնում: Պատանին ծնկների վրայ չոքած էր իւր տիրոջ առջեւ, աջ ձեռքով ջուր էր ածում, իսկ ձախ ձեռքում բռնած ունէր մի փոքրիկ արծաթեայ թաս, որի մէջ դրած էր անուշահոտ օճառը: Արծաթեայ ջրածիկը, ագին լայն բացարած սիրամարգի ձեւ ունէր: Պատանին բռնել էր թեւքերից եւ մաքուր ջուրը հոսում էր գեղեցիկ թռչունի կտուցից: Սիրամարգը Մամիկոնեանների սիրած թռչունն էր. այդ յիշատակը նրանք բերել էին իրանց նախկին հայրենիքից — Ջինաստանից:

Երբ իշխանը լուացուեցաւ, պատանին ջրածիկը եւ լագանը մի կողմ դրեց, յետոյ մաքուր անձեռոցիկով, որ պատրաստ ունէր ուսի վրայ, սկսեց սրբել իւր տիրոջ երեսը, պարանոցը եւ ձեռքերը: Եւ ապա վերառեց փղոսկրեայ սանդրը, բռնեց գլուխը սանդրել. Գլխի բոլորտիքը սափրած էր, միայն գագաթի վրայ ճոխ երկարութեամբ աճել էին սեւ գիսակները: Գագաթի բոլորովին մէջտեղում, մի դրամի մեծութեամբ, նոյնպէս ածիլած էր: Գիսակները սանդրելուց յետոյ, պատանին պատրաստւում էր օծել անուշահոտութիւններով:

— Հարկաւոր չէ, — ասաց իշխանը:

Պատանին զարմացաւ: Այդ առաջին անգամն էր, որ իւր տիրոջ մազերը սանդրելուց յետոյ, նա պէտք է թողնէր առանց օծելու:

«Ես պէտք է թաքցնեմ իմ տխրութիւնս» մտածեց իշխանը եւ թոյլ տուեց սպասաւորին, որ շարունակէ սովորական պաշ- բանքը:

Գլուխը օծելուց յետոյ, նա գիսակները հաստ հանգոյցներով հաւաքեց գագաթի շուրջը, իսկ նրանց ծայրերը արձակ գանգուրներով բաց թողեց ականջների ու պարանոցի վրայ: Յետոյ սկսեց կապել գլխի զարդերը: Դրանք բաղկացած էին մի խոյրից, որ բանուած էր գեղեցիկ անկուածներով, եւ գոյնզգոյն մետաքսեայ ապարօշից, որ կապեց խոյրի վրայ: Ապարօշի առջեւի կողմում, ուղիղ ճակատի վրայ, կապեց արծաթեայ մահիկը, որ կիսալուսնի ձեւ ունէր եւ քանդակուած էր զանազան խորհրդաւոր նշանագրերով: Երկու բարակ շղթաներ ամրացրած էին մահիկի երկու եզրներից, եւ նրանց ծայրերը, ապարօշի բոլորտիքով անցնելով դէպի ծոծրակը, այնտեղ փակւում էին արծաթեայ ճարմանդներով: Ճարմանդների իւրաքանչիւրի վրայ փայլում էր մի խոշոր ակն: Մնում էին աչքերը, որ պէտք էր սուրմայել ծարիրի սեւ փոշիով: Պատանին դուրս հանեց իւր ծոցից մի մաշկեղէն փոքրիկ պարկ, որ լցուած էր սուրմայով: Յետոյ վերառեց ոսկեայ դեղձիրը, որ բարակ ձողի ձեւ ունէր, նախ մօտեցրեց իւր շրթունքներին, բերանի գոլորշիով փոքր ինչ խոնաւութիւն ընչեց նրա վրայ, եւ ապա թաթախեց պարկի մէջ: Դեղձիրը ընդունեց իւր վերայ պարկի միջի սեւ փոշիից նոյն չափով, որչափ խոնաւութիւն ունէր: Սկսեց նրանով սուրմայել աչքերը: Ամենայն զգուշութեամբ եւ շնորհալի ձեռքով տանում էր նա դեղձիրը կոպերի միջով, որոնց եզրերը, ընդունելով իրանց վրայ սեւ փոշի, այնպիսի տպաւորութիւն էին գործում, կարծես, սեւ գծերով եզերաւորուած լինէին:

Այժմ պէտք է հագցնել իշխանին:

Նախ հագաւ մետաքսեայ, ծաղկաւոր պատմուճանը, կողքերից ճղած փէշերով, որ իջնում էին մինչեւ սրունքները: Պատմուճանի լայն թեւքերի ոսկեայ կոճակները, որոնք պոչից կախնկած կեռասի ձեւ ունէին, ծառայում էին աւելի իբրեւ զարդ, քան թէ բազուկները կոճկելու համար: Բայց կուրծքը կոճկեց նա նոյնպէս ոսկեայ կոճակներով, որոնք չափոսատների ձեւ ունէին:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

✕ Ալժերիոյ նախարարը, Ռ. Լաքոստ, միշտ կը պնդէ հարիւր հազար նոր զին-ուորներու առաքման վրայ: Մոսերս Փաբիզ պիտի գայ, բացատրութիւններ տալու համար:

✕ Թունուզի նորընտիր սահմանադիր ժողովին անդամներէն Պէն Սալահ յայտարարեց թէ «անհրաժեշտ է որ Թունուզի եւ Մարոքի վարիչները հաւաքական ձեռնարկ մը կատարեն, հաւասարակշռութիւն հաստատելու համար Հիւս. Ափրիկէի մէջ: «Կարելի չէ իրագործել այդ նպատակը, առանց ալժերիացի ազգին յաղթութեան: Երկու կառավարութիւնները եւ երկու վեհապետները կրնան արդիւնաւորապէս օգնել Ֆրանսայի, արագօրէն եւ արդարութեամբ լուծելու համար ֆրանք-ալժերիական վէճը որ ամէն օր յարաճուն վտանգ մը կը դառնայ Թունուզի անկախութեան համար»:

✕ Վերջացաւ Հիւս. Ֆրանսայի ալժերիացի բանուորներու սարքած գործադուլը, որ կը վերաբերէր հակաֆրանսական հոսանքներու:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ բարձրագոյն վարժարաններու դասախօսներուն հրահանգուեցաւ Ռուսիոյ պատմութիւնը ուսուցանել նոր ուղղութեամբ: Նոր դասագիրքեր պիտի հրատարակուին, մեծապէս կրճատելով Ստալինի դերը:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ականաւոր քաղաքագէտներէն Մոհամմէտ Տալուտ առեւանգուելով սպաննուեցաւ: Նոր Տեսթուրի գլխաւոր վարիչներէն մին էր:

ՉԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ յանձնախումբը կը շարունակէ իր աշխատանքները Լոնտոնի մէջ: Խ. Միութեան պատուիրակը, Կրոմիքօ նոր առաջարկներ ներկայացուց որոնք աւելի դրական կը համարուին: Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին: Արեւմտեան երեք պետութիւնները շատ կարեւոր կը գտնեն նոր ծրագիրը եւ իրենց պատասխանը պիտի յայտնեն Զատկի արձակուրդէն վերջ.

ԵԳԻՊՏՈՍ որոշեց այլեւս իր դրամին հիմք չընդունիլ անգլիական ստերլինը: Ազգ. դրամատունը պիտի ճշդէ եգիպտական ոսկիին գինը, յարմարցնելով Միջազգային Դրամական Հաստատութեան սակերուն. — Վարչապետը յայտարարեց թէ Յուլիս մէկէն առաջ ազատ պիտի արձակուին այն 1200 կալանաւորները որոնք տակաւին կը մնան բանտերու կամ արգելարաններու մէջ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ բոլշեւիկեան համագումարին վերջին նիստին մէջ, կրօնի դէմ բուռն ճառ մը խօսեցաւ գըլխաւոր պատուիրակը, մասնաւորապէս ձաղկելով աւետարանական եկեղեցին:

ՓԵԹԷՆԻ ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ հանդէս մը սարքուած է Փարիզի մէջ: Դիմադրական ճակատի ներկայացուցիչները բողոքագիր մը ուղղեցին վարչապետութեան:

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻ 21 գիծերու վրայ գործադուլ մը սարքուած էր երէկ: Առենէ մը ի վեր յաճախադէպ են անակնկալ գործադուլները:

ՍԹԱԼԻՆԻ ԴԷՄ խմբագրական մը հրատակեց Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա»: Այս առթիւ մասնաւորապէս կը շեշտէ թէ «համեստ չէր եւ ոչ միայն չդադրեցուց գովասանքները, այլ եւ քաջալերեց ամէն ձեւով»: Սթալինի պաշտօնական նկարիչն ալ մեկնայապիր մը ստորագրեց:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ պատասխանելով հնդկական թերթի մը թղթակցին հարցումներուն, ըսաւ թէ Սթալինի դէմ յարձակում չկատարուեցաւ 20րդ համագումարին մէջ, այլ միայն քննադատութիւններ եղան: «Համագումարը քննադատեց Սթալինի կարգ մը գործերը, պատմական տեսակէտով: Իր գլխաւոր դերն էր ցոյց տալ թէ ո՛րը չիտակ է, ո՛րը ծուռ եւ վինել կուսակցութիւնը ապագայ յաջողութեանց համար: — Կոմինֆորմի լուծման մասին ալ խօսելով, ըսաւ թէ այդ խնդիրը կը վերաբերի կուսակցութեանց: Յետոյ ըսաւ թէ անկարգութիւն չէ պատահած երկրին մէջ: «Կրնայ ըլլալ որ ոմանք ծայրայեղ քննադատութիւններ ըրած ըլլան: Անձի պաշտամունքը շատ երկար տեւեց եւ դժուար է մէկ օրէն միւսը վանել արմատացած գաղափարներ»:

ՍԱԿԱՐԱՆ. — Ոսկի 455.000 Ֆրանք, Նափոլէոն 3020, զուից. ոսկի 2920, բաթերիթ 3940, քսան տոլարնոց 15.560: Թղթադրամ տոլար 395, սթերլին 1040, զուից. 93.75 (ազատ շուկայ):

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

●

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

Մարտ 29.— Աւագ Հինգշաբթի առաւօտեան Ս. պատարագը ժամը տասնին, Ոտնլուայ երեկոյեան ժամը չորսին, կարգ խաւարման երեկոյեան ժամը 8ին.

Մարտ 30.— Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Թաղման Թափօր երեկոյեան ժամը 5ին:

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ Ճրագալոյց Ս. Զատկի, սկիզբն ժամեր. երեկոյեան ժամը 3.30ին, պատարագ ժամը 5ին:

Ապրիլ 1.— Կիրակի Ս. Զատիկ, տօն Յարութեան, սկիզբն ժամերգ. ժամը 7.30ին, Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ:

Ապրիլ 2.— Երկուշաբթի յիշատակ Մեռելոց, պատարագ ժամը տասնին, յաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 29Աւագ Եշ. Յիշատակ Ընթրեաց 8–12 եւ Ոտնլուայ ու Խաւարում 17–22:

Մարտ 30 Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ Խաչելութեան 9-12 եւ Թաղում 17–19:

Մարտ 31 Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց 8.30 – 12 եւ 16–19:

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7.30-1

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8–12:

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8–12:

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի: (Կնիք)

ԼԻՈՆ

29 Մարտ, Աւագ Հինգշաբթի. — Առաւօտեան ժամերգութիւն առաւօտ ժամը 9ին, Ս. Հաղորդութեան պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայի արարողութիւն երեկոյեան ժամը 4ին, Չարչարանաց արարողութիւն (Խաւարում) ժամը 7.30ին:

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ.— Թաղման արարողութիւն ժամը 17ին:

Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, Ս. պատարագ, ժամը 6ին:

Կիրակի, 1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ.— Հանդիսաւոր Ս. պատարագ առաւօտ ժամը 10ին.

Երկուշաբթի, 2 Ապրիլ, Մեռելոց.— Ս. պատարագ, առաւօտ ժամը 10ին, հոգեհանգիստ ժամը 11ին:

Նոր Կիրակի, 8 Ապրիլ.— Սկզբն. ժամերգութեանց առաւօտ ժամը 8.30ին:

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն որ, հաճին նաեւ իւղավինի իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար անցնին խորհրդարան ու արձանագրուին նուիրատուութեան գումարով մը:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

29 Մարտ, Աւագ Հինգշաբթի, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն: Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն: Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն: Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն:

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 16ին, Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրինոյի մատուռին մէջ:

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ ժամը 17ին Ս. Զատկի Ճրագալոյցի ձայնաւոր պատարագ եւ Նախատօնակ:

Ապրիլ 1.— Զատիկ, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն: Ժամը 10.30ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն:

Ապրիլ 2.— Օր Մեռելոց, ժամը 10.30ին հոգեհանգստեան պատարագ, ժամը 16ին գերեզմանօրհնէք, Պանթէոյի մէջ:

ՊՈՄՈՆ

Մարտ 29.— Աւագ Հինգշաբթի, Յիշատակ Ընթրեաց, առաւօտեան ժամերգ. ժամը 8, Ս. պատարագ ժամը 10, Ս. Հաղորդութիւն կը տրուի երկսեռ մանկանց, Ոտնլուայի արարողութիւնք ժամը 5ին, խաւարման արարողութիւնք ժամը 8ին.

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ երեկոյ, Կարգ Թաղման ժամը 5.30ին

31 Մարտ, Աւագ Շաբաթ, Զատկիճրագալոյց, երեկոյեան Խթման արարողութիւն ժամը 4.30ին:

ՊՈՒԼՎԱՌ ՕՏՏՕ

Այսօր Աւագ Հինգշաբթի. — Յիշատակ Ընթրեաց, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, Ս. Հաղորդութիւն փոքրերու երեկոյ Ոտնլուայ ժամը 5ին, Խաւարում 8ին:

Աւագ Ուրբաթ.— Յիշատակ Թաղման, երեկոյ ժամը 6.30ին.

Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, երեկոյ, ժամը 5ին. Ս. Պատարագ ժամը 6ին, Նախատօնակ Ս. Զատկի 7.30ին:

ԿՐԸՆՈԲԼԻ ՄԷՋ

2 Ապրիլ, Երկուշաբթի առաւօտ, Զատկի առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ռեւ. Ժայ, Սէն Լուի սրահին մէջ. Պիտի պատարագէ Թորգոմ քահանայ (Լիոնէն):

ՎԱՐԱԳ. Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ
ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Աւագ Հինգշաբթի, պատարագ ժ. 10ին: Կէս օրէ վերջ Ոտնլուայ ժամը 5ին: Կարգ Չարչարանաց եւ Խաչելութ. ժամը 8ին:
Աւագ Ուրբաթ Թաղման կարգ ժամը 8ին կէս օրէ վերջ::

Աւագ Շաբաթ Ճրագալոյց ժամը 5.30ին կէս օրէ վերջ, Ս. պատարագ ժամը 6.30-ին կէս օրէ վերջ:

Կիրակի Ս. Զատիկ, սկզբ. ժամ. ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10.30ին:

Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Աւագ Հինգշաբթի, առաւօտեան Ս. պատարագ ժամը 10ին, երեկոյեան Ոտնլուայ ժամը 4ին, գիշերը Խաւարում ժամը 7ին:

Աւագ Ուրբաթ, Թաղման Թափոր ժամը 5ին:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ – ԱՒԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻ

Վեր. Սիսլեան, որ երեք ամիսէ ի վեր կը ճամբորդէր Կիպրոս, Եգիպտոս, Լիբանան, Պաղեստին, Երուսաղէմ եւ Պոլիս, վերադարձած ըլլալով, Միջին Արեւելքի Աւետարանիչ Վեր. Տիմոթէոս Զօրպաճեանի հետ պիտի քարոզէ Զատկի առտուն: Սիրով կը հրաւիրուին ժամը 10.45ին, 58 ռիւ Մատամի ժողովասրահը: Մէթրօ Նօթր Տամ տէ Շան:

Հոգաբարձութիւն

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՍԻՆ.— Յովսէփ Պետրոսեան ու իր զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Զատիկի կիրակի առաւօտ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, իրենց տիկնոջ ու մօր Տիկին Հռիփսիմէ Պետրոսեանի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

■

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Գարեգին Մարտոյեան կը ծանուցանեն թէ իրենց եղբօր եւ աներձագին՝

ՍԱՐԳԻՍ ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

(մեռած Յունաստան) համար հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Զատկի երկուշաբթին Հայոց եկեղեցին, ռիւ Լուի Պլան: Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ:

●

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Այրի Տիկին Բերրոն Մերճանեան, զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Երկուշաբթի Ս. Պ. Պետրոս եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, եւ ազգականին

Անդրէաս Մերճանեանի

մահուան յիշատակին: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԴՐՈՅԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սրտաբեկ կը խոնարհինք մեծ հայրենասէր ռազմիկ հերոս ընկեր ԴՐՕյի թարմ հողակոյտին առջեւ. Կըրկին կ՚ուխտենք քալել իր քալած փշոտ ճամբէն: «Հայաստան» ենթակոմիտէ, Սէն Ժերոմ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ:
ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԱՐՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ ութին, կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Սալ Կալմանի մէջ, կայարանին դիմաց:

Կը խօսի Տիկ. ԷԼԼԷՆ ԲՈՒԶԱՆԴ
ՄԱՆՈՒԷԼ ՓԻԶԱՐՕի համբաւաւոր նուագախումբով.

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Օր. Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ. Լեւոն Մամեան:

Ծոխ պիւֆէ եւ անակնկալներ:

Շոգեկառքը կառ տիւ Նորէն ժամը 14.45 իջնել Վիլիէ լը Պէլ Կոնէս Փորթ տը լա Շափէլէն թիւ 268 օթօպիւսը. իջնել վերջին կայարանը:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի տիկին Սիսլեանի արկածին առթիւ, արագ ապաքինում մաղթելով: (Կրընապլը)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Անկէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը Մարտ 18ին իր տարեկան հանդէսին առթիւ, սրտագին շնորհակալութիւններ կը յայտնէ Սէն է Ուազի երեսփոխան՝ բժիշկ Լեւոն Յովնանեանին որ բարեհաճած էր հովանաւորել հանդէսը, ինչպէս եւ բոլոր մասնակցողներուն եւ հիւրերուն որոնք իրենց ներկայութեամբ քաջալերեցին Միութեան ձեռնարկը.

✕ «Էքօ տ՚Անկէն - Մոնմորանսի» մէկ սիւնակ նկարագրութիւն հրատարակած էր Մարտ 22ին, ջերմապէս շնորհաւորելով այս յաջող երեկոյթը:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԷՆ

Վիճակահանութիւն.— Մարսէյլի Մուրատ Ռաֆայէլեան Սանուց Միութեան պարասրահին մէջ քաշուած վիճակախաղէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 38, 53 61 63 98 133 176 213 259 327 350 362 438 504 520 674 723 747 843:

Դիմել Պ. Փափազեանի, 3 ռիւ Լաֆայէթ Մարսէյ:

Աղքատախնամը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ [illegible] Պ. Չինարեանէ փոխան ծաղկեպսակի հանգուցեալ Ռուբէն Կէօնճեանի մահուան առթիւ հազար ֆրանք: Պ. Եէմէնիճեանէ, հազար ֆրանք: Պ. Գրիգոր Մուրատեանի ձեռամբ փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Սուրէն Անտրէասեանի մահուան առթիւ դրացիներու կողմէ հանգանակուած գումարին աւելորդը 2250 Ֆր.: Պ. Ա. Մենծիկեանէ բացառիկ նուէր 200 Ֆր.: (Կնիք)

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 փր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 փր. կամ $ 10 : Հատը 12 փր.

ՈՒՐԲԱԹ 30 ՄԱՐՏ
VENDREDI 30 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7642 32e ANNEE
Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3353

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՈԳԵՐ ԵՒ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

Աւագ Ուրբաթ է այսօր :

Փոխաբերաբար գործածելով դարաւոր աւանդութեան մը բացատրութիւնը: կրնայինք ըսել թէ նորէն սեւորակ վարագոյր մը իջած է հայկական կեանքին վրայ:

Համրանք չունին Աւագ Ուրբաթները՝ մեր պատմութեան մէջ:

Տառապանքներ՝ աւելի կամ նուազ խորութեամբ: Ներքին կամ արտաքին տագնապներ: Արհաւիրք եւ փլուզում: Անձկութեան ժամեր որոնք անդարմանելի հետքեր ձգած են:

Ահա կը մօտենայ ամէնէն ահաւորն ու անմոռանալին, 1915 Ապրիլ 11/24, որ վեր ի վայր շրջեց մեր պատմութեան ընթացքը, արիւնալից սաւանի մը մէջ փաթթելով արեւմտեան Հայաստանը :

Այս բոլոր տագնապներուն եւ տառապանքներուն մէջ, ի վերջոյ հնչած է դժբախտութեան զանգը : Զարաշուք վարագոյրը վար առնուած եւ հորիզոնը բացուած է, շարունակելու համար վերելքը :

Այժմ ուրիշ Աւագ Ուրբաթի մը տպաւորութիւնը կը գործէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ բացուած խաչակրութիւնը, բոլորովին անտեղի եւ անիմաստ Բառին բուն իմաստով՝ խուժանավարութիւն:

Չենք ուզեր մանրամասնութեանց մէջ խրիլ: Ամէն ինչ արձանագրուած եւ բացատրուած է օրը օրին:

Չկայ պարագայ մը որ բացուած չըլլայ: [illegible] անհետացումը, կանխորոշ ծրագրի մը մէկ մասնիկն է միայն :

Ինչ որ կ'ուզէինք ըսել այսօր, Աւագ Ուրբաթ օրով, կապ ունի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին վերադարձին հետ :

Բարեմիտ կամ բարեպաշտ մարդիկ դիտել կուտան թէ երիտասարդ Հայրապետը Էջմիածին կը վերադառնայ ղառնացած

Կը կարծենք թէ այս ենթադրութիւնը չի համապատասխաներ իրականութեան :

Եթէ կարգ մը հաշիւներ ի դերեւ ելան եւ Էջմիածնի պատուիրակութիւնը չկրցաւ իր կամքը պարտադրել, Հայ. Եկեղեցին է որ շահեցաւ .

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը պատրաստ ձգած էր Պատգ. Ժողովը : Ընտրութիւնը մէկ շաբաթ յետաձգելու առաջարկն ալ ընդունուած էր: Եւ Փետր. 20ին կատարուեցաւ օրինական գործողութիւնը :

Անոնք որ տնազանդ ժխոր մը կը յարուցանեն այս առթիւ, շահագործելով կաթողիկոսին ներկայութիւնը, ոչ թէ կը բարձրացնեն, այլ կը նսեմացնեն անոր հմայքը :

Ընդհակառակն, Վազգէն Ա. պէտք է գոհ ըլլայ, քանի որ անձամբ անձին տեսաւ թէ արտասահմանի տարագիր բազմութիւնները շատոնց հասունցած են եւ վստահօրէն կը գործադրեն իրենց ինքնորոշման իրաւունքը :

Անխախտ պահելով հանդերձ աւանդական կապերը՝ Էջմիածնի հետ, այդ բազմութիւնները ունին հաստատուն տեսակէտներ՝ իրենց ինքնապաշտպանութեան եւ ինքնավարութեան մասին: Եւ ունին կամք՝ ճակատաբաց գործելու .

Որեւէ ներքին կամ արտաքին ուժ դատապարտուած է ձախողման, երբ կը փորձէ խախտել այս տարրական իրաւունքը:

Միջին Արեւելքի մէջ բարձրացած ժխորը բոլորովին շինծու է, հետեւանք՝ անզօր կատաղութեան :

Գալով « եպիսկոպոսական» օրինապահ ժողովին եւ մանաւանդ անոր թխած ուխտագրին, ամէն բանէ առաջ անփորձութի՛ւն կ'ենթադրէ :

Աւագ Ուրբաթ օրով, պէտք է ապաշխարանքի հրաւիրել այն եպիսկոպոսները որ տորպաղրած են այդ ձախաւեր բանաձեւը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԷԿ «ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ», ԱՅՍՕՐ «ՀՐԷՇԱՅԻՆ»

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԻՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ ՍԹԱԼԻՆԻ ԴԷՄ

Երէկ երկու տողով յիշած էինք թէ Մոսկուայի պաշտօնաթերթը, Փրաւտա, խիստ խմբագրական մը հրատարակած է Սթալինի դէմ, ձաղկելով անոր փառամոլութիւնը, որ աննախընթաց կռապաշտութեան յանգած էր:

Ահաւասիկ խմբագրականին հիմնական մասերը .—

« Անհատի պաշտամունքը, կարգ մը անձերու ծայրայեղ փառաբանութիւնը կը ձգտէր գերմարդկային յատկութիւններ վերագրել անոնց: Անշուշտ Սթալին արժանի հանդիսացաւ կուսակցութեան, բանուոր դասակարգին եւ միջազգային բանուորական շարժումին: Ոչ մէկը կ'ուրանայ իր դերը յեղափոխութեան, քաղաքացիական պատերազմին եւ ընկերվարութեան կառուցման պայքարին մէջ: Միւս կողմէ Սթալին, որ ամէնէն հմուտ մարքսեաններէն մէկն էր, վարեց կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարի պաշտօնը: Այդ հանգամանքով, Կեդր. Կոմիտէի ուրիշ անդամներուն հետ, գործօն դեր կատարեց լենինեան վարդապետութեան կեղծարարներուն եւ թշնամիներուն դէմ մղուած պայքարին մէջ. Ան իր երկերով [illegible] բանութեամբ, կամեցողութեամբ [illegible] մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ կուսակցութեան վարչակազմին եւ աշխատանքին վրայ: Ան յաղթանակներ տարաւ լենինականութեան թշնամիներուն վրայ, — Թրոցքիի եւ Զինովիեւի կուսակիցներուն, աջակողմեան պատեհապաշտներուն, քաղքենի ազգայնականներուն դէմ :

« Այդ շրջանին, Սթալին ժողովրդականութիւն շահեցաւ կուսակցութեան մէջ, վայելեց անոր համակրանքը եւ աջակցութիւնը : Սակայն, կամաց կամաց իր ղեկավարութեան մեթոտներուն մէջ երեւան եկան յատկանիշներ որոնք ճամբայ բացին անձի պաշտամունքին համար: Սկսան կուսակցութեան ղեկավարութեամբ շահուած յաղթանակները վերագրել մէկ մարդու արժանիքներուն, Սթալինի արտակարգ յատկութեանց : Զուրկ՝ անձնական համեստութենէ, Սթալին փոխանակ դադրեցնելու, կարճ կապելու գովեստները եւ խնկարկութիւնները, քաջալերեց բոլոր միջոցներով: Սթալինի պաշտամունքը հետզհետէ հրէշային ձեւեր կը ստանար եւ վնասակար կը դառնար: Սթալինի կեանքի վերջին տարիներուն, անձի պաշտամունքը եւ ղեկավարութեան մեթոտները ծանր վնասներ պատճառեցին կուսակցութեան: Հաւաքական ղեկավարութեան անտեսումը յանգեցաւ կուսակցութեան սկզբունքներուն խեղաթիւրման, յեղափոխական օրինականութեան բռնաբարման եւ անարդար զրպարտումներու : Այս է միակ պատճառը որ աշխարհահայեցողութեան աստիճանաւոր գործակալներ, ինչպէս Պերիան եւ իր մեղսակիցները կրցան ղեկավար պաշտօններ գրաւել կուսակցութեան եւ կառավարութեան ծոցին մէջ: Կեդր. Կոմիտէն պարտութեան մատնելով թշուառականները այս հրոսախումբը, կրցաւ վերահաստատել ընկերվարական օրինականութիւնը

« Անձի պաշտամունքը վրիպումներ յառաջ բերաւ բոլոր ասպարէզներուն մէջ, — գործնական ղեկավարութիւն, արհամարհանք՝ շարքերու նախաձեռնութեան հանդէպ, քողարկում թերութեանց եւ սխալներու, խեղաթիւրում իրականութեան: Անձի պաշտամունքը չարիքներ գործեց նաեւ գիտական ասպարէզին, մանաւանդ փիլիսոփայական պատմութեան մէջ: Այս առթիւ կարելի է յիշել Սթալինի կենսագրութիւնը որ խմբագրուած է իր ուղղակի մասնակցութեամբ : Կուսակցութեան պատմութեան դասագիրքն ալ նոյն դրոշմը կը կրէ Պատմական երկերը ցարդ չեն պարզեր կուսակցութեան, բանակին եւ ժողովուրդին դերը հայրենական պատերազմին մէջ: Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, միայն Սթալին իրաւունք ունէր տեսութիւններ պարզելու, ինքնատիպ բաներ ըսելու Միւսներուն կը մնար միայն ժողովրդականացնել իր գաղափարները »:

Իբրեւ եզրակացութիւն, պաշտօնաթերթը կը յանձնարարէ վերջ տալ անձի պաշտամունքին, ինչ ձեւով ալ արտայայտուի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ՄՈՒՇԵՂ

« Մունջ առիւծ » կը կոչէին ընկերները:

Իսկապէս, սակաւախօս տիպար մըն էր տարաբախտ ֆետային: Կարճ պատասխաններ կուտար, երբ հարցումներ ուղղէին:Եւ երեսը կը նայէր ժպտադէմ,միշտ համեստ եւ մեղմաբարոյ :

Շատ քիչեր կրնային հաւատալ թէ այս ալ մէկն էր այն խումբէն, որ «հայացուց» արդի Հայաստանի կարգ մը շրջանները, անխնայ ոչնչացնելով դաւադրութեան որջերը :

Մուշեղը առաջին անգամ տեսած եմ հանդիսաւոր առիթով մը, երբ Սասունէն Մուշ վերադառնալով բլուրն ի վեր կը բարձրանայինք, սգահանդէս մը կատարելու համար Գէորգ Չաւուշի գերեզմանին վրայ (1912):

Աւելի մօտէն ծանօթացայ, երբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. ժողովը կը գումարուէր Ս. Կարապետի վանքին մէջ, նախագահութեամբ Ռոստոմի :

Ֆետայիները լեռնէն իջած էին այն առտեն, բայց իրենց շունչը կը սաւառնէր ամէն տեղ, դաշտէն մինչեւ հեռաւոր սարերը .

Մինչ ուրիշներ սահմանադրական ազատութեանց մասին կը խօսէին, անոնք քաղծագին նայուածքներ կ'ուղղէին :

Յայտնապէս ըսել կ'ուզէին, — Իրա՞ւ է, կը հաւատա՞ք :

Յետոյ հանդիպեցանք Երեւան, Ցրդ. ընդհ. ժողովին: Նոյն մունջ առիւծն էր, մեղմաձայն այլ խօսուն աչքերով :

Առանձին եղած առտեն, միշտ կը խուսափէր իր կատարած գործերու մասին խօսելէ: Կը նախընտրէր պատմել ուրիշներուն քաջագործութիւնները :

Ապա փլուզում եւ պտտազարք :

Այս անգամ իրար գտանք Աթէնքի մէջ (1930): Զանազան գործեր փորձելէ ետք, յաջողած էր բեռնակառք մը վարձել ընկերներու աջակցութեամբ եւ փոխադրութիւններ կը կատարէր :

Իր գնդակը երբեք չէր վրիպած՝ ազատագրական պայքարին մէջ: Բայց չկրցաւ տոկալ այս տաղտկալի ձեռնարկին եւ փոխադրուեցաւ Պէյրութ :

Ծխախոտի կրպակ մը բացած էր ընկերներու օգնութեամբ: Իրականին մէջ, փաչփչուք մը՝ ապրուստ ճարելու համար:

Վերջին անգամ տեսայ անցեալ Յուլիսին, իր կրպակին առջեւ, բոլորովին մաշած եւ ուժասպառ :

Լուսապայծառ աստղ մըն էր, բայց մարեցաւ մոմի պէս, միշտ լուռ ու մունջ :

Վ.Ա.Հ.

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ «Ժորժ Լեկ» մարտանաւը վերջ բանելով Ալժերի [illegible] յատկապէս մարզուած ստորմիկներ դուրս հանած է, պաշարելու համար Կոստանդինի շրջանին ըմբոստները : Օդանաւեր ալ կը գործեն, ըմբոստներուն նահանջը խափանելու համար: Առաջին անգամ է որ նաւատորմը կը մասնակցի զինուորական գործողութեանց: Ըմբոստութեան գլխաւոր վառարանը կը գտնուի Թլեմսէնի մէջ: Ընդհարումները սկսած են արդէն:

× Ատլանտեան ճակատին ապարապետը, զօր. Կրունթըր, ունկնդրութեան ընդունելով խումբ մը լրագրողներ, յայտարարեց թէ «Ֆրանսան ազատ աշխարհի պաշտպանութիւնն է որ կը պաշտպանէ Ալժերիոյ մէջ : Եթէ Հիւս. Ափրիկէն կորսուի, մասամբ կաթուածուած պիտի ըլլան արեւմտեան ճակատին խարիսխները»: Այս առթիւ տեղական թերթերը կը հարցնեն թէ դաշնակիցները եւ մասնաւորապէս Մ. Նահանգները պատրա՞ստ են աւելի լայն աջակցութիւն տրամադրելու Ֆրանսայի, ճարելով օդանաւեր եւ ուրիշ ռազմական պիտոյքներ :

× Ալժերիոյ նախարարը, Ռ. Լաքոստ, միշտ կը յիշեցնէ թէ անհրաժեշտ է հարիւր հազար նոր զինուորներ ղրկել, վերահաստատելու համար խաղաղութիւնը : Շատ մը թերթեր կը դանդատին որ կառավարութիւնը կը ձգձգէ տրամադրելի զինուորներու զօրակոչը: Օդանաւային նախարարն ալ անհրաժեշտ կը գտնէ ամերիկեան եւ անգլիական օդանաւերու գնումը, որպէսզի կարելի ըլլայ օդային գործողութիւններ կատարել տասը հազար օդաչուներով: Մինչեւ տարեվերջ 52էն 225ի պիտի բարձրանայ պատուակալար օդանաւերու թիւը :

× Ալժերիոյ ծայրայեղ ազգայնականը, Մեսալի Հաճ, որ Անկուլեմ կը գտնուէր, Ատլանտեանի Պել Իլ կղզին աքսորուեցաւ (Սէն Նազէրի դիմաց), որպէսզի չկարենայ հրահանգներ ղրկել համախոհներուն:

× Արեւմտեան Գերմանիայէն երկու զօրագունդներ Մարսէյլ հասան, Ալժերիա երթալու համար: Թուլոնի նաւարաժինն ալ ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Ալժերիա :

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՓԱՐԻԶ ՀԱՍԱՒ

Միլանի մեր թղթակիցը կը հեռագրէ (29 Մարտ).—

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը երէկ [illegible], որ այցելած էր Մխիթարեան միաբանութիւնը : Ն. Ս. Օծութիւնը այս առթիւ վանքին նուիրած է՝ նկարիչ Մարտիրոս Սարեանի մէկ ստեղծագործութիւնը եւ շիշ մը Հայաստանի գինի : Մխիթարեան Միաբանութիւնն ալ նուիրած է «Գեղունի» պարբերականը, Մխիթարի ոսկի չքանշանը եւ փառակազմ Աւետարան մը :

Կաթողիկոսը Միլանէն Փարիզ ճամբայ ելաւ Հինգշաբթի ժամը 5.30ին, ամերիկեան օդանաւով որ Օրլի հասաւ ժամը 9ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Ապահովութեան Խորհուրդի երկրորդ նիստին մէջ, ամերիկեան պատուիրակը բացատրեց թէ իր կառավարութեան միակ նպատակն է խափանել պատերազմը: Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ ներկայացուցիչները պահանջեցին յստակօրէն ճշդել Ազգաց Ժողովին ընդհ. քարտուղարին պաշտօնը, երբ Պաղեստին ղրկուի, նոր քննութիւն մը կատարելու համար :

× Մրցակցութիւն մը բացուած է Ամերիկայի եւ Խ. Միութեան միջեւ, սպառազինելու համար Եգիպտոսը: Մոսկուա

(Շար-ը կարդալ Դ. էջ)

«ԹԵՐԻ»Ն ԵՒ «ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ»Ն

Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան համար մշակուած կանոնագրութիւնը կ'ընդունի, որ «Կիլիկիոյ Հայրապետի ընտրութեան պիտի մասնակցի Մայր Աթոռը երկու ձայնով, մէկ եկեղեցական եւ մէկ աշխարհական»:

Եպիսկոպոսական ժողովի մշակած «Համաձայնագիր»ը եւս կ'ընդունի այս իրաւունքը, — երկու ձայնի իրաւունք, — հինգերորդ յօդուածով:

Այս իրաւունքը յարգուեցա՞ւ Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետի ընտրութեան առթիւ:
— ԱՅՈ՛:

Մայր Աթոռը հրաւիրուեցա՞ւ մասնակցելու այդ ընտրութեան, մէկ եկեղեցական եւ մէկ աշխարհական ներկայացուցիչներով: — ԱՅՈ՛:

Տառապէս յարգուած եւ գործադրուած է ուրեմն օրէնքը:

Մայր Աթոռին ուրիշ իրաւասութիւններ տրուած չէին ոչ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կանոնագրութեան, ոչ ալ Եպիսկոպոսական Ժողովի պատրաստած «Համաձայնագիր»ին մէջ:

Եւ Մայր Աթոռը ինքն ալ աւելին ուրիշ իրաւասութիւններ պահանջած չէր մինչեւ 1956 Փետրուար 20ի ընտրութիւնը:

Արդ, Մայր Աթոռը ազգին գերագոյն հոգեւոր իշխանութիւնն է. իբր այդ՝ իրաւունք եւ միաժամանակ պարտականութիւն ունի ոչ միայն յարգել տալու օրէնքը, այլ եւ ամէնէն առաջ ինք յարգելու զայն:

Կատարուա՞ծ է իր այս պարտականութիւնը, որ միաժամանակ իրաւունք մըն է — ՈՉ, կատարած չէ.

Յարգած չէ օրէնքը, ուստի նաեւ յարգել տուած չէ:

Երկու ձայնը, ի վերջոյ, երկու ձայն է. ոչ աւելի, ոչ պակաս: Երկու ձայնով ոչ կարելի է երեսունմեկու ձայն չեղոքացնել, ոչ կարելի է Պատգամաւորական Ժողով ցրուել, ոչ ալ որոշումներ տալ եւ պարտադրել զանոնք իրաւազօր եւ հաւասարազօր երեսունմեկու ձայներուն:

Այս կէտը, պիտի բացէինք՝ այս օրէնքը, նկատի առնուած չէ Մայր Աթոռի եկեղեցական ներկայացուցիչը, նկատի առնուած չէ Մայր Աթոռի աշխարհական ներկայացուցիչը, նկատի առնուած չէ, նոյնպէս Եպիսկոպոսական Ժողովը:

Մայր Աթոռը, անոր հետեւելով նաեւ Եպիսկ. Ժողովը բռնած կամ բռնել ուզած են. «Ես եմ իշխանութիւնը, ուստի ես եմ օրէնքը»: Մոտաւորապէս այս իմաստը ունէր նաեւ Լուի ԺԴ.ի պատգամը. «Պետութիւնը — ես եմ»: Ֆրանսական Յեղափոխութիւնը ջնջեց այս պատգամը. ջնջեց նաեւ «ես»ը:

Մենք կը յարգենք իշխանութիւնը, մանաւանդ հոգեւոր իշխանութիւնը, բայց առաւել եւս կը յարգենք օրէնքը, որով-հետեւ գիտենք, տեսած եւ սորված ենք, որ իշխանութիւնը առանց օրէնքի՝ բռնապետութիւն է:

Այս յարգանքը, — օրէնքի հանդէպ յարգանք, — Մայր Աթոռը ինք պիտի ներշնչէր մեզի: Չըրաւ, չներշնչեց:

Մենք մեզի թոյլ կուտանք քանի մը ենթադրութիւններ ընել այս առիթով:

Առաջին. — Կրնայ պատահիլ, որ օր մը Եպիսկոպոսական ուրիշ ժողով մը գումարուի Էջմիածին, Անթիլիաս, Պոլիս, Երուսաղէմ կամ աշխարհի մէջ որեւէ տեղ:

Երկրորդ. — Կրնայ պատահիլ նաեւ, որ այդ ժողովը Թերի եւ անընդունելի նկատէ Ամենայն Հայոց Հայրապետի ընտրութիւնը եւ պայմաններ դնէ ճանչնալու համար ընտրութիւնը եւ ընտրեալը:

Այս պարագային ի՞նչ կը դառնայ մեր ազգային եւ հանրային կեանքը: Կը դառնայ պարզապէս քաոս

Ոչ Կաթողիկոս կրնանք ունենալ, ոչ Հայրապետ, ոչ Պատրիարք, ոչ գերագահ, ոչ ալ յետադաս Աթոռ: Այլ կ'ունենանք անվերջ վէճ ու վիճաբանութիւն: Մէկը կ'ընտրէ, միւսը չի ճանչնար ընտրուածը: Մէկը կը հաստատէ, միւսը կը ժխտէ: Մէկը կ'ընդունի, միւսը կը մերժէ:

Երրորդ. — Կրնայ պատահիլ նոյնպէս, որ Պոլսոյ Երեսփ. Ժողովը Պատրիարք մը ընտրէ, յարգելով եւ լրացնելով օրինական բոլոր պայմանները: Բայց, հազիւ Պատրիարքը գահ բարձրացած, քառասուն յիսուն եպիսկոպոսներ աշխարհի մէջ տեղ մը կը հաւաքուին, կը խորհրդակցին եւ կ'որոշեն չճանչնալ ընտրեալը. ընտրութիւնը գտնել «թերի» եւ «անկատար»:

Ի՞նչ պիտի պատահի այս պարագային.

Պիտի պատահին նոյն բաները:

Այս ենթադրութիւններու մեզ կ'առաջնորդեն սա յստակ եզրակացութեան.

Մայր Աթոռը գերագոյն եւ նախապատիւ Աթոռ է, բայց չի կրնար, չունի իրաւունք բարոյական ճնշում բանեցնելու, մանաւանդ օրէնքի դէմ գործելու: Օրէ՛նքը «հօտ»ին համար չէ միայն, այլ եւ, այլ մանաւանդ «հովիւ»ին համար

Ուստի կ'ըսենք. — Եթէ Մայր Աթոռը բարոյական ճնշում բանեցնէ, կամ օրէնքի դէմ գործէ եւ կամ անտեսէ քուէի իրաւունքը, ապա ուրեմն ինք տուած կ'ըլլայ անիշխանութեան, ապօրինութեան անկարգապահութեան օրինակը:

Ինք սանձած կ'ըլլայ անձեւ քաոսը:

Մենք ուզեցինք փրկել Մայր Աթոռի վարկը եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետի հեղինակութիւնը:

Ուզեցինք ամէն վէճէ վեր, ամէն պայքարէ վեր, ամէն ատօրինութենէ վեր պահել Լուսաւորչի Գահը եւ Գահակալը:

Այնպէս չըրաւ եւ այնպէս չուզեց հակառակորդ կողմը: Ծիրը հակառակը, ուզեց վէճի մէջ քաշել բերել, պայքարի մասնակից դարձնել եւ պառակտումի ու անմիաբանութեան ախոյեան ջատագովը հանդիսացնել Ամենայն Հայոց Հայրապետութիւնը և Ամենայն Հայոց Հայրապետը:

Այս ձեւով Հայրապետին վարկը բարձրացա՞ւ. ոչ, նսեմացաւ:

Անոր հեղինակութիւնը աւելցա՞ւ, ոչ, նուազեցաւ:

Հարցին մօտենանք ուրիշ կողմէ մը:

Երկու ձայն ունէր Մայր Աթոռը այն Պատգամաւորական Ժողովին մէջ, որ հաւաքուած էր Անթիլիաս՝ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը ընտրելու համար:

Եթէ իրապէս Մայր Աթոռի եկեղեցական եւ աշխարհական ներկայացուցիչները Անթիլիաս եկած էին սէր եւ միաբանութիւն հաստատելու հակառակորդ կողմերուն միջեւ.

Եթէ իրապէս Էջմիածնի Գահակալը եկած էր Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ընտրութեան մասնակցելու եւ ընտրեալ կաթողիկոսը օծելու համար, ինչպէս յայտարարած էր Գէյրութ ժամանելէ առաջ.

Ապա ուրեմն ան էր կ'ըլլար իր խօսքին ու խոստումին:

Սէր եւ միաբանութիւն կը քարոզէր:

Իր ձայնը կը միացնէր բազմաց ձայնին եւ, ընտրութեան մասնակցելէ ետք, ինք անձամբ կ'օծէր նորընտիր Կաթողիկոսը

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ

(Զ. եւ վերջին մաս)

Պոլիս մերժեց Կաթողիկոսին բոլոր առաջարկները: Պոլսոյ ռուս դեսպան Կուտենեւ փոխանակ Թուրք կառավարութեան դիմելու, որպէսզի արտօնէ օսմ. Հայերու յարաբերութիւնը Էջմիածնի հետ, Պեզճեան ամիրային կը դիմէ, որպէս զի համոզէ սուլթանն ու մեծ վէզիրը: Թոյլատրելու պարագային ալ Հայերուն կը մնար յարաբերիլ կամ ոչ: Պեզճեան խոհեմութիւն սեպեց միջամուխ չըլլալ փափուկ հարցի մը: Եօթ տարի վերջ Պատրիարքը հաղորդեց ամիրաներու որոշումը՝ 1.— Պոլիս կը ճանչնայ Էջմիածնի Աթոռին նախապատուութիւնը, կը յիշատակուի Էջմիածինը, բայց ոչ Կաթողիկոսի անունը: 2.— Կ'ընդունի Միւռոն Էջմիածնէն: 3.— Էջմիածնի համար գանձանակներ կը դրուին եկեղեցիներու մէջ, բոլոր նուիրատուութիւնները կը ղրկուին Էջմիածին պատրիարքարանի կողմէ, ուստի աւելորդ է գործակալ մը պահել Պոլիս:

Ժամանակին Կիլիկեան Աթոռը իր իրաւասութիւնները կը տարածէր Էջմիածնի թեմերու վրայ, օր մըն ալ օսմ. հայութիւնը պիտի ենթարկուէր Սսոյ կաթողիկոսութեան: Էջմիածին յաջողեցաւ հետզհետէ ընդլայնել իր սահմանները: Աթոռները իրարմէ կը խլէին թեմերը: «Իրաբերաբար — կը գրէ Ա. Երէցեան — Կիլիկիոյ Տանն գահակալները չկարողացան օգտուիլ առիթէն, օսմ. Տէրութեան տրամադրութենէն»:

Պոլիս մերժեց Կարբեցիի անունին յիշատակութիւնը, որովհետեւ մասնակցած չէր իր ընտրութեան, օսմ. կառավարութիւնը կրնար կասկածներ ունենալ հայ յարաբերութիւններէն:

1844ին Ներսէս Աշտարակեցի կաթողիկոս օծուեցաւ եւ Պոլիս ղրկեց կարող եկեղեցականներ օսմ. Հայեր մօտեցնելու համար Մայր Աթոռին: Պոլսոյ մէջ դիմումներ կատարուեցան կառավարութեան որպէսզի արտօնէ յարաբերութեան մտնելու Էջմիածնի հետ: Առանձին ժողով մը գումարելով՝ որոշուեցաւ կաթողիկոսի անունը յիշատակել, բայց մերժեց նուիրակ ընդունիլ:

Ազգ. Սահմանադրութեան մէկ քանի յօդուածները ցոյց կուտան օսմ. կառավարութեան միտումը հեռացնելու Հայերը Էջմիածնի ազդեցութենէն: Կաթողիկոսական յանձնաժողովն ալ քննելով Պալաճեանի կը յայտարարէր թէ Էջմիածնի կաթողիկոսական Աթոռի ներկայ վիճակը եւ սահմանուած ընտրութեան եղանակը համապատասխան չէ Հայ. Եկեղեցիի կարգերուն:

«Թէեւ մեր եկեղեցիի նուիրապետական կանոնագրութիւնները կը պահանջեն, որ հայ եկեղեցիին հովուապետը մէկ անձ ըլլայ, բայց որովհետեւ Սսոյ եւ Աղթամարի կաթողիկոսները զարեր պահպանած են իրենց գոյութիւնը, ուստի պահելու է երկուքն ալ: Ազգ. Ժողովը աշխատելու է բարձրացնելու անոնց գիրքը, բարւոքելու երկու վիճակներուն կացութիւնը»: 1867 Փետրուար 24ին ընտրուած չորս եկեղեցականէ եւ չորս աշխարհականէ բաղկացած յանձնախումբը, որուն կ'անդամակցէր Ներսէս եպիսկ. Վարժապետեան, կ'առաջարկէր Սսոյ եւ Աղթամարի կաթողիկոսներուն իրաւունքներն հաւասարեցնել Էջմիածնի կաթողիկոսին հետ: Գէորգ Դ. 1868 Ապրիլին կը բողոքէր առաջարկին դէմ Պոլսոյ Պատրիարքի ուղղուած կոնդակով եւ կը յորդորէր եպիսկոպոս, վարդապետ, քահանայ պաշտպանելու Մայր Աթոռի իրաւունքները:

Կաթողիկոսին կոնդակը կը կարդացուի եկեղեցիներու մէջ: Օսմ. կառավարութիւնը, որ կը հետեւէր վիճաբանութիւններուն, դժգոհ կը մնայ կոնդակի ընթերցումէն. Պոլսոյ պատրիարք պաշտօնանկ կ'ըլլայ, Ազգ. Ժողովը կը հրաւիրուի նոր պատրիարք ընտրելու եւ ընտրական ցանկին մէջ սակայն եպիսկոպոս Ներսէսն ալ դնելու: Ութ եպիսկոպոսներ Նարպէյի թելադրութեամբ կը հեռացնեն Էջմիածինէն թէ՝ կը բողոքեն ընդհանրական Հայրապետի իրաւասութեանց դէմ գործուած այս սխալին համար:

Ազգ. շրջանակէն դուրս կուգայ պայքարը: Առաջին նախարար Սաֆֆէթ փաշա, ռուս դեսպան Իգնատիեւ տարբեր հայեացքներ ունէին: Օսմ. կառավարութիւնը չի կրնար հանդուրժել օտարահպատակ կաթողիկոսի մը վերին իշխանութեան իր հպատակներուն վրայ: Իգնա-

---

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

«Այս ձրի եւ բացարձակ զրուցուածքի՝ ծանրակշիռ պատասխանը ընդհանուր ազգերնիս գործով տուած է միշտ՝ նախ իր խոհական հաւատարմութեամբը առ այն պետութիւնը որուն անմիջական պաշտպանութիւնը կը վայելէ յամենայնի, եւ երկրորդ իր երախտագէտ մեծարանօքը առ այն քրիստոնեայ ազգերն որ իր հանգստութեանն ու քաղաքակրթութեանը ձեռնտու կ'ըլլան: Իսկ թէ որ մենք ալ փափաք մը ունինք յայտնելու այս կողմանէ իմաստուն հեղինակին եւ իր վեհանձն ազգին, այս է՝ որ Գաղղիացիք, նաեւ իրենց քաղաքականութեանը օգտին համար, խորութիւն չընեն բաց կարգի հռոմէական ու լուսաւորչական Հայոց մէջ, եւ զանոնք չխրտեցնեն ծանր ու նախատական խօսքերով, որոնց պատուզը կ'ըլլայ հարկաւ Հայոց հեռու կենալը իրենցմէ, եւ ուրիշ քրիստոնեայ ազգաց քիչ կամ շատ յարիլը»:

Անդրադառնալով հեղինակի այն հաւաստումին թէ աշխարհի չորս միլիոն Հայերէն 250.000ը կաթոլիկ են, Մասեաց Աղաւնին, կը գրէ.

«Մենք ճիշդ հաշուով գիտենք որ Օսմանեան տէրութեան մէջ գտնուած հռովմէական Հայոց թիւը 38.000էն աւելի չէ, իսկ դրսինը տասը հազարէն քիչ մը աւելի ալ դնենք նէ՝ բոլորը մէկէն յիսուն հազարը չանցնիր»

Հարիւր տարի առաջուան համար այս թիւը աւելի ճիշդ կը թուի ըլլալ:

Իսկ Պարպիէ տիւ Պօքաժի առաջարկութեան մասին, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ.

«Եթէ մենք ալ պատուական հեղինակին պէս գաղղիացի մը ըլլայինք, կամ գէթ ուրիշ որեւիցէ ազգէ՝ ուստի եւ խնդիրէն դուրս ու անտարբեր, տարակոյս չկայ թէ ոչ միայն պիտի համոզուէինք իրաւացի փաստերուն, այլ եւ արժանապէս պիտի գովէինք հեղինակին հանճարեղ գիւտը, միանգամայն եւ աշխարհաչէն ջանքն ու հայրենասէր եռանդը: Վասնզի ո՞վ չի տեսներ, գէթ այսպիսի գրուածք մը կարդալէն ետեւ, թէ Գաղղիան անբաւ շահ կը գտնէ՝ Ծէզայիրը Հայոց պէս ճարտարամիտ, աշխատասէր, բարեպաշտ ու խաղաղասէր ժողովրդով մը ծաղկեցնելէն: Սակայն մենք, իբրեւ Հայ՝ երբեք բան կը տեսնենք, որ զմեզ ետ կը քաշեն ու չեն թողուր յուսալ թէ այս առաջարկութիւնն ընդունելի ըլլայ նոյն-իսկ հռովմէական Հայոց՝ որ հեղինակին աւելի յարմար կ'երեւան Ծէզայիրը շէնցնելու: Մէյ մը անցեալը, մէյ մը ներկան, մէյմա՛լ ապագան.

Խօսելով անցեալի մասին, «Մասեաց Աղաւնին» կը գրէ. «Եթէ անցեալ ժամանակաց պատմութիւնը խրատ պիտի ըլլայ մարդուս, ո՞ր Հայը կրնայ մոռնալ թէ Հայաստանի 15 կամ 20 միլիոն բնակիչներուն այս օրուան օրս այսչափ պակսելուն գլխաւոր պատճառ գաղթականութիւններն եղած են Եւ այն գաղթականներն, որ Հայաստանի չորս կողմէն գունդ գունդ՝ բանակ բանակ ելան գնացին հեռաւոր երկիրներ, այսինքն դէպի Արեւելք՝ մինչեւ Պարսկաստան, Խորասան, Հնդկաստան ու Ասիոյ կղզիները, դէպի հիւսիս՝ մինչեւ Աժտէրխան, Թաթարստան, Ռուսաստան եւ Լեհաստան, դէպի հարաւ՝ մինչեւ Ասորիք, Արաբիա, Պաղեստին եւ Եգիպտոս, եւ դէպի արեւմուտք՝ մինչեւ Կոստանդնուպոլիս, Մոլտաւիա, Մաճառստան, Իտալիա: Գաղղիա եւ Հոլանտա, այսօրուան օրս քանի՞ հոգի մնացեր են, կամ թէ իրենց ազգութիւնին պահեր են լեզուով, արարողութեամբ, սովորութեամբ: Ոչ բնաւ, եւ կամ խիստ քիչ: Այն հարիւրաւոր, հազարաւոր գերդաստանները որդէպի Թաթարստան գացեր էին առեւտուր, մեծամեծ արտօնութիւններ ձեռք ձգեր էին, ու միայն Ղրիմու մէջ հազար ու մէկ եկեղեցի ունէին, կ'ըսուի, հիմա քանի՞ հատ մնացեր են... Ո՞ւր են Լեհաստանը շէնցնող, հարստացնող հարիւր հազար Հայերը. — Ո՞չ ապաքէն տասնըհինգ հազար միայն հազիւ թէ կը համրուին, եւ շատին բովանդակ ազգութիւնը մնացեր է՝ խեղճ կերպով մը՝ Հայ իմ՝ տարը հայերէն չիտեմ (Հայ եմ, բայց հայերէն չեմ գիտեր) ըսելուն վրայ: Ո՞ւր են Մաճառստանի քաջ, պատուաւոր՝ հարուստ Հայերը, որ գրեթէ ինքնիշխան կառավարութեամբ իրենք զիրենք կառավարելու արժանի սեպեր էին Աւստրիոյ կայսերաց կողմանէ, եւ հիմա արտօնութիւններուն շատը կորսնցուցեր են նուաղութեամբ եւ աղքատութեամբ: Ո՞ւր են Վենետիկոյ, Լիվոռնոյի, Մարսիլիոյ եւ Ամստերտամի բիւրաւոր վաճառաշահ Հայերը, որոց հիմա տապանագիրները միայն կը կարդացուին՝ իրենց հարստութեամբն ու բարեպաշտութեամբը կանգնուած հոյակապ եկեղեցեաց զաւիթներուն մէջ, բաւական է, որ այն տապանագիրները կարդացող Հայ մըն ալ անցնի յանկարծ անկէց եւ ողորմիս հանէ անոնց հոգւոյն... Ասոնք ամէնքն ալ օտար երկիրներու մէջ ընկղմած՝ կամաց կամաց ազգութիւննին կորսնցուցեր եւ իրենց քովի զօրաւոր ազգերուն հետ խառնուեր անհետացեր են: Նոյն իսկ Նոր Նախիջեւանու Հայերը, որ հիմակուան հայ գաղթականութեանց մէջ ամէնէն բազմաթիւ ու անկորուստ մնացածը կը սեպուին,

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

(12)

(Շար.)

տինւ, հաւատարիմ հետեւորդ նախորդներուն, էջմիածնի գերագահ իրաւունքները կը պաշտպանէ: Գետական իրաւունքը սեղանի վրայ կը դրուէր: Թուրք կառավարութիւնը տեղի կուտար Իգնատիեւի պուլկար եկեղեցիին համար, բայց երբեք հայ եկեղեցիին համար: Պուլկար եկեղեցին կը բաժնուէր Յոյն պատրիարքարանէն (1870) կը դառնար անկախ եկեղեցի մը իր էհզարքով:

Աղեքսանդր Ցարը կը մտածէր էջմիածնի կաթողիկոսը փոխադրել տարբեր կեդրոն մը: Խորհրդականներ յայտնեցին, թէ Տաճկ. Հայերը կրնան Սսոյ կաթողիկոսը Ընդհանրական Հայրապետ հռչակել, ինչ որ հակառակ է ռուս քաղաքականութեան. Ցարը մերժեց կաթողիկոսական առաջին ընտրելի Մուրատեանի վաւերացումը, չեղեալ նկատեց Ներսէսի ընտրութիւնը: Խրիմեանի ընտրութեան առեն պրոկուրօրէն զատ կառավարական ներկայացուցիչ մըն ալ եկաւ մօտէն հսկելու համար ընտրութեան վրայ: 1911ին ալ ռուսը ջանաց սահմանափակել տաճկահայ ընտրողներու թիւը:

Կրօնական քաղաքականութիւնը ընդհանուր է: 1898ին ռումէն կառավարութիւնը Պոլսոյ Պատրիարքարանին յայտնեց, թէ Ռումանահայ առաջնորդը ենթակայ ըլլալու էր ուղղակի Պոլսոյ եւ ոչ թէ էջմիածնի: Անգլիացիները պահեցին Կիպրոսի եկեղեցիին անկախութիւնը Պոլսոյ Տիեզերական Պատրիարքութենէն եւ Անտիոքի պատրիարքութենէն:Իտալիա գրաւելով Եթովպիան, անկախ եկեղեցի հռչակեց եթովպական եկեղեցին, որուն պետը ենթակայ էր Եգիպտոսի Ղպտի Պատրիարքին

Էջմիածնական Իմրիրեան կը խոստովանէր Ազգ. ժողովի մէջ. «Օտարներ կ'աշխատին մեզ խաբելու եւ մեր ձեռքով մեր շահերուն եւ մեր իրաւունքներուն դէմ գործել տալու»: Այդքան մը հասկընալէն յետոյ լաւագոյն պիտի ըլլար խամաճիկ չըլլալ օտարին քաղաքական շահերը պաշտպանելու համար, քաղաքական հպատակութիւնը նախընտրել հոգեւոր հպատակութենէն, որովհետեւ այդ կը պահանջէր նաեւ հայ ժողովուրդի փիզիքական գոյութիւնը

(Այգ) ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԿՍԿԾԱԼԻ ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ ԵԻՍ

★

Մասնաւոր նամակէ մը ցաւով իմացայ ընկեր Յովակիմ Տէր Պօղոսեանի մահը, հեռաւոր Քալիֆորնիայի մէջ: Ընկերը զոհ գացած է կառքի արկածի մը:

Շատ մօտէն ծանօթ ըլլալով մեր ողբացեալ ընկերոջ որ նախապէս Ֆրանսա գտնուած է, կ'ուզեմ քանի մը կենսագրական տեղեկութիւններ հաղորդել:

Ընկեր Յովակիմ Տէր Պօղոսեան ծնած էր Խարբերդի Խուլէ գիւղը Տէր Պօղոսեան մեծ ընտանիքին մէջ: 52 տարեկան էր, բարձրահասակ եւ յաղթանդամ: Առաջին անգամ զինքը ճանչցայ 1923ին, Հալէպի մէջ: Նոր ազատուած էինք թրքական եաթաղանէն. Անիկա ալ շատերուս նման կորսնցուցած էր ամէն ինչ, միայն իր կեանքը ազատելով եկած էր Հալէպ: Քանի մը հոգի միասին կ'ապրէինք մէկ սենեակի մէջ: Ոչինչ ունէինք, մէկ մէկ շուլ կը փռէինք յատակի վրայ, կը պառկէինք կող կողի: Գործ չունէինք, յաճախ անօթի կը մնայինք, բայց ազատ էինք երէկուան համատարած երկիւղէն:

Այդ օրերուն ամէն կողմէ թրքական ջարդերէն հրաշքով ազատ Հայեր կը հասնէինՀալէպ թշուառ վիճակի մէջ:Մեր հրաշալի ժողովուրդը չուշաւ գտաւ ինքզինքը:

Երկար տարիներ գերի մնալով մեր թշնամիին ձեռքը, մոռցած էինք մեր լեզուն, նիւթական միջոցներ կը պակսէին դպրոց յաճախելու համար: Յովակիմին հետ որոշեցինք հայերէն գրել կարդալ սորվիլ ինքնաշխատութեամբ: Այն ժամանակ Դաշնակցութիւնը Հալէպի մէջ ունէր նորակազմ պատանեկան Միութիւն մը, ճոխ գրադարան եւ ընթերցարան որ բաց էր ամէն կիրակի առաւօտ: Սկսանք հոն յաճախել: Նախ կը նստինք անոնց քով, որոնք կրնային համարձակօրէն կարդալ բարձր ձայնով, յետոյ գիրք մը կ'առնէինք ամբողջ շաբթուան համար, կարդալ կը կարդայինք կաղն ի կաղ: Երբ բաւական կարդալ սորվեցանք, սկսանք փնտռել կռիւի գիրքեր, առանց հարցնելու հեղինակը եւ նիւթը: Հետզհետէ ծանօթացանք Դաշնակցութեան հերոսներուն, անոնց մղած ազատագրական կռիւներուն:

Ներշնչուեցանք անոնցմով որոնք մեզի համար դարձան անմահ հոգիներ:

Մեր մէջ ամէնէն անկեղծն ու ընկերասէրը ընկեր Յովակիմն էր, իր գտած հացի պատառիկը կը բաժնէր բոլորիս: Չափազանց սրամիտ էր, մեր ամէնուն տխուր բոպէներուն անգամ սրամիտ բան մը կ'ըսէր ու կը խնդացնէր:Բնածին յատկութիւններով օժտուած: Մօտ մէկ ամիս անհետացաւ, ոչ մէկս լուր ունէինք, բոլորս ալ մտահոգ էինք իր մասին: Յանկարծ յայտնուեցաւ.— Ո՞ւր էիր ի՞նչ պատահեցաւ.— Կ'ուզէիք որ ես ալ ձեզի պէս անօթի մնայի, ընկեր մը գտայ, ես եղայ չէյխ Մուհամմէտ, ան ալ չէյխ Հասան, դացինք քրտական եւ արաբական

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Մ. Ռ. ՍԱՆԵՐՈՒ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Անցեալ շաբաթ, 17 մարտ, տեղի ունեցաւ Մ. Ռ. Աշակերտներու Միութեան տարեկան պարահանդէսը: Ժամանակէն առաջ, հոծ բազմութիւն մը խռնուած էր Վամփինկի սրահին առջեւ: Կազմակերպիչ յանձնախումբը ընտրողաբար մերժել անոնք որ նախապէս վարձած չէին իրենց սեղանները: Մարսիլիոյ հասարակութիւնը միշտ անհամբեր կը սպասէ, Մ. Ռ. Ն. Ա. Միութեան կազմակերպած հանդէսներուն, ուր մեր պզտիկները կը ստեղծեն տաք մթնոլորտ մը:

Ցաւակցաբար նկատեցինք, նախկին աշակերտներ՝ Լիոնէն, Վալանսէն, Տրակինեանէն, որոնք ուրախութեամբ կ'ողջագուրուէին:

Քաջալերութեան արժանի է Մ. Ռ. Ն. Ա. Միութիւնը, որ այսպիսի հանդէսներով կ'արծարծէ ազգային զգացումները:

Մասնաւոր շնորհաւորութիւններ պահանդէսին կազմակերպիչ վարչութեան անդամներուն Գ. Գ. Գ. Մկրտիչեանի, Սուրէն Էքսէրճեանի, Արամ Շէխիկեանի եւ Նիկողոս Մինասեանի, որոնք ապահովեցին հանդէսին յաջողութիւնը: Ցիշենք նաեւ երիտասարդներէն, Գժեան, Հրաչեան, Փափազեան, Մահմուղեան, Միրաքեան, Սէֆէրեան, որոնք իրենց ամբողջ ճարտարութիւնը ի գործ դրին արժանավայել ընդունելութիւն մը կատարելու համար:

Երեկոյթը տեւեց մինչեւ լոյս:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

✤

ՈՂՋԵՐԹ

ԼԻՈՆ.— Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը ողջերթի երեկոյթ մը կազմակերպած էր ի պատիւ Տէր եւ Տիկին Արամ Թաթուլեանի, որոնք Ամերիկա կ'երթան: Համակրական շրջանակ մը ստեղծուած էր ներկաներով, ամէն ոք խօսք մը ունէր: Երգեր, պարեր ու զուարճախօսութիւններ շարունակուեցան մինչեւ կէս գիշեր:

Արամ Թաթուլեան եղած է շրջանիս լաւագոյն ընկերներէն մէկը, իսկ Տիկինը անդամ էր սանուհիներու միութեան: Իրենց բացակայութիւնը զգալի պիտի ըլլայ համակիրներու շրջանակին մէջ, զոր ստեղծած էին իրենց պարզութեամբ ու անկեղծութեամբ:

Կապոյտ Խաչի անդամները ճոխ սեղան մը սարքած էին անուշեղէններով, պըտուղներով, ըմպելիներով: Ընկեր Արամ խորապէս յուզուած, շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն եւ Ֆ. Կ. Խաչին եւ խոստացաւ միշտ հաւատարմօրէն ծառայել Հ. Յ. Դաշնակցութեան:

Այս առթիւ չորս հազար ֆրանք նուիրեց Կապոյտ Խաչին եւ հազար ֆրանք Նոր Սերունդին: Նուէրներով 8500 ֆր. հաւաքուեցաւ, ի նպաստ Կապոյտ Խաչին

Բարի ճանապարհ եւ յաջողութիւն:

Մ.

գիւղերը ամիս մը պտտեցանք, իբրև թըլըմաններ շինող եւ հիւանդներ բժշկող, միշտ աղուոր բաներ կերանք եւ մեծ գումար մըն ալ շահեցանք:

Եւ լեցուն քսակ մը դրամ հանելով գրպանէն նետեց մեր առջեւ:Պահ մը չհաւատացինք իր ըսածներուն, բայց վերջէն գտանք իր ընկերը որ հաստատեց ամէն բան:

1926ին եկանք Ֆրանսա եւ հաստատուեցանք Կարտան իբրեւ հանքագործ: Այդ օրերուն մեծ թիւով Հայեր կ'աշխատէին ածխահանքին մէջ: Կազմուած էր Հ. Յ. Դ. կոմիտէն, իր շուրջը համախմբելով հարիւրաւոր հայ երիտասարդներ: Յովակիմին հայրը եղած էր ռամկավար, բայց ինք առանց տատամսելու մտաւ Դաշնակցութեան շարքերը ու դարձաւ անոր հաւատարիմ զինուորը:Մեծ եռանդով աշխատեցաւ Կարտանի մեր ակումբին շինութեան համար: Իր բնակարանը տեսակ մը հաւաքատեղի էր: Սիրով մտիկ կ'ընէինք իր սրամիտ խօսքերը: Ջերմ հայրենասէր մըն էր եւ վրէժխնդիր: Անգամ մը իր աշխատած տեղը կը վիճէր քանի մը ընկերներով կը թաղուին փլատակներուն տակ: Բայց կ'ազատի շնորհիւ խոտորդի բանուորի մը

1929ին գնաց Ամերիկա, քանի մը քաղաքներ փոխելէ ետք վերջնապէս հաստատուեցաւ Քալիֆորնիա: Ամէն անգամ որ մեր հեղինակաւոր ընկերներէն մէկը կը մեռնէր, մեծ կսկիծով կը յիշեցնէր իր նամակներուն մէջ.— Ահաւասիկ աստղ մը եւս մարեցաւ հայ հորիզոնի վրայէն: Այս սիրելի ընկեր աստղ մըն ալ դուն էիր որ հեռացար մեր աշխարհէն: Այս քանի մը տողը փունջ մը ծաղիկ թարմ գերեզմանիդ վրայ:

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԳԻՒՂԱՑԻ մը կ'ամուսնանայ քաղաքացի աղջկան մը հետ: Ամուսնութենէն երեք օր վերջ գիւղացին սոսկ կ'երթայ աշխատելու:

— Աչքդ կովէն չհեռացնես, կը պատուիրէ կնոջը, մեկնելէ առաջ:

Իրիկունը դարձին կը տեսնէ որ կինը կովուն դիմաց նստած է աթոռակին վրայ:

— Կովուն կեր տուի՞ր, կը հարցնէ անոր.

— Ոչ, կը պատասխանէ:

— Ջուր տուի՞ր:

— Ոչ:

— Բայց, ամբողջ օրը ի՞նչ կ'ընէիր:

— Ըսածդ կ'ընէի: Աչքս կովէն չհեռացուցի:

ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

●

1 - ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

★

Մէջքին կապեց ծանր, տխանակուռ, ոսկեայ քամարը, որի ծայրերը, փակուելով միմեանց հետ, ներկայացնում էին մի բարձրաքանդակ աստղ՝ սփռուած ճաճանչներով: Աստղի մէջտեղում վառւում էր մի խոշոր, վարդագոյն գոհար, որ շրջապատուած էր աւելի մանր գոհարներով: Քամարից, ձախ կողմի ազդրի վրայ, քարշ տուեց իր անբաժան նրանը, որի ծայրը հասնում էր մինչեւ ծունկը Այդ երկաթի զէնքի թէ պատեանը, եւ թէ կոթը պատած էր ոսկով եւ զարդարած էր զեղեցիկ նկարներով: Պատմուճանի վրայ հագաւ ասրեայ կարճ թիկնոցը, որ նախշած էր ոսկեթել անկուածներով: Կարմիր վարտիքի միայն ստորին մասները էին երեւում երկար պատմուճանի տակից, եւ այդ մասները, տակից հաւաքուած լինելով գունաւոր սրունքակապերով, ուռուցաւոր ծալքերով իջնում էին կարմիր կօշիկների վրայ Նրա իշխանական պաճուճանքը լրացրին երկու ոսկեայ ընդեր, որ քարշ տուեց ականջներից

Նա այս առաւօտ յակամայից այցելու հարուեցաւ Նա գիտէր, որ իր մայրը անպատճառ կը կանչէ նրան, յայտնելու հօրից ստացած նորութիւնները: Այդ պատճառով կամեցաւ երեւնալ մօր աչքին այնպէս, որպէս սովորաբար տեսել էր նրան, որպէս զի, նա առիթ չունենայ կասկածելու թէ որդին վատ տեղեկութիւններ է ստացել:

Նա կրկին դուրս եկաւ ընդունարանը, սկսեց մոլորուած կերպով անցուդարձ անել սենեակի մէջ: Նրան զբաղեցնում էր այն միտքը, թէ ինչպէս պահէ իրան մօր մօտ, երբ նա կը սկսէ խօսել Տիզբոնից ստացուած լուրերի մասին: Նա սարսափում էր, մտածելով, թէ այնքան ուժ եւ կամքի զօրութիւն կ'ունենա՞յ արդեօք, որ սառնասրտութեամբ լսէ մօրից իւր հօր վարմունքները: Մի անզգոյշ խօսք, մի անզգոյշ շարժում կարող էր մատնել նրան:

Սպասաւորը պատրաստւում էր նախաճաշիկ մատուցանել: Այդ միջոցին դռները բացուեցան, ներս մտաւ մի մարդ, որ խորին կերպով գլուխ տալով, լուռ կանգնած մնաց ոտքերի վրայ: Նրա լերկ, անմօրուս երեսից, որ պատած էր վաղահաս կնճիռներով, նրա հանգած, նեղ աչքերից, որ սեղմուած էին կարմիր կոպերի մէջ՝ առանց թերթերունքների եւ, վերջապէս, նրա գեղին ատամներից, որ դուրս էին ցցուած անգոյն շրթունքներից միջից, խիկոյն երեւում էր, որ այդ մարդը ներքինի է

— Ի՞նչ կայ, — հարցրեց իշխանը:

Ներքինին կրկին անգամ գլուխ տուեց, ասելով.

— Տիկինը հրամայեց յայտնել իմ տիրոջը, որ շնորհ բերէ նրա մօտ

Իշխանը ամբողջ մարմնով ցնցուեցաւ, բայց զսպելով իւր տհաճութիւնը, պատասխանեց.

— Լաւ, ասա, որ կը գամ:

Ներքինին դարձեալ գլուխ տուեց եւ հեռացաւ

Պատանի Յուսիկը մի առանձին զգուանքով նայեց նրա ետեւից եւ, աջ ձեռքի մատները լայն բացանելով, «մըճիկ հանեց»: Այդ նկատեց իշխանը:

— Դու ե՞րբ պէտք է խելօքանաս, Յուսիկ,— յանդիմանեց հրան:

- Ճշմարիտ, սուտ չեմ ասում, պատասխանեց պատանին կիսահեգնական / կիսաերկչոտ ձայնով, երբ առաւօտեան այդ մարդուն երեսը տեսնում եմ, գիտեմ, որ այն օրը բանս չի յաջողի, անպատճառ կամ մի բան կը կոտրեմ, կամ մի բան կը վիթեմ, եւ կամ մի ուրիշ վատ բան կը պատահի:

Իշխանը ժպտաց:

★

5.— ՄԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ

Առաւօտեան մառախուղը չքացել էր: Դրսում տիրում էր ջերմ, լուսապայծառ օր: Օդի մէջ բուրում էր շրջակայ եղեւիններէի բալասանական խնկահոտութիւնը: Ամէն ինչ ժպտում էր, ամէն ինչ ուրախութիւն էր շնչում, միայն Սամուէլի սիրտը լցուած էր խորին, անմխիթար տրտմութեամբ:

Նա դուրս եկաւ իւր բնակարանից, անցնում էր ամրոցի ընդարձակ բակով Պատանի Յուսիկը, կանգնած սենեակի դռան մօտ, մի առանձին ցաւակցութեամբ նայում էր նրա ետեւից: Նրան յայտնի չէին իւր տիրոջ վշտերը, նա չգիտէր, թէ ինչու էր նա այնքան տխուր, բայց նկատելով նրա տխրութիւնը, ինքը նոյնպէս տխրեց: Խեղճ պատանին սիրում էր իւր տիրոջը, իւր բարի եւ ազնիւ տիրոջը, որը այնքան ներողամիտ էր դէպի նա, որը երբեք չէր վշտացրել նրան:

Սամուէլը ծածկուած էր գարնանային թեթեւ վերարկուով, առանց թեւքերը հագնելու, որ ծածանւում էին վերարկուի լայն ծալքերի հետ: Սպիտակ վերարկուն՝ գունաւոր հագուստի հետ՝ մի առանձին վայելչութիւն էին ընծայում բարձրահասակ երիտասարդի գեղակազմ իրանին

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

չարունակ խոստումներ կը չռայլէ Եգիպտոսի վարչապետին։ Գահիրէի Թերթերը խոշոր խորագիրներով կ՚աւետեն Թէ Խ. Միութիւնը խոստացած է իւրանիւմ ճարել Եգիպտոսի եւ հիւլէական գործարաններ շինել, բամպակի եւ ուրիշ արտադրութեանց փոխարէն։ Այս միջոցին Գահիրէ կը գտնուի խորհրդային պատուիրակութիւն մը, որուն նախագահը, ճարտարագէտ Մանլիքով, յայտարարեց այս առթիւ. — «Մենք պատրաստ ենք օգնելու Եգիպտոսի, առանց որեւէ քաղաքական եւ տնտեսական պայման դնելու, որպէս զի կարենայ մտնել Թէ իւրանիւմի հանքեր կա՞ն եգիպտական անապատին մէջ»։ Այս առթիւ ըսաւ Թէ իր ներկայացուցած հաստատութիւնը ցարդ 500 գործարաններ հաստատած է Լեհաստանի, Չինաստանի, Հնդկաստանի եւ Աֆղանիստանի մէջ։ Խ. Միութիւնը արդէն իսկ հիւլէական աշխատանոց մը յանձնած է Եգիպտոսի եւ կը խոստանայ իր արհեստագիտական աջակցութիւնն ընծայել ամէն ասպարէզի մէջ։

Այս գործունէութեան դիմաց, արեւմտեան պետութիւնները կը սպառնան որ եւ է աջակցութիւն չընծայել Ասուանի ամբարտակին շինութեան համար։

× Անգլիոյ պաշտպանողականները եւ աշխատաւորականները կը պահանջեն որ կառավարութիւնը յստակօրէն պարզէ իր քաղաքականութիւնը՝ Միջին Արեւելքի հանդէպ։ Վարչապետին բացատրութիւնները չեն կրցած լուսաբանել հանրային կարծիքը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻ ընդհ. գործադուլ մը կը նախատեսուի յառաջիկայ քանի մը օրերու ընթացքին։

ԿԻՊՐՈՍԻ զինուորական իշխանութիւնը 1500 սթերլին տուգանքի դատապարտեց Ֆրենարոս գիւղը, ուր երկու անգլիացի զինուորներ սպաննուած էին։ Տուգանքը պիտի ճարեն գիւղին 240 աշխատաւոր այրերը։ — Ձերբակալուեցան 37 կասկածելիներ, տունէ տուն կատարուած խուզարկութեան մը ընթացքին։ Հինգ յոյն քահանաներու տուներն ալ խուզարկուեցան զէնքի համար եւ մէկը ձերբակալուելով հարիւր ոսկի տուգանքի դատապարտուեցաւ։ Կալանաւորը 76 տարեկան է եւ լեցուն ատրճանակ մը պահած էր։

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Ոսկի 458.000 Ֆրանք, նափոլէոն 3060, զուից. ոսկի 2960, ըսթերլին 3960։ Թղթադրամ տոլար 397, սթերլին 1030, զուից. Ֆրանք 93.50 (ազատ շուկայ)։

Խ. ՄԻՌԻԹԵԱՆ նախկին վարչապետ, Մալենկով, այժմ ելեկտրական ուժի նախարար, առջի օր ներկայ եղաւ Անգլիոյ երեսփ. ժողովին նիստին, եւ մեկնեցաւ, երբ երեսփոխան մը կը հարցնէր Թէ կառավարութիւնը ինչպէս Թոյլ կուտայ որ օտար զինեալ պահակներ շրջին Անգլիոյ մէջ։ (Կ՚ակնարկէ Մոսկուայի պատուիրակութեան վերատեսուչին այցելութեան, 50 Թիկնապահներով)։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն Թէ պետական ծրագրի նախագահը, Վոզնեսենսկի վնդակահարուած է 1949ին, Քաղաք. Բիւրոյի մէկ փոԹորկալի նիստէն վերջ։

ՄԱԼԹԱ կղզին Անգլիոյ պիտի կցուի, կառավարութեան որոշումով։ Խորհրդարանն ալ համաձայն է։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

●

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՓԱՐԻԶ

Մարտ 30.— Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Թաղման Թափօր երեկոյեան ժամը 5ին։

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ ճրագալոյց Ս. Զատկի, սկիզբն ժամերգ. երեկոյեան ժամը 3.30ին, պատարագ ժամը 5ին։

Ապրիլ 1.— Կիրակի Ս. Զատիկ, տօն Յարութեան, սկիզբն ժամերգ. ժամը 7.30ին, Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ։

Ապրիլ 2.— Երկուշաբթի յիշատակ Մեռելոց, պատարագ ժամը տասնին, յաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարտ 30 Աւագ Ուրբաթ, Ցիշատակ խաչելութեան 9-12 եւ Թաղում 17–19։

Մարտ 31 Աւագ Շաբաթ, ճրագալոյց 8.30 – 12 եւ 16–19։

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7.30-1

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8–12։

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8–12։

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, բազմաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի։ (ԿՆԻՔ)

ԼԻՈՆ

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ.— Թաղման արարողութիւն ժամը 17ին։

Աւագ Շաբաթ, ճրագալոյց, Ս. պատարագ, ժամը 6ին.

Կիրակի, 1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ.— Հանդիսաւոր Ս. պատարագ առաւօտ ժամը 10ին։

Երկուշաբթի, 2 Ապրիլ, Մեռելոց.— Ս. պատարագ, առաւօտ ժամը 10ին, հոգեհանգիստ ժամը 11ին։

Նոր Կիրակի, 8 Ապրիլ.— Սկզբն. ժամերգութեանց առաւօտ ժամը 8.30ին։

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն որ, հաճին նաեւ իւղագինի իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար. անցնին խորհրդարան ու արձանագրուին նուիրատուութեան գումարով մը։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՓԱՐԻԶ

30 Մարտ, Աւագ ուրբաթ, ժամը 16ին, Իսի լէ Մուլինօ Սէն Պրիւայի մատուռին մէջ։

Մարտ 31.— Աւագ Շաբաթ ժամը 17ին Ս. Զատկի ճրագալոյցի ձայնաւոր պատարագ եւ նախատօնակ։

Ապրիլ 1.— Զատիկ, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն։ ժամը 10.30ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն։

Ապրիլ 2.— Օր Մեռելոց, ժամը 10.30ին հոգեհանգստեան պատարագ, ժամը 16ին գերեզմանօրհնէք, Պանթէոյի մէջ։

ՊՈՄՈՆ

30 Մարտ, Աւագ Ուրբաթ երեկոյ, Կարգ Թաղման ժամը 5.30ին։

31 Մարտ, Աւագ Շաբաթ, Զատկիճրագալոյց, երեկոյեան Խթման արարողութիւն ժամը 4.30ին։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ.—Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Մինասեանի, Այրի Տիկին Լուսին Գաղանճեանի եւ բոլոր պարագաներուն, ԱՆՆԱ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ (ծնեալ Քըրպըլըլեան) զառնաղէտ մահուան առթիւ (16 Մարտ. 1956)։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Հանգուցեալ Միհրան Սէմէրճեանի մահուան առթիւ Քամերունէն Պ. Մակար Թիւթիւնճեան փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ Ֆ. Կապ. Խաչի կայանին եւ Փարիզի Աղքատախնամին 2500ական Ֆր., «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար 5000 Ֆրանք

Համաչարսանճաքի Հայր. Միութեան մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանեկան խնջոյք հաւկթախաղ, Զատկի առթիւ, Ապրիլ 8ին, Ցոյներու սրահը, 5 Պոնրփուա։ Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ։

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԴՐՕՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն կը ծանուցանէ Թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ ԴՐՕյի յիշատակին, այս կիրակի, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները, համակիրները, ինչպէս և ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Կրընոպլէն Տէր եւ Տիկին Քիւրէճեան եւ իրենց նորածին մանչուկը Հրանտ, Զատկի առթիւ մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրեն իրենց աներհօր եւ կեսրոջ Տէր եւ Տիկին Տիգրան Ալիքեանի։

ԳՈՒԼՎԱՌ ՕՏՕ

Այսօր, Աւագ Ուրբաթ. — Ցիշատակ Թաղման, երեկոյ ժամը 6.30ին.

Աւագ Շաբաթ, ճրագալոյց, երեկոյ, ժամը 5ին, Ս. Պատարագ ժամը 6ին, Նախատօնակ Ս. Զատկի 7.30ին։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

2 Ապրիլ, Երկուշաբթի առաւօտ, Զատկի առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ռիւ Ժալ, Սէն Լուի սրահին մէջ. Պիտի պատարագէ Թորգոմ քահանայ (Լիոնէն)։

ՎԱՐԱԳ. Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Աւագ Ուրբաթ Թաղման կարգ ժամը 8ին կէս օրէ վերջ։

Աւագ Շաբաթ ճրագալոյց ժամը 5.30ին կէս օրէ վերջ, Ս. պատարագ ժամը 6.30ին կէս օրէ վերջ։

Կիրակի Ս. Զատիկ, սկզբ. ժամ. ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10.30ին։

Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Աւագ Ուրբաթ, Թաղման Թափօր ժամը 5ին։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ – ԱՒԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻ

Վեր. Սիւլեան, որ երեք ամիսէ ի վեր կը ճամբորդէր Կիպրոս, Եգիպտոս, Լիբանան, Պաղեստին, Երուսաղէմ եւ Պոլիս, վերադարձած ըլլալով, Միջին Արեւելքի Աւետարանիչ Վեր. Տիմոթէոս Զորպաճեանի հետ պիտի քարոզէ Զատկի առտուն։ Սիրով կը հրաւիրուին ժամը 10.45ին, 58 ռիւ Մատամի ժողովարահը։ Մէթրօ Նօթր Տամ տէ Շան։

Հաղորդագրութիւն

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի առաւօտ Սէն Վէնսան տը Փօլ եկեղեցւոյ մէջ (ռեֆորմէ) պիտի մատուցուի հայածէս պատարագ մը նախագահութեամբ Գեր. Տըլէյի Մարսէյլի Արք., եւ ի ներկայութեան Ֆրանսացի եւ հայ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու։ Պատարագիչն է ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ։ Երգեցողութիւնը կը կատարէ Վիէնի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Լեւոնեան վարդապետի։

Այս հանդիսաւոր պատարագը Փարիզէն պիտի ձայնասփռուի ժամը 8.45 արեւելեան ծէսերու շարքին։ Այս շարքը կը վարէ ՖՐԱՆՍԱ - ԱՐԵՒԵԼՔ կոմիտէի ընդհ. քարտուղար ժերար Սթեֆանեսքօ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՏԷՍԻՆ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ տիկնոջ զառնակսկիծ մահուան առթիւ, իրեն, զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԲՈԼՈՐԷՆ ՍԻՐՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ-ի

Զատիկի մեծ պարահանդէսին (Ապրիլ 1) Վամփինկի շքեղ սրահներուն մէջ։

ORCHESTRE PAUL MAURIAT ET SON ENSEMBLE

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՍԻՆ.— Ցովսէփ Պետրոսեան ու իր զաւակները կը ծանուցանեն Թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Զատիկի կիրակի առաւօտ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, իրենց տիկնոջ ու մօր Տիկին Հռիփսիմէ Պետրոսեանի մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Գարեգին Մարտոյեան կը ծանուցանեն Թէ իրենց եղբօր եւ աներձագին՝

ՍԱՐԳԻՍ ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆի

(մեռած Ցունաստան) համար հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Զատկի երկուշաբթին Հայոց եկեղեցին, ռիւ Լուի Պլան։ Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ։

●

Այրի Տիկին Աղլաղանեան եւ զաւակը՝ Տիրան, Պ. Ցակոբ Աղլաղանեան կը ծանուցանեն Թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս երկուշաբթի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ եղբօր՝

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՂԼԱՂԱՆԵԱՆի

մահուան տարելիցին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

Տէր եւ Տիկին Նուպար Գպըրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն Թէ այս երկուշաբթի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց եղբօր եւ մօրեղբօր՝ ՏԻԳՐԱՆ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Գպըրեան եւ Նալպանտեան ընտանիքին բոլոր ննջեցելոց յիշատակին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

●

Պօղոս Գալուստեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն Թէ իրենց ողբացեալ Տիկնոջ եւ մօր Տիկին Աղաւնի Գալուստեանի կսկծալի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Զատկին երկուշաբթին Մեռելոցի օրը, (2 Ապրիլ), Լիոնի Հայոց եկեղեցին։

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականներն ու բարեկամները։

●

Տէր եւ Տիկին Սուրէն Թիրեաքեան, Պ. Վ. Թիրեաքեան, Տէր եւ Տիկին Աշ. Գէորգեան կը ծանուցանեն Թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս երկուշաբթի Մեռելոցի օրը ԼԻՈՆԻ Հայոց եկեղեցին իրենց մօր, եւ զոքանչ մօր այրի տիկին Վ. Թիրեաքեանի մահուան տարելիցին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ԹՈՔԱՏԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Թոքատի Հայր. Միութիւնը կը ծանուցանէ Թէ քաղաքի եւ շրջանի բոլոր նահատակ հայրենակիցներու յիշատակին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին Զատկի Մեռելոցին, երկուշաբթի, 2 Ապրիլ։ Այս առթիւ կը հրաւիրէ շրջանի բոլոր հայրենակիցները անխտիր ներկայ ըլլալ նահատակներուն, կատարելու համար իրենց նուիրական պարտականութիւնը։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86 - 60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 31 ՄԱՐՏ ■ SAMEDI 31 MARS 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 7643 32e ANNEE

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, Թիւ 3354

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԱԿԱՒԻՆ ՈՒՇ ՉԷ

●

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Փարիզ կը վերադառնայ լաւատես տրամադրութեամբ, ինչպէս յայտնեց օդանաւէն իջած ատեն :

Ուշագրաւ է այս պարագան, ճիշդ այն պահուն երբ Միջին Արեւելքի «եկեղեցասէր» թերթերը կը շարունակեն խժալուր աղմուկ մը բարձրացնել, վայրերան կանչեր արձակելով :

Աջէն՝ «մեռանք – կորանք»։ Ձախէն՝ հարուածային մարտակոչ :

Եւ բառե՛ր, բառե՛ր : Ամէնէն թեթեւը՝ — «Ազգային աղէտ» (ակնարկելով Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան) :

Գահիրէի «եպիսկոպոսական ժողով»ը իսկապէս ազգասիրական գործ մը կատարած պիտի ըլլար, խրատական մը ուղղելով այս ջղագարներուն, փոխանակ «համաձայնագիր» կամ «ուխտագիր» շարադրելու եւ դարաւոր աւանդութիւններ խախտելու :

Այս ներքին հրձիգներն են որ օրն ի բուն արիւն կը պղտորեն, Փետր. 20ի ընտրութենէն ի վեր, կեղծաւորաբար երկրպագելով Հայ. Եկեղեցւոյ իշխանութեան աջին :

Անոնք երգումնե՞ր ալ կը կատարեն, չարչարելով «եպիսկոպոսական ժողով»ին անդամները, «քսանեւեօթը եկեղեցական իշխանաւորները», «քաջ հովիւները» ...

Թուժանուվարական աղաղակ մը եւ Եգիպտոսէն, Թերխաչ հայերէնով. — «Էջմիածնի կողքին մենք կանք»...

Ապահովաբար այս ծաղկավարական յաղթարարութեան վրայ ամէնէն առաջ խնդացին երիտասարդ կաթողիկոսը եւ քսանեւեօթը «քաջ հովիւները» :

Վասն զի, տարագիր բազմութեանց ջախջախիչ մեծամասնութեան կամքն է ոչ թէ նսեմացնել, այլ իր արժանի դիրքին բարձրացնել Մայր Աթոռը :

Անոնք որ տեսած են Էջմիածնի ներկայ վիճակը եւ պարտադրուած կարգուսարքը, լաւ կ'ընեն որ ծանր նստին իրենց տեղը, գոնէ կաթողիկոսին աջին ծիծաղելի չդառնալու համար :

Նոր աշխատանքը ամէն բանէ առաջ կը պահանջէ խաղաղութիւն եւ ներդաշնակութիւն :

Զանազան աղբիւրներէ կը տեղեկանանք թէ ուշ - կանուխ ելք մը պիտի գտնուի լուծելու համար Կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան առթիւ ծագած թիւրիմացութիւնը :

Որքան շուտ, այնքան լաւ :

Անշուշտ շատ աւելի լաւ պիտի ըլլար, եթէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը այդ լուծումը գտնէր Էջմիածին վերադառնալէ առաջ, անդրադառնալով գործուած սխալներուն :

Ամէն պարագայի մէջ, դժուար չէ հաշտութեան մը յանգիլ, առանց յաղթականի կամ պարտեալի, գերադասի եւ ստորադասի խնդիրներ յարուցանելու :

Դարերէ ի վեր ճշդուած են երկու Աթոռներուն իրաւասութիւնները : Գրուած օրէնքներուն հետ, կան անգիր աւանդութիւններ :

Եթէ յանկարծ արթննար, Գրիգոր Օտեան, աւելի ուժգնօրէն պիտի հնչեցնէր իր պատգամը .

— «Պէտք է պահել Կիլիկիոյ Աթոռը Էջմիածնի համար»։

Ներկայ պայմաններուն մէջ, գերակշռութեան պայքարը, եպիսկոպոսապետական յաւակնութիւնները եւ մնացեալ մարզանքները ոչ Եկեղեցին կրնան փրկել, ոչ ալ ապահովել տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութիւնը եւ բարօրութիւնը :

Տակաւին ուշ չէ, յստակօրէն տեսնելու համար բուն իրականութիւնը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՈՒՇԱԳՐԱՒ ԴԷՊՔԵՐ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Վերջին լուրերու համաձայն, հաւանական է որ Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, Տագ Համերշիոլտ Երուսաղէմ երթայ յառաջիկայ շաբթու, երբ Ապահովութեան խորհուրդը քուէարկէ համապատասխան բանաձեւը : Ճամբայ ելած ատեն, քարտուղարը պիտի հանդիպի Փարիզ եւ Լոնտոն, տեսակցելով երկու պետութեանց արտաքին նախարարներուն հետ: Պիտի հանդիպի նաեւ Հռոմ, ուր իրեն պիտի միանայ Պաղեստինի զինադադարի յանձնախումբին նախագահը, զոր. Պըրնս :

Ապահովութեան Խորհուրդին յառաջիկայ նիստը պիտի գումարուի երեքշաբթի: Իսրայէլ օգտակար կը գտնէ Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարին քննական պտոյտը. իսկ արաբական երկիրները կը վախնան որ այդ այցելութեան հետեւանքով բանակցութեանց ճամբայ բացուի, հաշտութիւն կնքելու համար Իսրայէլի հետ :

× Իրաքի վարչապետը, Նուրի էլ Սայիտ, ճառ մը խօսելով ծերակոյտին մէջ ըսաւ.— «Կարելի չէ հաստատուն վիճակ ստեղծել Միջին Արեւելքի մէջ, ցորչափ չէ կարգադրուած Պաղեստինի խնդիրը : Այս հարցին լուծումը պէտք է գոհացուցիչ եւ ընդունելի ըլլայ Արաբներուն համար որոնք միշտ կը պահանջեն Ազգաժողովի որոշումներուն գործադրութիւնը»։

× Յորդանանի կառավարութիւնը տեղեկացուց Եգիպտոսի, Սէուտիոյ եւ Սուրիոյ թէ տրամադիր է ընդունելու իրենց նիւթական օգնութիւնը, որ պիտի բարդուի Անգլիոյ տրամադրած օգնութեան վրայ: Դահլիճը հրատարակութեան տուաւ Հիւսէյնին Թագաւորին եւ միւս երեք պետութեանց վարիչներուն միջեւ փոխանակուած նամակները, չեղելով աւանդական կանոնէն : Թագաւորը միեւնոյն ատեն հաւաստած է թէ Յորդանան պատրաստ է գործակցելու երեք պետութեանց հետ, «դիմադրաւելու համար հասարակաց թշնամին»։

× Առջի օր միջադէպ մը պատահեցաւ Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի սահմանագծին վրայ: Եգիպտացի զինուոր մը սպաննուեցաւ, չորս հոգի ալ վիրաւորուեցան :

× Սուրիական պատուիրակութիւն մը կը բանակցի Ճափոնի հետ, ռազմանիւթ եւ ուրիշ ռազմական պիտոյքներ գնելու համար: Արժէքը՝ տասը միլիոն տոլար : Անցեալ Փետրուարին Իսրայէլեան պատուիրակութիւն մըն ալ գացած էր, առանց գործնական արդիւնքի մը յանգելու :

× Սուրիա եւ Իսրայէլ սկսան փոխանակել իրենց գերիները :

× Արաբական Դաշնակցութեան խորհուրդը բանաձեւ մը քուէարկեց, որով յանձն կ'առնէ օգնել Ալժերիոյ ապստամբներուն, «արաբական երկիրներու բոլոր տրամադրելի միջոցներով»։ Բանաձեւը կ'ըսէ .— «Ալժերիացի ժողովուրդը ինքնորոշման եւ ազատութեան իրաւունք կը պահանջէ: Ֆրանսա բուռն միջոցներ կը գործադրէ, խախտելով Ազգաժողովին Ուխտը»: Յետոյ իր կատարեալ հաւատքը կը յայտնէ Հիւս. Ափրիկէի ազգայնականներու յաղթանակի մասին։

× Անգլիոյ նախարարական խորհուրդը առջի օր դարձեալ մանրամասնօրէն քննեց Միջին Արեւելքի կացութիւնը: Այս առթիւ ճշդուեցան նաեւ Ս. Միութեան վարիչներուն ընդունելութեան մանրամասնութիւնները: Մառեշալ Բուլկանին եւ Ն. Խրուշչեւ Լոնտոն պիտի մնան տասը օր, չորս օր յատկացնելով քաղաքական խօսակցութեանց : Օրակարգի գլխաւոր խնդիրներն են Միջին Արեւելք, զինաթափութիւն, Գերմանիա եւայլն: Կ'ըսուի թէ գրահապատ ինքնաշարժ մը պիտի դրուի հիւրերուն տրամադրութեան տակ :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՎԱՂԸ, ԿԻՐԱԿԻ, ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՐԱԳԷ ԵՒ ՊԻՏԻ ՔԱՐՈԶԷ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, Վազգէն Ա. Օրլիի օդակայանը ժամանեց հինգշաբթի իրիկուն ժամը 10ին :

Կանուխէն մեծ բազմութիւն մը խռնուած էր օդակայանը, գլխաւորութեամբ Փարիզի Առաջնորդ Սերովբէ եպիսկ.ի, եկեղեցւոյ վարչութեան եւ հոգաբարձութեան անդամներուն եւ ազգային կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներուն : Այս անգամ աւելի լաւ կազմակերպուած էր ընդունելութիւնը: Մասնաւոր հիւրանոց մը տրամադրուած էր եւ կարգապահութեան կը հսկէր Ֆրանսական ոստիկանութիւնը :

Երբ օդանաւը իջաւ մէկ ժամ յապաղումով, քանի մը պաշտօնական անձնաւորութիւններ առաջնորդութեամբ Սերովբէ եպիսկ.ի, փութացին դիմաւորել Կաթողիկոսը, բարի գալուստ մաղթելով:

Ապա Հայրապետը առաջնորդուեցաւ հիւրասրահը ուր իրեն ներկայացուեցան զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները.— Ազգախնամ, Կարմիր Խաչ, Բարեգործական, բողոքական համայնքին կողմէ Վեր. Մսըրեան, «Յառաջ»ի թղթակիցը, բազմաթիւ անձնաւորութիւններ եւ ժողովուրդը :

Այս առթիւ խօսք առնելով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը յայտարարեց .

— «Երկրորդ անգամն է որ Փարիզ կու գամ : Ձեր ջերմ ընդունելութիւնը գոհունակութեան եւ հոգեկան մխիթարութեան մեծ զգացում մը կը պարգեւէ մեզի: Առաջին անգամ Փարիզի եկեղեցւոյ մէջ յայտնեցինք թէ արտասահմանի հայութեան հետ մեր առաջին շփումն է ընտրութենէն ի վեր եւ այսօր կը վերադառնանք, աւելի լաւատես, այն աշխատանքին զոր պիտի կատարենք մեր հոգեւորականներուն հետ միասին մինչեւ այնտեղ ուր մեր Եկեղեցին արժանի է հասնելու :

«Փարիզէն վերջ Պէյրութ, Գահիրէ, Աղեքսանդրիա եւ վերջին անգամ Միլանոյի մէջ, ուր որ հանդիպեցայ միշտ տեսայ ամենաջերմ զգացումները զոր հայութիւնը կը տածէ հանդէպ Մայր Աթոռին: Կը վերադառնանք աւելի խանդավառ, ոգեւորուած եւ լաւատես: Այս անգամ աւելի երկար պիտի մնամ եւ ուրախ օրեր պիտի վայելենք թէ մենք եւ թէ դուք : Շնորհակալութիւն եւ օրհնութիւն »:

Յետոյ Կաթողիկոսը Սերովբէ եպիսկ.ի Պարզեւ արեգայի եւ իր քարտուղարին՝ Գ. Հ. Առաքելեանի հետ բազմելով խորհրդային դեսպանատան տրամադրած կառքին մէջ, առաջնորդութեամբ երկու ոստիկանական մոթօներու ուղղուեցաւ դէպի Փլացա - Աթենէ հիւրանոցը: Կառքին կը հետեւէին Ֆրանսական ոստիկանական կառքը, եւ միւս պաշտօնական կառքերը :

× Այս կիրակի, Զատիկ, կաթողիկոսը պիտի պատարագէ եւ պիտի քարոզէ Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին:

Այս առթիւ բարձրախօսներ ալ հաստատուած են, որպէսզի եկեղեցիէն դուրս մնացած բազմութիւնը՝ կարենայ հետեւիլ արարողութեանց եւ քարոզին :

Եկեղեցւոյ խորհրդարանն ալ բարեզարդուած է, ընդունելութեանց համար :

× Ն. Ս. Օծութիւնը պիտի այցելէ նաեւ Լոնտոն, ուր հրաւիրուած է Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսին կողմէ (հովանաւոր Անկլիքան Եկեղեցւոյ):

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Ուրբաթ, Շբ. և Բշ. պիտի նախագահէ եկեղեցական արարողութեանց :

★

Երեքշաբթի առտու ժամը 11ին ծաղկեպսակ մը պիտի դնէ Անծանօթ Զինուորի գամբարանին վրայ :

Չորեքշաբթի իրիկուն ճաշ մը կազմակերպուած է եկեղեցւոյ վարչութեան կողմէ Փալէ տ'Օրսէի մէջ: Ճաշագին 2000 Ֆրանք: Արձանագրուիլ եկեղեցւոյ դիւանատունը, մինչեւ երեքշաբթի կէս օր :

Ապրիլ 11ին կաթողիկոսը կը մեկնի Լոնտոն ուր հիւր պիտի ըլլայ Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսին, երեք օր :

Մինչեւ Ապրիլ 11, հաւանական է որ եղած հրաւէրներու համաձայն կաթողիկոսը հովուական այցելութիւններ կատարէ Լիոն եւ Մարսէյլ :

ՆՈՐ ԶՈՐՔ ԴԷՊԻ ԱԼԺԵՐԻԱ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը կը շարունակէ օգնական զօրք ղրկել դէպի Ալժերիա: Արեւմտեան Գերմանիայէն հասած մեքենաշարժ զօրաբաժինը Մարսէյլէն մեկնեցաւ իր բոլոր պիտոյքներով :

Միեւնոյն ատեն կը սաստկանան ապստամբներուն դէմ կատարուած գործողութիւնները: Ցամաքային զօրքին կ'աջակցին օդանաւային ուժերը : Ըմբոստները պարտութեան մատնուեցան կարգ մը կէտերու վրայ, մեծաքանակ զինամթերք ձգելով: Կարեւոր գործողութիւններ կը կատարուին Կոստանդինի շրջանին մէջ :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, ըմբոստները աշխուժացած են Ալժերիոյ և Մարոքի սահմանագլուխին վրայ։ Ըմբոստները անակնկալ յարձակում մը կատարելով մորթեցին զինուորական բժիշկ մը եւ երկու ենթասպաներ: Ուրիշ վայրի մը մէջ երկու հարիւր ըմբոստներ յարձակեցան կարաւանի մը վրայ, սպաննելով սպայ մը եւ երեք զինուորներ: Անմիջապէս օգնական զօրք հասաւ, ծանր հարուած մը տալով

Մասնաւորապէս մարզուած ռազմիկներ, որոնք առջի օր ցամաք հանուած էին մարտանաւերու միջոցաւ, կը շարունա-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՏԽՈՒՐ ԼՈՒՐ.— Մ. ՄԻՀՐԴԱՏԵԱՆՑ

Պրիւսէլէն հասած նամակէ մը ցաւով կ'իմանանք թէ Մարտ 27ին մեռած է ծանօթ մտաւորական Մ. Միհրդատեանց, դժուարին գործողութենէ մը ետք :

Հանգուցեալը Պոլսոյ Կեդր. Վարժարանի անդրանիկ շրջանաւարտներէն էր, Ա. Չօպանեանի հետ եւ երկար ատենէ ի վեր Պելժիա հաստատուած էր, իբրեւ առեւտրական: Մօտէն կը հետեւէր մշակոյթի վերաբերեալ գործերով եւ անդամ էր Նուպարեան Ֆոնտի վարչութեան: Վերջին տարիներս կը տառապէր նիւթական անձկութենէ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, շաբաթ, կէս օրէ վերջ, Պրիւսէլի մէջ :

ԻՍԼԱՆՏԱՅԻ խորհրդարանը կարեւոր բանաձեւ մը քուէարկեց (Մարտ 29ին 18ի դէմ 31), մեծ իրարանցում պատճառելով: Բանաձեւը կը պահանջէ ետ քաշել Հիւս. Ատլանտեան կազմակերպութեան զինուորները որոնք մեծ մասով Ամերիկացիներ են: Այս կղզին ոչ բանակ ունի, ոչ ալ նաւատորմ: Տրուած որոշման պատճառ կը ցուցնեն կացութեան փոփոխութիւնը: Այս բանաձեւը մեծ սրտնեղութիւն պատճառեց նախագահ Այզընհաուըրի :

«ԹԵՐԻ»Ն ԵՒ «ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ»Ն

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ամենայն Հայոց Հայրապետէն ոչ ոք կը պահանջէր, ոչ ոք իրաւունք ունէր պահանջելու, որ իր քուէն տայ ներկայացուած թեկնածուին: Կատարելապէս ազատ էր եւ ամէն իրաւունք ունէր իր ձայնը տալու իրեն հաճոյ թուող ուեւէ արքեպիսկոպոսի կամ եպիսկոպոսի: Իրաւունք ունէր նաեւ սպիտակ քուէ տալու կամ բնաւ քուէ չտալու: Բայց իրաւունք չունէր ժողովէն հեռանալու: Իրաւունք չունէր արգիլելու, որ Գաւառ. Ժողովը Կաթողիկոս մը ընտրէ Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին համար:

Ժողովէն հեռանալով, քուէարկութեան չմասնակցելով, ժողովին ցրուումը պահանջելով, Էջմիածնայ գահակալը դարձաւ եղաւ կողմ: Դարձաւ կուսակցութիւն:

Անգամ մըն ալ կրկնենք.— Մեր փափաքն էր զինք փրկել այս վիճակէն: Մեր փափաքն էր տեսնել զինք կողմերէն վեր, կուսակցութիւններէն վեր, հատուածներէն վեր: Իր պարտքն էր օրէնքը գործադրել: Իր պարտքն էր յարգել Սահմանադրութիւնը եւ յարգել տալ զայն:

Ի՞նչ բրաւ հակառակորդը:

Հակառակորդը դրօշ դարձուց Էջմիածնայ Կաթողիկոսը, իր յետին նպատակներուն ծառայեցուց զայն, վար առաւ զայն իր պատուանդանէն եւ դարձուց կողմ:

Եթէ Տ. Տ. Վազգէն Ա. ունենար ուժը, ունենար մանաւանդ ազատութիւնը յայտարարելու, թէ եկած է յարգելու օրէնքը, յարգելու Սահմանադրութիւնը, յարգելու երեսուներկու պատգամաւորներու կամքը, այդ պարագային միակ յաղթանակը պիտի ըլլար ինք, եւ միակ պարտուողը պիտի ըլլար Գաւառ. Ժողովը իր երեսուներկու ներկայացուցիչներով:

Դարձեալ այդ պարագային Էջմիածնայ Գահակալը պիտի դառնար Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս եւ տարած պիտի ըլլար մեծագոյն յաղթանակը համայն հայաշխարհի մէջ:

Սակայն, այսպէս մտածելով հանդերձ, մենք չենք մեղադրեր Հայոց Հովուապետը. ոչ, ամենեւին: Զինք մեղադրեր, որովհետեւ գիտենք, կը գտնենք, թէ ան տէրը չէ իր ձայնին: Տէրն է իր խղճին, բայց տէրը չէ իր ձայնին:

Դառնանք հարցի իրաւական կողմին:

Պոլսոյ եւ Երուսաղէմի պատրիարքական ընտրութիւնները, որքան մենք գիտենք, չին վաւերացուիր Մայր Աթոռին կողմէ:

Արդ կը հարցնենք սա որ անկ է.— Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը եկեղեցական նուիրապետութեան մէջ Պոլսոյ եւ Երուսաղէմի Պատրիարքութիւններէն առա՞ջ կուգայ թէ ետքը:

Դարձեալ, որքան մենք գիտենք, Պոլսոյ Պատրիարքութիւնը անկախ է ինք իր մէջ, «ի հոգեւորս» ենթակայ ըլլալով հանդերձ Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան:

Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնը նոյնպէս անկախ Աթոռ է, նոյնպէս «ի հոգեւորս» ենթակայ ըլլալով հանդերձ Էջմիածնայ Մայր Աթոռին:

Ինչո՞ւ այս իրաւունքը, ինք իր մէջ անկախ ըլլալու իրաւունքը կը զլացուի միայն Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան:

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը կը մերժէ՞ «ի հոգեւորս» ենթակայ ըլլալ Էջմիածնայ Նախամեծար Մայր Աթոռին: Ոչ, չի մերժեր:

Ինչու ուրեմն կը նետուի չորրորդ գծի վրայ: Եւ ո՞վ է զայն այս գծին վրայ նետողը, — հայ ժողովո՞ւրդը, պատմութի՞ւնը, Սահմանադրութի՞ւնը, աւանդութիւննե՞րը, Գաւառ. Ժողո՞վը, սահմանադրական ոգիով կազմուած եւ գործադրութեամբ նուիրականացած կանոնադրութի՞ւնը:

Ո՞ր մէկը ատոնցմէ:

Ոչ մէկը:

Այլ... Եպիսկոպոսական Ժողովը:

Եպիսկոպոսական Ժողովը կ'ուզէ, որ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը Էջմիածնայ Հայրապետին հարցնէ, թէ կրնա՞յ սարկաւագ մը ձեռնադրել: Կամ թէ կրնա՞յ Ծնունդին եւ Զատկին հանդիսաւոր Սուրբ Պատարագ մատուցանել:

Իրաւասո՞ւ էր Եպիսկ. Ժողովը որոշումներ տալու Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան նկատմամբ.— Ոչ:

Իրաւասո՞ւ էր այդ ժողովը նոյնիսկ օրակարգի վրայ դնելու Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հարցը.— Ոչ:

Ինչո՞ւ ուրեմն օրէնքի այս ոտնակոխումը օրինապահութենէ ճառող, ամէն բանի մէջ թերութիւն եւ անկատարութիւն տեսնող Եկեղեցիի «իշխան»ներուն կողմէ: Չէի՞ն գիտեր, որ օրէնքը վեր է բոլոր իշխանութիւններէն եւ իշխանաւորներէն եւ զայն պահելն ու պաշտպանելը պարտքն է այդ իշխանութեանց եւ իշխաններուն:

Եպիսկ. Ժողովին մէջ չկա՞ր մէկը, որ ծանօթ ըլլար Հայոց պատմութեան եւ Ազգային Սահմանադրութեան, ըսելու համար իր ընկերներուն. «Այստեղ կը վերջանայ մեր իրաւունքը, եւ կը սկսի մեր պարտականութիւնը»:

Մե՞նք պիտի սորվեցնէինք իրենց պարտքի եւ իրաւունքի սահմանները:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս. Տեղապահ Բարձր. Տ. Խորէն Եպիս., Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին ուղղած իր բացատրագրին մէջ, 1956 Մարտ 10 թուակիր, կը գրէ, ի միջի այլոց.

«1. Եպիսկոպոսական Ժողովը կանոնական, պատմական եւ աւանդական որեւէ իրաւասութիւն չունի զբաղելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան վերաբերեալ հարցերով:

«2.— Կը յայտնենք նոյնպէս, որ 20 Փետրուար 1956ին, մեր Նախագահութեան տակ կայացած Կիլիկեան Թեմերու Գաւառ. Ժողովը, Հայկ. Եկեղեցւոյ եւ Ս. Աթոռին աւանդութեանց վրայ հիմնուած, սահմանադրական ոգիով կազմուած եւ կիրարկութեամբ նուիրականացած կանոնադրութեան համաձայն, օրինականօրէն եւ անթերի կերպով կատարեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նոր Գահակալին ընտրութիւնը: Թոյլ տուէք նաեւ յիշեցնել Ձերդ Վեհափառութեան, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսները անցեալին մէջ ալ նոյն հիմունքներով ընտրուած են:

«3.— Պարտք կը զգանք Ձերդ Ս. Օծութեան կարեւորութեամբ յիշեցնելու, որ Կիլիկեան Թեմերն ու Ս. Աթոռը կը կառավարուին Ազգ. Սահմանադրութեամբ եւ կանոնադրութիւններով, որոնք պետականօրէն հաստատուած եւ ընդունուած են, եւ տասնեակ տարիներու գործադրութեամբ նուիրականացած, եւ որոնց խախտումը ծանրակշիռ հետեւանքներ կրնայ ունենալ մեր ժողովուրդին համար, եւ գործնապէս ալ անկարելի է»:

Այս իրաւունքները պաշտպանելը, օրէնքը յարգելն ու յարգել տալը յանցա՞նք է արդեօք: Ըմբոստանա՞լ է արդեօք Էջմիածնայ Մայր Աթոռին դէմ: Հայ ժողովուրդի գերագոյն շահերուն դէմ դաւաճանե՞լ է: Վտանգե՞լ է «աշխարհացրիւ հայութեան ապագան», ինչպէս կը գրէր վերջերս սփիւռքէն մէկը «Զարթօնք»ի մէջ:

Ո՞ւր, ստորնութեան ո՞ր աստիճանին վրայ կեցած պէտք է ըլլայ մարդ, որ կարենայ ըսել. «Աշխարհացրիւ հայութեան ապագան վտանգուած է», որովհետեւ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս ընտրուած է Զարեհ Եպիսկ. Փայասլեան:

Այս տկարամիտին եւ բոլոր այն դատարկամիտներուն, որոնք կ'ըսեն, թէ ոտնահարուած են, վտանգուած են հայ ժողովուրդի գերագոյն շահերն ու ապագան, մենք կրնանք ներել:

Բայց չենք կրնար ներել, մեր ուժերէն վեր է ներել Եկեղեցիի «իշխան»ներուն, որոնք «երեւոյթ»ի անշուք դեր մը կ'ուզեն կատարել եւ «թերի» կը նկատեն ընտրութիւն մը, որ անթերի է, կամ «անկատար» կը համարին ընտրութիւն մը, որ կատարեալ է:

«Թերի» եւ «անկատար» է ոչ թէ Կաթողիկոս. ընտրութիւնը, այլ թերի եւ անկատար է Եպիսկ. Ժողովը ինք, նախ իր գոյութեամբ, յետոյ նաեւ իր որոշումներով Անթիլիասի վերաբերմամբ:

Բայց դեռ ժամանակ ունին անդրադառնալու իրենց սխալին եւ դարմանելու զայն:

Մենք ալ ժամանակ ունինք դեռ խօսելու այս հարցերուն մասին, եթէ պէտք ըլլայ:

(Խմբագրական ՑՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

ՀԱՑԸ

Արդեօք մի բան հասկանո՞ւմ էք Հայից... Որքան տարօրինակ, հանելուկային արարած: Որքան խառնուած: Երեւոյթը, ոչ ինքը, բայց եւ ի՞նչ է ինքը, իր նկարագիրը:

Ջո՛ւր աշխատանք.— որոնում ես իր ինքնութիւնը, գտնում, բայց եւ իսկոյն տեսնում ես, որ դա էլ նորից երեւոյթ է: Անհանգիստ դէմք ունի, չի թողում՝ նըկարես: Իր ցեղային պատկերն էլ տարօրինակ է: Թուով ամենափոքրն է, տառապանքով՝ ամենամեծը, ժամանակով ամենահինն է, վիճակով՝ ամէնից անփոփոխը: Ամէնից աննպաստը իր երկրի դիրքն է, ինքը ամէնից յամառ կառչեց նրան: Որքան անյոյս է թւում իր ապագան, բայց որքան յուսացող է նա: Ասենք իր կեանքում երկու բան բնաւ չտեսաւ. մէկ՝ բախտ, մէկ էլ՝ յուսահատութիւն: Ի՞նչպէս ճանաչես նրան, ի՞նչպէս չափես: Իր չափը չափազանցն է. զարմանալի հաւասարակշռութիւն, որ ծայրայեղութեան մէջ է: Ապա նայիր՝ սա է Հայը. այս «չարչի»ն, այս «պուրժուա»ն, արարածներից ամենադժուածը եւ անասուններից ամենախուշար: Այսքան անխնայ ստորանացնել իրան... Կարո՞ղ է սա չափել աշխարհի բարձր բաները իր գրուածքով եւ «արշին»ով, Հանրօգուտ գործի՝ եւ ո՛չ մի գրօշ: Բայց մի օր էլ տեսար՝ մեռաւ ու ողջ կարողութիւնը կտակեց հասարակութեան: Դէ՛, դնա իմացիր ինչ մարդ էր:

Ահա նայիր այս բեռնակրին. ի՞նչ է սա. իսկական դրաստ. մէջքին մի սար բեռ՝ ճկուռ է, մէջքը կոտրում: Աշխատա՞նք է կատարում, թէ ինքնախոշտանգում: Վըրէ՞ժ ունի, ինչ է, իրենից հանելու: Ո՞ւմ դէմ է չարացել, որ իրեն է պատժում: Որքան ուժ, որքան աշխատասիրութիւն: Ապա՞, տար տուէք ծառայ: Անսիրտ, անշնորհ, ծոյլ: Ինչ է միտքը. մի փոքրիկ գումար լինէ, դնա խանութ բաց անէ: Մարդը իր հացի եւ իր գործի տէրն է ուզում լինել եւ ոչ թէ սրա նրա ծառան: Եւ արդէն Հայ նշանակում է տէր... Բայց տեսե՞լ էք նրան, երբ գաղթական է. ինչ ծոյլ մուրացկան: Ամենաձեռնտու գործը տուր, չի ուզի: Ազգը տայ՝ ինքը ուտի: Եւ սովից կը մեռնի անխօս, անխնայ, կ'ասես ջգրու: Եւ սա այն գիւղացին է, որ երէկ կատաղած, գազազած՝ հողը քանդում էր չարչարում, մշում, հողին հանում: Ամենաչարքաշ անասունը՝ իր արտի մէջ: Այնպէս է հաւաքում բերքը, կարծես յաւիտեան պիտի ապրի, կարծես ոչ ոքի բաժին պիտի ապրի, կարծես ոչ ոքի բաժին պիտի չթողնի: Բայց դնա իր խրճիթը. հազար դող, մարդ, շուն ու պէլ նրա հացի վրայ են: Ուտում են նրա հացը, ինչպէս Հայր Աբրահամի սեղանից: Տեսե՞լ էք նրա բնակարանը – խլուրդի

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅԵՐԸ ԱԼԺԵՐԻԱ ՏԵՂԱՒՈՐԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

(ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ)

Ո՛չ ապաքէն գրեթէ կիսով չափ ռուս դարձած են խիստ շատ բանի մէջ, եւ ինչպէս Կոստանդնուպոլսոյ Հայերը Օսմանցւոց եւ Յունաց հետեւեր են՝ Նախիջեւանցիք ալ Ռուսաց կը հետեւին»:

Անցեալի մասին ներկայացուած այս փաստերը ջախջախիչ են: «Հեռաւոր երկիրներ գաղթական երթալը վնասակար եղեր է միշտ մեր ազգութեանը, թէպէտ եւ շատ օգտակար ըլլայ կամ երեւնայ առանձնական շահու եւ գաղթական գնացած երկիրներուն»:

Գալով ներկային, «Մասեաց Աղաւնի» չի կարծեր թէ իրաւամբ փափաքելի ըլլայ, որ մեր ազգին «մէկ փոքրիկ մասն ալ ըլլայ նէ՝ հեռանայ արեւելքէն»: Նախ սխալ է Պարպիէ տիւ Պոքաժի այն կարծիքը թէ հռոմէական Հայերը հալածանքի մէջ են եւ պատրաստ՝ ձգել – փախչելու Պոլսէն: Սխալ է նոյնպէս կարծել թէ «Արեւելքի Հայքը այնչափ նեղութեան մէջ կը գտնուին (արեւելեան պատերազմի ժամանակները դուրս հանելով) որ կը փափաքին տնով տեղով աշխարհէ աշխարհ փոխադրուելու, Փոքր Ասիայէն մինչեւ Աֆրիկէի անապատները»:

Ու կը յայտնէ կարծիք մը Թուրքիոյ մասին, որ Փարիզ նստած վարդապետի մը գրչին տակ տարօրինակ կը թուի, մանաւանդ Ղրիմի պատերազմէն անմիջապէս վերջ: Այսպէս.

«Օսմ. տէրութեան՝ աւելի քանի մը տարիէ ի վեր՝ իր հպատակաց հանդարտութեանն ու երջանկութեանը համար ունեցած խնամքն ու ջանքը, օգնութիւն գտնելով անոնց հայրենասիրութենէն ու հաւատարմութենէն, այնպէս ըրեր է, որ հետզհետէ աւելի կը քաղցրանայ անոնց իրենց հայրենիքը, եւ ոչ միայն տեղացիք կը նային որ հոն մնան՝ այլ եւ դրսի երկիրներու բնակիչներն ալ կը փափաքին հոն դիմել: Այս այսպէս ըլլալով, շատ կը տարակուսինք թէ այնչափ ազատութիւններ ու այնպիսի հանգստութիւններ խոստացուին Հայոց, որ յօժարին Բիւզանդիոնի չքնաղ ափունքը, Փոքր Ասիոյ բարեբեր լեռները, Հայաստանի պարարտարօտ դաշտերն ու հովիտները ձգել բազմութեամբ ու Ճէզայիրը շէնցնելու երթալ»:

Ապագայի մտահոգութիւններն եւս արգելք են Ֆրանսացի հեղինակի ծրագրին գործադրութեան: «Տարածուելու եւ նըւաղելու» ազգերը ապագային մէջ կը փնտռեն «այն յուսոյ նշոյլը որ կրնայ առաջնորդել իրենց՝ հին առնենի բարոյական եւ մտաւորական ազգային յառաջդիմութեանը հասնելու: Բնական բան է, որ այս յոյսը կը յորդորէ ամէն ազգ եւ ժողովուրդ աւելի ալ ամփոփուելու՝ քան թէ նորէն նորէն ցրուելով ակարանալու մինչեւ ի սպառ: Օսմանեան տէրութիւնն որ լաւ հասկցած է այս իր հպատակաց միաբանութեան եւ ուսումնասէր ջանքին նոյնիսկ իր հաստատութեանն ու ծաղկելուն մեծապէս օգտակար ըլլալը, կը թողու՞ արդեօք որ Հայոց պէս ազգ մը հեռանայ իր երկրէն, որ այնչափ կարօտ է մշակութեան եւ ամէն տեսակ բարգաւաճանաց, եւ երթայ հեռաւոր եւ օտար երկիրները ծաղկեցնելու աշխատի»:

Իբրեւ եզրակացութիւն, «Մասեաց Աղաւնի» չի կարծեր թէ Հայերը օգտակար սեպեն Պարպիէ տիւ Պոքաժի առաջարկութիւնը եւ ընդունելու յօժարին: Սակայն պարտք կը համարի «գովելով գովել իր հանճարեղ մտածութիւնը, իրաւացի նախանձութիւնը, եւ իր տէրութեան օգտակար ծառայութիւն մը ընելու արդիւնական ու վսեմ փոյթն ու փափաքը: Մասնաւոր շնորհակալութեան ալ արժանի կը ճանչնանք զինքը այն գովասանական խորհրդածութիւններուն համար, որ գաղղիական վեհանձնութեամբ եւ անկողմնասէր մտօք ըրեր է գրուածքին մէջ մեր ազգին վրայ»:

Միայն «Մասեաց Աղաւնի»ն եւ հայկական շրջանակները չեն, որ հակառակած էին Պարպիէ տիւ Պոքաժի այս ինքնատիպ ծրագրին: Ֆրանսացիները եւս համամիտ չգտնուեցան:

Անոնցմէ Սէն – Մար Ժիրարտէն, անդամ Ֆրանսական Կաճառի, գրականութեան ուսուցչապետ Սորպոնի, յայտնի գրական քննադատ եւ մասնագէտ արեւելեան խնդիրներու, յօդուած մը հրատարակած է այս հարցի մասին «Ժուռնալ տէ Տէպայի» 1855 Դեկտեմբեր 16ի թիւին մէջ:

Համառօտակի պարզելէ վերջ առաջարկին գլխաւոր գիծերն ու հեղինակին պատճառաբանութիւնները, Սէն - Մար Ժիրարտէն կը գրէր.

— «Համակարծիք եմ Պարպիէ տիւ Պոքաժի հետ, որ կաթոլիկ Հայերը շատ բաղձալի գաղթականներ կրնան ըլլալ Ալժերիոյ համար: Սակայն Արեւելքի համար գժբախտութիւն մը պիտի ըլլայ, եթէ Հայերը անկէ հեռանան. այնպէս որ՝ մինչ մէկ կողմը ուրախ պիտի ըլլայ, միւս կողմը ցաւ պիտի զգայ: Արեւելքը իր ապագային համար Հայերուն պէս գործունեայ ու ճարտար ժողովուրդներու պէտք ունի, եւ Եւրոպայի համար մեծ կարեւորութիւն ունի Արեւելքի ապագան:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

(13) (Շար.)

ծակուռ… Բայց անցիր նրա երկիրը . — ինչ հիասքանչ վանքեր, հոյակապ աշտարակներ, գողտրիկ խաչքարեր: Հաւատալ կարելի՞ է, թէ ինքն է շինել այդ բոլորը:

Ստակցութիւնն ես լսում՝ հայհոյանքների կէսը եկեղեցի ու Աստուած է: Լեցրել է իր երկիրը եկեղեցիներով, բայց տարին մի անգամ չի մտնում մէջը աղօթելու: Աղօթք էլ չի անում առօրեայ կեանքում. իր կրօնը երբեք չէ քարոզել ուրիշներին: Եւ հաւատալի՞ բան է, որ իր պատմութիւնը ամենամեծ կրօնական պատերազմների պատմութիւնն է, եւ այս չաղօթող ցեղի Նարեկացու շուրթներից թռաւ աղօթքի ամենաբարձր թռիչքն առ Աստուած…

Տեսնել չի կարողանում ծէս, ձեւ, աստիճան, քաղաքավարութիւն. իր Արեւմտեան Հայրիկը ամէնից շատ կաթողիկոսութիւնը առեց: Դիւանագիտութեան մէջ մի բանումն է շատ հզածու – անկեղծ լինել: Այնքան անկեղծ եւ միամիտ, որ անկասկածելի խորամանկի եւ կեղծաւորի տպաւորութիւն է անում: Մինչդեռ իր հարեւանները այս աշխարհի բեմի վրայ դեր կատարելով միայն ցոյց են տալիս, թէ կացնով հարուածում ես դիմացինին, Հայը խոկալէս կացինը իջեցնում է գլխին. «Այս ճշմարտութի՞ւնը» — մտահոգում է նա:

Դանդաղաշ է եւ խոնարհ իր Սասունցի Դաւիթի նման եւ անպարտելի ըմբոստ, հարուածող նրա պէս: Քծնում է, տարկանում օտարի ոտքի տակ, ինչպէս իր Ձէնով Օհանը, բայց երբ վրայ է հասնում գերագոյն վտանգը, հերոսանում է յանկարծ եւ ծառանում փիչակի նման: Բարի է առհասարակ. չոյիր, եւ կը կողպտուի, բայց եւ առհասարակ ինքն է բարեկամ քեզ, իսկ քո բարեկամութիւնը վանում է: Այնտեղ, ուր մի այլ ցեղ ուրիշների միայն սէրը կարող է վաստակել: Հայը գտնում է հնարը ատելութիւն առաջ բերելու, տաղանդ է՝ իր դէմ ատելութիւն ստեղծելու: Ուրիշի յաջողութեան մէջ նախանձոտ է, ինչպէս վարդապետ: Եթէ գժտուեց մէկի հետ, ոխակալ է ինչպէս ուղտ: Ամէն Հայ մի Հայ ունի, որի հետ թշնամի է մինչեւ մահ: Սա նրա անհաշտութիւնն է: Անկարգ է եւ անիշխանական թէ հասարակութեան, թէ պետութեան եւ թէ գաղափարների մէջ: Իբրեւ ժողովական, անմիաբան է, անտանելի, խռովարար:

Ուր յեղափոխութիւն՝ այնտեղ Հայութիւն: Բայց իբրեւ «ակամ» ծայրայեղական է: Իր կռիւը երեք ճակատի վրայ էր միաժամանակ: Շահի դէմ, Սուլթանի դէմ, Ցարի դէմ: Ասենք ամէն Հայ մի փոքր Շիրակեցի է, Դոն Քիշոտի պէս: Կոտորածներից ամենադաժանաբարին ինքը տեսաւ եւ ինքն էր, որ չխրատուեց, իր օրինադրացիան բացակայի օրինադրացիան է: Թուրքո՞ւն է մօտը՝ սպասեց Թուրքին: Ռո՞ւսը եկաւ՝ աչքը Եւրոպայումն էր: Եկա՞ւ Անգլիայի՝ դարձեալ Թուրքին էր սպասում: Ռո՞ւսն է գալիս՝ չի ընդունում

… Ուրեմն, իր պետութի՞ւնն է ուզում ստեղծել, չէ՞ ուզում ստեղծել՝ ինչ իմանաս… Մի ձեռք ճանկռելով հիմնում է այդ պետութիւնը, միւս ձեռքը ճիգ է անում հիմքից քանդելու:

Ինչո՞ւ է այսպէս ի՞նչի՞ց է դժգոհ, ի՞նչ է կամենում… Ինչո՞ւ է այսպէս անհաւասար, ներհակ, մաղձոտ, անհաւատալի՝ իր սարկութեան մէջ, անչափելի՝ իր վեհ թռիչքներում:

Երեւի, վրէժ ունի նա, մի վատ բան սրտի մէջ, որի համար է մեկուսանում, որ նիւթէ, դաւէ, վնասէ: Ոչ. Հայի ամենամեծ առաքինութի՛ւնն ես ուզում — ամենաներողամիտ ցեղը աշխարհիս մէջ: Ի՞նչ եղաւ իր պատմութիւնը — զարհուրելի ջարդեր. խոշտանգում, բռնագնում … Բայց ո՞վ է ամէնից շատ ջանք թափում փրկելու Ջնվէրին ու Քեմալին(*): »Զարդիր ինձ, — ասում է նա,— ահա քո պատիժը եւ իմ վրէժը»: Ինձ թւում է, թէ մի շատ մեծ վիրաւորանք կայ Հայի սրտի խորքը, շատ խորը թաղնուած … Ինձ թւում է, թէ դրա համար է նա ջարդւում, ճափոնացու պէս, որ երբ մէկից խորապէս վիրաւորւում է, կանչում է իր բարեկամներին, յայտնում է իր վիրաւորանքը եւ վերցնելով դանակը՝ պատռում է իր որովայնը:

Այսպէս է Հայը: Չի ուզում, որ իրեն գիտչեն, մօտենան, սիրեն թէկուզ: Նա մեկուսի է, խառնակեաց, բայց եւ ազատասէր:

Երբ նայում ես Հային, ինձ թւում է, թէ նրա վիրաւորանքը այն արծուի վիրաւորանքն է, որին ցած են բերել բարձր լեռներից: Թպրտում է, ընկնում քարի, այրի մէջ, կեղտոտւում, թեւերը կոտրում: Կերակուր ես մեկնում՝ չի ուզում: Չի սիրում ոչ սարկութիւն, ոչ երջանկութիւն, գերադասում է տառապանք եւ ազատութիւն: Մաղձոտ է, մեկուսի, բայց չունի գձուձ ատելութիւն, որ բարձր լեռներին անծանօթ զգայում է: Գերի արծուի խոր վիշտն է իր սրտի մէջ: Սա Հայկն է, որին զրկել են իր կեանքի միակ պայմանից — ազատութիւնից:

« Ոչինչ չեմ ուզում ձեզնից ,-- ասում է նա իր նեղիչներին, —ձեզ լինի ձեր լուծը, ձեզ լինի ձեր երջանկութիւնը — գնացէք ապրեցէք խաղաղ եւ երջանիկ: Եթէ դուք սիրում էք կեանքը, ես սիրում եմ կեանքից աւելի թանկ բանը՝ ազատութիւնը »…

ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

(*) ԽՄԲ.— Թերեւս կ'ակնարկէ Գարախանի: 1919 - 20ին, Հայ Յեղափոխականները կը հետապնդէին Էնվէր փաշան, հայկ. կոտորածի վրէժը լուծելու համար: Էնվէր, որ կապեր ունէր Մոսկուայի հետ, վախնալով իրեն սպառնացող վտանգէն, արտաքին գործավարի օգնական Լ. Գարախանի մօտ պահուեցաւ եւ ազատեցաւ, առժամապէս:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԳՐ. ԱԼՈՅԵԱՆ

★

ՎԻԷՆ, (Յառաջ) .— Հաստատուն կաղնիներէն վերջ, ահա խոնարհները: Ինչպէս գրեց «Յառաջ», Գրիգոր Ալոյեան, բնիկ Տարօնցի, աչքերը փակեց անողոք հիւանդութենէ մը վերջ: Դեռ մէկ ամիս առաջ, անգիտակ դաւադիր ցաւին, ծրագիրներ կը մշակէր ապագային համար: Իսկ այսօր, կը հանգչի ցուրտ հողին տակ, խոր սուգի մէջ ձգելով իր այրին, զաւակները, Տարօնցի հայրենակիցները, գաղափարի ընկերները եւ բազմաթիւ հայ թէ տեղացի բարեկամներ:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ շաբաթ, 24 Մարտ: Ներկայ էր մեծ բազմութիւն մը, հակառակ անձրեւին:

Գր. Ալոյեան ծնած էր 1899ին, Մուշի Առինչ գիւղը: Դեռ պատանեակ, կը մնայ որբ: Եւ մատաղ հասակին, պանդխտութեան ցուպը ձեռին կը հասնի Պոլիս: Բայց առաջին համաշխարհային պատերազմի օրերուն, խաղաղիկ կեանք մը վարելու երազը կը ցնդի: Հետապնդուելով դինուորագրութեան համար, կը նախընտրէ ապրիլ մայրաքաղաքէն հեռու, Փոքր Ասիոյ խորերը, բոլորովին քաշուած եւ անծանօթ:

Զինադադարին, կը վերադառնայ Պոլիս: Առաջին մտահոգութիւնը կ'ըլլայ գործի մը կապուիլ, կը յաջողի պահապան դառնալ Շիշլիի Հայոց գերեզմանատան: Ցետոյ կնութեան կ'առնէ համադիւղացի որբուհի մը՝ Օր. Մարի Գրիգորեան:

Եւ ահա քեմալական արշաւանքը: Գր. Ալոյեան, կը ստիպուի հեռանալ այդ անապահով երկրէն, եւ 1923ին կը հասնի Մարսէյլ: Անմիջապէս կը մտնէ շաքարի գործարանը եւ հայկ. տեղաւորուած, իրեն կը միանայ տիկին Մարին:

Մարսէյլ կը մնայ քանի մը տարի միայն. եւ ապա կը հաստատուի Վիէն, եւ ուր կը մնայ, գրեթէ առանց մեծ ընդհատումի, մինչեւ իր դառնալէտ մահը (22 Մարտ), աշխատելով Փէլէի կօշիկի մեծ հաստատութեան մէջ:

Այս վերջին պատերազմէն ետք, 1952ին, նկատելով իր տկար վիճակը, ձեռնարկեց անհատական գործի մը եւ սկսաւ արճարան մը բանեցնել: Սակայն տկարութեան հետեւանքով ստիպուեցաւ ծախել ամէն ինչ: Փետրուարի 24ին փոխադրուեցաւ Վիէնի հիւանդանոցը, եւ ամիս մը չլրացած, ճրագի մը պէս նուաղեցաւ իր սիրելի Տարօնի եւ անոր պապպաղուկ աղբիւրներու կարօտը սրտին:

Իր մահով, կորսնցուցինք պարզունակ բայց օրինակելի Հայ մը, հայրենասէր եւ գաղափարական ընկեր մը:

Յիշատակդ անթառամ, սիրելի Գրիգոր:

Կ. Տ.

ԵՐԱԺՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻՆ ՄԷՋ

●

Մարտ 18ի կիրակին, կէս օրէ վերջ Դպրոցասէրի մէջ տեղի ունեցաւ երաժշտահանդէս մը, որուն մասնակցեցան այն աշակերտուհիները, որ դաշնակի մասնաւոր դասերու կը հետեւին:

Իրենց ուսուցչին, Պ. Արթօ Պէնոնի առաջնորդութեամբ, աշակերտուհիները յաջողութեամբ նուագեցին Մոցարդէն, Շոփէնէն, Պէթովէնէն եւ Շմոլէն: Տեղի ունեցան նաեւ արտասանութիւններ Դ. Վարուժանէն (Անդաստան), Ե. Չարենցէն (Հայաստան) եւ ուրիշ հեղինակներէ:

Վեցերորդ դասարանի աշակերտուհիները պարեցին հայկական տարազով եւ դաշնակի ընկերակցութեամբ:

Պ. Ա. Պէնոն երկու աշակերտուհիներու ընկերացաւ դաշնակի վրայ, ինչպէս նաեւ առանձին նուագեց հանդէսին վերջաւորութեան:

Դպրոցական այս հանդէսին ներկայ էին ծնողները իրենց բարեկամներով: Բոլորն ալ մեկնեցան լաւ տպաւորութեամբ:

ԼՐԱՏՈՒ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

ՊԷՅՐՈՒԹ, (Մարտ 27) .— Հ. Մ. Ը. Բ.ի տարեկան մարզահանդէսը տեղի կ'ունենայ Հալէպի մէջ այս կիրակի եւ երկուշաբթի, ինչպէս ամէն տարի, մասնակցութեամբ՝ Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի 25 մասնաճիւղերու: Առաջին անգամ ըլլալով կը մասնակցին նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Գահիրէի «Արարատ»ը եւ Աղեքսանդրիոյ «Կամք»ը:

× Նախապէս գրած էինք որ կոփամարտիկ Կարպիս Զաքարեան որ քանի մը շաբաթ է Փարիզ է, պիտի 7ին Պէյրութի մէջ պիտի մրցի յոյն ախոյեան՝ Փափատափուլոսի հետ: Վերջին տեղեկութեանց համաձայն հելլենական կառավարութիւնը արգիլած է որ Փափատափուլոս մրցի թրքահպատակի մը հետ: Ուրեմն մրցումը տեղի պիտի ունենայ ապրիլ 14ին, Հրանտ Ղազարեանի հետ, փոխանակ Կարպիսի:

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը անպարտելի արդիւնք մը ձեռք ձգեց հիւսիսային Պաս - Ալփի Վինոն գիւղաքաղաքին խումբին դէմ հաւասար մնալով 1-1:

Տասը վայրկեան խաղարկութենէ մը վերջ Ղազարեան կը նշանակէր առաջին կէտը: Տեղացիները զարմացան որ օտար խումբ մը կը տիրապետէր եւ սկսան բուռն խաղարկութեան մը, — հրմշտուքով, բռունցքով, կիցով եւ լուտանքներով, բայց մեր մարզիկները աւելի կազմած էին: Զմռնում բսել թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի դաշտ եկած էր տասը մարզիկներով եւ իր մարզիչը՝ Վարդգէս Մրճոյեան որ 46 տարեկան է, ստիպուեցաւ 11րդ մարզիկին տեղը գրաւել: Մինչեւ 89րդ վայրկեանը Հ. Մ. Ը. Մ.ը յաղթական էր. բայց վերջին պահուն գնդակը սահեցաւ Հ. Մ. Ը. Մի բերդապահին ձեռքէն եւ խաղը վերջացաւ հաւասար:

Առաջին անգամն է որ օտար խումբ մը հաւասար կը մնայ: Հինգ տարիէ ի վեր տեղացիք միշտ յաղթական եկած էին իրենց մարզադաշտին վրայ: Մեզ որ մեր մարզիկները քիչ մը ուշ արթնցան, եթէ ոչ, Կրասի Բ.ի առաջնութիւնը շատոնց շահած կ'ըլլային:

× Այս կիրակի տեղի կ'ունենայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Զատիկի ճոխ պարահանդէսը Վամփիէնի շքեղ սրահներուն մէջ: Վստահ ենք որ հանդիսատեսները բազմութեամբ ներկայ ըլլալով պիտի քաջալերեն Հ. Մ. Ը. Մ.ը, որուն վարիչները ամէն միջոց ձեռք առած են պարահանդէսին յաջողութեան համար:

Վ. ՇԱՄԼԵԱՆ

ՆՈՐԵՐՈՒ ՑԱՒԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՌՈԱՆ.— Նուպար Մեսրոպ Թորոսեան, 27 տարեկան, որ Լիոնի բժշկական համալսարանը աւարտելէ վերջ, գանազան մասնագիտութեանց կը հետեւէր երեքտարիէ ի վեր, Մարտ 23ին իր թէզը կարդաց ի ներկայութեան փրոֆ. Պէրնէմի մեծ յաջողութեամբ, եւ ստացաւ ընդհ. բժշկի տիտղոս:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (14)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

■

Է.— ՄԻ ԱՂՕՏ ՄԻՏՔ ԾԱԳՈՒՄ Է ՆՐԱ ՄԷՋ

★

Նա ամրոցի ուրախութիւնն էր, երբ առաւօտեան իր օթեւանից դուրս էր դալիս եւ յայտնւում էր բակում: Ամէն կողմից ամէն աչքեր հիացած նայում էին նրա վրայ:

Նա գնում էր առանց աջ ձախ նայելու, գնում էր, գլուխը դէպի ցած խոնարհեցրած, գնում էր, ոչպէս մի սպասոր: Այսպէս ոչ ոք չէր տեսել նրան: Ի՞նչ դիրք բռնել մօր մօտ… կեղծե՞լ, խաբե՞լ նրան… թէ բացարձակ կերպով դատապարտել հօր վարմունքը… — այդ վարանմանց մէջ էր նա, այդ մտքերն էին տանջում նրան:

Ամրոցում կեանքը արդէն զարթնել էր. ամէն ինչ շարժողութեան մէջ էր: Աղաւնիները ցած էին իջել աշտարակների բարձրութիւնից, խմբերով պատւում էին բակում եւ սիրաբորբոք տարփանքով, քծնում էին միմեանց շուրջը:

Իշխանական ագախինները, գոյնզգոյն հագուստներով, ուրախ, զուարթ, կատակներ էին անում միմեանց հետ, ծիծաղում էին, եւ կռւում էին ցրւում սիրելի թռչուններին: Ներքինները ծանր, հոգատար դէմքով, մի սենեակի դռնից դուրս էին գալիս, եւ լուռ ու մունջ ուրուականների նման, անցնում էին, մտնելով մի այլ սենեակ: Մի գեղեցիկ տղայ խաղում էր եղջերուի ձագի հետ, որի պարանոցը զարդարած էր արծաթեայ օղամանեակով: Դա Սամուէլի փոքր եղբայրն էր:

Յերեկուայ լուսով ամրոցը ներկայանում էր իւր ամեն, հոյակապական կերպարանքով: Թանձր քարաշէն շրջապարիսպը միացում էր շրջակայ ժայռերի եւ ապառաժների բարձրութեան հետ: Կարծես, կիկլոպների ձեռքը շարել էր այն ահագին քարերը միմեանց վրայ եւ կազմել էր այդ վիթխարի շրջապարիսպը: Նրա մէջ դետեղուած էին բոլոր շինուածքները, որ ծառայում էին մի մեծ իշխանական տան բնակութեան համար: Նա այնքան ընդարձակ էր, որ վտանգի ժամանակ կարող էր այնտեղ պատսպարուել շրջակայ գիւղացիների մեծ մասը: Այդ կէտից, Ողականը աւելի մի բերդ էր, քան թէ ամրոց: Դէպի ամէն կողմ, ուր որ նայում էիր, տիրապետում էր ոչ այնքան նրբութիւն եւ գեղեցկութիւն, որքան պարզութիւն եւ անխորտակելի ամրութիւն: Նա ունէր այնքան շատ բաժանմունքներ, որքան շատ պէտքերի էր ծառայում: Սամուէլը անցնում էր այն բաժանմունքի բակով, ուր տեղ դետեղուած էր կանանոցը:

Մի քանի քայլ կանգ առեց նա, խօսում էր եղջերուի ձագի հետ խաղացող եղբօր հետ: Գեղեցիկ երեխան ուրախանալով ցոյց էր տալիս, թէ որքան աճել էին իր «սիրունիկի» եղջիւրները: Այդ միջոցին մանկահասակ ագախինները շրջապատեցին նրան: Մի սեւաչեայ օրիորդ մինչեւ անգամ համարձակուեցաւ ձեռքը մեկնել եւ ուղղել նրա պատմուճանի օձիքը:

— Շնորհակալ եմ, Նուարդ, — ասաց իշխանը ժպտելով.— իմ Յուսիկը շատ անշնորհք է, չգիտէ լաւ հագցնել իր տիրոջը:

— Այո, անշնորհք է… տէր իմ, — կրկնեց օրիորդը եւ ամօթխածութիւնից նրա գունատ թշերը ներկուեցան վարդի գոյնով:

Դա նոյն աղջիկն էր, որին սիրում էր պատանի Յուսիկը:

Մի քանի քայլ եւս Սամուէլը դրդուած էր իւր եղբօրով, նրա սիրուն եղջերուով, եւ լսում էր ուրախ, անհոգ օրիորդների հանաքները: Դրանով աշխատում էր ժամանակ վաստակել, որպէսզի լաւ որոշէ իւր խաղալու դերը մօր մօտ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

կէն գործել զանազան կէտերու վրայ: Աւելի լայն գործողութեանց կը սպասուի յառաջիկայ շաբթուն: Վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ ահաբեկչական արարքներն ալ հետզհետէ կ'աճին :

× Վերջին 24 ժամուան 160 հոգի սպաննուած են Ալժերիոյ մէջ: Կարգ մը մասնագէտներ անհրաժեշտ կը գտնեն առնուազն 500.000 զինուոր, խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար :

«ԳՆԱ ԿԱԽՈՒԷ, ԵԿՈՒՐ ՆԵՐԵՄ»

Սթալինի դէմ բացուած պայքարէն ի վեր, զարմանազան դէպքեր տեղի կ'ունենան Խ. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու մէջ:

Ահաւասիկ վերջինը, — Հունգարիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Մաթիաս Ռաքոցի մարտ 29ին հաղորդեց թէ 1949ին արտաքին գործերու նախարար Ռայքի դէմ բացուած դատը եւ կախաղանը սարքուած էր ոստիկանական դաւերով, հետեւողութեամբ Բերիայի: Եւ յայտարարեց թէ Ռայք եւ իր եօթը բախտակիցները անմեղ զոհերն էին բանսարկութեանց վրայ հիմնուած դատավարութեան մը: Ամբաստանագիրը անոնց կը վերագրէր դաւաճանութիւն, թիթոյականութիւն եւայլն:

Հունգարիոյ Գերագոյն Ատեանը կը ծանուցանէ թէ վերահաստատուած է Ռայքի եւ չորս ամբաստանեալներուն վարկը : (Բոլորն ալ կախուեցան 1949ին): Անմեղ հռչակուելով ներում պիտի ստանան ուրիշ երեք զոհեր, որոնց երկուքը դատապարտուած էին ցկեանս, երրորդը՝ ինը տարի բանտարկութեան ;

Ընդհ. քարտուղարը իր յայտարարութեան մէջ ըսաւ թէ յետ քննութեան հաստատուած է որ բազմաթիւ ընկերվարականներ անիրաւաբար դատապարտուած կամ բանտարկուած են: Անոնք ալ անպարտ պիտի հռչակուին կամ բանտէն պիտի արձակուին: Այս բոլոր անիրաւութիւնները կը վերագրուին Հունգարիոյ գաղտնի ոստիկանութեան վերատեսուչին՝ զօրավար Կապորի, որ իր կարգին ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ 1954 Մարտին, այն ամբաստանութեամբ թէ «ոճիրներ գործած է պետութեան եւ ժողովուրդին դէմ »: Այն ատեն զօրավարը կը համարուէր իբրեւ «Հունգարիոյ Բերիան»: Ոստիկանական ահաբեկչութեան եւ վկայութեանց խարդախութեան միեւնոյն ամբաստանութիւնները կը ծանրանային իր վրայ :

× Սթալինի դէմ բացուած պայքարին առթիւ, Մոսկուայի թերթերը դիտել կու տան թէ երկար ժամանակի կը կարօտի անձի պաշտամունքի մոլորութեան ջնջումը, քանի որ խոր արմատներ ձգած է 25 տարիէ ի վեր: Առ նուազն տասը տարի կը նախատեսեն, պայքարին յաջողութեան համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ անդադար անձրեւ կը տեղայ, խանգարելով Զատկի տօնակատարութիւնները: Հազարաւոր ուխտաւորներ անհամբեր կը սպասեն օդին բացուելուն :

ԿԻՊՐՈՍԻ հրամանատարը յանկարծ ջնջեց 1500 սթերլինի տուգանքը, որ պիտի գանձուէր գիւղէ մը, երկու անգլիացի զինուորներու սպանութեան առթիւ: Արդէն կարելի չէր գանձել, քանի որ գիւղին միայն 2-300 աշխատաւոր այրեր: Կ'ըսուի թէ հրամանատարութիւնը գաղտնի տեղեկութիւններ ստացած է, որոնց հիման վրայ կարելի է ճեղքել յեղափոխական ճակատը :

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ որ Նոր Տելհի կը գտնուի, երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Հնդկաստանի վարչապետին հետ: Խօսակցութեանց գլխաւոր նիւթն էր տնտեսական գործակցութիւն : Մասնաւորաբար զարկ պիտի տրուի առեւտրական փոխանակութեանց: Խ. Միութիւնը պիտի օգնէ Հնդկաստանի, քարիւղի ճարտարարուծութիւնը զարգացնելու համար :

ԼԻՈՆԻ եւ Սէնթ Էթիէնի մէջ ալ 22.000 ալժերիացի բանուորներ գործադուլ մը սարքեցին :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ հովուապետ ընտրուեցաւ Լաւրիայի առաջնորդը, Դորոթէոս եպս.: Ընտրութիւնը կատարուեցաւ դռնփակ եւ տեւեց չորս ժամ: Կը մասնակցէին 63 եպիսկոպոսներ :

ՌՈՒՄԲ մը պայթեցաւ Փարիզի եգիպտական դեսպանատան առջեւ, առանց վնաս պատճառելու :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած երեք յարանուանութեանց պետերու կողմէ: Հովանաւորութեամբ Ազգ. Միութեան:

Ապրիլ 14, Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին, Քաղաքապետարանի սրահին մէջ : Կը նախագահէ ԼԵՒՈՆ ՏԷՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ Կը խօսին Վեր. ԽԱՑԻԿԵԱՆ եւ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՈԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին :

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

●

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

Ապրիլ 1.— Կիրակի Ս. Զատիկ, տօն Յարութեան, սկիզբն ժամերգ. ժամը 7.30ին, Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ :

Ապրիլ 2.— Երկուշաբթի յիշատակ Մեռելոց, պատարագ ժամը տասնին, յաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ընդհ. ննջեցելոց :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 1 Կիրակի, Ս. Զատիկ 7.30-1

Ապրիլ 2 Բշ. Մեռելոց, Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ 8–12:

Ապրիլ 8, Նոր Կիրակի, Ազգային Մեծ Սգատօն 8–12:

Ս. Պատարագի արարողութիւնները կը կատարուին մասնակցութեամբ Մայր Եկեղեցիի երկսեռ երգչախումբին, քառաձայն, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի: (ԿՆԻՔ)

ԼԻՈՆ

Կիրակի, 1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ.— Հանդիսաւոր Ս. պատարագ առաւօտ ժամը 10ին :

Երկուշաբթի, 2 Ապրիլ, Մեռելոց.— Ս. պատարագ, առաւօտ ժամը 10ին, հոգեհանգիստ ժամը 11ին :

Նոր Կիրակի, 8 Ապրիլ.— Սկզբն. ժամերգութեանց առաւօտ ժամը 8.30ին:

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն որ, հաճին նաեւ իւղագինի իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար անցնին խորհրդարան ու արձանագրուին նուիրատուութեան դումարով մը:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՓԱՐԻԶ

Ապրիլ 1.— Զատիկ, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն: Ժամը 10.30ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ եւ հաւաքական հաղորդութիւն :

Ապրիլ 2.— Օր Մեռելոց, ժամը 10.30ին հոգեհանգստեան պատարագ, ժամը 16ին գերեզմանօրհնէք, Պանթէնի մէջ :

Imp. ARAXES, 46, rue Richer-Paris(9e)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԴՐՕՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ ԴՐՕյի յիշատակին, այս կիրակի, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները, համակիրները, ինչպէս և ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ԿՐԸՆՈԲԼԻ ՄԷՋ

2 Ապրիլ, Երկուշաբթի առաւօտ, Զատկի առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ռիւ Ժայ, Սէն Լուի սրահին մէջ:

Պիտի պատարագէ Թորգոմ քահանայ (Լիոնէն):

ՎԱՐԱԳ. Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Կիրակի Ս. Զատիկ, սկզբ. ժամ. ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10.30ին:

Ս. ՊՕՂՈՍ – ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Մարտ 31, Աւագ Շաբաթ երեկոյ ճրագալոյց, Ս. Զատկի ժամերգութիւն ժամը վեցին, Ս. պատարագ ժամը 7ին:

1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ ժամերգութիւն ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Ապրիլ 2. Բ. օր Զատկի, Յիշատակ Մեռելոց, ժամերգութիւն ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Պատարագները պիտի երգեն խաչակիր մանուկներ, պիտի քարոզէ Տ. Պարգեւ քհնյ. Մերձանեան :

ՊՈՄՈՆ

1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ, տօն Հրաշափառ Ս. Յարութեան, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 7.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

2 Ապրիլ, երկուշաբթի, Յիշատակ Մեռելոց, սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, հանդիսաւոր հոգեհանգիստ ժամը 11.45ին :

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՍՍՕ

1 Ապրիլ, Ս. Զատիկ, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեան ժամը 7.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

2 Ապրիլ, երկուշաբթի, Մեռելոց, առաւօտ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, հանդիսաւոր հոգեհանգիստ ժամը 11.45ին:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ – ԱՒԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻ

Վեր. Սխալեան, որ երեք ամիսէ ի վեր կը ճամբորդէր Կիպրոս, Եգիպտոս, Լիբանան, Պաղեստին, Երուսաղէմ եւ Պոլիս, վերադարձած ըլլալով, Միջին Արեւելքի Աւետարանիչ Վեր. Տիմոթէոս Զօրպաճեանի հետ պիտի քարոզէ Զատկի առտուն: Սիրով կը հրաւիրուին ժամը 10.45ին, 58 ռիւ Մատամի ժողովարանը: Մէթրօ Նօթր Տամ տէ Շան :

Հաղորդագրութիւն

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Աղլաղանեան եւ զաւակը՝ Տիրան, Պ. Յակոբ Աղլաղանեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս երկուշաբթի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ եղբօր՝

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՂԼԱՂԱՆԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

●

Տէր եւ Տիկին Նուպար Գըլըճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս երկուշաբթի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց եղբօր եւ մօրեղբօր՝ ՏԻԳՐԱՆ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Գըլըճեան եւ Նալպանտեան ընտանիքին բոլոր ննջեցելոց յիշատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

●

ԹՈՔԱՏԻ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Թոքատի Հայր. Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ քաղաքին եւ շրջանի բոլոր նահատակ հայրենակիցներու յիշատակին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին Զատկի Մեռելոցին, երկուշաբթի, 2 Ապրիլ: Այս առթիւ կը հրաւիրէ շրջանի բոլոր հայրենակիցները անխտիր ներկայ ըլլալ նահատակներուն, կատարելու համար իրենց նուիրական պարտականութիւնը :

●

Պ. Յակոբ Համալեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստի պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

յիշատակին: Երկուշաբթի, Ապրիլ 2ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

●

Տիկին Մարի Միքայէլեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Մեռելոցի երկուշաբթին (Ապրիլ 2) Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իր ամուսնոյն՝

ՀԱՅԵԿ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ

յիշատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :